శ్రీయై నమః.

శ్రీమతే శ్రీలక్ష్మీహయవదన పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమన్నిగమాన్త మహాదేశికన్ అరుళిచ్చెయ్ద

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారమ్

ఎన్ఱుమ్ తిరుమన్త్రార్థమ్.

ద్వితీయ సంపుటమ్.

శ్రీ శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మతన్త్ర పరకాల మహాదేశికన్ద్రుడైయ

దివ్యనియమనత్తిల్ పేరిల్

తూప్పుల్ వేఙ్కటాచార్యరాల్

శ్రీమత్సారదీపికాగి పణ్ణిన వ్యాఖ్యానఙ్గళ్ సఙ్గ్రహిక్కప్పట్టు

సత్సమ్ప్రదాయార్థప్రకాశికైయాన మహాగ్రన్థ

ప్రవ్యాఖ్యానాయుక్తమాక్కప్పట్టు

తూప్పుల్ వేఙ్కటాచార్య అణ్డ్ సన్స్, అవర్కళాల్

బెఙ్గళూరు సిటి వి. బి. సుబ్బయ్య అణ్డ్ సన్స్, అవర్కళిన్

ఎమ్. బి. డి. పవర్ ముద్రాయన్త్రాలయత్తిల్

ప్రథమమాక అచ్చిడప్పట్టు ప్రకటితమాయిత్తు.

1936.

ఇదానిమిదిన్ సమ్పూర్ణసై రూ. 3-8-0.

శ్రీః.

ప్రథమ సంపుటస్థాధికాం సఙ్గ్రహ శ్లోక కారికానాం సూచీ.

అథ [illegible] గాథా సూచీ.

ప్రథమసంపుటస్థ శ్రీ శఠకోపాది గాథా సూచీ.

సఙ్కేతస్య వివరణమ్:—పె=పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి, అ=అమలనాది పిరాన్, పె తి=పెరియ తిరుమొళి, పెరు=పెరుమాళ్ తిరుమొళి, తి=తిరువాయ్ మొళి, శిరియతిరు=శిరియ తిరుమడల్, మొ॥ అన్దాది=ముదల్ తిరువన్దాది, మూన్ఱామ్=మూన్ఱామ్ తిరువన్దాది, నాన్ముకన్=నాన్ముకన్ తిరువన్దాది, తిరునెడు=తిరునెడున్దాణ్డకమ్, నాచ్చి=నాచ్చియార్ తిరుమొళి.

ప్రథమసంపుటస్య శుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పంక్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
14	3	[illegible]	"త్వమేవబన్ధుశ్చ గురుస్త్వమేవ" ఇత్యుక్త గుణని
48	2	[illegible]	[illegible]
135	1	[illegible]	ప్రపత్తౌ
144	6	[illegible]	[illegible]
215	4	ముస్తు	ముస్తు
216	1-2	[illegible]	నాస్తి
219	3	యుచి	[illegible]
221	4	అప్రాకా	అప్రా
283	3	దేవ	దేవా
284	9	నాస్తా	నాస్తా
291	4	[illegible]	[illegible]
378	6	[illegible]	"ఏకత్ర నిర్ణీత…" ["వణ్ణమై"] ["వణ్ణమై"]
43 (పరిశిష్టే)	4	[illegible]	[illegible]
61	3	భీమానిత్తుక్కు	భీమానిత్తు (క్కు) [పారాయణే భీమానిక్కు]
82 (సాగ్గ)	12	"మూ"	మూ॥ అన్ధ

శ్రీగౌనమః

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః

ద్వితీయసంపుటస్థ అధికారసఙ్గ్రహ శ్లోకకారికాణాం

అకారాదిక్రమసూచీ

ద్వితీయ సంపుటస్థ శ్లోకానాం వర్ణక్రమానుసారిణీ.

శ్రియైనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

విషయసూచికా

(శ్రీః)

ద్వితీయసంపుటస్థ శ్రీ శఠకోపాది గాధా సూచీ.

(౧౩) అథ కృతకృత్యాధికారః.

ఇత్థం ప్రపత్తిరూపోపాయవిశేషనిష్ఠః పురుషః ప్రపత్తేరనంతరం ఫలం ప్రతి కర్తవ్యాంశవిరహాత్ కర్తవ్యాంశస్య సకృదనుష్ఠానేనైవ సిద్ధత్వాత్ స్వతన్త్రే సత్యసంకల్పే భగవతి న్యస్తభరమాత్మానమవధార్య నిర్భరః, విశ్వసనీయం సమర్థం సిద్ధోపాయత్వేన స్వీకృతం సర్వేశ్వరం ఫలప్రదం అనుసంధాయ నిస్సంశయః సవాసనం పరిత్యక్తానన్యపురుషార్థాన్, ససాధనం పరిత్యక్తానన్యోపాయాన్, అకించనస్య అయత్నేన నిధివద్ధిసత్ సంపత్స్యమానాం పరమపురుషార్థసిద్ధిం చావలోక్య సంతుష్టః స్వసజాతీయాగ్నీంద్రాది దేవతాన్తర పరిచరణ కారణీభూతస్య ఋణస్యాపాకృతత్వాత్ నిత్యనైమిత్తికేషు కర్మసు మన్త్రగతానామగ్నీన్ద్రాది శబ్దానామపయన శక్తిపౌష్కల్యేన నారాయణపరత్వమవధార్య శాస్త్రవేద్యాజ్ఞానుజ్ఞా పరిపాలనరూప కైంకర్యముఖేన ప్రత్యక్షవిదితపరమపురుషాభిప్రాయో ముక్త ఇవ భగవతః కించిత్కరస్సన్ ఉపాయపూర్త్యా కృతకృత్య ఇతి పురుషార్థపూర్త్యా కృతార్థ ఇతి చ శాస్త్రైః శాస్త్రజ్ఞైశ్చ ప్రశంసనీయో భవతి ॥

ఏతాదృశస్య ముముక్షోః ప్రపత్తేః ప్రాగుద్యతః శోకస్య అధికారికోటి ప్రవిష్టత్వాత్ తాదృశ శోకాభావేధికారా పూర్త్యా నోపాయపూర్తిః. ప్రపత్తేశ్చానంతరమనుష్ఠితోపాయమాత్మానమవధార్యాపి విశ్వాసమాన్ద్యాదినా శోకశ్చేదప్యుపాయపూర్తిః. తతో న కృతకృత్యతా. తస్మాద్వీతశోక ఏవ కృతకృత్య ఇతి వినిశ్చయః.

(౧౪) అథ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారః.

ఏవ మేతాదృశనైర్భర్య ప్రయోజకతయా కృతకృత్యతామవధారయితుం స్వరూపోపాయ పురుషార్థ విషయక నిశ్చయలక్షణాయాః స్వనిష్ఠాయా అభిజ్ఞానమావశ్యకమ్. తత్ర స్వరూపనిష్ఠాయామభిజ్ఞాపకాని లింగానీమాని—పరకృత పరిభవవేలాయాం పరిభావకోదాహృత దోషాణాం దేహానుబంధిత్వ జ్ఞానేన స్వరూపానను బంధిత్వ జ్ఞానేన చ విషాదరాహిత్యం, తేషు చ పరిభావకేషు వృథా పతిష్యన్తీత్యపారకారుణ్యం స్వగతిదోషస్మారకతయోపకారస్మరణం స్వస్వ కర్మానుగుణ ఫలప్రదానలక్షణ దయావతా భగవతా ప్రేర్యమాణాః పరిభవన్తీతి తేషు నిర్వికార చిత్తత్వం ప్రారబ్ధంచ కర్మసమూలం వినశ్యతీత్యతిసంతోషశ్చ ॥

తదేతేషు చిహ్నేషు పరిదృశ్యమానేషు అచిద్విలక్షణే సర్వభూతానుకూల్యాద్యర్హజ్ఞానశాలిని, సర్వతోముఖాకించన్యవతి, స్వతస్సర్వసమస్య కర్మానుగుణ ఫలప్రదస్య స్వతన్త్రస్య శేషిణః శేషభూతే పరతన్త్రే పరాయత్తహితే స్వస్వరూపే నిష్ఠాస్తీతి విజానీయాత్ ॥

అథోపాయనిష్ఠాయామభిజ్ఞాపకాని చిహ్నాని—భగవద్వ్యతిరిక్తే స్వస్మిన్ పరస్మిన్ వా స్వరక్షణసామర్థ్యరాహిత్యబుద్ధిః, మరణసన్నిధిష్వపి భయహేతుషు సత్స్వపి అభిమతాసక్తి విశేషేణ ప్రీతిః, రక్షణావష్టంభేన మహతీ ధృతిః, భరన్యాస విషయే స్వయత్న నివృత్తిః, అనిష్ట నివృత్తీష్ట ప్రాప్తిషు తాదధీన్యమతిశ్చ సత్స్వేతేషు చిహ్నేషూపాయేప్యస్తి నిష్ఠేతి విజానీయాత్ ॥

అథ పురుషార్థనిష్ఠాయామిమాన్యభిజ్ఞానలింగాని—ప్రారబ్ధకర్మ విశేషానురూప భగవత్సంకల్పాయత్తత్వబుద్ధ్యా, దేహయాత్రాయాం నైశ్చిన్త్యం శాస్త్రావిరుద్ధస్యా ప్రయత్నాగతస్య విషయస్య, ప్రారబ్ధ కర్మఫలరూప ఋణాపాకరణబుద్ధ్యా స్వీకరణం, ప్రాప్తయోరపి సుఖ దుఃఖయోః హర్షశోకపరిత్యాగః, స్వరూపానురూప పరమ ప్రాప్య కైంకర్యాభిరుచిః తాదృశ కైంకర్యప్రాప్తౌ త్వరా చేతి. సత్స్వేతేషు చిహ్నేషు అపరిచ్ఛేద్య పరమపురుషార్థేప్యస్తి నిష్ఠేతి జానీయాత్॥

ఏవం స్వస్మిన్ నిష్ఠాత్రయసంపత్తిం విజానతోఽస్యాధికారిణః బ్రహ్మవిదపచార వ్యతిరిక్తేషు భీతిహేతుషు స్వరూప ప్రాప్తకైంకర్య వ్యతిరిక్తేషు ప్రీతిహేతుషు న ప్రసరేయుః కటాక్షాః. యదృచ్ఛయా సత్యామపి ప్రసృతౌ భీతిః ప్రీతిర్వా నైవోత్పద్యేత ॥

(౧౫) ఉత్తర కృత్యాధికారః.

ఏవం కృతకృత్యః స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానవానసావధికారీ స్వాదు తమత్వాత్ స్వయం ప్రయోజనం శాస్త్ర విధకృ కాలవిశేషనియమ శృంఖలావదనోన్య మనుబద్ధం స్వామిసంతోషస్య కారణం కార్యం చ స్వరూపానురూప కాలక్షేపార్థముత్తర కృత్యమనుతిష్ఠేయుః ॥

తన్నిష్ఠానుగుణాంశ జ్ఞాతవ్యాంశేషు అజ్ఞాతమంశం నిష్కృష్య కృతకృత్యైః ఇత్యనాదృత్య జ్ఞానభక్త్యాద్యపేక్షయా బాహ్యాక భావాత్ పరమశేషిణః చిత్తరంజనార్థం విశేషజ్ఞ సకాశాత్ విజ్ఞాయ స్వస్వవర్ణాశ్రమజాతి గుణాద్యనుగుణం కర్తవ్యాంశం నిష్కృష్య అనుష్ఠాయ చ ఏతదనుష్ఠానభావనయా స్వోత్కర్షం పరనికర్షం చ కదాపి నానుసందధీరన్ ॥

అథ కదాచిచ్ఛరణ్య ప్రసాద విశేషమూలేషు ఫలోద్గమపర్వసు ప్రాప్తేష్వపి స్వాధికార ప్రవిష్టమాకించన్యమనివార్యం కార్పణ్యంచ పురస్కృత్యానాదేః కాలాత్ప్రవృత్తామనర్హతాం మహతీం చ కైంకర్య వినష్టి మనుచింత్యానవాప్యావసాదం పథ్యతమేన హితతమేన చ శరణ్యోపదేశ విశేషేణావతారరహస్యాదిరూపం తీర్థమవగాహ్యా-శ్వాస్యాత్మానం అపర్యనుయోజ్యానవధికశరణ్య ప్రభావేన ఇదానీం ప్రాప్తాం యోగ్యతాం తదనుగుణామాజ్ఞానుజ్ఞానువర్తనరూప కైంకర్యానుభూతించావలంబ్య సాత్త్వికాహార సేవనాదినా కాయకరణాది శుద్ధిం సంపాద్యాయోగ్యేషు విషయాన్తరేషు ప్రసరన్తీమనాదివాసనాం ప్రత్యావర్తయేయుః ॥

తత్రాభ్యభిమతదేశాన్తరగమనాయ నదీం తితీర్షవః పరతీర గతాం నావం ప్రతీక్షమాణాః తదన్తరాన్స్వేచ్ఛయానుపరిపూరే విహార ద్యూతే ప్రవర్తమానాః దుష్పరిహారే పణబంధే అననుప్రవిష్టా అపి ద్యూతశాస్త్ర నియమమనుసృత్యైవ యథాదీవ్యంతి రాజకుమారాః. యథావా అయత్న సిద్ధౌషధ విశేష పరిహృత పిత్తాః భాగ్యశాలినః కేవలం భోగాయైవ క్షీరం సేవంతే. తథా సర్వప్రశాసితుః భగవతః ఆజ్ఞానుజ్ఞారూప శాసనానుగుణం కాలవిశేషాదినియతం కైంకర్యం కేవలం భోగ్యబుద్ధ్యైవానుతిష్ఠేయుః ॥

ఏవం దేవర్షిసిద్ధమనుష్యాదిరూప తత్తదధికారి విశేషచ్ఛన్దాను రోధేన, పరమైకాన్తిన స్స్వస్యచ ఛన్దానురోధేన సమవతీర్ణేష్వర్చావ తారే భగవతి సర్వాతిశాయిషాడ్గుణ్య సంపూర్తిం నిరతిశయం పావ నతమత్వం ప్రత్యక్షాది ప్రమాణత్రితయే హేతుఫలభావేన సంభావి

తానాం కువాసనా కుబుద్ధి కుతర్క కుహేతు కుభావ నాస్తికత్వాది రూపదోషాణాం సర్వోవినివర్తకత్వం, వాఙ్మనసాపరిచ్ఛేద్యాశ్రిత పారతన్త్ర్యం మనోహరత్వం చానుసంధాయ తత్తత్సంబంధవర్గ పరత్వ సౌలభ్యాద్యనుగుణాం వృత్తి మంగీకుర్వీరన్ ॥

ఇత్థం భగవదుపక్రమాయాః భాగవతపర్యన్తాయాః కైంకర్యాఖ్య పురుషార్థసిద్ధేః ప్రధానకారణం సదాచార్య కటాక్ష ఏవేతి అవధార్య శ్వోభిషేక్ష్యమాణ రాజకుమారస్య సన్నిధౌ రాత్రావారోపితం ప్రదీపమివ తత్కటాక్షలబ్ధం తత్త్వజ్ఞానం తన్మూలకం కైంకర్యం చానుసంధాయ, ఏవమాచార్యసంబంధోపక్రమస్య ముక్తి పర్యంతస్యార్థస్య ముక్తావపి యావదాత్మభావినో భగవదనుభవస్యాపి ప్రధానకారణమపర్యనుయోజ్య స్వాతన్త్ర్యమూలం సర్వ సంశయవినివర్తకం సత్యసంకల్పస్య శ్రీపతేః సహజం కారుణ్యమితి చానుసంధాయ కృతజ్ఞా ఆసీరన్॥

అథైవముత్తరకృత్యే మనోవాక్కాయ రూపకరణత్రయశ్రితయేన త్యాజ్యేషూపాదేయేషుచ సాంతమార్థాన్తు పరమపురుషార్థరుచ్య సంకోచాయ విస్మర్తవ్యేషు ప్రధానో విషయానుభవః. కృతఘ్నతా వినివృత్త్యే స్మర్తవ్యేషు ప్రధానః ఆచార్యకృతః ప్రథమకటాక్ష ప్రభృతిరుపకారః। కార్పణ్యావిలోపాయానవక్తవ్యేషు ప్రధానః స్వోత్కర్షః. ఉపాయనిష్ఠావిస్మరణాయ వక్తవ్యేషు ప్రధానః ద్వయ మన్త్రః। స్వామినో భగవతః ప్రీత్యనువర్తనాయ కర్తవ్యేషు ప్రధానః భగవత్కైంకర్యోన్నతావధిభూతః శాస్త్రానుమతః ఆచార్యాది భాగవత కైంకర్య విశేషః ॥

(౧౬) అథ పురుషార్థకాష్ఠా.

భగవత్కైంకర్యం హ్యస్య పురుషార్థః। సచేత్ భాగవత కైంకర్య పర్యంతః స్యాత్ సైవహి పురుషార్థకాష్ఠా। తత్ప్రకార స్త్విత్థమ్—సర్వేశ్వరం ప్రతి శేషభూతోఽసౌ చేతనః శేషివిషయే కంచ నాతిశయమాదధీత। సచాతిశయః వస్తుశక్త్యనురోధేన ప్రవర్తతే। శరీరత్వాది ముఖేన క్రియమాణస్యాతిశయస్యా చేతనసాధారణ్యాత్ విశిష్య చైతన్యముఖేన అతిశయే కర్తవ్యేసతి తత్ర శాస్త్ర విరుద్ధ ప్రవృత్తౌ సత్యాం శాసితుః దణ్డధరస్యేశ్వరస్య లీలారసోత్పాదనద్వా రాతిశయ మాధత్తే। శాస్త్రావిరుద్ధ ప్రవృత్తౌ సత్యా మీశ్వరస్య సంతోషముత్పాద్య తదీయౌదార్యాదిగుణ ప్రకాశనద్వారాతిశయ మాధత్తే॥

ఏవం నిత్యాముక్తాశ్చేశ్వరాభిప్రాయ సాక్షాత్కార పురస్సరం క్రియమాణేన కైంకర్యేణ భోగవిశేషోత్పాదనముఖేన యథాతిశయా ధాయకాః. తథా సావపి కృతకృత్యః శాస్త్రముఖేనేశ్వరాభిప్రాయం విదిత్వాతిశయాధాయకో భవతి. తత్ర శాస్త్రవిరుద్ధాచరణేన లీలా రసోత్పాదనం స్వస్యానర్థపర్యవసాయి భవతి. బద్ధదశాయాం శాస్త్రేణ ముక్తిదశాయాం ప్రత్యక్షేణ భగవదభిప్రాయానుగుణాచరణేన భగ వతో లీలాభోగరూప పురుషార్థజననం ఆనుషంగికః స్వాభిమతః పురు షార్థ పర్యవసాయి భవతి॥

తత్రచేశ్వరాభిప్రాయ విమర్శే రాజ్ఞో రాజకుమారోపలాలన వత్ భగవతో భాగవతకైంకర్య మత్యన్తమభిమతత్వాత్ప్రధానం సత్ భగవన్తం స్వాంతర్యామి కైంకర్యమివచ ప్రీణయతి॥ ఏవం న కేవలమభిమతత్వాదేవ. అపితు శేషత్వస్య సద్వారకత్వాదపి కైంకర్యం

సద్వారకంస్యాత్ భాగవత సహితస్యాపి భగవతశ్శేషిత్వాత్। కించ— యథా స్వచ్ఛన్దలీలః స్వతన్త్రోరాజా స్వోపభుక్తం మాల్యాభరణా దికం గజతురగాది కమ్పేత్యర్పయతి తథాఽత్యన్తపరతన్త్రమేనం భగవాన్ యథేష్టం వినియోక్తుమర్హతి। తతశ్చ భగవచ్ఛేషత్వం భాగవత శేషత్వపర్యన్తం స్యాత్। తస్మాత్ యథాశక్తి భగవత్కైఙ్కర్యాకార వివృద్ధిరూపం భాగవత కైఙ్కర్య మనుష్ఠేయమ్ ॥

తత్ర భాగవతానాం పరస్పరేణ కృతి మతిశయమనుపజీవ్య పరస్పరస్యాతిశయ మాదధతామతిశయాధాయకత్వవేషేణ శేషత్వం అతిశయాశ్రయత్వవేషేణ శేషిత్వం చ పరస్పరోపకారోపకారకవత్ సంభవతీతి నవిరుధ్యతే। తత్రేశ్వరః స్వతన్త్రేచ్ఛయా సర్వేషాం భాగ వతానాం శేషిత్వం తత్తద్భాగవతేచ్ఛాసహకృతేచ్ఛయా శేషత్వం చోత్పాదయతి। తతశ్చ పరస్పరం భాగవతానాం స్వరూపసత్తా లాభః పురుషార్థకాష్ఠాలాభశ్చ సమ్పన్నో భవతి। ఈశ్వరస్యేశ్వ రత్వలాభః భోక్తృత్వలాభశ్చ సిద్ధో భవతి ॥

ఏవం నిశ్చితార్థైః సారవిద్భిః కృతకృత్యైః అపరాధచ్యుతి శంకా దేవతాన్తరస్పర్శ స్వాధీనభోగ స్వార్థభోగ ప్రభృతి దోష విధురాణాం పరమైకాన్తినామేవ ప్రసాదః సర్వదా స్వయం ప్రయో జనతయాఽపేక్షణీయ ఇత్యనవద్యమ్ ॥

(౧౭) శాస్త్రీయ నియమనమ్.

అథేత్థం శేషత్వ సంబన్ధమూలస్య భగవద్భాగవత కైఙ్కర్య స్యానుష్ఠానం శాస్త్రసాపేక్షానురాగాద్యాహోస్విత్ తన్నిరపేక్షాను రాగాద్వేతి మీమాంసాయాం ప్రకృతిమణ్డలాన్తర్గతస్యాస్యాధికారిణః

ప్రదీపవచ్ఛాస్త్రమేవాపేక్షితమతో న యథారుచి కర్తుం యుక్తమ్ । కింతు శాస్త్రోక్తనియమానుసారేణైవ యుక్తమనుష్ఠాతుమ్ । శాస్త్రేణైవ వికల్పితే విషయే యథారుచీతి జ్ఞేయమ్ ॥

ఇత్థం శాస్త్రోక్తనియమానుసారేణ సంపూర్ణోపాయానామధికారిణాముపాయపూర్తి ప్రతిరోధిదురితశమనముఖేన భగవత్ప్రసాదం జనయతి । పూర్ణోపాయానాం త్వతిలంఘనహేతుకా ప్రీత్యనుదయముఖేన భగవత్ప్రీతిం వర్ధయతి ॥

తత్ర శాస్త్రవిహితో ధర్మః ఆజ్ఞానుజ్ఞాభేదేన ద్వివిధః । తత్రాజ్ఞాసిద్ధధర్మానుష్ఠానం అననుష్ఠాననిబాధనం ప్రత్యవాయం ప్రతిరుణద్ధి । అనుజ్ఞాసిద్ధధర్మానుష్ఠానం తాదృశప్రత్యవాయానావహమపి భగవత్ప్రీత్యర్థమేవోపాదిత్సితం సత్ క్రమస్యాజ్ఞాసిద్ధత్వాత్ ఆజ్ఞాతిక్రమదోషపరిహారాయ సక్రమమేవోపాదేయమితి సిద్ధమ్ ॥

(౧౮) అపరాధపరిహారః.

ఏవం భగవచ్ఛేషత్వైకస్వభావస్య శాస్త్రనియతతత్కైంకర్యైకరసికస్యాధికారిణః అనాపది బుద్ధిపూర్వకాపరాధః స్వీకృతకైంకర్యైకనిష్ఠావిరుద్ధత్వాత్ ప్రాయశో న సంభవతి । ప్రారబ్ధకర్మవిశేషవశాత్ దేశకాలావస్థాదివశాత్ ప్రమాదవశాత్ సుషుప్త్యాద్యవస్థావశాచ్చ సంభవన్నప్యశ్లేషవిషయతయా వినశ్యతి ॥

అథ మోక్షార్థప్రపత్త్యనుష్ఠానవేళాయాం బుద్ధిపూర్వకపాపారమ్భకపాపానామపి నివృత్తిమనన్తర్భావయతాం సర్వేషామేవ శరీరేణ సహ నివసతామాత్మగుణపూర్తివిరహాత్ మన్దధైర్యాణామివ ఋషీణాం బుద్ధిపూర్వకేపి క్వచిద్విపరీతానుష్ఠానే సతి నిసర్గసుహృత్

రక్షణోన్ముఖః శ్రియఃపతిః లజ్జానుతాపాదిభిః యథాధికారం ప్రాయ
శ్చిత్తమాసాదయతి ॥

ఏవం ప్రారబ్ధకర్మవిశేషవశాత్ కఠినప్రకృతీనాం యథాధికారం ప్రాయశ్చిత్తమకృతవతాం కాణత్వఖంజత్వాది లఘుక్లేశరూప పాపనివర్తకోపాయాన్ పురస్కృత్య క్షమా ప్రేమదయా వాత్సల్యాదినా మన్దీభూతప్రతాపః భగవాన్ లఘునా దణ్డేన సంరక్షతి । ఏవం శరణమపి పూర్వప్రపత్తి ఫలీభూత క్షమా ప్రకార భేద ఇతి భగవతి కృతజ్ఞతామేవ పరిపోషయేత్ ॥

తస్మాత్సంభవత్యపి బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘే తత్ప్రాయశ్చిత్తాకరణేఽపి దణ్డవిశేషో నాస్తి, విలమ్బాసహిష్ణూనాం పరమఫలస్య నాస్తి విలమ్బః. ప్రారబ్ధసుకృతవిశేషాధీనైహిక కైఙ్కర్యవిచ్ఛేదో నాస్తీత్యాదిపక్షాః శరణ్యగుణానాం శరణాగతిప్రభావస్యచ వైభవవాదాః । అన్యథా ప్రపన్నపూర్వాచార్యానుష్ఠానస్య శాస్త్రస్య చ విరోధో దుష్పరిహరః. కిం చోపాసకస్యాపి బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘే విద్యామాహాత్మ్యాన్నస్యాత్ప్రత్యవాయః । తస్మాత్ప్రపన్నస్య రాజపుత్రాపరాధవత్ లఘుదణ్డాః. తాదృశస్యాపి దణ్డస్య పరిహారాయ పునః ప్రపదనాదికం విధీయతే. శిష్టతయా వ్యపదేశ్యానాంతు లోకసమ్ప్రదాయప్రసిద్ధనిమిత్తేషు యథాశక్తి ప్రసిద్ధమేవ ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుముచితమ్॥

తత్రైవంసతి యద్యయముత్తరాగామి బుద్ధిపూర్వపాపాత్ బిభేతి తదా తత్కారణీభూతప్రారబ్ధపాపశేషస్యాపి నివృత్తిముద్దిశ్య [illegible]ర్థం ప్రపదనమనుష్ఠేయమ్ । అనన్తరం వా పృథగేతదర్థం మనుష్ఠేయమ్ । అతఏవ సర్వేశ్వర ఇవ నిత్యసూరయోఽపి అనపరాధ[illegible]

కర్మవశ్యత్వమభినీయ లోకహితాయాపరాధ పరిహారాదిక మన్వతిష్ఠత్

తత్రాపి భాగవతాపచారః రాజదారాపరాధవత్ భూయో భగవన్నిగ్రహసంకల్పావహః । తస్మాత్తస్య పరాశరవ్యాసాదీనాంచ భాగవతత్వపరమపురుషార్థయోగ్యత్వాదినా సామ్యేపి తులసీచమ్పకానామివ గోమయమృగమదాదీనామివచ భగవత్సంకల్ప నిశేషప్రయుక్త తత్తదుపాధి స్వభావవశాత్ సిద్ధాపకృష్టోపకర్షా అసూయాప్రాసమ భావపరికరణామ్నాన నయేన న తిరస్కారార్హాః ॥

జాతిగుణవృత్తాద్యుపాధివశాత్ భాగవతవిశేషవిషయే శుశ్రూషాది ప్రవృత్తివిశేషస్య యథాశాస్త్రం నియమేసత్యపి శేషిత్వప్రతిపత్తిరన్యూనైవకర్తవ్యా. తావతాపి శేషత్వోచిత కించిత్కారరూప కైంకర్యస్య సిద్ధిః । ఏతాదృశభాగవతవిషయే క్వచిత్సంభవత్యపిస్ఖలనే తద్దైవతస్యక్షమాప్రార్థనీయా । అన్యథా స్వరూపోచ్ఛిత్తిరేవ స్యాదితి నిష్కర్షః ॥

(౧౯) స్థానవిశేషః.

అథ యావజ్జీవమేవం స్వయంప్రయోజనతయా నిరపరాధానుకూలవృత్తిమతః త్వరావతశ్చ పరమైకాన్తినః అనుకూలమనుగుణవాసస్థానం విమర్శనీయమ్. తత్రార్యావర్తాది పుణ్యదేశానాం యుగస్వభావేనేదానీం వ్యాకులతయా ప్రతిష్ఠిత చాతుర్వర్ణ్యాచారస్మిన్ ఏవ ప్రదేశః సముపాదేయః ॥

తత్రాపి భాగవతోత్తరః తామ్రపర్ణీ కావేరీ కృతమాలా పయస్విన్యాదిపుణ్యతీర్థోత్తరః భగవద్భాగవతాభిమానవిషయభూతో

శ్రీరంగ హస్తిగిరి వేంకటగిరి యదుగిర్యాదిః సత్త్వోత్తరో వా క్షేత్ర విశేషః ముముక్షుభిః పరిగ్రాహ్యః ॥

(౨౦) నిర్యాణమ్.

అథ భగవచ్చరణావేవ శరణం ప్రపన్నాః భగవతా దత్తం హస్తమవలంబమానాః తేనైవ స్వాభిమతే దేశవిశేషే సర్వత్ర స్థాపితాః సమభిషిక్త సార్వభౌమ మహిషీవత్ పారమైకాన్త్యాను గుణాం వృత్తిమాతిష్ఠేరన్ ॥

ఏవం స్థితేష్వధికారిషు ప్రారబ్ధ దుష్కృత విశేష వైచిత్ర్యాధీనోఽహంకారః మమకారః తదధీనాపచారాః ప్రయోజనాన్తరాభిలాషః తత్ప్రయుక్త హీనాన్తరస్పర్శః బుద్ధి దౌర్బల్య మనాగుపాయాన్తర ప్రత్యాశా చేత్యేవమాది వైపరీత్యవతాం ప్రారబ్ధ సుకృతవిశేషేణ పూర్వప్రపత్తి సంకల్పవిశేషేణ చాచిరేణ కైంకర్యే ప్రతిష్ఠితవతాం చ అస్మాత్సంసారాత్ నిర్యాణే విలమ్బాఽవిలమ్బౌ చ సంభవతః ॥

తత్ర పూర్వేషాం ప్రపన్నానాం చార్వాకాదీనామివ అహంకార మమకారౌ న ప్రసక్తః । గచ్ఛతః స్ఖలనమివ కదాచిత్ప్రసక్తౌ అప్యుదీచ్య వివేకేన విలీయేతామ్ । తథా సమాఖ్యాతాశ్చాపరాధాః ప్రాయశ్చిత్తావధికాః శిక్షావధికాః అనుభవావధికా వా సంకల్పిత సమయాదర్వాఙ్నిరస్తా భవేయుః ॥

ఇత్థం ప్రయోజనాన్తర రుచిరపి ముముక్షుత్వాపన్నప్రతితిష్ఠేత్. ఉభయ భావనావతామివ కేషాంచిత్ సంభవన్త్యామపి తస్యాం హితతమః పరమేశ్వరః కానిచిత్ప్రయోజనాన్తరాణి దర్శయిత్వా

తేషు అల్పాస్థిరత్వాది వివేకోత్పాదనముఖేన అరుచిముత్పాద్య సౌభరి కుచేలాదీనామివ కేషాంచిత్ భోగేనసహ నిర్వేదముత్పాద్య సంకల్పిత సమయానాం తత్సమయాత్పూర్వమేన ప్రయోజనాంతర వైముఖ్యం జనయతి । సంకల్పిత సమయ రహితానాం వైరాగ్యానధికం తత్స్యాత్ ॥

దేవతాన్తర స్పర్శను యాదృచ్ఛికేన పరమైకాన్తి సంసర్గేణ లజ్జావధికస్సన్నివర్తేత । కస్యచిత్సోఽపి ప్రతిష్ఠితశ్చేత్ పూర్వముపాయోనైవ నిష్పన్నః। సంభవేదపి పశ్చాన్నరకాదిః । అనుష్ఠితాంశస్తు అభిక్రమనాశ విరహాత్ యదాకదాచిన్నిష్పాదయే దేవోపాయానితి ॥

సమ్యూర్ణేన మహా విశ్వాసేనానుష్ఠితోపాయానాం బుద్ధి దౌర్బల్య ముపాయాన్తర ప్రత్యాశాచ నైవోద్భవతః। యద్యుద్భవతః మన్దస్తర్హి పూర్వః విశ్వాసః । తానపి సమ్పూర్ణ మహా విశ్వాసాన్ సమ్పూర్ణోపాయాంశ్చ కారయత్యేవ భగవాన్ ॥ ఏతాదృశాహంకార మమకారాది వైపరీత్య విధురాణామితరేషాం విలంబాదిశంకాపి నాస్తి । కింత్విచ్ఛానధికోవిలంబః । సంకల్పిత సమయావినాభూతశ్చ మోక్షః ॥

అథ నిరుపాధిక సర్వశేషీ నిరుపాధిక స్వతన్త్రః సత్యసంకల్పస్సర్వేశ్వరోఽస్యాధికారిణః సమస్త భయనిదానం నిగ్రహసంకల్పం సద్వారక ప్రపత్తి నిష్ఠానాముపాసన ప్రారబ్ధ దశాయామివ ప్రపత్తి వాక్యోచ్చారణ ప్రథమక్షణ ఏవ పరిత్యజ్య తమేతదీయాంశ్చ నిత్యసూరి పరిషద్యంతర్భావ్య ఏతదీయానపరాధా న్నిరస్యాయం వినాశ్య అనుబంధినామపి సర్వానపరాధాన్ అనుతాపాదినా పరిహారయిత్వా మనుగృహ్ణాతి

అథాస్యాపేక్షిత మోక్షవిలమ్బే స్వయం సానుతాప స్త్వర మాణశ్చేదస్య స్వానుబుభూషా ముత్పాద్య సంవర్ధ్య ప్రారబ్ధ శరీరావసానే పరమపదం ప్రాపయిష్యః శరీరపాత సమయేఽస్యాను కూలప్రతికూలవర్గయోః సుకృత దుష్కృతే సంవిభజ్య మనుష్య పితృదేవానా మహని రాత్రౌ వా స్వసంకల్పిత సమయే ఽప్రచ్యుత పూర్వ సంస్కారమనోరథం విధాయ ప్రశస్తా ప్రశస్త నియమరహితం తత్కాలోపస్థితం యత్కించిచ్ఛరీర విశ్లేష నిమిత్తముత్పాదయతి ॥

అథ వాగాదికం బాహ్యేన్ద్రియదశకం మనస్యేకీకృత్య తాదృశం మనః ప్రాణవాయునా సంయోజ్య తాదృశంచ వాయుం జీవే సంయు నక్తి। తం చ జీవం త్రిస్థూణ శోభదశాయాం స్థూలదేహాన్నిర్మథ్య సముద్ధృతైః పంచభిస్సూక్ష్మభూతైః సంయోజ్యాతివిహ్వలమేనం నిసర్గ సౌహార్దో హార్దః ఉపలాలయతి। ఇత్థం విద్వదవిద్వత్సాధార ణోఽయం స్థూలశరీరా దుత్క్రాన్తిక్రమః ॥

అథ చోరాణామివాత్మాపహారిణాం స్వర్గ నరకాది గమన సాధన భూతాని మార్గాంతరాణి పిధాయార్చిరాది మార్గస్య ముఖ భూతాయాం శతాధికాయాం బ్రహ్మనాడ్యాం ప్రవేశ్య సూర్య కిర ణానలంబిన మేన మతివాహయతి ॥

అత్ర నష్ట స్మృతిరపీత్యాది ప్రమాణ బలాత్ ప్రపన్నస్యాన్తి మస్మృత్యాదిషు నైవనిర్బన్ధ ఇతి ప్రతీయతే। ప్రతీయతేచ శరీర పాతసమయే కేవలం మదీయస్త్వేవదయయాఽతి ప్రబుద్ధ ఇత్యాదినా ఽన్తిమస్మృతి సంభవశ్చ. అనయో రవిరోధాయేత్థం కేచిదాచార్యాః సమాదధిరే. అన్తిమ స్మృతిసంభవకథనం స్మృతిమపి ప్రపత్తి ఫల

త్వేన క్రోడీకృత్య భరన్యాసకర్తౄన్ విషయీ కురుతే। అసంభవ కథనంతు కేవల భరన్యాస కర్తౄనితి ॥

తత్రాపి సంభవపక్షే ప్రాణిమాత్ర సాధారణాయా అన్తిమాయాః స్మృతే ర్నిర్విషయత్వాసంభవాత్ భగవద్వ్యతిరిక్త విషయకత్వే తద్భావ ప్రాప్త్యనర్థపర్యవసానాత్ కేవల భగవత్సంకల్పాయత్తాన్తిమ స్మృతి సంభవ పక్ష ఏవ శ్రేయస్తయా స్వీకర్తవ్యః। ప్రమాణమపీమ మర్థమేవ బోధయతి। అసంభవ బోధక ప్రమాణానితు భక్తేరివ స్వయత్న సాధ్యాంతిమస్మృతే రుపాయతయాఽనపేక్షితత్వం బోధ యన్తీతి కేచిదాచార్యా అనుసందధిరే ॥

అథాన్తిమస్మృత్యనంతరమేవ విద్వదవిద్వత్సాధారణో హార్ద పరమాత్మని విశ్రమస్సుషుప్త్యవస్థాతుల్యః। అథైతదవస్థాయా అనంతరం ప్రాజ్ఞ ప్రబోధితః ప్రవిష్టశ్చ బ్రహ్మనాడ్యాం సకృద్విభాతం యావత్కాలతత్త్వ మపున స్స్వాపం జాగర్తీతి ॥

(౨౧) అథ గతిచిన్తనమ్.

అథ వత్సలో హార్దః పరమాత్మా స్థూలశరీరలక్షణ బ్రహ్మపురాత్ బ్రహ్మనాడీరూప ప్రధానద్వారేణైనం ముముక్షుం ప్రస్థాప్యార్చి రహః పూర్వపక్షోత్తరాయణ సంవత్సర వాయ్వాదిత్య చన్ద్రామానవసఞ్జ్ఞక వైద్యుతపురుష తత్సహకారి వరుణేన్ద్ర ప్రజాపత్యభిధానై రాతివాహికైః ప్రసిద్ధ తత్తల్లోకపాలైః నిత్యసూరిభిర్వా స్వయమేవ దేవయానపథంగమయత్యనుభావయతి చ తత్తల్లోకపాల కృతాం సపర్యామ్ ॥

అథ చిరకాల కాంక్షితం దేశవిశేషం ప్రాపయ్య కర్మఫల విశేషభోగార్థతయావినా కేవల విద్యయావస్థాపితం గత్యర్థమేవాను వర్తమానం సూక్ష్మశరీరం నదీతరణాయోపాత్తం పోతమివ వినివర్త్య విరజాం తారయిత్వా దివ్యశరీరం ప్రదాయ ఐరంమదనామకం సరో విశేషం సోమసవస సంజ్ఞకమశ్వత్థంచ ఉపగమయ్య మాలాఞ్జన చూర్ణ వాసో భూషణహస్తానా మప్సరసాం పంచశత్యా అభ్యాగమయ్య బ్రహ్మాలంకారం కారయతి ॥

అథాస్మిన్ బ్రహ్మగంధరసతేజాంసి ప్రవేశ్య భగవతః కుల దాసాః భాగవతా స్సమాగతా ఇతి అత్యాదరేణ క్రమశః ప్రత్యు ద్గచ్ఛత్సు మకుటాలంకృతేషు నిత్యసూరిషు దివ్యధ్వజపతాకా తోర ణాద్యలఙ్కృతం అత్యుచ్చాతి దీర్ఘ ప్రాకారాలంకృతం గోపుర ద్వారం ఇంద్రప్రజాపత్యభిధానౌ తత్పాలకౌ సంగమయ్య పూర్ణ కుమ్భాద్యప్రాకృత రాజోపచారాన్ కారయిత్వాఽఽనందమయమణి మణ్టపే దివ్యాస్థానే ప్రవేశ్య ఆత్యన్తిక దుఃఖనివృత్త్యర్థం యథా మనోరథం నిరతిశయ భోగ్య మాత్మానం స్వయమేవ ప్రదర్శ్య గుణా ష్టకావిర్భావం సంపాద్య స్వచరణారవిన్దోపధానతయా స్వీకరోతి। అథ సమాన భోగత్వ లక్షణ సాయుజ్య ప్రదానేన కాలత్రయ స్వరూ పతోఽపరిచ్ఛిన్నానన్దై ర్నిత్యసూరిభి స్సహావస్థాపయత్ ॥

ఇత్థం సమస్త ప్రతిబంధక నివృత్తిపూర్వకం స్వస్వరూపావి ర్భావపూర్వకంచ దేశకాలావస్థాసంకోచరహితం స్వమనోరథానుగుణై తదీయమనోరథ విషయీభూతం యావదాత్మభావినం సర్వం కైంకర్య వర్గమనుగృహ్య నవవయోభిరివస్థితైః నిత్యసూరిభిస్సార్ధమిదానీమేవాః

గతేనానేనచ నిర్విశేషం సంశ్లిష్య కాన్తికాత్యంతిక నిత్యకింకరభూత స్యాస్యానందేన స్వయం నిరతిశయానందభాక్ భవతి ॥

అతో వస్వాది పద ప్రాప్తిపూర్వక మోక్షసాధనీభూత మధు విద్యాదినిష్ఠానాం మహాభారతాది ప్రతిపాదిత విద్యావిశేషనిష్ఠానాం సత్యలోకా దేవ మోక్షమధిగచ్ఛతాం చాధికారివిశేషాణా ముపదిశ్య మానాః మార్గక్రమవిశేషాః తత్తదధికారిణామేవ జ్ఞాతవ్యా ఇతి నాత్ర వివిచ్య తేషాం కథన మపేక్షితమ్ ॥

ఇత్థం స్వతన్త్ర ప్రపత్తినిష్ఠస్యార్చిరాదిగత్యనుసంధానాదికం సద్వారక ప్రపత్తినిష్ఠస్యైవ ఉపాయాంగతయా ప్రత్యహమకర్తవ్యమపి ప్రపత్త్యుపాయానుష్ఠానవేలాయా మధికార సిద్ధ్యర్థం ఫలార్థితాయాః సత్యాం ఫలపర్వ విశేషానుసంధానరూపతయా తత్రాన్తర్భవతి । ప్రపత్త్యనంతరంతు పూర్వప్రార్థిత పురుషార్థస్మరణరూపంసత్ నిరతి శయం పురుషార్థం ప్రాప్స్యామీతి ప్రీత్యతిశయం పరిపోషయచ్ఛ సత్ స్వయం ప్రయోజనం భవతి । తస్మాదతో సముదాయజ్ఞానాదపి అపే క్షితసిద్ధిరస్తీతి సిద్ధమ్ ॥

(౨౨) అథ పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవః.

అథానేన గతివిశేషేణ పరమంపద ముపగతవతః సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థాస్వపి సర్వేశ్వరం అనంతగుణ విగ్రహవిభూతిచేష్టి తేషు క్వచిదపి సంకోచమన్తరేణ నిరతిశయ భోగ్యతయా ఏనమనుభూయ కుర్వన్ననుభవః పరిపూర్ణానుభవ ఇత్యుచ్యతే. అస్మిన్ననుభవే నిరతి శయ భోగరూపే ముక్తానాం భగవతశ్చైషదపి వైషమ్యావిరహాత్ పరమం సామ్య మిత్యుచ్యతే ॥

అత్ర భగవత్స్వరూపస్య భోగ్యత్వాత్ తదనుబంధీ సర్వోఽపి ప్రకారః భోగ్యః భవతి ముక్తానామ్ । యథా రాజమహిష్యాః భోగ్యభూతస్య రాజ్ఞస్సంబంధి భోగ్య భోగస్థాన భోగోపకరణాదికం, అతస్సర్వప్రకారవిశిష్ట ఏవ సర్వేశ్వరో భోగ్యః । అత్ర నిరతిశయానుకూలత్వాత్ పరమ ప్రాప్యత్వాచ్చ భగవత్స్వరూపం, పరిపూర్ణానుభవప్రాప్తేః భోగ్యభూత సత్త్వోత్తర దేశవిశేష ప్రాప్త్యనంతర భావిత్వాత్ తాదృశో దేశవిశేషః, అస్య చానుభవస్యాశ్రయతయానుభావ్యత్వాత్ భగవద్విభూతిభూతం జ్ఞానానంద లక్షణం స్వస్వరూపం చేత్యేతత్త్రితయం పరమం పదమిత్యుచ్యతే ॥

అథ భగవత్స్వరూపరూపగుణవిగ్రహాదేః నిత్యవిభూతేః స్వస్వరూపస్య చ భోగ్యత్వేఽపి ప్రతికూలతయా ప్రత్యక్షాది ప్రమాణ ప్రసిద్ధం ముముక్షోస్త్యాజ్యతయా శాస్త్రవిహితం లీలావిభూతిగతం వస్తుజాతం కథం భోగ్యం స్యాత్? ఇతి చేత్ — పిత్తోపహతస్య ప్రతికూలమపి క్షీరం పిత్తోపశాన్త్యనంతరం యథానుకూలమేవ భవతి, యథా వా నిగళబంధనబద్ధస్య రాజకుమారస్య ప్రతికూలమపి కారాగారం విమోచనానంతరం సార్వభౌమ పితృసమానభోగస్య తస్యైవానుకూలం భవతి తథా భగవత్సంశ్లేష విరహదశాయాం కర్మానుగుణం ప్రతికూలమప్యనుకూలం చేదం వస్తుజాతం నిరంతర భగవదనుభవదశాయాం నిరతిశయభోగ్యవర్గ ఏవాన్తర్భవితుమర్హతి । ఇత్థం బంధముక్తిదశాభేదేన తేషామేవ వస్తూనాం స్వభావభేదః భగవత్సంకల్పభేదనిబంధనః ॥

పరిపూర్ణానుభవజనిత ప్రీతివిశేషస్య పరీవాహరూపం కైంకర్యమితి సర్వత్ర సుస్పష్టమ్ । తదానీం శ్రుతిసిద్ధం జక్షణాదికం జ్ఞాత్వాది

సంపాదనం చ పుణ్యపాపరూప కర్మ నిరపేక్ష భగవదిచ్ఛానుగుణ స్వేచ్ఛానిబంధనతయా కర్మఫల విలక్షణానుభవ పరీవాహరూప కైంకర్యాన్తర్భూతత్వాత్ ప్రాప్తిరూపం సత్ యథాభిమత కైంకర్య పర్యంతః పరిపూర్ణపరబ్రహ్మానుభవ ఏవ ॥

సోయమనుభవః ఉత్తరావధిరహితః। భగవత్కైంకర్యాన్తర్భూత స్వచ్ఛంద విహారేణ లీలా విభూతి ప్రవేశేప్యేతదనుభవ సంకోచవిరహాత్ పునరావృత్తిర్నాస్తీత్యభిధీయతే। ఇత్థముత్తరావధి రహితమిమమనుభవం ప్రాప్స్యతాం చరమం శరీరం దేవమనుష్యాదిషు కీదృశమితినజ్ఞాయతే। యస్మాద్బ్రహ్మాదీనాం ధర్మవ్యాధాదీనాం చ మోక్షః శ్రూయతే। తస్మాన్ముముక్షుదశాయాముత్కర్షాపకర్షాభ్యాం ముక్తిదశాయామనుభవ తారతమ్యం వదన్తః సర్వేషాం ముక్తానాం బ్రహ్మణశ్చ పరమసామ్యప్రతిపాదక శ్రుత్యాదికం విస్మరన్తి। ఆచార వైకల్యవతాం ముముక్షూణామానందహ్రాస ఇతి కేషాంచిద్వచనం ప్రామాణికమపి ముక్తిప్రాక్కాలికానుభవ సంకోచాభిప్రాయకమ్॥

ప్రాక్తనముక్తాపేక్షయేదానీంతన ముక్తానాం బ్రహ్మానుభవాంశే కాలకృతసంకోచే సత్యప్యనుభవస్వరూపే న విశేషః। విష్ణు లోకాదిషు సాలోక్య సామీప్యాది భాజాం ముక్తవ్యపదేశస్తు దూర విప్రకర్షనిబంధనః। పరమపదప్రాప్త్యనంతరభావిసాయుజ్యమేవ మోక్షపదస్య ముఖ్యార్థః। తాదృశే చ మోక్షే సాలోక్యాదికం సర్వం సహస్రే శతాదికమివాన్తర్భూతం, తస్మాత్తత్ర నాస్తి పరస్పరం వైషమ్యమ్ ॥

తత్ర సాయుజ్యం సయుజో భావః। సయుక్చ ఏకస్మిన్ భోగ్యే భోక్తారన్ సహాన్వయీ। ప్రకృతే సప్రకార పరబ్రహ్మరూపే భోగ్య

పరమాత్మా ముక్తశ్చ సహభోక్తారౌ భవతః । అతః ముక్తస్సయుగి త్యుచ్యతే । భోగ్యే తారతమ్యరాహిత్యం సాయుజ్యపదార్థః । భోగే తారతమ్యరాహిత్యంతు సార్ష్టితాపదార్థః ఇత్యనయోః క్వచిత్సహ ప్రయోగేపి న పౌనరుక్త్యమ్ ॥

ముక్తస్య జగద్వ్యాపారాభావేపి కృషికర్తా పితా నిర్వ్యాపార స్తత్పుత్రాదిశ్చ యథాకృషిఫలమనుభవతః తథా జగద్వ్యాపార జనిత మానందం స్రష్టా పరమేశ్వరః ద్రష్టాముక్తశ్చ సమమనుభవతః అతః ముక్తస్య జ్ఞానస్వరూపభోగాదిభిరేవ పరమం సామ్యం, జగ త్కారణత్వ మోక్షప్రదత్వ సర్వాధారత్వ సర్వనియంతృత్వ సర్వ శేషిత్వ సర్వశరీరత్వ సర్వశబ్దవాచ్యత్వ సర్వవేదవేద్యత్వ సర్వ లోకశరణ్యత్వ సర్వ ముముక్షూపాస్యత్వ సర్వఫలప్రదత్వ సర్వ వ్యాప్తజ్ఞానానందస్వరూపత్వ లక్ష్మీసహాయత్వాదయః ఛత్రచామ రాదివల్లక్షణతయాభిధీయమానాధర్మాః ఈశ్వరస్యైవ ప్రతినియతాః। ముక్తస్యత్వాధేయత్వ విధేయత్వ శేషత్వాణుత్వాదయో ధర్మాః వ్యవస్థితాః ॥

క్వచిన్ముక్తః స్వతన్త్ర ఇతివచనమకర్మవశ్యార్థకమ్ । తర్హ్యత్ర స్వతన్త్రస్య ముక్తస్య కదాచిత్కేనాపి హేతునా పునరావృత్తిస్స్యాత్। ఇతిచేత్ - హేతువిరహాదితి ప్రతివిధీయతే । అత్ర హేతుః - కింస్వేచ్ఛా ఉత భగవదిచ్ఛా । నాద్యః, ముముక్షుదశాయామావిర్భూతమైశ్వర్య కైవల్య విషయకం వైరాగ్యం, ముక్తదశాయాం బ్రహ్మాత్మకతయైవ సర్వసాక్షాత్కారేణ కేవలానుభవ ప్రసంగవిరహాత్ పురుషార్థాం- తర దోషాణాం నిత్యం ప్రత్యక్షీకృతత్వేన తదభిలాషాసంభవాచ్చ ప్రతిష్ఠితం భవతి ॥ ముముక్షుకాలికం చిదచిదీశ్వరవిషయకం హేయో

పాదేయ విషయకంచ జ్ఞానమిదానీం విచ్ఛేదసఙ్కోచరహితంసత్ విక సితం భవతి। భగవద్విషయవైలక్షణ్యేన పూర్వముత్పన్నం భక్తిశబ్ద వాచ్యం ప్రీతిరూపాపన్నం జ్ఞాన మిదానీం శాస్త్రాణామప్యగోచరీ భూతస్య భగవద్వైలక్షణ్యస్య సాక్షాత్కృతత్వేన నిరతిశయ ప్రీతి రూపతాపత్త్యా పరిపూర్ణం। తస్మాత్ వైరాగ్య జ్ఞాన భక్తీనాం సంకోచాభావాన్న స్వేచ్ఛయా పునరావృత్తిశంకా ॥

నాప్యన్యః—ముక్తస్య భగవతి ప్రీతే ర్నిరతిశయదశాపత్త్యా భగవతోప్యస్మిన్ ప్రీత్యతిశయః స్వేనాప్యపరిచ్ఛేద్యస్సన్నేతదీయే ష్వపి ప్రవహతి। శాస్త్రవశ్యతారూపాధికారస్య నివృత్తత్వాత్ ముక్త దశాయామాజ్ఞాతిలంఘనం నాస్తి। నాప్యేవచ భగవత్ప్రీత్యైవ స్వస్య ప్రీతిమత్త్వాత్ భగవదనభిమతానుష్ఠానమ్। తస్మాద్భగవద్విషయకా ప్రీత్యాఽఽజ్ఞాతిలంఘన విరుద్ధాచరణానా మసంభవాత్ భగవతోప్య స్మిన్ అప్రీత్యనుదయాత్ న భగవదిచ్ఛయాపి పునరావృత్తిశంకా ॥

తస్మాత్కైంకర్యపర్యన్త పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మానుభవరూప మోక్షాఖ్యః పురుషార్థః అర్చిరాదినా దేశవిశేష ప్రాప్తేరనంతరం యావదాత్మభావీతి సిద్ధమ్ ॥

(౨౩) సిద్ధోపాయశోధనమ్.

ఇత్థమనాదేః కాలాత్సంసరతః అవసరప్రతీక్ష భగవత్కృపయా సమీచీన శాస్త్రముఖేన తత్త్వ హిత పురుషార్థ విశేషాన్ విజ్ఞాత వతో ముముక్షోః స్వాధికారానురూపం కంచనోపాయవిశేషం పరి గృహ్య కృతకృత్యస్యాస్య క్షేత్రజ్ఞస్య స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానానుగుణమత్ర యావజ్జీవం యథాశాస్త్రం నిరపరాధంచానుష్ఠేయస్య కైంకర్య

రూప పురుషార్థస్య ప్రకారః, శరీరపాతానంతరమర్చిరాదిగత్యప్రాకృత దేశవిశేష ప్రాప్త్యనంతరభావ్యనవచ్ఛిన్న భగవదనుభవ పరీవాహ లక్షణ పరిపూర్ణ కైంకర్యరూప పరమపురుషార్థసిద్ధి ప్రకారశ్చ నిరూపితః ॥ అయమర్థానుశాసనభాగః ॥

అథ స్థిరీకరణభాగః । తత్ర సిద్ధోపాయ సాధ్యోపాయైతత్ప్రభావ విషయకో విచారః ప్రవర్తతే। తన్నిర్ణయస్యాస్మాకం సహసానుత్పాదస్తు పూర్వాపరాధమూలక స్వతంత్రేశ్వర సంకల్పాధీనః । తాదృశ సంకల్పరూపనిరోధ నివృత్తిశ్చ లక్ష్మీకటాక్ష సదాచార్యానుగ్రహ సత్సంప్రదాయసిద్ధిరూప ప్రధానకారణత్రితయాయత్తా। తత్ర లక్ష్మీకటాక్షః 'అస్తుమే' ఇతి ప్రార్థనాపూర్వకం, 'అస్తుతే తయైవ సర్వం సంపత్స్యతే' ఇతి శ్రీసూక్తి సిద్ధః ప్రసాదః । సదాచార్యానుగ్రహః తస్య వ్యాజవిశేషాః ఫలవిశేషాశ్చ పరాశర మైత్రేయ సంజయాశ్వలాయనాది వృత్తాన్తేషు సువ్యక్తాః। సత్సంప్రదాయసిద్ధిస్తు స్వస్మిన్ సత్త్వోత్తరే సమ్యగుపసన్నే సావధానే చ సతి ఖ్యాతిలాభపూజా నిరపేక్షస్య కారుణ్య పరతన్త్రస్య సదాచార్యస్య సకాశాత్ ప్రథమాచార్య సర్వేశ్వర ప్రభృత్యుపదేశపరంపరా ప్రాప్తస్య అనపేక్షిత విస్తారాపేక్షితసఙ్కోచరహితస్య తత్త్వహిత విషయకోపదేశస్య సంప్రాప్తిః ॥

బహుక్లేశే బుద్ధిచలనకారణే చ శాస్త్ర పరిశ్రమేఽనధికృతానాం పరమాస్తికానామయమేవోపదేశః ప్రాధాన్యేనోపాదేయః। ఇతరేషాం తు స్వజ్ఞానాయ కుతర్క వ్యామూఢజ్ఞాపనాయచ సమీచీన యుక్తిభిస్సహ శ్రోతవ్యః। ఏవంవిధ శ్రవణవిధురాః కేచిద్దైతుకాః వేదవిరుద్ధతత్త్వకల్పనయా ప్రామాణికానర్థానపహరన్తి । సచాపహారః విభూతి

విషయకః విభూతిమద్విషయకశ్చ। తత్ర ద్వితీయః—శ్రియః పత్యు స్సర్వేశ్వరస్యాపహ్నవః, అతిరిక్తస్యేశ్వరత్వ కల్పనం, సర్వేశ్వరస్య విభూతికోట్యంతర్భావశ్చ। ప్రథమస్తు—ప్రకారాంతరేణ విభూత్యపహ్నవః, అంగీకారేపి తస్యాస్సంబంధం భగవతః ప్రతిషిధ్య స్వతన్త్రీకరణం, పారతన్త్ర్యేపి స్వస్యవా స్వసదృశస్యవా శేషీకరణం చ॥

అత్ర యః కశ్చిదప్యపహారోమృదుప్రజ్ఞస్య ప్రపన్నస్య విపరీత సంసర్గవశాత్సమాగతశ్చేత్స్వదత్తాపహారే పర్యవస్యేత్। తస్మాద్బహువిధేషు వ్యామోహకారణేషు హైతుక సంసర్గోత్యంతం దూరాపరిహారణీయః। యస్మాదస్య తాదృశ సంసర్గవశాద్బాహ్యాత్వా సంభవేపి వ్యామోహాసంభవః సదాచార్య కటాక్షాత్ తత్పరిహారశ్చ తత్రతత్ర శ్రూయతే। తస్మాదారురుక్షూణాం తత్త్వేషు వ్యామోహాస్సంభావిత ఏవేతి యుక్తః స్థిరీకరణభాగారమ్భః॥

తత్ర యథోద్దేశం సిద్ధోపాయె శంకా పరిహారానుదాహరిష్యామః। తాశ్చ శంకాః స్వాతన్త్ర్య సహజకారుణ్యమూలాః శేష శేషిభావసంబంధ విశేషమూలాః పత్నీ సంబంధమూలాశ్చేతి త్రిప్రకారాః। తత్రాద్యాః—అనాదేః కాలాచ్చేతనమిమమనాదృతవతః పరమేశ్వరస్యేదానీం కస్యచిత్స్వీకరణం కేవల స్వాతన్త్ర్య నిబంధనం, తస్మాదస్మాకం కిమర్థముపాయానుష్ఠానమితి కాచిదాశంకా। ఈశ్వరస్స్వతన్త్రోపి వైషమ్య నైర్ఘృణ్య దోషపరిహారాయ కస్మింశ్చిచ్చేతనె కంచన వ్యాజవిశేష ముత్పాద్య తం పురస్కృత్య రక్షతీతి తత్ర సమాధిః। వ్యాజవిశేషోపీశ్వర సంకల్పాధీనశ్చేత్ పూర్వమేవ కుతస్తథా న సంకల్ప ఇతి శంకాయాం కర్మ ప్రవాహస్యానాదిత్వాత్ విషమవిపాక సమయత్వాత్ కర్మానుగుణఫలప్రదత్వాభావే నైషమ్య

దోషప్రసంగాచ్చ అద్యపర్యంతం వ్యాజవిశేషస్యాప్యనవసర ఇతికార్య విశేషదర్శనేన కల్పనేతి సమాధానమ్ ॥

ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్యస్యైవ నియామకత్వాభ్యుపగమేత్విత్థః ప్రాక్కదాప్యసంజాతస్య మోక్షశ్రద్ధాదేరిదానీమేవోదయే కిం నిదానమితి పర్యనుయోగో నిరుత్తర ఏవ భవేత్ । అనాదికర్మప్రవాహ వైచిత్ర్యస్య నిదానత్వాభ్యుపగమస్త్వీశ్వరాంగీకర్తృనంగీకర్తృ సాధారణః । తర్హీశ్వరస్వాతన్త్ర్యం విఫల మితి చేన్న-కంచిద్వ్యాజవిశేషమవలంబ్యాభీష్ట సమయ ఏవ సంరక్షణౌన్ముఖ్యస్య తన్నివారక స్వాతన్త్ర్యాంతరరాహిత్యస్య చ స్వాతన్త్ర్యనిబంధనత్వాత్ ॥

ఇత్థంచేమం చేతనం లీలోపకరణం కర్తుం ప్రధానకారణమీశ్వర స్వాతన్త్ర్యమ్ । సహకారికారణం ప్రవాహానాదిభూతం స్వతన్త్ర్యాజ్ఞాతిలంఘనమ్ । తథా భోగోపకరణం కర్తుం స్వాభావిక మీశ్వర కారుణ్యం ప్రధానకారణమ్ । సహకారి కారణం వశీకరణ విశేషః । సచ యాదృచ్ఛిక సుకృత విశేషమూలకేశ్వరకృపానిబంధనః కారుణ్య ప్రవాహ ప్రతిరోధక నిగ్రహశమనద్వారకశ్చ । ఏవ మీశ్వర స్వభావం వైషమ్యనైర్ఘృణ్యరాహిత్యం బంధమోక్షాది వ్యవస్థాంచ యథా ప్రమాణ మనుసంధాయ స్వాతన్త్ర్య విశిష్టం కారుణ్యమేవావలంబేత ।

యతః నిష్కరుణస్య స్వాతన్త్ర్యం కదాచిత్ బాధకం స్యాత్ అస్వతన్త్రస్య కారుణ్యం పరేషామనుపకారకం స్వస్యాపి క్లేశావహం, స్వతన్త్రకారుణ్యంతు సత్య సంకల్పత్వాత్ స్వస్యానందావహం ఆశ్రితానామనిష్టనివృత్తౌ ఇష్టప్రాప్తౌచ సమర్థం భవతి । అత ఏవావతార వృత్తాన్తేషు శ్రూయమాణం దుఃఖపలాయనాదికం ఆసురప్రకృతి మోహనాయ సాత్త్వికప్రకృతిరంజనాయచాభినయమాత్రమ్ । తదపి కృపామూలకం స్వతన్త్రస్య లీలారసావహం చ ॥

ఏవం పరహితవ్యాపారాశ్రయత్వాత్ ఆశ్రిత రక్షకః । ఉపాయాన్తర స్థాన నివేశా దుపాయః । రక్షణవ్యాపారఫలాశ్రయత్వాత్ శేషీ, అత ఏవ ప్రాప్యశ్చ భవతీత్యేవం ప్రకారవైశిష్ట్యం స్వరూపప్రయుక్తమితి ధర్మిగ్రాహకమానసిద్ధమ్ । తస్యచేశ్వరస్య జ్ఞానం శక్తిః కారుణ్యంచ ప్రధానోగుణః । తత్ర జ్ఞానశక్తీ నిగ్రహానుగ్రహసాధారణే । కారుణ్యమనుగ్రహాసాధారణమ్ । తచ్చ పరహితపారవశ్యలక్షణమ్ ।

తదేతత్కారుణ్యం సర్వవస్తుసత్తాస్థితిప్రవృత్తిషు, ముక్తానామనావృత్తౌ, లీలావిభూతి సృష్టౌ, స్వావతారరూప శుద్ధ సృష్టౌ, శాస్త్రప్రవర్తనే, తద్ద్వారా తత్త్వహితవిషయకజ్ఞానోత్పాదనే, మోక్షశ్రద్ధా జననే తద్వ్యాజభూత సుకృతవిశేషే తత్తదధికారానురూప నిగ్రహశమనోపాయ ప్రదానే తత్రమనఆదికరణప్రేరణే ఉపాసకస్యాంతరాయ ప్రతిసమాధానే అకించనస్యోపాయాన్తర స్థానావస్థానే వ్యాజమాత్రేణానాది కాలసంచితానంతాపరాధానాదరణే సంసార నివృత్తిపూర్వకానంత సుఖానుభవప్రదానే ఆర్తానాం తదానీమేవ మోక్షప్రదానే యావజ్జీవం నిరపరాధప్రవృత్తి రూపఫల మప్రార్థయమానానాం దృప్తప్రపన్నానాం ప్రారబ్ధకర్మాధీనాపరాధస్యానుతాపాది జననే నాధికారానురూప ప్రాయశ్చిత్త విశేషప్రవృత్త్యుత్పాదనే, అప్యుదుప్రకృతీనాం యమవిషయగమన మపేక్షితఫల ప్రతిబంధంచాస్తునేః ఉపక్లేశలక్షణశిక్షణేచ ప్రధానం సామాన్యనిదానమ్॥

ఏవంభూతకృపావిశిష్టఃపరమేశ్వరః సర్వపురుషార్థసాధనత్వాత్స్వార్థసిద్ధత్వాచ్చ సిద్ధోపాయః । తస్య ప్రసాదనభూతః భక్తిప్రపత్త్యాదిః తత్తత్ఫలార్థిసాధ్యత్వా త్సాధ్యోపాయః । అత్ర ప్రపదన మధికారి విశేషణం, అనుపాయ ఇతి చ కేషాంచిదభిధానం ప్రపదనస్యాధికారి విశేషణలక్షణ శూన్యత్వాత్ యంకంచనాధికారిణం ప్రతి కర్తవ్యతయా

విధీయమానత్వాత్ ఉపాసనాదేరప్యధికారి విశేషణత్వ ప్రసంగాత్ సాక్షాన్మోక్షోపాయత్వ బోధకానేక ప్రమాణదర్శనాచ్చ సిద్ధోపాయ ప్రాధాన్యాభిప్రాయమూలక మితి మన్తవ్యమ్ ।

తస్య ప్రాధాన్యంచ ప్రసాదనేన నిగ్రహశాన్తౌ సత్యాం స్వాభావికానుభవ ప్రయోజకత్వాత్ । తద్యథా-మహాంత్మనస్య కల్మషనివృత్తౌ సత్యాం స్వాభావికః ప్రభావికాసస్తదనుగుణ భగవత్సంకల్పమాత్రాధీనః । తథా ముక్తస్య జ్ఞానవికాసోఽపి తదనుగుణ సంకల్పవిశేష మూలకః । తస్మాత్సిద్ధోపాయ ప్రాధాన్యేపి తద్వశీకరణార్థం సాధ్యోపాయానుష్ఠానస్య న కోపి విరోధః ॥

అథ సంబంధవిశేషమూలక శంకా పరిహారః—

స్వవిశ్వాసే సర్వశేషిణి పరమాత్మని స్వాత్మ సమర్పణం రక్షణ ప్రార్థనం విశ్వసనం, ఏవమాదికం సర్వం స్వసంరక్షణప్రాపణ్యం మాత్రస్వస్య శుల్క ప్రదానవత్ స్వాహానవిరుద్ధ మితి శేషిభూత సిద్ధోపాయ ముఖేన సాధ్యోపాయస్యానుపపం కేచిన్నిఘ్నన్తి । ప్రతిఘ్నన్తి చ తాం మహర్షీణాం శ్రీ భాష్యకారాదీనాం చ విశ్వాస పూర్వక ప్రార్థనాత్మనిక్షేపాద్యనుష్ఠానం తత్ర శాస్త్ర సంప్రదాయః ఉపదేశ పరమ్పరా చ । తస్మాత్ శేషిత్వాది సంబంధస్య నిత్యత్వేపి శేషరక్షణస్య శేషిణః ప్రాప్తత్వేపి కర్మవశ్యానస్మానీశ్వరః కస్యచిత్సాధ్యోపాయవిశేషస్య పురస్కారం వినా నరక్షతీతి శాస్త్రనిశ్చయసిద్ధాన్తః ॥

అథ చ శాస్త్ర మనాదృత్య కేవలయుక్త్యవలంబనే ఈశ్వరస్యైవాసిద్ధ్యా శేషశేషిభావరూప సంబంధోపి న సిద్ధ్యేత్ । అతః "పరమేశ్వరస్యేశేషీ రక్షణే ప్రాప్తః శేషభూతోయ మప్రాప్త" ఇతి కథనం రక్ష్యరక్షక భావస్య లోకదృష్ట ప్రక్రియయా ఔచిత్య ప్రదర్శనపరం, నతు సంబంధమాత్రస్య నిరపేక్షకారణత్వ ప్రదర్శనపరం । సంబంధమాత్ర

స్యైవ నియామకత్వే సర్వముక్తిప్రసంగః । స్వాతన్త్ర్యేణ వ్యవస్థాపి నేతు పూర్వోక్తరీత్యా వైషమ్య నైర్ఘృణ్య ప్రసంగశ్చ ॥

అథైతాదృశ సంబంధజ్ఞానమాత్రమపేక్షితం నతు రక్షాపేక్షాదిక మతో నానుపపత్తి రిత్యయుక్తమ్ । సంబంధజ్ఞానరహితానామపి అచిద్రవ్యాణాం మృగ పక్ష్యాదీనాం స్తనంధయాదీనాం చ రక్షాపేక్షా రహితానాం రక్షణస్య లోకే దర్శనాత్ ॥ తథా దర్శనేపి శాస్త్రబలాత్సంబంధజ్ఞానమపేక్షిత మితి చేత్ శాస్త్రబలాదేవ రక్షాపేక్షాప్యపేక్షణీయా స్యాత్ । అథ సంబంధసహితః ప్రతిషేధాభావోపేక్షిత ఇతి చేత్ సుషుప్త్యాద్యవస్థాసు సర్వముక్తిప్రసంగః । అథ ప్రతిషేధయోగ్యదశాకాలీన తాదృశ ప్రతిషేధాభావో వివక్షిత ఇతి చేత్ ప్రతిషేధయోగ్యతారహితానామచితాం ప్రతిషేధకానాంచ పశుప్రాణ్యాదీనాం రక్షణాభావ ప్రసంగః ।

తర్హి స్వరక్షణార్థవ్యాపారే స్వస్య నాన్వయ ఇత్యుక్తస్య వచనస్య కిం తాత్పర్య? మితి చేత్ యథాప్రమాణం స్వరక్షణోపయికభర సమర్పణానంతరం స్వరక్షణార్థవ్యాపారే స్వస్య నైవాన్వయః । పూర్వమనుష్ఠితః సమర్పణవ్యాపారోపి సర్వకర్త్రా భగవతా బీజ ... వదనాదిభూత కర్మప్రవాహ విశేషాధీన యాదృచ్ఛిక సుకృత విశేష రూపకారణద్వారాకారితః । అతస్సర్వరక్షకో భగవానేవ స్వయమస్మాకం కస్మింశ్చిదుపాయవిశేషే ప్రవర్త్య తద్ద్వారా ప్రసన్నః సంరక్షతీతి వర్తితవ్యమిత్యత్ర తాత్పర్యం, అన్యథా భోజనాది లౌకికవ్యవహార ప్రవృత్త్యాదికమపి పరిత్యక్తవ్యం స్యాత్ । ఏవం చ భరసమర్పణదశాయాం ఖ్యాతిలాభపూజాఫలసంగకర్తృత్వోపాయత్వరూప కల్మష రహితానుసంధాన ప్రకార స్త్వేత్థం సంగృహ్యతే—

స్వామీ స్వశేషం స్వవశం స్వభరత్వేన నిర్భరమ్ ।
స్వదత్తస్వధియాస్వార్థం స్వస్మిన్న్యస్యతి మాం స్వయమితి ॥

తస్మాత్ జననీ స్తన్యస్యేవ స్వత స్సిద్ధస్యేశ్వర ప్రసాదస్య స్తనంధయసమవేత స్తనపాన వ్యాపార ఇవ ఆస్మాకీన రక్షాపేక్షాదిః వ్యాపారః సఫల ఏవ। సిద్ధోపాయ స్వరూప మపి నిరస్త సమస్త దోష శంకాలేశావకాశ మితి ॥

అథ పత్నీ సంబంధ నిబంధన శంకా పరిహారః—

లక్ష్మ్యాః మోక్షం ప్రత్యుపాయత్వం నాస్తి ముక్తం ప్రత్యుపేయత్వం పునరస్తీతి కేషాంచిత్సిద్ధాన్తః । అత్ర మీమాంస్యతే— అనన్యోపాయత్వ విరుద్ధోపాయ ద్విత్వప్రసంగాత్ నోపాయత్వం శ్రియ ఇతి చేత్ అనన్య ప్రయోజనత్వ విరుద్ధ ప్రాప్యద్విత్వ ప్రసంగాత్ ప్రాప్యత్వమపి పరిత్యక్తవ్యం స్యాత్ । స్వాతన్త్ర్య కారుణ్య సంబంధ విశేషైరేవ భగవతో రక్షకత్వ మభిదధతాం నేష్టాపత్తిరత్ర సంభవతి శ్రియ ఇవోపాయ విశేషీభూత గుణ విగ్రహ వ్యాపార విశేషాణా మపి పరిత్యాగ ప్రసంగాత్॥

అథ గుణాదీనా ముపయోగ విశేషసంభవాత్ న పరిత్యాగ ఇతి చేత్ తదేతత్పత్నీసంబంధరూప విశేషణేపి తుల్యమ్ ॥ ఉపయోగ విశేషస్తు తత్తద్వస్తు స్వభావానుగుణః । ప్రకృతే పురుషకారత్వానుమతి ప్రదాతృత్వ భరస్వీకర్తృత్వాదిః ప్రమాణ సంప్రదాయ సిద్ధో వేదితవ్యః । పరాంకుశ వాల్మీకి హిరణ్యగర్భ కాశ్యప శౌనక పరాశర శ్రీపతి యామునార్య రామానుజాచార్య కూరేశ శ్రీవత్సాంక మిశ్ర వృద్ధమునిప్రభృతయో పీత్థమేవ శ్రియ ఉపయోగ విశేషం స్వస్వ ప్రబంధేషూదాజహ్రుః । తస్మాత్ శ్రియో

గుణవిగ్రహాదిభిశ్చ విశిష్ట ఏవ పరమేశ్వరః ఉపేయ ఇనోపాయో వేతి సిద్ధమ్ । విశిష్టైక్యాదుపాయైక్య వ్యపదేశః ॥

అథ సర్వమప్యుపాయవిశేషణం పరిత్యజ్య కేవల ధర్మిణ ఏవో పాయత్వముచ్యత ఇతి చేత్, తర్హి—ఉపాయత్వమపి తత్ర పరిత్యా క్తవ్యం స్యాత్ తస్యాపి విశేషణత్వాత్। అతః విశేషణ ప్రయుక్తి నాతిశయేన విశేష్యస్య వైగుణ్యం నశఙ్కితుం యుక్తమ్ ॥ కించ— విశేష్యస్య విశేషణ ప్రయుక్త ఏవాతిశయ ఇతి న నియమః, స్వరూ పానుబన్ధ్యతిశయస్యాపి ప్రమాణ ప్రసిద్ధత్వాత్। ఏవం విశేషణీభూత శ్రియోపి స్వరూపానుబన్ధ్యతిశయోస్తి। అత ఏవానన్యాన్యాతిశయరూ పత్వేన విశేషణవిశేష్యయో ర్నిర్దేశః । ఉభయోరపి వ్యాసజ్య వృత్త్యేక శేషిత్వాశ్రయత్వాత్ హవిర్విశేషే ఽగ్ని ప్రభృతీనా మివ ఆత్మహవిస్సమర్పణ ప్రతిసంబన్ధిత్వం, ఏవం నిత్య పతిసాహా ర్థ్యాత్ యాగకర్మణీవ పతిప్రాధాన్యేన శాస్త్రప్రవృత్తిః । యాజమా నైక్యమివైకత్వ వ్యపదేశశ్చ । తస్మాత్ శ్రియో భగవత్స్వరూప నిరూపకత్వేన తత్ప్రీత్యన్తర్భూతత్వాత్ భగవన్తమభి దధత్సర్వమపి వాక్యం శ్రియమప్యభిధత్తే ఇతి సంప్రదాయః ॥

అథ సర్వాస్వప్యవస్థాసు—శ్రియో భగవదవినాభూతత్వే భగవ దాలయాదిషు శ్రియః పృథక్ప్రతిష్ఠార్చనాదికం కథ ముపపద్యతే ? ఇతిచేదత్రోచ్యతే—భగవతోఽర్చారూపం త్రివిధమ్. అధికారాలయో భోగశ్చేతి । తత్ర కామప్రధానం రూపమధికారః మదనగోపా లాది రూపమ్ । మోక్ష ప్రధానో లయో భోగశ్చ రామ కృష్ణాది రూపమ్ । సర్వ పరివారాణాం భగవదన్తర్భావేనార్చనం లయః । పృథగర్చనం భోగః। ఏవం శ్రీరూపమపి త్రివిధమ్ । ఆలయ సమ్ప్ర

ద్వర్థం పృథక్ప్రతిష్ఠాపితమధికారార్చనం, భగవతః వక్షః స్థలస్థితం లయః, పార్శ్వస్థితం భోగ ఇతి। తత్రాధికారరూప శ్రీరూపస్యాల యాది సమృద్ధ్యర్థతయా శాస్త్రచోదితత్వాత్ నానుపపత్తిః ॥

తర్హి లయభోగార్చనపరాణాం అనన్య ప్రయోజనానాం ముముక్షూణాం కామ్యప్రధానాధికారార్చన ప్రణామాదికం కథ? మితిచేన్న, తత్రాపి విష్ణుపత్నీత్వస్య సుప్రతిష్ఠితత్వాత్ కామ్యప్రధాన భగవద్రూపేష్వివ మాతృత్వ స్వామిత్వాద్యుపాధిక ప్రణామాద్యా చారాణా మనుపపత్తేరభావాత్ । తస్మాత్సిద్ధోపాయ శబ్దవాచ్య మీమాంసాయా మేక శేషిత్వాశ్రయత్వాత్ ఏకాభిప్రాయవత్త్వాత్ పరస్పరప్రావణ్యాతిశయవత్త్వాత్ స్వరూపరూపాదిష్వపృథక్సిద్ధ సంసర్గ విశేషవత్త్వాత్ సుశ్లిష్టం శ్రీ విశిష్టమేవ పరమాత్మానం శ్రీమన్నా రాయణ శబ్దః ప్రతిపాదయతీతి సాత్త్వికానాం సిద్ధాన్త తత్త్వమ్ ॥

(౨౪) అథ సాధ్యోపాయ శోధనమ్.

ఏవం పరిశోధితేపి సర్వజ్ఞే సర్వశక్తే పరమకారుణికే సర్వ శేషిణి సపత్నీకే సర్వలోకశరణ్యే సిద్ధోపాయ విశేషే విజ్ఞాతేపి సంపూర్ణేపి సంసార వైరాగ్యే అనాద్యనువృత్తాజ్ఞాతి లంఘనమూలక భగవన్నిగ్రహ ప్రశమన నిదానస్య సాధ్యోపాయ విశేషస్య విజ్ఞానా భావే సిద్ధోపాయో నశక్యతే వశీకర్తుమ్ । తస్మాత్సాధ్యోపాయ విశేష జిజ్ఞాసాయాం సత్యాం అధికారే స్వరూపే పరికరే చ సమా శంకితాన్ దోషాన్పరిహరిష్యామః—తత్రాదావధికారిగోచరవిచారః.

ప్రపత్తిః ఖల్వేషా కర్మాస నైరదికసర్మిః । యోగవిశేషరూప తయాన్వ్యాసవిద్యాయామనుక్రమ్యతే। సా కథం సర్వాధికారా భవితు మర్హతి? ఇతి కేచిద్వివదన్తే। సోఽయం వివాదః సర్వేశ్వరస్య సర్వ శరణ్యత్వ ప్రతిపాదక శ్వేతాశ్వతరశ్రుత్యాది ప్రమాణ సహస్రేణ పరి

హ్రృతః భవతి। ఉపాసనస్య త్రైవర్ణికాధికారికత్వే సమర్థితేపి ప్రపదనస్య సత్యవచనాదివత్ సామాన్య ధర్మత్వావగమాత్ యథాధికారం వైదికమన్త్రేణ వా తాన్త్రిక మన్త్రేణ వా సర్వేషామేతదనుష్ఠానస్య నానుపపత్తిః। అతఏవ కాకాదీనామపి ప్రపన్నత్వం శాస్త్రేషు శ్రూయతే । భగవదాశ్రయణ సామాన్యం సర్వసాధారణమితి మాంహి పార్థవ్యపాశ్రిత్యేత్యాదినా భగవతైవోక్తమ్, అతస్తద్విశేషభూతమిదం ప్రపదనం సర్వేషాం సాధారణం భవితు మర్హతి ॥

అథోపాసనస్యాపి సామాన్యాంతర్గతత్వాత్ సర్వసాధారణ్యం స్యాదితిచేత్ సత్యమ్। ఉపాసనా ప్రారమ్భస్యైవ త్రైవర్ణిక శరీరావచ్ఛిన్నత్వ నియమః. తన్నివృత్తిస్తు యాదృశతాదృశ శరీరావచ్ఛిన్నేష్వపి ధర్మవ్యాధ తులాధారాదిషు దృష్టమ్. అతః ఉపాసనా ప్రారమ్భవత్ ప్రపదనస్య త్రైవర్ణిక శరీరావచ్ఛిన్నత్వ నియామక వచన విరహాత్ యాదృశతాదృశ శరీరావచ్ఛిన్నత్వేపి నానుపపత్తిః. తస్మాత్ శరణ్యశరణాగతి స్వభావజ్ఞానవతా మాకించన్యాదిమతాం సర్వజాతీయానామపి ప్రపత్త్యధికారః సిద్ధ్యతి ॥

అథాస్య స్వరూప విచారః— విశ్వాసః ప్రపత్తిరితి కేచిద్వ దధతే। తదభిధానం అధికార కోటావంగకోటౌచ ప్రవిష్టస్య విశ్వాసస్య ప్రాధాన్య కథనాభిప్రాయకం మన్తవ్యం। తథైవ—ప్రపత్తిర్విశ్వాసః, సకృత్ప్రార్థనామాత్రేణాపేక్షితం దాస్యతీతి విశ్వాసపూర్వకం ప్రార్థనమితి యావత్ ॥ ఇతి శ్రీ భాష్యకారైరనాముక్తవాక్యేనాపి ప్రాధాన్యవివక్షయా ప్రథమం విశ్వాసమభిధాయ భరతమునిప్రణీత లక్షణానురోధేన విశ్వాసపూర్వకం ప్రార్థనం ప్రపత్తిరితి నిష్కృష్యతే. అయమపి నిష్కర్షః ప్రార్థనాయాః రక్షా

పేక్షామాత్రసాపేక్షత్వ నిబన్ధన ప్రాధాన్యవివక్షా మూలకః । అన్యథా స్నానం సప్తవిధం స్మృతమితివత్ షడ్విధా శరణాగతిరిత్యపి వచనం ప్రపత్తివిధాబోధకం ప్రసజేత్ । తస్మాన్న్యాసః పంచాఙ్గసంయుత ఇత్యాది ప్రమాణ బలాదాత్మ నిక్షేప ఏవాంగీ, ఇతరత్సర్వమంగమితి సాంప్రతం స్వీకర్తుమ్ ॥ వివక్షాభేదేనాంగానామపి ప్రాధాన్యేన నిర్దేశః రాజభృత్యే రాజ్ఞైవాయ మిత్యాదిః లోకేఽపి ప్రసిద్ధః ॥

శరణం వ్రజేత్యాదౌ వ్రజప్రభృతి ధాతూనా మధ్యవసాయ వాచకానాముపాయత్వాధ్యవసాయాంగక న్యాసనిక్షేపత్యాగాది శబ్ద వాచ్యాత్మయాగ పర్యంతత్వకథనం వాయవ్యం శ్వేతమాలభేతేత్యాదౌ ఆలంభశబ్దస్య సంజ్ఞపనవాచకస్యతదంగక యాగపర్యంతత్వమివ వైదిక మర్యాదాయా అప్యనుగుణమ్ ॥ యాగో నామ అస్యై దేవతాయై ఇదం హవిరితి కశ్చన బుద్ధివిశేషః । ప్రకృతే శ్రీమన్నారాయణరూప దేవతాయై స్వాదుతమం స్వాత్మరూపమిదం హవిరితి బుద్ధివిశేషో యాగః । ఏష ఏవ ముముక్షూణాం స్వరూపభర ఫలసమర్పణ రూప దశాత్రయాత్మకః । క్వచిత్స్వప్రవృత్తి నివృత్తౌ భరన్యాసవ్యపదేశః తత్కార్యత్వాత్ । ఏవం చాంగపంచకసంపన్నాత్మరక్షాభరన్యాస ఏవ నిఖిలప్రపత్తి శాస్త్రేషు ప్రాధాన్యేన విధీయత ఇతి సిద్ధాన్తః పూర్వాచార్యాణామ్ ॥

అత్ర కేచిత్ పరమపురుషార్థ తదుపాయాపేక్షాయాం సత్యా మాత్మదాస్యమీశ్వరస్వామ్యంచ స్వభావసిద్ధమితి శాస్త్రజన్యం తత్త్వజ్ఞానమంతరేణ నకశ్చిద్విధివిషయోఽస్త్యుపాయోఽనుష్ఠేయః । తాదృశం చ తత్త్వజ్ఞానమేవ ప్రపదనమితివదన్తి । తదేతత్ అధికారకోటిప్రవిష్టం వైదుష్యం సర్వపాపమూర్ధాభిషిక్తస్యాత్మాపహారదోషస్య నిష్క్రి

యాత్వేన విహితమాత్మభరార్పణం న నిరుణద్ధి, యతః శాస్త్రజన్య శేషత్వాది విశిష్ట పరావరతత్త్వవివేకవత ఏవ అధికారవిశేషేణ పరికర విశేషేణ ఫలసంకల్పవిశేషేణచ సహితః శేషత్వ ప్రతిసంధానగర్భః స్వరక్షాభరన్యాసః అనాద్యపరాధమూలనిగ్రహ నివృత్త్యుపాయతయా విహితః। యతిశ్చేదం శేషత్వవిజ్ఞానం న్యాసోపాసనాది సర్వనివృత్తి ధర్మసాధారణమ్। తస్మాదధికారలక్షణ మేతద్విజ్ఞానమ్॥ శేషత్వజ్ఞానం వినా మోక్షసాధకవిహిత ధర్మానుష్ఠానం ను స్వరూపశేషత్వజ్ఞానముప జనయ్య ఫలానుష్ఠానద్వారా మోక్షం జనయతి। అతోఽత్రవినీయ మానం న భవతి శేషత్వమాత్రం కిం తర్హి తత్సహితం భరన్యసనమితి॥

అన్యేతు—భగవత్యుపాయత్వాధ్యవసాయ ఏవ ప్రపత్తిః। నచ వాక్యమాత్రేణసిద్ధత్వాత్ సిద్ధోపాయ ఇత్యుచ్యతే। శరణం ప్రపద్యేత్యత్ర ప్రజతేః జ్ఞానార్థకత్వాదితి ప్రాహుః। తదపి విధిప్రత్యయస్వారస్యశబ్ద స్వారస్యవిరుద్ధం, విరుద్ధం చ సపరికర ప్రపత్తివిధాయక స్మృతిశాస్త్రే ణాపి। భగవదుపాయత్వరూప తత్త్వోపదేశే పర్యవసానాత్ ప్రపత్తి స్వరూపోచ్ఛేదాపాదకం చేత్యవధేయమ్॥

పరేతు—ముముక్షుం ప్రతి సర్వధర్మస్వరూపత్యాగవిశిష్టస్వరక్ష ణార్థస్వవ్యాపారనివృత్తిరేవ ప్రపత్తిః చరమశ్లోకేన విధీయతే। తత్ర నివృత్తౌ విధ్యసంభవాత్ సనిషేధనే త్వ్యాగేన సర్వధర్మస్వరూప త్యాగే విధిః పర్యవస్యతి। స ఏవ సాధ్యోపాయత్వేన విధీయతే ఇత్యాహుః। తత్రాపి శేషస్య నివృత్తిరూపస్యాపి తద్విషయత్యాగస్య స్వానర్జనీయత్వాత్, సాధ్యతయావిధీయమానస్యాపి తస్య స్వ రక్షణార్థ స్వవ్యాపారత్వాచ్చస్వోక్తివిరోధః సాంగప్రపత్తివిధాయక శాస్త్రవిరోధశ్చేత్యవధేయమ్॥

అత్ర కేచిత్ప్రత్యవతిష్ఠన్తే— ప్రపత్తేస్సాధనత్వం సిద్ధసాధనసహకారిత్వం వా సిద్ధోపాయ భూతేశ్వరనిష్ఠైకత్వ సిద్ధత్వ పరమచేతనత్వ పరమ కారుణికత్వ సర్వ శక్తత్వ నిరపేక్షత్వాది స్వభావ విశేష విరుద్ధమితి। తచ్చ శ్రుతిస్మృతి విరోధ వ్యాప్తి శూన్యత్వాది దోష సహస్ర దూషితమ్। కించ— భక్తేః సాధనత్వాదావప్యేష ప్రసంగః సమానః। ఇష్టాపత్తిస్తు మోక్షసాధనీ భూతోపాసన పరతయా చరమ శ్లోకీయధర్మశబ్ద వ్యాఖ్యానాన్న ఘటతే। అథ బలీవర్ద దమనాయ సైకతభారారోపణవత్ అనుపాయానామప్యుపాయత్వోపదేశేఽపి అర్జునబుద్ధ్యా విషయీక్రియమాణా అధర్మా అపి ధర్మశబ్దేనానూద్యన్త ఇతిచేత్ పరమధర్మతయా ప్రసిద్ధానాం కర్మయోగాదీనాం నివృత్తి ధర్మాణామప్యనర్థత్వే సుతరాం ప్రవృత్తిధర్మాణామధర్మత్వాపత్త్యా సకలశాస్త్ర వైఫల్యాపత్తిరిత్యుపేక్షణీయమేతత్॥

అథ భవతామప్యుపాసనస్యేవ ప్రపదనస్యాపి ధర్మశబ్దవాచ్యత్వాత్ సర్వశబ్ద సంకోచభియా సాధనత్వావిశేషేణ త్యాజ్యత్వే స్వీకర్తవ్యే సతి ప్రపదనస్య సాధనత్వం సిద్ధసాధనసహకారిత్వం వా స్వీక్రియమాణం చరమశ్లోక వ్యాఖ్యాన విరుద్ధమితి చేదుచ్యతే— అత్ర కిం సాక్షాత్సాధనత్వ బుద్ధిపరిత్యాగః ఆహోస్విత్ప్రసాదనత్వావిశేషేణాపి తత్పరిత్యాగో వివక్షితః। ఆద్యే— భక్తియోగాదేరపి సమానమేతత్। అన్త్యే— సర్వశబ్ద సంకోచభియా సనాతనధర్మస్య కృష్ణస్యాపి ధర్మశబ్దవాచ్యతయా తత్రాపి సాధనత్వబుద్ధిపరిత్యాగప్రసంగః॥

అథాస్మిన్ శ్లోకే విధీయమానం ధర్మమపేక్ష్య భిన్నానాం ధర్మాణామేవ త్యాజ్యతాభ్యుపగన్తవ్యా ఇతి చేత్— తదేతదత్రైవ విధీయమానే శరణవరణేఽపి సమానమ్। తథాహి— భక్తి ప్రపత్త్యోః

సాక్షాత్సాధనత్వా సంభవాత్ సిద్ధోపాయోపకారకతా వాచ్యా । సాచ—నోత్పాదకతయా, తస్య నిరుపాధికనిత్యత్వాత్ । నాపి వర్ధకతయా, ఉపచయ రహితత్వాత్ । నాపి సహకారితయా, సదా పరిపూర్ణ సహజకారుణ్యాదిమత్వాత్ । నాపి ద్వారతయా, ద్వారనిరపేక్ష కార్యోత్పాదన సమర్థ సత్యసంకల్పవత్వాత్ । అపిత్వనాద్యపచార పరమ్పరామూలసంసార హేతుభూత నిగ్రహోపశమనద్వారా భక్తి ప్రపత్త్యాదిక ముపకరోతీతి తత్త్వమ్ ॥

తదేతత్ప్రపదన ముపాసనం వా ఫలాన్తరాపేక్షిణాం జ్యోతిష్టోమాదివత్ భగవతః తత్తదనుగుణ ప్రీతివిశేషోత్పాదనముఖేన ఫలప్రదం భవతి । మోక్షాపేక్షిణాంతు శాస్త్రనిగ్రహ సిద్ధోపాయ సాధ్య యావదాత్మభావి పరిపూర్ణ కైంకర్యపర్యంతం ఫలం ప్రదదాతీతి వివేకః । తస్మాన్ముముక్షోః సర్వానిష్టనివృత్తిపూర్వక పరిపూర్ణ కైంకర్య పర్యంతా సర్వాపి ఫలపరంపరా సిద్ధోపాయసాధ్యా ప్రసాదనరూప సాధ్యోపాయమూలా చేతి సర్వాణ్యపి ప్రమాణాని అనాకులాని ॥

అత్ర కశ్చిదవిధేయ ప్రపదనవాదః । యథా—శరణవరణే రాగతః ప్రవృత్తిసంభవాత్ విధిరయుక్తః । యథా హి లోకే కశ్చిత్స్వరక్షణాసమర్థః సంనిహితం రక్షణసమర్థం స్వయమేవాశ్రయతి । తథా స్వస్వరూపం పరస్వరూపంచ సిద్ధపరేణ శాస్త్రేణ విజానీతే, ప్రవర్తతేచ స్వయమేవాశ్రయణే ఇతి ॥ సోఽయమహాచిత్యమూలోత్ర వాదః । లౌకికాశ్రయణే ప్రకారవిజ్ఞానవత్ అలౌకికాశ్రయణేఽపి అనేన ప్రకారేణ సమాశ్రితమేతాదృశమధికారిణం స్వీకరోతి భగవానితి విజ్ఞానమావశ్యకమ్ । తచ్చ కర్తవ్య పరశాస్త్రైకనిదానమ్ ॥

యద్వ్యాశ్రితం స్వామీ సంరక్షతీత్యానుమానికో నిర్ణయః। తదర్థ్యుపాసనావిధాయక శాస్త్రమనర్థకం, సర్వేషామాశ్రయణ ఏవ ప్రవృత్తి సంభవాత్ । ఉపాసన ప్రపదనయోస్సమర్థాసమర్థాధి కారికత్వం తు నానుమానేన శక్యమవగన్తుమ్। కించ—రాజసేవావత్ భగవత్సేవాయా మాలాకరణాదిరూపాయాః యథేచ్ఛ మనుష్ఠానే ప్రత్యవాయాపత్త్యా తత్పరిహారాయ శాస్త్రానుసరణవత్ సదాచా ర్యోపదేశసాపేక్ష మన్త్రవిశేషాది పరికరసహిత ప్రపత్తి తత్ఫలయోః సాధ్యసాధనభావే అనుష్ఠాన ప్రకారేచ శాస్త్రమనుసర్తవ్యం లౌకిక ప్రపదన తత్ప్రకార తత్ఫలవిశేషదర్శిభిరపీతి ప్రపత్త్యా విధేయతా వాదో నిర్మూల ఏవ ।

ఇత్థం యథాధికారముపాయం విహితవత్యపి శాస్త్రే ఉపా సనాదీనాం స్వరూపవిరుద్ధత్వమభిదధానో కేచిత్, సోఽపి ప్రపత్తి ప్రశం సార్థోతివాదః । తథాహి—స్వరూప విరోధః కిం నాశకత్వాత్, కిమ సంభవాత్, కిం వానర్థావహత్వాత్ । నాద్యః—స్వరూపస్య నిత్య త్వాత్। న ద్వితీయః—భగవదాయత్తస్య జ్ఞానచికీర్షా ప్రయత్నా శ్రయత్వరూపస్య కర్తృత్వస్య జీవాత్మన్యభ్యుపగమాత్ । నచ తృతీయః—నిషిద్ధకామ్యవద్బంధకత్వా భావేన అనర్థానాపత్తేః ॥

అథ బ్రాహ్మణోహం క్షత్రియోహం గృహస్థోహమిత్యాద్యభి మానమూలకవర్ణాశ్రమధర్మస్య తదంగికోపాసనాదేశ్చ దేహాత్మ వివేకవతో దురనుష్ఠానతయా స్వరూప విరోధ ఇతి చేన్న—స్వరూ పస్య బ్రాహ్మణ్యాద్యభావేపి ప్రాచీన కర్మవిశేషాధీన బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్టశరీర సంబద్ధత్వాత్ యావత్సంబంధం క్షుత్పిపాసాది పరిహారా పయికకర్మణామివ వర్ణాశ్రమధర్మాణాం శక్త్యనుగుణానాం పరిత్యాగ

స్యాయుక్తత్వాత్। కించ — దేహాత్మ వివేకవతామేవ హి పారలౌకిక ధర్మాధికారః । సచాధికారః న స్వరూపే బ్రాహ్మణ్యాది ధర్మః । కిం తు బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్ట శరీర సంబంధ ఏవ। అతస్సర్వధర్మ సాధారణస్య ప్రకృత్యాత్మవివేకస్య ఉపాసన విరోధ ప్రసంజనమపహాస్యం, అపహాస్యం చేదమత్యంతముపాసనస్యాహంకారగర్భత్వాద్రోషేణ విరుద్ధత్వోపపాదనమ్। యదపి కర్మోపార్జిత కరణకళేబరాద్యుపాధి ప్రయుక్తానుష్ఠానతయా భక్త్యాదేః నిరుపాధిక స్వరూపవిరుద్ధత్వాశంకనం, తత్ స్వరూపవిజ్ఞానస్య ద్వయమన్త్రోచ్చారణాదేశ్చ మనః ప్రభృతి కరణసాపేక్షతయా ప్రపదనేపి సమానమ్ ॥

అథాత్యన్త పరతన్త్రస్యాత్యంతాశక్తస్య స్వరక్షణార్థం కర్తవ్యోపాయవిధాన మనుపపన్నం, తతశ్చ భక్తియోగాదేః శేషత్వాననురూపత్వాత్ పారతన్త్ర్య విరుద్ధత్వాత్ అసంభావితత్వమితి చేన్న — అనేకానర్థ ప్రసంగాత్। తథాహి — జీవగణం సంసారమగ్నం విశేష మనపేక్ష మోక్షప్రదానే అనాది మోక్ష ప్రసంగః । మోక్షోపాయ విధాయక శాస్త్రానర్థక్య ప్రసఙ్గః । యథాశాస్త్రం భగవత్ప్రీత్యేక ఫలక కైంకర్యానుష్ఠానే ప్రపదనానుష్ఠానే చ స్వరూపానురోధ బుద్ధ్యాఽనధికార ప్రసంగశ్చ। ప్రపదనస్య సాధ్యభావేషు ప్రాగేవముక్తా । తస్మాత్ శేషత్వం పారతన్త్ర్యం చ తత్ప్రదత్త మర్యాదయా తదభిమతానుష్ఠానేన తదీయ కైంకర్య లాభోపయుక్త మేవ। నైవచ విరుద్ధమ్ ॥

నన్వనన్యార్హశేషభూతస్య పరమైకాన్తినః దేవతాన్తర ద్వారకో వర్ణాశ్రమధర్మః తదంగకో భక్తియోగాదిశ్చైకాన్త్య విరుద్ధ ఇతిచేన్నైవం — పరమాత్మ విశేషణీభూత దేవతావాచకాగ్నీన్ద్రాది శబ్దాః కాంశ్చిద్విశేష్యపర్యంతతయా కాంశ్చిచ్చ సాక్షాద్భగవ

ద్వాచకతయా చానుసంధాయ ఫలాంతరం చా ననుసంధాయ స్వధర్మానుష్ఠానం నైష్కర్మ్యం విరుణద్ధీతి భాష్యాదిష్వేవ వ్యక్తముక్తత్వాత్॥

యదపి శాస్త్రప్రరోచనార్థోభిచారాది విధిరివ ప్రపత్తి ప్రరోచనార్థో భక్తి విధిరితి స్వార్థే తాత్పర్య విరహాత్ స్వరూప విరుద్ధమితి । తత్ — అభిచారాదే స్తుచ్ఛఫలత్వాత్ భక్తే ర్మోక్షఫలత్వాత్ ఏకస్మిన్నధికారిణ్యేకస్మై ఫలాయ లఘూపాయ ప్రరోచక గురూపాయ విధానా యోగాచ్చానుపపన్నమ్ । తస్మాద్విహితత్వా విశేషాద్యథాధికారముభయమపి పరిగ్రాహ్యం, విరుద్ధతర్కాదినా ఆగమగమ్యస్యైకస్య బాధనేఽపరస్యాపి తుల్యన్యాయేన బాధసంభవాత్ సర్వాప్రామాణ్యాపాతః ।

అథ చ విహితత్వేప్యాచార్యరుచి పరిగృహీతత్వ వైధుర్యాత్ కైశ్చిత్పరిగృహీతత్వేపి గవాలంభాదివదన్యశాస్త్ర విషయకత్వ సంభవాచ్చ విరోధ ఇతి ॥ ఏతదప్యసారం - కలావపి శఠారి నాథముని ప్రభృతిపూర్వాచార్య పరిగ్రహదర్శనాత్ । భగవద్భక్తే స్సమయనియన్త్రితత్వాభ్యుపగమాచ్చ ।

తస్మాదుపాసనాదికం విరోధాన్తర విరహాత్ యథాశాస్త్రమూర్ధ్వరస్యావగాహనాదికమివాకించనస్యాధికార విరుద్ధమిత్యేవ యుక్తమభ్యుపగన్తుమ్ । అత ఏవ - భక్త్యాదౌ శక్త్యభావా త్స్వతన్త్రోపాయతయా ప్రపత్తిమవలమ్బితవన్తః శ్రుతిః స్మృతయః భగవచ్ఛాస్త్రంచ భూయసా ప్రస్తౌతి । అత ఏవచ - ప్రవృత్తిధర్మాన్నివృత్తిధర్మాః శ్రేయాంసః । తత్రాపి ధ్యానయోగః । తస్మాదపి భగవద్యోగః బ్రహ్మవిద్యాపరపర్యాయః । తత్రాపి న్యాసనిక్షేపాది శబ్దశబ్దితః ప్రపదనా

భ్యోయోగః సుకరత్వ సకృత్కర్తవ్యత్వ శీఘ్రఫలప్రదత్వాదినా శ్రేష్ఠ తమ ఇతి సర్వశాస్త్ర సారాంశః ॥

అథ పరికర విషయక వ్యామోహ పరిహారః—అనాలోచిత విశేషాశేష లోకశరణ్యే రిపూణామపి వత్సలతరే సకలకల్యాణగుణాకరే భగవతి కర్తవ్యం భరసమర్పణం ప్రతి ఆనుకూల్య సంకల్పః ప్రాతికూల్య పరిహారశ్చ సంభావిత స్వభావౌ, నత్వంగతయా నియత స్వభావావితి కేచిత్ । తదేతదంగాంగి విభాగ విధాయక సకలశాస్త్ర విరుద్ధమ్। స్వాభ్యుపగతనియమస్వభావే మహావిశ్వాసేఽతి ప్రసక్తంచ॥

యదపిచాత్ర కేషాంచిన్మతమ్—సర్వసాధారణ శాస్త్రార్థ విశ్వాస వ్యతిరేకేణ అంగభూతః కశ్చిన్మహావిశ్వాసోనామ నాస్తీతి । తదప్యతిశయిత విశ్వాసస్యాంగతయా విధానాత్ విశ్వాస తారతమ్యస్య లోకేపి సిద్ధత్వాచ్చ పరిహృతం । మన్దవిశ్వాసానాం ప్రపన్నాభాసానామపి సంకల్పిత సమయావధేః ప్రాగేవోపాయపూర్తి సంపాదనేన సంరక్షతి శరణ్య ఇతి శాణ్డిల్యాదిభిః సంస్మృతమ్ । తస్మాన్నియత స్వభావేన ఆనుకూల్య సంకల్పాదిపంచకేనోపస్కృతం ప్రపదనమిత్యనావిలం పరికరస్వరూపమ్ ॥

అథ సామాన్యతశ్శంకాపరిహారః—భక్తేః ప్రపత్తేర్వా సంకల్ప భేదేన ఐశ్వర్య మోక్షాదిరూప విరుద్ధఫలసాధనత్వమనుపపన్నం, నహ్యేకమేవ బీజం సహకారిభేదేన విజాతీయాంకురజననసమర్థం దృష్టమితి కాచిత్ శంకా। సాపీత్థం పరిహార్యా—అస్యార్థస్య ప్రబల ప్రమాణశాస్త్రైక సమధిగమ్యతయా కేవలన్యాయస్యాత్రానవతారః। ధార్మికమహోదారనరపతి సకాశాత్ విక్రేతుస్స్వలభ్యలాభాపేక్షయా

ఉపహారబుద్ధి సమక్షిత తాదృశ రత్నలభ్యలాభేఽతి శయస్య దర్శన రూపో విపరీతోఽపి న్యాయః అస్తీతి ॥

అథ చావృత్త్యనావృత్త్యాదినా విషమస్వభావే ఉపాసన ప్రపదనే కథమేకఫలం సాధయితు మర్హత ఇతీతరాకాచిచ్ఛంకా। సాపి— యథా దేశభేదాత్కాలభేదాద్వా గురులఘూపాయయోరేకఫల సాధనతా, తథాఽధికారి భేదాదపీతి లౌకికే కృషి వాణిజ్యాదౌ శాస్త్రీయే మానస వారుణస్నానాదౌచ దృష్టేతివివేకతోఽపినివార్యతే॥

తథా—స్వతన్త్ర ప్రపత్తిరూపోపాయైకరూపాద్యాప్తదృష్ట భేదేన ఫలవిలంబావిలంబానుపపత్తి శంకాపి—సంసార తాపజనితనిర్వేద తారతమ్యానుగుణ సంకల్ప తారతమ్యేన ఫలసమయ తారతమ్యమపి స నిబంధనమేవేతి సమాహితా భవతి। ప్రపన్నేషు కేషాం చిన్నాథ ముని ప్రభృతీనాం భగవత్సాక్షాత్కారః కేషాంచిత్తదభావః ఇత్యత్ర ప్రపత్తికాలిక ఫలసంకల్ప విశేషః ప్రారబ్ధ సుకృతవిశేషోవా నియామక ఇత్యవ్యవధేయమ్ ॥

అథాపి కేచిత్—దృష్టార్థ ప్రపత్తౌ క్వచిత్ఫలాభావమను భావ్య సకల ఫలసాధన సమర్థాయాం తస్యామపి శంకన్తే। తేఽపి కర్మకర్తృసాధన వైగుణ్యమూలాః క్వచిత్ఫల విరహానియమ ఇతి ప్రతి బోధయితవ్యా భవన్తి ॥ ప్రకృతే కర్మవైగుణ్యం మహా విశ్వాసాది మాన్ద్యమ్। కర్తృవైగుణ్యం పూర్వోక్తాధికారవ్యాసత్వమ్। సాధన వైగుణ్యం యథాశాస్త్రం ప్రపత్త్యనుష్ఠానమూలభూత సదుప దేశాది శూన్యత్వమ్। ఏతత్త్రివిధవైగుణ్యమన్తరేణానుష్ఠితం దృష్టార్థమపి ప్రపదనం ఫలావినాభూతమేవేతి ॥

అపర ప్పునరిత్థం మన్యన్తే—సర్వశాస్త్రప్రవర్తకైః వ్యాసాదిభిః "ధ్యేయో నారాయణస్సదా, హరిరేవ సదా ధ్యేయః, స్మర్తవ్యస్సతతం విష్ణుః" ఇత్యాదిభిః వచనైః మోక్షసాధనతయా భక్తేరేవోపదిష్టత్వాత్ చరమశ్లోకేపి "మామేవయే ప్రపద్యన్తే" ఇత్యాదిషు అఙ్గప్రపత్తిరేవ విధత్తా. స పునః స్వతన్త్రాఙ్కాంచిదితి ॥ అన్యోచ్యతే—"శరణం త్వాం ప్రపన్నాయె ధ్యానయోగ నిసర్గజాః" ఇత్యాదిభిః ప్రమాణైః సిద్ధాయాం సత్యాం స్వతన్త్రప్రపత్తౌ "ధ్యేయో నారాయణః" ఇత్యాదికం వచనజాతం మహోగస్య క్షీరపానమివ స్వయం ప్రయోజనతయా ప్రపన్నేష్వన్వేతీతి ॥

తస్మాత్సకల ఫలసాధనతయా భగవచ్ఛాస్త్రాది విహితాం ప్రపదనం భక్తియోగారమ్భ విరోధి పాపనిబర్హణరూపోదాహరణవిశేష పరతయా అభాషిష్ట భగవాన్ భాష్యకారః । తస్మాదేనచ భాష్య గ్రన్థస్య గద్యస్తుతేశ్చావిరోధ ఇత్యనవద్యమ్ ॥

అథ ప్రభావవ్యవస్థా – (౨౫)

ఇత్థం సిద్ధోపాయ విషయకః సాధ్యోపాయ విషయకశ్చ వ్యామోహః పరిహృతః । అథ చైతాదృశోపాయవిశేష నిష్ఠప్రభావాతిరేకానతిరేకబోధక ప్రమాణ విచారమూలాః కాశ్చిచ్ఛఙ్కాః పరిహ్రియన్తే। తత్రాదౌ జాతిః వ్యవస్థాప్యతే ॥

న శూద్రా భగవద్భక్తా విప్రా భాగవతాః స్మృతాః ।
సర్వవర్ణేషు తే శూద్రా యే హ్యభక్తా జనార్దనే ॥

ఇతి భగవద్భక్తిరూప ధర్మసద్భావాభావాభ్యాముత్కర్షాపకర్ష నిర్దేశాత్ భగవద్భక్తా స్సర్వేప్యేకజాతీయా ఇతి కేచిన్మన్యన్తే ।

తతోఽభిధీయతే—భాగవత బ్రాహ్మణం భాగవత శూద్రంచ పృథక్పృథ గుద్దిశ్య ప్రవృత్తం తత్తదాచార నియామకం సర్వం శాస్త్రమేకజాతీ యత్వే వ్యాకుప్యేత్। సర్వేషాం భాగవతానాం సమత్వం బోధయచ్చ శాస్త్రం పరమ పురుషార్థ సామ్యతాత్పర్యకమ్। క్వచిత్ ఉత్కృష్ట కులలాభవచనమపి కులశబ్ద జాతిశబ్దయోర్భిన్నార్థకతయా వైష్ణ వత్వోపాధికకులపరం। తతశ్చ భగవద్భక్తి విధురాః బ్రాహ్మణాః శూద్రవదనాదరణీయాః। భగవద్భక్తాశ్చ శూద్రా అపి బ్రాహ్మణవ దాదరణీయా ఇతి శాస్త్ర తాత్పర్యమభ్యుపగన్తవ్యమ్। అన్యథా—

చండాలమపి వృత్తస్థం తం దేవా బ్రాహ్మణం విదుః।
చండాలాః ప్రత్యవసితాః పరివ్రాజకతాపసాః॥
న తేన స్థవిరో భవతి యేనాస్య పలితం శిరః।
బాలోఽపి యః ప్రజానాతి తం దేవాః స్థవిరం విదుః॥

ఇత్యాదిభిః నిందాప్రశంసాపరవాక్యైః వ్యాకుప్యేయుః। మన్వా దాస్సర్వా అపి॥

భాగవతాగ్రేసరో విదురోఽపి స్వజాత్యనుగుణమేవ వృత్తమా తస్థౌ। సర్వజ్ఞా అపి వాసుదేవాదయః తస్మిన్ శూద్రత్వ మభ్యుప యన్తి స్మ। యోగప్రభావాద్దేహన్యాసం కుర్వతస్తస్య విదురస్య ధర్మరాజానుష్ఠితో బ్రహ్మమేధ సంస్కారః తూష్ణీంవా వ్యక్తివిశేష నియతోవేత్యభ్యుపేయః। అన్యథా — నియతవిశేష నిబంధనేన ప్రాణ్మానాం దాగసంధాభ్యాస్యేన సర్వోపసంహారో వ్యాకులః స్యాత్। తస్మాత్ స్వజాత్యనుగుణ ప్రక్రియయైవ యుక్తం భగవస్తమం గాధయితుమితి॥

విశ్వామిత్ర పరశురామాదీనాం తు వర్ణవ్యత్యాసః చరువ్య త్యాసాదినిదానకృతి ఆకరే స్పష్టః। శఠకోపముని ప్రభృతీనాం వృత్తాన్త

నిశ్శేషశ్చాత్ర న దృష్టాంతీ భణితు మహాత్మ్యస్మాకమ్ । తత్త్వద్వ్య త్రాన్త పర్యాలోచనాయామపి నైవదృశ్యతే క్వాపి స్వస్వజాతివ్యతి క్రమః । సత్యప్యేవ మభ్యుపగంతవ్యం పూర్వపూర్వవర్ణా లాభదశా యామితరవర్ణసకాశాత్ భగవద్జ్ఞానస్యావశ్య సంపాదనీయత్వమపి । మన్త్రాదికం పరం బ్రాహ్మణ సకాశాదేవ గ్రహీతవ్యమితి ప్రమాణ ప్రతినియతమ్ ॥

తులాధారధర్మవ్యాధాదయోపి ధర్మజిజ్ఞాసూన్ బ్రాహ్మణాన్ సంప్రాప్య సన్మార్గమాత్రముపదిదిశుః । న తు స్వచక్రాచార్య కమ్ । అత ఏవ భక్తేభ్యోపి మ్లేచ్ఛాదిభ్యః దానాదానాది వచనం న కన్యాగోచర మపితు జ్ఞానగోచర మితి వ్యాచక్షతే వ్యాఖ్యాతారః । వైష్ణవత్వేన పూజ్యత్వంతు సర్వత్ర సమమితి నిష్కర్షః ॥

ఏవం చ సత్త్వాదిగుణ తారతమ్య నిబంధనం శారీరం బ్రాహ్మణ్యాదికమేకమ్ । అన్యచ్చ శమదమాదిలక్షణం మానసికమ్ । తత్ర శారీరగుణవిశేషమూలాః జాతివిశేషాః ఉత్పత్తిసిద్ధాః యావదాశ్రయ భావినః । మానసికాస్తు తాదృశాః సర్వజాతిసాధారణాః ప్రహ్లాదాదీనా మాజన్మసిద్ధాః । ఇతరేషాం సదాచార్య సంబంధ నిబంధనాః । తత్ర శారీర బ్రాహ్మణ్యాది గోచరాణి కానిచిచ్ఛాస్త్రాణి తన్మాత్ర ప్రతినియతాని । కానిచిచ్చ మానసబ్రాహ్మణ్యాది గోచరాణి పురు షార్థ తదుపాయాధికారార్థా ప్రశంసాపరాణి సర్వసాధారణాని । అత్ర శరీరేణోత్కృష్టాః మనసాపకృష్టాశ్చ దాంభిక [illegible] మహతీం నిందా మవాప్నుయుః । శరీరేణాపకృష్టా అపి యది సుసత్త్వాః ప్రశంసాం పరమామేవాప్నుయుః । అత్ర శారీరో మానసశ్చాపి సముత్కర్షః గర్వహేతుశ్చేదావహతి మహాన్త మనర్థం । ఉభయ

విధో ప్యపకర్షః స్వానుసంధానసముఖేన నిర్వేదముత్పాద్య అకించ నాధికారె స్వతన్త్ర ప్రపదనే పరంపరయా యది ప్రయోజకః తర్హి పరమం శ్లాఘాపదం భవతి ॥

ఇత్థం జాతి వ్యవస్థాయాం వర్ణవ్యవస్థాయాం చ సత్యామపి భాగవతత్వైక నిబంధన పూజ్యత్వాది ప్రతిపత్తేః నకశ్చిత్ప్రతిరోధః। తత్ర భాగవతేషు దేవతాంతర స్పర్శరహితా ఏకాన్తినః। దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తర స్పర్శరహితాః పరమైకాన్తినః । తత్రాపి విలంబా క్షమాః భగవతి న్యస్తభరాః స్వయం ప్రయోజనం కైంకర్యం కుర్వాణాః భాగవతాః షోడశవర్ణ సువర్ణ సవర్ణ సారమైకాన్త్య వన్త ఇత్యన్యత్ర ప్రపంచః ॥ యత్తు భాగవతమహిమ విషయే—

నారాయణైకనిష్ఠస్య యాయా వృత్తిః (చేష్టా) తదర్చనమ్ ।
యోయోజల్పస్సన జపః తద్ధ్యానం యన్నిరీక్షణమ్ ॥
తత్పాదాంబ్వతులం తీర్థం తదుచ్ఛిష్టం సుపావనమ్ ।
తదుక్తిమాత్రం మన్త్రాగ్ర్యం తత్స్పృష్టమఖిలం శుచి ॥

ఇత్యాదికం వచనం, తత్ ప్రమాణం భవదపి ప్రవృత్తిశబ్దః న నిషిద్ధ వృత్తిపరః। కింతు దేశకాలాది వైషమ్య నిమిత్తకాపత్కాలీనానన్తర వృత్తిపరః । చేష్టేతి పాఠేపి స్వభావార్థ శాస్త్రప్రాప్త నిమేషోన్మే షాదిచేష్టాపరః । నతు నిషిద్ధచేష్టాపరః । యత్కరోషి యదశ్నాసీ త్యాదిశ్లోకస్యాప్యత్రైవ తాత్పర్యమ్ । ఏవం జల్పశబ్దోపి న ప్రతి షిద్ధ వృథా జల్పపరః । బాహ్యకుదృష్టివిజిగీషు కథాపరో వా । నిరీక్షణపదమపి న నిషిద్ధనిరీక్షణపరం, కింతు శాస్త్రదృష్టి ప్రాప్తనిరీ క్షణ పరమ్ ॥

పాదామ్బుపదం నతు యోగాద్యశక్త్యాద్యశక్తో యపరం, కింతు భాగవత పాదోదక గ్రహణదశాయాం తస్య నానుసన్ధానైః నిష్ఠత్వే గుణాధిక్య ప్రదర్శనపరమ్ । ఉచ్ఛిష్టపదమపి పురుషసమ్యానాది ప్రకరణేషు పావనతయా శాస్త్రప్రాప్తస్యోచ్ఛిష్టనిశేషస్య గుణవిశేషం ప్రతిపాదయతి । ఉక్తిపదంతు తదుపదిష్ట తత్త్వహితవిషయక వాక్యజాతస్య సదానుసంధేయతా మవగమయతి । ఏవం వ్యవస్థానాదగే స్పృశ్యాస్పృశ్య భక్ష్యాభక్ష్య పాదేయానుపాదేయాది వ్యవస్థాపనపరస్య సర్వస్యాపి శాస్త్రస్య సముచ్ఛేద ప్రసంగః ॥

తతశ్చ వేదవైదికశాస్త్రోక్త నియమానాం స్వరూపేణ పరిత్యాగస్తామసః । కుటుంబభరణాసమర్థతయా తురీయాశ్రమ పరిగ్రహాయ గార్హస్థ్య పరిత్యాగ ఇవ ఆలస్యాదినా సర్వకర్మ పరిత్యాగః రాజసః । భగవానేవ స్వకీయేనాత్మనా స్వకీయైశ్చోపకరణైః స్వారాధనైకప్రయోజనాయ స్వశేష భూతమిదం కర్మ కారయతీత్యనుసంధాన పూర్వకం స్వాధికారానుగుణస్య కర్మణః కరణం సాత్త్వికస్త్యాగః । ఏవమనుష్ఠాన జనిత భగవత్ప్రసాదస్య ఫలత్వేన మోక్షమప్యనపేక్షమాణస్య ప్రాగనుష్ఠిత ప్రపదన జనిత భగవత్ప్రసాదేనైవ సిద్ధో మోక్ష ఇత్యనుసందధానస్య కర్మానుష్ఠానం సుస్థ నైరోగ్యవత్ ఆరోగ్యక్షీరసేవనవచ్చ సాత్త్వికత్యాగపరాకాష్ఠా ॥

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యేత్యత్ర భాష్యకారీయ ప్రథమయోజనాయాం న కర్మస్వరూప త్యాగో వివక్షితః । అపితు నిరుక్త బుద్ధి విశేషరూపః సాత్త్వికస్త్యాగః । సచబుద్ధి విశేషః స్వతన్త్ర ప్రపత్తి నిష్ఠస్య ప్రపత్త్యనుష్ఠానకాలే ఉత్తర కృత్యానుష్ఠాన కాలే చ అపేక్షితః । ద్వితీయ యోజనాయాం ఉపాయాంతరానన్వయోపగమ్యతే । సోప్య

సన్న్యాసః ప్రపత్తేః ప్రాగేవాదాగతః అధికారకోటి ప్రవిష్టతయాఽనూద్యతే। పశ్చాత్తు ప్రపత్తినైరపేక్ష్య బోధకశాస్త్రేణ విధీయతే। ఏవమేకస్య పరిత్యజ్యేతి పదస్య అనువాదత్వం విధిత్వం చ వ్యవస్థిత పక్షద్వయాభిప్రాయేణ సనోపపద్యతే। తతశ్చ ప్రపత్తేః ధర్మాన్తరనైరపేక్ష్యేపి స్వతన్త్రాధికారప్రాప్తౌ నిత్యనైమిత్తిక ధర్మ పరిత్యాగః భగవదాజ్ఞాం రుణద్ధీత్యేవ నిష్కర్షః॥

యద్యపి శ్రీమతి గీతాభాష్యే స్వతన్త్ర ప్రపత్తిపరతయా చరమః శ్లోకో న హి వ్యాఖ్యాతః। తథాఽపి ప్రపత్తేస్సకలఫలసాధనరూపతాం ప్రకృత భక్తియోగలక్షణ ఫలవిశేషే ప్రదర్శయితుం ప్రవృత్తాయాం ద్వితీయయోజనాయాం ప్రపత్తే దుష్కరభక్తియోగపర్యన్తోపాయాన్తర స్థానాభిషేకోఽప్యభిమతోఽర్థః। తథా చ—

సుదుష్కరేణ శోచేద్యో యేన యేనేష్టహేతునా।
స స తస్యాహమేవేతి చరమశ్లోకసంగ్రహః। ఇతి సారసంగ్రహః॥

యత్త్విదం భారతవచనం—త్యజ ధర్మమధర్మం చ త్యజ సత్యానృతే అపి। ఉభే సత్యానృతే త్యక్త్వా యేన త్యజసి తత్త్యజ॥ ఇతి॥ తత్ర ప్రథమః పాదః కామ్యనిషిద్ధ త్యాగపరః। ద్వితీయః—కైవల్యైశ్వర్యాభిసంధిత్యాగపరః। తృతీయః ఆద్యకోక్తనామానువాదః। తురీయస్తు - త్యాగేపి కర్తృత్వం పరాయత్తమిత్యనుసంధానపరః॥ ఇతి॥

అథ—తస్మాత్త్వముద్ధవోత్సృజ్య చోదనాం ప్రతిచోదనామ్। ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ శ్రోతవ్యం శ్రుతమేవ వా॥ మామేకమేవ శరణమాత్మానం సర్వదేహినామ్। యాహి సర్వాత్మభావేన యాస్యసి హ్యా

కుతోభయమ్ ॥ ఇతి శ్రీ భాగవతవచనే ప్రతిచోదనా విషయీభూత నిషిద్ధనివృత్తేః త్యాగవిధానాత్ తాదృశస్యచ త్యాగస్య నిషిద్ధానుష్ఠాన రూపస్య వైధత్వాపగతేః ప్రసన్నే బుద్ధిపూర్వస్యాప్యస్యాత్రాఘస్యాశ్లేష ఇతి కేచిదభిప్రయన్తి ॥

తదేతత్ పాపస్యావశ్యానుష్ఠేయతా ప్రసక్త్యాత్యన్తమప హాస్యమ్ । పూర్వానుష్ఠానస్యానుష్ఠానస్యేతరానుష్ఠానస్య స్వవచన స్వ వచన విరుద్ధంచ ॥ తద్వచనాభిప్రాయస్తు — చోదిత ప్రవృత్తి విషయీ భూతేషు ప్రతిచోదిత నివృత్తి విషయీభూతేషు ఆనుకూల్య సంకల్పా ద్వ్యతిరిక్తః కశ్చిదపి స్వతంత్రప్రపత్త్యఙ్గతయానోపాదేయ ఇతి। అతో వర్ణాశ్రమ జాతి గోత్ర ప్రవర చరణ కుల దేశకాలావస్థానుగుణ సమ యానురోధేనైవ సర్వైః భక్తైః భాగవతైశ్చ వర్తితవ్యమితిసిద్ధమ్ ॥

ప్రభావరక్షా (౨౬)

ఇత్థముపాయస్య ప్రభావో వ్యవస్థాపితః । అథ తత్ప్రభావ విషయకప్రమాదాః పరిహ్రియన్తే-విద్యాంతరన్యాయేనోత్తరపూర్వా ఘాశ్లేషవినాశః అధికారి సమవేతార్త్యనుగుణ్యేన ప్రారబ్ధ వినాశోపి మాశుచ ఇత్యస్యాభిప్రాయ ఇతి సిద్ధాన్తః ॥

అత్రేయమాశంకా — ఏవం సతి పాపానుష్ఠితిః ప్రారబ్ధాన్తర విశేషఫలీభూతం దుఃఖం దుఃఖకారణీభూతం కర్మచ నోపలభ్యేత । ఏవ మప్రాప్తతాపి ప్రారబ్ధ ఫలనివృత్తిః సంకల్పే పావనత్వాదిసిద్ధత్వే స్వగా భగవతా స్వయమేవ కుతోనదీయేత ॥ ఇతి ।

ఇదమత్రోత్తరం — యద్యప్యధికారీ స్వాభిప్రాయానుగుణ్యేన కంచిత్కాలమైహికభోగాన్ ప్రారబ్ధవశాదనుభవతి । యది చ తా

దుఃఖప్రసంగరహితానేవానుభవేత్ న తహ్యార్త్ర విరచ్యేత్ । న పుష్యేచ్చాస్య భగవదనుభవభోగ్యతా । తస్మాత్కఠినచేతసాం శిక్షాలక్షణానుగ్రహవిశేషోఽత్ర ప్రారబ్ధమూలక దుఃఖానుభవ ఇత్యనుసంధేయః ॥

తత్ర నియతాయుషాం తావత్యేవ కాలే సముద్వేగ జననార్థం అనియుషాంచ ఆయుష్కామీయేష్ట్యాదిషు నివృత్తి జననార్థంచాత్ర దుఃఖానుభవః హితప్రవర్తక ఉపాధ్యాయ ఇతి పూర్వాచార్యాణామభిసంధిః ॥ యథా ప్రాణార్థినః కాకస్య ప్రాణదానేన సఫలేపి ప్రపదనే నేత్రశాతనం పునరపరాధ పరిహారాయ దుష్ప్రకృతితాయాః శిక్షణమనుగ్రహలక్షణమేవ ॥

సకృత్కర్తవ్యస్యాపి ప్రపదనస్య . శ్రూయమాణః ప్రభావః శాస్త్రప్లవగంధరహితవిషయే అసంకోచేనైవాభ్యుపేయః యథా క్షణకాలకృత పాపవిశేషస్య భూతసంప్లవావధికో నరకపాతః వాచనికోభ్యుపగతః । తస్మాత్ మాతాపితృహంతారమపి ప్రపన్నం భగవాన్ రక్షతీత్యాదికం వచనజాతం పూర్వాఘవిషయకత్వేనైవానుపపన్నమ్। ఉత్తరాఘవిషయకత్వే తు నిస్తారక్రమః పూర్వోక్త ఏవ ॥

తస్మాదస్మత్సిద్ధాన్తబద్ధావగాః ముముక్షవః స్వోచితోపాయప్రవిష్టా భాగవతాశ్చ సంతోప్యనుపశాన్తార్థాద్యనుషంగాశ్చేత్ అసంభాష్యా ఇతి కేచన వైరాగ్యమాత్ర ప్రధానాః ప్రాహుః ॥ అమార్గప్రవిష్టవిషయే వక్తవ్యాని వచనాని సన్మార్గ ఏవ స్ఖలతాం విషయేనైవ చిన్తనీయాని । ఏకాన్తేన భాగవతాః యాదృశతాదృశాచారా అపి అనువృత్తదోషా అపి ఉపక్లేశపరిభూతా అపి సాధుత్వేన బహుమన్తవ్యా

ఏవ । నైవచాపచరణీయా ఇతి సకలశాస్త్రసారార్థః । యతః నారక లోకస్యాంకురక్షేత్ర సదృశే సంసారమణ్డలే సాధికారానురూపేషు ముక్తిమార్గద్వారభూతేషు కర్మయోగాది సర్వేసు ప్రవిష్టానామపి విష యేఽనమతిః భాగవతాపచారఏవ । కిం బహునా— గోముఖవ్యాఘ్ర న్యాయేన రావణ భిక్షు న్యాయేన చ భాగవతో వేషధారి యోపి యస్య తత్త్వవిజ్ఞానం భగవద్యానామభ్యా మాదర్తవ్య ఏవ । ఏతా దృశ శైలూషవృత్తి విషయకం స లింగం ధర్మకారణమిత్యాదికం వచనమ్ ॥

యథా తథావాపి భగవన్నామసంకీర్తనస్య ప్రభావాతిశయం ప్రతిపాదయతో వచననిచయస్య శ్రద్ధా వికలమపి అభిజ్ఞాన సిద్ధమపి బుద్ధిపూర్వానుచ్చరితమపి సాంకేత్య పారిహాస్యాద్యభిసంధ్యంతరసంవ లితమపి ప్రయోజనాంతర సంగసహితమపి దోషాన్తరాని యుక్తమపి నామసఙ్కీర్తనం భగవత్ప్రద్వేష రహితానాం పావనతమమ్ । న తు భగవత్పరివాదాన్తర్నీతనామకీర్తనమపి పావనతమమిత్యభిప్రాయః । గోపికా కంసచైద్యాదీనామిస యథాకథంచిదపి భగవత్సంబన్ధః పావనతమఇత్యాద్యర్థకం వచనజాతమపి భగవత్ప్రసంసిద్ధానాం తారిణి శేష విషయకమితి పూర్వాపర వృత్తాన్త ప్రతినియతమ్ । తదభిప్రాయస్తు— ప్రద్వేషాభావ ప్రరోచనాయ న తు తథాఽనుష్ఠానాయేతి తాత్పర్యమ్ ॥

ఏవం భగవత్క్షేత్రే శరీరవిశ్లేషాదే ర్మోక్షోపయుక్తమపి పశ్వాదివద్వా ప్రాతికూల్యరహితానాం మోక్షోపకారకత్వమ్ । అన్యథా భగవద్విగ్రహాద్యపహారాయ ప్రవృత్తానాం తత్ర విశిష్టశరీ రాణామపి మోక్షప్రసంగః । తస్మాదీశ్వర ప్రాతికూల్య వేషతయా ఉపాదీయమానం కించిదపి క్షేత్రవాసనామకీర్తనాదికం నోపకారకం

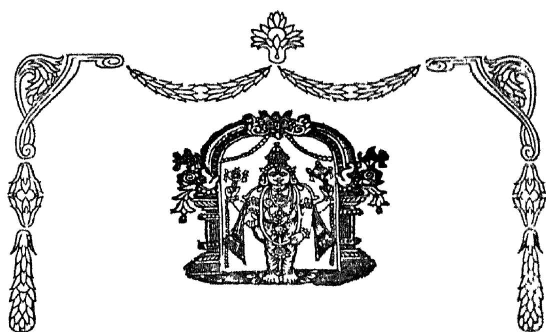
కింతు నితరాం బాధకం, ఆనుకూల్య లేశతయోపాదీయమానం కించి దపి వికలమపి క్షుత్రబాధ్వాదీనామివ సకలంచసత్ సర్వమనిష్టం శమ యతి ప్రాపయతి చ సర్వమభీష్టమితి శాస్త్రసారార్థః ॥

తస్మాత్స్వసంకల్పనియతేన కేనాపి వ్యాజేన ముక్త్యైశ్వర్య మను గృహీతుం పరిగృహీతానా మాశ్రితానాం దోషానపాకరోతి సర్వే శ్వరః స్వయమేవేత్యభిసంధాయ దోషదర్శనేనానాదర మకుర్వతాం గుణదర్శనేన మరుభూమౌ శీతల మధురజలదర్శనేనేవ హృష్యతాం భాగవత సంగత్యాత్రాత్మానం కృతార్థయతాం శ్రీపతిపరిగృహీతా నామస్మాకం కదాచిత్క్వచిదపి న హానిరితి వ్యవస్యతాం పరమపద సామ్రాజ్యాయ పట్టాభిషిక్తా వయమిత్యనుసంధాయ కరణత్రయేణాపి సప్రీతం కల్యాణమేవాచరితు మితి నిష్కర్షః ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారసంగ్రహే
ద్వితీయః పరిచ్ఛేదః.

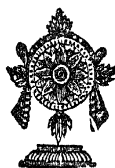
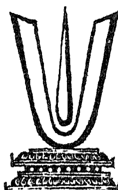
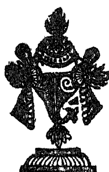
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రియైనమః

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే

(ద్వితీయ సమ్పుటమ్.)

కృతకృత్యాధికారః.

సమర్థే సర్వజ్ఞే సహజసుహృది స్వీకృతభరే

శ్రీః ॥ (దీ) త్రయోదశే ప్రపన్నస్య యథావిధ్యధికారిణః । ఈశే న్యస్తభరత్వేన దర్శ్యతే కృతకృత్యతా॥ (ప్ర) స్వరూపోపాయార్థేషు ప్రధానప్రతితన్త్రాధికారమారభ్య అధికారాష్టకేన అధికారిణః స్వరూపం తదుపయుక్తాంశ్చోక్త్వా అనన్తరం ద్వాభ్యామధికారాభ్యామనుష్ఠేయముపాయం సపరికరం నిరూప్య అనన్తరం దశభి స్తత్ఫలం నిరూప్యతే. తత్ర స్వనిర్భరత్వ పర్యన్తస్య భరన్యాసస్య ఫలత్వేన కృతార్థత్వమేవేతి స్వానుష్ఠానకథనముఖేనాహ (సమర్థే) ఇతి యద్వా, (సం) నన్వప్రతిషిద్ధమాత్రేణ సిద్ధోపాయతయా ఉపస్థితే భరన్యాసమితి యద్యాజ్ఞయా కిఞ్చిత్కర్తవ్యం స్యాత్తదా కైఙ్కర్యమపి కిమప్యకరణీయమేవ, న్యస్తభరస్య కైఙ్కర్య కర్తృత్వయోః పరస్పర విరోధాత్; యది భరన్యాసః ప్రకాశితేతి నాకరణీయం; తర్హి తత్ప్రకరణయో ర్భగవత్సమర్పణం పశ్చాత్ స్వీయానుష్ఠానస్య గ్రస్తకమేవ భవేదితి కథం నైర్భర్యసిద్ధిః? ఇత్యత్రాహ (సమర్థే) ఇతి అసమర్థే వా అజ్ఞే వా ఉదరేహా భరసమర్పణస్య వా కృతమపి సమర్పణమకిఞ్చిత్కరమితి పునస్తత్ర

యద్యస్త్వం కర్తవ్యం న పునరిహ యత్కించిదపి నః ।
నియచ్ఛన్నత్వస్మిన్నిరుపధిమహానన్దజలధౌ
కృతార్థీకుర్వంస్త్వాం కృపణమపి కైఙ్కర్యధనినమ్ ॥౩౦॥

కస్త్వేవాస్త్వన్తరముక్తానీమాని విశేషణాని. యదర్థం స్వకృతాభరన్యస్తదర్థ మితి శేషః (ప్రపం - అకిఞ్చనప్రపత్త్యా, నః-అకిఞ్చనానామ్, పునస్తదర్థత్వేన కర్తవ్యం యత్కిఞ్చిదపి, న-నహి యాదృష్టరూపాత్ మనుష్యోపాయే అకిఞ్చనస్యాధి కారోక్తిరిత్యభావః (టీ) ప్రముఖ్యే-సర్వశక్త్యా, సహాయనిరపేక్ష-స్వగతస్వన్తర్థ, అజ్ఞాతి జ్ఞానాన్ ప్రపత్త్యాలో పశీకృతస్సన్ భగవాన్, స్వకృత భరే-స్వయంత్పితమాన ఆత్మాభిరక్షాభరత్వే స్వీకరిష్యతి, యాదర్థమ్ - యా దాదు స్వప్రాప్తిభరభగవదర్థమాః, భగవద్వశీకరణార్థమాః వెస్త్రపడి. పునః కర్తవ్యమ్, ప్రపా-ప్రపత్త్యుత్తరకాలత్వాలే, నః-అస్మాకమ్, యత్కిఞ్చిదపి నాస్తి యదర్వ-యాదర్థమ్- యాదార ప్రయోజనాన్తర నిమిత్తమాః కర్త వ్యముపాయాన్తరగ్రహణ్ణా, అన్య ప్రయోజనాన్తర మిని నముక్షాన్తమిత్తి యి టీ.మిత్రా. తద్యత్కిఞ్చిదపి నపునరస్తి (వి॥పునః - భగవత్స్వీకారా నన్తరమ్) తస్మిన్ నిరుపధి మహానన్ద జలధౌ-భగవతి విషయే. (ప్ర॥ శేషత్వస్య స్వరూపానుబన్ధిత్వా చేష్టవృత్తిరూప కైఙ్కర్యస్యచ నిరుపాధికత్వమ్, తస్య చ నిరుపాధికత్వా జ్జలధివ దపరిచ్ఛిన్నత్వమ్, సర్వోపాయప్రవృత్తత్వాద్ప్రతిసత్యప్రీతిక త్వాన్నహానన్ద రూపత్వమ్) స్వమ్-ఆత్మానమ్, నియచ్ఛన్తః-నియ మేన వర్తమానం కుర్వన్తః, (ప్ర॥ స్వంనియచ్ఛన్తః-ఆత్మానం విషయాన్తరా మభవ పూర్వత్వయా ఏకాగ్రం కుర్వాణాః.) (వి॥ తత్ర)వ కైఙ్కర్యం కుర్వ్యా నాస్యత్ర కైఙ్కర్యం స్వరూపత్తసభావః) ఏకాన్తినో యమ్, కృపణమపి- కృతత్వా ప్రాక్ కైఙ్కర్యదరిద్రమాత్మానమిదానీం భగవత్కైఙ్కర్యధనసంభూ త్వా కృతార్థీకుర్వన్-కృతార్థనాక ప్రఞ్ఞానవేచిత్రత్తె. (ప) కైఙ్కర్యలాభ జనిత బహువానేన స్వస్మిన్ని బహువచనమ్ కృతోపాయానుష్ఠానస్వం కృత కృత్యత్వమ్, అనష్ఠితోపాయస్య కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థప్రాప్తిం కృతార్థ త్వమితి భేదః. (ప్ర) కృపణమపి స్వమ్ ప్రపదనాత్వా్స్వం భగవదనుభవ కారిత కైఙ్కర్యప్రాప్త్యభావేన శోచ్యమాత్మానం కైఙ్కర్యరూప స్వరూప ప్రాప్తపురుషార్థానుభవేన కృతార్థీకుర్వన్ ఇత్యర్థః. ॥౩౦॥

ఇవ్వుపాయనిష్ఠన్ ప్రపత్తిక్కు అనన్తరకాలన్తుడఙ్గి త్తా నిదుక్కు కోలినఫలత్తైప్పెఱ తనక్కు కర్తవ్యాంశత్తిల్ అన్వయమిల్లామైయాలుమ్ కర్తవ్యాంశమ్ సకృదనుష్ఠానత్తాలే సిద్ధమాకైయాలుమ్ స్వతన్త్రనాయ్ సత్యసఙ్కల్పనాన ఫలప్రదన్ 'మాశుచః' ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్కైయాలుమ్ తనక్కుప్పిఱన్ద భరన్యాసరూపదశైయై ప్పార్త్తు నిర్భయనాయ్ 'మామేకం శరణం వ్రజ' ఎన్ఱవిధియిల్ సిద్ధోపాయత్వేన స్వీకృతనాన సర్వేశ్వరన్ 'అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి' ఎన్ఱు ఫలప్రదాన సఙ్కల్పత్తై ప్పణ్ణినాలే కృత

అ॥ (వి) అథ స్వస్యానుష్ఠితోపాయత్వాత్ పరం కిఞ్చిత్కర్తవ్యం భావా త్సత్యసఙ్కల్పేన భగవతైవ 'మాశుచ' ఇతి శోకనివృత్త్యర్థం నిర్భరత్వేన మోక్షయిష్యామి సఙ్కల్పస్య భగవతా కృతత్వాత్ తస్య సామర్థ్యాత్ ప్రాప్యలాభస్య ఫలప్రాప్తౌ నిస్సంశయస్సన్ ఇతరపురుషార్థాభాససాధనానాం సాధనానాం త్యాగాత్ స్వప్రాప్యకైఙ్కర్య పురుషార్థవ్యాప్తమనాస్సన్ దేవాదిబుద్ధ్యా...త్వబుద్ధిం విహాయ నిత్యకర్మస్వప్యగ్న్యాదిశరీరక పరమాత్మారాధనతయా అగ్న్యాదిశబ్దానాం సాక్షాద్భగవద్వాచకత్వపక్షాశ్రయణేన సాక్షాత్పరమాత్మారాధనతయా వా కైఙ్కర్యం కుర్వన్ముక్తతుల్యస్తిష్ఠేదిత్యుపపాదయతి (ఇవ్వుపాయే) త్యాదినా. ప్రపత్తిక్కనన్తరకాలత్తుడఙ్గి-ప్రపత్త్యనన్తరకాలమారభ్య, (కర్తవ్యాంశత్తి) లితి మోక్షసాధనతయా కర్తవ్యే ఽన్వయో నాస్తి, స్వయం ప్రయోజనతయా కర్తవ్యే ఽన్వయో ఽస్త్యేవేతి జ్ఞాపనార్థమంశపదమ్

(తీ) మున్దిర నిర్భరనాకైయిల్ హేతుక్కళై క్కాట్టుకిఱార్ (ప్రపత్తిక్కనన్తరకాల) మిత్యాదియాల్. స్వతన్త్రనాయ్ సత్యసఙ్కల్పనాన వెన్ఱు అమోఘసఙ్కల్పత్వ హేతుక్కళ్. నిస్సంశయత్వత్తిలుమ్ నిర్భరత్వత్తిలుమ్ హేతువై క్కాట్టుకిఱార్ (మామేక) మిత్యాదియాల్

విశ్వసనీయనుమాయ్ సమర్థనుమాయ్ ఉపాయభూతనుమాన
ఈశ్వరనైరపేక్ష్యత్తు ఫలసిద్ధియిల్ నిస్సంశయనుమాగ్ నిర్భ
యనుమాయ్ కర్తైయుమవిట్ట అన్యపురుషార్థఙ్గళైయుమ్ కామ్య
మవిట్ట ఉపాయాన్తరఙ్గళైయుమ్ అకిఞ్చనర్ అయత్నమాక
మహానిధిపోలే పెఱుమాప్పోలే తాన్ పెఱప్పుకుకిఱ పరమపురు
షార్థత్తైయున్ పార్త్తు హృష్టమనావాగ్ "దేవర్షిభూతా
ప్తనృణాం పితౄణాం న కిఙ్కరో నాయ మృణీ చ రాజన్।
సర్వాత్మనా యశ్శరణం శరణ్యం నారాయణం లోకగురుం

టీ॥ (వి) నను ప్రపన్నస్య స్వసాధనస్యాభావేన [illegible]
కర్తవ్యం స్యాదిత్యత్ర పూర్వోక్తం సత్యత్వం స్మారయతి (సత్య) ఇతి. (హృ)
హృష్టమనావాయిరుక్కైయిల్ హేతుక్కళై యుపన్యసిక్కిఱాన్ (కర్తైయుమ)
విత్యాదియాల్. (ప్ర) కర్తైయుమవిట్ట-సహాసనత్యక్తాస్, (అ) కర్తృ-[illegible],
[illegible]-యథాధికారస్యాత్యక్తా, విట్ట-త్యక్తాః, [illegible] (ప్ర)
కామ్యమవిట్ట-స్వసాధ్యత్వే స్వసాధ్యత్వాద్ [illegible] (అ) [illegible]
సస్య స్తథా, విట్ట-త్యక్తాః, సాధనత్వేన [illegible] కర్తైయుమవిట్ట ఉపా
యాన్తరఙ్గళైయుమ్ కామ్యమవిట్ట అన్యపురుషార్థఙ్గళైయుమ్ [illegible]
(ప్ర) తాన్ పెఱప్పుకుకిఱ-స్వేన ప్రాప్తవ్యమ్, [illegible]
ర్థస్య వ్యతిరిక్త పురుషార్థాపేక్షాభావాత్ [illegible]
సమ్బన్ధాభావా త్రైవర్గికార్యార్థం చ సర్వదేవత [illegible]
త్తస్య చ పరాపేక్షాభావేన తదర్థం కర్తవ్య శేషాభావాత్ "[illegible] సర్వ
పాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఇత్యత్రాపి "సత్యకామః సత్యసఙ్కల్పః" "[illegible]
హం జీవితం జహ్యామ్" "మిత్రభావేన సంప్రాప్తం న త్యజేయం కథఞ్చన।
దోషో యద్యపి తస్య స్యాత్ సతామేతదగర్హితమ్" "[illegible]"
ఇత్యాదిభి స్సత్యప్రతిజ్ఞత్వావగమాచ్చ [illegible]
దేవేతి భావః.

ప్రపన్నః" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిల్ పడియే ప్రజాపతి పశుపతి యెన్నా ప్పోలే పేరిట్టుక్కొణ్డిరుక్కిఱ సజాతీయరాన క్షేత్రజ్ఞరై ప్పశ్వ వారో రవసరఙ్గళిలే కైక్కొళ్ళిప్పోలే శిల ఉపాధిక ళడియాక వ్యుత్పత్తియిలే యేఱిట్టు కిడక్కిఱ వడివై త్తిట్టుమ్ ముదల్ మాళాదే పొలిన్దియిట్టుప్పారుకిఱ తనిశు

అ॥ (ప్ర) నను "జాయమానోవై బ్రాహ్మణ స్త్రిభి ర్ఋణవాన్ జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యః" "ఋణాని త్రీణ్యపాకృత్య మనో మోక్షే నివేశయే" దితి ఋణిత్వా పగమా ర్ఋణాపాకరణార్థం కర్తవ్యమస్తీత్యత్రాహ (దేవర్షిభూతాత్మ) త్యాదినా దేవభూతా ఆత్మానః ఋషిభూతా నరశ్చ, తేషామిత్యర్థః. (స్వా) అయం ప్రపన్నాధికారీ, దేవానా మృషీణామ్, భూతాఖ్యస్యచ ఆత్మనశ్చ భూతాత్మనామ్, నృణాంచ నకిఙ్కరః, దేవయజ్ఞాదికళిలే దేవాన్తర శేషవృత్తి పణ్ణక్కడవనల్లన్, దేవానాం ఋణాపకరణము మ్పణ్ణక్కడవనల్లన్, సర్వాత్మనా-సర్వప్రకారేణ, ప్రాప్యత్వేన ప్రాపకత్వేనచ (ప్ర) దేవానాం నకిఙ్కర ఇత్యుక్తే నిరుపాధిక దేవభూత భగవత్కైఙ్కర్య కింకరత్వస్యాపి నిషేధప్రసఙ్గ ఇతి తన్నివృత్త్యర్థ మాత్మనామిత్యుక్తిః. "ఆత్మనాం పతతాముద్ధః" "అత్మానః పరమాత్మనః" ఇత్యాదిషు జీవేషు ప్రసిద్ధత్వాత్. ఆచార్యకైఙ్కర్యనిషేధ వ్యావృత్త్యర్థో ఋషిశబ్దః. "ధ్యానేన యో వేద తత్పరం బ్రహ్మ విభాతీతి నిర్వాణం న తత్ర దేవా న ఋషయో న పితర ఈశతే ప్రతిబంద్ధ స్స్వర్గం బుధ్యతి" "యస్త్వేవం బ్రాహ్మణో విద్వాన్, తస్య దేవా అసన్వశే" ఇత్యాది శ్రుత్యుపబృంహణ భూత దేవర్షిభూతాత్మే త్యాది వచనా దృణాభావాపగమా ర్త్థదర్థమపి కర్తవ్యం నాస్తీత్యర్థః (వి) ఎన్నాప్పోలే-ఎవం ప్రకారేణ, నాయం దృష్టాన్తతయా నిర్దేశః, కిన్తు ప్రదర్శన పరతయా. పేరిట్టుక్కొణ్డిరుక్కిఱ - నామధృత్వా ఉపస్థితవతః, క్షేత్రజ్ఞరైప్పశుక్కు-జీవాన్ప్రతి, కైక్కొళ్ళిప్పోలే-శిలసోపాధికేష, శిలవుపాధిక

తీట్టుకిఱక్కి త్తవనాక్కియాలే పఞ్చమహాయజ్ఞాదికళాన నిత్యనై
మిత్తికఙ్గళిల్ అవర్కళ్ పేర్ శొల్లుమ్బోదు "యే యజన్తి
పితౄన్ దేవాన్ బ్రాహ్మణాన్ సహుతాశనాన్। సర్వభూతా

శడియాళ - "జాయమానోవై బ్రాహ్మణః... పితృభ్యః" "ఏష వా అనృణో యః
పుత్రీయజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ" తి శ్రుత్యా బ్రాహ్మణస్యవ్యాధి మూలకత
యా, ఎఴుదా మఱైయిలే - లేఖనానర్హే అస్మిన్ప్రమే వేదే ఇతి యావత్.
ఏఱిట్టుక్కిడక్కిఱ - ఆరోపితతయాస్థితస్య, అడుమ్బై శ్చిట్టు - దాస్యజ్ఞాపక ప్ర
భూతస్య. (ప్ర)ఏఱిట్టుక్కిడక్కిఱ వడమ్బై త్తీట్టు-తదేకదేశతయా స్థ ...
"త్రిభి ర్ఋణవా జాయతే" "యథాపశురేవం సదేవానాం" మి ... ప్ర ...
బోధక ప్రశ్నస్థానీయస్య వాక్యస్య, ముదల్ మాఴాదే పొలిశై ...
కిఱ - స్వేనస్వీకృతసముసంఖ్యా ప్రదానేపి మూలద్రవ్యం యథా ద త్త ...
త్తథా వర్తమానతయావస్థితత్వ సూచకస్య, తనిశుత్తీట్టుమ్-ఋణజ్ఞాపక ప్రస్థా
నీయస్య, "కుసీదమేకే విహరన్తి సర్వం య ఆశీర్వదన్తో దదతీహ కిఞ్చిత్।
పర్యన్తలోకాస్త్వహాతే భవన్తి అనాశిషస్తు విజయాయానన్తాయ" "దేహి మే
దదామితే" "త్రిభి ర్ఋణవా జాయతే" ఇత్యాది శ్రుతివాక్య ...
యాలే-ఛేదకత్వాత్, తదవిషయత్వా దిత్యర్థః (ఈ) ఎఴుదా - ...
యెఴుదప్పడాద, మఱైయిల్ - వేదత్తిలే, ఏఱిట్టువైత్త, ... కిం
కరనాక వెఴుతికొండుత్తీట్టు, ఇవన్ ప్రతిదినమమ్ ... భృ
త్యకృత్యం పణ్ణక్కడవనెన్ఱికిఱ శీట్టుమ్; ముదల్ - మూలధనమ్, పొలిశై - వృద్ధి,
కిఱ్ఱిత్తవనాక్కియాలే ముక్తరైప్పోలే కిఞ్చిత్కరనాయెన్ఱన్వయమ్

ఆ॥ (వి) ననుఋణిశుత్యా దేవతాన్తరసమ్బన్ధాభావేపి ...
భూత నిత్యకర్మణా దేవతాన్తర సమ్బన్ధో ఉపజ్జనీయ ఇత్యత ఆహ (పఞ్చ
మహాయజ్ఞాదికళా) నేతి. అఱుదియిట్టపడియే - మహర్షిభి ...
శట్టైమేలే-కఞ్చుకస్యోపరి, ఇట్టాలుమ్-ప్రక్షేపేపి, శట్టైయిల్ ...
కంచుకేన సహ సమ్బన్ధం త్యక్త్వా, కంచుకార్థత్వాభావే నేతి భావః. (ఉ) ...
న్దిరుక్కుమాప్పోలే. నిఱ్కిఱ నిలైయైయు జఱ్ఱన్వయమ్. నిత్యనైమి త్తిక
యనుష్ఠిక్కుమ్బోదు త త్తద్దేవతాశరీరక పరమాత్మయాజనే ప్రమాణం "..యా
జన్తి" ... విశాన్తినః, ఇన్ద్రాదీన్యజన్తి లేసర్వభూతాన్తరాత్మనే ...

స్తరాత్మానం విష్ణుమేవ యజన్తితే” ఇత్యాదికళిల్ మహర్షిక ళఱువెయిట్టపడియే రాజసేవకర్ రాజావుక్కుచ్చెయ్యుమేలేమా లైయైయుమ్ ఆభరణత్తైయుమ్ మిట్టాలుమ్ శెయ్యైయిల్ తువక్కఱ్ఱు రాజావిన్ ప్రీతియే ప్రయోజనమాక త్తేఱ్ఱిరుక్కుమాప్పోలే యజ్ఞాగ్రహారాధ్యాయాదికళిలుమ్ శ్రీహస్తిగిరి మాహాత్మ్యత్తిలుమ్ “సాక్షాదప్యవిరోధం జైమినిః” ఎన్గిఱ సూత్రత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే దేవర్కళ్ పితృక్కళ్ ఎన్గిఱ శబ్దఙ్కళోడు తువక్కఱ అవ్వో శబ్దఙ్గళ్ అవయవశక్తిప్రాప్త ల్యక్షణాలే ఈశ్వరన్ పక్కలిలే నారాయణాది శబ్దఙ్గళ్ పోలే నిత్యమనిత్యమాయుమ్ కణ్డు అవతీర్ణమాయ ఉచ్చారణాది

మేవయజన్తి నదేవతామాత్రమ్. ప్రకారవిషయోపచారఙ్గళాల్ ప్రకారిక్కు ప్రీతియెన్నుమిదిల్ లోకదృష్టాన్తం (రాజసేవక) రిత్యాది. తత్తచ్ఛబ్దఙ్గళై సాక్షాత్పరమాత్మవిషయమాక్కి యజిక్కలామెన్నుమ్ పక్షత్తిల్ ప్రమాణమ్ (యజ్ఞాగ్రహారాధ్యాయే)త్యాది. శ్రీమహాభారతత్తిల్ యజ్ఞాగ్రహారాధ్యాయమ్. (స్వా) “ఏవమేవ మహాభాగః పద్మనాభ స్సనాతనః । యజ్ఞేష్వగ్రహరః ప్రోక్తో యజ్ఞధారీ చ నిత్యదా” ఇత్యాదికమ్ ముక్తమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ తత్ర సర్వశబ్దానాం సాక్షాద్భగవత్పరత్వమేవావయవశక్తిప్రాప్త్యాయుక్త మితిభావః.) (శ్రీహస్తిగిరీతి) “నయత్ప్రాప్యమయాయాయం కదాచిదపి దేవతాః। అన్యేనాపి భవామ్యేధిం తద్గుణానేన కేనచిత్” “దత్తంయుష్మన్ముఖాద్భక్త్యా హవిస్స్వర్గాదికాంక్షిభిః। ముముక్షుభిస్తథాభక్త్యా స్వయమేవ జనార్దనః” ఇత్యాదికమ్ ముక్తమెన్ఱు కరుత్తు. (ఏతద్విస్తరస్సార ప్రకాశికాయాం ద్రష్టవ్యః)

అ॥ (స్వా)దేవతాన్తర శబ్దఙ్గళుక్కు పర్యవసానవృత్తి యత్తాయిలే సాక్షాద్భగవద్వాచకత్తైయిల్ ప్రమాణం కాట్టుకిఱార్ (సాక్షా)దితి. (అవయవశక్తీతి) అగ్నిశబ్దే “అస్వగ్నిస్తేః ప్రంనయ” ఇత్యాది ప్రకారేణాగ్రనేతృత్వమ్ వైశ్వానరశబ్దే విశ్వనేతృత్వమ్ ప్రజాపతిశబ్దే ప్రజాపతిత్వ మిత్యాద్యవయవార్థప్రాప్తమ్ భగవద్వాచకత్వాదర్థప్రవృత్త్యా ఈశ్వరనే యనుసన్ధేయనాయాగేనవెన్ఱు కరుత్తు (శ్వేతి) శ్వాదివచనివాసి శబ్దయాజిక్కు

పెక్కిల్ శ్వేతద్వీపవాసికళాన శుద్ధసత్త్వజీవిళుక్కు-ప్పోలే తత్ పరత్వైకాన్తిత్వము కుఱైయాతే నిఱ్క- అసఙ్కీర్ణై సిరూపిత్తు తత్ వర్ణాశ్రమనిమిత్తగుణాద్యధికారత్తుక్కు- అనురూపమాక అడిమైకొళ్ళ సఙ్కల్పిత్తిరుక్కుం శాసనాపాన శేషియిను డైయ శాస్త్రవేద్యాజ్ఞానుజ్ఞాపరిపాలనరూప కైఙ్కర్యముఖ త్తాలే ప్రత్యక్షవిదిత పరమపురుషాభిప్రాయరాన ముక్తరై ప్పోలే కిఞ్చిత్కారనాకైక్కు-ణ్డు ముక్తతుల్యరాన ప్రపన్న యపూర్తియాలే వ్యతిరిక్తత్యజన్నను పురుషార్థ ప్రాప్తి యాలే కృతార్థనెన్నుమ్ శాస్త్రఙ్గళాలుమ్ తన్నిష్ఠరాలుమ్

ఱ్కుమ్ సాక్షాద్భగవద్వాచక నారాయణాది శబ్దోచ్చారణత్తిల్ ఘటకతయా నారాదిశబ్దోచ్చారణత్తిల్ పారమైకాన్త్య భఙ్గమిల్లాదాప్పోలే ఉద్దేశ్య దేవ తాభిప్రాయమిల్లామైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ను కరుత్తు. (దీ) శుద్ధయాపాశ- దేవతాన్తరం కలశాదే స్వరూపేణావస్థితత్వాచ్ఛుద్ధనాన పరమాత్మనై యాజి క్కు-మవర్కళ్. (ప్ర) శక్తైకళోడు తువక్కు-అ-కంచుకస్థానీయ దేవతాన్తర ద్వారత్వాభావేన. (వి) కంచుకతుల్య దేవతా ప్రతిపాదన సమ్బన్ధం పరిత్యజ్య, కులైయాదే నిఱ్కు-మ్పడిక్కై, అవినశ్య విద్యమాన స్థితిమ్, అగ్నీన్ద్రాది శబ్దా నామగ్రనయనాద్యపయశక్తిప్రాపక్కా-న్యస్య భగవత్యేవ విశ్వాసనాన్యసం ప్రాది. శరీరప్రతిపాదనముద్వారీకృత్య సాక్షాదేవ భగవద్వాచకత్వామితి న్యాయార్థః. (స్వా) వర్ణః-బ్రాహ్మణత్వాదిః, తద్ధర్మః-సన్ధ్యాస్నానాదిః, ఆశ్రమః, బ్రహ్మచర్యాదిః, తన్నిమిత్తధర్మః భిక్షాదిః, నిమిత్తం ప్రాయసనాదిః, (దీ) గుణః-కృష్ణకేశత్వాదిః. ఆదిశబ్దేన జీవనాదిగ్రహణమ్. (వి) వయస్త్వ త్వాదిరాది శబ్దార్థః. (ప్ర) అడిమైకొళ్ళ, కైఙ్కర్యం స్వీకర్తుమ్ (శాస్త్రఙ్గళా లుమ్ తన్నిష్ఠరాలు) మితి. "యోనమసా సపర్యత్యరః" "సపర్యత్యర ఇతీరితః" "న్యాసవిశరణస్థస్య కలాం కోటితమీమపి" ఇత్యాదిభిః శాస్త్రైః "శిరసా పత్రం వి యుక్ శక్తా శీలవర్" ఇత్యాదిభిస్తన్నిష్ఠవాక్యైశ్చ కృతకృత్యత్వనప్యుపాచ్యత ఇత్యర్థః.

కొణ్డాడప్పడియిరుక్కుమ్. ఇవనుడైయ కృతకృత్యత్వాను సన్ధానత్తై "అతస్త్వం తవ తత్త్వతో మద్జ్ఞాన దర్శన ప్రాప్తిషు నిస్సంశయస్సుఖమాస్స్వ" ఎన్ఱు శరణాగతిగద్యత్తిలే సిగమిత్తరుళినార్. ఇదుక్కుక్కరుత్తు 'అనాదికాలమ్ ఆజ్ఞాతిలంఘనమడియాక వన్ద భగవన్నిగ్రహత్తాలే సంసరిత్తు పోన్ద నమక్కు అవసరప్రతీక్షైయాన భగవత్కృపైయడియాక వన్ద సదాచార్య విషయీకారత్తాలే వన్ద ద్వయోచ్చారణానూచ్చారణత్తాలే ప్రపత్త్యనుష్ఠానమ్ పిఱన్దపిన్బు శరణ్యప్రసాదనఙ్గళిల్ ఇదుక్కు మేల్ ఆస్తిక్యమైయుండాలే నిగ్రహ

(వి) కృతం, కృత్యమ్ - కర్తవ్యసాంయః యేన స తథోక్తః కృతోర్థః— కైఙ్కర్య రూపప్రయోజనం యేన స తథోక్తః ఎన్ఱుమ్-ఇత్తైను, కొణ్డాడప్పడి-స్తుతస్సన్, ఇరుక్కుమ్-తిష్ఠతి.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియాన శరణాగతిశాస్త్రప్రవర్తకరాన భాష్యకారర్ శరణాగతి గద్యత్తిలే "మనోవాక్కాయై" ఇత్యాదినా [illegible] ప్రాప్తిరూప ఫలమ్ శొల్లియిరుక్క అతనైక్ కృతకృత్యతయా [illegible] సన్ధానాదికళై యరుళిచ్చెయ్యవేణ్డియిరుక్క [illegible] ఫలరూపమాయ నిశ్చరత్వాద్యనుసన్ధానం శొన్నపడియ్ [illegible] కొణ్డాడప్పట్టిరుక్కుమెన్ఱు శొన్నతువుమ్ కూడుమో? ఎన్నిల్ [illegible] (ఇవనుడైయ) [illegible] (తి) తత్త్వతో మద్జ్ఞాన దర్శనప్రాప్తిషు [illegible] సిగమిత్తరుళినార్ శ్రీభాష్యకారర్ ఎన్ఱు శేషమ్.

అ॥ (ప్ర) ఉపాత్తవాక్యైః భగవద్జ్ఞానదర్శనప్రాప్తిషు సంశయాభావః ప్రతిపాద్యతే నతు కృతకృత్యత్వ మిత్యాహ (ఇదుక్కుక్కరుత్తు) ఇత్యాది. అస్యాభిప్రాయ ఇత్యర్థః (వి) కరుత్తు-తాత్పర్యమ్ (తి) కృతకృత్యత్వైయినుడైయ అనుసన్ధానప్రకారత్తై యనువదిక్కిఱార్ (అనాదికాలం) ఇత్యాది. ఉచ్చారణత్తినుడైయ అనూచ్చారణమ్ - ఆచార్యోచ్చారణత్తై యనువదిక్కై, ప్రసాదనఙ్గళిల్ - ప్రసాదనోపాయఙ్గళిల్ (ప్ర) [illegible] మేల్ ఆస్తిక్యమైయుండాలే.

హేతుక్క-త్రైయొల్లాంను క్షమిత్తు త్వత్పదపద్మయుగళత్తై త్తిరుత్తి ప్పణిక్కొళ్ళవల్ల సర్వశేషియాన [illegible] [illegible] రక్షిక్క-నుస్సు తేఽక నిర్భయనాయిరు [illegible]. ఇను "మా శుచః" ఎన్గిఱ శరణ్యవాక్య త్తిలుమ తీర్ణ (త్రిదణ్డి) పారుళ్.

[illegible] భరన్యాసే ఽనుష్ఠితే [illegible] [illegible] [illegible] కస్యాప్యభావాత్, తీర్నపడియుపరి...[illegible] [illegible] శ్రీగస్య గ్వవ సాయపతాం సర్వపాపనిపత్తినపూర్వకం [illegible], లేతి-అధ్యవస్య, "మా తే భూదత్ర సంశయః [illegible] [illegible] [illegible] పత్యే కదాచన" [illegible] భాసతే "సత్యదేప్రపన్నాయ...ప్రతిజ్ఞయురు "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య...మాశుచ" ఇతి [illegible] మిత్యుక్తాన "[illegible] త్వం తవ తత్త్వత" ఇతివాక్యస్య [illegible] [illegible] కృతకృత్యత్వ మత్ర వివక్షితమితిభావః (ది) తీర్నపడియపరి [illegible] - తుటిన్ద [illegible], తిరు[illegible]- విరోధి నివృత్త్యా పరిశుద్ధరాశిః, [illegible] - [illegible] [illegible] తేటి-తెళిన్దు, విశ్వసిత్తు (ని) నిర్భరనా [illegible] [illegible] మిత్యర్థః. ప్రపత్త్యనన్తరం కర్తవ్యాభావా [illegible] [illegible] తూన్ సర్వాన్ క్షమిత్వా స్వాశ్రితైః [illegible] [illegible] సర్వశక్తి మత్తయాంచ స్వప్రయోజనాయ [illegible] [illegible] స్థితి శరణ్యవాక్యస్య భావ ఇతి [illegible]

అ॥ (ప్ర) ననూదాహృత వాక్యస్య [illegible] [illegible] శోకాభావశ్చ ప్రతిపాద్యతే నను [illegible] "మా శుచ" ఇతి శోకనివృత్తిః కృతకృత్యత్వ [illegible] [illegible] జ్ఞాపకం కృతకృత్యత్వం [illegible] (ఇతి) [illegible] ( ) [illegible] పొరుళ్-నివృత్త్యర్థః. "మాశుచ" [illegible] [illegible] జ్ఞానాభావే ఽనుపపత్తేః కృతకృత్యత్వ [illegible] [illegible] మితి భావః. (ది) తీర్నపొరుళ్-[illegible]

అ॥ (వి) నను పూర్వం [illegible] [illegible] రత్వబోధనేన శోకనివారణ మితిస్యాత్, [illegible] [illegible] [illegible] ఉపాయ నిష్ఠస్యానన్తర [illegible] [illegible]

ఇవనుక్కు ప్రపత్తిక్కు మున్బు శోకమ్ అధికారత్తి శేషోరుకు కైయాలే మున్బు శోకిత్తిలనాకిల్ అధికారి యల్లామైయాలే "కారణాభావాత్ కార్యాభావః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే ఉపాయనిష్పత్తి యుణ్డాకాతు. ఉపాయస్వీకారమ్పణ్ణినానాకిల్ తన్నై నినైత్తిరుక్కుమ్ పిన్బు శరణోక్తియిలే నెకిళ్చ్చియుణ్డాయనాయ్ శోకిత్తానాకిల్ "కార్యాభావాత్ సామగ్ర్యభావః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే పూర్ణోపాయ మల్లామైయాలే ఫలమ్ ఉపాయపూర్త్తిసాపేక్షమాయిరుక్కుమ్ విళమ్బిక్కుమెన్ఱుగైయలామ్. మున్బు ప్రసక్తశోకనాయ్ పిన్బు "మాశుచః" ఎన్ఱు

కృతకృత్యత్వాను సన్ధానమ్? కథంవా నిస్భరత్వ? మిత్యత్రాహ తత్రేతి పూర్వం శోకాభావే అధికారి ఏవ న స్యాత్; ఉత్తరత్ర శోకనివృత్త్యభావే ఉపాయపూర్త్తిరేవ న స్యాత్; అతః కృతకృత్యత్వానుసన్ధానేన శోకనివృత్త్యా ఉపాయపూర్త్తిర్జ్ఞాయత ఇత్యభిప్రేత్యాహ (ఇవనుక్కు)ఇతి. మున్బుళ్ళ శోకమ్ - ప్రాగ్వర్తమాన శోకస్య, అధికారత్తిలేశోరుకైయాలే-అధికారకోటిప్రవిష్టతయా, మున్బు శోకిత్తిలనాకిల్ - ప్రాక్ న శోచతి చేత్, కారణాభావాత్ కార్యాభావః - అనధికారిణః కృతస్యాపి ప్రపత్త్యాదేరనిత్యభావః. తన్నై-స్వాత్మానమ్, ఉపాయస్వీకారమ్పణ్ణినానాన - ఉపాయస్వీకారం కృతవానితి యథాస్యాత్తథా, నినైత్తిరుక్కుమ్, ఇరుక్క పిన్బు-స్థిత్యనన్తరమ్, శరణోక్తియిలే నెకిళ్చ్చియుణ్డాయనాయ్- "మామేకం శరణం వ్రజ" "మా శుచః" "దదామ్యేతద్వ్రతం మమ" "అనృతం నోక్తపూర్వం మే" "రామో ద్విర్నాభిభాషతే" ఇత్యాది శరణోక్తౌ సన్దేహవాన్ సన్, శోకిత్తానాకిల్-శోకవాన్ భవతి చేత్, కార్యాభావాత్ సామగ్ర్యభావః, అనుమీయత ఇతి శేషః. ఉపాయపూర్త్తిః శోకనివృత్తికారణం; శోకనివృత్త్యభావాదుపాయపూర్త్త్యభావోఽనుమీయత ఇతి శోకనివృత్త్యభావే సతి ఉపాయపూర్త్త్యభావ ఏవేతి భావః. (ఫ) ఇత్తాల్ ఫలవిళమ్బము మనుమిక్కలామెన్గై.

౨౫॥ (సం) తర్హి, ప్రాక్ శోకోపాయానన్తరమపి కృతకృత్యత్వస్య జ్ఞాపకం కిమిత్యపేక్షాయామాహ తేన నైరన్తర్యానుసన్ధానేన సిద్ధమయాతి (మున్బు) ఇతి.

[illegible] అనుష్ఠానము [illegible]
[illegible]

మన్నవన [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౧౧॥

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] (ఆ॥ శ్రీ [illegible]) [illegible]
[illegible] కృతార్థ [illegible]
[illegible]
పదంపో [illegible] శ్రీ వరవర మునుల [illegible]
[illegible] సమస్త [illegible] (వి॥ అస్మదీయ [illegible] స్వామినః) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
నిత్యసూరి నిర్వాహక, [illegible]
[illegible]
[illegible] స్వామినారాయణ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] కృతకృత్యరై [illegible]
[illegible]

భగవతి హరౌ న్యాసం గన్తుం భరన్యసనం కృతం
పరిమితసుఖప్రాప్త్యై కృత్యం ప్రహీణమకృత్యవత్ ।
భవతి చ వపుర్వృత్తిః పూర్వైః కృతైర్నియతక్రమా
పరమిహ విభోరాజ్ఞాసేతుర్బుధైరనుపాల్యతే ॥౩౧॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్య త్రయసారే కృతకృత్యాధికారస్త్రయోదశః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

అ॥ (ప్ర) యద్యపి ప్రపన్నస్య సంసారనివృత్త్యర్థం కర్తవ్యాన్తరం నాస్తి, అథాపి యావచ్ఛరీరపాతముపభోగార్థం ప్రత్యాహ్నికాదికం కర్త[illegible] మస్త్యేవేతి కథం కృతకృత్యత్వ? మిత్యత్ర పూర్వాంశ్యధికారే స్వరూపభోగార్థం సాధనానుష్ఠానం కార్య మిత్యుక్తవతీ? దేహధారణమాత్రార్థప్రయోజనసిద్ధ్యర్థం సాధనానుష్ఠానం కార్యమిత్యుక్తవతీ? ఇతి వికల్ప్య ప్రథమస్య కృత్యత్వ [illegible] దర్శయన్ ద్వితీయపక్షేపి సంసారనివృత్తిః దేహసిద్ధసాధనత్వా దేవ న కార్యమస్తీత్యాహ (భగవతిహరౌ) ఇత్యాదినా. (భ) హరౌ న్యస్తుమ్-సంసార [illegible] పరిమితి [illegible], భగవతి హరౌ భరన్యసనం కృతమ్ (స్వా॥ భగవతి-[illegible] సకల [illegible] పరిపూర్ణే, హరౌ-[illegible]) [illegible] న్యస్తుమ్ [illegible] వేక్షా పరిమితసుఖప్రాప్త్యై [illegible] ప్రాప్త్యర్థమ్, కృత్యమ్-తదుపాయానుష్ఠానమ్, (స్వా॥ [illegible]) [illegible] అకృత్యవత్ - [illegible]) ప్రహీణమ్-[illegible] పూర్వం కృతైః [illegible] భవతి, (ప్ర॥ [illegible]) సిద్ధ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(స్వా) ఇదినాలే స్వగుంపస్వనాన పధికారాని [illegible] యక్షమర్త్య మంత్యాదాం చేసిన్న తాల్ [illegible] ల్యత్తిప [illegible] "[illegible]" [illegible] మతాను ప్రనరూప ప్రగుపర్థ [illegible] బోధకముమ్ వరుస్తైయాంత భగవాదాన్ [illegible] కరుత్తు. ।౩౦॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే [illegible]
[illegible] స్త్రయోవింశః

శ్రీః

శ్రీరహస్యత్రయసారే [illegible] ర్థ సంగ్రహః

(౧) న్యాసోపాయోపయుక్తానితి సమధిగమాన్ [illegible] త్వాన్మన్వా
న్నిశ్శఙ్కం దేశికేన్ద్రైః పరమకరుణయా శిష్యశిక్షైకచిత్తైః ।
పశ్చాత్తత్త్వాధికారైరశిభిరపి ఫలం సర్వభేదాద్వివక్షు
ర్దేహాత్యే స ప్రభిః ప్రాగుపదిశతి ఫలం తత్వ్య [illegible] ॥౧॥

(౨) త్యాజ్యత్వే కామచారః పరిపతతి సదా సిద్ధసాధ [illegible]
మన్యత్రైకాన్త్యభఙ్గస్స్ఫుట ఇతరసువర్ణాదికారం [illegible] ।
పశ్చాత్కర్తవ్యసర్వం యదిచ భగవతి న్యస్తభారో భవస్య
స్యాన్నైష్కర్మ్యం కథం వేత్యవసువతి మృదుప్రజ్ఞచేతసి [illegible] ॥౨॥

(౩) కర్తవ్యోపాయసిద్ధ్యా భగవతి సుహృ్యాది స్వాత్మనో ముక్త [illegible]
నిస్సన్దేహాః ఫలాప్తౌ సఫదపి [illegible] బుద్ధ్యా ।
ఆరాధ్య శ్రీశపాదాఖిలతను రసనైర్నిత్యసేవా [illegible]
ర్నస్యాదైకాన్త్యభఙ్గస్తదితి విమృశన్వేత [illegible] ॥౩॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ సంగ్రహే
కృతకృత్యాధికార స్త్రయోవింశః.

శ్రీః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః

అథ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారః.

స్వరూపోపాయార్థేష్వవితథనివిష్టస్థిరమతేః

శ్రీః॥ (౧) చతుర్థేఽస్యార్థస్యాస్య స్వరూపోపాయసిద్ధిషు । స్వనిష్ఠాయా అభిజ్ఞానం దర్శ్యతే హేతుభిర్ద్విజైః॥ (౨) ఏవం వైరాగ్య హేతుభూతయా కైంకర్యపరమ్పరయా కృతకృత్యత్వానుసన్ధానం [illegible] భగవదనన్యార్హశేషత్వ పారతన్త్ర్యాది విశిష్టస్వరూపనిష్ఠాభిజ్ఞానం స్వస్య స్వామ్యభిమత కైంకర్య ప్రవృత్తౌ [illegible] పరమపురుషార్థతయాఽవగత భాగవతపర్యన్తభగవత్కైంకర్యాభిరుచిః పురుషార్థనిష్ఠాభిజ్ఞానం ప్రాప్యాన్తర వైరాగ్యద్వారా తదుపాయనివృత్తౌ హేతుః, ఉపాయనిష్ఠాభిజ్ఞానం మోక్షోపాయనివృత్తౌ హేతురపి కృతార్థత్వ హేతుత్వేన ఉపాయనివృత్తిద్వారా కృతకృత్యతా హేతుత్వేన చ స్వరూపోపాయపురుషార్థనిష్ఠాభిజ్ఞానముపదర్శయిత్వా (స్వరూపే) ఇతి (స్వా) [illegible] స్వాత్మస్వరూపమ్, ఉపాయః—వక్ష్యమాణ రహస్యత్రయప్రతిపాద్యః ప్రపత్తిః, అర్థః—అర్థ్యత ఇతి వ్యుత్పత్త్యా [illegible] నవిద్యతే వితథం—అన్యథా, యథార్థమితి యావత్; [illegible] ఆకారవిషయిణీ, స్థిరా—ఉపాయాన్తర [illegible] ప్రతిబన్ధానర్హా; [illegible]

స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానం సుభగ మపవర్గాదుపనతాత్ ।
ప్రతిష్ఠాస్యాద్యస్య ప్రభవతి విసిష్టా [illegible]

తత్త్వాభూతస్యాభిజ్ఞానం [illegible], [illegible] అభిజ్ఞా-
నమ్-అభిజ్ఞాయతే [illegible] నేనేత్యభిజ్ఞానమ్, [illegible]
లిఙ్గమిత్యర్థః, [illegible] నిరుక్తస్వనిష్ఠాయాః అభిజ్ఞానమ్ [illegible]
మితి [illegible] (స్వ) స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానమ్-[illegible]
పారతన్త్ర్య [illegible]
[illegible] రూపా; ఉపాయే [illegible]
ప్రమాణావగత భగవద్వ్యతిరిక్త [illegible] నిష్ఠయా [illegible]
నిష్ఠాత్వరూపా; పురుషార్థే పురుషార్థతయా ప్రమాణావగత భాగవత [illegible]
[illegible] పురుషార్థత్వా [illegible]
దనానిష్ఠాత్వరూపా. తస్యాభిజ్ఞానమ్-[illegible] సమ.)
ఉపనతాత్ - [illegible]
బుద్ధిస్థతయా సమీపస్థితా [illegible], సుభగమ్ - ([illegible]) [illegible]
స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య [illegible]
(సం) సుభగమ్-సుష్ఠు [illegible]
ధర్మ [illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] స్వనిష్ఠాభిజ్ఞాన [illegible]
(స్యా) సంసార [illegible]
విశిష్టస్వనిష్ఠాభిజ్ఞానగ [illegible] అపవర్గా [illegible]
(ప్రతిష్ఠా)ఇతి యస్య-స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య, ప్రతిష్ఠా [illegible]
తయా, సమీచీనలిఙ్గత్వప్రభావేనేత్యర్థః. ప్రతిష్ఠా ([illegible]) [illegible]
[illegible].) ([illegible].) [illegible] స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య [illegible]

గభీరాన్దుష్పారాన్ గగనమహతశ్ఛిద్రనివహాన్ ॥ ౩౨ ॥

ఇప్పడి తనక్కు నిష్ఠైయుణ్డాన్తు తానఱియుమ్బడి యెజ్ఙనే యెన్నిల్? పరరాలే పరిభవాదికళ్ వన్దాలుమ్బోదు తన్ దేహాది కళైప్పఱ్ఱ పరిభావకర్ శొల్లుకిఱ కుఱ్ఱఙ్గళ్ తన్ స్వరూపత్తిల్ తట్టాదపడికణ్డు విషాదాదికళ్ అఱ్ఱిరుక్కైయుమ్(౧)

ప్రభావేనేత్యర్థః. అసౌ—ప్రపన్నాధికారీ. ఆదావెన్గిఱపాఠత్తిల్ అసావిత్యధ్యాహారః. అసావాదావేవ, వినీతస్సన్—వినయవిశిష్టస్సన్. (వి) ఆచార్యైరేతాదృశజ్ఞానవత్త్వయా శిక్షితః ప్రపన్నః, గభీరాన్—ఏతావత్ప్రమాణా ఇతి జ్ఞాతుమశక్యాన్, భయఙ్కరానితిభావః. దుష్పారాన్—ప్రతివిధాతుమశక్యాన్, గగనమహతః—అతివిస్తీర్ణాన్, ఛిద్రనివహాన్—అన్యాభిగమన అన్యార్థోపాదానఅన్యచిన్తాదిరూపాన్, అన్యోపాయపరిగ్రహాదిరూపాన్ అనుకూలానాచరణ ప్రతికూలాచరణరూపాంశ్చ ఆదౌ—ఉత్పత్తికాలఏవ, (సం॥ కామాదివిషయకయత్నోత్పత్తేః పూర్వమేవ. (ప్ర॥ భరన్యాసోత్తరకాలే) స్థగయితుం.ఆచ్ఛాదయితుమ్, (సం॥ ప్రతిరోద్ధుమ్, నివర్తయితుంవా.) ప్రభవతి—అన్యథా యథా నోత్పద్యేరన్ తథా కర్తుం శక్నోతీత్యర్థః. (స్వా) ఏవంభూతాన ఛిద్రాదపేషయాపి స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య పృథుత్వేన తేనాచ్ఛాదయితుం, ప్రభవతి—సమర్థో భవతీత్యర్థః. అత్తైయాలిప్పడిప్పట్ట స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానమతిమహతామపి ఛిద్రాణాం నిరాసక్షమమాకైయాలే, ఇన్దవధికారియై ముక్తతుల్యనాకక్కొణ్డాఇక్కైయిల్లైయెన్ఱపడి.

(దీ) సమర్థో భవతి తద్గుణకమిత్యన్వయః. సప్రాపమేవ॥ ॥౩౨॥

అ॥ (దీ) "స్వరూపోపాయార్థేషు" ఎన్గిఱశ్లోకత్తిల్ శొన్న స్వరూపాదికళిల్ తనక్కు నిష్ఠై యుణ్డానతైయుమ్బడియై ప్రశ్నపూర్వకమాక వెళియిడుకిఱార్ (ఇప్పడితనక్కు) ఇత్యాదియాల్. నిష్ఠై—దృఢాధ్యవసాయమ్ ఇన్ద స్వరూపనిష్ఠాభిజ్ఞానహేతుక్కళై శొల్లుకిఱార్ (పరరాలే) ఇత్యాదియాల్ (ప॥ పరిభవాదికళ్ వన్దాలుమ్బోదు—పరిభవో అపహాసమయో, కుఱ్ఱఙ్గళ్—దోషాః, వన్దాలుమ్బ్ర ఇత్యాది [illegible], శరీరం ప్రత్యేవైవ దోషాః, [illegible]—ఆత్మస్వరూపే, తట్టాదపడికణ్డు—[illegible] శరీరధర్మాః, పుత్రత్వత్వం వశరీరధర్మాః, [illegible] విషాదాదికళ్ అఱ్ఱిరుక్కైయుమ్—[illegible]) [illegible]

"శప్యమానస్య యత్పాపం శపన్త మధిగచ్ఛతి" ఎన్గిఱ
పడియే పరిభవాదికళాలే తన్ పాపత్తైయాశ్రితర్ క్కళ్ళుకిఱ మదిశే
డర్గళైప్పోలే "బద్ధవైరాణి భూతాని ద్వేషం కుర్వన్తి చేత్తతః।
శోచ్యాన్యహోతిమోహేన వ్యాప్తానీతి మనీషిణః॥ ఆత్మ
ద్రుహా మమర్యాదం మూఢ ముజ్ఝితసత్పథమ్। సుతరా
మనుకమ్ప్యేత నరకార్చిష్మదిన్ధనమ్" ఎన్గిఱపడియే [illegible] కృపై పణ్ణా
త్తవైయుమ్ (౨) "అనుత్యాదరి [illegible]" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తా
లుమ్ "వాశికేశవాడి" ముదలాన ఆళ్వార్ [illegible] పాశుర
ఙ్గళాలుమ్ [illegible] ఉదాహరిత్త [illegible]
పరివాదాదికళాలే ముఱవాదపడి [illegible] ఉపకార

విషాదాభావముమ్ (౧) అయోగ్యర్ [illegible] [illegible] (౨) స్వదోషఙ్గళై ముఱవాదపడి [illegible] మున్ [illegible] (౩) [illegible] గుణమాయ్ [illegible] పణ్ణాకిఱార్ [illegible] నిర్వికారచిత్తై [illegible] యుమ్(౪) ప్రారబ్ధకర్మం [illegible] స్వరూపనిష్ఠం [illegible] (పర రాలే) ఇత్యాదిమహావాక్యత్తాల్. విషాదాభావాదికళైక్ హేతువాన పర మార్థానుసన్ధానత్తై కాట్టుకిఱార్ ([illegible]) [illegible]. విషా దాదియొన్ఱు కోపాది ఆదిశబ్దార్థమ్ (౧) [illegible] హేతువై కాట్టుకిఱార్ (శప్యమానస్య) త్యాదియాల్. [illegible], యదా స్వశత్రుక్ బద్ధవైరాణి, తత్ర—అన్యోన్యశత్రుక్ [illegible], ద్వేషం [illegible] ద్రోహం వా కుర్వన్తి చేత్ [illegible] హీనవ్యాప్తానీమానీ [illegible] శోచితుం యోగ్యాని భవన్తి [illegible]. (ఆత్మద్రుహా) [illegible] మూఢమ్, తతఏవ ఉజ్ఝితసత్పథమ్, అతఏవ అమర్యాదమ్, [illegible] అతఏవ నరకార్చిష్మదిన్ధనం నరం విద్వాన్ కృపయా అనుకమ్పేత [illegible] ఎన్ఱు (వి॥ మతికేడర్గళైప్పోలే—బుద్ధిభ్రష్టాన్ ప్రతి.) [illegible] (౨) ఇని ఉపకారస్మృతిపణ్ణామ్ ప్రకారత్తై కాట్టుకిఱార్ ([illegible]) ఇత్యాది. "కూడియిరుక్కైయావర్ తమ్మోడు" [illegible] "[illegible]" రుకియావరవర్" ఇత్యాది "నీశనేన్ నిఱైయొన్ఱుమిలేన్" [illegible]. (వి॥ ముదలాన—ఇత్యాదికళ్, పాశురఙ్గళాలుమ్. [illegible]

స్మృతియుమ్ (3) ఆత్మాక్కళుక్కెల్లామ్ స్వరూపానుబన్ధి
యాన భగవత్పారతన్త్ర్యత్తైయుమ్ క్షేత్రజ్ఞర్గళారుమ్ కర్మ
వశ్యరాయిరుక్కుమ్ నిలైయైయుమ్ పార్త్తు సమక్కుమ్
నమ్మళవిల్ పరిభవాదికళ్ పణ్ణుకిఱ చేతనరుక్కుముళ్ళ కర్మా
నుగుణమాక ఇన్బముమ్ మివ్విళైయాట్టుక్కైయాన స్వతన్త్ర
శేషియాలే ప్రేరితరాయవర్గళ్ పరిభవాదికళ్ పణ్ణుకిఱార్
కళెన్ఱు అవర్కళ్ పక్కలిల్ నిర్వికారచిత్తత్తైయుమ్ (౪) ప్రార
బ్ధపాపవిశేషమ్ శిక్షైయుఙ్కుమిడెన్ఱిఱ సన్తోషముమ్ (౫)
నడైయాడిత్ త్రాకిల్ ప్రథమమధ్యమపదఙ్గళిలే శోధితమానపడి
యేఱి విద్యలక్షణత్తైయుమ్ సర్వభూతానుకూల్యాదికళుక్కు
యోగ్యమాన స్థానత్తైయుమ్ సర్వత్ర సుముఖమాన ఆకించన్యత్తై

శోషాస్త్రైః కిమస్థి మాధ్యాతిరేకః ? పుమ [illegible] త్రృ[illegible]స్యాపిల్యదర్థ ముద్రాటితా
ఇత్యుపకారస్త్ర[illegible] మిత్యర్థః.) (3) నిర్వికారచిత్తత్తుక్కు హేతువై[illegible]
తార్ (ఆత్మాక్కళుక్కెల్లా) మిత్యాదియాల్ . ఆత్మాక్కళుక్కెల్లామ్-నిత్య
ముక్తాదికళుక్కుముమ్పడి, (వి॥నమ్మళవిల్. [illegible]) ఇన్బముమ్ మివ్విళైయా
ట్టుక్కైయానా-[illegible] హేతుభూత [illegible])[illegible], అరాకటి
విళైయాట్టు [illegible] (౪)
సన్తోషత్తుక్కు హేతువై [illegible] (ప్రారబ్ధ [illegible]) [illegible]
శుమ్ ధన[illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible]
పగత ప్రారబ్ధ [illegible]. (౫) (౨) నడైయాడి [illegible]
పర్తతే చేత్, ([illegible]) [illegible]
మూకార [illegible]
శోధితమ్. [illegible]
బోధనా [illegible]
భగవ[illegible] [illegible] [illegible]వాత్.
ద్వితీయంనమఃపదమ్, [illegible]
[illegible]

యుష్మత్స్వతస్సర్వసమనాయక ర్మానుసంధానప్రసవనానస్వాతం
త్ర్యశేషిత్వ- ఇష్టవినియోగార్హతామాప్తిజ్ఞానస్యార్హ శేషత్వ
పారతంత్ర్యజ్ఞప్తియుక్త "యద్ధితం మమ దేవేశ" ఇత్యాది
కల్పితవిధయో పరాధీన హితసిద్ధ్యాయ ముక్తయ ర్థస్య

"నిత్యశక్తర్వా ప్రాప్త్యుపాయభూతా భక్తిరుపాయే" త్యాద్యుక్త
తద్ధేతువర్గవిషయత్వమ్. (ప్ర॥యద్వా మకారార్థో మకారార్థస్యైవ
త్యనన్యార్హః. శేషత్వబోధకప్రథమపదేనైవ తాదృశస్యాప్యయోగ్యస్య
భగవదనన్యార్హశేషత్వ బోధనం స్వతో ధర్మస్య యుక్త్యా పారతంత్ర్యపి శేషిత్వా
భావరూపం సర్వతోముఖమాకిఞ్చన్యం ప్రథమపదగతప్రతీయమానత్వాద్యర్థః.) స్వా
తన్త్ర్యపదార్థ్యాహారేణ యోజనాయాం పారతన్త్ర్యస్వరూపం పరాధీనహిత
సిద్ధియుక్తస్వరూపం వ శోధితమితి భావః. అయమత్ర క్రమః-విషాదాద్యభావో
విద్యతే చేదచిద్వైలక్షణ్యస్వరూపనిష్ఠాస్తీతి విజ్ఞాతుం శక్యతే, కృపాఽస్తి చేదాను
కూల్యజ్ఞానకార్యత్వాత్ కృపాయాః కారణభూతసర్వభూతానుకూల్యయోగ్య
జ్ఞానవత్త్వస్వరూపే నిష్ఠాఽస్తీతి నిశ్చేతుం శక్యతే, ఉపకారస్మృతిశ్చేత్సర్వతో
ముఖాకిఞ్చన్యస్వరూపే నిష్ఠాస్తీతి జ్ఞాతుం శక్యతే, స్వయోగ్యతానుసన్ధానే స్వరో
పకీర్తనస్య ఉపకారస్మృతిత్వాసిద్ధేః; నిర్వికారచిత్తతా చ స్వీయకర్మానురూప
ఫలప్రదస్య సర్వశేషిణః ఇష్టవినియోగార్హప్రకారేణానన్యార్హ శేషత్వపార
తన్త్ర్యస్వరూపే నిష్ఠా నిర్ణేతుం శక్యతే, తాదృశానుసన్ధానం వినా నిర్వికారచిత్తత్వా
సిద్ధేః; సన్తోషోఽస్తి చేత్ పరాధీనహితసిద్ధిస్వరూపే నిష్ఠాస్తీతి జ్ఞాతుం శక్యతే. "దుః
ఖాని భక్తేభ్యో హితబుద్ధ్యా కరోతి హి। శస్త్రక్షారాగ్నికర్మాణి స్వపుత్రాయ
యథా పితా" ఇత్యుక్తరీత్యా. యద్ధితం మమ దేవేశ-దుఃఖరూపమపి మమ హితం
చేత్తదాజ్ఞాపయ, తేనాభ్యుపగతప్రారబ్ధస్యానుభవైకనాశ్యస్య నాశాత్సన్తోషమప
వేతి జ్ఞానాత్ సన్తోషసత్త్వే పరాధీనహితసిద్ధిస్వరూపే నిష్ఠాజ్ఞానసమ్భవాత్; అత ఏవ
పూర్వం "ప్రారబ్ధపాపవిశేషమ్ శక్త్యా యుక్త-" దిత్యుక్తమ్ (పు)(సర్వభూ
తే)తి. సర్వభూతానుకూల్యమేవ జ్ఞానస్య ప్రయోజనమితి జ్ఞానే ముఖ్యముద్దేశ్య
మాకిఞ్చన్యం స్వాతన్త్ర్యభావరూపం సర్వతోముఖం భవతీతి స్వార్థే సర్వతో ముఖత్వం
పరిభవాదినివర్తనేపి శక్తిశూన్యత్వమ్, ఇష్టవినియోగార్హత్వమేవ పరిభవాది క్లేశ
రాధానుగుణోఽయం భగవదిష్టమితి ధియోఽపి శేషత్వపారతన్త్ర్యనిష్ఠాలక్షణముక్తి

రూపత్తిలే నిష్ఠైయుణ్డానత్తై యఱియలామ్. సర్వేశ్వరనైయొఴియ త్తానుమ్ పిఱరుమ్ తనక్కు త్రాణమన్ఱెన్ఱ బుద్ధియుమ్ (౧) మృత్యుపర్యన్తమాన భయహేతుక్కళైక్కణ్డాలుమ్ “ప్రాయేణాకృతకృత్యత్వాన్మృత్యోరుద్విజతే జనః। కృతకృత్యాః ప్రతీక్షన్తే మృత్యుం ప్రియమివాతిథిమ్” మెన్ఱపడియే శరీరానన్తరం ఎన్నపడప్పుకుకిఱోమెన్ఱు కరైతలఱ్ఱు (౨) అభిమతాసక్తియాలే ప్రీతనాయిరుక్కైయుమ్ (౩) “గజం వా వీక్ష్య సింహం వా వ్యాఘ్రం వాపి వరాననా। నాహారయతి సంత్రాసం బా

ప్రేత్య ‘స్వతస్సర్వసమనా’ యిత్యాద్యుక్తమ్. (దీ) సర్వభూతానుకూల్యాది కళుక్కు. సర్వభూతఙ్గళుక్కు మానుకూల్యాదికళై ప్పణ్ణుకైక్కు, పరాధీనహితసిద్ధియైయుమ్ హితస్య—ఉపాయస్య, సిద్ధిః, పరాధీనా చాసౌ హితసిద్ధిశ్చ.

అ॥ ఇత్థం స్వరూపనిష్ఠాపరిజ్ఞానోపాయ ఉక్తః, అథోపాయనిష్ఠాపరిజ్ఞానచిహ్నాన్యాహ (సర్వేశ్వరనై) ఇత్యాదినా. (దీ) భగవద్వ్యతిరిక్తర్ తనక్కు త్రాణమల్లరెన్ఱ బుద్ధియుమ్ (౧) మరణభయహేతుక్కళిల్ కరైతలఱ్ఱిరుక్కైయుమ్ (౨) అభిమతఫలాసక్తియాల్ ప్రీతనాయిరుక్కైయుమ్ (౩) రక్షకావస్థప్పుత్తాలుణ్డాన తేఱ్ఱముమ్ (౪) భరన్యాసవిషయే స్వయత్ననివృత్తియుమ్ (౫) ఫలమవశ్యం తైయదే ఎన్ఱిరుక్కైయుమ్ (౬) ఉపాయత్తిల్ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానహేతుక్కళ్. (వి॥ ఒఴియ-వినా, త్రాణమ్-రక్షకః. మృత్యుపర్యన్తఙ్గళాన-మరణపర్యన్తాః.) మరణభయహేతుక్కళ్-సింహవ్యాఘ్రచోరసర్పాదికళ్. ఇత్తాల్ సంసారభయహేతుక్కళై వ్యావర్తిక్కిఱదు. (ప్రాయేణే)తి—జనఙ్గళ్ బహుశః అకృతకృత్యత్వాత్-అననుష్ఠితోపాయత్వాత్, మృత్యోస్సకాశా ద్బిభ్యతి, కృతోపాయానుష్ఠానాస్తు, మృత్యుమ్-మరణమ్, ప్రియమతిథిమివ ప్రతీక్షన్తే-కదా ఆయాస్యతీతి గృహస్థో వైశ్వదేవాన్తే అతిథిమివ. (వి॥ ఎన్నపడప్పుకుకిఱోమ్-కీదృశం పతనం ప్రాప్స్యామః, ఎన్ఱిఱ-ఇత్యుక్తమ్, కరైతలఱ్ఱు-భయం విహాయ.) అభిమతమ్-ఇష్టమాన మోక్షమ్. రక్షకావస్థప్పుత్తాలుళ్ళ తేఱ్ఱమ్ ముదలానవఱ్ఱిక్కు ప్పిరాట్టి దృష్టాన్తమ్. పిరాట్టియిన్ తేఱ్ఱమ్ ముదలానవైకళిల్ ప్రమాణఙ్గళ్ కాట్టుకిఱార్ (గజం వే)త్యాది. ఇదిల్ తేఱ్ఱమ్ శొల్లిఱ్ఱు. నత్వాకర్ష్యేత్యాదియాల్ స్వయత్ననివృత్తి శొల్లిఱ్ఱు.

హృూరామస్య సంశ్రితా" ఎన్నుమ్ "అసందేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ । నత్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హతేజసా" ఎన్నుమ్ "శక్తోస్మి సముద్రాం [illegible] లజ్ఞా[illegible] పరబలార్దనః । మయా న యుధ్యేది కాకుత్స్థస్తస్య సదృశం భవేత్" ఎన్నుమ్ పిరాట్టి సడత్తిక్కాట్టిన [illegible] పట్టమ్ [illegible] తేజిమయుమ్ (౪) తాన్ [illegible] భరన్యాసమ్పణ్ణిన విషయత్తిల్ స్వయత్నమాల్ శిరుక్కైయుమ్ (౫) ఆదిల్ అనిష్టనివృత్తియుమ్ ఇష్టప్రాప్తియుమ్ అవన్ కైయ్యాలే [illegible] యుమ్ (౬) ఉపాయ యిల్ [illegible] సకలఫల[illegible] సాధనము [illegible] [illegible] చరమ[illegible] పూర్వా[illegible] విశ్వాసము [illegible] స్వయత్తిల్ పూర్ణ [illegible] అనుసన్[illegible]

సంశ్రితా సంనా [illegible] - సప్రామ [illegible] 'జానకీ' [illegible] అనాజ్ఞయా [illegible] భావాత్, తపసశ్చ [illegible] అనుపాలనాత్ - అనుపా[illegible] శస్యక ర్తవ్యత్వాత్, కుర్మి కరోమి, [illegible] భస్మ [illegible] తేజసా - [illegible] త్వా భస్మ న కరోమి, ఏక [illegible] మాం న యేత్, ఎన్నుక్రమేణ అనిష్టనివృత్తీష్టప్రాప్తి [illegible] తత్ శత్రూన్ జిత్వా మన్నయనమ్, తస్య [illegible] పణ్ణిన విషయత్తిల్ మాత్రు రూపఫలార్థమ్. (పి॥ పిరాట్టి [illegible] అనుష్ఠాయ ప్రదర్శితేన రక్షకావష్టమ్భత్తాల్ రక్ష[illegible] తేజిమయుమ్ ధైర్యం చ. (సం॥ తేజిమ్ అనిష్టనివృత్తి [illegible] తయా కరోతీత్యధ్యవసాయః.) స్వయత్నమాల్ శిరు[illegible] జ్యావస్థానమ్, అవన్ కైయాలే ఎన్నిరుక్కై [illegible] (ప్ర॥ ఏతేన 'శక్తోస్మి' త్యస్యార్థ [illegible]) ఎన్నిరు[illegible] ల్ క్రాకిల్ - విద్యతేచేత్, సాధనమాక [illegible] త్తిత్ వివక్షితమాన - స్థూలయోజనాయాం పరయోజనా [illegible] గః ఉపాయత్తిల్ - సాధ్యోపాయే సిద్ధోపాయే చ [illegible] యత్ననివృత్తౌ 'నత్వాంకుర్మి' తి. తాదర్థ్యే 'శక్తో' [illegible] (స్వ) [illegible] లెన్ను ప్రథమ మొదత్తిదు సర్వధర్మస్థానాపన్నతయా [illegible] సకలఫలసాధనత్వముమ్

మన్త్రత్తిల్ మద్ధ్యమపదత్తిల్ వివక్షితమాన ఉపాయత్తిత్తే తనక్కు నిష్ఠైయుడైయనెన్ఱఱియలామ్. “ఉత్పత్తిస్థితి నాశానాం స్థితౌ చిన్తాకుతస్తవ । యథోత్పత్తిర్యథానాశః స్థితిస్తద్వద్భవిష్యతి” “అచేష్టమానమాసీనం శ్రీః కఞ్చిదుపతిష్ఠతి । కర్మకర్మానుసృత్యాన్యోన ప్రాశ్యమధిగచ్ఛతి” ఎన్గిఱపడియే ప్రా

దుష్కర కర్మాన్తరనైరపేక్ష్యముమ్ అసకృదావర్తనీయోపాయాన్తరాశక్త్యా శోచన్తం ప్రత్యుపదేశతయా క్షణకాలసాధ్యత్వముమ్ స్పష్టమాకత్తోన్ఱుకైయాలుమ్ విధివాక్యమాకైయాలుమ్ మెన్నపడి. కరణమన్త్రమాకైయాలే విహితమెన్నుమ్ శొల్లాతే ద్వయత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిలే యనుసన్ధేయమాయిరుక్కిఱదెన్గిరదు. “సర్వమష్టాక్షరాన్తస్థం యచ్చాన్యదపి వాఙ్మయమ్” ఎన్ఱు సర్వసంగ్రాహకమాలమన్త్రత్తిలే యిల్లాదవుపాయం ద్వయత్తిలుమ్ చరమశ్లోకత్తిలుమ్ సిద్ధిక్కుమదెఙ్ఙనైవిరుద్ధమన్ఱో? ఎన్నవొణ్ణా (తిరుమన్త్రత్తిల్) ఇది అదిల్ మిదు వివక్షితమాకైయాలే విరోధమిల్లై యెన్ఱుకొళ్ళవుమ్.

అ౹౹(శ్రీ) ౧౯ దేహాద్యాత్మాభిమానరహితే (౧) అత్యాయాసేపి భగవత్సేవకైంకర్యంలభిత్వా స్వస్థాత్మాభిమానవిషయః (౨) శాస్త్రార్థజ్ఞానే సంశయవిపర్యయాగతవిషయేప్రతిషేధమన్యేత్వానుభవః (౩) విహితకర్మనివృత్తిషు శోకసంతాపాభావః (౪) ప్రాప్యరుచిః (౫) ప్రాప్యత్వరా చ (౬) ఇత్యేతాని పురుషార్థనిష్ఠాజ్ఞాపకాని (ఉత్పత్తిస్థితి)తి. (౭) దేహయాత్రాదిషు కర్తృత్వ లక్ష నిరుక్కైయిల్ హేతుస్వైస్వసమాశ్రయణకైంకర్యత్తిల్ (ఉత్పత్తిస్థితి) ఇత్యాదియాల్. ఉత్పత్తిస్థితినాశానాం మధ్యే ఉత్పత్తినాశదిన్నైచ్చొల్లి నడువే స్థితియిల్ విశేషమాక ఉనక్కుచ్చిన్తైయేన్, ఉత్పత్తియుమ్ నాశము మెప్పడి తానేయుణ్డాకిఱతో అప్పడియే స్థితియుమ్ తానే యుణ్డాకిఱతెన్ఱు కై. అచేష్టమాన మితి—ఒరు పురుషనై వ్యాపారమ్పణ్ణా తిరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్ సమ్పత్తుస్వయమేవ శేరానిన్ఱతు, అన్యః. పిఞొరుసర్, కర్మ-వ్యాపారవాన్, (స్వా౹౹దేహయాత్రార్థవ్యాపారవానపి) కర్మ-వ్యాపారంకృత్వాపి, ప్రాశ్యమ్-అశనమ్, (సం౹౹యవాగుమ్.) నాధిగచ్ఛతి-అడైకిఱిలన్. (స్వా౹౹దేహయాత్రాయాః ప్రాక్తనాన్తరప్రారబ్ధ కర్మరూప భగవత్సంకల్పాధీనత్వాభిప్రాయః. పరనేకరక్షకానుసృత్యన్యోన్యత్వప్రతీయాన్తమే

ర్భకర్మ విశేషాధీనమాంక ఈశ్వరన్ కైయ్యుమ్ దేహయో
తాదికళిల్ కరైదల్ అరీలు (౧) త్యాకక్కత్తాలుమ్ "ఉత్ప
తన్నపి చాకాశం విశన్నపి రసాతలమ్। అటన్నపి మహీం కృ
త్స్నాం నాదత్తమపతిష్ఠతే॥ యత్కిఞ్చిద్వర్తతే లోకే సర్వం
తన్మద్విచేష్టితమ్। అన్యో హ్యన్యచ్చిన్తయతి స్వచ్ఛన్దం విద
ధామ్యహ" మెన్గిఅపడియే ఈశ్వరన్ నినైవిన్పడి యల్లదు ఒన్ఱు
మ్ నడవాదెన్ఱు ప్రతిసన్ధానమ్పణ్ణి (౨) "అప్రయత్నాగతా
స్సేవ్యా గృహస్థైర్విషయాస్సదా। ప్రయత్నేనాపకర్తవ్య
స్స్వధర్మ ఇతి మే మతిః" "నాహారం చిన్తయేత్ప్రాజ్ఞో ధర్మ
మేవానుచిన్తయేత్। ఆహారో హి మనుష్యాణాం జన్మనా సహ
జాయతే" ఎన్ఱుపరాశరగీతాదికళిలుమ్ చొన్నపడియే ధర్మావిరుద్ధము
పభోగం యదృచ్ఛయా। ప్రత్యాచక్షే నచాప్యేన మనురుద్ధ్యే

కంపదమ్ జన్మాన్తరీయ కర్మానుసారపరమ్; దృష్టవ్యాపారపరత్వే కర్మైక్యేతద్వ్యతి
రంస్యాత్, తథాచ భగవత్సఙ్కల్పవిరుద్ధ దృష్టయత్నేకృతే ఫలాసిద్ధౌ కర్మైవ
నిమిత్తమిల్లై ఎన్ఱపడి.) (వి॥ కరైతలరీలు. ఆసక్తింత్యక్త్వా.) (సం) కథం భవిష్య
తీత్యనుతాపరూపాం చిన్తాం త్యక్త్వా.) (౧) ప్రయాసప్పట్టాలుమ్ ఈశ్వరసఙ్కల్ప
మిల్లాదపోదు ఒన్ఱుమ్ సిద్ధియాదెన్నుమదిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టుకిఱార్ (కర్మస్థాలు) మి
త్యాదియాల్. (వి॥ కరైన్థాలుమ్-ఆసక్తికరణేపి) నాదత్తమ్-ప్రార్థనాన్ని గ్రహిట్టుమై
యాదవస్తుసిద్ధియాతిల్లై (వి॥ నినైవిన్ పడియల్లదు-భగవత్సఙ్కల్పప్రకారం
వినా, ఒన్ఱుమ్ నడవాదు-ఏకమపి న ప్రవర్తేత, ఎన్ఱు-ఇతి, ప్రతిసన్ధానమ్పణ్ణి-పిత మనుసన్ధా
య)(౨) ఇనిశాస్త్రావిరుద్ధమాన స్వయమాగత విషయఙ్గళై విలక్కాతేఅనుభవిక్కై-యి
ల్ ప్రమాణఙ్గళ్ (అప్రయత్నాగతా) ఇత్యాది-విషయఙ్గళ్ తాఙ్ప్రయాసప్పడామే
ఇరుక్క స్వయమాగతఙ్గళాకిల్ సేవ్యఙ్గళ్, ధర్మమానాల్ ప్రయాసప్పట్టాకిలుమ్
సేవ్యమెన్ఱు శ్లోకార్థమ్. (నాహారమితి) విషయఙ్గళ్ అప్రయత్నాగతమాకిల్ ఉపభో
క్కైయిల్ ప్రమాణమ్. విలక్కాదే అనుభవిక్కైయిల్ ప్రమాణం (నప్రత్యాచక్షే) మితి
ధర్మావిరుద్ధభోగం యదృచ్ఛయా ప్రాప్తమాకిల్, న ప్రత్యాచక్షే (వి॥ నత్య
జామి) సుదుర్లభమప్యేనముపభోగం నాప్యనురుద్ధ్యే-కిడైయాదొయ్యుమ్ తిరుమ్పెడే.
(వి॥ నకాంక్షే.) (సం॥ నప్రత్యాచక్షే నకరిత్యజే న, సుఖేన స్థితానుశిష్య నానురుద్ధ్యే

సుదుర్లభ'' మెన్ఱు అజగరోపాఖ్యానత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే శాస్త్రవిరుద్ధ మల్లాద విషయఙ్గళిల్ తానొరువిరకు శెయ్యాది రుక్క భగవత్సఙ్కల్పత్తాలే తానే వరక్కడవ ప్రారబ్ధకర్మ ఫలమాన తనిశు తీరుకిఱతెన్ఱువిలక్కాదే అనుభవిక్కైయుమ్ (౩) ఇప్పడి కర్మవిశేషాధీనమాక వరుకిఱ ప్రాప్యాన్తరలాభా లాభఙ్గళిల్ ''తయో రేకతరో రాశి ర్యద్యేనముపసన్నమేత్ । నసుఖంప్రాప్య సంహృష్యేద్దుఃఖం ప్రాప్య నసంజ్వరేత్'' ఎన్ఱుమ్ ''ఉళతెన్ఱిఱుమావార్'' ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే హర్ష శోకఙ్గళఱ్ఱు (౪) స్వరూపానురూపమాన పరమప్రాప్యకైఙ్కర్యత్తిలే రుచియుమ్ (౫) స్తోత్రత్తిలుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యాది

నమృగయామి.) అజగరోపాఖ్యానమ్ మహాభారతే. ఇత్యాల్ విషయానుభవమ్ భోగేనకర్మక్షపణమాకైయాల్ పురుషార్థనిష్ఠాకార్యమెన్ఱతాయిత్తు. (వి॥ఒరువిరకు శెయ్యాతేయిరుక్క. తదర్థంస్వయమేకంయత్నమకుర్వాణపి సన్తిష్ఠతే, వర-ప్రాప్తా,తనిశుతీరుకిఱతెన్ఱు-ప్రారబ్ధకర్మఋణంనివర్తతఇతి,విలక్కాదే-అప్రతిషిద్ధైవ,అనుభవిక్కైయుమ్-అనుభవశ్చ.) (౩) ఐహికహానివృద్ధికళిల్ హర్షశోకమఱుకైయిల్ ప్రమాణఙ్గళ్ (ఇప్పడికర్మ) త్యాదియాల్. తయోరితి-తయోః-సుఖదుఃఖరాశ్యోర్మధ్యే,ఉపసన్నమేత్-ప్రాప్నుయాద్యది, తదాసుఖంప్రాప్య నసంహృష్యేత్,నసంజ్వరేత్-నోద్విగ్నోభవేత్.(వి)ఉళదెన్ఱిఱుమావారెన్ఱుమ్-మమైతదస్తీతి గర్వితానభవన్తీతి. అఱ్ఱు ఇత్యన్తస్య,(సం)'ఉత్పత్తి' త్యాదినా 'హర్షశోకఙ్గళఱ్ఱు'ఇత్యన్తేనసప్వభోగార్థోపాదేయభోగ్యజాతస్యపరమప్రాప్యరుచిత్వరా విరోధిత్వాత్తస్య పరమపురుషార్థనిష్ఠానువృత్తిహేతుత్వమ్ ''ఉడుత్తుక్కళైన్ద'' ''త్వయోపభుక్తస్రగ్గన్ధ'' ఇత్యాద్యుక్తదిశయా దాస్యానుగుణ శాస్త్రీయ భగవదారాధనార్థముపాత్తభగవదుచ్ఛిష్టోపభోగస్య శాస్త్రానుమతస్య పరమప్రాప్యరుచిత్వరా విరోధిత్వాభావాత్తన్నిష్ఠానువృత్తిహేతుత్వం చోక్త్వా 'స్వరూపానురూపమాన' ఇత్యాదినా పరమపురుషార్థస్వరూపంతన్నిష్ఠాభిజ్ఞాన చిహ్నముక్తమ్.) (౪) ప్రాప్తియిల్ త్వరైక్కు ప్రమాణఙ్గళ్ (స్తోత్రత్తిలు)మిత్యాదియాల్. అళవన్దార్ స్తోత్రత్తిల్ ''కదాఽహమైకాన్తిక నిత్యకిఙ్కరః'' ''కదా పునశ్శఙ్ఖ'' ''కదాఽహం భగవన్తం నారాయణం'' ఎన్ఱుమ్, శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలుమ్

కళిలుమ్ "కదాకదా" ఎన్ఱు వాయ్ పులఱ్ఱప్పణ్ణుకిఱ ప్రాప్తి యిల్ త్వరైయుమ్ (౬) నడైయాడిఱ్ఱాకిల్ తిరుమంత్రత్తిల్ నారా యణశబ్దత్తిల్ చతుర్థియాలుమ్ ద్వయత్తిల్ చతుర్థీనమస్సుక్క ళాలుమ్ చరమశ్లోకత్తిల్ "అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్ష యిష్యామి" ఎన్గిఱ వాక్యత్తాలుమ్ కడలైక్కైయిట్టు కాట్టు మాప్పోలే కాట్టప్పట్ట అపరిచ్ఛేద్యమాన పరమపురుషార్థత్తిలే నిష్ఠైయుణ్డాన్ఱియలామ్ ఇప్పడి యవ్వోఅడైయాళఙ్గళాల్ "అ హమాత్మా నదేహోఽస్మి విష్ణుశేషోఽపరిగ్రహః। తమేవశర

"కదాఽహం భగవన్తం నారాయణం మమ నాథం సాక్షాత్కరవాణి చక్షుషా, కదాఽహం భగవత్పాదామ్బుజం శిరసా సఙ్గ్రహీష్యామి, కదాఽహం భగవత్పాదామ్బుజద్వయ పరిచర్యాశయా నిరస్తసమస్తేతరభోగాశస్తత్పాదామ్బుజద్వయం ప్రవేక్ష్యామి, కదాఽహం తత్పాదౌ పరిచరిష్యామి, కదా మాం భగవాన్ పరిచర్యయా మాజ్ఞాపయిష్యతి." (ప్ర॥ "క్రీడన్తం రమయా సార్ధం లీలాభూమిషు కేశవమ్॥ మేఘశ్యామం విశాలాక్షం కదా ద్రక్ష్యామి చక్షుషా" "కదా ద్రక్ష్యామహే రామం జగతశ్శోకనాశనమ్" "వజ్రాఙ్కుశధ్వజసరోరుహశఙ్ఖచక్రమత్స్య సుధాకలశకల్పకకల్పితాఙ్గమ్। త్వత్పాదపద్మయుగళం విగళత్ప్రభాభిర్భూయోఽభిషేక్ష్యతి కదాను శిరో మదీయ" మిత్యాదిరాదిశబ్దార్థః.) (వి॥ వాయ్ పులఱ్ఱ ప్పణ్ణుకిఱ- "కదా ద్రక్ష్యామి చక్షుషే" త్యేవం యథా ప్రలపేత్తథా కుర్వన్త్యామ్, తాదృశాత్యన్తాభిలాషవిషయాయామ్ ప్రాప్తియిల్-ప్రాప్తౌ, నడైయాడిఱ్ఱాకిల్ వర్తతే చేత్.) చతుర్థీనమస్సుక్కళాలుమ్. చతుర్థియిల్ పురుషార్థముమ్ నమస్సిల నిష్టనివృత్తి ప్రార్థనైయుమ్ శొల్లిఱ్ఱిఱే. (వి) కడలై+ప్పోలే-అపరిచ్ఛేద్యం సముద్రం హస్తేనాయం సముద్ర ఇతి యథా ప్రదర్శయన్తి తథా చతుర్థ్యాదిభిః, కాట్టప్పట్ట-ప్రదర్శితే, అయంభావః అపరిచ్ఛేద్యస్యాపి సముద్రస్య ఏకదేశస్యైవ హస్తేన యథా ప్రదర్శనం తద్వద్దిక్ప్రదర్శనరీత్యేతి.) ॥౬॥

అ॥ ఇనిస్వనిష్ఠాభిజ్ఞానత్తిన్ ప్రయోజన విశేషఙ్గళై క్కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడీ) త్యాదియాల్. అడైయాళఙ్గళ్-పరవరిభవాదిషు విషాదాభావాదిలిఙ్గఙ్గళాలేన్ఱై. (అహమాత్మేతి) అహం-జీవః, జ్ఞానస్వరూపః, దేహాద్విలక్షణోఽస్మి, ఇతు ప్రణవత్తిలా [illegible]కారార్థమ్, విష్ణోశ్శేషభూతః. లుప్తచతుర్థ్యర్థమ్. అపరిగ్రహః-శేషభూతవస్తు

ణం ప్రాప్తస్తత్కైంకర్యచికీర్షయా” ఎన్ఱపడియే మూలమ న్త్రాదికళైక్కొణ్డు స్వరూపోపాయ పురుషార్థఙ్గళిల్ తన్నుడై యనిష్టైయైయుణర్న్దు పోరుమివ్వధికారిక్కు “నైషాపశ్యతి రాక్షస్యో నేమాన్ పుష్పఫలద్రుమాన్ । ఏకస్థహృదయానూనం రామమేవానుపశ్యతి” ఎన్ఱపడియే విరోధియోడే కూడియిరుక్కిల తనక్కు పాక్షికమాక సంభావితమాన బ్రహ్మవిదపచారాది వ్యతిరిక్తఙ్గళాన ఏదేనుమొరు భీతిహేతుక్కళిలుమ్ స్వరూపప్రాప్తకైంకర్యవ్యతిరిక్తఙ్గళాన ఏదేనుమొరు ప్రీతిహేతుక్కళిలుమ్ కణ్ణోట్టముణ్డాకాదు. యదృచ్ఛయా ఉణ్డానాలుమ్ అవఱ్ఱాల్ భీతియుమ్ ప్రీతియుముణ్డాకాదు.

రణాగతః, నమస్సినర్థమ్. 'తమేవశరణంగతః-నమస్సిన్ స్థానేలయోజనార్థమ్. తత్కైంకర్య చికీర్షయా-దేశవిశేషే నిత్యకైంకర్యం కర్తుమిచ్ఛయా, శరణంప్రాప్తః ఎన్ఱన్వయమ్. ఉత్తరచతుర్థ్యర్థమ్. విష్ణుశేషఇతి స్వరూపముక్తమ్. శరణమిత్యుపాయః, తత్కైంకర్యేతిపురుషార్థ ఉక్తః- మూలమన్త్రాదికళైక్కొణ్డు తెళిన్దవిష్ణుశేషమ్. చికీర్షయా ఎన్ఱపడియే తెళిన్దనిష్టైయైఉడైయార్కళ్ లేడుణర్న్దైన్వయమ్.

(వి॥ తన్నుడైయనిష్టైయైయుణర్న్దుపోరుమ్-స్వనిష్ఠాంజ్ఞాత్వా గచ్ఛతః.) నైషాపశ్యతీతి-ఏషా-అశోకవనికైయిలిరున్ద పిరాట్టి, రాక్షసీః-భీతిహేతువాన రాక్షసికళైయుమ్, తాన్-పుష్పఫలద్రుమాన్-ప్రీతిహేతుక్కళైయుమ్, పారాళ్, కిన్తు రామేస్థితహృదయా-మనస్సాల్ పెరుమాళైయే కాణానిన్ఱాళ్ ఎన్ఱపడి. విరోధి-శరీరాది, పాక్షికత్వేన పక్షాన్తరత్తిల్, (వి॥ కాదాచిత్కతయా) ఆదిశబ్దమ్ భగవదపచారాదిగ్రాహకమ్. భీతిహేతుక్కళ్ బన్ధువియోగాది. ప్రీతిహేతుక్కళ్ క్షేత్రపుత్రలాభాది- భగవదప్రీతిహేతుక్కళ్ వరిల్ శయప్పడవేణ్డుమ్ చిన్తైయొళియ బన్ధువియోగాదికళ్ వరిల్ శయప్పడవేణ్డుమ్ చిన్తైయుమ్ ప్రీతిహేతువుణ్డాకవేణుమెన్ఱ చిన్తైయుముణ్డాకాదు. ఉణ్డానాలుమ్ బన్ధువియోగక్షేత్రలాభాదికళాల్ భీతిప్రీతికళుణ్డాకాదెన్ఱపడి. (వి॥ కణ్ణోట్టమ్, అపేక్షా, భీహేతుషునివర్త

ముక్కియ మన్దిరమ్ కాట్టియ మూన్ఱిల్ నిలైయుడైయార్,
తక్క వైయన్ఱి త్తికాతవై యొన్ఱు న్తమక్కిలైయార్,
ఇక్కుమరుఙ్గి లెమక్కుళ (దే) వెన్ను మిలక్కణత్తాల్
మిక్కపుగళ్ త్తియర్ మేదిని మేవియ విణ్ణవరే॥ ॥౨౧॥

నార్థపరామర్శః, ప్రీతిహేతుషు పరిగ్రహార్థ పరామర్శశ్చ. ఉక్తాకాదు-నజాయతే వాసనావశాత్ కదాచిత్కత్వే వా దగ్ధపటన్యాయేన కార్యకారిణీ న భవతీత్యర్థః. అవత్తాల్-ఏతైః. (సం) బ్రహ్మవిదపచారాదివ్యతిరిక్తజఘన్య విత్యుక్తిస్సర్వభూతానుకూల్య మేవ స్వనిష్ఠాజ్ఞాన ఫలమితి విదితప్రపన్నస్య బ్రహ్మవిదపచారాది సర్వథా న సమ్భవతీత్యభిప్రాయేణ. (ప్రా॥ ప్రతిష్ఠితో దేవతాన్తర సమ్బన్ధే ఆదిశబ్దార్థః) భీతిహేతవః-అకృత్యకరణ కృత్యాకరణరూపా వ్యాఘ్రాది దర్శనవర్గాశ్చ. ప్రీతిహేతవ ఉపాయవర్గాస్స్వార్థోపభోగాశ్చ. కణ్డోట్టమితి-తాన్నక్కణయతీత్యర్థః. యదృచ్ఛయేతిపాక్షికత్వోక్తిః. ఏతేన బ్రహ్మవిదపచారాదిష్వతిభీతిః కైఙ్కర్యాదిష్వతిప్రీతిశ్చ నిష్ఠాత్రయవతో భవతీతిసిద్ధమ్.

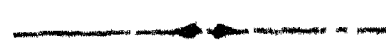
అ॥(స్వా) నిరన్తరభగవదనుభవరసిక నిత్యసూరినిబిడనిత్యవిభూతిన్ని విట్టు ఇన్దప్రాకృత భూమియిలే పసిక్క-అవనుక్కు మోక్షాగృహ్యధికారనన్దు మధ్య డియాకభిప్రనిరాసముమ్ ముక్తతుల్యతైయుమ్ కూడుమో? ఎన్నిలదక్కుఱ్ఱుల్ అధికారార్థత్తైప్ప్రగ్రహాయా నిష్టకొణ్డు ప్రాకృతభూమియిలే నిస్తుల్యగౌకళాక స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానముడైయవర్కళై ఒరుపాట్టాలే, స్తుతిక్కిఱార్ (ముక్కియే)తి. (వి) ముక్కియ మన్దిరమ్-ముఖ్యమన్త్రః "మన్త్రాణాంపరమో మన్త్రః" ఇత్యుక్తరీత్యా ముఖ్యమూలమన్త్రేణ, కాట్టియ-ప్రకాశితేషు, మూన్ఱిల్ - స్వరూపోపాయ పురుషార్థేషుత్రిషు, నిలైయుడైయార్. నిష్ఠావన్తః, తక్కవై - ఉచితమ్, "నచలతి నిజవర్ణధర్మతో యః+విష్ణుభక్త" మిత్యుక్తరీత్యా స్వోచిత భగవత్కైఙ్కర్య భాగవతకైఙ్కర్యాదిధర్మమ్, అన్ఱి-వినా, తకాదవై-అనుచితాని నిషిద్ధాని, ఒన్ఱు-కిఞ్చిదపి, తమక్కు-స్వాత్మనామ్, ఇలైయార్-అనిచ్ఛన్తః, ఇక్కరుమఙ్గళ్-నిషిద్ధకామ్యేష్వ నివృత్తిరూపావ్యాపారా విహితేషు ప్రవృత్తిరూపాశ్చ వ్యాపారాః, ఎమక్కు-అస్మాకమ్, ఉళదు.విద్యన్తే, ఎన్ను-ఇతి, ఇలక్కణత్తాల్-లక్షణేన, (స్వా॥జ్ఞాపకలిఙ్గఙ్గళాల్) మిక్కపుగళ్ త్తియర్,అధిక స్వనిష్ఠాజ్ఞానవన్తః, మేదిని-భూమ్యామ్, మేవియ-భగవద్విభూతిత్వ ప్రీత్యావర్తమానాః విణ్ణవరే-నిత్యసూరయఏవ. (స్వా) భూమియిలే భగవదవతార స్థలత్తిల్ వాసరుచియాలేవన్దైయ నిత్యసూరికళ్ ఒప్పడి॥ ॥౨౧॥

స్వాపోద్బోధవ్యతికరనిభే భోగమోక్షాన్తరాళే
కాలం కంచి జ్జగతి విధినా కేనచి త్స్థాప్యమానాః।
తత్రోపాయప్రభృతివిషయే స్వామిదత్తాం స్వనిష్ఠాం

అ॥ ఇప్పడి యివ్వధికారి నిత్యసూరితుల్యనాకిల్ "కామాతఙ్క మపేత్య కోపదహనం నిర్వాప్య వితృష్ణావేతాళీం వ్యపనీయ బాన్ధవకథాగర్త్తం సముత్తీర్య చ। సక్గోత్తంసితవాసనాసహచరస్సంసారకారాటవీ నిష్క్రాన్తి క్రమపాదుకాం తను మనుద్విగ్నో మునిః క్షామ్యతి" (సఙ్కల్పసూ+యే) ఎన్గిఱపడియే అత్యన్తబాధక స్వభావకారాగృహతుల్యశరీరత్తై యనుద్విగ్ననాయ్కొణ్డు ఇన్నమ్ శిలకాల మిరుక్కవేణు మెన్ఱిరుక్కైయ యిరాదు మో? ఇప్పడి ప్రవృత్తశరీరత్తిలే యనాదిదుర్వాసనా సహచరితనాన విపనుక్క స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానన్గాళ్, స్వయత్నత్తాలే సిద్ధిక్క మో? ఎన్గిఱశఙ్కైక్కు శ్లోకత్తాలె పరిహరిక్కిఱార్ (స్వాపే)తి. స్వాపః-నిద్రా, ఉద్బోధః. నిద్రానన్తర జాగరణమ్, ఏతయో ర్భయోః వ్యతికరః-నిద్రాజాగరసమ్ప్రవృత్తిస్స్వప్నావస్థా, తత్సదృశే-తద్వదల్పకాలావస్థాయిని సంసారమోక్షాన్తరాళకాలే, (దీ॥ సంసారః-ఇదుని ద్రాస్థానీయమ్. "అనాదిమాయయా సుప్తః" ఎన్గైయాల్. మోక్షమ్, "జాగృవాగ్ంసస్సమిన్ధతే" ఎన్గైయాల్ జాగరస్థానీయమ్, తయోర్మధ్యే (ప్ర॥ జ్ఞానాజ్ఞానశబళముముక్షుత్వావస్థైయిలె ఎన్ఱపడి) కంచిత్కాలమ్-అల్పకాలమ్, కేనచిద్విధినా ప్రారబ్ధాన్తర్గతేన కేనాపి భాగ్యవిశేషేణేత్యర్థః. "సత్యం శపే వారణశైలనాథ వైకుణ్ఠవాసేపి న మేఽభిలాషః" ఇత్యాది ప్రకారేణార్చావతారప్రేమ కాలక్షేపరుచ్యాదిరూపభాగ్యవశేన. (దీ॥ విధిశబ్దత్తాలిఙ్గు భగవత్కృపైశొల్లుకిఱదెన్ఱు సమ్ప్రదాయమ్) స్థాప్యమానాః, సాంసారిక భోగరుచ్యాదిభిర్దేహస్థాపనాభావా న్మోక్షాదర్వ్యధికానన్దజనకార్చావతారప్రేమ కాలక్షేపరుచ్యాదిభి స్స్థాపితత్వాన్న విరోధః. స్వామిదత్తామ్-కేవలస్వయత్న సాధ్యత్వాభావేపి స్వయత్నలేశప్రీతభగవత్తైవ "సఙ్కల్పాదేవ భగవాం స్తత్వతో భావితాత్మనామ్। వ్రతాన్త మఖిలం కాలం నే చయత్యమృతేన తు" ఇతిన్యాయేన దత్తామ్, స్వనిష్ఠామ్ (దీ॥ తన్నిష్ఠైయప్పడి

శేషం కృత్వా శిరసి కృతినశ్శేషమాయుర్నయన్తి॥ ॥౩౩॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య శ్రీమద్వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారశ్చతుర్దశః.

విశేషస్తై శిరసి, శేషం కృత్వా శేషాపటీం కృత్వా, కృతినః-కృతకృత్యాస్సన్తః, శేషమాయుః-ఆయుశ్శేషకాలమ్, నయన్తి-యాపయన్తీత్యర్థః-(సం) విశద్దేవాచ సాన్నేత్రప్రాప్యభగవత్పాదనిత్యపరిచర్యాసామ్రాజ్యాభిషేక చిహ్నస్వనిష్ఠారూప పరివట్టాఖ్య శేషాపటీ శేషాపర శరీరాత్మికా శిరసి ధార్యేతి తథోక్తమ్. కృతినః అపరాధభీతాస్స్వయం ప్రయోజనాన్తరైః కార్య రహితాస్సన్తశ్శేషమాయుర్నయన్తీత్యర్థః॥ ॥౩౩॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాసంగ్రహే

స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారశ్చతుర్దశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావళి.

(౧) నిన్దావాక్యైశ్శరీరవ్యసనజ్యా హృదయ కలుషతా వ్యాత్యుపేం
తు ప్రసక్తా వత్యర్థం భీతిరేవం విషమ సమయుక్తో జీవ
యాత్రార్థచిన్తా! సశ్చిన్తావస్థితిస్త త్కథమిహ భవితేత్యత్ర
చోద్యేస్వనిష్ఠాభిజ్ఞానే సిద్ధిరస్యాశ్శతి గణయతి తల్లిఙ్గ ము
స్మిన్ సమగ్రమ్॥ ॥౭౩॥

(౨) శోకక్రోధాద్యభావశ్చపతి జడమతౌ స్వాత్మమార్గోత్థ
ర్వివేకాత్ త్రైలోక్యస్యాప్యనుకమ్పావ్యుపకరణమతిస్స్వాంపాసాం

స్మారకత్వాత్ । అద్రోహో హ్యాపీశ నిఘ్నం సకలమితి ధియా భూరిహార్దోఽపిచేత్స్యాత్ త్వా గిరబ్ధం నశ్యతీతి స్వయ మనుమినుయా దాత్మనిష్ఠాం స్వనిష్ఠామ్॥ ||౭౪||

(౩) త్రాతా నాన్యో ముకుందాదితి మతిరభయం మృత్యుహేతౌ ప్రసక్తే ప్యత్యాసన్నేతి ముక్తి ర్ముదితహృదయతా తత్ర విశ్వాసదార్ఢ్యమ్ । తత్సిద్ధ్యైచ స్వయత్నత్యజన మభిమతా వాత్మ్యనిష్ఠోపరోధే స్వామ్యాయత్తత్వధీశ్చ ప్రసరతి ఫలితోపాయనిష్ఠేతి విద్యాత్ ॥ ||౭౫||

(౪) నోసఙ్కల్పం వినాస్యాత్కిమపి భగవతో వస్త్వితి స్వాస్థ్యదార్ఢ్యా నైశ్చిన్త్యం దేహయాత్రాం ప్రతి సముపన మద్ధర్మ్య భోగానుభూతిః । తల్లాభాలాభయోరప్యవికృతమతితా ప్రాప్యకైఙ్కర్యతృష్ణా తత్ప్రాప్తౌచ త్వరాచే ద్విలసతి పురుషార్థేఽహి నిష్ఠాహ్యసిద్ధా॥ ||౭౬||

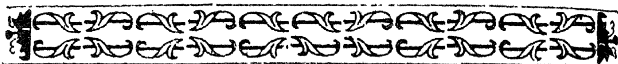
(౫) ఇత్థం నిష్ఠాత్రయేఽస్మిన్ విశదమవగతే స్వామితద్భృత్యవర్గే ష్వాగోభిన్నాన్యప్రపన్నో మనసినగణయే ద్భీతిహేతూన్ ప్రసక్తాన్ । తత్కైఙ్కర్యాతిరిక్తాన్ నియతమపి తథా ప్రీతిహేతూనుపాత్తా న్నీతిః ప్రీతిశ్చ నస్యా దధపరిగణనే వాసనాయా వశేన॥ ||౭౭||

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యామ్

స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారశ్చతుర్దశః

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీః.

శ్రీమతే వేదాన్త మహాదేశికాయనమః.

సన్తోషార్థం విమృశతి ముహుస్సద్భి రధ్యాత్మవిద్యాం
నిత్యంబ్రూతే నిశమయతిచ స్వాదు సువ్యాహృతాని ।

(దీ) ఏవం స్వనిష్ఠాభిజ్ఞాతురస్య ప్రపదనా త్పరమ్। కర్తవ్యానిచ కర్మాణి ప్రదర్శ్యన్తేఽథభూతలే॥ (ప్ర) ఏవం స్వనిష్ఠాభిజ్ఞస్య ప్రపన్నస్య కృతకృత్యత్వా "దుత్పత్తిస్థితి నాశానాంస్థితౌ చిన్తా కుత స్తవ। యథోత్పత్తి ర్యథా నాశ స్థితి స్తద్వద్భవిష్యతి" త్యుక్తప్రకారేణ దేహయాత్రార్థస్య కృత్స్నస్యాభ్యుపగత ప్రారబ్ధకర్మానుగుణ భగవత్సఙ్కల్పా దేవసిద్ధే ర్మోక్షవ్యతిరిక్తాముష్మికనిరపేక్షత్వా త్స్వోజ్జీవనార్థంచ భరన్యాసస్యానుష్ఠానా త్తత్ఫలభూత నిత్యనైమిత్తికానవరుద్ధ కాలే అచేతనవ దవస్థితిరేవ స్యా దిత్యత్ర నిత్యనైమిత్తికకైఙ్కర్యరతస్యాపి విపరీతజ్ఞాన విపరీతప్రవృత్తి హేతు ప్రకృతిమణ్డలే కర్మవశా త్స్థితస్య తూష్ణీ మవస్థానకాలే వాసనావశా త్స్వోత్కర్ష పరనికర్షానుసన్ధానం తద్ధేతుభూతం స్వస్య పూర్ణత్వానుసన్ధానం అన్యేషాం విషయాన్తరసఞ్చారాదికం భగవదనుభవస్యానతౌ నిత్యకైఙ్కర్యవైకల్యంచ స్యాదితి తన్నివృత్త్యర్థం భగవద్గుణ ప్రతిపాదన ప్రధానాధ్యాత్మ శాస్త్రానుసన్ధానం కార్యమ్; తత్రాశక్తై స్స్వనిష్ఠాభిజ్ఞసకల శాస్త్రవిశారద భాగవత సహవాసపూర్వకం తదనుష్ఠితాజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యేషు యథాశక్త్య మనుష్ఠేయ మిత్యుత్తరకృత్యం దర్శయన్నధికారార్థం సఙ్గృహ్ణాతి (సన్తోషార్థ) మిత్యాదినా-(స్వ) ప్రపన్నః-ప్రపత్త్యనుష్ఠానాత్ కృతకృత్యోఽనన్యపురుషః, దృష్టాదృష్టస్వభరవిగమే దృష్టదేహయాత్రాభరస్య ప్రారబ్ధకర్మాధీనతయా అదృష్టమోక్షభరస్య భగవతా స్వీకృతత్వా త్తదుభయవిగమే-తదర్థం స్వస్య కర్తవ్యాభావే; దత్తదృష్టిః-సావధానదృష్టియాయ్, ప్రపత్త్యనన్తరం మోక్షార్థకర్తవ్యస్త్రైలుమ్ దేహయాత్రైయిలుమ్ ప్రసక్తినామాకిల్ స్వస్యనిష్పన్న స్వరూపోపాయ పురుషార్థనిష్ఠాభిజ్ఞానస్తుక్కు విరుద్ధమాకైయాలే తదుభయ భరాభావత్తిల్ సావధానదృష్టియా ఇన్నపడి. ఇదినాలే పూర్వాధికారగద్వయార్థ మనువదిక్కప్పట్టదు.

అఙ్గీకుర్వ న్ననఘలలి తాం వృత్తి మా దేహపాతాత్
దృష్టాదృష్టస్వభరవిగమే దత్తదృష్టిః ప్రపన్నః ॥౩౮॥
ఇప్పడి కృతకృత్యనాయ్ స్వనిష్ఠైయై త్తెళిన్దు శరీరత్తోడిరున్ద

ఆదేహపాతాత్-దేహత్యాగపర్యన్తమ్, అనఘలలితామ్-అపరాధలేశ శూన్యతయా అనఘైయాయుమ్, బన్ధకఫలాన్తరసఙ్గరాహిత్యేన శేషత్వస్వరూప ప్రయుక్తతయా స్వయం ప్రయోజనతయాచ లలితైయాయుమ్ సుభగైయాయు మిరుక్కిఱ, వృత్తిమ్-వర్ణాశ్రమాచారరూపవృత్తియై, అఙ్గీకరియానిన్ఱు కొణ్డెన్ఱపడి. కృతకృత్యాధికారిక్కుప్పాయార్థమాక వర్ణాశ్రమధర్మం కర్తవ్యముల్లా విట్టాలుమ్, దేహపాతపర్యన్తం వర్ణాశ్రమసమృద్ధ దేహసమ్బన్ధ మాత్రముక్కు ఇరుక్కైయాలే తత్ప్రయుక్తాజ్ఞానుజ్ఞారూపకైఙ్కర్యం కర్తవ్యమెన్ఱు కరుత్తు.

సన్తోషార్థమ్ భగవత్కల్యాణ గుణానుభవజనిత సన్తోషార్థమెన్ఱపడి. (ప్ర॥ భాగవతకైఙ్కర్య పర్యన్త భగవదనుభవజనిత ప్రీత్యర్థమ్) (స॥ శేషేణశ్చ త రక్షణార్థం స్వానుభవపూర్త్యర్థం చేత్యర్థః.)అధ్యాత్మవిద్యామ్-శారీరకభాష్యమ్, సద్భిః-"అస్తిబ్రహ్మేతిచేద్వేద సన్తమేనం తతోవిదు" రిత్యుక్త ప్రకారేణ శ్రీభాష్యపరిచయశాలిభిస్సహ ముహుర్విమృశతి. (వి॥నిత్యకర్మానవరుద్ధకాలే విచారయతి.) శ్రీభాష్యవిమర్శ ముపాయోపయుక్తజ్ఞానార్థ మనపేక్షితమానాలుమ్ స్వయం ప్రయోజన భగవత్కల్యాణ గుణానుభవార్థం కర్తవ్యమెన్ఱపడి.

శ్రీభాష్యవిమర్శమ్ బహుప్రజ్ఞరుక్కల్లదు ఇతరర్కళుక్కు దుశ్శకమన్ఱో? ఎన్నవరుళ్ (నిత్యంబ్రూతే) ఇతి. స్వాదుసువ్యాహృతాని "పరాశరప్రబన్ధాదపి...సద్యః పరమాత్మని చిత్తరఞ్జకతమైః" ఎన్గిఱపడియు శేవిక్కనియ శెఞ్జొల్లాన శ్రీశఠకోపాది దివ్యసూరి దివ్యసూక్త్యభిన్నానాని సర్వోపజీవ్య భాషా ప్రబన్ధాదీని శిష్యేభ్యో నిత్యంబ్రూతే, సన్తోషార్థమితి సర్వత్రానుషఙ్గః, నిత్యం గురుసకాశాన్నిశమయతిచ. యద్వా "బోధయన్తః పరస్పరమ్" "అన్యోన్య గురవో విప్రా" ఇత్యాది ప్రకారేణ శ్రవణశ్రావణజనిత కల్యాణగుణానుభవేన కాలం క్షిపన్తి ఎన్ఱపడి (దీ) ఇదు ఉత్తరకృత్యమాన సర్వత్తుక్కు ముపలక్షణమ్.

అ॥ఉత్తరకృత్యత్తై విభజిత్తు నిరూపిక్కక్కోలి అదిల్ ప్రథమణ శ్లోకత్తాల్ నిష్కర్షాలా సామాన్యాకారఙ్గళాలే ఉద్దేశిక్కిఱార్ (ఇప్పడి కృతకృత్యనా) యి త్యాదివాక్యత్తాలే. 'కృతకృత్యనాయ్స్వనిష్ఠైయై త్తెళిన్దు' ఎన్ఱుపూర్వాధికారార్థ

కాలమ్ వన్దుగిఱదైయాట్టత్తిలే తిరుత్తివత్తై యడైత్తుక్కొణ్డి
రున్దార్కళ్ పోలే ఒరువడి తువక్కుణ్డాక్కి ఇవ్వధికారిక్కు
ముక్తనుడైయ కైఙ్కర్యపరమ్బరైపోలే స్వాదుతమమాకై
యాలే స్వయంప్రయోజనమాయ్ శాస్త్రవిభక్త కాలవిశేష
నియతమాయ్ ఉత్తరకైఙ్కర్యత్తుక్కు అవసరలాభార్థమాక

ద్వయానువాదమ్ సఙ్గతిప్రదర్శనార్థమ్. తిరుపడైయాట్టమ్-క్షేత్రమ్, పూర్వ
క్షేత్రమిత్యర్థః; పూర్వత్తిల్ తన్నదాయిరున్దు క్రయిక్కప్పట్టదు, క్రయిత్తస్య
క్షేత్రత్తిల్, తిరువిడత్తై-ఏకదేశత్తై, కేవలం భోగార్థమాక పస్తమ్మిత్తు కొణ్డిరు
క్కుమ్ లౌకికర్కళ్ పోలే ఒరువడి తువక్కుణ్డు అదావదు—గృహక్షేత్రాదికళిల్
భగవదీయత్వబుద్ధ్యా శేషిత్వబుద్ధి తప్పినాలుమ్ భగవద్దత్తోపాధికస్వామిత్వబు
ద్ధియుడైయనాయిరుక్కై. (క్ర)"ఈశ్వరాయ నివేదితు" మిత్యుక్తప్రకా
రేణ జీవానాం స్వసమర్పణం భూయాదితి కర్షకవత్ప్రీతిపూర్వకంపునః
సైవ స్వస్మిన్ మమేదమాత్మహస్తగతమ్ భగవతోఽనాదివిభూతిభూతమితి, 'విడైయడర
త్తపసేఱ్ యెమ్పెరుమాన్ పదమ్పొన్న' మిత్యుక్తేః పూర్వం స్వేన సాకల్యేనాధిష్ఠితే
భగవద్రాజ్యాదౌ కర్షకార్థ మేకదేశం స్వీకృత్యేతర ద్వివిధయావస్థిత భృత్య
న్యాయేన స్వస్య పాకృతబుద్ధిప్రయత్నావ ద్భుతిత్వరూపసమ్బన్ధాభావేన శేష
త్వబ్రాహ్మణ్యాది నిబన్ధనా జ్ఞానుజ్ఞారూపసమ్బన్ధవత్త్వేనచ వర్తమానస్య. (సం)
భగవత స్తాత్కాలిక భోగోపకరణదేశ తద్భోగపరోధన వర్తనస్య ప్రపన్నాను
చితత్వాత్ప్రత్యేయమిత్యుక్తిః. తద్దేశస్యస్య నస్వార్థత్వే-సఙ్గః, కింతుస్వామికైఙ్క
ర్యార్థత్వేన సఙ్గః కార్యఇతిసిద్ధ్యాయ స్వశరీరస్యాపి తద్వాస్యాధికారి
ణస్సఙ్గః కార్య ఇత్యలితమ్. (స్వా) వర్ణాశ్రమధర్మ మపాయనిష్పత్త్యర్థ మా
కైయాలే కృషికృష్యనుక్కు అనాపన్నోదిరుక్కో? ఎన్నవ+ర్ (ముక్తరుడైయ)
విత్తి. (వి) స్వయం ప్రయోజనమాయ్-ఆజ్ఞానుపాలనమేవ ప్రయోజన మితిభావః.
(స్వా) అనాల్ ముక్తర్కళ్ పోలే కాలాదినియమ మిల్లాక్క ఐచ్ఛికమాక కైఙ్క
ర్యానుష్ఠానం ప్రసజ్యేయాదో? ఎన్నవ+ర్ (శాస్త్రే)తి. అనాల్ శాస్త్రానుమత
కాలత్తిలే కైఙ్కర్యవిచ్ఛేదమ్ ప్రసజ్యేయాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఉత్తర)తి శాస్త్రో
క్తప్రకారణబ్రాహ్మముహూర్తాదారభ్య ప్రథమయామే సాఙ్గ ముభిగమనంసమాప్య
ద్వితీయయామే ఉపాదానం తృతీయే ఇజ్యాం తురీయే స్వాధ్యాయంచసమాప్య

పూర్వకైఙ్కర్యమ్ తలైక్కట్టవేణ్డుమ్బడి శఙ్గిలిత్తువక్కాయ్
స్వామిసంప్రీతిక్కు కారణముమాయ్ కార్యముమాయ్,
"వాశిత్తుం కేట్టుమ్ వణఙ్గి వழிపట్టుమ్ పూశిత్తుమ్ పోక్కినేన్
పోదు" ఎన్నుమ్ "శీర్కలన్ద శొల్ నినైన్దు పోక్కారేల్ శూழ்వి
నైయి నాழ்తుయరై యెన్నినైన్దు పోక్కువరిప్పోదు" ఎన్నుమ్

అనన్తరం బ్రాహ్మముహూర్తపర్యన్తం యోగతదుపయుక్త నిద్రాదిక మిత్యేవం రూపేణ శృఙ్ఖలావత్పరస్పర సంసక్తమా యెన్నపడి. ఇదినాలేనిరన్తరకైఙ్కర్యమాకైయాల్ ముక్తకైఙ్కర్యతుల్యమెన్నుకరుత్తు (వి)తలైక్కట్టవేణ్డుమ్బడి-సమాపయితు మపేక్షితం యథాస్యాత్తథా, శఙ్గిలిత్తువక్కాయ్-శృఙ్ఖలావత్పరస్పర సమ్బన్ధ భూత్వా. (స్వా) కైఙ్కర్యం క్రియానుష్ఠానాత్మకమాయ్క్లేశాత్మకమాకైయాల్ పురుషార్థరూపమల్లామైయాలే స్వయంప్రయోజనమాక మాట్టుమో? ఎన్నవతరి (స్వామీ)తి శేషత్వరసికనుక్కు స్వామిసంప్రీతి పురుషార్థమానపడియాలె తత్సాధనతయా ఇదువుమ్ పురుషార్థమెన్నపడి. పురుషార్థసాధనత్వా త్పురుషార్థమాకల్ కైఙ్కర్యమ్ స్వామిసమ్ప్రీతివ త్పరమసాధ్య మల్లామైయాలె యపురుషార్థమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవతరి (కార్యముమా) యితి. ఇదుక్కుసాధనాన్తరమ్ వేఱిల్లామైయాలే యుత్తరకైఙ్కర్యం ప్రతి పూర్వకైఙ్కర్యజనిత స్వామిసమ్ప్రీతేరేవ సాధనతయా పరమసాధ్యతయాచ ఇదువుమ్ పురుషార్థమెన్నపడి (దీ) కారణముమాయ్-సమ్ప్రీత్యుత్పాదకమాకైయాల్; కార్యముమాయ్ సమ్ప్రీతియడియాక వరుకైయాల్. ఇని ఉత్తరకృత్యఙ్కళిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టుకిరార్ (వాశిత్తుఙ్కేట్టు)మిత్యాది. (స్వా) వాశిత్తుమ్-పఠిత్తుమ్, కేట్టుమ్-శ్రవణమ్పణ్ణియుమ్, భగవద్గుణప్రతిపాదక శ్రీభాష్యాదిగ్రన్థఙ్కళై పఠిత్తుమ్ శ్రవణమ్పణ్ణియు మెన్నపడి వణఙ్గి-ప్రహ్వీభవిత్తు, ప్రణామమ్పణ్ణి యెన్నపడి. వழிపట్టుమ్-ఆదుతానే యాత్రైయాయ్, పూశిత్తుమ్-తిరువారాధన మ్పణ్ణియుమ్, పోదుపోక్కినేన్-కాలత్తై వ్యర్థమాకాదే సార్థకమాక పోక్కినేనెన్నై (ప్రాతర్భగవన్నామాని స్నానపలాశ్యోచ్చ చర్య సబ్రహ్మచారిభ్యశ్శ్రుత్వా ప్రణమ్య శాస్త్రోక్తప్రకారేణ నిరన్తర మారాధ్య చ కాలక్షేప మకరవమితి.) శీరిత్యాది=శీర్-భగవత్కల్యాణగుణఙ్కళోడే, కలన్ద శొల్-భగవత్కల్యాణ గుణప్రతిపాదక సూక్తికళై, నినైన్దు-అనుసన్ధిత్తు, శూழ்వినైయిన్, శూழ்-ఆత్మావై వ్యాపిత్తిరుక్కిఱ, వినైయిన్-పాపఙ్కళాలేయుణ్డాక్కప్పడ్కిఱ ఆழ்తుయరై-అగాధదుఃఖత్తై, దుఃఖాబ్ధిగ్గై యెన్నపడి. ఇప్పోదు-ఇన్న

"ఒఴివిల్ కాలమెల్లాముడనాయ్ మన్ని వఴువిలా వడిమై శెయ్యవేణ్డునామ్" ఎన్ఱుమ్ "పోఙ్గేఴ్ పుకఴ్కళ్ వాయవాయ్ పులన్ కొళ్ వడివెన్ మనత్తతాయ్ యఙ్గేమలర్కళ్ కైయ్యవాయ్ వఴిపట్టోడ వరుళిల్" ఎన్ఱుమ్ "నాడాతమలర్ నాడి" ఎన్ఱుమ్ "వడివిణైయిల్లా మలర్ మకళ్ మఱ్ఱై నిలమకళ్ పిడిక్కు-మెల్లడియై క్కొడువినైయేనుమ్ పిడిక్క" ఎన్ఱుమ్

సంసారదశైయిలే పఱిక్కవేణుమ్, పోక్కాఱేల్-పోక్యాదేపోనార్కళ్ శయాకిల్, ఇజ్గనఙ్గళిత్తిశేషః.ఎన్నినైత్తు-ఎత్తైయనుసన్ధిత్తు,పోక్కుపర్-కాలక్షేపంవినాదుఃఖాది భిద్రాపనోదక మెన్ఱుమిల్లై యెన్ఱపడి. (సం) శీర్-కల్యాణగుణాః, తత్ప్రతిపాద నైక ప్రవృత్తాం ద్రమిడశ్రుతి మనుసన్ధాయ ప్రబలపాపార్జితా నగాధాన్ దుఃఖ సాగరాన్ననిస్తీర్య త్రిచే త్తత్కికిమనుసన్ధాయ తాన్నివర్తయన్త్యస్మిన్ యుగే. (వి)-ఒఴివిల్ కాలమెల్లామ్. విచ్ఛేదరహితం కృత్స్నంకాలమ్, ఉడనాయ్-అనువర్తమానం,సర్వకాలేష్వితం,(దీ॥స్వా॥సర్వదేశ త్తిలుడన్ నిన్ఱు.)మన్ని-దృఢం, సర్వాః స్థాస్వత్యాజ్యమ్, అఴివిలా-క్షయరహితమ్, (స్వా॥వఴువిలా-స్వాధీనస్వార్థ త్వకర్తృత్వభోక్తృత్వాది దోషమిల్లాద.) అడిమై-కైఙ్కర్యమ్, శెయ్య-కర్తుమ్, వేణ్డుమ్నామ్-వయముపేక్షామహే, పొఙ్గేఴిత్యాది-పొఙ్గు-ఉద్వేలంయథా తథా, ఏఴ్-వర్ధమానాః, పుకఴ్కళ్-కల్యాణగుణాః, వాయవాయ్-వాగ్విషయా యథాస్యుస్తథా, గుణప్రతిపాదకశ్రీసూక్త్యుచ్చారణం యథాసమ్భవేత్తథేతి భావః.పులన్-ఇన్ద్రియాణామ్, కొళ్-ఆకర్షకః, వడివు-దివ్యమఙ్గళ విగ్రహః, ఎన్ మనన్దాయ్ - మన్మనో విషయోయథాస్యాత్తథా, ఇఙ్గే-ఇహలోకే, మలర్కళ్-సముత్స్వమాణపుష్పాణి, కైయవాయ్-హస్తగతాని యథాస్యుస్తథా, వఴిపట్టు-విలన్మార్గమాగ్రేణ. (స్వా॥వఴిపట్టోడ-ఇదువే యాత్రైయాక క్కొణ్డు నడక్కుమ్పడి.) ఓడ-యథాగచ్ఛేయుస్తథా, అరుళిల్-కృపాంకరోతిచేత్, ఇఙ్గే తిరిన్దెల్కుఱ్ఱెన్నిశ్వస్వయః ఇహైవలోకే సంచరతాం ప్రాప్తవ్యపదవద్యంకిమ్? నకించిదపి. ఇహైవ కాయికమానసికవాచికకైఙ్కర్యం లభ్యతేచేన్నకశ్చిదపిదోషఇత్యర్థః.(ప్ర)నాడాదమలర్ నాడి-దుర్లభమపిపుష్పంసమ్పాద్య. వడివిణైయిత్యాది. (వి)వడివు-సౌన్దర్యే,ఇణైయిల్లా-అద్వితీయయా,మలర్మకళ్-పద్మవాసన్యాశ్రియా, మఱ్ఱై-ఇతరేణ్యయా, నిలమకళ్-భూదేవ్యాచ, పిడిక్కుమ్-సంవాహ్యమానమ్, మెల్లడియై-మృదుపాదమ్, కొడునైయేనుమ్-క్రూర

“తనక్కేయాక వైనైక్కొళ్ళుమీదే” ఎన్నుమ్ “ఉనక్కేనా మాట్చెయ్వోమ్” ఎన్నుమ్ “పళ్ళికొళ్ళుమిడత్తడికొట్టిడక్కొళ్ళ మాకిల్” ఎన్నుమ్ “ఎణ్ణక్కణ్ణవిరల్ కళ్” ఎన్నుమ్ “ఉణ్ణానాళ్ పశియావ తొన్రిల్లై మోవాదే నమోనారణా వెన్నెణ్ణానాళు

మిరుక్కేశు చ్చామ వేద నాణ్మలర్ క్కొణ్డుఉన్పాతమ్ నణ్ణా నాళవై తత్తుఱుమాకిల్ అన్నైనక్కవై పట్టినినాళే” ఎన్నుమ్ “నాక్కునిన్నై యల్లా లఱియాదు నానతఞ్జువనెన్వశమన్ను” ఎన్నుమ్ “వాయవనైయల్లదు వాళ్త్తాదు” ఎన్నుమ్ “తోళ వనైయల్లాల్ తొళా” ఎన్నుమ్ “నయవేన్ పిఱర్ పొరుళై”

పాపోఽహమపి, పిడిక్క—యథాసంవాహయామితథా. తనక్కేయాక (సం॥ కేవలంస్వార్థమేవ) తత్స్వార్థమేవ, ఎనై-మామ్, దాస్యంకార్యమిత్యేతత్, ఉనక్కే—తవైవ, త్వత్స్వార్థమేవ. నామ్-వయమ్, ఆళ్శెయ్వోమ్-కైఙ్కర్యంకర్మః. పళ్ళి-శయ్యాయాః,కొళ్ళుమిడత్తు-స్వీకారదశాయామ్, అడికొట్టిడ-పాదమర్దనంయథాసమ్భవేత్తథా, కొళ్ళమాకిల్—గృహ్ణాతిచేత్ ఎణ్ణక్కణ్ణవిరల్ కళ్-ఎణ్ణ - భగవన్నామాని సంఖ్యాతుం, కణ్ణ - దృష్టాః, విరల్ కళ్ - అఙ్గుళయః ఉణ్ణానాళ్+పట్టినినాళే—ఉణ్ణానాళ్-భోజనరహితదివసే, పశియావదు—క్షుదితి, ఒన్రిల్లై—కిఞ్చిదపినాస్తి, ఓవాదే-విచ్ఛేదాభావేన - నమోనారణా వెన్ను—నమోనారాయణేతి, ఎణ్ణానాళుమ్—అస్మరణదివసాఅపి, ఇరుక్కేశుచ్చాము వేదనాణ్ మలర్—ఋగ్యజుస్సామరూప పరిమళయుక్తపుష్పాణి,కొణ్డు—స్వీకృత్య, ఉన్పాదమ్—తవశ్రీపాదమ్, నణ్ణానాళ్-ఆరాధయితు మనను కూలా దివసాఅపి, అవై—ఇత్యేతే దివసాః, తత్తుఱుమాకిల్—ప్రసక్తాశ్చేత్, అవై—తేదివసాః-ఎనక్కు, మమ, పట్టినినాళ్-ఉపవాసదివసాః. (నాక్కి—)త్యాది. నాక్కు—జిహ్వా, నిన్నైయల్లాల్—త్వాంవినా, త్వదీయస్తోత్రకరణంవినా; అఱియాదు—అన్యన్కిమపి నజానాతి, నాన్—అహమ్, అదు—తస్య, అఞ్జువన్, బిభేమి—త్వద్విషయే మమవాక్ప్రవృత్త్యభావా త్కించాఽపద్యంస్యాదితి బిభేమీత్యర్థః. ఎన్వశమన్ను-వాగిన్ద్రియం మదధీనం నభవతి. (సం॥మజ్జిహ్వాత్వాం వినానజానాతి. నానితి—భగవదన్యంస్తోతుంభీతోస్మి, భగవత్యేవసక్తా జిహ్వాపి నమద్వశా.) వాయ్+వాళ్త్తాదు, వాయ్ వాగిన్ద్రియమ్, అవనైయల్లదు-తంవినా, వాళ్త్తాదు—నస్తౌతి.తోళితి—తోళ్. హస్తౌ, అవనైయల్లాల్—తంవినా, తొళా—అన్యస్యాఞ్జలిం నకురుతః. (నయవేనితి)

ఎన్నుమ్ "నిరన్దరమ్ నినైప్పదాక నీ నినైక్క-వేణ్డుమే" ఎన్నుమ్ "ఇరుళిరియ, ఊనేఱు శెల్వత్తు, నీళాకమ్ శూళ్ న్దు" ఎన్గిఱ తిరుమొఴికళిలుమ్ "పత్యుః ప్రజానా మైశ్వర్యం పశూనాం వా న కామయే। అహం కదంబో భూయాసం కుందో వా యమునాతటే" ఎన్నుమ్ "కురుష్వ మా మనుచరం వైధర్మ్యం నేహ విద్యతే। కృతార్థోఽహం భవిష్యామి తవచార్థః ప్రకల్పతే" "అహం సర్వం కరిష్యామి జాగ్రతస్స్వపతశ్చ తే" "పరవానస్మి కాకుత్స్థ త్వయి వర్షశతం స్థితే। స్వయన్తు రుచిరే దేశే క్రియతామితి మాం వద" "కామయే వైష్ణవత్వన్తు సర్వజన్మసు

పిఱర్-పరేషామ్, పొరుళ్-అర్థమ్, నయవేన్-నాపేక్షే. (నిరన్తర)మితి. నిరన్తరమ్ సన్తతమ్, నినైప్పదాక-త్వాం యథా చిన్తయేయం తథా, నీ-త్వయా, నినైక్క-వేణ్డుమ్-సఙ్కల్పయితవ్యమ్. సకలశ్రుతికానాం దశగాథానాం తిరుమొఴిసంజ్ఞా, 'ఇరుళిరియ' ఇత్యుపక్రమ ఏకా తిరుమొఴిః ఇరుళిరియ-అజ్ఞాననివృత్తయే. 'ఊనేఱు శెల్వమ్-దేహమాంసవర్ధక మైశ్వర్యమ్, 'ఊనేఱు శెల్వ' మిత్యుపక్రమ ఏకా తిరుమొఴిః. 'నీళాకమ్ శూళ్ న్దు' ఇత్యుపక్రమ ఏకా తిరుమొఴిః. ఎన్గిఱ తిరుమొఴి కళిలుమ్-ఇత్యుక్తతిరుమొఴిషు, ఉక్తప్రకారేణేతి శేషః.

అ॥(స్వా) ఇని సమ్ప్రదాయ విరోధశఙ్కైయిల్ సమ్ప్రదాయత్తైయుమ ఉపన్యసిక్కిఱార్ శాస్త్రమూలమల్లాద సమ్ప్రదాయమ్ ప్రమాణమల్లామైయాలే సమ్ప్రదాయత్తుక్కు ప్రామాణికతాసిద్ధ్యర్థం మూలభూతప్రమాణవచనఙ్గళై యుపన్యసిక్కిఱార్ (పత్యుః ప్రజానా)మిత్యాదినా. ప్రజానాంపత్యుః-ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణః, పశూనాంపత్యుః రుద్రస్య చ, ఐశ్వర్యం న కామయే, కిన్తు శ్రీకృష్ణచరణసఞ్చారపవిత్రితే యమునాతటే తదభిమతకదమ్బకున్దరూపస్థావరజన్మభాక్ భూయాసమిత్యర్థః. అనేన విషయవాసరూపం కైఙ్కర్య ముక్తమ్. కురుష్వేతి శ్రీరామం ప్రతి రామానుజవాక్యమ్ మామ్, అనుచరమ్ కిఙ్కరం, కురుష్వ, ఇహ-మదనుచరత్వస్వీకారే, తవ, వైధర్మ్యమ్ అనౌచిత్యమ్, న విద్యతే, అహం త్వదేకశేషత్వస్వరూపః, శేషవృత్త్యా కృతార్థో భవిష్యామి, తవ చ శేషభూతాత్మోజ్జీవనరూపప్రయోజనమపి భవతి. అహం సర్వం కైఙ్కర్యం కరిష్యామి, త్వయి వర్షశతం స్థితే సతి తావత్పరవానస్మి-పరతన్త్రోఽస్మి. వైష్ణవత్వమ్-విష్ణు

కేవల" మెన్నుమ్ "వర్తమానస్సదాచైనం ప్రాక్ప్రకాలిక వర్త్మనా। సర్వైరిత్రైర్గ్రథపుష్పాద్యైః శక్త్యైశ్శక్త్యనురూపతః। ఆరాధయన్ హరిం భక్త్యా గమయిష్యామి వాసరాన్" ఎన్నుమ్ శ్లోకత్తిన్పడియే స్వరూపానురూప కాలక్షేపార్థమాన ఉత్తర కృత్యమిరుక్కుమ్పడి :—

కింకరత్వమ్, ఇదం జితన్తావచనమ్. (దీ) ప్రాక్ప్రకాలికానాం వర్త్మనా-అభిగమనాదిమార్గేణ, స్వైస్సైవాగ్జైః, శక్త్యైః-ప్రయోజనాన్తరాదిపరిహారజాతైః (స్వా॥ ఎన్నుశ్లోకత్తిన్పడియే+కాలక్షేపార్థమాన ఇతి-ఇదినాలే కృతకృత్యాధికారిక్కు సామాన్యతః పూర్వోక్త వాచిక మానసిక కాయిక కైఙ్కర్యమిల్లావిట్టాల్ స్వాధికారవిరూపానేకచ్ఛిద్రప్రసక్త్యా స్వామిసన్తోషణత్వ మాత్రప్రయుక్తత్వ మన్నిక్కే స్వరూపానురూప కాలక్షేపార్థమాకవు మివ్వుత్తరకృత్యం కర్తవ్యమెన్ఱపడి.)

అ॥ ఇప్పడి సప్రమాణమాక సామాన్యతః ఉపదేశిత్త వుత్తర కృత్యఙ్గళై వివరిక్కిఱార్ (ఉత్తరకృత్యమిరుక్కుమ్పడి) ఇత్యాదియాల్. (౧) జ్ఞాతవ్యాంశఙ్గళిల్ అజ్ఞాతాంశఙ్గళై ఆచార్యసకాశాచ్ఛ్రవిక్కైయుమ్ (౨) ఇప్పడినిష్ఠరుడనే కలన్దువర్తిక్కైయుమ్ (౩) అవర్కళనుష్ఠానత్తాల్ నిష్కర్షిత్తవాచారత్తిల్ తన్ వర్ణాశ్రమాద్యనురూపమనుష్ఠిక్కైయుమ్ (౪) అనుష్ఠానాదికళై యుడైయోమెన్ఱు గర్వమడైయాదే స్వోత్కర్షపరనికర్షానుసన్ధానరూప శాస్త్రార్థఙ్గళిల్ విఘ్నాదోశ్రిక్కైయుమ్ (౫) తనక్కు భగవత్ప్రసాదత్తాలే భగవత్సాక్షాత్కారాదికళుణ్డాకిలుమ్ కార్పణ్యభేదఙ్గళై కైవిడామైయుమ్ (౬) కట్టిష్టప్రాప్త్యనర్హత్తైనినైత్తు దుఃఖియాదే అవతారరహస్యసిద్ధ భగవత్ప్రలభ్యానుసన్ధానత్తాలే తేఱి గతత్తుక్కు శోకియాదే గతమానవయోగ్యతైయైప్పార్త్తు కలఙ్గుమ్పారాదే ఇప్పోదుణ్డాన యోగ్యతైయై అనుసన్ధిత్తుక్కొణ్డు ఇవ్యవస్థై కఙ్కుసురూపమాన వాజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యరసత్తై ఇళవాదే ఆహారశుద్ధియాలే ఇన్ద్రియఙ్గళై భగవత్సేవా యోగ్యఙ్గళాక్కి ప్రాప్తకైఙ్కర్యఙ్గళిల్ మూట్టి అయోగ్యవిషయఙ్గళిల్ నిన్ఱుమ్ తిరుప్పి భగవత్ప్రీత్యర్థమాక వనుష్ఠిక్కుమ్ మాజ్ఞాకైఙ్కర్యత్తిలుమ్ ఫలార్థమాక వనుష్ఠిప్పార్ తప్పాదే యథాశాస్త్రమనుష్ఠిక్కుమాపోలే కాలవిశేషాది నియతమాక వనుష్ఠిక్కైయుమ్ (౭) అనన్యప్రయోజనమాక పుకస్తు ఖణ్డిక్కైయుమ్ (౮) అర్చావతారత్తిన్ పావనత్వభోగ్యత్వాది గుణఙ్గళై యనుసన్ధిత్తు అభిగమనాదికళక్కు

తన్నిష్ఠైక్కు సురూపమాక త్తెళియవేణ్డుమ్ అర్థఙ్గళిల్ తనక్కు త్తెళియాద నిలజ్గళై నామ్క్రుతకృత్యనెన్ఱు అనాదరిత్తిరాదే అనుభవపూర్త్తి యుణ్డామ్పోతు తెళివుమ్ ప్రేమముమ్ వేణ్డుకైయాలుమ్ "తత్పాదభక్తిజ్ఞానాభ్యాం ఫలమన్యత్కదాచన। నయాచేత్పురుషో విష్ణుం యాచనా న్నశ్యతిధ్రువమ్" ఎన్గిఱపడియే జ్ఞానభక్తికళైయపేక్షిత్తాల్ కుఱైవిల్లామైయాలుమ్ తనక్కు శేషివిషయత్తిలే చిత్తరఞ్జనమ్ పిఱక్కైక్కాక "పీతకవాడైప్పిరానార్ పిరమగురువాకివన్దు" ఎన్నుమ్పడి నిఱ్క వల్లవర్కళాన పరమైకాన్తికళ్ పక్కలిలే "తద్విద్ధిప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా। ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః" ఎన్గిఱకట్టళైయిలే కేట్టు,

---

రూపమాకప్పణ్ణుకైయుమ్ (౯) ఇవ్వాధ్యాత్మ్య సేవై పణ్ణుమ్పోదు న్యాయార్జిత ద్రవ్యఙ్గళాల్ నడత్తుకైయుమ్ (౧౦) ఇత్తై యుపకారమ్పణ్ణినదాక వెణ్ణాదే తత్స్వరూపలాభమాత్రమాక వెణ్ణుకైయుమ్ (౧౧) ఇవై యెల్లా మాచార్యసమ్బన్ధత్తాలుణ్డాయిన్ఱదెన్ఱు అవర్కళ్ పక్కల్ కృతజ్ఞతైయుమ్ (౧౨) ఆచార్యసమ్బన్ధత్తుక్కుమ్ మూలం భగవత్సహజకారుణ్యమెన్ఱు తెళిన్దు అవ్విషయత్తిలుమ్ కృతజ్ఞనాయిరుక్కైయు మిత్తై యుపకారకృత్యమ్.

అ॥(౧) జ్ఞానవ్యాప్తిగళై [illegible] ఆచార్య[illegible] [illegible] [illegible] (తన్నిష్ఠైక్కు సురూపమాక) ఇత్యాదియాల్. ([illegible]) యిత్యనత్తాల్. [illegible] తెళియాతొక్కైక్కన్నయుమ్. (వి॥అనాదరిత్తిరాదే. అనాదరముఱ్ఱత్తైవన.) తనక్కు [illegible] చిత్తరఞ్జనం పిఱక్కైక్కాక [illegible] అవర్కళుమ్ చిత్తరఞ్జనమ్-మనస్సన్తోషమ్, తెళివు. జ్ఞానవైశద్యమ్. (వి॥[illegible] షః.) జ్ఞానమాచార్య[illegible] (పీతకవాడై) ఇత్యాదియాల్, పీతకవాడైప్పిరానార్-పీతామ్బరనాన ఉపకారకర్, పిరమగురువాకి-బ్రహ్మోపదేష్టావాన ఆచార్యనాక వన్దిరుక్కై. ఆచార్యరున [illegible]. (తద్విద్ధి) ప్రణిపాతః-దీర్ఘప్రణామః, పరిప్రశ్నః-ఉచితకాల అపేక్షిత ప్రశ్నః,

“ మన్గోఽప్యమన్దతామేతి సంసర్గేణావిపశ్చితః । పఙ్క్తిచ్ఛిదః ఫలస్యేవ నిఘర్షేణావిలం పయః ” ఎన్గిఱపడియే పరిశుద్ధజ్ఞాననాయ్ “ యస్యానుభవపర్యన్తా బుద్ధిస్తత్త్వేప్రతిష్ఠితా । తద్దృష్టిగోచరాస్సర్వే ముచ్యన్తేసర్వకిల్బిషైః ” ఎన్గిఱపడియే ఇవ్వర్థఙ్గళిల్ నిష్ఠైయుడైయవర్ కళుడనే నెరుఙ్గివర్త్తిత్తు అవర్కళనుష్ఠానఙ్గళిల్ “యావానర్థ ఉదపానే సర్వతస్సంప్లుతోదకే” ఎన్గిఱప్రకారత్తిలే తఙ్ వర్ణాశ్రమజాతిగుణాదికళుక్కు అనురూపమాన కర్తవ్యాంశత్తైప్పర్రిత్తు అనుష్ఠిత్తు ఇవ్వనుష్ఠానాదికళై యుడైయోమెన్నుమ్ భావనైయడియాకపరుమ్ స్వోత్కర్ష పరనికర్షానుసన్ధానఙ్గళాకిఱ పడుకుళ్ఱికళై త్తవ్విప్పడి తఙ్ మున్నడిపార్త్తు నడక్కవుమ్.

సేవా-శుశ్రూషా, మన్దోపీతి—పఙ్క్తిచ్ఛిదః ఫలస్య-తేత్తామ్విత్తైయినుడైయ, నిఘర్షః-తేయ్క్కై, ఆవిలమ్-కలఙ్గినజలమ్.

(౨) ఇనియివ్వర్థనిష్ఠరుడఙ్ కలన్దుపరిమాఱ్ఱుక్కైయిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టుకిరార్ (యస్యానుభవే) తి—యాదొరుపురుషనుడైయ, తత్త్వేప్రతిష్ఠితాబుద్ధిః-తత్త్వవిషయజ్ఞానమానదు, అనుభవ పర్యన్తా-భగవదనుభవపర్యన్తైయాయిరుక్కిఱదు, భోగరూపైయాయిరుక్కుమెన్గై.

(౩) తఙ్ వర్ణాశ్రమాద్యను రూపమాక వనుష్ఠిక్కైక్కుమ్బైయరుళి—ర్ (అవర్కళనుష్ఠానఙ్గళి) లిత్యాదియాల్ తఙ్ వర్ణాశ్రమాద్యనురూపమాన వెన్నదిల్ ప్రమాణం ‘యావానర్థ’ ఇతి. సర్వతః పరిపూర్ణోదకమాన, ఉదకే-తటాకాదియిల్, యావానర్థః-ప్రయోజనమ్, తావదేవగ్రాహ్యమెన్గై.(వి॥ నెరుఙ్గి-అవిశ్లేషమ్) జాతి.గోత్రమ్, పురశ్చుడత్వాదికళాదల్ (ప్ర॥వర్ణః—బ్రాహ్మణ్యాదిః, ఆశ్రమః-బ్రహ్మచర్యాదిః, జాతి, ద్రేవత్వాదిః-గుణః జ్ఞానశ-క్త్యాదిః, చరణాదిరాదిశబ్దార్థః) అనుష్ఠిత్తు-ల్యప్ప్రా లేవిధివివక్షితమ్.

(౪) జ్ఞానానుష్ఠానఙ్గళాల్ వరుమ్ అహఙ్కారమమకారాదికళై పరిహరిక్కైయైక్కాట్టుకిరార్(ఇవ్వనుష్ఠానాదికళై)ఇత్యాదియాల్.(వి॥అనుష్ఠానాదికళైయుడైయోమ్-అనుష్ఠానాదిమన్తః, పడుకుళ్ఱికళై—ఉపరిపిధానయుక్తగర్తాని(సం॥స్వనాశకగర్తాఙ్) “గర్తంపతిష్యామీత్యేవమనృతా దాత్మానంజుగుప్సే ” దిత్యుక్తరీత్యా (ప్ర॥అస్మిన్నిపతేయురిత్యుపరి పిధానపూర్వకం కృతగర్తాపతనంయథానభవేత్తథా.) మున్నడిపార్త్తునడక్కవుమ్ పురఃపాదన్యాస దేశంగృష్ట్వా

తనక్కు శరణ్యప్రసాదవిశేషమూలమాన నమ్మాళ్వార్ నాథ మునికళ్ తొడక్కమాన పూర్వాచార్యర్గళ్ అనుష్ఠానముమ్ పరిగ్రహముమ్ ఉణ్డానాలుమ్ "నన్మైతీమైకళ్ ఒన్ఱుమఱియేన్" ఎన్నుమ్ "అఱివనేలుమ్ ఇవై యెల్లామ్ ఎన్నాల్ అడైప్పునీక్కొణ్ణా" ఎన్ఱుమ్ నిశ్చయిత్తు ఫలాధీనస్వరూపస్థితిప్రవృత్తియాన తన్నధికారత్తిలే శోరుకిన అకిఞ్చన్యత్తైయుమ్ ప్రియమానాదే "అహమస్మ్యపరాధానామాలయోఽకిఞ్చనోఽగతిః" ఇత్యాదికళిల్ పడియే అనుసన్ధిత్తు "నోఱ్ఱ నోన్బిలేన్ నుణ్ణఱివిలేన్" "ఎన్నాన్ శెయ్గేన్"

వర్తనమపి, ప్రాప్తమితి చూర్ణికాస్థితేనాన్వయః, ప్రాప్తమాచరితమిత్యాగసిద్ధమిత్యర్థః (సం॥ తాన్ ఉమున్నడి—నిరపరాధాచారానుష్ఠితమ్) స్వస్వాధికారానుష్ఠానం యథాప్రసజ్జే తథా సావధానేన కర్తవ్యమితి భావః.)

(౫) కార్పణ్యభేదఙ్గళై క్కాట్టుకిఱార్ (నన్మై) ఇత్యాదియాల్ (వి॥ ఊళ్ల్లిట్టార్కళుమ్ ఎప్పొతే. నాథముని ప్రభృతీనామపి) మహాఫలత్తిలగ్గఃము. అజ్కారమ్, 'నన్మై తీమై' ఇత్యాది కార్పణ్యానుసన్ధానప్రకారఙ్గళ్. నన్మై-శుభమ్, తీమై-అశుభమ్, తిరునామోచ్చారణత్తిల్ నన్మైయైయుమ్ తీమైయైయుమఱియేన్ (వి॥ భగవదీయనామోచ్చారణాదిషు శుభమశుభం వా కిమపి నజానామీత్యర్థః) అఱివనేలుమిత్యాది. అఱిన్దేనాకిలుమ్ ఇవై యెల్లామ్—నన్మై తీమై యెల్లామ్, ఎన్నాల్ ప్రాపిక్కైక్కుమ్ త్యజిక్కైక్కుమ్ శక్యఙ్గళల్లనేన్ఱు (వి॥ అఱివనేలుమ్-జ్ఞానవత్త్వేపి, ఇవైయెల్లామ్-ఏతేషాం శుభాశుభానాం కృత్స్నానామ్ ఎన్నాల్-మయా, అడైప్పు-ప్రాప్తిః, నీక్కు-నివారణమ్, ఒణ్ణాగు - సఘటతే మయాస్వీకర్తుంపరిహర్తుం వా నశక్యాని ఇత్యర్థః. అహంస్వతన్త్రోఽసభవామి, కర్తృత్వమేవకారణమిత్యేతాదృశానుసన్ధానమాకిఞ్చన్యవ్యాలిక మితిభావః ఎన్ఱుమ్ నిన్ఱ-ఏవంప్రకారేణస్థితమ్, శోరుకిన—ప్రవిష్టమ్.) అప్రియమారాదే-అప్రియప్పడివిల్లాదే, (వి॥ యథానష్టంస్యాత్తథాఽనివార్య) కళుమకళ్-శాఖైకళ్, భేదఙ్గళ్-ఇవత్తై యనుసన్ధిక్కుమ్ ప్రకారఙ్గళ్ 'అహమస్మీ' త్యాదికళ్. పడియే-అనుసరిత్తు, (ప్ర॥ మూలతయాస్వీకృత్యప్రవర్తమానాసు) నోఱ్ఱ నోన్బిలేన్ - అనుష్ఠిక్కప్పట్ట ఒరు వ్రతము మిల్లాదపడియేన్, నుణ్ణఱివిలేన్-సూక్ష్మమాన వాత్మజ్ఞానము మిలేన్. ఎన్నాన్ శెయ్గేన్. నాన్ ఎత్తైచ్చెయ్వేన్. (ప్ర॥ జ్ఞానాదిరహితో హం కిం కుర్యాం సాధనమ్) కాలముదక్కుమ్ నీట్టుమవనధీనమాకైయాలే నప్పడి.

"కళైవాయ్ తున్బజ్ఞళై యాతొఴివాయ్ కళైకణ్ మఱ్ఱి లేన్ పుకలొన్ఱిల్లావడియేన్" "అవిక్కోఴ్ పఱ్ఱుక్కొమ్బు నిన్త లాలఱికిన్ఱి లేన్" "కత్తైవకళ్ పిన్ శెన్ఱు" "కుళిత్తుమూన్ఱనలై యోమ్బుమ్" "కులజ్గళాయవీరిరణ్డిల్" "ఏత్తై యేతిలన్" "పఱ్ఱేలొన్ఱుమిలేన్" "తరుతుయర న్తడాయేల్" ఎన్ఱిఅప్పాట్టుక్కళిలుమ్ "నధర్మనిష్ఠోస్మి" ఎన్ఱిఅశ్లోకత్తిలుమ్ ఇవర్కళరుళిచ్చెయ్ద కార్పణ్యత్తిన్ కవడుకళై యెల్లామ్ అపలమ్బిత్తుక్కొణ్డుపోరవుమ్

కళైవాయిత్యాది. భోస్వామి? నీతున్బమ్-సంలారదుఃఖత్తై, పోక్కువాయ్, కళైయాదొఴివాయ్—అన్ఱియేపోక్కాదొఴివాయ్, వేఱురక్షకాన్తరమెనక్కిల్లై ఎన్ఱై. (ప్ర॥దుఃఖంనివర్తయమానాత్వద్వ్యతిరిక్తః కోపిమమదుఃఖనివర్తకోనాస్తి) పుకలొన్ఱిల్లావడియేన్—శరణ్యాన్తరమిల్లాదవడియేన్, (ప్ర॥వి॥గత్యన్తరశూన్యోఽహమ్) అవిక్కోఴ్పఱ్ఱుక్కొమ్బు-ఎన్నాత్మాపుక్కోరు అవలమ్బనశాఖై, నిన్తలాలఱికిన్ఱిలేన్- దేవరీరై యల్లామలఱియేన్. (ప్ర॥ఆత్మన ఉపఘ్నతయా ఆశ్రయణీయం త్వద్వ్యతిరిక్తం కంచన నజానామీత్యర్థః) కత్తైవకళ్ పిన్ శెన్ఱు-(స్వా॥కేవలముదరపోషణార్థమ్, కఱైవకళ్-గోక్కళై, పిన్ శెన్ఱెన్ఱపడి. (వి) గవాంపశ్చాద్ధావనంకృత్వా) కుళిత్తిత్యాది, కుళిత్తు-స్నానమ్పణ్ణి, మూన్ఱనలై-త్రేతాగ్నియై ఓమ్బుకై-పరిచరిక్కైయాకిఱ, కురికొళ్నట్టణమైత్తన్నై-సావధానత్తోడే నడత్తవేణ్డుమ్ బ్రాహ్మణకర్మత్తై, ఒఴిత్తొఴిన్దేన్-పరిత్యజిత్తేన్. ఎన్ కణిల్లై-ఎన్నెన్నాత్మస్వరూపమ్. ఆత్మస్వరూపజ్ఞానముమిల్లై. నిన్ కణుమ్-దేవరీరిడత్తిలుమ్, పత్తనల్లేన్—భక్తియుడైయేనల్లేన్- కులజ్గళాయవీరిరణ్డిల్- బ్రాహ్మణాదివర్ణజ్గళాకిఱ నాలిలుమ్, పిఱన్దవనల్లేన్. ఏత్తైఇత్యాది. ఏత్తై-భీరు, అజ్ఞరెన్ఱపడి. ఏదిలన్—విద్వేషి, కీఴ్మకన్—హీనజాతి. పఱ్ఱేలిత్యాది, ఇజ్గుపఱ్ఱాపదు సుకృతమ్. అపాశ్రయమానాలొన్ఱుమిల్లాదవన్. తరుతుయరన్తడాయేల్—కర్మన్తరుకిఱదుఃఖత్తైనీపోక్కాయేలుమ్, నిన్శరణల్లాల్ శరణిల్లై-దేవరీర్ తిరువడికళైయొఴియ వేఱోరు ఉపాయమిల్లై. ఇవర్కళ్-ఆచార్యర్కళ్, (స్వా॥కీఴ్చ్చొన్న నమ్మాఴ్వార్ నాథమునికళుళ్ళిట్టార్. కవడుకళ్-శాఖైకళ్, భేదజ్గళై యెన్ఱపడి (వి) కార్పణ్యప్రకారభేదానిత్యర్థః. అపలమ్బిత్తుక్కొణ్డుపోరవుమ్ ప్రాప్తమిత్యన్వయః)

ఇప్పడి తనక్కనాదికాలమ్ పిఱన్ద అనర్థత్తైయుమ్ అతడియూ కవీకన్దకైఙ్కర్యత్తైయుమ్ పార్త్తు "ఞాయ్విన్దఞానముమ్ పొల్లావొళుక్కుమ్ అళుక్కుడమ్బుమ్" ఎన్ఱులక్కప్పణ్ణుమ్ నిర్వేదప్రాచుర్యత్తాలేఅవసన్ననాకాదే "ఉయిరళిప్పా నెన్నిన్ద యోనియుమాయ్ప్పిఱన్దా యిమైయోర్తలైవా" ఎన్గిఱపడియేఎతిర్శూళల్ పుక్కునిఱ్కిఱ అశరణ్యానుడైయ తాయ్ములై ప్పాల్పోలే పథ్యతమముమాయ్ ప్రియతమముమానఉపదేశత్తాలేతెళిన్దుఅవతారరహస్యాదికళాలేఅతీన్ద్రియజ్ఞైయవగాహిత్తు త్తేఱి

(౬) కథ్రిన్ద స్వాసర్థత్తైస్సినైత్తుమఖియాదే యెన్ఱత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడితనక్క) త్యాదియాల్. (వి॥ఇళన్దకైఙ్కర్యత్తైయుమ్-విస్మృతకైఙ్కర్యముపి) ఞాయ్విన్దఞానముమ్-దేహత్మిలాత్మజ్ఞానాదికళ్, పొల్లావొళుక్కుమ్-తత్ప్రయుక్తదురాచారముమ్, (వి॥నాశరహిత దుర్వ్యాసనేతికేచిత్) అళుక్కుడమ్బుమ్-తద్ధేతుకమాన మలిన శరీరముమ్ - ఇన్నిన్ననీర్మై-ఇప్పడినిన్దసాంసారికస్వభావత్తై ఎణ్ణి. అలత్తె-వాయ్వులత్తె. (వి॥ఏవంప్రలాపకర నిర్వేదబాహుళ్యేన, అవసన్ననాకాదే-కార్శ్యముసాప్నపన్నేవ- గతేశోకోన కర్తవ్య ఇతి న్యాయాదవసాదస్య ప్రయోజనాభావాత్కైఙ్కర్యవిరోధిత్వాచ్చేతిభావః.)

అ ౬॥
౧ అవతారరహస్యసిద్ధ భగవత్స్వలభ్యానుసన్ధానత్తాల్ తేఱియెన్దత్తైయరుళి+ర్ (ఉయిరళిప్పా) నిత్యాదియాల్. (వి॥ఉయిరళిప్పాన్-సంసారిచేతన సంరక్షణార్థమేవ, ఎన్నిన్దయోనియుమాయ్-దేవతిర్యఙ్మనుష్యాద్యనేకజాతిమాన్, పిఱన్దాయ్-అవతీర్ణవాన్, ఇమైయోర్తలైవా-నిత్యసూరిణాంస్వామిన్. ఎదిర్శూళల్ పుక్కునిఱ్కి-అ-పలాయమాన గ్రహణార్థమభిముఖమాగత్య స్థితవత్సన్నిహితస్య.)ఇవనెన్ద జాతియిలేపుకుగ్గాలుమన్దజాతియిలే ఎదిరపళిత్తువరుకై ఎన్గిఱశూళల్. ఉపదేశత్తాలే-"బహూని మేవ్యతీతాని జన్మానితవచార్జునే." త్యాదిరూపత్తాలె ఎణ్ణి. అవతార రహస్యమావదు "అవతారస్య సత్యత్వమజహత్స్వస్వభావతా" ఇత్యాదికళ్. (వి॥ప్ర॥"ద్వావిమౌపురుషౌలోకే+బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః॥యోమామేవమ సమ్మూఢో-కృతకృత్యశ్చభారత" ఇత్యుక్తపురుషోత్తమ విద్యా ఆదిశబ్దగ్రాహ్యా.) తేఱి-పూర్వత్తిలిత్రివు మఱక్కుమ్పడి ఆశ్వసిత్తుక్కొణ్డు.

"ఉత్తమేచే ద్వయసి సాధువృత్తః" ఎన్నుమ్ "దురాచారోపి సర్వాశీ కృతఘ్నో నాస్తికః పురా। సమాశ్రయే దాదిదేవం శ్రద్ధయా శరణంయది॥ నిర్దోషం విద్ధితంజన్తుం ప్రభావాత్పరమాత్మనః" ఎన్నుమ్ "యద్యప్రిప్యాకల్పని యుతానుభవే ప్యనాశ్యం తత్కిల్బిషం సృజతి జన్తురిహాక్షణార్ధే। ఏవం సదా సకలజన్మసు సాపరాధం క్షామ్యస్యహో తదభిసన్ధి విరామమాత్రాత్" ఎన్నుమ్ "ప్రవహత్యేవహిజలే సేతుః కార్యో విజానతా" ఎన్నుమ్ "మాళుమోరిడత్తిలుమ్ వణక్కొడు మాళ్ వదువలమే" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱ న్యాయత్తాలే గతత్తుక్కు శొకియాదే గతమాన అయోగ్యతైయై క్కణ్డాకలవుమ్బారాతే ఆపర్యనుయోజ్యమాయ్ అనవధికమాన శరణ్యప్రభావత్తాలే ఇప్పోదుపిఱన్ద యోగ్యతైయై

అ॥ ౬॥ / ౨-౪-౪ గతమానవయోగ్యతై యైక్కణ్డకలామైయైయుమ్, ఇప్పోదు పిఱన్దయోగ్యతైయై అనుసన్ధిక్కామైయైయుమ్ ఆగామిక్కైఙ్కర్యత్తై ఇఴవామైయైయుమ్ సప్రమాణమాకక్కాట్టుకిఱార్ (ఉత్తమేచే) దిత్యాదియాల్. "యద్యావనేచరతి విభ్రమేణ సద్వాఽసద్వా యాదృశంవాయథావా। ఉత్తమేచేద్వయసిసాధువృత్త స్తదేవాస్యభవతి నేతరాణి" ఎన్నుబోధాయన వచనమ్. (స్వా॥ 'ప్రవహత్యేవహి' ఎన్నదు ఇన్ద్రియాణాం విషయాన్తర సఞ్చారరూప కైఙ్కర్య విరోధినిరసనేన కైఙ్కర్యావిచ్ఛేదే ప్రమాణమ్) ముఱ్ఱియవై ఇతరఙ్గళిల్ ప్రమాణమ్. ఉత్తమేవయసి-వార్ధకే, సాధువృత్తనానాకిలుమ్, సభగవాన్ తదభిసన్ధి విరామమాత్రాత్-కిల్బిషాభిసన్ధియై విట్టమాత్రత్తాల్ మాళుమోరిడత్తిలుమ్ మరణావస్థైయిలేయాకిలుమ్, వణక్కొడు-భగవత్సమాశ్రయణత్తోడే, మాళ్వదు-మరిప్పదు, వలమ్-శ్రేష్ఠమ్. (వి॥ అకలవుమ్బారాదే-ఏతావత్పర్యన్తం వృద్ధైవకైఙ్కర్యధనం సప్రాప్తవానితి విశ్లేషమువిచారైయ్యవ.) అపర్యనుయోజ్యమితి—(స్వా॥ "నిర్దోషం విద్ధి తంజన్తుం ప్రభావాత్పరమాత్మనః" ఎన్గిఱ ప్రభావమ్ "స్వాతన్త్ర్యమైశ్వర మపర్యనుయోజ్యమాహుః" ఎన్గిఱపడియే పర్యనుయోగానర్హమెన్నపడి. (సం) అనువృత్తాపరాధినమపి నివృత్తాపరాధతయాఽనాదిసిద్ధయోగ్యతాస్వభావ మప్యత్యన్తయోగ్యత్వేన, అనాదితయాఽతివృత్తకైఙ్కర్యాదిక మప్యనువృత్తకైఙ్కర్యాదిమత్తయా స్వీకరణానుగుణత్వంప్రభావస్య

క్కణ్డువరుకిఅనీరుకకైక్కోలుమ్ కణక్కిలేయివ్వవస్థైక్కను రూపమాన ఆజ్ఞానుజ్ఞానువర్తనమాకిఅ కైఙ్కర్యానుభవత్తై యిఙ్రువాదే ముడియానిల్ పడియే విడాయ్త్తకరణఙ్గళై సాత్వికాహార సేవాదికళాలే యోగ్యఙ్గళాక్కి ప్రాప్తఙ్గళాన అనుభవఙ్గళిలేమూట్టి అయోగ్యవిషయాన్తరఙ్గళిల్ పట్టిపుక్కవాసనైకళై మాఱ్ఱువిక్కవుమ్-అక్కరైయిల్ అభిమతదేశత్తుక్కప్పోక ఓడమ్ పాక్కిరుప్పార్ సినైత్తపోదు విడవొణ్ణాద పణబన్ధద్యూతత్తిలిఙ్రియా దేవేణ్డినముట్టిలే తలైక్కట్టుకై

పర్యనుయోజ్యత్వ మనసధికత్వం చ.) పర్యనుయోగత్తుక్క. పరిచోదనత్తుక్కవిషయమాయ్; యోగ్యతైయైక్కణ్డాణుకి ఎన్నుశేషమ్. (వి॥ వరుకిఅనీరుక్కకైకోలుఙ్గణక్కిలే-ఆగమిష్యజ్జలధారణార్థసేతుబన్ధన్యాయేన) ఇవ్వవస్థై-ముముక్షుత్వావస్థై.(వి॥ ఇఙ్రువాదే-అత్యక్త్వైవ.)

అ ॥ ౬ ॥ / ౫ ఇని యిన్ద్రియఙ్గళై భగవత్సేవాయోగ్యమాక్క కైక్కొళ్ళుకిరార్ (ముడియానిల్ పడియె) ఇత్యాది. ముడయానే ఎన్ఱ తిరువాయ్మొళియిల్ పడియే. ఇది లాక్షివారుడైయ కరణఙ్గళ్ విడాయ్త్తపడి శొల్లుకిఅదు. "ఎన్నుకెడక్కమెన్నెఞ్జమే" "ఎన్నుమెప్పోదుమెన్ వాశకమే" "ఎన్నుడలువుమెన్కైకళే" ఇత్యాదియాల్ భగవదనుభవాలాభత్తాల్ విడాయ్త్తవైయై, సాత్వికాహారసేవాదికళ్-వివేక విమోకాదికళ్ అనుభవఙ్గళిలే-అనుభవకైఙ్కర్యఙ్గళిల్ మూట్టియెన్నపడి. (వి॥ పట్టిపుక్కవాసనైకళై మాఱ్ఱువిక్కవుమ్.స్వరసతో విషయేషు ప్రసరద్వాసనా నివర్తనంచ ప్రాప్తమితిసమ్బన్ధః. గవాదీనాంనివారకాభావే స్వేచ్ఛయా సస్యాదిభక్షణం 'పట్టిపుక' ఇత్యర్థః.)

అ ॥ ౬ ॥ / ౬ ఇనిభగవత్ప్రవృత్తిస్వరూపమాక వాజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యఙ్గళై యథాశాస్త్రమనుష్ఠిక్కవేణుమెన్ఱైయైకొళ్ళుకిరార్ సదృష్టాన్తమాక. ముక్తగ్రన్థాన్తత్తై కాట్టుకిరార్ (అక్కరైయి) లిత్యాదియాల్.(వి॥ అక్కరైయిల్-పరతీరే, అభిమతదేశత్తుక్కప్పోక-అభిమతదేశగమనాయ, ఓడమ్పాక్కిరుప్పార్-పరతీరగత తర్యాగమనంప్రతీక్షమాణా రాజకుమారాః, తోణిసన్నితపోదు.స్వసఙ్కల్పితసమయే, విడవొణ్ణాద-త్యక్తుమయోగ్యే, పణబన్ధద్యూతత్తిలే, ఇఙ్రియాదే-అత్యక్త్వైవ, పణబన్ధద్యూతే ప్రవిష్టాశ్చే త్పణయబన్ధానురోధేన సమాప్తేః ప్రాక్త్వరయా గమనాయోగాదితిభావః. వేణ్డినముట్టిలే-అపేక్షితకాలే, తలైక్కట్టుకై

క్రీడాన విహారద్యూతత్తిలే యిఱ్ఱిన్దాలుమ్ ద్యూతశాస్త్ర త్తిన్ పడియే యడితప్పాదే కరువికళ్ వైక్కుమాప్పోలే ఆజ్ఞా నుజ్ఞైకళాలే యడిమైకొళ్ళుకిఱ శాసితావినుడైయ శాసనత్తై కుఱిప్పారున్దిన కాలవిశేషాదినియతమాన కైఙ్కర్యత్తై పిత్త పరిహారార్థమాక క్షీరసేవై పణ్ణువారైప్పోలన్ఱిక్కే అయ త్నలబ్ధమాన ఔషధత్తాలే అవిళమ్బితమాక ఆరోగ్యమ్ పెఱ్ఱ వర్కళ్ పాల్ వార్త్తుణ్ణుమాప్పోలే ఉకన్దుపణ్ణువుమ్-అప్పొదు “నిత్యసిద్ధేతదాకారే తత్పరత్వేచ పౌష్కర।యస్యాస్తిసత్తా

కాణుమ్ - దృష్టసమాప్తికే, విహారద్యూతత్తిలే-విహారద్యూతే) ఇత్తాల్ దార్ష్టాన్తికత్తిల్ ప్రపన్నన్ ఫలాన్తరసాధన రూపానుజ్ఞాకైఙ్కర్యత్తిల్ నివృత్తియిల్, తన్ ప్రారబ్ధభోగమాత్రావసానత్తిల్ ప్రాప్యదేశత్తుక్కుప్పోక పరిదాయిరుక్కైయాల్ స్వయం ప్రయోజన రూపాజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యత్తిల్ నివృత్తియక్కూడవ నెన్ఱు తోన్ఱుకిఱదు. ఇదు కాలజ్ఞోకాలాద ప్రపన్ననిల్ చొన్నదు. (వి॥ ద్యూతశాస్త్రత్తిన్ పడియే-ద్యూతశాస్త్ర ప్రకారేణ, అడితప్పాదే-మూలానతిక్రమేణ కరువి-శారకాన్,) కరువికళ్-రథగజ తురగపదాతిరూపసాధనఙ్గళ్, ఇవత్తిల్-రథత్తిన్ గతి మూలైయడియేనడత్తవేణుమ్, గజత్తినడి శైవ్యయాకసడత్తవేణుమ్ తురగత్తినడైపక్రకగతియాకనడత్తుకై; అప్పడియే ఇఙ్గుమ్ భగవచ్ఛాస్త్రాదికళిల్ శొన్న కాలవిశేష దేశవిశేషాదికళోడే కైఙ్కర్యఙ్గళై నడత్తవేణుమ్ (వి॥ వైక్కుమాప్పోలే-యథాపాతయన్తితథా, అడిమైకొళ్ళుకిఱ-కైఙ్కర్యంస్వీకర్తుః, శాసితావినుడైయ-శాసకస్యభగవతః, పొరున్దిన-అనుగుణః, యః కాలవిశేషాది స్తేననియతం-నియన్త్రితమ్. (ప్ర) కాలవిశేషాదీతి దేశాధికార్యాది రాదిశబ్దార్థః.)

అ॥ ౬॥

ఇని స్వయమ్ప్రయోజనమాక పణ్ణక్కవేణుమెన్ఱు మత్తై కాట్టుకిరార్ (పిత్తపరిహారార్థమాక) విత్యాదియాల్. పిత్తపరిహారార్థమాక క్షీర సేవై పణ్ణువారుడైయ క్షీరసేవై పిత్తపరిహారరూప ఫలాన్తరార్థమాయిరు ప్పదు; అప్పడియన్ఱిక్కే. అయత్నలబ్ధేత్యాది=ఇత్తాల్ దార్ష్టాన్తికత్తిల్ లభిత్తవర్థమ్ సులభమాన వీశ్వర కృపైయాకిఱ ఔషధత్తాలే రోగనివృత్తిపెఱ్ఱ పెఱ్ఱవర్కళ్ ప్రపన్నర్. ఇవర్కళుమ్ స్వయం ప్రయోజనమాక వుకన్దు పణ్ణ వేణుమెన్ఱై. పెఱ్ఱవర్కళ్-ప్రాప్తరానవర్కళ్.

౭॥ అ॥ ఇని యిక్కైఙ్కర్యఙ్గళై అర్చావతారత్తిలేపణ్ణవేణుమెన్నకొలి ఓరధికార విశేషత్తుక్కాక అర్చావతారమ్సాన్నిధ్యత్తైప్పణ్ణుమదిల్ ప్రమాణఙ్కా

హృదయే తస్యాసౌసన్నిధింవ్రజేత్ ” ఎన్ఱుమ్ “యథా సాముద్రమమ్భోభ్రైస్సంసృష్టమేత్యుపభోగ్యతాం। తథైవహిమనుష్యాణాంభక్తైస్సమ్భావితోహరిః” ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే ఓరధికారివిశేషత్తుక్కాక సాన్నిధ్యాదికళైప్పణ్ణి పరమైకాన్తియాన తన్నై యుకన్దువన్దు అర్చావతారమ్ పణ్ణియిరుక్కుమ్ ఎమ్పెరుమాన్ పక్కలిలే “సర్వాతిశాయి షాడ్గుణ్యాం సుస్థితం మంత్రబింబయోః ” ఎన్ఱ అపూర్త్తియుమ్ ”

ట్టుకిఱార్ (అప్పోది) త్యాదియాల్. అప్పోదు-స్వయం ప్రయోజనత్వేన పణ్ణుమ్పోదు. నిత్యసిద్ధఇతి—ఇదు పౌష్కరసంహితైయిల్ బ్రహ్మావైక్కుఱిత్తుభగవద్వచనమ్ భోపౌష్కర-బ్రహ్మన్, యాదొరువధికారిక్కు, నిత్యసిద్ధే-పరవాసుదేవస్యతస్య భగవతో దివ్యమఙ్గళవిగ్రహే, తస్యభగవతః పరత్వేచ; యద్వా తస్య విగ్రహస్య స్వరూపాదిభ్యః పరత్వేచవిషయే, హృదయే సత్తా-అస్తి-అస్తీతి సత్తావిషయ బుద్ధిరస్తి, తస్యమహాత్మనః, అసౌ-భగవాన్, సన్నిధింవ్రజేత్-విగ్రహపరత్వాభ్యాం విశిష్టస్సన్నర్చా రూపేణసన్నిధత్తేఎన్ఱై.

ఇని యొరుమహాత్మావాన వధికారిత్తైక్కుఱిత్తు సన్నిహితనాన వర్చారూపియాన భగవాన్ సర్వోపజీవ్యనా మెన్నుమిడత్తై సదృష్టాన్తమాకక్కాట్టుకిఱార్ (యథే)తి. సాముద్రమ్-లవణత్వేన అనుపజీవ్యమాన సముద్రజలమ్ మేఘఙ్గళాల్ స్పృశిక్కప్పట్టు స్వాదుత్వత్తై యడైన్దుసర్వరుక్కుమ్ ఉపజీవ్యమామ్; అప్పడియే భక్తిమాన్గళాన మహాభాగవతరాల్ సమ్భావిక్కప్పట్టు, అర్చారూపేణ ప్రతిష్ఠాపిత్తు సమారాధిక్కప్పట్టభగవాన్. ఇవ్వంశం సాన్నిధ్యం పణ్ణాక్కైయిల్ సమ్మతి. సర్వరుక్కుమ్ ఉపభోగ్యనై ఆజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యఙ్గళాల్ సేవ్యత్వత్తై యడైయుమెన్ఱై, ఓరధికారి విశేషత్తుక్కాక- దేవర్షిసిద్ధమనుష్యర్కళిల్ ప్రహ్లాదనారదభృగుమార్కణ్డేయాదికళుమ్ శ్రీనాథముని యామున యతివరాదికళుమాకిఱవివర్కాక, తన్నైయుకన్దు అర్చావతారమ్పణ్ణియిరుక్కుమ్-అవ్వ అధికారికళై వ్యాజీకరిత్తు తన్నైయజ్ఞవిష్ణుక్కైక్కాక వెళియిట్టరుళినదాక వెణ్ణవేణుమెన్ఱుకరుత్తు. ఆప్పడిప్పట్ట వెమ్పెరుమాన్ పక్కలిలేన్ఱై, (ప్ర॥తన్నైయుకన్దు-స్వేచ్ఛస్సన్నిధి ప్రీత్యాఽగత్య.)

ఠా॥అ॥ ఇని అర్చావతారత్తిన్ గుణపూర్త్తి, పావనత్వ విరోధినివర్తకత్వ ఆశ్రితపారతన్త్ర్యభోగ్యత్వాదికళై విజ్ఞాయిరుక్కైయిల్ ప్రమాణఙ్గళై యడైవేకాట్టుకిఱార్ (సర్వాతిశాయి) త్యాదియాల్. మన్త్రబిమ్బయోః-(స్థానే, బిమ్బే-బిమ్బాధిష్ఠానేచ,) షాడ్గుణ్యమ్-(షాడ్గుణ్యశ్చ) సర్వాతిశాయి

"ఆశిరాన్మౌలిపర్యంతం పశ్యతః పురుషోత్తమమ్ । పాతకాన్యాశు నశ్యంతి కింపునస్తూపపాతకమ్ "ఎన్నిఅ పావనతమత్వత్తైయుమ్, "సందర్శనా దకస్మాచ్చ పుంసాం సమ్మూఢచేతసామ్। కువాసనా కుబుద్ధిశ్చ కుతర్కనిచయశ్చయః ॥ కుహేతుశ్చ కుభావశ్చ నాస్తికత్వం లయం వ్రజేత్" ఎన్నిఅపడియే ప్రత్యక్షాదిప్రమాణత్రయత్తిలుమ్

పద్ధుకాః; సర్వేభ్యః పరత్వాదిభ్యోఽతిశాయి, సమ్యార్థం, సిపమెన్నై. పావనత్వే ప్రమాణ "మాశిరా" దితి=ఆశిరాత్-శ్రీపాదపీఠమారభ్య, మౌళిః-కిరీటమ్, కేశబంధోవా; ఆపాదతలమస్తకం పురుషోత్తమం పశ్యతః పుంసః పాతకాని మహాంత్యపి నశ్యన్తి, వ్యామోహాది విరోధి నివర్తకత్వే ప్రమాణం సందర్శనాదితి = సమ్మూఢచేతసామ్ - పామరాణామపి, పుంసా మాకస్మిక సందర్శనత్తాలుమ్ కువాసనాదిగళ్ నశిక్కుమెన్నై. ప్రత్యక్షత్తిల్ హేతుత్వేన వరుమ్ కువాసనైయుమ్ అదిన్ ఫలమాన కుయుక్తియుమ్, అనుమాన విషయత్తిల న్వర్హేతువాన కువ్యాప్తియాల్ వరుమ్ కుభావముమ్ కుత్సితసాధ్య నిశ్చయముమ్, ఆగమత్తిల్ కుతర్క సమూహత్తాల్ వరుమ్ కువాక్యార్థ నిర్ణయము మెన్నై. యద్వా ప్రత్యక్షత్తాల్ వరుమ్ కుబుద్ధియుమ్, కువాసనైయుమ్, అనుమానత్తాల్ వరుమ్ కుహేతుక్కళుమత్తాల్ వరుమ్ కుతర్కజలుమ్, ఆగమత్తాల్ వరుమ్ కుభావముమ్ భక్త్యభావముమ్, అత్తాల్ వరుమ్ నాస్తికత్వము మాతల్. హేతుఫలభావత్తాలే-కార్యకారణ భావత్తాలెన్నై. మతియక్కమ్- బుద్ధివ్యామోహమ్, మరున్దాయ్ — నివర్తకమాయెన్నై. కువాసనా (స్వా॥ కుబుద్ధిరూప) ప్రత్యక్షభ్రమహేతుః - కుబుద్ధిః ప్రత్యక్షభ్రమః, కుతర్కనిచయః అనుమానభ్రమహేతుః, కుహేతురనుమానభ్రమః, కుభావో నాస్తికత్వహేతుశ్చిత్త దోషః, నాస్తికత్వం యథావస్థితశాస్త్రార్థవిపరీతభ్రమః. (వి) ప్రత్యక్షాది ప్రమాణత్రయత్తిలుమ్ హేతు ఫల భావత్తాలే వరుమ్ - ప్రత్యక్షాది ప్రమాణత్రయే హేతుతయా ఫలతయా చ ప్రాప్తానా, మితి వ్యామోహ విశేషణమ్. తత్ర ప్రత్యక్షాది ప్రమాణే కువాసనాకరణదోషః, తత్ఫలం కుబుద్ధిః, అనుమానప్రమాణే కుతర్కః - వ్యాప్త్యభావస్తర్కః కరణదోషః, తత్ఫలం కుభావః -విపరీత తాత్పర్యజ్ఞానమ్. అత్రకు

హేతుఫలభావత్తాలే వరుమ్ మదిమయక్కుక్కళ్లాత్తుక్కుమ్ మరున్దాయిరుక్కిఱ పడియైయుమ్ "యేయథా మాం ప్రపద్యన్తే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్" ఎన్నుమ్ "తమరుకన్దదెవ్వురువమ్" ఎన్గిఱ పాట్టిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే వాఙ్మనసాపరిచ్ఛేద్యమాన ఆశ్రిత పారతన్త్ర్యత్తైయుమ్ "కణ్డుకొణ్డు కళ్ మనత్తాన్నినైక్కాణావే" ఎ

వాసనయా దేహాత్మభ్రమః కుతర్కమూలకః, సావయవత్వే అనిత్యత్వ మిత్యైకంత మప్యనిత్య మిత్యాదినిశ్చయః. కుహేతుభావః కుభావశ్చ "తత్త్వ మస్యా"ది సర్వేషాం వాక్యానా మద్వైతే బ్రహ్మణి తాత్పర్య మిత్యాగ్రహనిశ్చయః. తత్ఫలం నాస్తికత్వంచ లయం వ్రజేదిత్యర్థః. మదిమయక్కుక్కళ్లాత్తుక్కుమ్ —బుద్ధివ్యామోహానాం సర్వేషామ్. (స్వా॥) కుహేతు రనుమాన భ్రమః, కుభావస్తాత్పర్య భ్రమః, నాస్తికత్వమ్ - నాస్తికత్వహేతు ర్వాక్యార్థభ్రమః) ఇని ఆశ్రిత పారతంత్ర్య ప్రమాణమ్ "యేయథామా" మితి = యే - కేచన, యథా - కాలతో దేశత ఉపకరణాశ్చానసరేఽనవసరేవా యోగ్యదేశే ఽయోగ్యదేశేవా అర్ఘ్యాదిమాత్రేణవా హోమోపకరణేనవా స్వయంవాఽన్యేనవా, మామారాధయన్తి, తాంస్తథైవభజామి - తత్తచ్చిత్తానుగుణమేవ ఆరాధన విధిం బోధయామి ఏన్గై. (వి) తమర్ - ఆశ్రితైః, ఉకనదే - అభిలషితమేవ, ఉరువమ్ - విగ్రహః, తదిచ్ఛానుసారి విగ్రహవానితి తదర్థః. (దీ) తమర్ - ఆశ్రితర్, ఉకన్ద దెవ్వురువమ్- ఎత్తై త్తై తిరుమేనియాక వుకన్దార్కళ్ అత్తైయే తనక్కు తిరుమేనియాక, ఆళ్వార్ - చక్రాయుధన్, నిఱ్కుమ్. తమరుకన్ద దప్పేర్ - ఏన్న తిరునామత్తై యుకన్దార్కళ్, అప్పేరైయుడైయ నామ్ సర్వేశ్వరన్. తమరుకన్ద దెవ్వణ్ణమ్ - ఎన్న ప్రకారత్తై పరనాకవాపల్ సులభనాకవాపల్ నియన్తావాకవాపల్ నియామ్యనాక వాదలుకప్పర్, శిన్దిత్తు - అనుసన్ధిత్తు, ఇమైయాదే - ఇమైక్కొట్టాద అధ్యవసిత్తు, ఇరుప్పర్ - ఇరుప్పారాకల్. యద్వా నీలమేఘశ్యామత్వేన హిరణ్మయ విగ్రహత్వేనవా అన్య ప్రకార విశిష్టసేయామేన్గై. ఇని భోగ్యతామూలాకర్షకత్వత్తై యరుళిచ్చెయ్కిరార్ (కణ్డుకణ్డు) ఇత్యాదియాల్ అణియరఙ్గత్తెన్న ముదనైక్కణ్డుకణ్డు కళ్ మత్తోన్నినైక్కాణా - భూలోకాలఙ్కార స్థానన

న్గిఱ ఆకర్షకత్వత్తైయు మనుసంధిత్తు "సతీవప్రియభర్తారం జననీవ స్తనన్ధయమ్ । ఆచార్యంశిష్యవ న్మిత్రం మిత్రవ ల్లాళయేద్ధరిమ్॥ స్వామిత్వేన సుహృత్వేన గురుత్వేనచ సర్వదా । పితృత్వేన తథా భావ్యో మాతృత్వేనచ మాధవః ॥ యథా యువానం రాజానం యథాచ మదహస్తినమ్ । యథా ప్రియాతిథిం యోగ్యం భగవంతం తథాఽర్చయేత్ ॥ యథాచ పుత్రం దయితం తథైవోపచరేద్ధరిమ్" ఎన్గిఱపడియే అవ్వోసమ్బన్ధవర్గ పరత్వసౌలభ్యాదికళుక్కు- అ

అరఙ్గనాకిఱ ఎనక్కు-సాధారణామృతత్తై అనుభవిత్త కణ్గాసదు మత్తొరు విషయత్తై ఒరు శరకాక్కు-క కాణ్కిఱదిల్లై ఎన్గై (వి॥ ఎన్నముదనై - ఏతదమృతమ్, కణ్డకణ్గళ్ - పశ్యతీ చక్షుషీ, ఇని - ఇతః పరమ్, మత్తొన్ఱు - ఇతోఽన్యత్, కాణావే - నపశ్యతః.) ఆకర్షకత్వమ్ - మనోహరత్వమ్. ఇని అవ్వోసమ్బన్ధాంగకళుక్కు-నురూపమాక వర్తిక్క-వేణుమెన్ఱు మదిల్ ప్రమాణఙ్గాట్టుగిరార్. అదిల్ సర్వవిధ బన్ధుత్వేన సమర్చ్యత్వే ప్రమాణఙ్గళ్ సతీవేత్యాది = సతీ - పతివ్రతై, లాయేత్ - ఉపచరేత్, ఆరాధన వేళాయాంభావ్యః - అనుసన్ధేయః (స్వా) సతీవేత్యాది - సతీ, పతివ్రతా - లాళయేత్, ఉపచరేత్. భావ్యః = ఆరాధన వేళాయాం మాతృత్వాదినాఽనుసంధేయః. సంబంధ వర్గానురూపారాధనే ప్రమాణ మిదమ్. పరత్వానురూపత్వే ప్రమాణం యథాయువాన మితి రాజానంహి భీత్యా రాధయంతి, మదహస్తిన మపి తథా. సౌలభ్యానురూపత్వే ప్రమాణం యథాప్రియాతిథిమితి. ప్రియాతిథింహి సౌలభ్యాది గుణానుసంధాన జనిత భక్త్యాఽఽరాధయంతి. ఆదిశబ్ద గ్రాహ్య స్నేహ విశేషారాధనత్తిల్ ప్రమాణమ్ యథాచ పుత్రమితి. ఆకైయాల్ షాడ్గుణ్య పూర్తి పావనత్వ దువాసనాదివిరోధి నివర్తకత్వాశ్రిత పారతంత్ర్య చిత్తాలంబన సౌకర్యాది వైలక్షణ్య యోగత్తాలే పరవిగ్రహాదికళైక్కాట్టిల్ అర్చ్చయిలే తానే కైంకర్య ముచిత మెన్ఱు కరుత్తు. జననీవస్తనంధయమిత్యాదికళుమ్ తత్తత్సంబంధ సౌలభ్యాది గుణానురూపారాధన ప్రాపకఙ్గళాకైయాలే విరోధముమిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు. (వి) సంబంధ

నురూపమాన వృత్తియై ప్పణ్ణినాన్; అప్పోదు "తదాహి యత్కార్య
ముపైతి కించి దుపాయనం చోపహృతం మహార్హమ్ । స పాదుకా

వగేః స్వామిత్వ సుహృత్త్వ సర్వవిధ బంధుత్వాదేః భగవతి ప్రమాణ సిద్ధత్వా
త్తత్తదాకారానుగుణ పరత్వ సౌలభ్యా ద్యనుసారే ణ "యథా యువానం రాజాన"
మిత్యాద్యుక్త ప్రకారే ణ కైంకర్యం కర్తుముచిత మిత్యర్థః, సతీ ప్రియభర్తా
రం యథానురాగాదుపచరేత్, జననీ స్తనంధయం యథా వాత్సల్యాదుపచరేత్
వత్సే ధేనోరివ ప్రీతిర్వాత్సల్యమ్. ఆచార్యం శిష్యో యథా భక్త్యోపచరేత్, మిత్రం
యథా స్నేహేన పరిచరేత్, యథా రాజానం మహాహస్తినం చ భీత్యా పరిచరేత్,
యథా ప్రియాతిథి మాదరాత్పరిచరేత్, యథా దయితం పుత్రం ప్రేమ్ణా పరిచరే త్త
థా హరిం పరిచరే దితి భావః. (సం) స్వేనైవ నిర్వాహ్యత్వ ప్రేమ్ణా స్వప్రయోజనత్వ
బుద్ధ్యా చ లాలనీయత్వాయ జననీ వేత్యుక్తిః, అలభ్యమిదం లబ్ధమిత్యతి సంతో
షేణ లాలనీయత్వాయ మిత్రం మిత్రవ దిత్యుక్తిః - శాస్త్రాభి మతం భగ
వదభి ప్రాయ మనురుధ్య ఛందాను రోధే నార్చనీయత్వాయ యువానమిత్యుక్తిః -
అసావధానతాయాం స్వనాశ భీత్యా సహార్చనీయత్వాయ మహాహస్తినమిత్యుక్తిః -
ఇది) అవ్వో సమ్బన్ధపర్రమ్ - ప్రియభర్త్రిత్యాది అప్పోదు - అనురూప వృత్తిప్పణ్ణుకి
(పోదు, (స్వా॥ అర్చావతారత్తిలే వృత్తియై ప్పణ్ణుమ్బోదు,) రాజ్ఞి సేవక వృత్తియై,
పణ్ణక్కడవనెన్ను మదల్ ప్రమాణమ్ (తదాహి) ఇత్యాది. తదా- పాదుకాం పురస్కృ
త్య రాజ్యపాలన సమయే, సః - భరతః, (స్వా॥ యత్కించిత్కార్య ముపైతి- ప్ర
సక్తం భవతి, లౌకికం వైదికం వా దుష్టనిగ్రహ శిష్టపరిపాలనాదికమ్, మహార్హమ్ -
అతిశ్లాఘ్యమ్, ఉపాయనమ్ - కరప్రదేయమ్, సామంతరాజభి రుపహృతమ్. (సం॥
తత్తద్దేశాదాగత ముపహారం చ) తత్సర్వం పాదుకాభ్యాం ప్రథమం నివేద్య - వి
జ్ఞాప్య, పశ్చాద్యథావత్ - యథాశాస్త్రమ్, శాస్త్రోక్త నియమ పురస్సరం. తత్త
దుచితం కర్మ చకార వేదాగ్రే. ఎన్ఱు - ఎన్ఱు శొల్లప్పడుకిఱ, తిరువడి నిలైకళ్ -
శ్రీమత్పాదుకైకళ్, ఇదినాలే అనుమత వ్యఞ్జక వాగభిలాషనత్తై శ్రీమత్పాదుకా
విషయత్తిల్ భరతాళ్వాన్ లౌకిక వైదిక కృత్స్న వ్యాపారంగళైయుమ్ విజ్ఞాపన
పురస్సరమాక పణ్ణుకైయాప్పోలే అర్చావతారత్తిలేయుమ్ పణ్ణక్కడవదు ఎన్ఱు
కరుత్తు

భ్యాం ప్రథమం నివేద్య చకార పశ్చాద్భరతో యథావత్” ఎన్ఱు తిరువడినిలైకళై విషయత్తిల్ శ్రీభరతాళ్వాన్ నడత్తిన రాజసేవకవృత్తియై న్యాయార్జితద్రవ్యఙ్గళాలే నడత్తవుమ్; ఇవ్వృత్తియై వాళ్కైప్పట్ట వధూవాన్ మంగల్యసూత్రాది రక్షణమాత్రమాక నినైత్తిరుక్కవుమ్; ఇప్పడి భగవదుపక్రమమాయ్ భాగవతపర్యన్త

(౯) అ॥ “ఇవ్వృత్తియై స్వణు మ్బాదు శుద్ధ ద్రవ్యత్తాలే నడత్తవేణుమెన్ఱిఱార్. (న్యాయార్జితే) తి. (స్వా॥ రాజ సేవకేతి - రాజ సేవక వృత్తి యావదు? రాజ సన్నిధియిలే విజ్ఞాపన పురస్సరమ్ లౌకిక వైదిక కృత్స్న వ్యాపారాణాం తదర్థతయా కరణమ్. న్యాయేతి = “అన్యాయార్జిత విత్తేన యోఽర్చయే త్పురుషోత్తమం । న స తత్ప్రతిగృహ్ణాతి విఫలం తస్యతద్భవే” దితిన్యాయేన శాస్త్రావిరుద్ధ వృత్త వ్యాపారఙ్గళుమ్ శాస్త్రీయ ద్రవ్యాది నియమయుక్తమాయ్ క్కొణ్డు శాస్త్రీయ మాకైయాలే భగవద్విషయత్తిల్ విజ్ఞాపన పురస్సరమ్ తదర్థమాక పణ్ణవేణ్డిన రాజసేవకవృత్తియాకైయాలుమ్ శాస్త్రీయ కైంకర్యోపయుక్తమాకైయాలే భగవదర్చన రూప మాకైయాల్ అన్యాయార్జిత ద్రవ్యత్తాలే పణ్ణక్కూడాదెన్ఱు కరుత్తు.)

(౧౦) అ॥ ఇవ్వృత్తియై తాన్ భగవానుక్కుపకారమ్పణ్ణినదాక నినైయాదే స్వరూప ప్రాప్తమెన్ఱు నినైక్కవేణుమెన్ఱిఱార్ (ఇవ్వృత్తియై) ఇత్యాదియాల్. (స్వా॥ “మఙ్గల్య సూత్ర వస్త్రాదీన్ సంరక్షతి యథావధూః । తథా ప్రపన్న శ్శాస్త్రీయ పతి కైంకర్య పద్ధతిం” ఎన్ఱిఱపడియే వాళ్కైప్పట్ట వధూవుక్కు మఙ్గల్య సూత్రాది రక్షణత్తిలే స్వయం పురుషార్థమెన్ఱిఱ బుద్ధియుమ్, అతిక్రమత్తిల్ స్వవైధవ్యాద్యనర్థ శఙ్కైయుమ్, రక్షణత్తిల్ తాత్కాలిక స్వాలఙ్కార బుద్ధియుమ్, పతియినుడైయ ఉకప్పే స్వపురుషార్థమెన్ఱిఱ బుద్ధియుమ్, ప్రత్యుపకార బుద్ధి యన్ఱిక్కే స్వరూపప్రాప్తమెన్ఱిఱ బుద్ధియు మిరుక్కుమాపోలే ప్రపన్ననుక్కు మిన్ద వృత్తియిలే యిన్దబుద్ధి పణ్ణవేణుమెన్ఱపడి. మాత్రశబ్దత్తాలే భక్త్యాధి కార్యన్తరత్తిల్ మంగళ్య సూత్రాది రక్షణమాత్ర బుద్ధియిల్లై—కింతు సాధనత్వ బుద్ధియుమ్ కలశి యిరుక్కుమెన్ఱపడి.

మాక వకిఱ కైఙ్కర్యాఖ్య పురుషార్థసిద్ధిక్కు ప్రధానకారణమ్ "పాపిష్ఠః క్షత్రబన్ధుశ్చ పుండరీకశ్చ పుణ్యకృత్ । ఆచార్యవత్తయా ముక్తౌ తస్మాదాచార్యవాన్భవేత్" ఎన్ఱుమ్ "ఎమ్మాశర్విణ్ణోర్ పిరానార్ మాశిల్ మలరడిక్కీళ్ ఎమ్మైచ్చేర్ విక్కుమ్ వణ్డుకళే" ఎన్ఱుమ్ "విల్లిపుత్తువై నకర్ నమ్బివిట్టుశిత్తర్ తఙ్గళ్ తేవరై వల్లపరిశు వరువిప్పరేల్ అదుకాణ్డుమే" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే సదాచార్యసమ్బన్ధమే ఎన్ఱువిశ్వసిత్తు అభిషేకమ్ పణ్ణప్పుకకిఱ రాజ

(౧౧) అ॥ ఇక్కైఙ్కర్యసిద్ధిక్కెల్లామ్ ప్రధానకారణమ్ సదాచార్య సమ్బన్ధమెన్ఱు నినైత్తిరుక్కవుమ్ వేణుమెన్ఱు సప్రమాణమాక వుపపాదిక్కిఱార్ (ఇప్పడి భగవ) దిత్యాదియాల్. (స్వా॥ ఎమ్మాశర్—అస్మత్స్వామీ, అస్మదుపలక్షితోభయ విభూతినాథ నెన్ఱపడి. విణ్ణోర్—నిత్యసూరికళుక్కు, పిరాన్—ఉపకారకర్, ఉభయవిభూతి నిర్వాహక స్వామియిఱుక్కైయ, మాశు—దోషమ్, ఇల్—ఇల్లాద, హేయప్రతిభటమాన. మలరడి—కమల కుసుమ సదృశమాన తిరువడికళుక్కైయ, కీళ్—పరిసరత్తిలే, ఎమ్మై—అడియోఙ్గళై, శేర్ విక్కుమ్—ప్రాపిక్కుమ్, వణ్డుకళ్—పుష్పత్వేనరూపిత భగవచ్చరణైకరసికతయా ఆచార్యర్ భ్రమరత్వేన నిరూపితస్తపడి. (విల్లిపుదువై) ఇత్యాది=(వి) విల్లిపుదువై నకర్ నమ్బి—శ్రీవిల్లిపుత్తూర్ నగరేస్థితాః, విట్టుచిత్తర్—విష్ణుచిత్తాః, భట్టనాథాః. తఙ్గళ్ తేవరై—స్వందేవమ్, వల్లపరిశు—ఆశ్రయితుం సమర్థేన సాధనేన, అరుళిప్పరేల్—దయాళుమ్ కుర్వన్తిచేత్, భగవంతమారాధయితుం వశీకుర్వన్తిచేత్తత్స్వామః. (స్వా॥ దీ॥) అరువిప్పరేల్—నామ్ కైఙ్కర్య మ్పణ్ణుమ్పడి వశీకృతరాక్కువారాకిల్. (సం॥) వల్లపరిశు అరు విళి సామాన్యోక్తిర్గజ్ఞాకృతా. (వి) పురుషార్థసిదిక్కు ప్రధానకారణ మాచార్య సమ్బన్ధమెన్ఱు విశ్వసిత్తిత్యనేనాన్వయః(దీ) అవర్కళ్ కొడుత్త జ్ఞానకైఙ్కర్యఙ్గళై యనుసన్ధిక్క వేణుమెనిఱార్ (అభిషేకమ్పణ్ణ) విత్యాది=అభిషేక్ష్యమాణనాన వెణ్గై. (స్వా॥ అభిషేకేతి=శ్వోఽభిషేక్ష్యమాణ రాజకుమారనుక్కు పూర్వరాత్రియిలే రాజ పరిజనఙ్గళ్ విశేక్కత్తిపక్కు

కుమారనుక్కు రాత్రియిల్ విళక్కేఱ్ఱివైక్కుమాప్పోలే తనక్కు వర్కళ్ పణ్ణిన వెళిచ్చప్పైయుమ్ అతడియాక త్తనక్కువన్ద నైజ్కర్యజ్ఞళైయుమ్ మనుసన్ధిత్తు అవర్కళ్ పక్కలిలే కృతజ్ఞనాయిరుక్కవుమ్; ఇవైయెల్లాత్తుక్కుమ్ సాధారణమాన ప్రధానకారణముమాయ్ ము క్తదశైయిల్ అత్మానుబన్ధియాన భగవదనుభవత్తైప్పణ్ణి అపర్యాను యోజ్య స్వాతంత్ర్యమడియాక శజ్కితమామ్ విచ్ఛేదత్తుక్కు ప్పరి హారమాయిరుప్పదు "ఇరళకత్తుమెరికతిరోన్ మణ్డలత్తూడేఱ్ఱి

అవుపచారత్తాలే శ్వఃకరిష్యమాణాభిషేకత్తిల్ నిస్సందేహత్తైయుమ్ తన్మూల హర్ష ముమ్ త్వరైయుమ్ తదనుగుణ ప్రవృత్తియు మిరుక్కుమాప్పోలే ఇజ్గుమ్ ముక్తైశ్వర్య దిన పూర్వరాత్రియాన సంసారత్తిల్ భగవదన్తరజ్గాచార్యదత్త తత్త్వజ్ఞానము ము పాయస్వ్థానముఖత్తాలే నిస్సందేహతా హర్ష త్వరావర్ధకతయాచ ముక్త్యుపకారక మెన్నపడి. వెళిచ్చిరప్పు—తత్త్వజ్ఞానమ్) రాత్రియిలెన్నత్తాల్ దార్ష్టాన్తికత్తిల్ సంసారకాళరాత్రి సూచితమ్

(౧౨) అ. శ్రియఃపతి విషయత్తిలుమ్ కృతజ్ఞనాయిరుక్కవేణుమెన్ను మత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (ఇవైయెల్లా) మిత్యాదియాల్. (స్వా) ఇవైయెల్లాత్తుక్కుమ్—ఆ చార్య సమ్బన్ధ ముదలాన ముక్తిపర్యన్త సర్వత్తుక్కుమెన్నపడి. వ్యాజవిశేషమ్ ప్ర తిబన్ధక దురితనివర్తనమాత్రోపయుక్త మాకైయాలే ఇష్టప్రాప్తిక్కు సహజకారుణ్య మే ప్రధానకారణమెన్ను కరుత్తు. ఇని యనిష్టనివృత్తి విశేషత్తిలు మిదుప్రధాన కా రణ మెన్నరుళి చ్చెయ్కిఱార్. ముక్తదశైయిలితి=ఆత్మాను బంధియాన—యావదా త్మ భావియాన. ఇరుళకత్తు మిత్యాది—ఇరుళ్—అంధకారత్తై, అకత్తుమ్=పో క్కుమవనాయ్. ఎరి—ఎరిక్కప్పడుమ్, విక్షేపిక్కప్పడుమ్. కతిరోన్—కిరణ త్తైయుడైయ సూర్యనుడైయ, మండలత్తోడు=మండల మధ్యత్తాలె,. ఏత్తి=పరమ పత్తిలె యేత్తి, వైత్తు—తిరుమామణి మణ్డపత్తిలే స్థిరమాకవైత్తు, ఏణివాఙ్గి, ఏణి=పు నఱ్చ ఎరఙ్గుకైక్కు సాధనమాన స్వసంకల్ప మాకుమ ఏణియై మాత్తివన్నైక్కు. పోయి నాల్=పరమ పదత్తుక్కు ప్పోనాల్, పరమపదత్తై ప్రాప్తనానాలెన్నపడి. పిన్నై- పునఱ్చ, ఇత్తిశైక్కు-ఇన్ద సంసార రూప ప్రాకృత దేశత్తుక్కు, ఇదుక్కు ప్పోక వొట్టా నెన్కిఱత్తోడే యన్వయమ్. ఎన్నుమ్-ఒరుకాలత్తిలుమ్, పిన్నైక్కొడుక్కు

వైత్తేణినాజ్గీ" ఎన్నుమ్ "పోయినాల్ పిన్నై యిత్తిశైక్కెన్నుమ్ పిన్నై కొణ్డిక్కిలుమ్ పోకవొట్టార్" ఎన్నుమ్ "వణ్ పుకழ் నారణన్ తిణ్కழల్"ఎన్నుమ్ "శన్మ శన్మాన్తర జ్ఞాత్తడియోన్ కళై కొణ్డుపోయ్ తన్నై పెఱుత్తి తన్ తాళిణైక్కీழ் కొళ్ళుమప్పన్" ఎన్నుమ్ "తన్ తాళిణైక్కీழ் శేర్త్తవన్ శెయ్యుమ్ శేమమ్" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱపడియాలే అపునరావృత్తియుమ్ మున్బు సంసరిప్పిక్కైక్కుయిన్ఱపోలే సత్యసంకల్పనాయ్ శెయ్కియాన్ఱ శ్రియఃపతియానవనుడైయ "పణ్డైనాళాలే నిన్ తిరువరుళుమ్ పఙ్గయత్తాళ్ తిరువరుళుమ్ కోణ్డు నిన్ కోయిల్ శీయ్త్తు" ఎన్నుమ్ శొల్లప్పట్ట

ళుమ్-అడియే నోఱ్కైక్కాల్ ప్రకృతిమండలత్తిలే పోయ్ పునశ్చ సాంసారికభోగత్తై అనుభవిత్తు తిరుమ్బ ఋషిత్తి రూకవరుపరేన్, పెరియపిరాట్టియార్ పిక్షైఎన్ఱు ప్రతి...నై కొణ్డుత్తాలుమ్ పోకవొట్టార్-పునరావృత్తిప్రసంగరహితరెన్నపడి. వణ్పుకழిత్యాది. వణ్=విలక్షణమాన, పుకழ்=కీర్త్యాది కల్యాణగుణజాతయుక్తనైయ నారాయణనుడైయ, తిణ్—దృఢమాన, ముక్తరై పునస్సంసరిక్క వొట్టాదపడి స్థైర్యత్తైయుడైయ, కழల్- తిరువడికళై ఎన్నై. శన్మ శన్మాన్తర మిత్యాది. తన్నడియార్కళై శన్మ శన్మాన్తరమ్ వారాపడి కాత్తు, పరమపదత్తిలేకొణ్డు పోయ్, తన్నై- తన్నుడైయ స్వభావత్తై, స్వస్వరూపావిర్భావత్తై. పెఱుత్తి= ఉణ్డాక్కి, తన్ తాళిణైక్కీழ்=స్వ పదద్వంద్వాధస్తాత్, స్వపదలక్షైపోలే పిరియాపడి పాదౌ ప్రధాన మాక. కొళ్ళుమ్ - స్వీకరిక్కుమ్, అప్పన్ - నిరుపాధిక పితావెన్నై. తన్ తాళిణైయిత్యాద. తన్ తాళిణైక్కీழ் - స్వచరణద్వంద్వ పరిసరత్తిలే, శేర్త్తు - ప్రాపిత్తు. అవన్ శెయ్యుమ్ =అవన్ పణ్ణుమ్, శేమత్తై= క్షేమత్తై, పరిపాలనత్తై; అపునరావృత్త్యాది యూపరక్షణత్తై యెన్నపడి. శొలుకిఱపడియాలే=శొల్లుకిఱ ప్రక్రియైయాలే, మున్బితి ...మున్బు కర్మపరతంత్రనాయ్ కొణ్డు సంసరిక్కైయిల్ సత్య సంకల్ప నానాపోలే ఇప్పోదు సహజ కారుణ్యపరతంత్రనాయ్కొణ్డు అపునరావృత్తియిలుమ్ సత్య సంకల్ప నెన్నపడి. పణ్డైనాళితి—పణ్డైనాళాలే=పూర్వకాలత్తిలే యుణ్డాన, సహజమాన వెన్నపడి. నిన్ తిరువరుళుమ్ = దేవరీరుడైయ శ్రీమత్కృపైయుమ్, పఙ్కయత్తాళ్ తిరువ

సహజకారుణ్యమెన్ఱు తెళిన్దు అవ్విషయత్తిలుమ్ కృతజ్ఞనాయిరుక్క-
వుమ్ ప్రాప్తమ్ - ఇవ్వుత్తరకృత్యత్తిల్ మనోవాక్కాయఙ్గళ్ శో
ల్లుకిఱకరణఙ్గళ్ మూన్ఱాలుమ్ పరిహరణీయఙ్గళిలుమ్ పరిగ్రాహ్యఙ్గళి
లుమ్ సారమఱుక్కుమ్పడి శొల్లుకిఱోమ్. "విషస్య విషయాణాంచ
దూర మత్యన్తమన్తరమ్। ఉపభుక్తం విషం హన్తి విషయాస్స్మ

రుళుమ్=పంకజ వాసినియాన పెరియపిరాట్టియినుడైయ కృపైయుమ్, కొణ్డు =
అవలమ్బ్య, నిన్ కోయిల్ = త్వత్సన్నిధి దివ్యవిమానాదికళిలే,శీయ్త్తు = తిరువల
కుశీయ్త్తు, తిరువలకు శేర్క్కై ముదలాన కైంకర్యఙ్గళైప్పణ్ణి యెన్ఱపడి. అపునరా
వృత్తి సఙ్కల్పత్తుక్కుమ్ సహజ కారుణ్యమే నిదాన మెన్ఱపడి. సహజేతి=ప్రధాన
కారణముమాయ్ విచ్ఛేదత్తుక్కుమ్ పరిహారమాయిరుప్పదొరు సహజకారుణ్యమెన్ఱు
తెళిన్దెన్ఱన్వయమ్ (వి)నిన్ కోయిల్=త్వన్మన్దిరే, శీయ్త్తు=సమ్మార్జనాది కైఙ్కర్యం
కృత్వా (సం)"ప్రధాన కారణ" మిత్యస్య "సహజకారుణ్య" మెన్ఱు తెళిన్దిత్యనే
నాన్వయః. మున్బితి=పూర్వ మచిదవిశిష్టానాం పునః కరణకళేబరాది ప్రదానే య
థాసహజకారుణ్యమేవ సాధారణ ప్రధానకారణం తథా ఽ పునరావృత్తా వపీ
త్యర్థః. స్వరూపానుగుణ స్వభక్త విషయే సఙ్కల్ప స్సవిరోధి సఙ్కల్పాన్తర
శూన్య ఇతి సత్యసఙ్కల్పనాయిత్యుక్తిః. శేషిత్వం స్వార్థ ప్రవృత్తత్వమ్, ఏవం
విధః కారుణిక స్స్వకృపయైవ ముక్తంకథం పునరావర్తయే దితిభావః.

(అ॥ప్ర) ఏవం సామాన్యేన భగవదభిమతస్య కర్తవ్యతోక్తే రనభిమత
స్యాకర్తవ్యత్వా త్తేషు కర్తవ్యేషు చావశ్యకా నప్యాహ (ఇవ్వుత్తరకృత్యఙ్గళి
లిత్యాదినా (యద్వా॥ సం) ఇత్థ ముత్తరకృత్యం. నిరూప్య.తత్రాపి సారనిష్క-
ర్షమాహ (ఇవ్వుత్తరకృత్యత్తి) లిత్యాదినా (వి) శొల్లుకిఱోమ్ = వక్ష్యామః.

(అ॥ టీ) మున్దమనస్సుక్కు పరిత్యాజ్యఙ్గళిల్ ప్రధానఙ్గళైక్కాట్టుకిఱార్
(విషస్యే) త్యాదియాల్. విషస్యచ, విషయాః = శబ్దాదయః, తేషాంచ,
అన్తరమ్ = తారతమ్యమ్. (స్వా॥) విషయాః = కామిన్యాదయః, తేషాం
చాన్తరమ్ = బాధకతాయాం తారతమ్యమ్, అత్యన్తం దూరమ్ = అత్యన్త
మహత్తరమ్. ఏతదుపపాదయత్యుత్తరార్ధమ్. ఉపభుక్తమిత్యాది = విషముప
భుక్తం సదుపభోక్తారమేవహన్తి, నస్మరణమాత్రాత్, నాన్యంచ; విషయాస్తు

రణాదపి” ఎన్నుమ్“ ఆవిత్తైక్క ఐవర్కుమైన్కుమ్ శిఱ్ఱిన్బమ్ పావియేన్నై ప్పల నీకాట్టి ప్పడుప్పాయో” ఎన్నుమ్ శొల్లుక్కైయాలే పరమపురుషార్థరుచి కులైయామైక్కాక మఱక్కవేణ్డు మవఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ విషయాస్వాదమ్; కృతఘ్నతైనాశామైక్కాక నినైక్కవేణ్డు మవఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ ఆచార్యన్ శెయ్ద ప్రథమకటాక్షమ్ ముదలాన ఉపకారమ్. కార్పణ్యమ్ కులైయామైక్కాక చొల్లాదొఴియవేణ్డు మవఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ ఆత్మోత్కర్షమ్; ఉపాయనిష్ఠైయై మఱవామైక్కాక “సకృదేవమువక్తా” ఎన్గిఱపడియే శొల్లవేణ్డు మ

స్మరణమాత్రాదపి, స్మరణస్య తత్రాకర్షకత్వాత్; ఆవి తిక్కైక్కవిత్యాది = (వి॥ ఆవి = ఆత్మని, మనసి; తిక్కైక్క = స్ఖలతి, (స్వా॥ విలక్షణోఽయం విషయఇతి విస్మయిత్తిరుక్క) ఐవర్ = పంచేంద్రియేషు, కుమైక్క = బాధకేషుసత్సు, శిత్తిన్బమ్ = స్వల్పశబ్దాది సుఖమ్, కాట్టి = ప్రదర్శ్యేత్యన్వయః. (స్వా॥ పల = బహువాకక్కాట్టి. పావియేన్నై = పాపిష్ఠనానవెన్నై, పడుప్పాయో - పడుత్తవాయో వెన్గై.) పరమ పురుషార్థేత్యాది = స్మరిత్తాల్ పురుషార్థరుచి కులైయుమ్, కులైయామైక్క. (స్వా) విషయస్మరణమ్ మోక్షరుచి కులైయుమ్బడి విషయకామనైయై యుణ్డాక్కువదాకైయాలే స్వాధికారనాశకతయా విస్మరణీయేషు ప్రధానమెన్నపడి. (అ॥డీ॥) ఇని అవశ్య స్మరణీయత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (కృతఘ్నతై) ఇత్యాది (స్వా॥ కృతఘ్నతేతి = “కృతఘ్నే నాస్తినిష్కృతిః ॥ ప్రథమం పాతకినర్గం కృతఘ్న ఏకోహికృత్స్న మతిశేతే” ఎన్గిఱ కృతఘ్నతానివారకతయా ఆచార్యోపకార స్మరణమ్ “గురుం ప్రకాశయేద్ధీమాన్ మన్త్రం యత్నేన గోపయేత్” ఎన్గిఱపడియే ముముక్షువుక్కు స్మరణీయేషు ప్రధానమెన్నపడి)

అ॥ ఇని వాచికమాన త్యాజ్యోపాదేయత్తై యరుళి + ర్ (కార్పణ్య) మిత్యాదియాల్. ఆత్మోత్కర్షమ్ శొల్లిల్ కృపాజనక వృత్తియాన కార్పణ్యమ్ కులైయుమ్, అదు కులైయిల్ అహఙ్కార మమకారఙ్గళ్ వరుమ్, అదు వారామైక్క. ఉపాయేత్యాది = ద్వయం శొల్లావపోదు ఉపాయనిష్ఠైయై మరన్దవ

వఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ ద్వయమ్. ఉకన్దుపణికొళ్ళ వురియనాన వెమ్బె ఱుమార్క్కు తిరువుళ్ళముఴలామైక్కాక కరణత్రయత్తాలుమ్ "శెయ్యా దన శెయ్యోమ్" ఎన్గుమవఱ్ఱిల్ ప్రధానం బ్రహ్మవిదపచారమ్. పురుషార్థసాగరమ్ వఱ్ఱుదల్ వరైయిడుదల్ శెయ్యామైక్కాక కరణత్రయత్తాలుమ్ కర్తవ్యఙ్గళిల్ ప్రధానమ్ భగవత్కైంకర్యత్తిల్ ఎల్లైనిలమాయ్ శాస్త్రానుజ్ఞాతమాన ఆచార్యాది భాగవతకైంకర్యమ్. స్వయంప్రయోజనమాన ఇవ్వుత్తరకృత్యముమ్ రహస్యత్రయత్తిల్

నామ్, ఉపాయనిష్ఠైయై మఱక్కిల్ తన్నధికారత్తుక్కిడాన త్యాజ్యోపాదేయఙ్గళై నిర్ణయిక్కప్పోకాదు.

(అ॥ స్వా) ఇని వాఙ్మనసయోరైక రూప్యమన్తరేణ కాయమాత్రేణ ప్రధానతయా కర్తవ్య వర్జనీయయోర్దుర్లభత్వా త్కరణత్రయత్తుక్కుమ్ పరిహరణీయ పరిగ్రాహ్యఙ్గళైక్కాట్టుకిఱార్ (ఉకన్ది) త్యాదినా. (ప్ర) ఉకన్దు పణికొళ్ళవురియనాన = ప్రీతిపూర్వకం కైఙ్కర్యం స్వీకర్తు ముచితతయా స్థితస్య, ఎమ్బెరుమాన్ = భగవతః, (వి) అస్మత్స్వామినః, తిరువుళ్ళముఴలామైక్కాక = హృదయం యథా నిగ్రహోన్ముఖం నస్యాత్. (స్వా) భాగవతాపచారే పణ్ణుకిఱ కైఙ్కర్యత్తాలే ప్రీతియు ముదియామల్ భగవత్కోప రూపానర్థము ముణ్డామెన్నపడి. సకలకైఙ్కర్యఫలోచ్ఛేదకత్వే సత్యనర్థజనకతయా వర్జనీయే భాగవతాపచారమ్ ప్రధాన మెన్నపడి. భాగవత విషయత్తిల్ మనోవాక్కుకళ్ విరూపఙ్గళాయిరుక్కైయిల్ కాయమాత్రేణ భాగవతాపచారవర్జన మపచారవర్జన మన్నెన్గుకరుత్తు.

(అ॥ దీ) కరణత్రయత్తుక్కుమ్ కర్తవ్యఙ్గళిల్ ప్రధానమరు + ర్ (పురుషార్థసాగర) మిత్యాదియాల్. వఱ్ఱుదల్ = నిశ్శేషమాక శోషిత్తల్, వరైయిడుదల్ = పరిచ్ఛిన్నమాకై. (స్వా) భాగవత కైఙ్కర్యాభావే భాగవత కైఙ్కర్యపర్యన్త భగవత్కైఙ్కర్యస్యైవ పురుషార్థసాగరతయా తస్యనిశ్శేష శోషస్స్యాత్, కరణత్రయే ష్వన్యతరేణ భాగవతకైఙ్కర్యే అపూర్ణతా రూపపరిచ్ఛిన్నతా స్యాదెన్గు కరుత్తు.

(ఆ॥ దీ) ఇవ్వుత్తరకృత్యమ్ రహస్యత్రయత్తిలనుసన్ధిక్కుమ్ స్థలత్తై కాట్టుకి

ఫలప్రతిపాదకజ్ఞళాన ప్రదేశఙ్గళిలే అనుసంధేయమ్.

విణ్ణవర్ ఫ్షేణ్ణే విలక్కిన్ని మేవు మడిమైయెల్లామ్,
మణ్ణులకత్తిల్ మకిళ్న్దడైన్దనర్ వణ్డువరై,

రార్ (స్వయం ప్రయోజనమాన) విత్యాది. ఫలప్రతిపాదకమాన ప్రదేశఙ్గళ్= తిరుమన్త్రత్తిల్ వ్యక్తచతుర్థ్యాదికళ్.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి యివ్వధికారత్తాలే అయత్నలబ్ధమాన ఔషధత్తాలే అవిళంబితమాక వారోగ్యమ్ పెఱ్ఱవర్కళ్ పాల్ వాత్తుణ్ణుమాపోలే యుకన్దుపణ్ణవుమ్ ప్రాప్తమెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? లోకత్తిలే ప్రపన్నర్కళెల్లారుమిప్ప కైంకర్యమ్ అకరణత్తిల్ ప్రత్యవాయకరమాకైయాలే యవశ్యమ్పణ్ణవేణుమెన్ఱు బుద్ధియాలే యన్నో ప్పణ్ణుకిరార్కళ్, ఆకైయాలే లోకానుష్ఠాన విరుద్ధమాక ఇప్పడి శొల్లక్కూడుమో? వెన్న లోకత్తిలే సాధనమాక ద్రమిడ వేదాంత పరిచయరూప సామగ్రీవికలరాన ప్రపన్నర్ ప్రత్యవాయ పరిహార బుద్ధ్యా పణ్ణినాలు మథానుసంధానత్తోడే సర్వః పరమాత్మని చిత్తరంజక తమ ద్రమిడవేదాన్త పరిచయముళ్ళ ప్రపన్నోత్తమర్ పరమ పదత్తిలే నిత్యసూరికళ్ పోలే యుకన్దు ప్పణ్ణువరెన్ఱు అరుళిచ్చెయ్కిరార్. (విణ్ణవ) రిత్యాదినా = నణ్ణునర్, వణ్ = అర్థకియతాయ్, విలక్షమాన. తువరై = ద్వారకైయిలే, ణకారస్యతకారేట కారాదేశః. నిత్యవాసమ్పణ్ణా నిర్కిఱ. కణ్ణన్ = సంకల్పమాత్రత్తాలే విలక్షణ ద్వారకా నగర నిర్మాణమ్పణ్ణుమ్పడి అఘటిత ఘటనాశక్తియుక్త శ్రీ కృష్ణనెన్నపడిః అడైక్కలజ్జోర్కళ్ = భర స్వీకారమ్పణ్ణ, సమర్పిత భరస్వీకారమ్పణ్ణుకైయాలే యెన్నపడి. కడఙ్గళ్ = దేవర్షి పితృ ఋణఙ్గళై, కళ్ళత్తియ = తీర్త్తవరాన, నమ్ = నమ్ముడైయ, పణ్మరుమ్, పణ్ = గాన భేదఙ్గళ్ మర్న్దిరుక్కుమ్, తమిళ్ వేదమ్ = ద్రమిడ వేదాన్తత్తై, అఱిన్ద = సాధనమాకవనుసంధిక్కిఱ, పకవర్కళ్ = వేదాంత పరిచయసిద్ధ భగవత్కల్యాణగుణానుభవ జనిత నిరతిశయ ప్రేమశాలికళాన, భగవచ్ఛబ్దసూచిత సార్వజ్ఞశక్తియుక్త ప్రపన్నోత్తమాకెన్నపడి = నన్దమిళ్ వేదమఱిన్ద పకవర్కళ్ = శ్రీరఙ్గరాజ దవాఙ్గజాలబ్ధవేదాంతాచార్యపదరాన తమ్ముడైయ సిద్ధాన్తబహిర్భూతాశక్తికళ్ తామరుళిచ్చెయ్ద ద్రమిడవేదాంత తాత్పర్యార్థ నిష్ఠైయై యుడైయ భాగవతాకెన్నపడి. "ఆద్యస్య నః కులపతేః" ఎన్ఱు ప్రసిద్ధకూటస్థ సంప్రదాయనిష్ఠర్కళై నమ్ముడైయవ

కణ్డా నడై క్కాలజ్గళ్ కడన్గళ్ కఴిత్తియ,నమ్ పణ్ణమరు న్తమిఴ్‌వేద మఱిన్ద పకవర్ కళే । ౨౨

రెన్ఱు కొణ్డాడుకిఱదాకవుమామ్. విణ్ణవర్, విణ్ = పరమాకాశమ్, అదిలే వసిక్కిఱవర్ విణ్ణవర్; నిత్యముక్తాళెన్ఱపడి. వేణ్డి = ప్రార్థిత్తు, విలక్కాన్ఱి = అంతరాయమన్ఱిక్కే నిరంతరమాక, మేవుమ్ = ప్రీతియోడు పణ్ణుమ్, అడుమైయెల్లామ్ = కైంకర్యజ్గళైయెల్లామ్, మణ్ణులకత్తిల్ = ఇన్ద భూలోకత్తిలే ఇరున్దు, మకిఴ్న్దు = స్వయంపురుషార్థమాక వనుభవిత్తు సంతుష్టరాయ్, అడైకిన్ఱనర్ = అడైయా నిఱ్కిఱార్ కళ్. "వర్తమాన నిర్దేశత్తాలద్యాపి కాణానిఱ్కిఱో మెన్ఱపడి.

(వి) వణ్ = శ్రేష్ఠాయామ్, తువరై = ద్వారకాయామ్, స్థితేన; కణ్ణన్ = కృష్ణేన, అడైక్కాలజ్గళ్ = రక్షవస్తుతయా స్వీకృతాః, అతఏవ కడజ్గళ్ = ఋణాని, కఴిత్తియ = అపాకృత్య వర్తమానాః, నమ్ = అస్మాకమ్, అస్మదీయా ఇతిభావః. పణ్ణమర్ తమిఴ్‌వేదమఱిన్ద, పణ్ = "పాఠ్యే గేయేచ మధుర" మిత్యుక్త ప్రకారేణ గానేన, అమర్ = అన్వితాన్, తమిఴ్‌వేదమ్ = ద్రామిడవేదాన్, అఱిన్ద = జానన్తః, పకవర్ కళే = భగవన్తః, ఉత్పత్త్యాదిజ్ఞానవన్తః. విణ్ణవర్ = నిత్యసూరిభిః, వేణ్డి = అత్యాదరేణ, విలక్కాన్ఱి = అప్రతిఘాతేన, మేవుమ్ = స్వీక్రియమాణాని, అడుమై = కైఙ్కర్యాణి, ఎల్లామ్ = సర్వాణి, మణ్ణులకత్తిల్ = భూలోకే, మకిఴ్న్దు = అతిప్రీత్యా, అడైకిన్ఱనర్ = ప్రాప్నువన్తి, ప్రపన్నా నిత్యసూరిలభ్య కైఙ్కర్యాణి భూలోక ఏవ ప్రాప్నువన్తీతిభావః. ॥౨౨॥

(అ॥స్వా)ఇప్పడి నిత్యముక్తర్ కళైప్పోలే స్వయంపురుషార్థమాక మకిఴ్న్దడైకిన్ఱన రెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? నిత్యముక్త రభిముఖమాక వీశ్వరనైయుమ్ తన్నైయుమ్ యథావత్తాక సాక్షాత్కరిక్కైయాలే నిరతిశయ ప్రేమగర్భానుభవజనితస్వయంపురుషార్థ కైంకర్యజ్గళై ప్పణ్ణినాలు మిజ్గుళ్ళ ప్రపన్నర్ సాక్షాత్కృతపరావరతత్వరల్లామైయాలే అభిముఖ శేషి సాక్షాత్కారస్థలత్తిల్ పోలే ప్రేమపరవశరాయ్ స్వయంపురుషార్థ కైంకర్య మ్పణ్ణకూడుమో? ఎన్న లోకదృష్టాంతత్తాలే సమర్థిక్కిఱార్ = (ప్రణయిన మివే)తి=యథా కాచి త్ప్రియా భర్తరి నిరతిశయ ప్రీతిమతీ భర్తు రనుగుణం మమ సౌందర్య మస్తినవేతి నిర్ధారయితుం స్వచ్ఛనిర్మలే మణిమయదర్పణే మమవర్ణనేసతి దర్పణస్థ మత్ప్రతిబింబే స్వానుగుణ

ప్రణయినమివ ప్రాప్తం పశ్చాత్ప్రియా స్వసమన్వితం మహతిముహురామృష్టే దృష్ట్వా మనౌ మణిదర్పణే। ప్రపదనధనాస్సన్తశ్శుద్ధైః ప్రభుం పరిభుంజతే ప్రసృమరమహామోదస్మేరప్రసూనసమైః క్రమైః॥ ॥ 3౫ ॥

సౌందర్యాదిక మాలోక్య మాం ప్రీణయేద్వా నవేతి శోధయితుం పశ్చాదాగతం స్వసమన్వితం నాయకం దృష్ట్వా తత్క్షణోద్భూత శృంగార రస పరివాహతయా చందన కుసుమాదికం వికిరంతీసతీ అనుభవతి, అభిముఖనాయక దర్శనేతు స్వసమన్విత నాయక దర్శనాభావేన నైతాదృశ శృంగారరసావిర్భావ ఇతి భావః. ఏవమేవ ప్రపదనధనాః = ప్రపన్నాస్సంతః, ద్రమిడవేదాంతశ్రవణేన స్వపర స్వరూప వివేకవంతః; ముహురామృష్టే = సదాచార్యోపదిష్ట ప్రకారేణార్థ నత్తయా చింతతే, అన్యత్ర మాలిన్యాప సరణాయ విమృష్టే; మనౌ = మంత్రే, మూలమంత్రాఖ్యమణిదర్పణే, స్వ సమన్వితం ప్రభుం భగవంతం స్వశేషిభూతం దృష్ట్వా బహుశో మంత్రార్థ మననవశేన ప్రత్యక్షసమానాకార విశదజ్ఞానం లబ్ధ్వా, శుద్ధైః = సాత్త్వికత్యాగయుక్తైః, అన్యత్ర శుభ్రైః; ప్రసృమరో = విసృత్వరో, మహామోదో = మహానందః, స్వయం పురుషార్థతా బుద్ధిర్యేషాంతైః. అన్యత్ర నారాయణ శబ్దత్తిల్ నాఢజ్గళ్ మున్నేయుమ్ ఈశ్వరన్ పశ్చాత్తోత్తుకియాల్ శొల్లిత్తు. యద్వా ప్రణవేశాబ్ద ప్రాధాన్యం జీవస్య అర్థప్రాధాన్య మీశ్వరస్యేత్యభిప్రాయేణ పశ్చాత్పాప్రప్త్యుక్తిః ॥3౫।

(అ-సం—) ప్రపన్న పరమాత్మనో శృంగార రసోక్త లోకాధిక నాయికా నాయక భావాదపి ప్రపన్నస్యేయ ముత్తరకృత్యాత్మికావృత్తి ర్భోగ్యతమతయా జ్గీకార్యేతి సదృష్టాన్తమాహ (ప్రణయినమివే)తి= ప్రియయా = సౌందర్య లావణ్యభూషణాది మహతి దర్పణ విశేషేచే వ్యథావస్థితాపపి ద్విగుణితతయా పరిదృశ్యతఇతి తథాదర్శనోత్కంఠయా ప్రీత్యా పశ్చాద్భాగే మణిదర్పణావలోకన దశాయాం ప్రాప్తమ్, ప్రభుం ప్రణయినమ్, స్వసమన్వితం = స్వాభి మతానురూప సౌందర్యలావణ్య భూషణభోగ్యాసక్త్యాది సమన్వితమ్, ప్రియా దర్పణే దృష్ట్వా తం ప్రణయినం ప్రీత్యతిశయ కృత ప్రసూనకస్తుక విహారాదినా యథా పరిభుఙ్క్తే, తథాత్రాపి దాసభూతస్య కించిత్కార స్వీకారే ప్రణయినమ్ = సస్నేహ కుతూ

ఇతికవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
ఉత్తరకృత్యాధికారః పంచదశః
శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

హాలినమ్, ప్రాప్తంపశ్చాత్ = ”అకారోకార మకార ఇతి తాన్యేకధే” త్యుక్తపాఠక్రమాద్బలీయసా “మ ఆయ” ఇత్యుక్తార్థ క్రమేణ మకారేణ స్వరూపజ్ఞానాత్పశ్చాద్బుద్ధి మధిరూఢమ్, స్వసనున్వితం = స్వగతా నన్యార్హ శేషత్వానన్యభోగ్యత్వా ద్యనుగుణ నిరుపాధిక శేషిత్వ నిరుపాధిక నిరతిశయ భోగ్యత్వాదినా స్వేన సమ్యగన్వితమ్, మకారమాత్రేణ జ్ఞానస్వరూపత్వ జ్ఞానగుణకత్వాదినైవ పరిదృశ్యతే. ముహురామృష్టౌ = శశ్వద్విచారితే, మహతిమనౌ మణి దర్పణ తోల్యోక్తి స్సకల దిగ్వృత్తి యావదర్థ ప్రదర్శకత్వాత్; మనురూపే మణిదర్పణేతు మకారార్థో ఽనన్యార్హ శేషత్వా నన్య భోగ్యత్వా నన్యాధేయత్వాదినా. అకారార్థస్తు నిరుపాధికశేషిత్వ సర్వవిధభోగ్యత్వ సర్వవిధకైంకర్యప్రతిసంబంధిత్వాదినా ద్విగుణితతయా పరిదృశ్యత ఇతిభావః. ప్రణయీచ ధనీచేదేవప్రియాయాఅపి పరమా ప్రీతి రిత్యత్రచ తదేత్యాహ (ప్రపదనధనా) ఇతి = ధనమ్=ఆభరణమ్, ప్రణయినైవ దత్త ప్రపదన ధనాస్సంత ఇత్యర్థః. కర్తృత్వాదిత్యాగాన్వితతయా శుద్ధాః, పరమార్థైక స్వభావతయా మనోహరతయా సుఖరూప తయాచ ప్రసూనసమైః, ప్రసిద్ధ ప్రసూనవైలక్షణ్యాయాహ (ప్రసృమర మహామోదస్మేరై)రితి = “యద్యదాచరతి” త్యుక్త దేశకాలా సంకుచిత ప్రసరవత్త్వాదస్య ప్రసృమరత్వమ్. సర్వ వైదికసన్తోషకరత్వా దామోదవ ద్దుర్విషయ ప్రవృత్త్యాగ రూప దుర్గంధాభి భావకత్వా న్మహా మోదవత్త్వమ్. స్వస్య స్వసహృదయానాం శేషిణశ్చ చిత్తాకర్షకత్వా న్మనోహరత్వమ్, పఞ్చధా విభక్తతిత్తత్కాల ప్రతినియత క్రమవత్వా దుత్తర కృత్యానాం క్రమైరిత్యుక్తిః. ఏవం విధోత్తర కృత్యాత్మికయా వృత్త్యా శృంగారరసోత్తరనాయికానాయకభావశబళయా ఽనన్యార్హ శేషత్వాదినా శ్రియా సామ్యమధ్యవస్యంతః ప్రపన్నాః ప్రణయినం జగత్పతిం పరిభుంజతే ॥౩౫॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే
ఉత్తరకృత్యాధికారః పఞ్చదశః.

శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) ఉక్త్వా ప్రాసఙ్గికం ప్రాగధికరణ ఉపక్షిప్త కృత్యం వి
వక్షు ర్భక్త్యుజ్ఝిత్వా త్ప్రపత్తే రనుప కరణతో బన్ధకత్వా త్ఫలేన। ఆ
జ్ఞానుజ్ఞే విహాయ స్వయ మిహ విచరే త్కేవలం క్షుత్పిపాసాశాన్తిం
కుర్వ న్ప్రపన్నస్త్వితి కలుషధియో బోధయ త్యాప్తవాక్యైః॥౭౮॥

(౨) శృణ్వ న్జ్ఞాతవ్య మర్థం విబుధసవిధత స్స్థైర్యాదిత్వా ఽ
నుతిష్ఠ న్కర్తవ్యం స్వీయవర్ణాద్యుచిత మపి విధిం స్వామిసమ్ప్రీతి
హేతోః। స్వోత్కర్షస్యాపకర్షా మనసి పరిహర న్విస్మర న్నైవ నైజా
కిఞ్చన్యం చాపి నాథాదివదపి సుకృతై స్స్వామిభోగస్యసిద్ధ్యై ॥౭౯॥

(౩) ప్రాచ్యావర్తత్వచిన్తాం జహ దిహ భగవ ద్దైవభావా
త్స్వస్య సద్యో యోగ్యతాప్త్యై ప్రహృష్య న్నగణమపి దధ త్సా
త్వికాహార శుద్ధమ్। బిమ్బే షాడ్గుణ్యపూర్త్తిం సకల సులభతాం చా
నుసన్ధాయ కుర్యా చ్ఛక్త్యా కైఙ్కర్య మర్థై ర్వ్యధివ దుపహృతై ర్మి
త్రసత్కారితాద్యైః ॥ ॥౮౦॥

(౪) ఏషా ఽ శేషాభిసన్ధ్యా భవతి నిజదశా ఽఽచార్యదృ
ష్ట్యా కృపాన్యా మూలం కూలంకషా శ్రీకమితురితి తయో స్స్యా
చ్చ నిత్యం కృతజ్ఞః। ఆగో రాగోల్బణై స్స్వ స్త్రిభిరపి కరణై ర్వర్జ
నీయేషు ముఖ్యం పూజ్యే త్యాజ్యేతరేషు త్విహ పరివసనం స్వా
మి కైఙ్కర్యకాష్ఠా ॥ ॥౮౧॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక
కపిస్థలరంగాచార్య ప్రణీతాయామ్
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యామ్
ఉత్తరకృత్యాధికారః పఞ్చదశః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

స్వాతన్త్ర్యస్వామిత్వాత్ స్వబహుమతిపాత్రేషు నియతం

(దీ) అథాధికారిణోఽస్యైవ కైఙ్కర్యం స్వామి చోదితమ్। తదీయగాస్యపర్యన్త మితిషోడశ ఉచ్యతే॥ (ప్ర) ఏవం త్రిభి రధికారై ర్భరన్యాసాసాధారణఫలం నిరూప్య అనన్తరం సప్తభిరధికారైః ప్రపన్నే ఫలత్వేనాన్వితాన్ భక్తానామపి సాధారణా నర్థా న్నిరూపయతి. తత్ర సాధారణేషు "మమ మద్భక్త భక్తేషు ప్రీతిరభ్యధికా భవే" దిత్యాదిభిః ప్రధానఫలత్వేనోక్తం భాగవతకైఙ్కర్యం ప్రథమం నిరూపయతి. పూర్వాధికారాన్తే ఆచార్యాదిభాగవతకైఙ్కర్యం కర్తవ్య' మిత్యుక్తమ్. తదేవోపపాదయత్యస్మిన్నధికారే.

నన్వనన్యార్హ శేషభూతేన అనన్యప్రయోజనేన స్వామ్యతిశయాధానం విహాయ భాగవత కైఙ్కర్య కరణస్య విరుద్ధత్వా దన్యం ప్రతి భృత్యకృత్యస్య దుఃఖరూపత్వ దర్శనాచ్చ తత్కృతేరేవాను పపన్నత్వా త్తస్య పురుషార్థత్వం దూరనిరస్తమితి కథం తస్య ప్రధాన పురుషార్థత్వ? మిత్యత్ర భాగవత కైఙ్కర్యస్య పురుషార్థత్వం సహేతుకం విస్తరేణ ప్రదర్శయిష్య న్నధికారార్థం సఙ్గృహ్ణాతి. (స్వాతన్త్ర్యస్వామిత్వా) దితి.

(స్వా) శ్రియః కాన్తః— యా సర్వైరాశ్రీయతే తస్యా అపి పతిః, తదైకరస్యం ప్రాప్తః, అనేన శ్రియో వైమత్యేన భగవాన్ కిఞ్చిదపి కర్తుం న క్షమత ఇతి వ్యజ్యతే. స దేవః— జగత్సృష్ట్యాది లీలా ప్రవృత్తః, ఖలు ప్రసిద్ధః. యద్వా; సః- ప్రసిద్ధః, (గీ॥ "యే యథా మాం ప్రపద్యన్తే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్॥ ఇమౌ స్మ మునిశార్దూల కిఙ్కరౌ సముపస్థితౌ" ఇత్యాదిషు భక్తాభిమానిత్వేన ప్రసిద్ధః.) ఖల్వితి యస్య వినియుఙ్క్తే ఇత్యత్రాన్వయః. "శ్రద్ధయా దేవో దేవత్వ మశ్నుతే" ఇత్యాది ప్రమాణా చ్ఛ్రీవిశిష్టతయా సృష్ట్యాదిలీలా ప్రవృత్త ఇతి ప్రసిద్ధః. స్వాతన్త్ర్యస్వామిత్వాత్ - స్వాతన్త్ర్యాత్ స్వామిత్వాచ్చేత్యర్థః. స్వాతన్త్ర్యాత్ పరతన్త్రాన్ వినియోక్తుం శక్తః, స్వామిత్వా త్ప్రాప్తశ్చేతి భావః. చిదచితౌ—స్వశేషభూతం సర్వమ్, "వరద సకలమేత త్సంశ్రితార్థం చకర్థ" ఇతి ప్రకారేణ; స్వబహుమతిపాత్రేషు — "అహం స చ మమ ప్రియః॥ ఉదారాస్సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మత" మితి స్వాత్యన్త బహుమత భాగవతేషు, నియతం వినియుఙ్క్తే = నియమేన యావదాత్మ భావితయా మచ్ఛేషభూతం సర్వం భాగవతశేషం భవత్వితి వినియుఙ్క్తే. అనేన భగవదనన్యార్హ శేష -తస్యాపి స్వాతన్త్ర్యస్వామి వినియు

శ్రియఃకాంతో దేవ స్సఖలు వినియుఙ్క్తే చిదచితౌ। య
థాలోకామ్నాయం యతిపతిముఖై రాహితధియాం త
తో నః కైంకర్యం తదభిమతపర్యంత మభవత్ ॥ ౩౯ ॥
ఇత్థం భగవత్కైంకర్యత్తే భాగవతకైంకర్య పర్యన్తమాక

క్తతియా భాగవతశేషత్వం స్వామినోత్య న్తాభిమతతయా నవిరోధీవ్యజ్యతె.

నను శేషత్వసిద్ధావపి భాగవతకైఙ్కర్యం కథంసిద్ధ్యేత్? శేషత్వస్య పార తన్త్ర్యరూపతయా శేష్యభిమతాచరణ రూపకైఙ్కర్యాభావేపి పారతన్త్ర్యరూప శేషత్వసిద్ధేరిత్యతఅః (యథే)తి, = యథాలోకేరాజాన స్స్వభృత్యవర్గం స్వా లఙ్కారభూత పుష్పకాదికంచ స్వాన్తరఙ్గపుత్రాద్యతిశయార్థతయా వినియుఙ్క్ తే, యథావేదే "సర్వేఽస్మై దేవాబలిమావహన్తి॥ అచార్యదేవోభవ॥ తస్మాన్మ ద్భక్త భక్తాశ్చ పూజనీయా విశేషతః" ఇతి భాగవతకైఙ్కర్యార్థతయా వినియు జ్యతే, తదానుగుణ్యేన; యతిపతిముఖైః — ముఖశబ్దోవిష్వక్సేనముఖా ఇతి వత్ప్రధాన వచనః. "పత్యుస్సంయమినాం ప్రణమ్య చరణౌ తత్పాదకోటీరయో స్సమ్బన్ధేన సమిధ్యమానవిభవాన్ ధన్యాంస్తథా ఽన్యాననుగాన్" ఇత్యుక్తప్రకారేణ శ్రీభా ష్యకారోత్తమాజచరణయుగళాన్యతరసమ్బన్ధేన ధన్యతయా ప్రసిద్ధ స్వప్రధాన

నైః పూర్వోక్తైర్యామునార్య ప్రణతార్తిహరాచార్య ప్రభృతిభి స్తద్గుణసజ్ఞా న బహుప్రీత్యా శ్రీభాష్యకారైశ్చ, ఆహితధియామ్ — "పరగతాతిశయాధా నేచ్ఛయా + పరశ్శేషీ" తిశేషత్వస్వరూపే శిక్షితధియామ్. (వి॥మూలమన్త్రా దినా శిక్షిత తత్త్వజ్ఞానానామ్)నః- అస్మాకమ్,, తతః- భగవతా భాగవత శే షతయా వినియుక్తత్వాత్, కంకర్యత్వభావే శేష్యతి ద్యాసిద్ధే శ్శేషత్వ స్వరూపోచ్ఛేదప్రసఙ్గా ద్భగవదిష్ట భాగవత శేషత్వస్య భాగవత కైఙ్కర్యమ న్తరేణాసిద్ధే స్తదభిమత భాగవతపర్యన్తం కైఙ్కర్య మభవ దిత్యర్థః. ॥౩౯॥

అ॥ (ప్ర॥ శ్లోకే సఙ్గృహీతం విస్తరేణోపపాదయన్ ప్రథమం కైఙ్ కర్యస్య భాగవత పర్యన్తత్వే నిబన్ధనం ప్రశ్నపూర్వకమాహ(ఇత్థం) ఇత్యాది నా = (సం॥) ఇత్థం- ఉత్తర కృత్యాధికారే, (స్వా॥ ఉత్తర కృత్యజ్ఞలితే) అ త- ఉపపత్తిర్మానంచ. (స్వా॥ చేతనస్య భగవదనన్యార్హ శేషత్వా చ్ఛేష త్వస్య పారతన్త్ర్యరూపత్వే కైఙ్కర్య ప్రయోజకత్వాభావా ద్భగవత్కైఙ్క

చ్చొల్లుకైక్కుడి యెన్నిల్; "పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా ఉపాదేయత్వమేవ యస్యస్వరూపం సశేషః పరశ్శేషీ" ఎన్ఱు వేదార్థసంగ్రహత్తిలే అరుళిచ్చెయ్దపడియే సర్వేశ్వరనుక్కు శేషభూతనాన వినక్కు అతిశయాధానమ్పణ్ణప్రాప్తమ్. అవ్వతిశయంతాన్ వస్తుశక్తియై అనురోధిత్తు వరవేణుమ్ - ఆనాల్ జీవనుక్కు పరనై ప్పఱ్ఱి శక్యమాన అతిశయమేదెన్ఱు పార్త్తవిడత్తిల్ శరీరత్వాది

ర్యన్త్యేవా ప్రాప్తా భాగవతకైఙ్కర్యపర్యన్తత్వం కుత ఇతి ప్రశ్నతాత్పర్యమ్.)

అ॥ శేష్యభిమతత్వం సద్వారకశేషత్వంచోపపత్తిరితివక్తుముపోద్ఘాత సఙ్గత్యా శేషలక్షణం తస్యసర్వలక్ష్యానుగతి ప్రకారంచాహ (పరగతే) తి. (స్వా) పరశ్శేషీ, తద్గతో యోఽతిశయ స్తదాధానేచ్ఛయా, శేషిగతయా శేషగతయా ఉభయగతయా మధ్యస్థగతయావా స్వీకార్యత్వమేవ యస్యస్వరూపం సశేషః, పరః— ప్రతిసమ్బన్ధీ, శేషీత్యర్థః. శేషిగతేచ్ఛైపాత్త శేషిత్వత్తుక్కుదాహరణం గ్రహోపకరణాదికళ్. శేషగతేచ్ఛాయత్తత్తుక్కు యాగప్రతికర్తా ఉదాహరణమ్. ఉభయేచ్ఛాయత్తత్తుక్కు రాజానం ప్రతి భృత్యా ఉదాహరణమ్. మధ్యస్థేచ్ఛాయత్తత్తుక్కు యాగంప్రతి ప్రయాజాదిరుదాహరణమెన్ఱుకరుత్తు (వి॥ పణ్ణప్రాప్తమ్- కర్తుంయోగ్యః.) (అత్రసారప్రకాశికాయాం శేషలక్షణవాక్యార్థవిస్తరోఽనుసన్ధేయః)

అ॥ ఇప్పడియానాలీశ్వరనైప్పత్త యచిత్తుక్కు శేషత్వమిల్లాదొళ్ళియాదో? అచేతనమీశ్వరనుక్కు ప్రీణనరూపాతిశయత్తై ప్పణ్ణవిల్లైయే? ఎన్న వరు (అవ్వతిశయన్తా) నితి. అచేతనతయా ప్రీణనవ్యాపారాశక్తత్వా త్తదభావేపి నక్షతిః ఎన్ఱుకరుత్తు. (వి॥ వస్తుశక్తియై = శేషభూతవస్తుయోగ్యతామ్, అనురోధిత్తు - అనుసృత్య, వరవేణుమ్, - ఆగచ్ఛేత్.)

అ॥ ఆనాలుమ్ చేతననుక్కుమ్ శరీరత్వా పృథక్సిద్ధవిశేషణత్వ ప్రయుక్తాతిశయమాత్రేణాపి శేషత్వం సిద్ధిక్కైయాలే శేషత్వ ప్రయుక్తమాక కైఙ్కర్యం సిద్ధిక్కవిల్లైయే? ఎన్నవరు (ఆనా)లితి. పాదువాయిరున్దదితి = అచిద్వ్యావృత్తమాక భగవద్గత్త చిచ్ఛక్తియైయుడైయ చేతననుక్కు అచేతనతు

ముఖత్తాలే అతిశయాధానమ్పణ్ణు ఇవనుక్కుమ్ అచిత్తుక్కుమ్ పొదువాయిరున్నదు. ఇవర్ విశేషిత్తుప్పణ్ణు మతిశయమ్ చైతన్యముఖత్తాలే యాయిరుక్కుమ్. అది లివర్ శాస్త్రవిరుద్ధమాక వర్తిక్కుమ్బోదు శాసితావాయ్ దండధరనాన ఈశ్వరనుక్కు లీలారసమాత్రత్తైయుణ్డాక్కి అమ్ముఖత్తాలే అతిశయాధాయకనామ్. శాస్త్రీ

యమాన వతిశయాధాయకత్వమాత్రం పర్యాప్తమన్నైన్నపడి. (వి॥ పార్త్తవిడత్తిల్ - పర్యాలోచనదశాయామ్, పొదువాయిరుక్కుమ్ - శరీరత్వాదేశ్చేతనాచేతన సాధారణత్వాదితిభావః (ది) శరీరత్వాదీత్యాదిశబ్దేన లీలోపకరణత్వాదిగ్రృహీతమ్)

అ॥ ఆనాలివర్ శరీరత్వాది కృతాతిశయ మన్నిక్కే శెయ్యు మతిశయముణ్డో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ) నితి. చైతన్యముఖేనాతిశయాధాయకత్వ మచేతనత్తోడు తుల్యమల్లామైయాలే ఇదసాధారణ మెన్నపడి.

అ॥ ఆనాలుమ్ చైతన్య ముఖేనాతిశయాధాయకత్వం భగవత్ప్రీతి సమ్పాదనరూపమాకి లైచ్ఛికసఞ్చారి మ్బణుకట నాస్తికనుక్కు అచిద్వ్యావృత్త శేషత్వ మిల్లాదొళ్లియప్రసజ్జిక్కుమ్. ఐచ్ఛికి సఞ్చారముఖేన లీలారసోత్పాదనరూపమాకిల్ కైఙ్కర్య రూపాతిశయాధానాభావేపి శేషత్వసిద్ధే ర్భగవత్కైఙ్కర్యోచ్ఛేదమ్ ప్రసజ్జిక్కుమ్. శాస్త్రీయానుష్ఠాన రూపాతిశయ సమ్పాదకత్వం ఎనక్కొళ్ళుమాకిల్ నిత్యముక్తాళుక్కు శేషత్వాభావమ్ ప్రసజ్జిక్కు మిత్యాది శఙ్కైయి లధికారిభేదేన శేషత్వప్రయుక్తాతిశయాధానం భిన్నభిన్న ప్రకార మెన్నరుళిచ్చెయ్కిరార్ (అనలివ) నిత్యాదినా. నాస్తికానాం లీలారసమాత్రరూపాతిశయాధాయకత్వం కామకామానాం తత్తత్ఫలహేతు భగవత్ప్రీతి సమ్పాదనముఖేన భగవదౌదార్య ప్రకాశనరూపాతిశయాధాయకత్వం నిత్యముక్తానాం సాక్షాత్కృత భగవత్ప్రీత్యేక ప్రయోజన కైఙ్కర్యముఖేన భగవతో భోగరూపాతిశయాధాయకత్వం బద్ధానాం పరమైకాన్తినామపి భగవత్ప్రీత్యేక ప్రయోజనక శాస్త్రీయ కైఙ్కర్యానుష్ఠానముఖేన లీలానువిద్ధ భగవద్భోగ రూపాతిశయా ధాయకత్వ మిత్యాద్యూహ్యమ్. (సం॥ శాస్త్రవిరుద్ధమాక - అవైదిక మర్యాదయా, శాస్త్రానుగుణమాక - ముముక్షు వైదికమర్యాదయా) శుభ ఇతి = అ

నుగుణమాక వర్త్తిక్కుమ్బోదు "శుభేత్వసౌ తుష్యతి దుష్కృతే తు నతుష్యతే உసౌ పరమ శ్శరీరీ" ఎన్గిఱపడియే ఈశ్వరనుక్కు సన్తోషత్తైయుణ్డాక్కి అవనుడైయ ఔదార్యాదిగుణఙ్గళ్ కుమరిరాతపడి అమ్ముఖత్తాలే "ఉదారా స్సర్వ ఏవైతే" ఎన్ఱవన్ తానే కొణ్డాడుమ్పడి అతిశయాధాయకనామ్ - అప్పడియే నిత్యరుమ్ ముక్తరుమ్ ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై సాక్షాత్కరిత్తుప్పణ్ణుకిఱ కైఙ్కర్యఙ్గళాలే "ప్రహ్వత్తయిష్యామి సనాథజీవితః" ఎన్గిఱపడియే భోగవిశేషత్తై ఉత్పాదిత్తు అమ్ముఖత్తాలే అతిశయాధాయక రావర్కళ్. ఇప్ప్రకారమ్ శాస్త్రముఖత్తాలే ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై యఱిన్దు కైంకర్యమ్పణ్ణుకిఱ కృతకృత్యనుక్కుమ్ సమానమ్. ఇవఱ్ఱిల్ శాస్త్రవిరుద్ధఙ్గళాలే ఈశ్వరనుక్కు లీలారసమాత్రత్తై యుణ్డాక్కుమ్బోదు తనక్కు అనర్థపర్యవసితమాయిరుక్కుమ్. బద్ధదశైయిల్ శాస్త్రత్తా

సౌ-పరమాత్మా, శుభేకర్మణి చేతనేన క్రియమాణే, తుష్యతి, నిషిద్ధే క్రియమాణేన తుష్యతి ఎన్గై. కుమరిరాతపడి - వ్యర్థమాయిరాపపడి. పణ్ణ ఇతి శేషః. (వి॥ కుమర్ - అభర్తృక కన్యకా, సాన్యర్థాభవతి తథానస్యురితిభావః అవన్ తానే - తేనైవభగవతా, కొణ్డాడుమ్పడి - మదౌదార్య వైయర్థ్యాభావకారకా ఏతేమహోదారా ఇతి యథాశ్లాఘ్యేత తథా ఇనన్ అతిశయాధాయకనామిత్యన్వయః.) భోగోనామ రాజాదేశ్చన్దనాదిజనిత ప్రీతి విశేషవత్ఫలహేతుసన్తోషా ద్విలక్షణ సన్తోషః.

అ॥ ఇప్పడి చైతన్యముఖేన వతిశయాధాన మపేక్షితమాకిల్ ముక్తతుల్యనాన కృతకృత్యనుక్కుమ్ శాస్త్రవిరుద్ధాచరణేన భగవల్లీలా రసాతిశయాధాయకతయాஉపి స్వస్వరూప శేషత్వసిద్ధేర్భగవత్కైఙ్కర్యమ్ సిద్ధిక్కక్కూడుమో? ఎన్ఱిశఙ్కైయి లుపోద్ఘాతమాక వస్తుస్థితియైయరుళి + ర్ (ఇవత్తి) లిత్యాదివాక్యద్వయత్తాలే. ఇవత్తిల్ - పూర్వోక్తాతిశయాధాయకత్వ భేదఙ్గళిల్, తనక్కు అనర్థతి = అభక్ష్య భక్షణాదికళిల్ తాత్కాలికసుఖాభాస స్వపురుషార్థమిరు

లుమ్ ముక్తదశైయిల్ ప్రత్యక్షత్తాలుమ్ ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై క్కాణ్డు తదనురూపమాక వర్త్తిక్కుమ్బోదు ఈశ్వరనుడైయ లీలాదిపురుషార్థత్తుడనే ఆనుషంగికమాక త్తనక్కుమ్ స్వాభిమతపురుషార్థముణ్డామ్ - ఆనపిన్బు చేతననాన వివేక బుద్ధిపూర్వకమాక ప్రరు ప్రవృత్తిపణ్ణుమ్బోదు తన్ పురుషార్థముమ్ ఆనుషంగికమాక వాకిలుమ్ పుకిరవేణ్డియత్తా లదువనుమ్బోదు ఈశ్వరాభిప్రాయ విశేషమడియాక వరవేణ్డుకైయాలే అదుక్కాక ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై యారాయ్న్దవిడత్తిల్ భాగవతకైంకర్యమ్ అవనుక్కు సర్వత్తిలుమ్ అభిమతమాయిరున్దదు. ఇవ్వర్థత్తిల్ "ఆరాధనానాం సర్వే

న్దాలుమ్ అత్యుత్కటనరకాది రూపస్వానర్థపర్యవసితమా మెన్నపడి. (దీ) లీలాదీత్యాదిశబ్దమ్ భోగాదిగ్రాహకమ్. అనుషఙ్గికమిత్యాది = శేష్యతిశయమాత్రమే ఉద్దేశ్యమాకిల్ లీలారస మెప్పోదు ముణ్డాకైయాల్ మోక్షతదుపాయ ప్రవృత్తి వ్యర్థమా మెన్నై. స్వప్రయోజనముమ్ పరార్థమాకైయాల్ "తనక్కే యాకవెనైక్కొళ్ళు" మెన్నిఱ వను సన్ధానముమ్ కూడుమ్.

అ॥ (స్వా) ఆనాలు మానుషఙ్గిక స్వపురుషార్థాన్వయి శాస్త్రీయ ప్రవృత్తి వేణ్డినాలుమ్ భాగవతకైఙ్కర్యముమ్ తత్ప్రాధాన్యముమ్ సిద్ధిక్కు క్కుడుమో? ఎన్నవ + ర్ (ఆనపిన్బి) తి. (వి) ఆనపిన్బు - ఏవంసతి. (సం) తదభిప్రాయానగుణవృత్తే స్స్వానర్థపర్యవసానాత్. (దీ) ఈశ్వరాభిప్రాయమ్ - ఈశ్వరాభిమతమ్, సర్వత్తిలుమ్ - సర్వాభిమతఙ్గళిలుమ్. అత్యన్తాభిమతా విష్ణో స్స్వజనా శ్శాస్త్రచక్షుషామ్। అతస్తద్దాస్యపర్యన్తం భగవద్దాస్య మిష్యతే॥ (వి)ఆనుషఙ్గికమాక వాకిలుమ్ - ఆనుషఙ్గికత్వేనాపి, పుకిఱవేణ్డి - ఫలేఽన్తర్భావత్వేనాపేక్ష్య, అత్తాలదువరుమ్బోదు - అజ్ఞానదశాకాలికాతిశయవిలక్షణాతిశయాధానేచ్ఛయా తత్కైఙ్కర్యప్రాప్తిసమయే, అభిప్రాయ + వేణ్డుకైయాల్ - ఈశ్వరాభిప్రాయ మూలకతయా ప్రాప్తు మపేక్షితత్వాత్, ఆరాయ్న్దవిడత్తిల్ - విమర్శదశాయామ్, సర్వత్తిలుమ్ - సర్వస్మాదపి.

అ॥ (దీ)ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణ ఙ్కాట్టుకిరార్ (ఆరాధనానా) మిత్యా

షాం విష్ణో రారాధనం పరమ్ । తస్మాత్పరతరం ప్రోక్తం తదీయా
రాధనం పరమ్ ॥ మమ మద్భక్తభక్తేషు ప్రీతి రభ్యధికా భవే
త్ । తస్మాన్మద్భక్తభక్తాశ్చ పూజనీయా విశేషతః ॥ మద్భక్తజన
వాత్సల్యం పూజాయాంచానుమోదనమ్ । మత్కథాశ్రవణే భక్తి
స్స్వరనేత్రాఙ్గవిక్రియా ॥ స్వయ మారాధనే యత్నో మమార్థేడం
భవర్జనమ్ । మమానుస్మరణం నిత్యం యచ్చ మాం **నో**పజీవతి ॥
భక్తిర ష్టవిధా హ్యేషా యస్మిన్ మ్లేచ్ఛేఽపి వర్తతే । సవిప్రేంద్రో
మునిః శ్రీమాన్సయతి స్సచ పండితః ॥ తస్మై దేయం తతో గ్రా
హ్యం సచపూజ్యో యథాహ్యహమ్ ॥ అనన్యదేవతాభక్తా యేమద్భ
క్తజనప్రియాః । మామేవ శరణంప్రాప్తా స్తేమద్భక్తాః ప్రకీర్తితాః ॥

ది. = తస్మాత్పరమ్ - తస్మాదుపరి, తదియానా మారాధనం పరతర మెౕగై. మ
ద్భక్తజనేతి = పూజాయామ్ - మద్భక్తపూజాయామ్, స్వరవిక్రియా - గద్గదత్వమ్,
నేత్రవిక్రయా - ఆనన్దాశ్రూద్గమః, అఙ్గవిక్రియా - పులకోద్గమః, అనుస్మ
రణమ్ - శేషిత్వానుసన్ధానమ్, మాం **నో**పజీవతి - మత్సకాశాత్ప్రయోజనాన్తరా
పరిగ్రహః. సవిప్రేన్ద్ర ఇతిమన్తవ్యః, శ్రీమాన్ - శేషత్వజ్ఞాన సమ్పద్యుక్తః, య
తిః - నిగృహీతేన్ద్రియః. తస్మైజ్ఞానందేయమ్, తతః - తస్మాత్, జ్ఞానమ్ -
సంశయే నిర్ణయ రూపం గ్రాహ్యమ్, పూజ్యః - బహుమన్తవ్యః, అన్యదేవతా
భక్తానభవన్తీ త్యనన్య దేవతా భక్తాః (స్వా॥ భాగవత్కైఙ్కర్యే ప్రమాణము
పన్యస్య భాగవతభక్త కైఙ్కర్యస్య తస్మాదాధిక్యే ప్రమాణ మాహ (మమ
మద్భక్త భక్తే) ష్వితి. మమసామాన్యత ఆరాధకేషు సత్సు ప్రీతిర్భవతి, మ
యి భక్తిమత్సుసత్సు అధికా ప్రీతిర్భవతి, మద్భక్తవిషయే భక్తిమత్స్వభ్యధి
కా ప్రీతిర్భవేత్. యతస్తస్మా న్మదధిక ప్రీతివిషయాపేక్షయా మదభ్యధికప్రీ
తివిషయా విశేషతః పూజనీయా ఇత్యర్థః. అథభగవద్భక్తలక్షణమాహ (మ
ద్భక్తజనే) త్యాది = మద్భక్తే విద్యమానస్యాపి దోషస్యాదర్శనమ్. మునిః-
మననశీలః, తస్మైదేయమ్ - జాత్యన్తరత్వాద్ద్రవ్యదానా సమ్భవేన జ్ఞానందేయ
మ్. అనన్యదేవతాభక్తాః - దేవతాన్తరభక్తా భాగవతభక్త్యభావేచ భగవద్భ

తస్య యజ్ఞవరాహస్య విష్ణో రమితతేజసః। ప్రణామం యేపి కుర్వన్తి
తేషామపి నమోనమః ॥ తదాశ్రయస్యాశ్రయణా త్తస్య తస్యచత
స్యచ। సం సేవనా న్నరా లోకే పూయంతే సర్వపాతకైః” ఇత్యా
దిప్రమాణఙ్గళై యథార్థాయిన్దాల్ రాజకుమారోపలాళనమ్పోలే భా
గవతకైంకర్యమ్ భగవానుక్కు అభిమతమాయిరుక్కైయాల్ శే
షభూతనాన విర్గళ్ శెయ్యుమ్ కించిత్కారఙ్గళిల్ భాగవతకైంకర్యమ్
ప్రధానమాయిరుక్కుమ్. ఇవ్విడత్తిల్ తత్త్వవిత్తుక్కు ప్రమాణసరణియై
ప్పార్త్తాల్ “యే యజన్తి పితౄన్ దేవాన్ బ్రాహ్మణాన్ సహుతా
శనాన్। సర్వభూతాన్తరాత్మానం విష్ణుమేవ యజన్తి తే” ఇత్యాది
కళిప్పడియే ఈశ్వరన్ భాగవతశరీరకనాయ్క్కొణ్డు ఆరాధ్యనా
మ్. “సచమమప్రియః” ఎన్గిఅపడియే పరమైకాన్తివిషయత్తిల్ ప్రీ
తిపరతన్త్రనాన ప్రకారియిరుక్కైయ నినైప్పార్త్తాల్ “జ్ఞానీత్వా

త్తేః పూర్ణతానాస్తీతిభావః. భాగవతభక్తి ప్రకారమాహ (తస్యే)తి. భాగవ
తకైఙ్కర్యస్య సర్వపాపనాశకత్వమప్యాహ (తదాశ్రయస్యే)తి. తస్య తస్య
చేతి తచ్చరమావధిదాసస్య సంసేవనా ల్లోకే నరా స్సర్వపాతకైఃపూయన్తే-
పరిముచ్యన్తే ఇత్యర్థః. ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణఙ్గళైయారాయ్న్దా లిత్యన్వయః. అ
భిమతమాయిరుక్కైయాలితి = సర్వత్తిలు మితిశేషః. (వి॥ ఆరాయ్న్దాల్ - ప
రామృశతిచేత్.)

అ॥ ఇప్పడి భగవదనన్యార్హ శేషభూతనాన యివ్వధికారి భాగవతోప
చార కైఙ్కర్యఙ్గళైప్పణ్ణిల్ అన్యారాధనప్రయుక్తమాక వనన్యత్వ విరోధమ్ వా
రాదో? ఎన్నవ + ర్ ; (ఇవ్విడత్తి) లితి = శేషత్వసమ్బన్ధ మన్దిక్కే విధిమా
త్రప్రేరితవాయ్ భాగవత కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణుమిడత్తిల్. తథాచ నిత్యకర్మసు అ
గ్నీన్ద్రాద్యారాధనస్య తదన్తర్యామి భగవదారాధనమ్పోలే ఇదువుమ్ భాగవత
శరీరక భగవదారాధనమాకైయాలే అనన్యత్వవిరోధమిల్లైయెన్రుకరుత్తు. భాగవ

త్తైర్మనమేమతమ్" ఎన్గిఱపడియే భాగవత కైంకర్యత్తై భగవాన్ త న్నన్తర్యామియాక్కొణ్డే పణ్ణినదాక ఉకక్కుమ్. ఇప్పడి శేషికక్కు అభిమత మెన్గిఱ వళవేయన్ఱు; శేషత్వమాకిఱ సమ్బన్ధమ్ తాన్ సద్వారకమాకవు ముండాకైయాల్ కైంకర్యముమ్ సద్వారకమాకవుమ్ ప్రాప్తమ్. అదెజ్జనేయెన్నిల్; నిత్యం శ్రియా సమేతస్య భర్తా రాత్మ

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

త శరీరక నాయకౌక్కొణ్డుమితి = "సాక్షాదప్యవిరోధం జైమినిః" ఎన్గిఱన్యాయత్తాలే అద్వారకమాకవుమ్ ప్రమాణబలత్తాలే సద్వారకమాకవు మారాధ్యనామెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి భాగవతారాధన మన్తర్యామిదృష్ట్యా భగవదారాధనమాక లస్మిన్నాదిపదఘటిత భగవదారాధనమ్మోలే ఇదువు మొరు సద్వారక భగవదారాధనమాకైయాలే ఇదుక్కు ప్రాధాన్య జుణ్డుడువ దెజ్జనే? యెన్నవ + ర్ (సచమమప్రియ) ఇత్యాదినా. సర్వాన్తర్యామిక్కి వేరొయఅన్తర్యామి యిల్లావిట్టాలు మన్తర్యామివ దత్ప్రీతివిషయత్వా ద్భాగవతస్య సాక్షాత్స్వారాధనా పేక్షయా భాగవతద్వారక స్వారాధనమ్ భగవానుక్కు అత్యన్త తుష్టికర మెన్ఱపడి. (వి॥ పణ్ణినదాక ఉకక్కుమ్ - స్వాన్తరాత్మవిషయే కృతమివసన్తుష్యేత్, అతస్తద్విషయే స్వారసికీ ప్రీతిర్జాయతఇతి ప్రీతిప్రేరితత్వమ ప్యస్తీతి భావః.)

అ॥ (ప్ర) ఏవం భగవచ్ఛేషత్వస్యైవ భాగవతకైంకర్యానుష్ఠాపకత్వము క్త్వా భాగవత శేషత్వమపి తదనుష్ఠాపక మిత్యాహ (ఇప్పడీ)త్యాదినా. (వి॥ అభిమతమెన్గిఱ వళవేయన్ఱు - అభిమతమిత్యేతావన్మాత్రమేవ నభవతి, సమ్బన్ధత్తాన్ - సమ్బన్ధస్య, సద్వారక ముణ్డాకైయాలే - సద్వారకస్యవిద్యమానత్వాత్, కైంకర్యంచ సద్వారకతయాపి ప్రాప్తమ్, అవాన్తరశేషిభూత భాగవతనిష్ఠాతిశయాధానే భగవచ్ఛేషభూత భాగవతనిష్ఠాతిశయాధానస్య శేష్యతిశయావహత్వా త్పరమ శేషిణోఽతిశయ స్సిద్ధ్యతీతి భావః.)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి చేతనగత శేషత్వ సమ్బన్ధమ్ సద్వారకమాక క్కూడుమో? సర్వప్రధాననాన ఈశ్వర నద్వారకమాక సాక్షా దేవ శేషియాకిల్ శేషత్వముమ్ తదనురూపమాక అద్వారకమాకవే యిరుక్క వేణ్డావో? ఎన్ను శఙ్కిత్తుత్తరమ + ర్ (అదెజ్జనేయెన్ని) లిత్యాదినా. నిత్యమితి నిత్యమ్, శ్రియా -
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

లక్ష్మ్యా, సమేతస్య భక్తైరాత్మవత ఇతి విశేషణద్వయముమ్ విధేయత్తిల్ యథా క్రమ మన్వయిక్కిఱదు. శ్రియాసమేతస్య సహ శేషిత్వం - శ్రీసాహిత్యేన సాక్షాత్సర్వశేషిత్వంస్యాత్. "అస్యామమచ శేషంహి విభూతిరుభయాత్మికా॥ ఉభయాధిష్ఠానంచైకం శేషిత్వమ్" ఇత్యాద్యనుసారత్తాలే శ్రియోడేకూడవే శేషిత్వమ్. ఇవన్నిక్కే శ్రీద్వారకమాకవాదల్ శ్రీనైరపేక్ష్యేణవాదల్ శేషిత్వమిల్లైయెన్నపడి భక్తైరాత్మవతః, మా—నవిద్యన్తే, పరే, యస్మాత్సపరమః, సచాసా వాత్మా, తస్య, భక్తై, రాత్మవతః = "జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమత". మితి జ్ఞానిన మాత్మాన—మన్తర్యామిణంమన్వానస్య, ఇఙ్గుత్కృష్టాన్తరశూన్యనాన పరమాత్మా జ్ఞానియై ఆత్మావాక వుడైయనానదు? జ్ఞానియై స్వోత్కృష్టనాక వైజ్ఞానిర్కైః. స్వతస్సర్వజ్ఞనానవన్ జ్ఞానియై వుత్కృష్టనాక వెణ్ణుకైయావదు? తత్ప్రీణనవ్యాపారత్తై స్వప్రీణనవ్యాపారాపేక్షయా స్వస్యోత్కృష్ట ప్రీణనమాక వెణ్ణుకై. అక్కైయా లిన్నబుద్ధి విశేషత్తైయుడైయ పరమాత్మావుక్కు సద్వారక శేషిత్వ ముపపన్నమ్. స్వప్రీణన వ్యాపారాపేక్షయా స్వభక్తప్రీణనవ్యాపారే ఽధిక ప్రీతిమత్వరూప శేషిత్వమానదు స్వభక్తస్యకైఙ్కర్య జనిత ప్రీతిరూపాతిశయ భాక్త్వరూప శేషిత్వ మన్తరేణాను పపన్నమన్రో; ఇప్పడి శేషిత్వం సద్వారకమాకైయాలే శేషత్వ సమ్బన్ధముమ్ సద్వారకమాకక్కడవదెన్నుమిడత్తై యెణ్ణుకరుత్తు. భక్తైరాత్మవత్వమమ్ ప్రమాణాన్తరాను గుణ్యత్తాలే శ్రీవిశిష్టనుక్కేయాకైయాలే సద్వారక శేషిత్వముమ్ శ్రీవిశిష్టనుక్కేన్నుమిడముమ్ సిద్ధమ్.

(దీ) నిత్యమితి = భక్తైరాత్మవతః, నిత్యం శ్రియా సమేతస్య పరమాత్మనః అద్వారకేణ శేషిత్వేనసహ సద్వారకంచ శేషిత్వంస్యాత్, ఆత్మవత్యస్త్యాభిమతత్వా ద్భక్తశేషత్వేనవినియోజన మాత్మవత ఇత్యనేన వివక్షితమ్. ఇన్నవిశేషణత్తాలే సద్వారకత్వ ముపపాదితమామ్. నిత్యం శ్రియాసమేతస్య పరమాత్మనశ్శేషిత్వ మెన్ననిత్తాల్ శ్రీవిశిష్టమే సద్వారకాద్వారక శేషియాయిత్తు. యద్వాసహచ శేషిత్వం సద్వారకంచ శేషిత్వం స్యాదిత్యన్వయః. శ్రియాసమేతస్య= శ్రీవిశిష్టరూపేణ శేషిత్వమ్, భక్తైరాత్మవతః— భక్తద్వారా శేషిత్వం స్యాదిత్యర్థః, యద్వా భక్తైరిత్యత్ర సమేతస్యేత్యనుషఙ్గః, ఆత్మవత ఇతి ప్రతిసమ్బన్ధి నిర్దేశానపష్ఠ్యన్తః, జ్ఞానినః ప్రతీత్యర్థః.

(ప్ర) భగవదనన్యార్హ శేషభూతస్య భాగవత శేషత్వంవాకథ? మిత్యత్ర సద్భృష్టాన్తం యుక్తితో వచనతశ్చ సమర్థయతె (అడియార్క్కు) లిత్యాదినా.

నిత్యమితి = "హ్రీశ్చతెలక్ష్మీశ్చపత్న్యౌ॥ అహోరాత్రే పార్శ్వే॥ విష్ణోశ్శ్రీరనపాయినీ॥ జ్ఞానీత్వాత్మైవే" త్యాదిభి శ్శ్రియో భాగవతానాంచ నిత్యయోగాన్తరాత్మతోక్త్యాఽత్యన్తాభిమతత్వావగమా త్తన్వశేషభూతానాం స్వాత్యన్తాభిమత విషయే శేషత్వాపాదనస్య లోకేపిదర్శనా త్తైస్సహ సదాసాక్షాచ్ఛేషిత్వం తేషామపి శేషిత్వా త్తద్ద్వారాచ సదాశేషిత్వమస్తీత్యర్థః.

(వి) అనన్యార్హభగవచ్ఛేషస్య కథ మవాన్తరశేషత్వ? మితిశఙ్కా—పూర్వకం యథారాజ్ఞా స్వశేషభూతాభరణ మాలికాదికం స్వగజాదిషు నిక్షిప్య స్వయంతదలఙ్కారోఽనుభూయతే తద్వత్ "అస్యామమచ శేషంహి విభూతిరుభయాత్మికా॥ ప్రభవో భగవద్భక్తా మాదృశాం సతతం ద్విజ॥ మమ మద్భక్త భక్తేషు ప్రీతిరభ్యధికా భవేత్" ఇత్యాది ప్రమాణై స్స్వతన్త్రేణ భగవతైవ స్వభక్తశేషతయా వినియుక్తత్వస్యా వగతత్వా త్తద్ద్వారక శేషత్వం జీవస్య సద్వారక శేషిత్వం పరమాత్మనశ్చోపపన్నమితి సమర్థ్యతే (అజ్జనేయొన్ని) లితి - నిత్యమితి. నిత్యం శ్రియాసమేతస్య భక్తైస్సదా ఆత్మవతః - భక్తేష్వన్తరాత్మత్వేన అభిమానవతః, తైర్వినా స్వరూప సత్తానాస్తీతి మన్యమానస్యేత్యర్థః. శేషిత్వమ్, సహ - అద్వారక శేషిత్వేన సహ, - సద్వారకంచస్యాదిత్యర్థః. (కారికాదర్పణే = యథా"దేవదత్తస్యగృహమిద" మిత్యత్ర తత్పత్న్యాస్తదాత్మజానాంచ శేషిత్వమవర్జనీయ మేవమజస్రావినాభావా దత్యన్త ప్రీతివిషయ లక్ష్మీముఖేనేవ స్వాత్మతయా లక్ష్మ్యపేక్షయా ప్యత్యన్త ప్రీతివిషయ భక్తజన ముఖేనాపి శేషిత్వం (ప్రణాడ్యాపి భగవతస్సిధ్యతీతిభావః) భక్తైరాత్మనతః శ్రియాసమేతస్యేత్యనేన భగవచ్ఛేషత్వం భాగవత శేషత్వ పర్యన్తమా మిత్యన్వయః, "అస్యహం జీవితం + విశేషతః" ఇత్యుక్తరీత్యా లక్ష్మ్యపేక్షయా భాగవతానాం భగవదత్యన్తాభిమతత్వం వ్యఞ్జితమ్.' తథాచ తచ్ఛేషత్వం భగవదభిమతమతి భగవదనన్యార్హ శేషత్వస్య నవిరోధ ఇతిభావః.

(సం) నను భగవత స్సద్వారక శేషిత్వేసతిహి చేతన స్సద్వారక శేషస్స్యాత్? తదపిద్దేరిపమప్యసిద్ధ మిత్యభిప్రాయేణ "అజ్జనేయొన్ని" లితిశఙ్కామవతార్య పరిహరతి (నిత్య) మితి. సాక్షాచ్ఛేష్యేవ భగవాన్నిత్యం లక్ష్మ్యాసమేతఇతి యథా లక్ష్మ్యాస్సహైవ లక్ష్మీద్వారాఽపి శేషిత్యను మన్యసే తథా "పితా పుత్రేణ పితృమా" నితివత్ "జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమత" మితిస్వాన్తరా

వత స్సదా । సహాసన్వారకంచస్యా, చ్ఛేషిత్వం పరమాత్మనః ॥ స్వ
తన్త్రిరాయ్ స్వచ్ఛందలీలనాన రాజా తాన్ పూణ్డ ఆభరణత్తైయుమ్
ఇట్టమాలైయైయుమ్ అడియార్కళైయుమ్ ఆనైకుతిరైకళై
యుమ్ కళుత్తిలే ఇడుమాప్పోలే "అడియార్క్కెన్నై యా
ట్పడుత్తవిమలన్" ఎన్నుమ్ "నారదో౽హ మనుప్రాప్త స్త్వద్దర్శ
నకుతూహలాత్ । ప్రభవో భగవద్భక్తా మాదృశాం సతతం ద్విజ"
ఎన్నుమ్ "మత్తుమోర్ తైవ ముళతెన్ఱిరుప్పారోడు ఉత్తిలే
నుత్ఱదుమున్నడియార్క్కడిమై" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱపడియే అత్యన్త

త్మతయా సదాపరమ ప్రీతివిషయ భాగవతైస్స్వంచ శేషీ, తథా భాగవతద్వా
రా౽పి శేషీతి కైముతికన్యాయేన సిద్ధ మనుమన్తవ్య మితిభావః. పుత్రేపితృమ
త్త్వం కాదాచిత్క మిత్యస్య తద్వైషమ్యద్యోతనాయ సదేత్యుక్తిః.

అ॥ ఏవం భగవచ్ఛేషత్వస్య భాగవత శేషత్వ పర్యన్తతాం లోకాన్వా
యాభ్యా మపిదర్శయన్నుక్తారంవివృణోతి (స్వతన్త్రనా) యిత్యాదినా. (వి)
తాన్ పూణ్డ ఆభరణత్తైయుమ్—స్వయమలఙ్కృతమాభరణమ్, ఇట్టమాలైయై
యుమ్ ధృతమాలికాంచ, అడియార్కళైయుమ్ - దాసానాంచ, ఆనైకుదిరైక
ళైయుమ్ - గజా శ్వాదీనాంచ, కళుత్తిలే - కణ్ఠే, ఇడుమాప్పోలే - ప్రక్షేప
వత్. అస్య యథేష్ట వినియోగేత్య నేన సమ్బన్ధః. గజాదిమూర్ధ్ని మాలా ప్రక్షే
పతుల్య భాగవతాధీన కరణతా రూప యథేష్ట వినియోగార్హతయా చేతనస్యేతి
భావః. (దీ) ఇడుమాప్పోలే - ఇష్టమానపడి వినియోగిక్కైక్కు అర్హమాయ్తైయాలే
యెన్నర్థమ్. యద్వా ఇడు మిడత్తిల్ ప్పోలే ఎన్నర్థమ్. (స్వా) స్వతన్త్రనాకై
యాలే స్వశేషవస్తువై యన్యత్ర వినియోగిక్క శక్తనెన్నపడి. నిష్ప్రయోజన మా
క విప్పడి వినియోగిక్క క్కూడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కా వారణార్థం "స్వచ్ఛన్దలీ
లనా"నేతి; లీలారసం ప్రయోజనమెన్నుకరుత్తు. అడియార్క్కిత్యాది = అడియా
ర్క్కు - స్వదాస భూతభాగవతర్కళుక్కు, ఎన్నై - అడియేనై - ఆళ్ పడుత్త -
దాసభూతనాకప్పణ్ణిన, విమలన్ - నిర్మలన్. మత్తుమోర్ తెయ్వమ్ - అన్యముఖ
దైవమ్, ఉళతెన్ఱు - ఉణ్డెన్ఱు, ఇరుప్పారోడు - దేవతాన్తర భక్తాళోడు, ఉత్తి
లేన్ - సంసర్గరహితోన్, ఉత్ఱదుమ్ - అఙ్గీకరిత్తదుమ్, ఉన్నడియార్క్కడిమై -

పారతన్త్ర్యాదికళ్ అడియాక భగవదిష్ట వినియోగార్హ్మత్తైయాలే భగవచ్ఛేషత్వమ్ తాన్ యావదాత్మభావియాన కట్టళైయిలే భాగవతశేషత్వపర్యన్తమాయిరుక్కుమ్. ఇఙ్గు భాగవతత్వ మడియాక స్వరూపప్రయుక్తమాకవుమ్ "గుణైర్దాస్య ముపాగతః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే గుణజ్ఞాన మడియాక స్వేచ్ఛైయాలుమ్ వన్ద భాగవత శేషత్వమ్ "భగవద్భక్తాః - మాదృశామ్" ఎన్గిఱ ఇరణ్డుపదత్తాలుమ్ సూచితమ్.

త్వద్దాస భూత భాగవత దాస్యమ్. (పారతన్త్ర్యాదీత్యత్రాదిశబ్దేన (ప్ర॥ ఆవిర్భూత భగవచ్ఛేషత్వమ్) గుణజ్ఞానాదికం గృహ్యతే.) (ప్ర॥ అత్యన్తపారతన్త్ర్యాదీతి = చేతనస్య భగవదత్యన్త పారతన్త్ర్యం భాగవత శేషత్వ నిబన్ధనమితి తస్య యావదాత్మ భావిత్వా దస్యాపి యావదాత్మ భావిత్వమిత్యర్థః. (దీ) యావదాత్మ భావియాన కట్టళైయిలే యెన్ఱత్తాల్ భగవచ్ఛేషత్వమ్ కాలత్తిల్ కొణ్డువిట్టాప్పోలే సమ్బన్ధి పర్యన్తం కొణ్డువిట్టపడి శొల్లిత్తు.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భాగవత శేషత్వం సిద్ధమానాలుమ్ "ప్రభవో భగవద్భక్తా మాదృశాం సతతం ద్విజ" ఎన్గిఱప్రమాణత్తిలే "మాదృశాం భగవద్భక్తాః ప్రభవః నత్వన్యేషా" మెన్ఱు సిదిక్కైయాలే సర్వర్కుమ్ భాగవత శేషత్వం సిద్ధిక్కవిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (ఇఙ్గి)తి. ఒరుత్తనుక్కు భాగవతత్వ మణ్డాకిలవనుక్కు సర్వముమ్ శేషమాకక్కడవదెన్ఱు భాగవతత్వ మడియాక భగవదిష్ట వినియోగసిద్ధమాయుమ్ భాగవత విషయత్తిల్ తనక్కు గుణాధిక్యదర్శనత్తాలే స్వేచ్ఛయా వన్దదాయుమ్ భాగవత శేషత్వ మిరణ్డు విధమ్. "మాదృశా" మెన్గిఱత్తుక్కు భాగవతవిషయత్తిల్ గుణాధిక్య దర్శనత్తైయుడైయ వెఙ్గళుక్కెన్ఱర్థమాకైయాలే "భగవద్భక్తాః - మాదృశా' మెన్గిఱ విరణ్డుపదత్తాలుమ్ క్రమేణద్వివిధ శేషత్వం సూచితమాకైయాలే సర్వర్కుమ్ భగవదిష్ట వినియోగ సిద్ధ శేషత్వం సిద్ధమెన్ఱుకరుత్తు (ది॥ సూచితమ్ - క్రమేణ ఎన్ఱపడి. (వి॥గుణజ్ఞానమ్ - భాగవతనిష్ఠా జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యది జ్ఞానమ్)

ఆ॥ ఇప్పడి భాగవత శేషత్వమ్ సిద్ధిత్తాలు మిదు భగవచ్ఛేషత్వా పేక్షయా ఉత్కృష్ట మెన్ఱదు కూడుమో? భగవచ్ఛేషత్వమ్ భగవానుక్కు స్వకీయదాస్యపర్యన్త వినియోగార్హమాయిరుక్కుమాప్పోలే భాగవత శేషత్వం భాగవతను

ఇబ్భాగవతశేషత్వమ్ క్రయమె శెల్లున్పడియై "పేశువా రడియార్కళెన్దమ్మై విఱ్కవుమ్ పెఱువార్కళ్" ఎన్ఱు కల్పసూత్ర వ్యాఖ్యాతావాన పెరియాళ్వార్ అరుళిచ్చెయ్దార్ - ఇదు మధ్యమపద

త్తుక్కు స్వేష్టవినియోగ పర్యన్త మల్లామైయాలే తదపేక్షయా నికృష్టమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఇబ్భాగవతశేషత్వ) మితి. పేశువా రడియార్కళ్ - నామ సఙ్కీర్తన పరరాన శ్రీవైష్ణవర్కళుడైయ, అడియార్కళ్ - దాసభూతర్, భాగవత దాస్యరసికరాన. భాగవతర్కళ్, ఎన్దమ్మై-నమ్మై విఱ్కవుమ్ పెఱువార్కళ్ - విత్తుక్కొళ్ళవుమ్ సమర్థరెన్ఱపడి. (ద్రి॥ కల్పసూత్రవ్యాఖ్యాతాక్కళైన్ఱత్తాలిబ్భాగవతశేషత్వాది ధర్మశాస్త్రసిద్ధమానమైతోన్ఱుమ్.) కల్పసూత్రేతి= అఙ్గాఙ్గికళుడైయ శేషశేషిభావస్వరూపముమ్ స్వత్వత్యాగాత్మక యాగాన్తర్గత స్వత్వస్వరూపముమ్ సోమక్రయణాన్తర్గత క్రయవిక్రయ స్వరూపముమ్ వినియోగప్రకారమ్ముదలాన వర్థఙ్గళై సమీచీనన్యాయఙ్గళాలే నిర్ణయమ్పణ్ణి కల్పసూత్ర వ్యాఖ్యానమ్పణ్ణిన పెరియాళ్వా న్ఱపడి. (ప్ర॥ నిత్యనైమిత్తికే కస్యాప్యంశస్యాపరిత్యాగేన అనుష్ఠాన ప్రకార ప్రతిపాదన పరత్వాత్కల్పసూత్రాణాం తద్వదేవ కృష్ణస్య మథురాగమనమారభ్య యావద్ద్వారకాగమన మనుష్ఠిత కృత్స్న వ్యాపారాణాం స్వప్రబన్ధే తేనైవ క్రమేణ ప్రతిపాదనాచ్ఛ్రీభట్టనాథానాం కల్పసూత్రవ్యాఖ్యాతృత్వమితి భావః) ఆకైయాల్ భగవచ్ఛేషత్వం భాగవతశేషత్వమ్పోలే క్రయవిక్రయ పర్యంత వినియోగార్హ మల్లామైయాలే తదపేక్షయా భాగవతశేషత్వమే ఉత్కృష్ట మెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ స్వరూపశోధనైపమ్పర్య ప్రవృత్తమూలమన్త్రత్తిలే యవధారణత్తాలే భగవానుక్కే ఇవ్వాత్మా శేషమెన్ఱు సిద్ధియానిర్క తద్విరుద్ధమాక భాగవత శేషత్వ కల్పన కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇది)తి. మధ్యమ పదత్తుక్కు - నమస్సుక్కెన్ఱపడి, నమస్సు అత్యన్త భగవత్పారతన్త్ర్య పరమాకైయాలే స్వతన్త్ర శేషిక్కిష్ట వినియోగార్హ మెన్ఱు సిద్ధిక్కైయాల్ మూలమన్త్రత్తిలుమ్ స్వతన్త్ర శేషిక్కు ఇష్టమాన భాగవతశేషత్వం సిద్ధిక్కుమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ భాగవత శేషత్వం ప్రమాణబలత్తాలే సిద్ధిత్తాలుమ్ భాగవత కైఙ్కర్యమ్ సిద్ధిక్కవిల్లైయే? "ఆరాధనానాం సర్వేషా" మిత్యాది ప్రమాణబలత్తాలే యదువుమ్ సిద్ధిక్కుమెన్ఱి లన్ప్రమాణసిద్ధ భాగవత కైఙ్కర్య ము

త్తుక్కు త్తాత్పర్యార్థమ్. ఇవ్వర్థత్తై యనుసన్ధిత్తా ల్శేషత్వమ్ స ద్వారకమాకవుమ్ అద్వారకమాకవుమ్ నిష్టనిలైయిలే శేషవృత్తి యాన కైఙ్కర్యముమ్ నిఱ్కుమ్. ఆకైయాల్ తత్తశక్తిక్కనురూప మాక భగవత్కైఙ్కర్యత్తినుడైయ సాధ్యాకారవివృద్ధియాన పురుషార్థత్తిల్ ఎల్లైనిలత్తై త్తరిశుతూర్ విడాతొழிయ ప్రాప్తమ్.

త్కృష్టసుకృత విశేషమాయ్కొణ్డు "యేయజన్తీ" త్యాది ప్రమాణబలత్తాలే భాగవతాంతర్యామ్యారాధనరూప భగవత్కైఙ్కర్యమాకవే సిద్ధిక్కైయాల్ భాగవతకైఙ్కర్య రూపత్వమిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వర్థత్తై)ఇతి. ఇవ్వర్థత్తై - భగవదత్యంత పారతంత్ర్యసిద్ధ భగవత్తవినియోగార్హతారూప మధ్యమపదార్థత్తైయె న్నపడి. శేషత్వం నిష్టనిలైయిలేఇతి = శేషత్వ పురస్కారమన్టిక్కె ప్రమాణబలత్తాలే భగవదత్యన్తాభిమతత్వ బుద్ధ్యా పణ్ణిన భాగవతారాధనమ్ "యేయజన్తి" త్యాద్యనుసారత్తాలే కేవల భగవత్కైఙ్కర్యమానాలుమ్ భగవచ్ఛేషత్వ పారతన్త్ర్యాదికళడియాక వంద భాగవత శేషత్వద్వారకమాకిల్ తత్కార్య శేష్యభిమతాచరణరూప కైఙ్కర్యము మవాంతర శేషి భాగవత ప్రీణనరూప భాగవత కైఙ్కర్యమాయ్కొణ్డే పరమశేషి భగవత్కైఙ్కర్యమా మెన్రుకరుత్తు.

అ॥ (ప్ర) ననేవం భగవత్కైఙ్కర్యస్యైవ భాగవతకైఙ్కర్యస్యాపి ఫలత్వే సాధ్యద్విత్వప్రసఙ్గః, భాగవతానా మనంతత్వాదేకైకం ప్రత్యేకైకః కైఙ్కర్యస్యాపి కృత్వా నిర్వర్తయతు మశక్యత్వా "న్నహ్యశకనీయ మర్థం వేదోవిధత్తే" తిన్యాయా న్మంత్ర ప్రతిపాద్యత్వం నోపపద్యత ఇత్యత్ర యథాప్రాభాకరమతే పరమాపూర్వస్యైవ పరమసాధ్యత్వేపి స్వర్గస్యాపి సాధ్యవివృద్ధిరూపత్వేన సాధ్యాంతర్భావః; మతాంతరేపి స్వర్గస్యసాధ్యత్వే తత్రకాలాంతరభావి స్రక్చన్దనాద్యనుభవస్య తదనువృత్తేశ్చ సాధ్యవివృద్ధిరూపత్వేన సాధ్యాంతర్భావస్తద్వదేవ భాగవత కైఙ్కర్యస్య సాధ్యవివృదిరూపత్వ మేవేత్యభిప్రేత్య భగవత్కైఙ్కర్యే యథాశక్త్యనుష్ఠేయత్వవ ద్భాగవత కైఙ్కర్యేపి యథాశక్త్యనుష్ఠేయత్వస్యైవ విధితాత్పర్య విషయత్వా ద్రహస్యత్రయే ఫలప్రతిపాదకాంశవ వ. తస్యాపి ప్రతిపాదన మిత్యాహ (ఆకైయాలి)తి. (దీ॥ సాధ్యాకారవివృద్ధి - శేషసూతనాల్ సాధ్యం. భగవత్కైఙ్కర్యమ్, అదినుడైయవాకార వివృద్ధి - సీ

ఇదు "భర్తృభృత్యగణస్యచ" మఱ్ఱుమ్ "ఆప్తో విష్ణో రనాప్తశ్చ ద్వివిధా పరికర స్మృతః । నిత్యో నన్త్యో నచానిత్యః కర్మవశ్యో ముముక్షుభిః" ఎన్ఱు శ్రీపౌష్కరాదికళిల్ శొన్న న్యాయత్తాలే పతివ్రతాధర్మమ్బోలే యిఱుక్కిఱ పరమైకాన్తిత్వత్తుక్కు మికవుమ్ ఉచితమాన పతిచిత్తానువర్తనమ్. ఆకైయాల్ హేత్వన్తరగత్తాలన్ఱిక్కే అనన్యార్హ శేషత్వ జ్ఞానమడియాక వరుకైయాలే ఇవ్వనన్యశేషత్వమ్

మాభూమియాన భాగవత కైఙ్కర్యత్తై యెన్నై.) తరిశుతూర్ విడాదొళియ - సీమాంతవ త్వస్యాఽవ్యనవ్వారణ్యం యథానభవేత్తథాకర్తుం యోగ్యమ్. యథాక్షేత్రాదీనాం కర్షణాదిపూర్వకానుభవాభావే కిఞ్చిత్కాలానన్తరం కర్షణాదే స్స్వరూపాయోగ్యమహారణ్యం భవే దేవమేవ భాగవత కైఙ్కర్యస్య యావచ్ఛక్త్యనుష్ఠానాభావే భగవత్కైఙ్కర్య కరణే స్వరూప యోగ్యతాప్యపేయాదితి భావః. (వి॥ ఎల్లైనిలత్తై - పరమాపదిమ్)

అ (ప్ర) ఏవ మస్య భాగవతశేషత్వే "తేచైవానన్యదేవతా" ఇత్యుక్తపారమైకాంత్య విరోధ స్స్యాదిత్యత్ర యథాపతి వ్రతాయా భర్తృభృత్యానాంచ పరిచరణేపి నపాతివ్రత్యవిరోధః ప్రత్యుత పతిచిత్తాను వర్తనరూపత్వేన పాతివ్రత్యానుగుణ్య మేవ మేవ భాగవతపర్యంత శేషత్వస్య తచ్ఛేషత్వానుగుణ్యమేవేతి నపారమై కాంత్య విరోధ ఇత్యాహ (ఇదు భర్తుర్భృత్యగణస్యచే) త్యాదినా. "నదోషోహియథాలోకే భర్తుర్భృత్యగణస్యచ । మానసాద్ధర్మపత్నీనాం సమక్షేవా పరోక్షతః" ఇతిపౌష్కరసంహితాయా మైకాన్త్యాత్షేప సమాధాన పరమిదం వచనమ్. ధర్మపత్నీనాం భర్తుర్భృత్యగణస్యచ శశ్రూషా యథానదోష స్తద్వన్నదోష ఇత్యర్థః. (దీ) ఆప్తఇతి. విష్ణు విషయైయ పరికరమ్ - భృత్యవర్గమ్, ఆప్తమెన్ఱు మనాప్తమెన్ఱు మిరణ్డువిధమ్. అదిలాప్తో యో నిత్యః భాగవతాది స్సముముక్షుభిరారాధనీయః; అనిత్యరాయనాప్తరాన బ్రహ్మాదికళ్ కర్మవశ్యతయాఽవంశ్యర్.

అ॥ ఉపపాదిత్తత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయాలి)తి. (స్వా) ఆకైయాల్ - మికవు ముచితమాన పతిచిత్తానువర్తనమాకైయాల్, హేత్వంతరత్తాల

విరుద్ధమన్ఱు. ఇబ్భాగవత శేషత్వమ్ స్వాభావికమో ఔపాధిక మో వెన్నిల్ కర్మకృపాధీనకళై "నిత్యాభివాఞ్ఛితపరస్పరనీచ భావై:" ఎన్ఱిఉపనిషద్ యావదాత్మభావియాయ్క్కొణ్డు ముక్తదశైయిలు మనువర్త్తిప్పతొన్ఱాయ్ ఇరుక్కైయాలే స్వాభావిక మెన్నవుమామ్ - భగవత్సంబన్ధ జ్ఞానవిశేషనిబన్ధనమాకైయాలే ఔపాధికమెన్నవుమామ్. ఇప్ప

న్నిక్కు-ఇతి = అనన్యార్హభగవచ్ఛేషత్వ జ్ఞానమడియాక వన్ద అనన్య శేషత్వమే విరుద్ధమన్ఱు; భర్త్రనుబన్ధి విషయత్తిల్ పతివ్రతైక్కు హేత్వన్తరత్తాలే వన్ద శేషత్వమ్పోలే భాగవత విషయత్తిలుమ్ హేత్వన్తరత్తాల్ వన్ద శేషత్వం పరమైకాన్తిక్కు విరుద్ధమెన్ఱుకరుత్తు. ఇఙ్గు భాగవతనుక్కు భాగవత శేషతాయామ్ ప్రతిసమ్బన్ధీ భాగవత నెన్ఱిఱ బుద్ధియుమ్ స్వస్యభగవచ్ఛేషతా బుద్ధియుమ్ నిమిత్తమ్. ప్రతిసమ్బన్ధీ భాగవతనెన్ఱిఱ బుద్ధియిల్లావిట్టాల్ అభాగవత శేషత్వం ప్రసజ్గిక్కుమ్. స్వస్య భగవచ్ఛేషత్వ జ్ఞానాభావే స్వతన్త్ర శేషిష్టవినియోగార్హతా జ్ఞానాభావేన భాగవత శేషత్వ జ్ఞానాసమ్భవాదెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥ హేత్వంతరత్తాల్ - కర్మత్తాలెన్ఱపడి. (సం॥ క్షుద్రప్రయోజనాన్తరాత్) "నచానిత్యః" ఎన్ఱునిషేధిక్కైయాలనన్యార్హ శేషత్వజ్ఞాన మడియాకవుమ్ దేవతాన్తర శేషత్వ మాకాదెన్ఱుతోన్ఱుకిఱదు.)

అ॥ ఆనాల్ ఇబ్భాగవత శేషత్వమ్ భగవచ్ఛేషత్వమ్పోలే స్వాభావికమాకిల్ వస్తుస్వరూప ప్రయుక్తతయా భగవచ్ఛేషతాజ్ఞాన ప్రయుక్తత్వాభావాత్ స్వస్యానన్యార్హ భగవచ్ఛేషత్వమ్ విరోధిక్కుమ్. ఔపాధికమాకిల్ ముక్తిదశైయిల్ అనువర్త్తియాదే దేవతాన్తర శేషత్వమ్పోలే అపురుషార్థమాక ప్రసజిక్కు మెన్ఱు తాత్పర్యత్తాలే శఙ్కిత్తుత్తరమరుళి + ర్ (ఇబ్భాగవత శేషత్వ) మిత్యాది (దీ) నిత్యేతి = అభివాఞ్ఛితః, అన్యోన్యం ప్రతినీచభావః—శేషత్వమ్, ఏషాం తైః ఎన్ఱ్రై. (స్వా) ముక్తిదశైయిలుమితి = ముక్తిదశానువర్తమానతయా స్వాభావికమెన్ఱు శొల్లప్పడుమ్. స్వరూపప్రయుక్తం స్వాభావికమన్ఱెన్ఱపడి. భగవత్సమ్బన్ధేతి = (దీ॥ భగవతా సహ భాగవతానాం యస్సమ్బంధజ్ఞానవిశేష స్తన్నిబంధనత్వాదెన్ఱ్రై. యద్వా స్వస్యయో భగవతాసహసమ్బన్ధజ్ఞానవిశేష స్తన్నిబంధనం భాగవతశేషత్వ మిత్యర్థః) భగవత్సమ్బంధ జ్ఞానప్రయుక్తత్వేన స్వ

డియాకిల్ ఇరువరుక్కుమ్ భాగవతత్వమున్డానాల్ ఒరువరై ప్పత్తి ఒరువర్క్కు శేషత్వముమ్ శేషిత్వముమ్ వరుకై విరుద్ధమన్ఱు వెన్నిల్ పరస్పరోపకార్యోపకారక భావాదికళిల్ పోలే ఇజ్గుమ్ విరోధమిల్లై. అధికార్యవస్థైయిలే క్రియైయుక్కు శేషియానవనానే కర్త్రరూపప్రయుక్తత్వా భావా దనన్యార్హ శేషత్వ విరోధమిల్లై దేవతాంతరాది శేషత్వన త్క్కార్మాద్యుపాధిక మల్లామైయాలే పురుషార్థత్వముమ్ ముక్తిదశానువృత్తియుమ్ కూడు మెన్నుకరుత్తు.

అ॥ (వి) నను భాగవతానాం పరస్పర శేషశేషిభావే ఏకస్యైవ శేషత్వం శేషిత్వంచ విరుద్ధ మిత్యాశఙ్క్య పరస్పరోప కార్యోపకారకత్వాదిష్వివ క్రియావ్యక్తి భేదేన నవిరోధఇతి పరిహృత్యావస్థాభేదేనాపి దృష్టాంత ప్రదర్శనముఖేన పరిహరతి (అధికార్యవస్థైయిలే)ఇతి = యద్వా (స్వా) ఇనిభాగవతయోః పరస్పరం శేషశేషిభావోత్పత్త్యా విరోధమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నిఱ శఙ్కైయై అనువదిత్తుప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియాకి)లిత్యాదినా. ఇప్పడియాకిల్— (దీ) భాగవత శేషత్వ మున్డానపక్షత్తిల్. (సం) భాగవతే శేషత్వస్య స్వాభావికత్వేన సదాఙ్గీకరణీయత్వే. యస్యయంప్రతి శేషిత్వం తస్యైవ తంప్రత్యేవ శేషత్వంచస్యాదితి విరోధఫలకత్వా దయం నప్రామాణిక ఇతిభావః. ఇమంవిరోధమపి దృష్టాన్తేన పరిహరతి (అధికారీ)తి = (దీ) యక్ష్యమాణనుక్కు ప్రథమ మధికార్యవస్థై, పిన్బుకర్తృత్వావస్థైవరుమ్. అజ్గధికారియా యిరుక్కుమ్పొదు ఫలిత్వత్తాలే కర్మత్తైక్కురిత్తు శేషియాన యజమానన్ తానే కర్మోత్పాదనరూప కర్తృత్వావస్థైయిల్ కర్మత్తుక్కు శేషమాయిరుక్కు మెన్ఱఙ్గీకరిత్తార్కళెన్ఱు. (యద్వా)

(స్వా) పరస్పర ప్రతిద్వంద్వినోర్ధర్మయో రేకనిరూప్యయో రేకత్రవిరోధమో? నోచేదేకప్రతియోగిక శేషత్వ శేషిత్వయోర్విరోధమో? ఎన్ఱువికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తిలుత్తరమ + ర్ (పరస్పర)తి. ద్వితీయపక్షత్తిలుత్తరమ + ర్ (అధికార్యవస్థైయిలే)ఇతి = ప్రథమం ఫలకామనాయ్ స్వస్యఫలిత్వసిద్ధ్యర్థం యాగక్రియై విహితైయాకైయాల్ ఫలిత్వేన యజమాన నందక్రియైయుక్కు శేషియానాన్, ఫలార్థమ్ క్రియైయై ప్పణ్ణుమ్పొదు కర్తృకారక మన్ఱియిలే క్రియైనిష్పన్నైయల్లా

త్త్వావస్థైయిలే అదుక్కు శేషమాయ్ నిల్లానిన్ఱాఽ - అప్పడియే అన్యోన్యమ్ పణ్ణుమ్ అతిశయఙ్గళై యుపజీవియాదే ఒరుత్తరుక్కొరుత్తర్ అతిశయధానమ్పణ్ణినాల్ అతిశయాధాయకత్వ వేషత్తాలే ఇరువరుక్కుమ్ శేషత్వముణ్డాయ్ అతిశయత్తుక్కు ఆశ్రయమాన వేషత్తాలే ఇరువరుక్కుమ్ శేషిత్వముణ్డాకక్కుఱైయిల్లై - ఇప్పడి ఈశ్వరేచ్ఛయాలే ఇరువరుమ్ పరస్పరం అతిశయాధాయకరాక వినియుక్తరాకైయాలే ఇరువరుక్కుమ్ భాగవత శేషత్వసంబన్ధమ్ ప్రామాణికమ్ - గుణవశీకృతనాన తన్నినైవాలే భగవద్విషయత్తిలుమ్ భా

ఱైయాలే క్రియైక్కు కర్తృత్వేన శేషమానానెన్ఱు న్యాయవిన్నిర్ణీత మెన్నపడి.

అ॥ (దీ) ఉక్తార్థత్తైదార్ష్టాన్తికత్తి లేత్తుకిఱార్ (అప్పడియే)ఇత్యాదియాల్. (స్వా) యజమాననుక్కు క్రియై శేషమాయుమ్ శేషియుమాయు మిరుక్కిఱాప్పోలెయుమ్ క్రియైక్కు యజమానన్ శేషమాయుమ్ శేషియాయు మిరుక్కిఱాప్పోలేయుమ్ శేషశేషిత్వఙ్గళ్ కూడుమెన్ఱైయిల్ దృష్టాన్తమ్. అన్యోన్యమ్పణ్ణు మతిశయఙ్గళై యుపజీవియాదే ఎన్ఱదుక్కు దృష్టాన్తమన్ఱు; ఫలనిష్పాదనాతిశయత్తై యుపజీవిత్తన్ఱో యజమానన్ క్రియానిర్వృత్తియైప్పణ్ణుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ఉపజీవియాదే - కృతప్రతికృత బుద్ధిం విహాయ, తథాత్వే ఽతిశయాసిద్ధ్యా శేషత్వాభావప్రసఙ్గాత్; (దీ) కృతత్తుక్కు ప్రతికృతమాక వణ్ణిచ్చెయ్యిల్ విలైయా మిత్తనై యెన్ఱై.)

అ॥ (సం) ఏవ మవిరుద్ధే ఈశ్వరేచ్ఛాయత్తే భాగవతశేషత్వే నాప్రామాణిక గన్ధోపీత్యాహ (ఇప్పడీ)తి.

అ॥ చేతనగత శేషత్వస్య దాసత్వే పర్యవసన్నత్వా త్తన్నిర్గుణం విరుద్ధ గుణం ప్రతిచచే ద్దుఃఖాయస్యాదితి శేషత్వ విశేషభూతం భోగవర్ధక దాసత్వం విశేష విషయం పర్యవసాయయతి (గుణవశీకృతనాన)విత్తి. (దీ)నినైవాలే- ప్రీతియాలే. (వి॥ తన్నైత్తమాయిరుక్కుమ్ - స్వస్యాతిశయావహం భవతి, ప్రదర్శిత రీత్యా విరోధాభావేన భగవదిచ్ఛాసిద్ధం భాగవత పరస్పర శేషత్వం భ

గవతవిషయత్తిలుమ్ వరుమ్ దాసత్వమ్ భోగవర్ధకమాయ్కొణ్డు తన్నైలే అమాయియుక్కుమ్. - ఇవ్విడత్తిల్ ఈశ్వరన్ స్వాతన్త్ర్యసహకృతైయాన తన్ ఇచ్ఛైయాలే భాగవతర్కెల్లామ్ శేషిత్వత్తైయు

గవత్ప్రీతిహేతు కైఙ్కర్య పర్యన్తం ప్రమాణసిద్ధం స్థాపితమ్. గుణవశీకృతస్యేచ్ఛాధీన శేషత్వంతు "క్షీరం శర్కరయా యుక్త"మితి న్యాయేన మహనీయదాస్యస్య లోకే సుఖకరత్వ దర్శనా దత్యన్తానన్దావహత్వేనా త్యుత్కృష్టమితి "ఇప్పడి ఈశ్వరేచ్ఛైయాలే' ఇత్యాదివాక్యద్వయస్య ఫలితార్థః.

అ॥ (ప్ర) నన్వేవం రాజాదిభి స్స్వవాహనాదా స్వధృతమాల్యాదివినియోగవ త్సర్వస్వామీ శ్రియఃపతి స్స్వభక్తాన్ స్వకీయశేషత్వేన శేషిత్వేనచ వినియుఙ్క్తేచే త్తద్వత్సంసారిణః ప్రత్యసితథా వినియుఞ్జీత, తేషామపి తథా భగవద్విభూతిత్వా విశేషాత్; ఏవంచ ప్రపన్నై స్సంసార్యాశ్రయాతిశయ జననప్రసఙ్గః, నచేష్టాపత్తిః, "మహద్భిః పాపకర్మభి + విశ్యేత్యేతైస్తు సజ్జన" ఇత్యాదివిరోధ ప్రసఙ్గాదిత్యత్ర "మమ మద్భక్త భక్తేషు॥ ఆరాధనానాం సర్వేషామ్॥ తదాశ్రితస్యాశ్రయణాత్ + సర్వపాతకై" రిత్యాది ప్రమాణై స్స్వాతన్త్ర్య స్వామీ భాగవతానేవ శేషిత్వేన శేషత్వేనచ వినియుఙ్క్తే ఇత్యవగమా న్నాతిప్రసఙ్గ ఇత్యభిప్రేత్యాహ (ఇవ్విడత్తి)లిత్యాదినా.

యథా॥ (స్వా) ఇప్పడి ఈశ్వరేచ్ఛైయాలేవన్ద శేషత్వమ్ తవిర గుణకృతమాయ్ స్వేచ్ఛాయత్త శేషత్వ ముణ్డాకిలన్ద శేషత్వ ప్రతిసమ్బన్ధి శేషిత్వముమ్ స్వేచ్ఛైయాలే వన్దదాకి లిదు స్వరూప విరుద్ధమన్రో? కించ! భాగవత శేషత్వమధికప్రీతిజనకతయా ఈశ్వరేచ్ఛాదిసిద్ధమానాలుమ్ శేషిత్వ మీశ్వరేచ్ఛా సిద్ధమల్లామైయాలే శేషిత్వ మప్రామాణికము మాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్విడత్తిలీశ్వర)నితి. భాగవత శేషత్వవ దధికప్రీతి జనకత్వాభావేపి స్వస్వాతన్త్ర్యాదేవ భాగవతర్కళుక్కు శేషిత్వత్తై యుణ్డాక్కి మెన్నపడి. (జి) తన్నిచ్ఛైయాలే ఎన్నుమ్ శేషియాక వేణుమెన్రు శేషియాకవిరుమ్డైయ విచ్ఛైయైవ్యావర్తిక్కిఱదు. (వి) రాజాదిభి స్స్వవాహనాదా స్వధృతమాల్యాది వినియోగవ త్స్వవిభూతిత్వా విశేషా త్స్వీకృతాత్మనః ప్రత్యపి కిం నవినియుఙ్క్తే ఇత్యత్రోక్తమ్ "స్వాతన్త్ర్యేతి" - "స్వాతన్త్ర్య మైశ్వర మపర్యనుయోజ్యమాహు"

న్దాక్కుమ్ - ఇవర్కళిచ్చై ఛ్ఛైయెయు జ్ఞాట్టిక్కొణ్డు ఇవర్కళుక్కు భాగవత శేషత్వత్తై యుణ్డాక్కుమ్ - ఇప్పడి స్వామిక్కు ఇష్టవిని

రితి తత్ర పర్యను యోగో నిరర్థక ఇతి భావః. నను తతఏవ విపరీత వినియోగోపి కింనస్యాదితి చెన్న, "జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమత" మితి భక్తాభిమానిత్వస్యైవైతావృశస్వాతన్త్ర్యనియామకత్వాదితిధ్యేయమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియానాల్ గుణకృత భాగవత శేషత్వత్తుక్కు స్వేచ్ఛైయే ప్రయోజికైయాకైయాలే యీశ్వరేచ్ఛాధీనత్వ మిల్లామైయాలే అప్రామాణికత్వం ప్రపసక్తియాదో? భగవదనభిమతత్వా త్స్వరూప విరుద్ధత్వముమ్ ప్రసక్తియాదో? ఇష్టాపత్తియెన్నిల్ స్వేచ్ఛాయత్తం శేషత్వ మెన్నదు విరోధియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవర్కళిచ్ఛైయెయు) మితి. తథాచ గుణాధిక్య దర్శనస్థలే ఉభయేచ్ఛా సిద్ధ శేషత్వ మన్యత్. భగవదిచ్ఛామాత్ర సిద్ధ . శేషత్వంచాన్యత్, ప్రమాణ సిద్ధ ప్రయోజికేచ్ఛా భేదవత్త్వాత్; శేషిత్వస్యతు ప్రయోజికేచ్ఛా భేదాభావాదేకత్వ మెన్ఱు కరుత్తు. ఉభయేచ్ఛాసిద్ధతయా భగవదభిమతమాయాలే స్వరూప విరోధమిల్లై యెన్ఱుకరుతు.

అ॥ ఆనాలుమ్ భాగవతర్కళుక్కు పరస్పర శేషత్వవహనమ్ స్వరూప ప్రాప్తమానాలుమ్ శేషిత్వవహనమ్ మమకారరూపమాకైయాలే స్వరూపవిరుద్ధమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడిస్వామిక్కు)తి. ఇరువర్క్కుమ్ శేషిత్వమ్ స్వతన్త్రస్వామి భగవదభిమతమాకైయాలే తద్వహనమ్ స్వరూపలాభరూపమెన్ఱుకరుత్తు. (సి॥ శేషికళాయ్ నిఱ్కై తన్నాలే- శేషితయాస్థితత్వాత్, పెత్తార్- ప్రాప్తవన్తః.)

(సం) ఏవం వస్తుస్థితి ముక్త్వా తతశ్శఙ్కాచతుష్టయస్యాపి పరిహృతత్వం క్రమేణ హేతుబలా దాహ. (ఇప్పడీ) త్యాదినావాక్యచతుష్టయేన. "శేషిత్వంచేదనుమతం, తదా సర్వభాగవతశేషత్వరూప స్వరూపోచ్ఛిత్తిస్స్యాత్ (౧) అసఙ్కుచిత పురుషార్థకాష్ఠాలాభోపి నస్యాత్ (౨) శేషిత్వస్య ఈశ్వరభోక్తృత్వయో రాకర్షకత్వా ద్భగవతి తదుభయమ ప్యసఙ్కుచితంనసిద్ధ్యేత్. (౩) శేషిత్వానుమతిమతో భోక్తృత్వ మప్యనుమతమేవేతి పురుషార్థకాష్ఠానిరహఙ్కారా నసిద్ధ్యే (౪) దితి శఙ్కాచతుష్టయమ్.

యథావర్తనం స్వామినః ఇష్టం తథావర్తనమేవ స్వరూప మితి నస్వరూ

మోగార్హ్హారాయ్కొణ్డు శేషికళాయ్నిఱ్కై తన్నాలే యిరువరుమ్ స్వరూపమ్ పెఱ్ఱార్కళ్. స్వాభీష్టమాన భాగవతశేషత్వముమ్ అదిల్ ఫలమాన భాగవత కైంకర్యముమ్ సిద్ధిక్కైయాల్ ఇవువరుమ్ పురుషార్థకాష్ఠై పెఱ్ఱార్కళ్ - ఇరువరైయు మిప్పడి పరస్పర శేషశేషికళాక నియమిత్తు రసిక్కైయాలే ఈశ్వరన్ తన్ ఈశ్వరత్వముమ్

పోచ్ఛిత్తిః (౧) మన్త్రార్థదానాదిరూపకైఙ్కర్యేణ పరేషు భాగవతేషు మన్త్రార్థాదిజ్ఞానరూపో ఽతిశయ ఆధీయత ఇతి న పురుషార్థకాష్ఠాసఙ్కాచోఽపి. (౨) నిరుపాధిక శేషిత్వస్యైవ తదుభయాకర్షకత్వా త్తద్వత్యేవ తదుభయమపీతి స్వార్థమేవేత్థం నియన్తరి తయోర్న సఙ్కచలేశస్యాప్యాపత్తిః. (౩) పరస్పరం శేషత్వ శేషిత్వే భగవద్భోక్తృత్వైకార్థే ఇతి నిర్ధారణాన్న సా హఙ్కారతా పురుషార్థకాష్ఠాయా (౪) ఇతి క్రమేణ శఙ్కాచతుష్టయ పరిహార ఇతిభావః

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భాగవత శేషత్వ శేషిత్వవహాన మిరణ్డుమ్ స్వరూపలాభాత్మక మాకైయాల్ భాగవత శేషత్వవహానమ్ పురుషార్థ కాష్ఠారూప మెన్గిఱ విశేషోక్తి శేరుమో? కైఙ్కర్యమ్ పరమోద్దేశ్యమాయిరుక్క భాగవత శేషత్వత్తుక్కు పురుషార్థకాష్ఠారూపత్వ మెజ్ఞనే? ఎన్నవ + ర్ (స్వాభీష్టమానే)తి. (వి॥ కాష్ఠై—ఉత్కర్షమ్.) భాగవత శేషత్వ శేషిత్వవహానయో రుభయో స్స్వరూపలాభాత్మకత్వేపి శేషత్వస్య తత్కార్యకైఙ్కర్యస్యచ స్వేచ్ఛావిషయతయా పురుషార్థకాష్ఠారూపత్వమ్ కూడుమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి యిరువరుక్కుమ్ పరస్పర శేషిత్వముమ్ పురుషార్థకాష్ఠాభోక్తృత్వము ముణ్డాకి లీశ్వరనుడైయ నిరుపాధిక సర్వశేషిత్వత్తుక్కుమ్ తత్సమనియతేశ్వరత్వత్తుక్కు మదిల్ ఫలమాన భోక్తృత్వత్తుక్కుమ్ న్యూనతైవారాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇరువరైయు మిప్పడీ)తి. భాగవతర్కళుక్కు పరస్పర శేషత్వ శేషిత్వముమ్ కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థ భోక్తృత్వము మీశ్వర రసానుభవ హేతువాకైయాలు మీశ్వరనియమనాధీనమాకైయాలు మీశ్వరత్వ భోక్తృత్వఙ్గళుక్కు న్యూనతైయిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. (వి॥ భోక్తృత్వమ్ — కైఙ్కర్యానుభవితృత్వమ్.)

భోక్తృత్వముమ్ పెఱ్ఱాల్ - ఇప్ప్రకారత్తాలే తజ్ఞళుక్కు వన్ద శేషత్వ శేషిత్వాదికళెల్లామ్ ఈశ్వరనుడైయ భోక్తృత్వత్తుక్కు శేషమెన్ఱు తెళిగైయాలే ఇరువరుక్కుమ్ కోదఱ్ఱపురుషార్థకాష్ఠై ఉణ్డాకిఱదు. ఇప్పడి నిశ్చితార్థరాయ్ సారవిత్తుక్కళాన కృతకృత్యరుక్కు అపరాధరుచియుమ్ అతిశంకైయుమ్ అన్యదేవతాస్పర్శముమ్ ఆత్మానీనభోగముమ్ ఆత్మార్థభోగముమ్ ఆకిఱ పళుదిల్లాద పరమైకాన్తికళుడైయ ప్రసాదమే ఎప్పోదుమ్ స్వయంప్రయోజనమాక అపేక్షణీయమ్.

అ॥ ఇప్పడి భాగవతర్కళుడైయ పరస్పరశేషత్వ శేషిత్వజ్ఞళీశ్వరభోక్తృత్వ శేషమాకి లిరువర్క్కుమ్ పురుషార్థకాష్ఠైయెజ్ఞనే? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్ప్రకారత్తాలే) ఇతి. ఇప్ప్రకారత్తాలే—భగవన్నియమనత్తాలే. (దీ॥ వి॥) భోక్తృత్వత్తుక్కు శేషమ్ - భోక్తృత్వ పాదకమ్, కోదఱ్ఱ—దోషమఱ్ఱ, ఋజీషంపరిహృత్యస్థితా; స్వారస్యభోక్తృత్వాది దోషరహితేత్యర్థః (దీ॥ కోదు - అసారాంశమ్, భగవత్ప్రీత్యైక ప్రయోజనమాకామై)

అ॥ (వి) ఏవం భాగవతనిష్ఠావతోఽపరాధరుచ్యాదిరహితానాం పరమైకాన్తినాం ప్రసాద ఏవాపేక్షణీయోనాన్య ఇతి నిగమయతి (ఇప్పడినిశ్చితే)తి. (స్వా॥ఇప్పడి నిశ్చితార్థరాయ్—ఉక్తప్రకారేణ భాగవత శేషత్వ నిశ్చయత్తైయుడైయరాయెన్ఱపడి.) (దీ) ఇప్పడి నిశ్చితార్థరాయ్, అతఏవ సారవిత్తుక్కళాన, భగవద్భాగవతవిషయాపరాధ రుచియుమ్. (సం) అతిశజ్కై—"కర్తవ్యంసకృదేవే" త్యాదినోక్తా. (దీ) పళుదు—మోఘమ్, కుత్తమెన్ఱపడి. ప్రసాదమ్—ఉకప్పు, ఇప్పడి స్వయప్ప్రయోజనమాక - ప్రసాదం సాధనమాయ్ అదుకొణ్డు సాధ్యాంశత్తై యెణ్ణాదే ఎన్ఱై (సం) ఇల్లాద ఇత్యనేన తద్వతాం తద్విరహితేష్వేవ వృత్తివిశేషేణ విశేషప్రసాదోనాపేక్షణీయ ఇతి ఫలితమ్. అనేన శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినామితి సజ్గ్రహశ్లోకస్థపదం విస్తృతంభవతి, కృతకృత్యనుక్కిత్యనేన సిరధియా మిత్యస్యార్థఉక్తః. ప్రసాద మపేక్షణీయ మిత్యస్య ప్రసాదార్థం తత్కైజ్కర్యం సర్వదాకార్య మిత్యభిప్రాయః. అనేన ప్రసత్తిం లభేమహీత్యంశఉక్తః.

వేదమఱిన్ద పకవర్ వియక్క విళఙ్గియశీర్
నాదన్వకుత్త వక్కై పెఱ్ఱు నా మనవల్లడియార్
కాదరమిక్క వడిమైయిశై న్దశ్రియాతుణైనూల్
నీదినిఱుత్తి నిలైకులైయావకై నిన్ఱనమే ॥౨౩॥

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భాగవత కైఙ్కర్య కర్తవ్యమెన్ను శొన్నదు కూడుమో? అప్పోదు పిత్రాది కళుక్కు ముత్తమాశ్రమికళుక్కుమ్ బ్రాహ్మణ భాగవతర్కళుక్కుమ్ పుత్రశిష్య గృహస్థ భాగవత శూద్ర భాగవతవిషయత్తిలుమ్ వన్దనోపసర్పణాది కైఙ్కర్యమ్ ప్రసక్తియాదో? ఎన్నవధికారార్థత్తైప్పాట్టాలే సఙ్గ్రహియానిన్రుకొణ్డు శఙ్కైయెప్పరిహరిక్కిఱార్ (వేదమఱిన్ద)విలి. వేదమఱిన్ద పకవర్ - అనుష్ఠానపర్యన్త వేదాన్తార్థజ్ఞానముడైయ భాగవతర్కళ్, వియక్క - విస్మయిక్క, ఆశ్చర్యప్పడుమ్పడి. విళఙ్గియ - విశజ్ఞానిక్కుఱ, శీర్ - కల్యాణ గుణఙ్గళైయుడైయ, సర్వస్మాత్పర నెన్నపడి. నాదన్ — నాథన్, స్వతన్త్రస్వామి యెన్నపడి. వకుత్త - స్వేచ్ఛైయాలే వినియోగిత్త, వకై — భాగవత శేషత్వత్తై, (వి॥ భాగవత భజనాత్మకం ప్రకారమ్) పెఱునామ్ — పెత్తవరాన నామ్, అవన్ - అన్దస్వామి యినుడైయ, వల్లడియార్క్కు - అపరాధరుచ్యాది దోషరహిత భగవద్దాస భూతాళుక్కు, ఆదరమ్ — గుణాధిక్య దర్శనత్తాలే వన్దరాగాత్యమ్, మిక్క - ప్రచురమాన, అడుమైయిశైయన్ను — శేషత్వకార్యకైఙ్కర్యత్తై యఙ్గీకరిత్తు, అఱియా మఱైనూల్ — నిత్యమాన వేదత్తినాలే, నీదినిఱుత్త — నీతియోఙ్గవ్యవస్థాపిక్కప్పట్ట, నిలై-స్థితి, శాస్త్రీయ తత్తద్వర్ణాశ్రమ గురుశిష్యపితృపుత్రాదివ్యవస్థిత ధర్మాచారమ్, కులైయావకై - కులైయాద ప్రకారత్తిలే, నిన్ఱనమ్ — ప్రతిష్ఠితాళానోమెన్నపడి. పుత్రశిష్యాదికళుక్కు భాగవతత్వ మిరున్దాలుమ్ వర్ణాశ్రమాది విరుద్ధమల్లాద భాగవత కైఙ్కర్యమే భగవదభిమతమాక శాస్త్రసిద్ధమాకైయాలే పుత్రాదివిషయత్తిల్ పిత్రాదికళుక్కు వన్దనోపసర్పణాది ప్రసక్తియిల్లై యెన్నుకరుత్తు. ॥౨౩॥

అ॥ (సం) "ఇప్పడి నిశ్చితార్థరా" యితి వాక్యార సఙ్గ్రహిత మధికారార్థం స్వాభిసన్ధ్యాశాసనా భావ్యం సహృదయ హృదయాలోహయ ఘణ్ట్రహతి (సాదేన) ఇతి. (స్వా)నః — భాగవత శేషత్వరసికానాం సారవిదా మస్మాకమ్,

నాథేన తృణ మన్య దన్య దపివా తన్నాభినాళీకినీ
నాళీకస్పృహణీయసౌరభముచా వాచా నయాచామహే ।
శుద్ధానాం తు లభేమహి స్థిరధియాం శుద్ధాంతసిద్ధాంతినాం
ముక్తైశ్వర్య దినప్రభాతసమయాసత్తిం ప్రసత్తిం ముహుః ॥౩౭॥

నాథే - పరమశేషిణి, తన్నాభినాళీకినీత్యాది సమభివ్యాహారేణ చతుర్ముఖోత్పాదకతయా ప్రసిద్ధే సర్వస్మాత్పరేచ స్వతన్త్రస్వామితయా భాగవతశేషత్వ కైఙ్కర్య కరణపర్యన్తతయాఽస్మద్వినియోజన సమర్థే, విషయసప్తమీ. భగవద్విషయే; తృణ - ఐహిక పశుపుత్రాదికమ్, అన్యత్ - ఇన్ద్రాది దేవపదమ్, అన్యత్ —బ్రహ్మపదమ్, అపి - కైవల్యమ్, వా—మోక్షమపి, తస్యనాభిరేవనాళీకినీ = పద్మినీ, తస్యాముత్పన్నం నాళీకమ్—పద్మమ్, చతుర్ముఖోత్పాదకమ్, తేనస్పృహణీయం సౌరభం యస్యాస్సా—తయావాచా, నాళీకస్య చతుర్ముఖోత్పాదకతయా తత్స్థానతయాచ దేవతాన్తర సంసర్గేణ పారమైకాన్త్యాభావేన భాగవత వాచో దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తరాభావేన తత్సౌరభాపేక్షోచితేతి భావః ఏవం భూతయావాచానయాచామహే - యాచనాంనకుర్మః, ఏతాదృశ ఫలార్థమ్ యాఞ్చోపలక్షిత ప్రపత్తింనకుర్మః అత్రైహికాది పురుషార్థ సమభివ్యాహారో దృష్టాన్తార్థః. యథైహికాది పురుషార్థనిమిత్తం స్వరూపవిరుద్ధత్వాద్భగవన్తంనయాచామహే తథా మోక్షమపి నయాచామహే, భాగవతప్రసాదస్యైవ సాధ్యోపాయత్వా త్సారవిదా మస్మాకం భగవత్కైఙ్కర్యరూప మోక్షయాచనమపి నోచితమితి భావః.

తర్హి కిమ పేక్ష్యత? ఇత్యత్రాహ (శుద్ధానా) మితి. శుద్ధానామ్—అపరాధరుచిరూప దోషరహితానామ్, స్థిరధియామ్—మహావిశ్వాస విరోధిశఙ్కా-పఞ్చకరూపాది శఙ్కారహితానామ్, శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినామ్, శుద్ధాన్తాః - అన్తః పురస్త్రియః, తేషాం సిద్ధాన్తః - పాతివ్రత్యమ్, పారమైకాన్త్య మేషామస్తీతి శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినః, అన్తఃపురస్త్రియోహి పాతివ్రత్య శాలిన్యః పత్యర్థభోగాః పత్యధీనభోగాశ్చ. తథాచాత్మాధీనభోగా త్మార్థభోగరహితానాం పరమైకాన్తినామ్; యద్వా ఆత్మాధీనభోగాత్మార్థభోగరూప దోషరహితత్వమపి శుద్ధానా మిత్యత్ర వివక్షితమ్. శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినామిత్యత్ర పారమైకాన్త్యం వివక్షితమ్. ఏవం భూతానాం భాగవతానామ్. ముక్తైశ్వర్యదిన ప్రభాత సమయాసత్తిమ్ - ముక్తా

ఇతికవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు శ్రీమద్రహస్య త్రయసారే పురుషార్థకాష్ఠాధికార ష్షోడశః.

శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

నామైశ్వర్యమ్ - పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవః, తదేవ దినమ్ - "సకృద్దివా హైవాస్య భవతి" ఇతి శ్రుతేః; తస్యదినస్య ప్రభాత సమయాసత్తిః - ప్రాతః కాలాసత్తిరూపామ్, ప్రసత్తిమ్—ప్రసాదమ్, ఏతాదృశభాగవత ప్రసాదేసతి ప్రభాతేసతి దినాగమనవ న్మోక్షస్స్వతఏవ భవతీతి భావః. (దీ॥ ప్రభాతసమయాసక్తిమ్—ప్రాతః కాలాసక్తిరూపైయాన. (వి) ప్రభాతసమయాసత్తిమ్—ప్రాతః కాల సమ్బన్ధరూపామ్) స్వతన్త్రనిష్ఠాపేక్షయా భాగవత నిష్ఠాయా వరిష్ఠోపాయత్వాద్భాగవత ప్రసాద మేవహి ముహుర్లభేమహి - ఉపాయతయా ఫలతయాచ లభేమహీత్యర్థః. (టి) ఇత్తాల్ పరమైకాన్తి ప్రసాదత్తాల్ మోక్షస్యాచిరభావిత్వం సూచితమ్. భాగవత ప్రసాదమ్ స్వయం ప్రయోజనమాకైయాలే ఇదిల్ మోక్ష సాధనత్వోక్తి యథావస్థితమాన భాగవత్ప్రసాద ప్రభావపరమిత్తునై. ప్రసత్తిమ్ - ఉకప్పైయేయడిక్కడి పెరక్కడవోమెన్గై. (విస్తరస్త్వారాస్వాదిన్యామేవ విశేషతోఽనుసన్ధేయః.)

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే పురుషార్థకాష్ఠాధికారష్షోడశః.

శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్యత్రయసారార్థరత్నావళీ.

(౧) శుశ్రూషా స్వామిభృత్యే భవతి విరచితా స్వామికైఙ్కర్యకామైత్యుక్తి ర్నోపసజ్జతాస్యా దుదయతిహి తదా పారమైకాన్త్యభఙ్గః । కించైవం దేవవర్గే ప్రసజతి వరివస్యాపి వేధోహరాదౌ తద్భృత్యత్వావిశేషాదితి బహుముఖత స్సన్నిరుద్ధేఽత్ర శఙ్కాః ॥౮౨॥

(౨) దాసేన స్వామ్యభీష్టాచరణ కుతుకినా భావ్య మిత్యేతదార్యం కార్యం తస్మాన్మురారేః పరమహిత తదీయార్చనం తస్యదాసైః । తద్బుద్ధ్యైవ స్వశక్యం కథమివ భవితా తావతైకాన్త్యహానిః పత్యుర్బన్ధూపచారో భవతిఖలు గుణ స్సన్మతీనాం సతీనామ్ ॥౮౩॥

(3) క్షుద్రాణాం దేవతానాం క్వచనతు పరతాపాతనీగోచరాణాం మోహాత్స్వారమ్యబుద్ధ్యా విఫల యతనతా స్వాత్మహానిశ్చ సిద్ధ్యేత్ । ఇత్థం హారీతముఖ్యైః శ్రుతిహృదయవిదా మగ్రగణ్యైర్నిషిద్ధే తద్దేహాన్తః ప్రవేశే హరిచరణజుషాం కైవకైఙ్కర్యవార్తా ॥౮౪॥

(౪) భక్తద్వారాపి సాక్షాదివ భువనపతే శ్శేషతాయాః ప్రమాణై స్స్వస్మిన్సిద్ధ్యా తదర్చా ప్యుపనిపతతి తద్ద్వారతః పారతన్త్ర్యాత్ । స్వేచ్ఛాతోప్యస్తి సిద్ధం గుణకృతభగవద్భక్తశేషత్వమస్య త్తస్మాదాశాస్య ఏషాంవిరచిత దురితౌఘావసాదః ప్రసాదః ॥౮౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేశిక కులతిలక కపిస్థల రంగాచార్య విరచితాయామ్ శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థరత్నావల్యామ్ పురుషార్థకాష్ఠాధికార ష్షోడశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రియైనమః

శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

ముకుందే నిక్షిప్య స్వభర మనఘో ముక్తవ దసౌ
స్వతంత్రాజ్ఞాసిద్ధాం స్వయ మవిదితస్వామిహృదయః ।

(దీ) అథ తదీయ పర్యన్త కైఙ్కర్యనియతస్యతు । పుంస శ్శాస్త్రీయసరణి రనుసర్తవ్యేతి వక్ష్యతే॥ (ప్ర) ఏవం కృతకృత్యేన స్వనిష్ఠాభిజ్ఞేన ప్రపన్నేన భగవద్భాగవత విషయేఽత్యాదరేణ కర్తవ్యస్య కైఙ్కర్యస్య భగవద్భాగవత ప్రీత్యేక ఫలకతయా నిషిద్ధైరపి యదిభాగవతానాం స్వస్యవా ప్రీతిర్భవే త్తదా తైరపి కైఙ్కర్యం కర్తవ్యం స్యా దిత్యాశఙ్క్య శాస్త్రాను గుణ్యేన కర్తవ్యత్వం సమర్థయతే.

ప్రపన్నేన నిత్యసూరిభిరివ భగవత్ప్రీత్యభిమతస్యైవ కర్తవ్యత్వా ద్యావచ్ఛరీరపాతం ముక్తానామివ భగవదభిప్రాయ సాక్షాత్కారాభావా చ్ఛాస్త్రపర్యాలోచనేన కరణే నిషిద్ధస్యాప్యనుప్రవేశసమ్భవా త్తదనుష్ఠానేచ, "యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్త దేవేతరో జనః" ఇత్యాద్యుక్తప్రకారేణే తరేషాం శాస్త్రీయనియమాతిలఙ్ఘన హేతుత్వేన స్వస్య పరేషాంచ "మద్భక్తోపి న వైష్ణవ" ఇత్యుక్తభగవదప్రీతి విషయత్వాపాతా దవశ్యం శాస్త్రీయనియమోఽనుసరణీయ ఇత్యాహ (ముకున్ద)ఇతి. (దీ॥ అసౌ—అధికారీ, ముకున్దే స్వరక్షణభరం నిక్షిప్య, అనఘః - సర్వ పాపేభ్యోముక్తః, (స్వా॥ వినష్టాశ్లిష్ట పూర్వోత్తరపాపతయాఽఘరహితః) అతఏవ నిర్భరతయా ముక్తవత్స్వయంప్రయోజనం కైఙ్కర్యం కుర్వాణః. ఏతావన్మాత్రే ముక్తానాం దృష్టాన్తత్వమ్. నతు ముక్తానాం శాస్త్రీయా సరణ్యనుసారః. యద్వా ముక్తవ దవిదితస్వామి హృదయః - వ్యతిరేక దృష్టాన్తోఽయమ్. ముక్తాస్తువిదిత స్వామి హృదయా స్స్వయం శాస్త్రంవినా ప్రత్యక్షేణ విదిత స్వామి హృదయాః, హేతుగర్భమిదంపదమ్; అవిదితస్వామి హృదయత్వాదితి. స్వతన్త్రస్య—భగవతః, ఆజ్ఞయా - శ్రుతిస్మృతిరూపయా, సిద్ధామ్ - విహితామ్, అతఏవా లఙ్ఘ్యామ్, లఙ్ఘనే ప్రత్యవాయం దర్శయతి

పరిత్యాగే సద్య స్స్వపరవివిధానర్థజననా దలంఘ్యా మామోక్షా దనుసరతి శాస్త్రీయసరణిమ్ ॥౩౮॥

ఇశ్శేషత్వసమ్బన్ధ మడియాక భగవద్భాగవతవిషయఙ్గళిల్ ఇవర్కళ్ పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యమ్ శాస్త్రసాపేక్ష రుచియాలేయో? శాస్త్రనిరపేక్ష రుచియాలేయో? ఎన్నిల్ ఇరుళ్ తరుమాఞాలత్తు ళిరుక్కుమ్ వివనుక్కు శాస్త్రమ్ కైవిళక్కాక వేణ్డుకైయాలే యథాశాస్త్రమాయ్ శాస్త్రం వికల్పిత్తవిడత్తిల్ యథారుచియాకక్కడవదు. అదెఙ్ఙనే

(పరిత్యాగ) ఇత్యాదినా. శాస్త్రీయ నియమత్యాగే, సద్యః - తత్రైవజన్మని, స్వస్య పరేషాంచ వివిధానా మనర్థానామ్—ప్రత్యవాయానామ్, జననాత్; అనర్థాఇహ భగవదప్రీతి పరమవైదికనిందా, పరత్ర నరకపాతాదయః. శాస్త్రీయ పద్ధతిమ్- శాస్త్రోక్తనియమ మార్గమ్, ఆమోక్షాత్ - ఏతద్దేహావసాన పర్యన్తమ్, అనుసరతి - అనుసరేదితి విధి ర్వివక్షితః. అత్రాలఙ్ఘ్యామిత్యనేన "ఏవం విలఙ్ఘయన్ మర్త్యో మర్యాదాం వేదనిర్మితామ్। ప్రియోపి నప్రియోఽసౌమే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనా" దిత్యాదివచనం సూచ్యతే. అనుసరతీతి వర్తమాన నిర్దేశేన అవిచ్ఛిన్న సమ్ప్రదాయాగతత్వ సూచనేన సత్సమ్ప్రదాయప్రమాణమపి సూచితమ్. పూర్వార్ధేన అనన్యథాసిద్ధలిఙ్గం శాస్త్రానుసరణే ప్రమాణ ముపన్యస్తమ్. ఆమోక్షాదిత్యనేన కృతకృత్యత్వేప్యనఘత్వేపి స్వతోవర్ణాశ్రమాదిరహిత స్వస్వరూపనిష్ఠావత్త్వేపి వర్ణాశ్రమాద్యనుబద్ధ దేహసమ్బన్ధస్యైవ శాస్త్రవశ్యతాయాం నిమిత్తత్వా దిత్యపి సూచ్యతే ఎన్నుకరుత్తు. ॥౩౮॥

అ॥ ఇప్పడి శాస్త్రీయమార్గానుసరణ ముణ్డుమో? "స్వస్యచ ప్రియ మాత్మనః॥ ఆత్మనస్తుష్టిరేవచ" ఎన్ఱు స్వాత్మరుచ్యను గుణమాకవే కైఙ్కర్యానుష్ఠాన మ్పణ్ణవేణుమెన్ఱు ప్రమాణమ్ శొల్లుకైయాలుమ్ కృతకృత్యతైయాలే శాస్త్రవశ్యతై యిల్లామైయాలుమ్ శాస్త్రానుసరణ ముణ్డుమో? ఎన్గిఱవభిప్రాయత్తాలే శఙ్కిత్తు శ్లోకత్తాలే సఙ్గ్రహితార్థత్తై విస్తరేణోపపాదిక్కిఱార్ (ఇశ్శేషత్వే) త్యాదియాల్. ఇరుళ్ - అజ్ఞానత్తై, తరు—తరానిఱ్కుమ్, మా-మహత్తాన, ఞాలత్తుళ్ - లోకత్తిల్, భగవత్స్వరూపతిరోధానకరియాన ప్రకృతి మణ్డలత్తుక్కుళ్ళేయెన్నపడి. (వి) కైవిళక్కాక - హస్తదీపత్వేన. (దీ) యథాశాస్త్రమాయ్ -

యెన్నిల్ ఎమ్బెరుమానార్ తిరునాట్టుక్కెழுన్దరుళుకిఱపోదు శ్రీపాదత్తిలే సేవిత్తిరున్ద ముతలికళుడైయ ఆర్త్తియైక్కణ్డు ఇవర్కళైయ ళైత్తరుళి "యెన్నుడైయవియోగత్తిల్ దేహత్యాగమ్పణ్ణినాల్ రుణ్డాకిల్ ఆళవన్దార్ శ్రీపాదమే, ఎన్నోడవర్కళుక్కు సంబన్ధమిల్లై" యెన్తరుళిచ్చెయ్య ఇవర్కళు మిత్తైక్కేట్టు మికవుమ్ శోకార్త్తరాయ్ ఇని యెఙ్గళుక్కుచ్చెయ్య వేణ్డువదేదెన్ఱు విణ్ణప్పఞ్జెయ్య ఇవరరుళిచ్చెయ్తరుళినవార్త్తై "ఒరువన్ ప్రపన్ననానాల్ అవనుడైయఆత్మయాత్రై భగవదధీనైయాకైయాలే అదిలవనుక్కు అన్వయమిల్లై ఉణ్డెన్ఱిరున్దానాకిల్ ఆత్మసమర్పణమ్ పొయ్యామిత్త అవికల్పిత స్థలత్తిల్ యథాశాస్త్రం కర్తవ్య వ్యవస్థై, "తండులైర్వాయసైర్వా యామూ" దెన్ఱు వికల్పిత స్థలత్తిల్ తన్ రుచియాలే ఒన్ఱు కర్తవ్యమామ్.

అ॥ (ప్ర) నన్వేవం శాస్త్రీయ నియమాను సర్తవ్యోక్తి ర్దర్శనప్రవర్తక రామానుజాచార్య వచన విరుద్ధా స్యాత్? శిష్యప్రశ్నోత్తరే త్రైశాస్త్రీయమేవ కర్తవ్య మిత్యనుక్త్వా భాష్యప్రవర్తనాదే రేవ కర్తవ్యతోక్తేః రిత్యత్ర తేషాం శాస్త్రీయత్వా చ్ఛాస్త్రీయేషు కేషాంచి దుక్తే స్సర్వోప లక్షణత్వా న్నవిరోధ ఇత్యాహ (అదఙ్గనేయెన్ని) లిత్యాదినా = శాస్త్రీయస్యావశ్య కర్తవ్యత్వం కథ మిత్యర్థః. (వి) తిరునాట్టుక్కు—పరమపదస్య, ఎழுన్దరుళుకిఱపోదు—గన్తుమఙ్గీకృత్యస్థితి సమయే, ముదలికళుడైయ—ప్రధాన శిష్యాణామ్, కణ్డరుళి—ద్రష్టుం దయాంకృత్వా, అழైత్తరుళి—సమీపాగమనాయదయాంకృత్వా, ఆహూయేతియావత్. ఆళవన్దార్ శ్రీపాదమే—యామునాచార్య శ్రీపాదో భవద్భి రతిక్రాన్తస్స్యాదితి భావః. (స్వా॥ శ్రీపాదత్తైయెన్ఱుపడి.) ఉణ్డెన్ఱిరున్దానాకిల్ - ఉపాయాన్వయోస్తీతి విద్యతేచేత్, పొయ్యామిత్తనై - వృథాస్యాత్. (సం॥ అననుష్ఠితాస్యాత్) కరైయవేణ్డా—ఖేదోనకార్యః, కరైన్దానాకిల్ - శోచతిచేత్, నాస్తికనామిత్తనై—నాస్తికోభవతీత్యేత న్మాత్రమ్, (సం॥ నాస్తికతా కర్మత్యనభ్యుపగమ పర్యవసాన నిబన్ధనా) వేణ్డిత్తుచ్చెయ్దు - అపేక్షితం కుర్వన్,

౨. దేహయాత్రై కర్మాధీనై యాకైయాలే యమక్కు-క్కరైయ వేణ్డా - కరైన్దానాకిల్ నాస్తికనామిత్తనై. ఆకైయాల్ ఉభయ యాత్రైయుజ్కొణ్డవనుక్కు కార్యమిల్లై - ఆనాల్ మనోవాక్కా యఙ్గళాకిఅ త్రివిధకరణఙ్గళైయుజ్కొణ్డు వేణ్డిత్తుచ్చెయ్దు తిరియ వమైయుమో వెన్నిల్ అదుఇవనుక్కు-స్వరూపవస్తు, ఉపాయాంశత్తిల్ అన్వయమిల్లావిట్టాలుమ్ ప్రాప్తమానకైకర్యత్తిలే యివన్ వర్తైయచ్చ్వయిప్పిక్కుమత్తనై. అది లివనుక్కు-రున్దనాళ్ పణ్ణలామ్ కైఙ్కర్యమ్ అఙ్గుణ్డు - అవైయావన భాష్యత్తైవాశిత్తు ప్రవర్తిప్పిత్తల్, అతుక్కు యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ అరుళిచ్చెయలైక్కేట్టు ప్రవర్తిప్పిత్తల్, అతుక్కు-యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశఙ్గళుక్కు అముదుపడి శాత్తుప్పడి తిరువిళక్కు తిరుమాలైకళైయుణ్డాక్కుతల్, అతుక్కు యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ ద్వయత్తినుడైయ అర్థానుసన్ధాన మ్పణ్ణుదల్, అతుక్కు యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ ఎన్నుడైయవనెన్ను అభిమానిప్పానొరు శ్రీవై

తిరియవమైయుమో—యథేచ్ఛం సఞ్చరేత్కి మిత్యర్థః. స్వరూపమన్ను—సరూపానురూపం నభవతి. (టీ) ఉపాయాంశత్తిలిత్యాది. ఇవనుక్కు-ఙు శెయ్యవేణ్డువదిరణ్డు; మోక్షోపాయానుష్ఠానముమ్ కైఙ్కర్యముమ్. అదిలివనుక్కు ఉపాయాంశత్తి లన్వయ మిల్లావిట్టాలుమ్ శాస్త్ర ప్రాప్తమాన భగవదాది కైఙ్కర్యఙ్గళిల్ మనోవాక్కాయఙ్గళై అన్వయిప్పిక్కు మత్తనై ఎన్గై. (వి॥ అఙ్గు-పణ్ణు, ఉణ్డు—సన్తి) వాశిత్తు—ఆచార్యసకా శాత్పఠిత్తు, (స్వా॥ ఉకన్దరుళిన—ఆళ్వార్కళుకన్దరుళినదివ్యదేశత్తుక్కు ప్రాధాన్యం శొన్నపడి.) దివ్యదేశఙ్గళుక్కు—దివ్యదేశస్థనాన వెమ్బెరుమానుక్కు, అముదపడి - నివేదనోపయుక్త ద్రవ్యఙ్గళ్, శాత్తుప్పడి—తిరుప్పరియట్టమ్ తిరువాభరణ మ్ముదలానవై ఎన్నుడైయవనిత్యాది = ఒరు భాగవతనుక్కు పరతన్త్రనాయ్ తత్కైఙ్కర్యనిరతనాయ్ వర్తిక్కై ఎన్గై. (వి॥ అరుళిచ్చెయ్యలై—శఠకోపాదిభిః ప్రవర్తిత

ష్ణవనుడైయ అభిమానత్తిలే యొదుఙ్గి వర్త్తిత్తల్ శెయ్యలామ్ - ఇప్పడి వర్త్తిక్కుమ్ అధికారిక్కు మున్నడిపార్త్తు వర్త్తిక్కవేణ్డువన మూన్ఱువిషయముణ్డు. అవైయావన? అనుకూలరెన్ఱుమ్ ప్రతికూలరెన్ఱుమ్ అనుభయరెన్ఱుమ్. అనుకూలరావార్ శ్రీవైష్ణవర్కళ్. ప్రతికూలరావార్ భగవద్విట్టుక్కళ్. అనుభయరావార్ ఇవ్విరణ్డుమిల్లాద సంసారికళ్. ఇదిల్ అనుకూలరైక్కణ్డాల్ చన్దనకుసుమాదికళైప్పోలవుమ్ నిలవుమ్ తెన్ఱలుమ్పోలవుమ్ అభిమత

ద్రామిడదీప్రబన్ధాః. ఎన్నుడైయ ఇ—మదీయః, ఎన్ఱభిమానిప్పాన్ - ఇత్యభిమానవశః, ఒదుఙ్గినర్త్తల్ —అనుగుణాచరణంవా, శెయ్యలామ్ - వర్తనమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి యుక్తగ కృత్యం స్వశక్త్యనుగుణమాక లభితమాకిల్ సర్వేషా ముక్తగకృత్యం ప్రాప్తమాక ప్రసజ్జేయాదో? ఎన్న దుర్లభవిశేష మరు + ర్. (ఇప్పడి)ఇతి. (ప్ర) మున్నడిపార్త్తు - పురతః పాదనిక్షేపస్థలమనాలోక్య, యథాపురతోఽవలోక్యగమనే గర్తాదిసమ్భావనే తత్రనిపతేయుః శేసంశాస్త్రతోఽనుబన్ధమనాలోచ్య నిషిద్ధానుష్ఠానేఽనర్థస్స్యాదితి శాస్త్రనిషిద్ధం తద్వ్యతిరిక్తంచజ్ఞాత్వా నిషిద్ధపరిహారేణైవ కైఙ్కర్యం కుర్వాణైర్వర్త్తితవ్య మిత్యర్థః. వర్త్తిక్కవేణ్డువన మూన్ఱువిషయ ముణ్డు.—అనుష్ఠాతుం యోగ్యం విషయత్రయమస్తి

అ॥ తేకేవిషయాః? తేషు కథంవా వర్తితవ్య? మిత్యాకాఙ్క్షాయా మాహ (అవైయావన)ఇతి—తేకేవిషయా ఇత్యర్థః. చన్దనేత్యాది = ప్రథమోదాహరణేన భోగసాధనత్వమ్, ద్వితీయోదాహరణేన "నిరన్తరం నిర్విశత స్త్వదీయ" మిత్యుక్త ప్రకారేణ చిరకాలానుభవేప్యనుత్కట మత్యన్తభోగ్యత్వమ్, తృతీయోదాహరణేన "యస్యాయం నిరతిశయప్రియ స్సఏవాస్య ప్రియతమో భవతి॥ స్వపరిచరణభోగై శ్శ్రీమతి ప్రీయమాణ" ఇత్యుక్త ప్రకారేణ ప్రీయమాణత్వేసతి భోగ్యతమత్వంచ వివక్షితమ్. భోగ్యస్యాపి చేతనస్య ప్రీత్యభావజ్ఞానే భోక్తురోభోగ్యతాహానస్స్యాదితి తత్ప్రీతిరపి భోగోపయుక్తా. ఏవంచ సర్వప్రకారేణాపి

విషయఙ్గళ్ పోలవుమ్ ఉకన్దు వర్త్తిప్పార్. ప్రతికూలరైక్కణ్డాల్ సర్ప్పాగ్నికళైక్కణ్డాప్పోలే వెరువి వర్త్తిప్పార్ - అనుభయరైక్కణ్డాల్ కాష్ఠలోష్టాదికళైక్కణ్డాప్పోలే తృణవత్కరిత్తు వర్త్తిప్పార్. ఇవర్కళ్ అనుకూలిప్పార్కళాకిల్ ఇవర్కళుక్కు జ్ఞానత్తైయుణ్డాక్కవుమ్ ఇవర్కళ్ అనుకూలియార్కళాకిల్ అయోగ్యరెన్ఱివర్కళ్ పక్కలిలే కృపైపణ్ణియిరుక్కవుమ్ అడుక్కుమ్. ఇప్పడి చైయ్య వొట్టాదొళికిఱదు అర్థకామఙ్గళిల్ ప్రావణ్యమ్ - అర్థకామఙ్గళడియాక శ్రీవైష్ణవర్కళై అనాదరిత్తిరుక్కుమాకిల్ సార్వ

భౌమ.తా భోగ్యతమా ఇతి భావః. (వి॥ నిలవుమ్ తెన్దలు మ్పోలవుమ్—చన్ద్రికామి.చ మలయమారుతమిఃచ, అభిమతవిషయఙ్గళ్ పోలవుమ్ - సున్దరభార్యాపుత్రాదీని.చ) (ద) చన్దనాది దృష్టాన్తత్తుక్కు భగవత్కైఙ్కర్యరూప భోగసర్ధకత్వత్తిల్ తాత్పర్యమ్, నిలవు తెన్నల్ దృష్టాన్తత్తుక్కు సాంసారికతాపహారత్వత్తిల్ తాత్పర్యమ్, అభిమతవిషయ దృష్టాన్తత్తుక్కు స్వయమ్భోగ్యరాయ్ క్కైఙ్కర్యప్రతిసమ్బన్ధికళా యిరుక్కైయిల్ తాత్పర్యమ్. వెఱువి—భయప్పట్టు, తృణత్కరిత్తు—అనాదరిత్తు. ఇవర్కళ్—ప్రతికూలానుభయర్. (ప్ర) సర్వశబ్దేన సమ్బన్ధవిశేషేణ బాధకత్వం వివక్షితమ్ అగ్నిశబ్దేన సమ్బన్ధమాత్రేణ వినాశకత్వం వివక్షితమ్ (వి॥ అడుక్కుమ్ - యుక్తమ్)

అ॥ (స్వా) అనుకూలాదికళైక్కణ్డాల్ స్వభావత్తాలే ఉకన్దు వర్త్తిక్కైయుమ్ వెఱువి వర్త్తిక్కైయుమ్ తృణవత్కరిక్కైయుమ్ స్వతః ప్రాప్తమాకైయాలే విధిక్కవేణుమో? ఎన్నవ +ర్ (ఇప్పడి)ఇతి. అర్థకామోపాధికమాక వన్యథావర్తనమ్ ప్రసక్తమాక తన్నివృత్త్యర్థమ్ విధిక్కవేణుమెన్నుకరుత్తు. (వి॥ ఇప్పడి శైయ్యవొట్టాదొళికిఱదు —ఏవం ప్రకారేణాకరణమ్. హేతుహేతుమతోశ్భదవ్యపదేశః. అర్థకామప్రావణ్యం స్వోక్తవిపరీతార్థానుష్ఠానే హేతు రతస్తత్పరిత్యాజ్య మితి భావః.

అ॥ అన్యథా వర్తనత్తిల్ బాధక ముణ్డాకిలన్రో ఇప్పడి వర్త్తిక్కవేణ్డువదు? అదిల్ బాధకమేదెన్నవ +ర్. (అర్థకామఙ్గళడియాక) ఇత్యాదినా. (వి)

భౌమనాయిరుప్పా నొరురాజాధిరాజనుడైయ పుత్రర్కళై రాజసన్నిధి యిలే పరిభవిత్తాల్ రాజా వెఱుక్కుమాప్పోలే ఎమ్బెరుమాన్ తిరువుళ్ళమ్ శీఱుమ్. అర్థకామజ్ఞళడియాక ప్రతికూలరై ఆదరిక్కుమాకిల్ రాజా సార్వభౌమనాయిరుక్క రాజమహిషీ క్షుద్రజన్తుక్కళ్ పక్కలిలే మడిప్పిచ్చెప్పుక్కాల్ రాజావుక్కు అవద్యమాయ్ అత్తాలేయవళై యవన్ వెఱుక్కుమాప్పోలే ఎమ్బెరుమాన్ తిరువుళ్ళమ్ వెఱుత్తిరుక్కుమ్. అర్థకామజ్ఞళడియాక అనుభయరై ఆదరిక్కుమాకిల్ రత్నత్తుక్కుమ్ పాషాణత్తుక్కుమ్ వాశియఱియాతాప్పోలే ఇవనుక్కుప్పిఱన్ద జ్ఞానమ్ కార్యకరమాచ్చుదిల్లై యాకాతేయెన్ఱు అవనళవిలే ఎమ్బెరుమాన్ అనాదరిత్తిరుక్కుమ్ - ఇప్పడి శ్రీ

అనాదరిత్తిరుక్కుమాకిల్ - అనాదృత్యస్థితశ్చేత్, వెఱుక్కుమాప్పోలే — యథాకుప్యతితవ్యాత్, శీఱుమ్ — కుప్యేత్. క్షుద్రజన్తుక్కళ్ పక్కలిలే - క్షుద్రజనవిషయే, మడిప్పిచ్చెప్పుక్కాల్ — వస్త్రాఞ్చలం ప్రసార్య భిక్షాం యాచమానాయామ్. అవళై — మహిషీమ్, అవన్ — రాజా, వెఱుక్కుమాప్పోలే — యథాకుప్యతితథా, వెఱుత్తిరుక్కుమ్ — కుపితోఽవతిష్ఠేత్. వాశియఱియాదాప్పోలే — తారతమ్యమజానతాం జ్ఞానమివ, ఆకాదే — అనుత్పన్నం జ్ఞానం నభవతి కిమ్, ఎన్ఱు — ఇతి, అవనళవిలే — తద్విషయే. అనాదరిత్తిరుక్కుమ్ — అనాదృత్యతిష్ఠేత్. ఏతత్పర్యన్తం శ్రీభాష్యకారోపదేశవాక్యాని.

అ॥ నను "కులటాష్టకే" త్యాది శాస్త్రైరేవ ప్రతికూలవిషయాదేస్సర్వస్యాపిజనస్య నిషిద్ధత్వాద్విపక్షే భగవన్నిగ్రహాదిబాధోపన్యాసపూర్వకం భాష్యకారోపదేశస్యకిం ప్రయోజన? మిత్యత్రాహ (ఇప్పడి శ్రీభాష్యకార)రితి. యద్వా (దీ) ఇదు శాస్త్రసాపేక్షరుచియిల్ ప్రమాణమానపడి ఎజ్ఞనే? ఎన్నవిదిన్ తాత్పర్యార్థత్తై కాట్టువరార్ (ఇప్పడి శ్రీభాష్యకార)రిత్యాదియాల్ (నిజకర్మాది) ఎన్నుమవాక. ధర్మవిరుద్ధార్థకామజ్ఞళడియాక విపరీతానుష్ఠానమాకాదెన్నుమదు స్పష్టమాకైయాలే లిఙ్గువక్తవ్యమల్లామైయాల్ ధర్మావిరుద్ధార్థ కామజ్ఞళడియాకవుమనుకూలాదికళిల్ విపరీతానుష్ఠానమాకాదెన్ను తాత్పర్యమెన్నై. ధర్మవిరుద్ధా

భాష్యకారర రగుళిచ్చెయ్ద ఉత్తరకృత్యత్తిల్ "కులటాషండపతిత
వైరిభ్యః కాకణీమపి। ఉద్యతామపి గృహ్ణీయా న్నాపద్యపి కదాచ
న॥ పరరంధ్రేషు జాత్యన్ధాః పరదారే ష్వపుంసకాః। పరీవాదేషు యే
మూకా స్తేత్రైవ దయితా మమ" ఇత్యాదికళిల్ పడియే ధర్మవిరు
ద్ధార్థకామఙ్గళ్ దూరత్తే నిరస్తఙ్గళానపడియాలే ధర్మావిరుద్ధఙ్గళాన
అర్థకామఙ్గళ్ ఉపాధియాకవుమ్ అనుకూల ప్రతికూలోదాసీన వి
షయఙ్గళిల్ తాన్ నిన్ఱనిలై కులైయలాకాదెన్ఱు తిరువుళ్ళమ్. అదిల్
అనుకూలరై అనాదరిక్కలాకాదెన్ఱు మిడమ్ శ్రీశాణ్డిల్యస్మృతియిలే
"అనాదృతసుతం గేహీపురుషం నాభినన్దతి। తథాఽనర్చితసద్భక్తం
భగవాన్నాభినన్దతి" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టదు. ప్రతికూల సంసర్గమాకాదె

గ్ధకామఙ్గళాకాదెన్ఱు మిడత్తి లర్థవిషయే ప్రమాణం "కులటే"త్యాది. కులటా-
వ్యభిచారిణీ వేశ్యాచ, షణ్ఢః—నపుంసకః, (సం॥ వైరిణః - విష్ణుద్వేషిణః)
కాకణీ —క్షుద్రధాన్యాంశః (స్వా॥ ఏతేభ్యః కదాచిదపి నగృహ్ణీయా దాపద్య
పి నగృహ్ణీయా త్కాకణీమపి నగృహ్ణీయాదితి సర్వప్రకారేణ నిషేధా ద
య మర్థాగమో ధర్మవిరుద్ధః ఎన్ఱు కరుత్తు.) పరరన్ధ్రాణి —అపవాదస్థానాని,
అపుంసకాః—నపుంసకాః. కామవిషయే ప్రమాణమ్ "పరదారే ష్వితి. ధ
ర్మావిరుద్ధేతి = సర్వాధికారివిషయమాక నిషేధమిల్లా మైయాల్ ధర్మావిరుద్ధ
మెన్నిఱదు. తాన్ నిన్ఱనిలై కులైక్కైయావదు—శాస్త్రోక్తవిపరీతానుష్ఠానమ్. (ప్ర॥
స్వోచితస్థితి భ్రంశేన నభవితవ్యమితి భావఇత్యర్థః.)

అ॥ (వి) భాష్యకారవాక్యేషు పక్షపాతో క్తిస్య శఙ్కావ్యావృత్త్యర్థం
ప్రమాణాన్యాహ. (దీ) తత్రానుకూలరిడత్తి లనాదరమ్పణ్ణలాకాదెన్ఱు మదిల్ ప్ర
మాణమ్ కాట్టుకిరార్ (అనాదృతే)తి. గేహీ—గృహస్థస్సన్, (స్వా॥ స్వా
రాధకమపి) అనాదృత స్స్వసుతో యేనతమ్ - అన్దపురుషనైసన్తోషియాదాప్పోలే,
అనర్చిత సద్భక్తమ్ —(సం॥ ధర్మావిరుద్ధార్థాదినిమిత్తేనచా నర్చితేత్యర్థః.) భా
గవతరై పూజియాదవనై, భగవా నుకవానెన్నై. ప్రతికూలసంసర్గమాకాదెన్ఱు మి

స్టుళ్ళదన్ మహాభారతత్తిలే "యే ద్విషన్తి మహాత్మానం నస్మరన్తి చ కేశవమ్ । న తేషాం పుణ్యతీర్థేషు గతిస్సంసర్గిణామపి" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టదు. అప్పడియే "మూఢైః పాపరతైః క్రూరై ర్భగవచ్ఛాస్త్రదూషకైః । సమ్బన్ధం నాచరే ద్బుద్ధి కి ర్నశ్య త్యేతై స్తుసఙ్గమే" ఎన్ఱు ప్రతికూలసంసర్గమ్ భగవత్ప్రేమత్తైయుమ్ అళిక్కుమెన్ఱు శొల్లప్పట్టదు. ఉదాసీనరై తృణవత్కరిక్కవేణుమెన్నుమిడమ్ "అద్యప్రభృతి హేలోకా యూయం యూయం వయం వయమ్ । అర్థకామపరా యూ

డత్తిల్ ప్రమాణం యేద్విషన్తీతి = (స్వా॥ స్మరణాభావరూప కార్యపర్యన్తద్వేషం కుర్వన్తి) తత్సంసర్గిణామపి పుణ్యతీర్థేషు గతిర్నాస్తి ఎన్ఱాన్. (స్వా॥ ఏతేషాం పుణ్యతీర్థేషు, గతిః—ప్రాప్యంఫలమ్, నాస్తి, అత్రసంసర్గశబ్దేన తత్కారణీభూత ఆదర ఉపచర్యతే. ప్రతికూలే ఆదరవతాం శుద్ధ్యాపాదకతీర్థే గత్యభావోక్త్యా భగవత్ప్రేమస్యానన్య నిర్వర్త్యత్వం ద్యోతితమాకిఱదు. ఇదినాలే వెరుత్తియుక్కుమెన్ఱిదుపపన్నమ్. (సం॥ సంసర్గిణామపి—ధర్మ్యావిరుద్ధావ్యర్థ సంసర్గిణామపి.)

॥ కృతకృత్యనుక్కు ప్రతికూలసంసర్గత్తిల్ బాధకమేదెన్నవ +ర్ (అప్పడియే) ఇతి. మూఢైః—ఆత్మజ్ఞానరహితరాయ్ భగవచ్ఛాస్త్రత్తై దూషిక్కుమవరాయ్ అథవా భగవానైయుమ్ తత్ప్రతిపాదక శాస్త్రత్తైయుమ్ దూషిక్కుమవరాయిక్కిఱ క్రూరపురుషరోడు వివాహాదిసమ్బన్ధం పణ్ణవొణ్ణాదు. (స్వా॥ బుద్ధిపూర్వకసంసర్గం నాచరేత్) సమ్బన్ధమ్ పణ్ణిల్ భగవద్భక్త్యాదికళ్ నశిక్కుమెన్ఱాన్. అద్యప్రభృతీతి. లోకకాన్ ప్రతినారదవచనమ్. (స్వా) అత్ర 'నాస్తి సఙ్గతిరస్మాకం యుష్మాకంచ పరస్పర" మితిసిద్ధవన్నిర్దేశేన అర్థకామపరైర్నారాయణపర స్సమ్బన్ధం నకుర్యాదితి విధిః కల్ప్యతే. ప్రతికూలసంసర్గాపేక్షయోదాసీనసంసర్గస్య న్యూనపాతకత్వేనా నాదరిత్తియుక్కుమెన్ఱుశొన్నదెన్ఱు కరుత్తు. యూయం యూయమితి=యూయం యూయమేవ, నత్వస్మద్గోష్ఠీప్రవేశేనవయమిత్యుక్త్యర్హా ఇత్యర్థః. వయం వయమ్—భాగవతగోష్ఠీప్రవిష్టతయాసర్వేషాం భాగవతానాం వయమిత్యుక్త్యర్హాః, నతు యూయమిత్యుక్త్యర్హాః ఎన్నపడి. భాగవతా భాగవతలక్షణం "అర్థకామే"త్యాది. తత్ర హేతు ర్యూయం త్వితి.

యం నారాయణపరాయణమ్ ॥ నాస్తి సంగతి రస్మాకం యుష్మాకంచ పరస్పరమ్ । వయంతు కింకరా విష్ణో ర్యూయ మింద్రియకింకరాః" ఇత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. ఇప్పడి మున్నడిపార్త్తు నడక్కవేణుమెన్ఱరుళిచ్చెయ్ద అర్థమ్ శాస్త్రైకవేద్యమాకైయాలే శాస్త్రీయఙ్గళుక్కు ఉపలక్షణమాక సారోద్ధారమ్పణ్ణి ఇవరరుళిచ్చెయ్ద కైంకర్యఙ్గళుమ్ తాన్ వేణ్డినపడి శెయ్యవొణ్ణామైయాలే శాస్త్రోక్తమాన నియమత్తోడే శెయ్దాల్ కైఙ్కర్యమా మెన్ఱు సూచితమ్ - వేణ్డిత్తుచ్చెయ్దు తిరియవొణ్ణామైయుమో వెన్నిల్ అదు ఇవనుక్కు స్వరూపమన్ఱెన్ఱ రుళిచ్చెయ్తపడియాలే "అశాస్త్రమాసురం కృత్స్నం" ఎన్ఱు ఆళవన్దారరుళిచ్చెయ్దపడియే శాస్త్రవిరుద్ధఙ్గళ్ దేవప్రకృతియాన ఇవన్ స్వ

అ॥ (వి) నను భాష్యకారై శ్శాస్త్రీయమేవ కర్తవ్య మిత్యనుక్తే ర్యథాకథంచి త్క్రియమాణమపి కైంకర్యం కింన స్యాత్? ఇత్యాశఙ్కాయాం "మున్నడిపార్త్తు వర్త్తిక్కవేణ్డు" మిత్యుక్తే శ్శాస్త్రానురోధేన వర్తితవ్య మిత్యభిప్రాయకత్వా చ్ఛలగ్రాహికయా సర్వమపి క్రియమాణం శాస్త్రానుసారేణ కృతం చేదేవ కైంకర్యం నోచే దపరాధరూపమితి సూచితం భవతీత్యాహ (ఇప్పడిమున్నడి) తి (ప్ర॥ అనుబన్ధమవేక్ష్యేత్యర్థః) (ది॥ మున్నడిపార్త్తు వర్త్తిక్క శాస్త్రైకవేద్యమాకైయాలే ఎన్నపడి. (స్వా) శాస్త్రైకవేద్యమాకైయాలే ఎన్గిఱత్తుక్కు సూచితమెన్గిఱత్తోడేయన్వయమ్. ఉపలక్షణమితి = శ్రీభాష్యప్రవర్తనస్యాపి శాస్త్రీయతయా తదుక్తి శ్శాస్త్రీయ సర్వ వర్ణాశ్రమ ధర్మోపలక్షణత్వ మెన్ఱు కరుత్తు. శ్రీభాష్యప్రవర్తనాదికమ వ్యాచార్య శిష్యకృత్యాధికారోక్తనియమ మన్ఱిక్కే శెయ్దాల్ శేష్యనభిమతాచరణ రూపతయా కైంకర్యమాకమాట్టాదెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥ సారోద్ధారమ్పణ్ణి - సారాంశత్తై యెడుత్తుదాహరిత్తరుళి, కైంకర్యఙ్గళ్ —శ్రీభాష్యప్రవర్తనాదికళుమ్ నిత్యనైమిత్తికాదికళుమ్.)

అ॥ (సం) "ప్రీత్యైవకారిత"ఇత్యుక్త్యా శాస్త్రీయనియమ మతిక్రమ్య స్వరుచ్యాకృతమపి కైంకర్యతా మేతీత్యేవ సూచితం కింన స్యాదిత్యాశఙ్కాం భాష్యకృద్యామునాచార్య శరణోక్తిభి ర్విరోధప్రదర్శనేన పరిహరతి (వేణ్డిత్తు)

రూపత్తుక్కు-ప్పొరున్దామైయాలుమ్ "శ్రుతిస్మృతిర్మమైవాజ్ఞా యస్తాముల్లంఘ్య వర్తతే। ఆజ్ఞాచ్ఛేదీ మమద్రోహీ మద్భక్తోపి నవైష్ణవః" ఎన్ఱు అడిమైకొళ్ళుకిఱవన్ అరుళిచ్చెయ్దపడియాలుమ్ ఇవన్ శరీరత్తోడిరున్దకాలమ్ శాస్త్రవశ్యనాయ్ అడిమై శెయ్యవేణుమెన్ఱు తిరువుళ్ళమ్. "నిజకర్మాదిభక్త్యన్తం కుర్యాత్ప్రీత్యైవకారితః। ఉపాయతాం పరిత్యజ్యన్యసేద్దేవేతు తామభీః" ఎన్ఱు శ్రీగీతార్థసఙ్గ్రహత్తిల్ "ప్రీత్యైవ" ఎన్గిఱ అవధారణత్తాలే సాధనత్వబుద్ధియై వ్యవచ్ఛేదిత్తారెన్ఱు మిడమ్ "ఉపాయతాంపరిత్యజ్య" ఎన్ఱు వినరిక్కైయాలేసువ్యక్తమ్-శాస్త్రీయమక్కైంకర్యత్తినుడైయ ప్రేరకత్వాతిశయమ్ వివక్షితమానాలుమ్ "నిజకర్మాదిభక్త్యన్తం" ఎన్గిఱ వివక్షిక్కిల్ స్వరూపత్తుక్కు-శాస్త్రమే ప్రమాణమెన్ఱుమిడమ్ నిజకర్మశబ్దత్తాలే దర్శితమాయిఱ్ఱు.

త్యాదనా. (ప్ర॥ ఆళవన్దార్—యామునాచార్యాః.) (దీ) గీతార్థసఙ్గ్రహత్తిలరుళిచ్చెయ్దపడియేన్ఱై. పొరున్దామై—యోగ్యమల్లామై, మమాజ్ఞాచ్ఛేదీ మద్రోహీచసః. (స్వా) అడిమైకొళ్ళుకిఱవనితి = శాస్త్రాతిక్రమమ్పణ్ణుకిఱవన్ మద్భక్తనాయిరున్దాలుమ్ మమద్రోహీ ఎన్ఱుమ్ వైష్ణవనన్ఱెన్ఱుమ్ శేషియాన శరణ్యనరుళిచ్చెయ్కైయాలే శాస్త్రవిరుద్ధం స్వామ్యనభిమతమాకైయాలే కైంకర్యమాక మాట్టామైయాలే శాస్త్రానుగుణమాక వర్తిక్కవేణుమెన్ఱు కరుత్తెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ "నిజకర్మాదిభక్త్యన్తం కుర్యాత్ప్రీత్యైవ కారితః" ఎన్ఱు ఆళవన్దార్ శ్రీగీతార్థసఙ్గ్రహత్తిలే తానే శాస్త్రత్తై స్వేచ్ఛైగిత్తు "ప్రీత్యైవ" ఎన్ఱు ఐచ్ఛికమాకక్కైంకర్యమ్ పణ్ణవేణుమెన్ఱు శొన్నదు విరోధిగాదో? ఎన్నవన్ + ర్ (నిజకర్మాదీ) తి. "(దీ) ప్రపన్నన్ నిజకర్మమారభ్య భక్తియోగపర్యన్తం కేవలం ప్రీత్యైవప్రేరితఃకుర్యాత్. క్రియమాణేకర్మణ్యుపాయత్వబుద్ధింపరిత్యజ్యకుర్యాత్, తా ముపాయతా మభీరయం దేవే భగవతితు న్యసేత్. "సాధనత్వబుద్ధియై" ఇత్యాది = ప్రీత్యైవ ఎన్ఱవధారణత్తాలే శాస్త్రీయసరణి ర్న వ్యావర్త్యతే ఎన్ఱుకరుత్తు.

ఇశ్శాస్త్రీయనియమమ్ - “అవిప్లవాయధర్మాణాం పాలనాయకులస్య చ। సంగ్రహాయచలోకస్య మర్యాదాస్థాపనాయచ ॥ ప్రియాయ మమ విష్ణోశ్చ దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః। మనీషీ వైదికాచారం మనసాఽపి నలంఘయేత్” ఎన్ఱు ప్రపత్త్యధ్యాయత్తిలే ప్రసిద్ధమ్ - ఇదు తవి

అ॥ (స్వా) “ప్రీత్యైవ కారితః” ఎన్ఱు శబ్దస్వారస్యత్తాలే శాస్త్రప్రేరితనన్ఱిక్కే ప్రీతియినాలేతానే ప్రేరితనెన్ఱు తోన్ఱువిల్లైయో? ఎన్నన + ర్ (శాస్త్రీయే)తి. శాస్త్రవశ్యత్త్వె యిల్లైయాకి లిన్నకర్మమ్ నిజమ్ ఇన్నకర్మమ్ నిజమన్ఱెన్ఱు శొల్లక్కూడామైయాలే నిజకర్మశబ్దత్తాలే శాస్త్రికవేద్య స్వవర్ణాశ్రమధర్మమే శొల్లప్పడుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ “శ్రుతిస్స్మృతిర్మమైవాజ్ఞా + నవైష్ణవః” ఇత్యాదికళ్ భక్తియోగనిష్ఠవిషయమాయుమ్ నిర్వాహిక్కలాయిరుక్క ప్రపన్నవిషయత్తిల్ శాస్త్రవశ్యతానియామక ప్రాతిస్వికవచనము మిల్లాదేయిరుక్క ప్రపన్ననుక్కు శాస్త్రవశ్యత్తె శొల్లక్కూడుమో? ఎన్న + ర్ (ఇశ్శాస్త్రీయనియమ) మితి. మనీషీ —(దీ॥ ధీమాన్) ప్రపన్నః, ధర్మాణామ్ —వేదవిహితానామ్, అవిప్లవాయ —అనుచ్ఛేదాయ, కులస్య —పుత్రాదేః, లోకస్య —అతత్త్వవిదః, సఙ్గ్రహాయ —అనుసరణాయ, మర్యాదాస్థాపనాయ - బ్రాహ్మణనియమోఽయమ్ క్షత్రియస్యైవనియమోఽయమ్ (దీ॥ ఇత్యాదివేదవిహితమర్యాదైయై పరిపాలిక్కావిడిల్ వర్ణసఙ్కరాదికళ్ వరుమెన్ఱుకరుత్తు) ఇతి వ్యవస్థాపనాయుచ, మమ — లక్ష్మ్యాః, విష్ణోశ్చ సన్తోషార్థం వైదికాచారం మనసాపినలఙ్ఘయేత్, కిముత కాయతః? ప్రపత్తీతి —ప్రపత్త్యధ్యాయ పఠితతయా ఇదువే ప్రపన్నవిషయత్తిల్ ప్రాతిస్వికవచనమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఉక్తవచనత్తిలే ధర్మాద్యవిప్లవాది ఫలార్థమాకవన్ఱో శాస్త్రీయానుసరణం శొల్లప్పడుకిఱదు? అదుకామ్యమాకైయాల్ స్వరూపవిరుద్ధమన్ఱో? కించ అన్యఫలాభిసన్ధియిల్లాదవదికారిక్కు శాస్త్రీయానుసరణమ్ వేణ్డాదే ఐచ్ఛికసఞ్చార ప్రసక్తియాదో? ఎన్న + ర్ (ఇదుతవిర్నపో)దితి. లఙ్ఘయన్ — విచ్ఛిన్దన్, ప్రియోఽపి - పూర్వంప్రియోఽపి, అసౌ —ప్రపన్నః, ఇదానీమాజ్ఞాతిక్రమాన్నప్రియోభవతి —నిగ్రాహ్యోభవతీత్యర్థః. (ప్ర॥ ఇదుతవిర్న్దపోదువ

ర్ స్దపోదువరుమ్ అనిష్టమున్ "యథాహి వల్లభో రాజ్ఞో నదీం రాజ్ఞాప్రవర్తితామ్ । లోకోపయోగినీం రమ్యాం బహుసస్యవివర్ధనీమ్ ॥ లంఘయన్ శూలమారోహే దనపేక్షోఽపి తాం ప్రతి । ఏవంవిలంఘయన్ మర్త్యో మర్యాదాం వేదనిర్మితాం ॥ ప్రియోపినప్రియోసౌ మే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనాత్" ఎన్ఱు అనన్తరమ్ శొల్లప్పట్టదు. ఇన్ద భగవదప్రీతిక్కు క్షమైకొణ్డిలనాకిల్ ముక్తనావదఱ్కుమున్బే అధికారానురూపమాక ఏదేనుమొరు అనిష్టత్తైవిళైప్పిక్కుమ్. అనమీక్కు సత్వప్రకృతియాన ఇవనుక్కు భగవదప్రీతిక్కు మేఱ్ప

రుమ్—ఏతత్పరిత్యాగే సమ్భవత్, శాస్త్రీయనియమపరిత్యాగే ఉదయమానమిత్యర్థః.) ఆనుకూల్యసఙ్కల్పాద్యఙ్గపఞ్చకవ్యతిరిక్తానపేక్ష ప్రపత్తి ప్రకరణ పఠితత్వా త్ప్రపన్నార్థత్వమితిభావః)

అ॥ ఇప్పడి శాస్త్రాతిక్రమమ్ పణ్ణిన ప్రపన్నన్ భగవన్నిగ్రహవిషయనాకిల్ నిగ్రహఫలభూత నరకాదివివిధానర్థానుభవనిమిత్త మనన్త జన్మప్రసక్త్యా ఏతద్దేహావసానత్తిల్ కోలిన మోక్షమ్ ప్రతిబద్ధమాక ప్రసజ్యాదో? ఎన్నవ్ + ర్ (ఇన్దభగవదప్రీతీ) తి. అధికారేతి = భక్త్యాధికారియాకిల్ జన్మాన్తర విళమ్బమవిరుద్ధమ్, కాలఙ్కరియాదే ప్రపన్ననానాలుమ్ జన్మాన్తరం విరుద్ధమన్ఱు; ఏతద్దేహావసానత్తిల్ మోక్షార్థం ప్రపన్ననుక్కు మిద్దేహాత్తుక్కుళ్ళే "అప్రాభవన్తి" త్యాదికళిల్పడియే ఉపక్లేశాదికళైయుణ్డాక్కుమ్, సర్వథా "నఖలు భాగవతా యమవిషయంగచ్ఛన్తీ" తి ప్రమాణత్తాలే నరకమిల్లై ఎన్ఱుకరుత్తు. (టీ॥ క్షమైకొణ్డిలకినాల్—పునః ప్రపత్త్యాక్షమిప్పిక్కిలనాకిల్, అధికారానురూపమ్ - ప్రపన్ననానవివనుడైయ అధికారత్తుక్కేఱ్ఱాక, అన్దజన్మత్తిల్ కాణత్వఖఞ్జత్వాదికళి లేపాకిలు మొరు ప్రత్యవాయత్తై విళైప్పిక్కుమ్; ఇతరరుక్కు జన్మాన్తరాకదికళై ఎన్ఱై; క్షమైకొళ్ళిల్ పరిహృతమామ్.) (వి॥) విళైప్పిక్కుమ్-ఉత్పాదయేత్.

అ॥ నను భగవదప్రీతిర్భవతు? నరకపర్యన్తం నభవతి ఇత్యత ఆహ (అనమీక్కు) తి. తస్యాం భగవదప్రీతౌ సత్యామిత్యర్థః.—(టీ॥ కాణత్వాదిప్రత్యవాయ [illegible] విలక్షై.) ఇవనుక్కు—భగవత్ప్రీత్యేక ప్రయోజనస్య, అప్రీ

ట్టనరకమిల్లై. అన్ద భగవద ప్రీతిశమిప్పదుమ్ పిన్బు క్షమైకొళ్లిల్ "సుహృదంసర్వభూతానా" మెన్ఱు స్వాభావిక నిసర్గసుహృత్తాగ ఈశ్వరనుడై య అప్రీతిశమిప్పిక్కుమళవు మివనుక్కు అనన్తదమాయిరుక్కుమ్. ఇజ్జనిరాధవనుక్కు స్వామివిషయత్తిల్ ప్రావణ్యముమ్ కైంకర్యరూ

తిక్కు మేల్ పట్ట నరకమిల్లై—భగవద్వైముఖ్యా దధికోనరకోనాస్తి, "యస్త్వ గాసహ సస్స్వర్గో నరకోయస్త్వయావినా" ఇత్యుక్తరీత్యా ప్రీతేరేవ పరమ పురుషార్థత్వా న్న కేవలం తదభావఏవ, అప్రీతిరప్యధికాచేత్కిం పునః తతో నరకో నామేతి భావః. "దివివాభువివా మమాస్తువాసో నరకేవా నరకాన్తక ప్రకామమ్। అవధీరితశారదారవిన్దౌ చరణౌతే మరణేఽపి చిన్తయామి" ఇతినరకేఽపి భగవత్ప్రీత్యనుకూలవ్యాపారశ్చ నానర్థః. అతస్తదభావో నరకాదప్యధిక ఇతి క ముత తదప్రీతేర్నరకత్వ మితిఫలితార్థః. (దీ॥ అప్రీతియై అనరమాక కొళ్ళా నాకల్ ప్రీత్యైక ప్రయోజనత్వమిల్లామైయాల్ పురుషార్థనిష్ఠైకులైన్దు యథావస్థి త ముముక్షుత్వ మిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు.)

అ॥ అతఏవ వివేకినో మరణపర్యన్తమపి భగవదప్రీతి ర్హృదయశూలతయా వర్తతఇతి శీఘ్రంక్షామణే ప్రవృత్తిరిత్యభిప్రేత్యాహ (అన్దభగవదప్రీతీ)తి. పిన్బు-అపరాధానన్తరమ్, అప్రీతిశమిప్పదుమ్-అప్రీతిం శమయితుమ్, క్షమైకొళ్లిల్—క్షమోపాయంస్వీకరోతిచేత్; అప్రీతిశమిక్కుమళవుమ్—అప్రీతిశమనపర్యన్తమ్, అనన్తదమాయిరుక్కుమ్—మర్మస్పృగ్భవతి. అప్రీతీతి కర్తృపద మధ్యాహార్యమ్. లోకేప్యౌపాధిక సుహృదప్రీతిరప్యనిష్టతయా దృశ్యతే, కిముతనిసర్గసుహృదప్రీ తే రనిష్టత్వమిత్యభిప్రేత్య "సుహృదం సర్వభూతానా" మిత్యుక్తమ్. అతశ్శీ ఘ్రం క్షామణం కుర్యాదితి భావః.

అ॥ అప్రీతే ర్నిష్టత్వాభావే ప్రపత్తిరేవతస్య నిషిద్ధేత్యభిప్రేత్యాహ (ఇ జ్జనిరాధవనుక్కి)తి. యద్వా॥ (సం) యస్యభగవదప్రీతిర్నారున్తుదా తస్యా త్రలజ్జనా త్కింస్యాదిత్యత్రాహ (ఇజ్జనిరాధవనుక్కు) త్యాదినా. నహీదయం నాస్తికాన్వపి శాస్త్రీయ మర్యాదాం శిక్షయామ, ఇతి గానః. (వి) శక్కుక్కు-వనుక్కుమ్—సన్నిహ్యేత్యూతామ్, వృథతయానపిస్థితః.

అ॥ ఏతచ్ఛాస్త్రీయ నియమస్య మన్త్రేఽను సన్ధేయ స్థలం దర్శయతి

పమురా మోక్షత్తిల్ అభిరుచియుమ్ శక్తియుమ్ అంగక్కుమ్. ఇవ్వా జ్ఞాతిలంఘనమే "ప్రహర్షయిష్యామి" ఎన్ను ఉద్దేశ్యమాన భగవత్ప్రీతి క్కు విరోధియానపడియాలే ఇశ్శాస్త్రీయనియమమ్ రహస్యత్రయత్తి ల్ విరోధినివృత్తియై యనుసన్ధిక్కుమిడజ్గళిలే అనుసన్ధిక్కప్రాప్తమ్. ఇన్ద నియమానువర్తనమ్ ప్రాగ్లోపాయనల్లాద అధికారికళుక్కు ఉపాయపూర్తివిరోధియై శమిప్పిత్తుక్కొణ్డు భగవత్ప్రసాదనమాయి యిరుక్కుమ్. పూర్ణోపాయరుక్కు అతిలంఘనమే తుకా ప్రీతిపిటివాసపడి ప్పణ్ణిక్కొణ్డు భగవత్ప్రీణనమాయిరుక్కుమ్. అజ్ఞానుజ్ఞావిభాగేన ద్వి ధాశాస్త్రీయపద్ధతిః। నిగ్రహానుదయాయాద్యా సహాత్తత్ఫలాప్త

(ఇవ్వాజ్ఞే)తి. (వ్యా॥ అజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ పురుషార్థరూప భగవత్ప్రీతిక్కు విరోధి యానపడియాలే అజ్ఞారూప శాస్త్రీయ నియమానుసరణమ్ విరోధినివృత్తిరూప మాకైయాలే విరోధినివృత్త్యనుసన్ధానస్థలఙ్గళిలే (స॥ సమాశ్రయణాదికళిల్) యను సన్ధేయ మెన్నుకరుత్తు)

టి॥ (౧) ఇశ్శాస్త్రీయ నియమానువర్తనత్తుక్కు తత్త్వపర్యాలోచనవిషయత్తిల్ స్పృత్యర్థయుమళి + ర్ (ఇన్దనియమానువర్తన) మిత్యాదియాల్. (౨) ప్రసాదనమ్— ప్రసాదజనకమ్, అప్రీతిపరిహారాదినా ప్రీతిర్యథా నోత్పద్యేత తథా, పణ్ణిక్కొ ణ్డు కుర్వన్, ప్రీణనమ్ —ప్రీతిజనకమ్.

టి॥ అజ్ఞానుజ్ఞారూప ద్వివిధకైఙ్కర్యేపి శాస్త్రీయనియమోఽనుసన్ధేయ ఇత్యుక్తం ప్రథమంతద్వ్యనక్తి (అజ్ఞానుజ్ఞే)తి. (కా॥ ప॥ శాస్త్రీయపద్ధతిః, శాస్త్రీయస్య కైఙ్కర్యస్య, పద్ధతిః—మార్గః, ప్రస్థితిరితియావత్, అజ్ఞాను జ్ఞావిభాగేనద్విధా—అజ్ఞాకైఙ్కర్యమనుజ్ఞాకైఙ్కర్యంచేతిద్విరూపమ్) నిగ్రహాను దయేత్యర్థం లక్షయతి, నిగ్రహానుదయఫలక శాస్త్రీయకర్మాజ్ఞాకైఙ్కర్యమ్ తత్త్వప్రకరణోక్త ప్రీతిమాత్రఫలక శాస్త్రీయకర్మానుజ్ఞాకైఙ్కర్యమిత్యర్థః ॥౧౮॥

అ॥ అనుజ్ఞాకైఙ్కర్యేపి శాస్త్రవిహితసాకల్యాసమ్భవేపి సామాన్య గన్ధపు ష్పఫలాదిసమర్పణేషు క్రమత్యాగే ప్రత్యవాయస్స్యాదితి తత్రాపి శాస్త్రీయనియమ అవశ్యకఇత్యాహ (అనుజ్ఞయా ప్రవృత్తేపీ)తి. క్రమశ్చ—

మే ॥౧౦॥ అనుజ్ఞమాత్రప్రవృత్తేపి క్రియకోపాదిసంభవే । ఆజ్ఞాతిక్రమ
దోషస్స్యాచ్ఛాస్త్రియమోత్తోదురత్యయః ॥౧౧॥ ప్రత్యవాయపరీహారే

విహితక్రమ వ్యత్యాసః, ఆదిశబ్దేన దేశకాలవస్తు స్వభావాద్యతిలఙ్ఘనాని వివక్షి
తాని. అశుచిదేశేనకర్తవ్య మితిదేశనియమః. ప్రాతరేవపుష్పాపచయనం కర్తవ్యమి
తికాలనియమః, ధుత్తూరాదినా నకర్తవ్యమితి వస్తునియమః, అస్నాతేన నకర్త
వ్యమిత్యవస్థానియమః ఇత్యాదీనిబోద్ధ్యాని (స్వా॥ కామ్యకర్మణ్యపి విహితక్ర
మదేశకాలావ్యతిక్రమే "అశాస్త్రమాసురం కృత్స్నం" మిత్యాజ్ఞాతిక్రమే యో
భగవన్నిగ్రహః స్తాత్ప్రశేషభగవన్నిగ్రహస్స్యాత్, అతోనియమ—శాస్త్రీయనియా
మః, దురత్యయః—దురతిక్రమః, ఇదినాలే అనుజ్ఞాకైఙ్కర్యేపి శాస్త్రానుసరణ
మావశ్యకమెన్నపడి). ॥౧౧॥

అ॥ నను భగవద్భక్త్యా భగవన్ముఖోల్లాసాయ క్రియమాణం కర్మకైఙ్క
ర్యమ్, అతోఽనుజ్ఞాకైఙ్కర్యం ఫలాన్తరంవినా భగవన్ముఖోల్లాసైక ప్రయోజనత
యా క్రియతే. అతస్తత్ర భక్తిరేవ వినియోజికా, నత్వాజ్ఞా; నిత్యాదికంతు
ప్రత్యవాయపరిహారాయానుష్ఠీయమాన మాజ్ఞామాత్రప్రయుక్త మాజ్ఞాకైఙ్కర్యమ్,
తత్రాజ్ఞావినియోజికా; నభక్తిః. ఏవంచాజ్ఞామాత్రప్రయుక్తం భక్తియుక్తత్వాభా
వా త్కైఙ్కర్యం నభవేదిత్యాశఙ్క్య తస్యోభయప్రయుక్తత్వస్యాపి "అ
హరహస్సన్ధ్యా ముపాసీతే" తి" ప్రియాయ మమ విష్ణోశ్చ దేవదేవస్య శా
ర్ఙ్గిణ" ఇతి ప్రమాణవశేనోభయఫలకత్వస్యాపిసత్త్వా ద్భగవన్ముఖోల్లాసాయ క్రి
యాక్రియమాణత్వేన నకైఙ్కర్యత్వక్షతి రిత్యభిప్రేత్య నిత్యకామ్యాగ్నిహోత్రా
దిష్వినియోజక భేదేపి కర్మైక్యా దేకస్మాదే ప్రీత్యర్థానుష్ఠానా త్ప్రత్యవా
య నివృత్తిశ్చ ఫలంసిధ్యతీతి సద్భిరనుష్ఠాన ప్రవృత్తిరితిన్యాయప్రదర్శనపూర్వ
క మాహ (ప్రత్యవాయ పరీహార) ఇతి కారికాద్వయేన. నిత్యనైమిత్తిక కర్మసు
ప్రత్యవాయ పరిహారకే ఫలాన్తరసమన్వితే—భగవత్ప్రీతిరూప ఫలాన్తరేణ సమన్వి
తేసతి, భక్త్యాజ్ఞారూప వినియోజకయోః పృథక్త్వేపి శబ్దానభ్యాసాద కర్మ
భేదక ప్రమాణాభావా త్కర్మైక్యే కర్తృకాలాద్యభేదా త్ప్రయోగైక్యాచ్చ సమ్భ
వతి ప్రత్యవాయ పరిహార భగవత్ప్రీతిరూపాధికార భేదేపి జీవనస్వర్గాద్యధికార
భేదవిశిష్టాగ్నిహోత్రాదావివాధికారసఙ్కలితః శాస్త్రజ్ఞాః ఘణన్తి; సకృదనుష్ఠి
తాదేవతస్మా త్ఫలద్వయసిద్ధే రధికారస్య సఙ్కలితత్వమ్. అతోనపృథగనుష్ఠా
న మితిభావః ॥౧౨॥

ఫలాన్తరసమన్వితే । తతశ్చ సంవలితం ప్రాహు రధికారం విచక్షణాః ॥౧౨॥ నిత్యకామ్యస్వరూపైక్యే వినియోగపృథక్త్వతః । ఫలార్థం క్రియమాణేఽపి నిత్యం భవతి తత్త్వతః ॥౧౩॥ అనుజ్ఞామాత్రసి

అ॥ నను తర్హి "సన్ధ్యా ముపాసతే యేతు సతతం సంశితవ్రతాః । విధూతపాపాస్తే యాన్తి బ్రహ్మలోక మనామయమ్॥ ప్రాజాపత్యం గృహస్థానాం బ్రాహ్మం సన్న్యాసినాం స్మృత" మితి నిత్యకర్మణామపి ఫలోక్తేః ప్రత్యవాయపరిహారాయ క్రియమాణానుష్ఠానాదపి బ్రహ్మలోకప్రాప్త్యాదిఫల మపరిహార్యం స్యా? దిత్యత ఆహ (నిత్యకామ్యే)తి. ఏకస్యైవోభయత్వేన సంయోగపృథక్త్వన్యాయేన "దధ్నేన్ద్రియకామస్య జుహుయా" దితి ఫలార్థ విహితదధ్నా నిత్యాగ్నిహోత్రసిద్ధివ త్ఫలార్థం క్రియమాణసన్ధ్యావన్దనాదేరేవ నిత్యప్రయోజనసిద్ధిః, తన్త్రత్వాత్, సకృత్క్రియమాణ మనేకోపకారకం హి తన్త్రమ్, నతు నిత్యాత్కామ్యసిద్ధిః, కామ్యఫలకామనావానధికారీ, ఫలకామనావిరహేఽనధికారిణా కృత మకృతమితి కామ్యాభావాన్న తత్ఫలసిద్ధిరితి భావః. ప్రకృతే చ ప్రపన్నస్య కామనావిరహాన్న నిత్యాత్కామ్యసిద్ధి రిత్యత్ర తాత్పర్యమ్, అతో నాస్య శ్లోకస్య ప్రకృతా సఙ్గతిః, నచ ప్రపన్నేతరస్యాపి ప్రత్యవాయానుత్పత్తి కామనావిరహే కామ్యసన్ధ్యావన్దనాదేర్న నిత్యత్వసిద్ధి స్స్యాదితి వాచ్యమ్, నిత్యేవిహితకాలజీవన శుచిత్వ బ్రాహ్మణ్యాదేరేవాధికారతయా తత్కామనావిరహేఽపి తత్సిద్ధేరవర్జనీయత్వాత్;

నను ప్రపన్నస్య యది కామనా నాస్తి తర్హి క్రీత్యరం ప్రత్యవాయ పరిహారార్థంచ కర్మానుష్ఠానమేవన సిద్ధ్యేత్, అథాజ్ఞాభక్తిభ్యాం తత్సిద్ధ్యతీతిచే త్తత్ర్యాజ్ఞానతి లఙ్ఘనంకార్య మిత్యేవం రూపస్యానుకూల్య సఙ్కల్పరూపస్య ప్రాతికూల్యవర్జన సఙ్కల్పరూపస్యచాభిలషితత్వాత్కామనాప్రయుక్తత్వస్యావశ్యకత్వాత్, భక్తేశ్చ మననీయవిషయే ప్రీతి స్తయా భగవత్ప్రీతి ముద్దిశ్య క్రియమాణత్వాత్తదాకారస్యాపి కర్మణః కామనాప్రయుక్తత్వా త్కామనాప్రసఙ్గ ఇతిచేన్న త్యాజ్యమ్. ప్రార్థం కామనాయా ఏవ నిషిద్ధత్వాత్; తస్మా దాజ్ఞాభక్తిప్రయుక్తం కర్మానుష్ఠేయమితి సిద్ధమ్. అతఏవ భగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థమితి సామ్ప్రదాయికసఙ్కల్పస్సమీచీనః పన్థా ఇతి సర్వం సమఞ్జసమ్. ॥౧౩॥

అ॥ నన్వనుజ్ఞాకైఙ్కర్యస్యాప్యకరణే ప్రత్యవాయస్యాన్యత్ర శాస్త్రీయత్వావిశేషా? దిత్యత్రాహ (అనుజ్ఞామాత్రసిద్ధే) ష్వితి. విపక్షేచ సర్వస్వేచ్ఛా ఆజ్ఞా

ద్దేషు కైంకర్యేషు విచక్షణైః । అకృతౌ తత్ఫలాలాభో . నతుదోషఇ
తిరితమ్ ॥౧౮॥

నిన్దన మన్నుమ్డెవానోర్ నిలైయిల్ నిలమళన్దాన్
నన్ఱిను తీయదిదెన్ఱు నడత్తియ నాన్మఱైయాల్
ఇన్ఱు నమక్కిరవాదలి లిమ్మదియిన్నిలవే

త్రప్రహితాజ్ఞీకారో౾నుజ్ఞేతిభేదః. శాస్త్రేప్వకరణే ప్రత్యవాయానుక్తేః మాలాకర
ణాదిష్వనుజ్ఞాకైఙ్కర్యత్వ మతస్తత్రనదోషః. తత్రక్రమాదినియమస్త్వైవా జ్ఞాసిద్ధ
త్వాత్తదతిక్రమే దోషఇతిభావః. తత్రక్రమాదివిశిష్ట గన్ధపుష్పాది సమర్పణ మా
జ్ఞానుజ్ఞోభయసిద్ధమ్, అతః క్రమాద్యంశవ్యవచ్ఛేదాయ మాత్రేత్యుక్తమ్. (టీ॥
మాత్రశబ్దేన ఆజ్ఞావ్యావర్తిన్ృదు.) ॥౧౮॥

అ॥ (ప్ర) నిసర్గసుహృదా భగవతైవ త్యాజ్యోపాదేయవివేకపూర్వకం
స్వకైఙ్కర్యకరణే ప్రతిష్ఠితానా మస్మాకం యావచ్ఛరీరపాతం భగవదభిప్రాయ
సాక్షాత్కారాభావా త్తద్జ్ఞానార్థం పరమభోగ్యం శాస్త్రమేవ స్వీకార్య మిత్యభి
ప్రేత్యాహ (నిన్దన) మిత్యాదినా. (వి) నిలమళన్దాన్, నిలమ్—భూమిమ్, అ
ళన్దాన్—ఆక్రమతా త్రివిక్రమేణ, ఆశ్రితానాశ్రితవిభాగానాదరేణ సర్వేషాం
స్వచరణారవిన్ద ప్రదానేన నిరవధిక సర్వవిషయ కృపావతా. (స్వా॥ నిలమళ
న్దాన్—త్రివిక్రమావతారం పణ్ణి జగత్తై యళన్దస్వామి) ఇదు—ఇదమ్, నన్ఱు—
సమీచీనమ్, ఇదు—ఇదమ్, తీయదు—అనిష్టసాధనమ్, ఎన్ఱు—ఇతి, నడత్తి
య—ప్రవర్తితేన, నాన్ మఱైయాల్—వేదచతుష్టయేన, అన్ఱుఙ్డెవానోర్ నిలై
యిల్—భక్తిమతాంపరమపదవాసినాంఇవ నిరపరాధకైఙ్కర్యే, నిన్దనమ్—ప్ర
తిష్ఠితాస్స్మః, నిత్యసూరీణామివ భగవదభిప్రాయసాక్షాత్కారాభావే౾పి తత్ప్ర
ణీత వేదేనైవ తదభిప్రాయంజ్ఞాత్వా కైఙ్కర్యే ప్రతిష్ఠితా అస్మామేతి భావః.

సంసార రాత్ర్యాం వేదజన్యజ్ఞాన చన్ద్రికాదివిరహే నిరపరాధకైఙ్క
ర్య కరణే కోప్యుపాయో నాస్తీత్యాహ (ఇన్ఱి) తి. ఇన్ఱు—అద్య, ప్రారబ్ధక
ర్మకృతైతచ్ఛరీరస్థితిసమయే; నమక్కు—భగవదభిప్రాయ సాక్షాత్కారరహితా
నా మస్మాకమ్, ఇరవాదలిల్, ఇరవు—రాత్రిః, ఆదలిలితి పఞ్చమ్యర్థః. సం
సారస్య రాత్రితుల్యత్వా దపేక్షితార్థప్రతీతి ప్రతిబన్ధకా జ్ఞానవశాదితిభావః.

అన్తి యమ్పిక్కడి యారియల్తీర్క్కనప్పియుళదే ॥ ॥౨౮॥

శ్రుతిస్మృత్యాచారైస్స్వమతిగతిభి శ్శుద్ధమనసాం సుసంక ల్పై ర్ధర్మ్యైః కులచరణ దేశాదిసమయైః । నియోగై ర్యోగ్యానాం

ఇమ్మదియిన్నిలవే యన్తి—ఏతచ్ఛాస్త్రజన్యమతి వనిర్గాంవినా, అప్పిక్కడి—పదే పదే, ఆరియల్ తీర్క్క—పరిపూర్ణార్థకానినన్ఱాయ, అడ—కారణమ్, ఉళదే—అస్తికిమ్, ఇతికాకుః; నాస్తీతిభావః. (స్వా॥ ఆర్—అభిన్నప్రమాకానిర్క్క—ఇ. వేదతదుపజీవి ప్రమాణజ్ఞనన్తికే— అత్యన్తాతీన్ద్రియార్థత్వాత్తే వాక్యానుమానాదికళుమ్ ప్రమాణమాకమాట్టాదెన్నపడి. ప్రమాణమాకల్ వేదతదుపజీవిస్మృత్యాద్యుపజీవియాకకొణ్డే ప్రమాణమెన్నుకదుత్తు.) ॥౨౮॥

అ॥ నను వేదానా మనన్తత్వా త్ఖిలత్వాచ్చ శాస్త్రీయనియమో జ్ఞాతుం న శక్యత? ఇత్యత్రాహ (శ్రుతీ) త్యాదినా. (స్వా) శ్రుతిః—"యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం జుహోతీ" త్యాదిః. ఏతాదృశ శ్రుత్యా అగ్నిహోత్రాదికం భగవదభిమతమితి ప్రథమం ధర్మప్రతిపత్తిః, తదభావే తదవిరుద్ధతయా "అష్టకా కర్తవ్యా" ఇత్యాది స్మృత్యా భగవదభిమతం జానాతి; స్మృతే రభావే తదుభయావిరుద్ధాచారేణ ధర్మం జానాతి, ఆచారస్య శబ్దాత్మకత్వాభావేపి శ్రుత్యాద్యనుమాపకతయా జ్ఞానసాధనత్వమితి భావః. శ్రుత్యాదిభి ర్ధర్మస్వరూపప్రతిపత్తావపి వికల్పితస్థలే, స్వమతిగతిభిః—"స్వస్య చ ప్రియమాత్మన" ఇత్యుక్తాత్మతుష్టిభి; రన్యతరస్య భగవదభిమతత్వావగతిః. శుద్ధమనసాం సుసఙ్కల్పైః—అన్తఃకరణప్రవృత్తిభిః, "సతాంహి సన్దేహపదేషు వస్తుషు ప్రమాణ మన్తఃకరణప్రవృత్తయ" ఇత్యుక్తేః; యద్వా—సుసఙ్కల్పైః—శోభనసఙ్కల్పైః, స్వతాంశ్లాఘనీయతాహేతు గుణవిశేషవ్యఞ్జకైస్తైః. ధర్మ్యైః—ధర్మాదనపేతైః, అనిషిద్ధైరితియావత్ "ధర్మపథ్యర్థన్యాయాదనపేతై" రిత్యుక్తేః; ఏతే "నాత్మనస్స మ్యక్సఙ్కల్పజః కామ" ఇత్యంశో వ్యాఖ్యాతః. కేషాంచి త్కులచరణాదిభిర్భగవదభిమత్వావగమ ఇత్యాహ (కులచరణే) త్యాదినా. కులాచార శ్చతురావృత్తిత్వపఞ్చావృత్తిత్వాదయః, (దీ॥ కులసమయః—స్వవంశసఙ్కేతః, యథా పురశ్చాపత్వాది) చరణాచారః—ఋగ్యజుస్సామవేదిత్వ ప్రయుక్త శ్చత్వారింశత్సంస్కారేషు స్ఫుటః; (దీ॥ చరణసమయః—యజుశ్శాఖిభిః శ్రావణపౌర్ణమాస్యాం

నియమయితు రాదే రభిమతం నిమిత్తస్వప్నాద్యైరపి నిపుణ మన్విచ్ఛతిబుధః ॥౩౯॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య శ్రీమద్వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
శాస్త్రీయనియమనాధికార స్సప్తదశః.
శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

వేదోపాకరణం బహ్వృచైశ్శ్రవణే సామగైర్హస్తఇతి. దేశసమయః—నర్మదాతీరదక్షిణవాసినాం కర్కటకమాసేత్రూపాకర్మ, ఉత్తరతీరవాసినాంతు సింహఇతి దేశసఙ్కేతితా ఆచారాశ్చసన్తి) ఆదిశబ్దేన యుగధర్మాగృహ్యన్తే. యోగ్యానామ్—మహతామ్, మేవంకుర్వితినియోగైః, నిమిత్తైః—ధర్మసన్దేహే అన్యతరానుష్ఠానోద్యోగవేళాయాం దక్షిణాక్షిస్ఫురణాదిభిః, స్వప్నైశ్చ—ఆదిశబ్దేనోప శ్రుత్యాదిగ్రహణమ్. (వి॥ స్వప్నైః—స్వప్నాధ్యాయోక్తలక్షణవాతపిత్తాదోషమూలరహితశ్చతుర్థయామోత్పన్నత్వాది ష్టరూపైః, ఆదిశబ్దేన భగవత్సన్నిధా వభిమత పత్రపరీక్షాదిగృహ్యతే.) అర్చకనియోగస్యవా గ్రహణమ్. ఏతైః, శ్రుత్యాసాక్షా దితరైశ్శ్రుత్యనుమానద్వారా. ఆదేర్నియమయితుః— (సం॥ జగత్కారణ సాతస్యనియమయితుః), అభిమత, మన్విచ్ఛతి—జానాతీత్యర్థః. (ప్ర॥ క్వచి ద్భగవదభిమతేషు నిమిత్తస్వప్నాద్యైస్తద్రూపత్వావగమః, శ్రియాపోహితమాచష్టే మనుష్యాణాం కలౌహరిః। గురుశ్చ స్వప్నదృష్టశ్చ పూజాన్తే చాప్యకానసా'' ఇత్యుక్తన్యాయేన ఇజ్యాకాలేహఠాత్కారేణాప్యర్చకాద్యాదిరాదిశబ్దార్థః. నిపుణమన్విచ్ఛతి—సమ్యఙ్నిశ్చినోతీత్యర్థః. ఉక్తేషు కేనచి త్కర్తవ్యతయా నిశ్చితమేవాత్యన్తప్రీతిపూర్వక మనుష్ఠేయ మితిభావః.) ॥౩౯॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే
శాస్త్రీయనియమనాధికారః సప్తదశః
శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

శ్రియైనమః.

శ్రీమద్రహస్యత్రయ సారార్థరత్నావళీ.

(౧) హాన్యైనంచే న్నిషిద్ధప్రణయి బుధజన ప్రీతిహేతోః కదాచి
త్కర్తవ్యం తచ్చ భాష్యప్రవచన ముఖ సత్పుణ్యకర్మోప దేశాత్ ॥
అన్తే శ్రీభాష్యకారై స్త్యజన మనుమతం నిత్యనైమిత్తికానా మి
త్యేనం కామచారే ఽ వతరతి దృఢయ త్యత్ర శాస్త్రానురోధమ్ ॥

(౨) తైరేవాస్య స్వకామానుగుణ విహరణం స్వస్వరూపాను
రూపం నైవేత్యుక్తంచ పఞ్చప్రకథన మపి తత్కర్మణాం వైదికా
నామ్ । అన్యేషాంచ ప్రవృత్త్యైన యది కథమియం యుజ్యతే శేషి
దమ్పత్యుక్తి ర్ద్రోహీమహాజ్ఞాహతిస్యదపి హిత్థం నప్రియోఽ సౌఖ్య
హేతి ॥ ॥౮౭।

(౩) తస్మాత్కార్యం ప్రపన్నై రపి పరిచరణం స్వామిన శ్శాస్త్ర
నశ్యై రాజ్ఞా మజ్ఞావిభాగా దివముభయవిధం ప్రత్యవాయా పనుత్త్యై
ఆద్యం తత్రాన్తిమం స్యా దభిలషితఫలావాప్తయే తస్య కుర్యా
త్కామే శాస్త్రావిరోధా ద్విఫల మితరథా ప్రత్యవాయో ఽన
పాయః ॥ ॥౮౮॥

ఇతి శ్రీమత్కపిస్థలమ్ రంగాచార్య విరచితాయామ్
శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావళ్యామ్
శాస్త్రీయ నియమనాధికార స్సప్తదశః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమతే రమ్యజామాతృమహామునయే నమః.

స్వచ్ఛం స్వాదు సదావదాత సుభగాం దైవా దయం దేహభృత్ మాలిన్యప్రశమాయ మాధవ దయామందాకినీం విన్దతి ।

శ్రీ॥ (దీ) అథాస్య శాస్త్రనిష్ఠస్య క్వచిత్ స్ఖలనసమ్భవే। పునః ప్రపదనం విష్ణౌ శక్త్యే ఽన్యసపి వర్ణ్యతే ॥ (ప్ర) పూర్వాధికారే "నియమోఽతో ఽయనత్యయ" ఇత్యుక్త శాస్త్రీయ నియమే నియమనప వ్యాసక్త్యతయా ప్రసక్తస్య "యే ద్విషన్తి మహాత్మానం న స్మరన్తి చ కేశవమ్ । న తేషాం పుణ్యతీర్థేషు గతిస్సంసర్గిణామపి ॥ నారాయణే సదా భక్తి శ్శక్యత్యైతైస్తు సజ్జమే ॥ ప్రియోఽపి న ప్రియో సౌమే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనా" దిత్యాదిషూక్తస్య పరాధస్య పరిహార్యత్వం విస్తరేణోప పాదయత్యేత దధికారే. అత్ర ప్రాధాన్యేన ప్రతిపాదితస్యాపరాధ పరిహారస్యావశ్యకత్వా పవిస్మరణాయ తత్రతత్రాధికారాన్తరే పునః పునః ర్తనమ్. "సచమమప్రియః" ఇత్యుక్తరీత్యా ఽఽశ్రితవిషయేఽతి ప్రీతి యుక్తస్య ఆశ్రిత విషయే క్రౌర్యరహితతయా "ఆనృశంస్యం పరో ధర్మ స్త్వత్త ఏవమయా శ్రుత" ఇత్యాదిభిరవగతస్య "అనృతం నోక్తపూర్వం మే॥ రామో ద్విర్నాభిభాషతే" ఇత్యాదిభి స్సత్య ప్రతిజ్ఞతయా ఽవగతస్య భగవత స్సభక్తాల్పా దశ్లిష్ట పుణ్యపాపస్య నిషిద్ధానుష్ఠానేపి న దోషః ఇత్యాశఙ్క్య "ఇహైకేషాం కేచి దుపక్షపాభః న్తీ"త్యాదిభి స్తేషామ ప్యపక్లేశానగిమా త్తన్నివృత్త్యర్థో నిషిద్ధపరిహారో ఽవశ్యం భావీత్యాహ (స్వచ్ఛస్వాదు సదావదాతే)త్యాదినా. దయాయా స్స్వచ్ఛత్వం స్వార్థనిరపేక్షత్వమ్, స్వాదుత్వంచోప కర్తాస్మీతిధియా సామానాధికరణ్యాభావః, సదాఽవదాతత్వంచ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘేఽపి క్రోడీకృతకాలే మోక్షహేతుత్వమ్. (స్వా) అయం దేహంభృత్; దైవాత్ - యాదృచ్ఛికాది సుకృత విశేషాత్, సదాచార్య కటాక్షాది ద్వారా ప్రాప్తివిరోధి పాపరూప మాలిన్య ప్రశమాయ, స్వచ్ఛాం - హేయగుణ సంసర్గరహితాం, అన్యత్ర మలరహితాం; స్వాదు-ఆశ్రయణ దశాయా మపి భోగ్యభూతాం, అన్యత్ర మధురాం, సదాఽవదాతాం - పాపనివర్తికాం, అన్యత్ర శుక్లాం; సుభగాం- ఇష్టప్రాపికాం, శోభనగుణవతీం; ఏవం భూతాం, మాధవ దయామన్దాకినీం, విన్దతి - ఉపాయతయా విన్దతి, ప్రపన్న ఇత్యర్థః. యద్యప్యేవ మిత్యుత్తరాఘ సమ్భావితత్వద్యోతకః, అథాపి తత్సమ్భావితత్వమాహ (అసౌ) విత్యాదినా=అసౌ - ప్రపన్నః,

యద్యప్యేవ మహా నసార విషయస్రోతః ప్రసూతైః పురః పఙ్కైరే
వ కలఙ్కయ న్నిజతనుం ప్రాజ్ఞైర్న సంశ్లిష్యతే ॥ ॥౪౦॥

ఇత్యుక్తి భగవచ్ఛేషత్వైక స్వభావస్యాప్యయం శాస్త్రనియత
తత్తత్కార్యాకార్యవిభాగ జ్ఞానవా నధికారికు ప్పిన్బు అనాపత్తిల్ బు
ద్ధిపూర్వకమాన అపరాధమ్ వన్నకై స్వల్ప స్రీన కైఙ్కర్యైకనిష్ఠర్కు
విరుద్ధవర్గాత్మకే యాంకే ప్రాయేణ నసమ్భావితమస్తు; ప్రారబ్ధ కర్మవిశేష
వశత్తాలే దేశకాలావస్థా వైగుణ్య హేతుకవాం కమమ్ ప్రామాదిక

సృష్టప్రసఙ్గః; ప్రారబ్ధాంశే ఏతద్దేహానుభావ్య సదసత్ఫలజనక ప్రారబ్ధ మధ్యే
ఽగమ్య స్థిత ఇత్యర్థః ప్రారబ్ధవశాదేః, అసార—సారరహితాః, విషయా—
శబ్దాదివిషయానుభవాః. తేషాం స్రోతాంసి—దుర్వాసనాః. (దే॥ స్రోతాంసి—
పెరుక్కుకళ్, యద్వా విషయేషు స్రోతాంసి— అనుభవప్రవాహాః,) తాభిః ప్రసూ
తైః, పఙ్కైః— పాపైః, కళఙ్కయన్—నిజశరీర మనుమానం కుర్వన్ యః, ప్రా
జ్ఞైః—మహద్భిః, నసంశ్లిష్యత ఏవ, సాధుబహిష్కార్య ఏవ భవతీత్యర్థః; నతుప
రమఫల ప్రతిబన్ధ ఇత్యర్థః. యద్వా ప్రాజ్ఞైరేవ న సంశ్లిష్యతే— ప్రాజ్ఞైరేవాసంశ్లే
షహార్యతయా త్యజ్యతే, నతు స్వీకృతో భగవతా శరణ్యేనేతి భావః. సురాహతతుల్యః క
శ్చిత్పురుషో మలీమసలేను స్వదృచ్ఛయా గఙ్గాప్రవాహసమజ్జనేన విగతతనుమాలి
న్యోపి స్వస్వభావవశేన పునశ్చ పఙ్కిలజలపూర్ణతటాకగర్తపరిభ్రమణేన పఙ్కి
లగాత్రః స్వచ్ఛాఙ్గారిభిః పురుషైర్న సంశ్లిష్యత ఇత్యప్యస్తి సహ్యాభ్రాన్త్యా సబూ సోక్తి
ప్రయోజ్యాః. (సం) నసంశ్లిష్యత ఏవ— మదీయత్వేన నసంవ్యవహ్రియత ఏవ, యా
వన్నిష్కృతిస్తావదితి శేషః. (ప్ర) భాగవతైర్భాగ్యతయా నస్వీక్రియత ఇత్యర్థః. ॥౪౦॥

అ॥ (వి) నను శాస్త్రజన్య విశేషజ్ఞానవతః కృతప్రపదనస్య క్షిప్రత్యని
ష్టస్యాపరాధ ప్రసక్త్యభావా త్కథం పరిహర్తవ్యత్వ? మిత్యాశఙ్క్యాల్పత్వప్రసక్తిము
పపాదయతి (ఇప్పడి) త్యాదినా. (స్వా॥ కృతకృత్యస్యాపి తాదృశ ప్రవృత్తిరుల్యల
యా విచ్ఛేద సర్వాప్యరేణా పరాధమ్ సమ్భావితవాన్నో? ఇతిశఙ్కాం పరిహర్తుమ్
పూర్వాధికారార్థత్వే స్మరిప్పిక్కిఱారి (శాస్త్రే)తి.) ఇన్ప్బ ప్రపత్త్యనన్తరమ్,
అనాపత్తిల్ —అనాపది, ఆపది బుద్ధిపూర్వాపరాధోఽపి నశ్లిష్యతీతి భావః. వర్తి
న్యకైఙ్కర్యనిష్ఠర్కు—ప్రాప్తకైఙ్కర్యనిష్ఠానామ్, ప్రాయేణాసమ్భావితమస్తు —
ప్రాయేణ నసమ్భవతి, తావద్ఫలనిష్ఠాయాం సత్యా మపరాధేషు బుద్ధిర్న ప్రసరతీతి

వాకవుమ్ సుషుప్త్యాద్యవస్థైకళిలుమ్ వరుమపరాధ లేశజ్గళుళ్ళవై అశ్లేష విషయమాయ్ క్కఴిన్దు పోమ్. బుద్ధిపూర్వక పాపారంభక పాపజ్గళుక్కుమ్ అవై యుక్కఴియవేణుమెన్ఱు ప్రపత్తిపణ్ణాదే పామ్బా డారుక్కు యిలే పయిన్ఱాల్ పోలే ప్రకృతియోడే కూడవిసక్కు

క్షానః. ప్రాయేణేత్యనేన క్వచిత్సమ్భావ్యత ఇతి జ్ఞాయతే. తదేవానుపపం బుద్ధిపూర్వేతి మహావాక్యేన ప్రవర్శయిష్యతే.

అ॥ (స్వా) అనాపత్తిల్ బుద్ధిపూర్వకమాక అపరాధఙ్గళ్ సమ్భావితమానాలుమ్ ఆపద్దశైయిల్ బుద్ధిపూర్వకమాకవుమనాపద్దశైయి లబుద్ధిపూర్వకమాకవుమ్ సుషుప్త్యాదివశైకళిలుమ్ సమ్భావితాపరాధత్తాలే ఈశ్వరన్ కైవిడానో? ఎన్న వ + ర్ (ప్రారబ్ధే)తి. పాపమూల పాపమన్ఱిక్కే ఉత్తరాఘ మాదిక్కు మో? ఎన్ఱిల శఙ్కావారణార్థం ప్రారబ్ధేత్యుక్తిః. దేశవైగుణ్యమ్—మరుకాన్తారాదిః, కాలవైగుణ్యమ్-దుర్భిక్షకాలః, అవస్థావైగుణ్యమ్—వార్ధక్యరోగాదిః, ప్రమాదికమాకవుమితి—. (సం॥ చికీర్షా మన్తరేణ ప్రాప్తం ప్రమాదికమ్) జాగ్రద్దశైయి లజ్ఞానభయాదృచ్ఛిక సుకృతమ్బోలేవరుమ్ పాపమెన్ఱపడి. సుషుప్త్యాద్యవస్థైకళిలుమితి—మహాభాగవతాద్యాగమనే అభ్యుత్థానాభావాదిరూపపాపమెన్ఱపడి. ఆదిశబ్దేన మూర్ఛాస్వప్నసఙ్గ్రహః. (వి॥ లేశజ్గళుళ్ళవై—లేశాత్మనావిద్యమానాని, అశ్లేషవిషయమాయ్—అశ్లేష శాస్త్రస్య విషయ భూతానిసన్తి (సం॥ అశ్లేషః—ప్రతిబన్ధశక్తిత్వన్) కఴిన్దుపోమ్-నివర్తన్తే, పద్మపత్రేపయోంసీవనశ్లిష్యన్తీతి భావః)

అ॥ ఆనాలుమ్ ప్రారబ్ధవిశేషత్తాలే అనాపత్తిల్ బుద్ధిపూర్వకమాకవు ము త్తరాఘమ్ సమ్భావిత మన్ఱో? పాపారమ్భకపాపముమ్ నశిక్కవేణుమెన్ఱు ప్రపత్తిపణ్ణినాలుమ్ మూల ముచ్ఛిన్నమాకైయాలు ఉత్తరాఘ మురియాదన్ఱి లప్పడి ప్రపత్తిపణ్ణాదార్ క్కుత్తరాఘమ్ సమ్భావితమాకైయాల్ అవర్కళై యీశ్వరన్ కైవిడానో? ఎన్న వ + ర్ (బుద్ధిపూర్వకే)తి. (టీ॥ బుద్ధిపూర్వక పాపారమ్భక పాపఙ్గళుక్కుమ్ అవైయుమ్ కఴియవేణుమెన్ఱు కోలి యడియిలే ప్రపత్తిపణ్ణినాల్ బుద్ధిపూర్వకపాపఙ్గళ్ ఉదియాదు, అదు శెయ్యాదే ఎన్ఱై) పాపారమ్భక పాపముమిన్దాలుమ్ వివేకాదిమూలాత్మగుణపూర్వా ప్రతిబన్ధశక్తికి మాకైయాలే బుద్ధిపూర్వయనాన వివరుక్కు త్తరాఘ ముణ్డామో? ఎన్ఱిల శఙ్కావారణార్థమ్ "ప్రారమ్భాకే" ఇతి. (వి) పామ్బాడు-సర్పంసహ, ఒరుమిక్కవైయిలే ఏకస్మిన్

వివనుక్కు — (ఆత్మగుణపూర్త్తి యిల్లామైయాలే మన్దధైర్యరాన ముముక్షు ళుక్కుప్పోతే బుద్ధిపూర్వకమాకవుమ్ శిల స్వనిష్ఠావిపరీతఙ్గళ్ వన్దా లుమ్ నిసర్గసుహృత్తాన శ్రియఃపతి రక్షణోన్ముఖనాయ్ నిఱ్కైయాలే ఇవ్విపరీతానుష్ఠానఙ్గళ్ మిన్మినిమాత్రమాయ్ నిలై నిల్లా మవైయ న్నిక్కే — అకాలత్తిల్ సిద్ధ స్వనిష్ఠావైపరీత్యమాగిలు విళైవైక్కడుక

సత్కీర్తే, సముల్లాస్పోతే—వాసనత్, శరీరరూప ప్రకృత్యా సహ వాసనత్వ పాపకర్మవశాత్ ప్రపత్త్యనన్తరమపి పాపాని సమ్భవన్తి, అభ్యుపగత ప్రారబ్ధనివృ త్త్యర్థం ప్రపత్త్యకరణేఽపి ఆగ్రిమపాపోత్పత్తి హేతు॰ తాభ్యుపగవత ప్రారబ్ధై క దేశపాపాన్యపి నివర్తన్తామితి యది ప్రథమప్రపత్తి వేళాయాం సఙ్కల్పః య దివా తదర్థం పృథగేవ ప్రపత్తి స్తర్హి పాపాని నోత్పద్యన్తే, తద్ధేతుభూత పాపనా శాత్సామగ్రీవిరహాత్; యది తథా న సఙ్కల్ప స్తదా ప్రారబ్ధవశాదపరోపర్యనే కపాపః పర్వతా మృషిణామివ ప్రకృతి సమ్బన్ధమహిమ్నా (స॥ ఆత్మగుణపూర్త్తియి ల్లాదేతుక్తిః (ప్రకృతిస్థానీ॰ లేస్వధర్మకత్వకృతా) మన్దధైర్యాణాం పాపాని సమ్భ వన్తీతి భావః. "వన్దాలు" మిత్యనేన పాపసమ్భవ ఉక్తః. (స్వా) ఇప్పడి పాప ముణ్డానాల్ "నిగ్రహానుగ్రహ్ణాని నాని యః క్రియమాణం పునఃపునః। నష్టప్రజ్ఞః పా పమేవ పునరారభతే నరః" ఎన్నుమ్ పడియే నిగ్రహప్రవృత్తేశ్వర సఙ్కల్పత్తాలే ఉత్తరాఘం నిలైనిన్ఱు దుర్వాసనాజనకమాకిల్ అనుతాప మిల్లామైయాలే ప్రాయ శ్చిత్తావలమ్బన ముణ్డాకన్ముడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కాపరిహారార్థమ్ "నిసర్గసుహృ త్తాన" త్యాదికమ్. అత్యన్తవిరోధి విషయత్తిల్ పోలే నిగ్రహప్రవృత్తసఙ్కల్పే "దుష్కర్మోద్భట కర్మకోటి నిబిడోఽప్యాదేశవశ్యః కృపా" ఇత్యాది ప్రకారేణ రక్షణోన్ముఖ నాక్కైయాలే అనుతాపాదిద్వారేణ ప్రాయశ్చిత్తావలమ్బనత్తుక్కు క్కారణమాయిత్తై యెన్నుకిఱతు. (ప్ర॥ మిన్మినిమాత్రమాయ్ — విద్యుత్ప్రకాశవ దస్థిరత్వాత్, నిలైనిల్లా మవైయన్నిక్కే — స్థైర్యాభావేన (వా) విద్యుత్ప్రకాశాది వదల్పావస్థాన ప్రదానన అనుబన్ధనాశిని యథానస్య స్తదా భగవతో రక్షణో న్ముఖతయా నరకసమ్భావ్యభావే ఉత్పల్పఫలప్రదానమపి యోగానమర్హా త్తథా ప్రాయశ్చిత్తావలమ్బనముణ్డా" మితి సమ్బన్ధః.

ప్రాయశ్చిత్తాధికారప్రకారందస్సయమ (అకాలత్తి)లిత్త. స్వనిష్ఠావైపరీత్య

అనుసన్ధిత్తు యథోచితమాక లజ్జానుతాపజ్గళ్ పిఱన్దు "అపాయ సంప్ల
వేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్। ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాత్ర య
త్పున శ్శరణంవ్రజేత్ ॥ ఉపాయానా ముపాయత్వ స్వీకారే ప్యేత
దేవహి । అజ్ఞానా దథవా జ్ఞానా దపరాధేషు సత్స్వపి । ప్రాయశ్చి
త్తం క్షమస్వేతి ప్రార్థనైకైవ కేవలమ్ ॥ విదితస్సహిధర్మజ్ఞ శ్శరణా
గతవత్సలః । తేనమైత్రీభవతు తే యదిజీవితుమిచ్ఛసి॥ప్రసాదయస్వత్వం

మాకిఌ విళ్లై—స్వనిష్ఠా వైపరీత్యరూపన్యూనతామ్, కడుక—శీఘ్రమ్, ఇదం ల
జ్జానుతాపోత్పత్తి హేతుతయోక్తమ్.

(స్వా) ఆనాలు మకిఴ్చనమాన విషయక్కు గురుతర ప్రాయశ్చిత్త శక్తియి
ల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (అపాయసంప్లవ) ఇత్యాది. "అపాయసంప్లవే సద్యః +
పునశ్చ శరణం వ్రజే" ఎన్ఱు నిర్దేశిత్తాల్ పూర్వమనుష్ఠిత మోక్షార్థప్రపదన ఙ్గళి
తమాయ్ తదర్థం పునశ్చ కర్తవ్య మెన్ఱు। భ్రాన్తిఃరమ్, తాదృశభ్రాన్తి వారామల్
సమ్భావితోత్తరాఘత్తుక్కు ప్రాయశ్చిత్తమాకవే పునఃప్రపదనం పణ్ణవేణుమెన్ఱు
ద్యోతనార్థమ్ "అపాయసంప్లవేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తం + ప్రజే" ఎన్ఱునిర్దేశిత్తదు
(దీ) అపాయనామ్—పాపానామ్, సంప్లవ—స్సంప్రాప్తిః, సద్య—స్తదానీమే
వ, పునశ్శరణం వ్రజేదితి య త్సైవాత్ర ప్రాయశ్చిత్తిరస్త్వితి. ఉపాయానామ్—
కర్మయోగాదీనామ్, ఉపాయత్వేనానుష్ఠానేప్యేతదేవ పునఃప్రపదనం ప్రాయ
శ్చిత్త మెన్గై. (స్వా॥ ఇదినాలే అపాయసంప్లవత్తిల్ ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చి
త్తముమ్ వికల్పితమెన్ఱుతోన్ఱుకిఱదు.)అజ్ఞానాదితి=(వి॥ దోషత్వాజ్ఞానా త్కృ
తేషు బుద్ధిపూర్వకేష్విత్యర్థః. అథవా జ్ఞానాత్—దోషత్వ జ్ఞానా త్కృతేషు
బుద్ధిపూర్వకేష్విత్యర్థః. అన్యథా ఽబుద్ధిపూర్వకాణా మశ్లేష విషయత్వేనప్రా
యశ్చిత్తోపదేశాయోగాత్;) విదిత ఇత్యాదిశ్లోకద్వయం రావణంప్రతి సీతావచ
నమ్ భోరాక్షస? శరణాగతిధర్మజ్ఞస్సరామ స్శరణాగత వత్సలఇతి లోకేప్రసి
ద్ధఃఖలు తేనసహతే మైత్రీభవతు —(స్వా॥ మైత్రీహేతుభూత ప్రపదనం భవ
త్విత్యర్థః) ప్రసాదయస్వశరణాగత్యా, నిర్యాతయితుమ్ -పునస్సమర్పయితుమ్,
(స్వా॥ ప్రపదనేన భార్యాపహారజనితదోషనిర్ముక్తః పరిశుద్ధోభూత్వా మాంచ
నిర్యాతయితు మర్హసి. నోచేన్మత్సమర్పణేపి లవాధికారో నాస్తీతిధ్వన్యతే. ప్ర

స్త్వైనం శరణాగత వత్సలమ్। మాంచాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి” ఇత్యాదికళిల్ శ్లోకంగళిల్ అపడియే యథాధికారమ్ ప్రాయశ్చిత్తానలమ్బనముణ్డామ్. ప్రారబ్ధకర్మ విశేషవశత్తాలే కఠినప్రకృతియాయ్ క్షమైకొళ్ళక్కై యుమ్ కైతప్పినపోదు “స్వపురుష మభివీక్ష్య పాశహస్తం వదతియమః కిల తస్యకర్ణమూలే। పరిహర మధుసూదన ప్రపన్నాన్ ప్రభురహమన్యనృణాం న వైష్ణవానామ్ ॥ కమలనయన వాసుదేవ విష్ణో ధరణీధరాచ్యుత శంఖచక్రపాణే। భవశరణ మితీరయన్తి యేవై త్యజభట దూరతరేణ తానపాపాన్ ॥ యేనం శార్ఙ్గధరం విష్ణుం యే ప్రపన్నాః పరాయణమ్। న తేషాం యమసాలోక్యం నచ తే నరకౌకసః” ఎన్ఱు వైష్ణవవామనాది పురాణఙ్గళిల్ పాశునఙ్గళుక్కు మూలమాన శ్రుతికళిల్ శ్లోకంగళిల్ అపడియే యమవిష

వ్యాసహోగస్థలే ప్రాయశ్చిత్తం చరివ్యప్రధానమపి కర్తవ్య మితి ద్యోతనార్థం మాంచేతి.) యథాధికారమ్ — రహస్యే రహస్యరూపమ్ సదస్యే సదస్యరూపం చ. (స్వా॥ శక్తాప్రతిపద మశక్తస్య ప్రపదన మెన్ఱుకరుత్తు) (ప్ర) శక్తేన ప్రతిపదోక్త ప్రాయశ్చిత్తం కర్తవ్య మిత్యేతత్ “మాంచాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితు మర్హసి॥ ప్రసాదయస్వ త్వం చైన” మిత్యత్ర ప్రయతత్వ పూర్వక పునఃప్రదానస్య ప్రసాదనస్యచ విధానా దవగమ్యతే.

అ॥ నను వృత్తప్రపన్నానా మభ్యుపగత ప్రారబ్ధకర్మవశాన్నిషిద్ధానుష్ఠానే ప్రాయశ్చిత్తాననుష్ఠానేచ మోక్షః ప్రతిబద్ధ్యేతేత్యత్ర “నఖలు భాగవతా యమవిషయంగచ్ఛన్తీ హ్యేవైషాం కేచిదుపప్లవా భవన్తి కాణాభవన్తి కర్ణాభవన్తిఅవిధేయపుత్రాభవన్తీ” త్యాదిభిరత్యన్త నిషిద్ధానుష్ఠానేపి నరకప్రాప్త్యభావ ప్రతిపాదన ప్రశ్నోశయోర్జ్ఞాపనా ల్లోకేప్యన్తరబ్బవిషయే ఽధికాపరాధే స్వల్పదణ్డేన తన్నైర్దర్య నాదసమ్భావితత్వాభావాచ్చ నమోక్షప్రతిబన్ధ ఇత్యాహ (ప్రారబ్ధకర్మే) త్యాదినా. కైతప్పినపోదు — సమయాతిపాతేసతి (సం॥ కైతప్పినపోదు యమవిషయగమనమన్ఱికే — ఇత్యనేనాన్వయః విషయః — దేశః) (నీ॥ స్వపురుషమ్ — స్వ

యగమనమస్లిక్కే వేలిట్టుప్పాయవేణ్డుమదు ముళ్ళిట్టుపాయ్న్దు కత్తి యుమెన్నిఱ కణక్కిలే 'కాణర్ ఖంజర్' ఎన్ఱుముదలాక వోదుకిఱ విఙ్గళ్నై ఉపక్లేశముఖత్తాలే శిక్షైయరుక్కుమ్ విరకుకళై మున్నిట్టు సర్వేశ్వరన్ క్షమా ప్రేమ దయావాత్సల్యఙ్గళాలే తణిన్ద ప్రతాపత్తై యుడైయనాయ్ మికవుమ్ దణ్డిక్కవేణ్డుమపరాధత్తుక్కు సేవ్యనాన సార్వభౌమ నడైయాళిక్కారర్ అంతఃపుర పరిజనమ్ కూనర్ కుఱళర్ కుమారర్కళ్ విషయత్తిల్ అపరాధఙ్గళుక్కీడాకవుమ్ అన్తరఙ్గత్వాది తారతమ్యత్తుక్కీడాకవుమ్ సమ్బన్ధా నృశంస్యాదికళాలే ప్రీతిన డక్కచ్చెయ్దే యవర్కళ్ తప్పినత్తుక్కు క్షమైకొళ్ళుకైక్కాకవుమ్

కళై ఇఱుత్తుక్కొణ్డువా వెన్ఱభిప్రాయమ్. కర్మమూలే—రహస్యమాకైయాలెన్ఱపడి. స్వశరణమితీరయన్తి—ఉక్తిమాత్రనిష్ఠరాకరార్, అసాహానితి—విదిత్వేతిశేషః. ఇదు శ్రీవిష్ణుపురాణవచనమ్. దేసంశార్ఙ్గధర మెన్ఱువామనపురాణవచనమ్. ఇవత్తుక్కుమూలమానశ్రుతి (నఖలుభాగవతా)ఇత్యాది. వేలిట్టుప్పాయవేణ్డుమదు—ఆయుధఙ్గళాల ప్రహరిక్కవేణ్డు మపరాధమ్. (వి॥ వేల్—కుంతమ్, ఇట్టు—గృహీత్వా, పాయవేణ్డుమదు—వేగనేన నివర్తయితు మపేక్షితో౽పరాధః, ముళ్ళిట్టు ప్పాయ్న్దు కత్తియు మెన్నిఱ కణక్కిలే—కణ్టకం గృహీత్వా వేధనేన నివర్త్య ఇతి న్యాయేన) కాణర్—ఏకచక్షుర్వికలర్, ఖఞ్జర్—ఏకపాదవికలర్, (వి॥ ఓదుకిఱ—శ్రుతిసిద్ధేన) (ప్రి ఇఙ్గుత్తై—అత్రత్యేన) శిక్షైయరుక్కుమ్ విరకుకళై—శమన్దకణక్కడైమె తీక్కుముపాయఙ్గళై (ప్ర॥ అనశ్యానుభావ్య శేషవినాశమార్గాన్, మున్నిట్టు—పురస్కృత్య) తణిన్ద—మన్దీభవిత్త. సర్వేశ్వరనిడన్ పక్కల్ పణ్ణుమ్ కణ్ణఱివుక్కు లౌకికదృష్టాన్తమ్ కాట్టుకిఱార్ (మికవుమ్ దణ్డిక్క) ఇత్యాదియాల్. సేవ్యన్—సేవాయోగ్యన్, సుజన నెన్ఱపడి. అడైయాళిక్కారర్—ఛత్ర చామరాదికళై ధరిక్కుమాత్రీయక్కారర్. అన్తఃపురపరిజనమ్ - అన్తః పురత్తినుడైయ ఊత్తియక్కారిచ్చికళ్, కూనర్ - కుబ్జర్, కుఱళర్ - వామనర్, (స్వా॥ కుమారర్ - పుత్రర్కళ్) అన్తరఙ్గత్వాదీత్యాదిశబ్దత్తాలే శరీరసమ్బన్ధాదిగ్రహితమ్. (స్వా) ఈశ్వరన్ సమ్బన్ధానృశంస్యాదికళాలే ప్రిపన్నవిషయత్తిల్ ప్రీతిమానాకైయాలే అపరాధత్తిల్ నిగ్రహంపణ

మ్మైక్కుమ్ శిక్షైయాక్కైక్కాకవుమ్ ముకజ్కోడాదే యిరుత్తల్ శెమ్మట్టియిట్టడిత్తల్ తళ్ళివిత్తల్ వాశలిలే త్తకైవిత్తల్ శిలదినాళ్ సేవైయై విలక్కివిడుదల్ శెయ్యుమాప్పోలే ఒరుకణ్ణఴివాలే ఇవ్వాశ్రితరై రక్షిత్తువిడుమ్. ఇప్పడి మృదుప్రకృతికళై క్షమైకొళ్ళ ప్పణ్ణవి

కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (సమ్బన్ధే)తి. (టీ॥ సమ్బన్ధమ్---పుత్రత్వాది, ఆ గిశబ్దమ్ దయాదిగ్రాహకమ్. (వి) ప్రీతినడక్కవ్వేయ్ దేయుమ్ - -ప్రీతా సత్యా మపి, క్షమై - క్షమాసాధనమ్, కొళ్ళుక్కై కాకవుమ్ —యథా స్వీక్రియతే తథా కర్తుమ్, మ్మైక్కుమ్ శిక్షైయాక్కై కాకవుమ్---యత్కిఞ్చి దుపశ్లేశాకరణే అగ్రేపి తథైన క్రియేతేతి తదభావాయచేతి, ముకజ్కోడాదే యిరుత్తల్ ముఖ మదత్వాఽవస్థానమ్, శెమ్మట్టియై యిట్టడిప్పిత్తల్ - కశాంగృహీత్వాతర్జనమ్, తళ్ళివిత్తల్ - కణ్ఠేహస్తం నివేశ్యాపనోదనమ్, వాశలిలె త్తకైప్పిత్తల్ ద్వారనిరోధమ్, శిలదినాళ్ సేవైయై విలక్కి విడుదల్-కతిపయదివసాన్ సే వా నివారణేన త్యాగమ్.) లోకన్యాయత్తై ప్రపన్నవిషయత్తిల్ సఞ్చరిప్పిక్కకూడుమో? ఎన్న (కాకే)తి. లఘుదణ్డరూపనిగ్రహముమ్ సమ్బన్ధానృశంస్యాది ప్రయుక్త ప్రీతికార్యమాక్కైయాలే విరోధమిల్లై. (వి॥ ఒరు కణ్ణఴివాలే- కేనచిల్లఘుదణ్డనరూపదణ్డనేన) లౌకికవైదిక దృష్టాన్తమ్ ప్రమాణసిద్ధ కాణత్వాది లఘుదణ్డత్తుక్కుచితజ్ఞాపనార్థ మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాల్ మోక్షప్రవృత్తియిలే తానే ఈశ్వరన్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ క్షమిక్కు మెన్ఱు శిలవభియుక్తర్ శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్న + ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. (॥ క్షమైకొళ్ళప్పణ్ణువెయ్త్తల్ - క్షమోపాయ స్వీకార ప్రవర్తనమ్, దణ్డ విశేష మ్పణ్ణుదల్ - లఘుదణ్డకరణమ్, ఎన్గిఱవిడముమ్ - ఇత్యేతత్. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ క్షమిక్కు మిత్యుక్తే కోఽర్థః? మృదుప్రకృతీనాం క్షామణప్రసఙ్గేనే కఠిన ప్రకృతీనాం దణ్డవిశేష కరణేనచ క్షమతే; న తు కస్యాప్యతినిగ్రహం స్వల్పం నకరోతి, అతోన భేతవ్యమ్; ప్రపన్నం సర్వథా క్షితు మేః అప్యయుక్తత్వే ప్రతీ న వా లఘ్వనుభవప్రదానం వా కరోతీత్యర్థః యమపి క్షమాప్రకారభేద ఇతిభావః. తదుభయస్య క్షమాప్రకార భేదత్వోక్తి.

త్తిల్ కరిన ప్రకృతికళుక్కు శిశూరూపమాన దణ్డవిశేషమ్ పణ్ణాత ల్ శేషీకళ్ అవిడముమ్ పూర్వప్రపత్తి ఫలమాన క్షమైయిన్ ప్రకార భేదమెన్ను తెరుక గాన శిక్షిక్కిఱతే కృతజ్ఞతై నడక్కైక్కాక బుద్ధి పూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ క్షమిక్కుమెన్ను తెలర్ శొన్నార్కళ్. ప్రారబ్ధకర్మత్తిల్ పాపాంశమోవెతే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణావపోదు సఫలమానాలుమ్ పణ్ణినప్రపత్తి మోక్షమ్ కొడాదొழియుమోవెన్ను శంకిక్కవేణ్డాదు. పెరుక్కాయమ్ వెయ్త్త మరజ్ఞ

...త్తేషాం-కిమర్థేత్యత ఉక్తం (శిక్షికనానే) ఇతి=సర్వథేత్యర్థః. తథాచ క్షమిత్వారక్షతీతి. కృతజ్ఞతై నడక్కైక్కాక—కృతజ్ఞతా ప్రవృత్త్యర్థమ్, మన్దానాం విశ్వాస దృఢీకరణార్థ మితిభావః. "ఇప్పడి"త్యారభ్య "ప్రకారభేదమెన్ను" ఇత్యన్తం తేషామాశయవర్ణనపరమ్, "శిక్షికనానే" త్యాశయ ప్రయోజన ప్రతిపాదనపరమ్. బుద్ధి పూర్వోత్తరే'తి తదుక్త్యనువాదః ఇతి వివేకః. ఈశ్వరన్ క్షమియావపోదు ఉత్తరోత్తరపాపఙ్గళిలే మాట్టి ఇతర విషయత్తిల్ పోతే గురుతరనిగ్రహముమ్ పణ్ణ ప్రసజ్జిక్కైయాలే క్షమాఫల మెన్నపడి.

అ।। (దీ) ఈశ్వరన్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తై క్షమిక్కానాకిల్ ప్రాయశ్చిత్తమ్పణ్ణావపోదు పణ్ణిన ప్రపత్తిక్కు హాని వరుమో? ఎన్నుమ్ శఙ్కైయై నిరసిక్కిఱార్ (ప్రారబ్ధకర్మత్తి) లిత్యాదియాల్. (ప్ర) పాపాంశమోవెతే ఇతి—యథాఽభ్యుపగత ప్రారబ్ధపాప ఫలానుభవేపి దేహాన్తే మోక్ష స్తథాఽననుష్ఠితప్రాయశ్చిత్త బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ ఫలానుభవేపి స్వాపేక్షితకాలే ముక్తిర్భవేదేవేత్యర్థః. (విశేషాంశ స్తత్రైవానుసన్ధేయః) (సం।। విరక్తి విశేషేసతి పుణ్యాంశస్య నసాఫల్యమితి "పాపాంశమోవెతే" ఇత్యుక్తమ్) (వి) పణ్ణినప్రపత్తి—కృతప్రపత్తిః, మోక్షం కొడాదొழియుమో —మోక్షమదత్వా నివర్తతేకిం మితిశఙ్కార్థః. అభ్యుపగతప్రారబ్ధస్య యావద్దేహభావిదుఃఖప్రదత్వా ద్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య ఏతద్దేహసమయే ఫలప్రదానావకాశాభావా ద్దేహానన్తరభావి నరకాదిఫలమపి దద్యాత్కి మితిఫలితార్థః.

అ।। ఏతద్దేహకాలఏవ ఆయుర్వృద్ధ్యాదివిశిష్టైవ తదభావవతాం ఖిన్నాత్వా దుపక్లేశైర్వా నివర్త్య దేహానన్తరం మోక్షంవదాతీతి సమ్పృష్టాన్తం పరిహార

భుక్కు స్థలాదివిశేషఙ్గళాలే వాట్టత్తుక్కు కాల తారతమ్యముణ్డామా
త్రము. ఇప్పడియివర్కళ్ సంహారత్తినుడైయ నిశ్శేషనివృత్తి పి
క్కైక్కు విళమ్బావిళమ్బ వైషమ్యమేయుళ్ళదు. ఇద్దేహానన్తరమ్
మోక్షమ్ వేణుమెన్ఱపేక్షిత్తాలుమ్ అనియతాయుస్సుక్కళాయ్ వి
శేషజ్ఞరాన ఋషికళుక్కు ఆయుర్వృద్ధియాలే విళమ్బముణ్డామ్.

మాహ (పెరుఙ్గాయ) మితి. పెరుఙ్గాయమ్ వెయ్త్త - మూలనిక్షిప్తహింగుకా
నామ్, మరఙ్గళుక్కు — వృక్షాణామ్, స్థలాదివిశేషఙ్గళాలే — జలాప్లుతస్థాని న
పాషాణకాలాది విశేషైః, వాట్టత్తుక్కు — శుష్కీభావస్య, కాలతారతమ్యమాత్రమి
తి — పాషాణకాలేవా జలాప్లుతదేశేవా సహింగుకస్యాస్య కతిపయదినాని తిష్ఠతి, త
దన్యదేశే తదన్యకాలేచ శీఘ్రం శుష్యతీ త్యవధిభేదః తాన్యః. (స్వా) పరమ్
ఆదుక్కు అనిమిత్తమాక వేరిలే పెరుఙ్గాయమ్ వెయ్త్తాల్ నీరుక్కళ్ ప్రదేశత్తిలుమ్
పాషాణకాలత్తిలుమ్ విళమ్బిన వాట్టముమ్ అన్యకాలదేశఙ్గళిలే అవిళమ్బిన వా
ట్టముమ్ కాణ్ప్పటాప్పోలే మోక్షార్థప్రపత్తి పణ్ణినార్క్కుమ్ కాలవిశేష సఙ్కల్పితఫ
లార్థపురుష తదితరపురుష భేదేన బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘవ తదితర పురుష భేదేనచ మో
క్షఫలత్తుక్కు విళమ్బావిళమ్బమే యుళ్ళదు, ఫలత్తిల్ సంశయమిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (సం) "ఏతద్దేహావసాన" ఇతి సఙ్కల్పవతస్సు కథం విళమ్బః? అనే
కకాలానుభావ్య బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య ఏతద్దేహావసానే సఫలతా వా కథ?
మితి ప్రశ్నే వికల్పముఖేనోత్తరమాహ (ఇద్దేహానన్త) మిత్యాదినా. (వి) ఆయు
ర్వృద్ధి= నవ్యాయుర్వృద్ధ్యాది రాయుష్కామేష్ట్యాది ప్రారబ్ధఫలమేవ న బుద్ధిపూ
ర్వోత్తరాఘఫలమితి చేన్న, ఆయుష్కామేష్ట్యాది ప్రాప్తాయుర్వృద్ధ్యా పురుషా
యుషః ప్రమాణాతిక్రమేసతి ఆయుష్కామేష్ట్యాది ప్రాప్తాయురనుభవానన్తరం బు
ద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలానుభవాయ తతోప్యధికాయుస్సమ్పాదన సమ్భవాత్; ఉక్తం
ఆయుస్సఙ్కల్పే — విద్యమానాయుర్మధ్యఏవ, నను విద్యమానాయుర్మధ్యే కాల
స్యాభ్యుపగత ప్రారబ్ధాద్యత్త్యాల్పత్వాత్ కథమస్యావకాశ ఇతి చేన్న, తన్మధ్యఏవ
కశ్చిదనుభవః ప్రారబ్ధ సమ్బన్ధీ కశ్చిదనుభవో బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ సమ్బన్ధీతి సమ్భ
వాదేతస్మిన్ కాలే నానా దుఃఖసమావేశ దర్శనాదితి యతిరాజశ్రీదేశికౌ.

అ॥ నను బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య ఫలాపినాభక్షోక్తి స్త్రీజటా భారనా

నిరుత్తాయుస్సుకళుక్కు ఉళ్ళ ఆయుస్సుక్కళ్ళే ఫలిత్తువిడుమ్. "భవేయం శరణంహి వః" ఎన్ఱ పిన్బుముణ్డాన రాక్షసికళుడైయ బుద్ధిపూర్వాపచారఙ్గళ్ "మర్షయామీహ దుర్బలాః ॥ పాపానాంవా శుభానాం వా" ఎన్ఱిప్పడియే పిరాట్టిక్కు క్షమావిషయమాయిత్తిల్లైయో వెన్ఱిలవ్విడత్తిలుమ్ అవర్కళుక్కు తిరువడి నలియప్పుకుకిఱానెన్ఱు భయమ్ విళైన్దు నలివుక్కు విలక్కానపడియాలే వాళాలేయోఙ్గికళం మాప్పోలే దండలేశముమ్ క్షమైయుమ్ సిద్ధమ్. ఆకైయాల్ ప్రస

సాంతర్గతరాక్షసీ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘక్షాన్తిబోధక "మర్షయామి" త్యుక్తి విరుద్ధేత్యత్ర రాక్షసీభి ర్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలం హనుమద్భర్త్సన మను... య ... క్షణం ప్రాప్తమితి సోదాహరణమాహ (భవేయ) మిత్యాదినా, (టీ॥ బుద్ధిపూర్వాపరాధమ్ క్షమావిషయమానమైక్కు పిరాట్టి వచనమ్ "మర్షయామి" త్యాది=మర్షయామి — సహే, దుర్బలాః — అశక్తానాం హింసనం ప్రత్యుపమశక్తా ఏతాః. పాపానాం వేతి = త్వన్మతేన పాపానాంవా మన్మతేన శుభానాంవా వధార్హాణామపి ప్రాణినాంవిషయే, ఆర్యేణ — సత్పురుషేణ, కరుణమేవ కార్యమ్, న తు క్రౌర్యమ్. తథాహి విచార్యమాణే కశ్చిదపి పురుషః అపరాధరహితో నాస్తి, సర్వేఽపి సాపరాధా దణ్డ్యాశ్చ ఏతా. అవ్విడత్తిలుమ్ — రాక్షసికళిడత్తిలుమ్) తిరువడి — హనూమాన్, నలియప్పుకుకిఱాన్ — చిత్రవధం కరిష్యతి, ఎన్ఱు భయం విళైన్దు — ఇత్యుక్త భయముత్పాద్య, నలివుక్కు — వధస్య, విలక్కానపడియాలే — "మర్షయామి" తినివారణస్య విద్యమానతయా. (సం॥ వాళాలే యోఙ్గి = భీషయితుం ఛేదనాయాసి ముద్ధృత్యేత్యర్థః) లోకే అయంమాం వృథంహన్తీతి యథాదుఃఖం భవేత్తథాఽసి మాతః స్య ఇదానీంముంచామి ఇతఃపరమేవ మకృత్యకరణే ద్విధాచ్ఛేత్స్యామీతి నిర్ణయిత్వా త్యాగవత్.

అ॥ ఏవంసతి "బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య క్షామణం నకార్యమ్; దణ్డవిశేషోఽపినాస్తి" ఇత్యభియుక్తాతివాదవాక్యానాం శరణ్యగుణ శరణాగతి ప్రభావ ప్రతిపాదనపరత్వ తాత్పర్య మిత్యాహ (ఆకైయా) లిత్యాదినా. (స్వా॥ ఆకైయాల్ — త్రిజటాశరణాగత్యన్తర్భూతైకళాన రాక్షసికళుక్కుమ్ పిరాట్టివిషయత్తిల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు దణ్డలేశం సిద్ధమాకైయాలే) క్షమైకొళ్ళావిడిలుమ్ —

న్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ తేపియాదెన్ఱు విశేషిత్తుచ్చొల్లువదోం స(ప్రమాణమన్ఱిక్కే యిఱుక్క యివనుక్కుప్పిన్బు బుద్ధిపూర్వాపరాధమ్ పిఱన్దాలుమ్ క్షమైక్కైక్కు వేణ్డామెన్ఱుమ్ క్షమైక్కైక్కువిడిలుమ్ శిక్షారూప దండవిశేషమిల్లైయెన్ఱుమ్ విశ్వాసమనుక్కు

పరమఫలత్తుక్కు విశ్వాసమ్ వారాదెన్ఱుమ్ ప్రారబ్ధసుకృత విశేషాదికళాలే వనమ్ ఇఙ్గు ఇవ్విడకై కర్తృత్తుక్కు విచ్ఛేద సంశోచజ్ఞళ్ వారాదెన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపక్షజ్ఞళ్ శరణ్యనుడైయ గుణజ్ఞళైయుమ్ శరణాగతియినుడైయ ప్రభావత్తైయుమ్ శొల్లుకైక్కాక వత్తనై. ఇప్పడియల్లాదపోమ ప్రపన్నరాన పూర్వర్కళుడైయ అనుష్ఠానపరమ్పరైక్కుమ్ ప్రపన్నరైప్పఱ్ఱవే ప్రాయశ్చిత్తమ్ విధిక్కిఱ శాస్త్రత్తుక్కుమ్ మోక్షమ్పెఱుకైక్కు క్కాలజ్ఞళిత్తు ప్రపత్తిపణ్ణాదే అనువృత్తబుద్ధిపూర్వాపరాధనుమాయ్ విశ్వాసమనన్నా యిఱుప్పార్ క్కు విశ్వాసమ్ శొల్లుకిఱ ప్రమాణజ్ఞళుక్కుమ్ శేరాదు. "సర్వపాపే

క్షమాసాధన స్వీకారాభావేపి. (స్వా) అప్పడియాల్ — ఇదుక్కు విశేషిత్తుచ్చొల్లు దొఱు ప్రమాణమన్ఱిక్కే యిఱుక్క వెన్ఱిత్తోడేయన్వయమ్. రాక్షసికళుడైయ బుద్ధిపూర్వాపరాధత్తుక్కుమ్ దణ్డశేషమిల్లైయాకి లిఙ్గపేక్ష సమాణ మాకైయాలే "ప్రమాణమన్ఱిక్కే యిఱుక్క" వెన్ఱు శొల్లక్కూడా దెన్ఱుకరుత్తు. యద్వా "శరణ్యనుడైయ + వత్తనై" వెన్ఱిత్తోడే యన్వయమ్: "ఏవమేవం విదిహాపం కర్మ న శ్లిష్యతే" ఎన్ఱుమదు ప్రామాదికవిషయమాకైయాలదు సంప్రదాయత్తుక్కు మాఱానదాకవార్త్తై యెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (సం) స్వోక్తార్థే పరత్వస్థేమ్నే విపక్షే బాధకమాహ (ఇప్పడియల్లాదపోది) త్యాదినా. శాస్త్రత్తుక్కుమ్ — 'అజ్ఞాయ సంస్థిత' ఇత్యాదేః, ప్రమాణజ్ఞళుక్కుమ్ — "అపాయాద్విరతశ్చాశ్వాన్స్మరంశ్చైవ శరణం గతః । తనూకృత్యాఖిలం పాపం మామాప్నోతి నరశ్శనైః" ఇత్యాదీనామ్. (వి॥ కాలమ్ కురిత్తు — మర్యాదీకృత్య)

*అ॥ (టీ) నను "సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱైక్కుమ్ సర్వ

భ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱు సామాన్యేన శొల్లప్పెట్టేయుమ్ "ప్రాయశ్చిత్తిరియం హ్యత్ర యత్పునశ్శరణం వ్రజేత్", ఎన్ఱు విశేషిక్కైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు ప్రపత్త్యన్తరం ప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రాప్తమాయిఱ్ఱు. పునశ్శరణాగతియై విధిక్కిఱ వచనత్తై యడియిలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ పరిహారమాక ప్రపత్తిపణ్ణాదార్ విషయత్తిలే నియమిత్తాలో వెన్నవొణ్ణాదు. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ పఱ్ఱి ప్రపత్తిపణ్ణలామెన్ఱు విశేషిత్తు కణ్ఠోక్తిప

త్తరాఘఙ్గళుక్కు మిదువే ప్రాయశ్చిత్తమన్ఱో? ఎన్నన + ర్ (సర్వపాపేభ్య) ఇత్యాదియాల్. (స్వా॥ "విశేషిక్కైయాలే ఇతి=పునశ్శరణం వ్రజేత్" ఎన్ఱు ఉత్తరాఘత్తిల్ మోక్షార్థప్రపత్తియైత్తవిర ప్రపత్త్యన్తరత్తై ప్రాయశ్చిత్తమాక విధిక్కైయాలే భిన్నవిషయమాకైయాలే సమ్ప్రదాయత్తుక్కు శాస్త్రవిరోధం దుస్త్యజమెన్ఱుకరుత్తు. (వి॥ సామాన్యేన శొల్లప్పెట్టేయుమ్—సర్వపాపేతి పదస్య బుద్ధిపూర్వకాణామపిస్వీకాతయా "ఆహవనీయే జుహోతీ" త్యత్ర జుహోతినాపదహోమస్యేవాభిధానసమ్భవే పీత్యర్థః. విశేషిక్కైయాలే—"అపాయ సంప్లవే" ఇతి విహితప్రాయశ్చిత్తస్య "యత్పునశ్శరణం వ్రజే" దితి పునశ్శరణాగత్యాది విశేషితత్వా ద్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘోద్దేశేన పునశ్శరణాగతే ర్విహితత్వాదిత్యర్థః. ప్రాప్తమాయిత్తు—పదే హోతీ'తి హోమవిశేషోద్దేశేన విహితపదేన "ఆహవనీయే జుహోతీ'త్యత్ర జుహోతినా పదహోమప్రతిపాదనవ దిహ సర్వపాపశబ్దేన "అపాయసంప్లవ" ఇత్యపాయవ్యతిరిక్తానామేవోపాదానా త్పదహోమే ఆహవనీయస్యేవేహ మోక్షార్థప్రపత్తేరప్రాప్త్యా ప్రపత్త్యన్తరం ప్రాయశ్చిత్తం సిద్ధమేవేత్యర్థః.)

అ॥ నను ఇవ్విశేషవచనత్తై యధికారివిశేషత్తిలొదుక్కినాలో వెన్నవొణ్ణాదన్నితార్ (పునశ్శరణాగతీ) త్యాదియాల్="సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱదు పాపసామాన్యవిషయవచనమ్. ఓరధికారిక్కు స్వరూపేణతునిక్కుమ్, ఒరువనుక్కు ప్రాయశ్చిత్తత్తాలే ఎన్ఱునియమమ్ కూడాదు. (స్వా॥ విశేషిత్తితి=బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ మోక్షార్థప్రపత్తితానే పరిహారమామెన్ఱు విశేషవచనముణ్డాకి లిఙ్గవచనముమ్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిల్ పునః ప్రపత్తిరూప ప్రాయశ్చిత్తవిధియుమ్ పరస్పర విరుద్ధ విశేషవచనమాకైయాలే పూర్వోక్తప్రకా

త్తుమన్గోరు వ్వచనముణ్డాకిల్ శిత్తే ఇప్పడి నియమిక్కలావదు. ఇప్ప్రపత్తి
బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ పరిహారమెన్ఱిన్దాల్ ఇచ్చ్టైవిడునా
నైయుమ్ కైడైయామైయాలే పునః ప్రపత్తివచనమ్ నిర్విషయమామ్
సామాన్యవచనత్తుక్కువైప్పరీత్య విశేషవచనత్తై బాధిక్కవొణ్ణాదు.
ఇప్పడి విశేషవచనత్తై బాధిక్కిల్ ఉపాసన నిష్ఠనుక్కుమ్ బుద్ధిపూ

ర్వాక ప్రాయశ్చిత్తవిధిక్కు వ్యవస్థైసమ్భవిత్తై, అన్వవచనమే దుర్లభమెన్ఱు కరుత్తు.)

అ॥ ఇప్పక్షత్తిల్ పునః ప్రపదన వచనత్తుక్కు అననుష్ఠానరూపా ప్రామాణ్య
ముమ్ ప్రసజిక్కుమెన్గిఱార్ (ఇప్రపత్తే)త్యాదియాల్=శెట్టు—అయత్నలా
భమ్, నిర్దోషమాకయ్ శిష్టాచరణం సిద్ధిక్కైయాల్ శెట్టినిఱై. (స్వా॥ శెట్టా-దు
గురూపాయసాధ్యాభీష్టార్థత్తై సామర్థ్య మిరుక్క చ్చెయ్ దేయుమ్ లఘూపాయ
త్తాలే సాధిక్కై. (ప్ర॥ వి) ఇచ్చేట్టై—ఇదంసామర్థ్యమ్ (ప్ర) అకృత్యకరణే
పి తత్ఫలానవుభవోపాయ భూతమిత్యర్థః. (వి) విడువారైయుమ్ -త్యజతామ్
కడైయామైయాలే—దుర్లభతయా, అకృత్యకరణేపి పూర్వప్రపన్నానామ్ తత్ఫ
లాననుభవఇతిపక్షస్య సర్వేషామప్యనుకూలత్వేన తదైవార్థరే పునః ప్రపత్తివి
ధాయకవచనం వ్యర్థంస్యాదితి భావః.)

అ॥ (స్వా) ఆనాల్ "సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱు సామాన్యే
న సర్వపాపప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపత్తియై విధిక్కైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాత్తఘత్తు
క్కు, మిప్రపత్తి ప్రాయశ్చిత్తమెన్ఱు తోఱ్ఱుకైయాలే తద్వ్యవస్థతయా పునః ప్రపత్తివచ
నం నిర్విషయతయా బాధ్యమాకాదో? విశేషవచనమ్ సామాన్యవచనత్తుక్కు స
ఙ్కుచితవిషయత్వా పాదకమాయ్క్కొణ్డు బాధకమాకిల్ సామాన్యవచనత్తాలే
తాన్ విశేషవచనం బాధ్యమాకలాకాదో? ఎన్నవాన్ (సామాన్యే)తి. అ॥
వు—పరిమాణమ్, అనేకవిషయవ్యాప్తిరూప పరిమాణమెన్నపడి. ఇవనిర్దేశంసా
భిప్రాయమ్ అనేకవిషయసామాన్య వచనమ్ విశేషవచనవిషయ వ్యతిరిక్తవిషయ
తయా సఙ్కోచార్హమాకైయాలే విశేషవచనత్తాలే ఏతావద్బాధ్యమానాలుమ్
విశేషవచనమ్ సామాన్యత్తాలే బాధ్యమానాల్ విషయలేశస్యాప్యలాభత్తాలే అ
త్యన్తబాధ్యతై ప్రసజిక్కైయాల్ న్యాయవిరోధముమ్ విశేషవచనత్తుక్కు తేషం
నాప్రామాణ్యముమ్ ప్రసజిక్కుమెన్ఱుకరుత్తు.

ర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ దోషమిల్లై యామ్. ఇబ్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ త్తిలుమ్ పరమైకాన్తికళాన ఇవర్కళిరువర్కుక్కుమ్ యమవశ్యతాదిక ళిల్లై యెన్నుమిడమ్ "యస్మిన్ కస్మిన్ కులేజాతా యత్రకుత్రనివాసి నః । వాసుదేవరతానిత్యం యమలోకం నయాన్తితే" ఇత్యాది వచన బలత్తాలే సిద్ధమ్. ఒరు పాపమ్ తానే జాతిగుణాద్యధికార భేదత్తాలే

అ॥ ఇని విశేషవచనబాధ్యత్తైయిలే అనిష్టప్రసఙ్గ్చనయుమ్ పణ్ణుకిఱార్ (ఇ ప్పడి)తి. ఇప్పడి—ఇన్న ప్రకారమాక సర్వశబ్దత్తాలే తాన్ సామాన్య వచనత్తినుడై య సర్వవిషయవ్యాప్తియాలేతానెన్నపడి. ఉపాసకనుక్కుమ్ "యథైషీకాతూల మగ్నౌప్రోతంప్రదూయతే ఏవంహాస్య సర్వేపాప్మానః ప్రదూయన్త" ఇతి స ర్వపాపనాశశ్రుతిపమైయాకైయాలే "అపిచేత్పాతకంకిఞ్చి ద్యోగీకుర్యాత్ప్రమాద తః । యోగమేవహితత్సర్వం నాన్యం యోగం సమాచరేత్" దిత్యుత్తరాఘత్తిల్ ప్రా యశ్చిత్తవచనముమ్ బాధ్యమాయ్కొణ్డు అవనుక్కుమ్ యథేష్టాచరణముమ్ ప్ర సజిక్కుమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ ప్రపన్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలమాన యమవిష యమాన నరకాదికళిల్లైయెన్ను వైష్ణవ వామనాదివచనమ్ శొల్లుకైయాలే పునఃప్ర సక్తిరూప విశేషవచనత్తుక్కు బాధ్యత్తైయుమ్ పన్నైయానాలుమ్ భక్తియోగనిష్ఠను క్కప్పడి వచనమిల్లామైయాలే యుత్తరాఘత్తిల్ సదోషత్వ మావశ్యకమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిలు)మితి. పరమైకాన్తికళానవిణ్డు పేర్క ళుక్కుమిని—"వాసుదేవరతా నిత్యం యమలోకం నయాన్తితే" ఎన్ఱవచనత్తిల్ వాసుదేవరత శబ్దముమ్ పరమైకాన్తపరమాయిరుక్కైయాల్ భక్తప్రపన్నయో రుభయోరపి పరమైకాన్తిత్వం పుష్కలమాకైయాల్ వైష్ణవవామన పురాణాదివచనత్తిల్ ప్రప న్నశబ్దముమ్ సద్వారకాద్వారక ప్రపన్నపరమాయ్కొణ్డుభయపరమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (౧) "వాసుదేవరతాః" ఎన్ఱు భక్తప్రపన్న రిరువరుక్కుమ్ పొదువాకి ల్ ప్రపన్నవిషయత్తిల్ గురుఫలమాన పాపమ్ ప్రపన్నవిషయత్తిల్ లఘుఫలమాకి క్కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (ఒరుపాపమ్ తానే) ఇత్యాదియాల్ జాతిః—బ్రా హ్మణత్వాదిః, గుణాః—జ్ఞానానుష్ఠానాదయః, (వి॥ ఆహితాగ్నిత్వాదిః) ఆదిశ బ్దమ్ ఆశ్రమాదిపరమ్. (వి॥ ఆదిశబ్దేన బుద్ధిపూర్వకత్వాది సఙ్గ్రహః) (స్వా) జాతి

గురులఘుఫల భేదవత్తా యిరుక్కుమెన్ఱుమిడమ్ సర్వ్వసం ప్రతిపన్నమ్.
ఇవ్వర్థమ్ రాజపుత్రాపరాధాదికళిల్ పోలే లోకమర్యాదైయాలుమ్
ఉపపన్నమ్. నప్రాగ్వత్ బుద్ధిపూర్వాఘే నచాత్యంతమ(ని) నుగ్రహః।
లఘుర్దణ్డః ప్రపన్నస్య రాజపుత్రాపరాధవత్ ॥౧౫॥

టీ= బ్రహ్మహత్యాదిపాపమ్ బ్రాహ్మణకృతమానాల్ ద్వాదశాబ్ద వ్రతనివర్త్య లఘు ప్రత్యవాయముమ్ శూద్రకృతమానాల్ చతుర్గుణమెన్ఱుమ్ "విదుషోఽతిక్రమే ప్ర ఘూయస్త్వ" మిత్యుక్తరీత్యా విద్వత్కృతపాపాపేక్షయాఽవిద్వత్కృతపాపత్తు క్కు అధిక ప్రత్యవాయమెన్ఱుమ్ ప్రాయశ్చిత్త శాస్త్రసిద్ధమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ సర్వసమనాన ఈశ్వరనుక్కు పురుషభేదేన ఒరు అపరాధత్తుక్కు న్యూనాధిక ఫలప్రదాన మనుపపన్నమన్ఱో? ఎన్నశ్శఙ్కైయిల్ (ఇవ్వర్థ) మితి. న్యూ నాధిక ఫలప్రదానత్తై శాస్త్రం శొల్లుకైయాలే శాస్త్రమూలమాక వనుపపత్తి శఙ్కై క్కు వొణ్ణాదు. ఇనిలోక దృష్టిమూలమాకవు మనుపపత్తి శఙ్కైక్కు వొణ్ణాదు, వ్రత్యుత లోకదృష్టియుమ్ ప్రకృతార్థత్తుక్కుపపత్తి సాధికై ఎన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ పురుషభేదేన ఈశ్వరనుక్కు ఓరపరాధత్తిల్ గురులఘు ఫల ప్రదాన ముపపన్న మానాలు మొరుపురుషనుక్కేత్తానే ప్రపత్తిక్కు మున్బు ఓరపరాధత్తిల్ గురుభూత నరక ప్రదానముమ్ ప్రపత్తిక్కు ప్పిన్బు ఊనక్లేశాది రూప లఘుఫల ప్రదానముమ్ విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్నశ్శఙ్కైయిల్ (నప్రాగ్వ) దితి. ప్రపన్నస్య బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘే నప్రాగ్వత్—పూర్వావస్థాయామివ నరకా దిరూపాత్యన్త నిగ్రహః, నచ—నాస్తి, అత్యన్తమనుగ్రహోనాస్తి, (దీ॥ నచేతి= భగవానుడైయేతి శేషమ్. అబుద్ధిపూర్వేష్వివాశ్లేష పర్యన్తత్వమైయు మిల్లై.) (వి॥ అత్యన్తమనిగ్రహశ్చన) కింతురాజపుత్రాపరాధవత్—సప్తమ్యన్తాద్వతిః, రాజపు త్రాపరాధత్తిల్ పోలే లఘుదణ్డమెన్నపడి. ఇఙ్గు ప్రపన్న ఎన్గిఱదు హేతుగర్భమ్. పురుషభేదత్తిలేయుమ్ గురులఘుఫలత్తుక్కు ప్రపన్నత్వా ప్రపన్నత్వమ్ నియా మకమాకైయాలే పురుషనిడత్తిలుమ్ ప్రపన్నత్వా ప్రపన్నత్వా వస్థాభేదత్తాలే గు రులఘు ఫలభేదముపపన్నమ్. రాజపుత్రాపరాధవ దెన్గిఱదు లఘుర్దణ్డః ఎన్గిఱ వంశమాత్రత్తిలే దృష్టాన్తమ్. నప్రాగ్విదిత్యాదికళుక్కు దృష్టాన్తమన్ఱు. యద్వా రాజ్ఞాజ్ఞాతః పుత్రో రాజపుత్రః, వేట్టైయిలే కైతప్పిన రాజకుమారన్ అపరాధమ్ పణ్ణినాలుమ్ అవనుక్కు పుత్రత్వాపరిజ్ఞాన దశైయిల్ గురుదణ్డముమ్ పుత్రత్వప రిజ్ఞాన దశైయిల్ లఘుదణ్డము మాపోలే యెన్ఱుకరుత్తు. ॥౧౫॥

ఆకైయాల్ అధికారానురూపమాక లఘుఫలముమ్ వారా మైకొణ్డు పునః ప్రపదనమ్ విధిక్కప్పడుకిఱదు. శిష్టతయావ్యపదేశ్యరాన సమర్థరుక్కు లోకసంగ్రహత్తుక్కాకవుమ్ ప్రసిద్ధ నిమిత్తఙ్గ

అ॥ ఇప్పడి ప్రపన్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిల్ లఘుదణ్డమావశ్యకమాకిల్ పునః ప్రపదనరూప ప్రాయశ్చిత్తవిధానమ్ వ్యర్థమన్రో? ఎన్నవ + ర (ఆకైయాల్) లితి. ఆకైయాల్—ప్రపన్నవిషయత్తిల్ ఉత్తరాఘమ్ నరకజనకమల్లామైయాలే, అధికారేతి=ఇదుక్కు పునఃప్రపదనమ్ విధిక్కప్పడుకిఱదెన్ఱిత్తోడే యన్వయమ్. శక్తనుక్కు ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్త మశక్తాధికారిక్కు ప్రపదనమెన్నపడి. యద్వా అధికారానురూపమాక విత్యస్య లఘుఫలముమ్ వారామైకొణ్డిత్తోడేయన్వయమ్. మోక్షత్తుక్కు కాలఙ్కురిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణాదవనుక్కు మనియతాయుస్సుక్కుమ్ జన్మాన్తరాపాదానత్తాలేయుమ్, ఆయుర్వృద్ధియాలుమ్ పక్లేశాదికళ్ వారామైక్కుమ్, కాలఙ్కురిత్తు ప్రపత్తిపణ్ణిన నియతాయుస్సుక్కుమ్ ఉళ్ళఆయుస్సుక్కుళ్ళే లఘుఫలమ్ వారామైక్కుమ్ త్తదైతు పాపనాశార్థం పునః ప్రపదనమ్ విధిక్కప్పడుకిఱదెన్నుకగుత్తు.

అ (దీ) ఇనిప్రసఙ్గా దధికారివిశేషత్తిల్ ప్రాయశ్చిత్తవిశేష మవశ్యం కర్తవ్య మెన్గిఱార్ (శిష్టతయే)త్యాది. వ్యపదేశ్యర్—ప్రసిద్ధర్, సమర్థరుక్కు—శక్తరుక్కు. (స్వా॥) వ్యపదేశ్యరానేతి="యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్తదేవేతరో జనః" ఎన్గిఱపడియే వ్యపదిష్టాధికారిక్కు లోకసఙ్గ్రహమ్ కర్తవ్యమ్; వ్యపదిష్టనాయిరుక్కచ్చెయ్దేయుమ్ సామర్థ్యమిల్లైయాకిల్ ప్రసిద్ధప్రాయశ్చిత్త మనుష్ఠిక్కవేణ్డా, సామర్థ్యమిరున్దు వ్యపదేశమిల్లైయాకిల్ పాపనివృత్త్యర్థమేవ ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తమ్ కర్తవ్యమ్, లోకసఙ్గ్రహార్థమ్ కర్తవ్య మన్ఱెన్నపడి. ప్రసిద్ధేతి= అప్రసిద్ధనిమిత్తఙ్గళిల్ రహస్యప్రాయశ్చిత్తస్యాయత్తాలే ఆత్మమాత్ర సాక్షికమాక రహస్యమాక ప్రపదనానుష్ఠాన మెన్నపడి. ప్రతిపదోక్త మెన్ను శొల్లాదే ప్రసిద్ధ ఎన్ఱునిర్దేశత్తాలే ప్రసిద్ధాప్రసిద్ధ ప్రతిపదోక్తానేక ప్రాయశ్చిత్తఙ్గళాకిల్ వ్యపదిష్టనుక్కు ప్రసిద్ధప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తమే కర్తవ్య మెన్నుకరుత్తు. యథాశక్తీతి= లోకసఙ్గ్రహార్థతయా నిత్యత్వాకారము ముణ్డాకైయాలే యథాశక్త్యనుష్ఠాన మోవరు మెన్నపడి.

ళిల్ యథాశక్తి ప్రసిద్ధ ప్రాయశ్చిత్తముచితమ్. అదు తవిర్రైయుమ్ ముఱ్శొన్న అజ్ఞాతిలఙ్ఘనమామ్. సైరంధ్రికైక్కు స్సైవై తప్పినపోదు తాదాత్వికమాన పరిమళాదికళైయు మిఴన్దు భయానుభవము ముణ్డామాప్పోలే అజ్ఞాలఙ్ఘన మిరణ్డుపడియుమర్థమ్. స్వేచ్ఛామాత్రత్తాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ పణ్ణి అడియితే ప్రపదనమ్పణ్ణినాలోవెన్నిల్ ఇదు ఉపాసనత్తైయుమ్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ పరిహారమాక పణ్ణినాలో? అఙ్గప్రపత్తియుమ్ అదుక్కు చ్చేరప్పణ్ణినాలో? వెన్గిఱ ప్రతిబందియాలే నిర

అ॥ ప్రతిపదోక్త నానాప్రాయశ్చిత్త ముణ్డాకిలప్రసిద్ధప్రతిపదోక్త ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానత్తాలేయు మిఴుపాపమ్ నివర్త్యమాకైయాలే ప్రసిద్ధప్రాయశ్చిత్తమే ఉచితమెన్దదు కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (అదుతవిరుక్కై) ఇతి. ముఱ్ ఇతి="అజ్ఞానజ్ఞావిభాగేన" ఇత్యాదినా పూర్వాధికారోక్తా జ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ ప్రసజ్జిక్కు మెన్గఽ. (వి) అదుతవిరుక్కై—తత్త్యాగః, ముఱ్ శొన్న వాజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్—"అభిస్థిఱ్ లోకసఙ్గ్రహమ్॥ సఙ్గ్రహాయచ లోకస్య" త్యాజ్ఞాభఙ్గస్యావ్య దతస్సవస్య లఘుదణ్డాభ్యుపగమే సత్యపి లోకసఙ్గ్రహార్థంవా ప్రాయశ్చిత్తం కార్యమితిభావః.

అ॥ ప్రపన్నస్యాజ్ఞాతిలఙ్ఘన మప్రపన్నాపేక్షయా ద్వేధా ఽనర్థ హేతురితి సదృష్టాన్తమాహ (సైరన్ధ్రికైక్కు) ఇతి. (సం॥ అనులేపనాద్యలఙ్కార కర్త్రీ సైరన్ధ్రికా (దీ) రాజాదికళు క్కాలుక్కారిక్కుమవళ్) ఇఴన్దు—పరిత్యజ్య, ఇరణ్డుపడి—ద్విప్రకారేణ, స్వస్యకైఙ్కర్యస్వాభావో నిగ్రహశ్చేత్యేవం ప్రకారేణా నర్థమిత్యర్థః.

అ॥ (దీ) ఇని ప్రపదనాభావేపిచ్ఛామాత్రత్తాల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ పణ్ణి పూర్వమేవ ప్రపత్తి పణ్ణినాలో? ఎన్నుమ్ శఙ్కైయై ప్రతిబన్దివ్యాజత్తాల్ శఙ్కిక్కిఱార్ (స్వేచ్ఛామాత్రే) త్యాదియాల్.

అ॥ అఙ్గమ్, తథాఽస్తు ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్విరువర్క్కు) మెన్ను. (వి) ఇరువర్క్కుమ్—భక్తప్రపన్నయోః, ఇప్పడి యాకట్టు మెఱ్ఱై—ఏవంభవత్విత్యుక్తే, భాష్యాదీతి="అనావిష్కుర్వన్నన్వయా" దితిసూత్రభాష్యవిరోధః. తత్ర "బాల్యేనతిష్ఠాసే"దితి విషయవాక్యేబాల్యంకింనామచారః? ఉచ్ఛస్వరూపానాః

స్తమ్. ఇవ్వి పవరుక్కుమ్ ఇప్పడియాకిట్టు మొక్కై భాష్యాదివిరుద్ధమా
కైయాలే అపసిద్ధాన్తమ్. ఉపస్తి ప్రభృతికళాన బ్రహ్మనిష్ఠర్కళుడై
య అనుష్ఠానత్తుక్కుమ్ విరుద్ధమ్. అకైయాల్ విశేష వచనమిల్లా
మైయాలే "కృతే పాపేఽనుతాపో వై" ఇత్యాదికళ్ కణక్కిలే నిమి
త్తమ్ ఉదిత్తాలల్లదు నైమిత్తికమ్ ప్రాప్తమన్ఱెన్ఱు న్యాయమ్ బుద్ధి
పూర్వకరణ? మితిసన్దిహ్యా "నావిరతోదుశ్చరితా" దిత్యుక్తేః కామచారా సమ్భవా
త్స్వరూపేణా విస్మరణ మేవేతి సిద్ధాన్తీకరణాత్; యద్యుపాసనేనవా ఉక్తప్ర
పత్త్యావా బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్యాప్యశ్లేష స్తదా కామచారస్యాపి సమ్భవేన సి
ద్ధాన్తాసిద్ధి ప్రసఙ్గ ఇత్యపసిద్ధాన్త ఇతి భావః

అ॥ (దీ) బ్రహ్మనిష్ఠరుడైయ వనుష్ఠానత్తోడుమ్ విరోధిక్కు మెన్గిఱార్ (ఉషస్తి) త్యాదియాల్. ఉషస్తియావాన్ ఛాన్దోగ్యతి లెదుత్త బ్రహ్మనిష్ఠః. (వి॥ తేనహి కుల్మాషాన్ భక్షయిత్వా జలంపిబేత్యుక్తే ప్రాణాత్యయ సమయే ప్రాణధారణార్థం కుల్మాషా భక్షితాః, తేన ప్రాణేషు ధృతేషు పశ్చాదుచ్ఛిష్టంమే స్యాదింస్యా దిత్యుదకపానం నిషిద్ధమ్, యదిదోషోనభవే త్తర్హి కిమర్థం నిషిద్ధ్యేత్? ప్రస్మృతి శబ్దేన "యూ ప్రయోనాన్నం జాతోనాతోఽన్యద్వక్తు ముత్సహే" ఇత్యాది ద్విదురాద్యనుష్ఠానం గృహ్యతే. (ప్ర॥ "నావిరతోదుశ్చరితాత్॥ నాశాన్తమనసోవాపి" ఇత్యాదిరాదిశబ్దార్థః.) (సం) ఉషస్తీతి=ప్రాణాత్యయవిరహే తేషాం సర్వాన్నానుమతేరపీతి భావః)

అ॥ (స్వా) ఆనాలుమ్ ప్రతిబన్దీ యుత్తరమామో? షంపారమ్భకపాప ప్రాయశ్చిత్తమాక మోక్షార్థప్రపత్తియోడే శేర ప్రపదన మనుష్ఠిక్కిఱ కణక్కిలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ ప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపదనమ్ మోక్షార్థప్రపత్తియోడే శేర వనుష్ఠిక్కలాకాదో? అకైయాలుత్తరకాలత్తిల్ యథేష్టసఞ్చారమ్ సిద్ధిక్కలాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (అకైయా) లితి. అకైయాల్ —పునః ప్రపత్తిశాస్త్రవైయర్థ్యాపసిద్ధాన్తవిరోధాది పూర్వోక్తవిపత్తు బాధకత్తా లెన్నపడి. విశేషేతి=విశేషవచనముణ్డాకిల్ పూర్వంతానే ప్రామాదికోత్తరాఘప్రాయశ్చిత్తరూప మోక్షార్థప్రపత్తియనుష్ఠిక్కుమాపోలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ ప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపదన ముపపన్నమాయము? విశేషవచన మిల్లామైయాలుమ్ స్వేచ్ఛామాత్రత్తాలే పణ్ణినాల్ బ్రహ్మవిదనుష్ఠాన సిద్ధాన్త విరోధాః బాధకం వసుకైయాలుమ్ "కృతేపాపేఽనుతాపో వై"

పూర్వోత్తరాఘత్తిల్ బాధితమాకాదు. ఆనపిన్న్బ ఆగామిబుద్ధిపూర్వపాపత్తుక్కఞ్జినానాకిల్ అదుక్కుక్కారణమాన ప్రారబ్ధపాపత్తుక్కు ప్రపదనరూప ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణప్రాప్తమ్. "సాధ్యభక్తిస్తు సాహంత్రీ ప్రారబ్ధస్యాపిభూయసీ" ఎన్నార్కళిత్తే. "జన్మాన్తరకృతంపాపం

ఇత్యాది ప్రకారేణ నైమిత్తికఙ్గళిల్ నిమిత్తాఽత్వ మధికారమాకైయాలే పూర్వమధికార మిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) ఆనాల్ శెయ్యవడుప్పదెన్నెన్నవరు + ర్ (ఆనపిన్బి)త్యాదియాల్. (స్వా) ఆనపిన్బు—ఉదిత పాపానుతాప యుక్తాధికారిక్కు నైమిత్తిక ప్రాయశ్చిత్తం కర్తవ్య మెన్ఱుతీర్న్ద పిన్బెన్ఱపడి. (వి) అఞ్జినానాకిల్—బిభేతిచేత్, ఆగామి బుద్ధిపూర్వక పాపసమ్భవ సమ్భావనయా ప్రథమప్రపత్తికాలేభయ మస్తిచే దాగామిపాపారమ్భకస్య ప్రారబ్ధ పాపవిశేషస్య నివృత్త్యర్థం ప్రపదనం కర్తుముచితమ్. నిమిత్తస్యోదితత్వాత్; సత్తాసన్దేహేఽపి గ్రన్థాదౌ విఘ్నశఙ్కయా మఙ్గళాచరణవచ్చ కర్తుముచిత మితిభావః. (సం॥ "అదుక్కుక్కారణ' మిత్యనేనతు అస్యోదితత్వేన్న న్యాయవిరోధ ఇతి సూచితమ్)

అ॥ నసుభక్తేరేవ ప్రారబ్ధనివర్తకత్వం నాస్తి, కుతః ప్రపత్తేః పాపారమ్భక పాపరూప ప్రారబ్ధనివర్తకత్వ? మిత్యత్రాహ (సాధ్యభక్తి)రితి. సాధ్యా—ఫలాత్మా, భక్తిర్యస్యాస్సా తథోక్తా ప్రపత్తిరిత్యర్థః. (దీ) సాధ్యాభక్తిర్యయా సా సాధ్యభక్తిః—ప్రపత్తిః, భూయసీ—ఇతర ధర్మేభ్యో బలవతీ, ప్రారబ్ధస్యాపి నాశినియామ్. (వి) భూయసీ—భక్తేః ప్రబలతమా. "సత్కర్మనిరతాశ్శుద్ధాః + కోటితమీమపి" ఇత్యాది ప్రమాణాదితి భావః. (సం॥ ప్రారబ్ధస్యాపి—పాపారమ్భానుముఖపాపస్యాపి, భూయసీత్యుక్తి స్సర్వఫలవత్వ కృతా.)

అ॥ (స్వా) భక్తియోగత్తాలుమ్ నాశ్యమల్లాద ప్రారబ్ధమ్ లఘుతరప్రపత్తినాశ్యమెన్గై యుపపత్తి విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్న (దీ) ప్రపత్తి ప్రారబ్ధత్తైయుమ్ పోక్కుమెన్ఱుమదు కైముత్యసిద్ధమన్ఱో? ఎనిల్ అార్ (జన్మాన్తరే)త్యాది=తచ్ఛాన్తిః— పూర్వజన్మకృత ప్రారబ్ధఫలవ్యాధిశాన్తిః, దానజపాదికళిలు మళ్పడ పణ్ణు ప్రథమోపాత్తమాన ఔషధత్తై ఎడామైక్కు త్తాత్పర్యమ్ ఔషధమ్ ఫలప్రతి బన్ధకమాత్రమెన్ఱు; ఆకైయాల్ తచ్ఛాన్తిః—ప్రారబ్ధపాపఫలవ్యాధిశాన్తిః, ఔషధత్తాల్ సాక్షాద్దేవడుణ్డామ్, దానాదికళాల్ ప్రారబ్ధ నివృత్తిద్వారా వ్యాధిశాన్తివరుమెన్ఱు శ్లోక

వ్యాధిరూపేణబాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్ద్రవ్యైర్జపహోమార్చనాది భిః' ఇత్యాదికళిలుమ్ దానజపాదికళిలుముళ్ పడ ప్రారబ్ధపాపనాశమ్ శొల్లప్పట్టిత్తే. ఆకైయాల్ పాపారమ్భక పాపత్తుక్కుమ్ ప్రపత్తి పణ్ణినానాకిల్ అప్పోదు బుద్ధిపూర్వక పాపమ్ ఉదియాదు. "దాసస్సఖా వాహన మాసనం ధ్వజః" ఇత్యాదికళిల్పడియే అత్యంత భగవదన్తరఙ్గర్కళుక్కుమ్ సాత్త్వికాపరాధలేశముమ్ ప్రత్యవాయకర మెన్నుమిడమ్ శాండిలీ వృత్తాంతాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. సర్వేశ్వరనైప్పోలే

తాత్పర్యమ్. (ప్ర॥ తదీయారాధనాది రర్చనాదిత్యత్రాది శబ్దార్థః) (వి॥ జపాదికళిలు ముళ్ పడ—జపాదిష్వపి, (సం) సాధారణ ధర్మాణామపి ప్రారబ్ధనాశకత్వే "తస్మా న్న్యాస మేషాం తపసా మతిరిక్త మాహు" రిత్యాదిభి స్సర్వధర్మశ్రేష్ఠతయోక్తాయాః ప్రపత్తే స్తన్నాశకత్వం కైముత్యసిద్ధమితిభావః.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియాకిల్ ఇదానీన్తన ప్రపన్నర్కళ్ ఎల్లారుక్కుమ్ ప్రాయికమాక బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘం నడవానేన్? ఎన్నిల్ + ర్ (ఆకైయా)లిత్తు. ఆకైయాల్—ప్రపత్తిక్కు ప్రారబ్ధనాశకత్వ ముణ్డాకైయాలే, పాపారమ్భక పాపత్తుక్కుమ్ పూర్ణాధికారియాయ్ ప్రారబ్ధపాపనాశత్తైయుమ్ కోలి ప్రపత్తిపణ్ణినార్కళుక్కు ఉత్తరాఘ ముదియాదు. అన్యాదృశర్కళుక్కు ప్రాయేణోత్తరాఘ మవశ్యంభావియెన్నపడి.

అ॥ (వి) భగవదన్తరఙ్గాణామపి సాత్త్వికవిషయాపరాధోఽనర్థావహ ఇతి భారతస్థ శాణ్డిలీవృత్తాన్తం దర్శయతి (దాసస్సఖే)తి. (స్వా॥ యావదొరు వేదమయనాన పెరియ తిరువడి భగవానుక్కు దాసస్సఖావాహన మాసనం ధ్వజః ఎన్ఱాన్ఱై) (సం॥ శాణ్డిలీవిషయేవైన తేయస్య మానసికాపరాధలేశేన పక్షాపగమళక్షణమాద్యాది ప్రాప్తిః ప్రసిద్ధేత్యర్థః.) (దీ) శాణ్డిలీ ఎన్నొరు వృద్ధభాగవతై (అత్ర "మహార్తాత్పతిబుద్ధస + యథాగతముపాగమ" దిత్యాది భారతకథా శ్రీసారాస్వాదిన్యాదివ్యాఖ్యానేషు ద్రష్టవ్యా)

అ॥ శాణ్డిలీ వృత్తాన్తత్తిల్ నిత్యరాన పెరియతిరువడిక్కు చొన్న అపరాధాపదనముమ్ తత్పరిహారాచరణముమ్ ఎంతుమో? ఎన్నిల్ + ర్ (సర్వేశ్వర

ారికళై మవతరిత్తాల్ కర్మవశ్యత్వాభినయ మ్పణ్ణి లోకహిత ప్రవర్తనార్థమాక అపచారపరిహారాదికళై నడత్తిప్పోరువర్కళ్. ఆకైయాల్ భగవత్ప్రీతి ముఖ్యవామైక్కాకవు మదుక్కాక పునః ప్రవృత్తియాదల్ లఘువణ్డమాదల్ ప్రసజ్జియామైక్కాకవుమ్ మేల్ వరుమపరాధఙ్గళై వేరఱుక్కుమ్ విరకుపార్క్కవేణుమ్. అపరాధఙ్గళెల్లాత్తుక్కుమడి అవివేకమ్. అదిల్ ప్రధానమాన అవివేకమచిత్స్వభావమాన జడత్వవికారాదికళై చ్చుమక్కైయుమ్ ఈశ్వర స్వభావమాన స్వసిద్ధస్వ స్వాతన్త్ర్య సర్వార్థత్వాదికళై చ్చుమక్కైయుమ్. ఇవ్వవివేకత్తైనైప్పోవతే) ఇత్యాదియాల్ (వి॥ అపరాధాభావేపి తదభినయో మహాత్మనస్యయ మనతిక్రమణీయ ఇతిసూచనాయ.)

అ॥ అతః "ప్రక్షాళనాద్ధి పఙ్కస్యదూరా దస్పర్శనంవర" మితిన్యాయేన అపరాధాకరణమేవ శ్రేయ ఇత్యాహ (ఆకైయాలే) ఇతి. ఇఙ్గ్రామైక్కాకవుమ్—అవినాశాయచ, మేల్ వరుమపరాధఙ్గళ్ పొఱుక్కుమ్ విరకు—ఆగామ్యపరాధానుత్పత్త్యుపాయః, పార్క్కవేణుమ్—ద్రష్టవ్యః, పొఱుక్కుమ శబ్దస్య క్షమార్థకత్వే స్వాభావిత్వాదనుత్పత్త్యర్థత్వం గ్రాహ్యమ్. (గ॥ మేల్ వరుమ్ — [illegible] ప్రసజ్జిక్కు మెన్నపడి) (స్వా॥ వేరఱుక్కుమ్ విరకుఇతి పాఠమప్య ప్రమాదీన [illegible] యోపాత్తః)

అ॥ (స్వా) అపరాధఙ్గళుక్కు క్కారణమ్ కర్మావాన ప్రజ్జీవాత్మ[illegible] పకరణమాన శరీరాదికళు మాకైయాలే అదుక్కుబద్ధవశైయి లుచ్ఛేదకముణ్డో? ఎన్నవ + ర్ (అపరాధఙ్గ) ళితి. ఆది—మూలకారణమ్, అసాధారణ[illegible] న్నపడి. ఆకైయాల్ వేరాందు అసాధారణకారణ మాకైయాలే శరీర[illegible] ర్మాధర్మఙ్గళుక్కు సాధారణకారణమాకైయాలే తదుచ్ఛేదకాన్వేషణా[illegible] సాధారణకారణావివేకో చ్ఛేదకాన్వేషణం కర్తవ్యమెన్నుకరుత్తు.

అ॥ ఘటపటాద్యవివేక మపరాధ మూలమన్నే? ఎన్నన + ర్ (అది)లితి. అదిల్—నివర్తనీయమానవవివేకత్తిలెన్నపడి ప్రధానేతి=శరీరాత్మభ్రమ[illegible] స్వతన్త్రాత్మభ్రమయు మెన్నపడి. (ప్ర) శుమక్కైయుమ్—ధారణమపి

అ॥ అనయో రయుక్త్వ నివర్తకమాహ (ఇవ్వవివేకత్తై) ఇతి. [illegible]

యయున్నైక్కు త్తెళివాళాయిరుప్ప దేత్తచ్చుఱక్కుమఱ త్తన్నళవి లుణ్డాన తెళివు. అవివేక ప్రభుత్వాదే ర్నిదానస్య నివర్తనాత్ । అర్థ కామాపచారాణా మయత్నోన్మూలనంభవేత్ ॥౧౬॥ ఇవై యెల్లాత్తు క్కుమడి ఫలప్రదానోన్ముఖమాయిఱప్పదొరు పూర్వాఘమాకైయా

ఐ మిత్యర్థః తెళివాళాయిఱప్పదు—నిర్మలాసిన దయత్నతః కార్యకరమ్, ఏ త్తచ్చుఱక్కు మఱ—ఆధిక్యన్యూనతారాహిత్యేన, తన్నళవిలుణ్డాన తెళివు—స్వ విషయసమ్యక్ జ్ఞానమ్. జీవస్వరూపస్య భగవదనన్యార్హ శేషత్వేన అనన్య శర ణత్వేన అనన్య ప్రయోజనత్వేనచ జ్ఞానం నివర్తకమిత్యర్థః. (స్వా) ఏత్తచ్చు ఱక్కుమఱ—అనపేక్షితాధికాకార విషయత్వము మపేక్షితాకారన్యూన విషయత్వ ము మన్ఱిక్కే యిరుక్కుఱ, తెళివు—శ్రవణమనన నిదిధ్యాసన జనిత ప్రత్యక్ష సమానాకారస్వాత్మవివేకమెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడి యవివేకం నివృత్తమానాలుమ్ అర్థకామఙ్గళ్ డియాక నరకేతు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ నివృత్తమాక మాట్టుమో? ఎన్నన + ర్ (అవివేకే) తి. = అవివేకో—దేహాత్మభ్రమః, ప్రభుత్వం స్వతన్త్రాత్మభ్రమః, ఏవ[illegible] స్వాని త్వ భ్రాన్త్యాదే (సం॥ తత్కార్యమాగిళ బ్బార్థః) ర్నిదానస్య ప[illegible]యం ఐ మానాధికరణమ్. అవివేకాదిరూప నిదానస్య నివర్తనాత్—యథావస్థితాత్మజ్ఞానే న భ్రాన్తినివృత్త్యాసత్యాం మూలచ్ఛేదేన స్వతఏవ యత్నమన్తరేణై[illegible] నిమూ లార్థకామ ప్రయుక్తాపచారరూపోత్తరాఘానాం నివృత్తిర్భవేదిత్యర్థః యు[illegible] (దీ॥) అవివేకప్రభుత్వాదేర్నిదానమ్—ప్రారబ్ధపూర్వాఘ విశేషః, తస్యప్ర శత్వానివర్తనాద్ధేతోస్తత్కార్యాణా మర్థకామమూలాపచారాణా మయత్నోన్మూ లనముణ్డామ్ (సం॥ అయత్నోన్మూలనమ్ --పునః ప్రపదనాది యత్నమన్తరేణైవ)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ఆత్మవివేకత్తాలేతానే అవివేకనివృత్తిద్వారా ఉత్తరా ఘోన్మూలనమానాల్ పాపారమ్భక పాపనివృత్త్యర్థ మడియిలే ప్రప[illegible] పాప్త మెన్ఱు శొన్నదు అనుపపన్నమాకాదో? ఎన్నన + ర్ (ఇవైయెల్లాత్తుక్కు)మితి. ఎల్లాత్తుక్కుమ్--బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ తన్మూలభూతార్థకామఙ్గళుక్కుమ్ తన్మూలభూతావివేకాదిక ళెల్లాత్తుక్కు మెన్నపడి అడి - మూలమ్, నిదానమ్. సా క్షాద్వాపరమ్పరయావా ప్రధానకారణ మెన్నపడి. ఫలేతి=ఫలప్రదానోన్ముఖమా

తే అదినుడైయ నివృత్తిక్కు-మాక వడియుగే ప్రపత్తిపణ్ణువల్ ఇవ క్కె-న్ఱు పిన్బురు ప్రపత్తిపణ్ణువల్ శెయ్దార్కుక్కు- ఇవై యెల్లామ్ పరిహృతజ్గళామ్. ఇప్పడి యివనుక్కు- పరిహరణీయజ్గళానవత్తిల్ రాజదారాపరాధమ్బోలే భాగవతాపచారం ప్రధానమెన్ఱు మిడత్తై

కాట్టా శివ్వధికారిక్కు- అభ్యుపగత ప్రారబ్ధాన్తరతమల్లామైయాలే మోక్షార్థ ప్రపత్తియాలేతానే నాశ్యమామెన్ఱుకరుత్తు. ప్రపదనత్తాలే పాపారమ్భకపాప నివృత్తమానాల్ వివేకమ్పిఱన్దు పాపమూలావివేకం నివృత్తమాయ్ అర్థకామక్ శుమ్ నివృత్తజ్గళామెన్నపడి.

అ॥ పాపారమ్భక పాపనివృత్త్యర్థ ప్రపత్తియై మోక్షార్థ ప్రపత్తియోడే కూడ పణ్ణవేణుమెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? తత్కాలత్తిల్ పాపారమ్భక పాప త్తిలుమ్ శోకముణ్డాకిల్ కర్తృకాలదేశైక్యత్తాలే తన్త్రమాక పణ్ణలామెన్నిల్ త త్కాలత్తిల్ పాపారమ్భకపాపత్తిల్ శోకమిల్లాద వధికారికళుక్కు- తన్త్రమాకప్ప ణ్ణక్కూడాదే? ఎన్నవ + ర్ (ఇవనుక్కె-న్ఱు)-విత్. ఇవైయెల్లామిత్= బుద్ధిపూర్వో త్తరాఘమూలావివేకాదికళుమ్ పన్మూలకార్థకామజ్గళుమ్ తన్మూలోత్తరాఘజ్గళుమా న్నపడి. ఆకైయాల్ పాపారమ్భక పాపనివృత్త్యర్థం పూర్వన్తానే ప్రపత్తిపణ్ణ ప్రాప్తైయెన్ఱిఱదుపపన్న మెన్ఱుకరుత్తు. (అత్రవిశరిక్యాం ప్రతిపాదితా కేచన వి శేషార్థాస్తత్రైవానుసన్ధేయాః)

అ॥ (వి) అథ పరిహర్తవ్యాపరాధేషు భాగవతాపచారః ప్రధానమితి స మ్మతిపూర్వకమాహ (ఇప్పడి)తి. (సం॥ భాగవతాపచారస్యాతిదుస్సహత్వాయా రాజదారాపరాధో దృష్టాన్తితః) "ఏవం ముక్తిఫలానియమస్తదవస్థావధృతే" రి త్యుపాసనాజ్గకర్మణః ప్రబలత్వ ప్రతిబన్ధాసమ్భవ ఇత్యాశఙ్క్య తత్రాపి ప్ర మాదపరాధానాం పూర్వకృతానాం ప్రబలానాం సమ్భవాత్ ప్రతిబన్ధ సమ్భవ ఇతి భాష్యకారా అహోచన్నిత్యర్థః. తదవస్థావధృతేః—పూర్వసూత్రోక్తప్ర తిబన్ధావస్థావధృతేః, తద్ధేతో రిహాపి సమానత్వాదితిసూత్రార్థః.

అ॥ జాత్యాద్యుత్కర్షాపకర్షయో ర్భగవత్సమ్బన్ధాన్వయితత్వాత్స్వస్యో త్కర్షం పరస్య నికర్షం చానుసన్ధాయ భాగవతవిషయే తిరస్కారబుద్ధి ర్న కార్యేత్యాహ (అనపిన్బి)తి. (సం॥ పాపన్దిపోఽప్యఱుమ్ ప్రాప్త" మిత్యన్తేన.)

"ఏవంముక్తి ఫలానియమ స్తదవస్థావధృతే స్తదవస్థావధృతేః" ఎన్గిఱ సూత్రత్తిలే భాష్యకారర్ అరుళిచ్చెయ్దార్. ఆనపిన్బు జాతిగుణవృత్తాదికళాలే ఉత్కృష్టరాన పరాశరవ్యాస శుకశౌనకనాథముని ప్రభృతికళుక్కుమ్ తనక్కుమ్ భాగవతత్త్వాదికళుమ్ పరమపురుషార్థలాభముమ్ తుల్యమాయిరున్దాలుమ్ భగవత్పరిగ్రహమాన గోగోపజాతికళుడైయవుమ్ తుళసీ చంపకాదికళుడైయవుమ్ గోమయ మృగమదాదికళుడైయవుమ్ వైషమ్యమ్బోలే భగవత్సంకల్ప విశేషప్రయుక్తమాన తత్తదుపాధి స్వభావత్తాలే సిద్ధజ్గళాన ఉత్కర్షాపకర్షజ్గళై

ఆనపిన్బు—ఏవంస్థితేసతి, (స్వా॥ భాగవతాపచార మత్యన్తవర్జనీయ మెన్ఱతిర్ప్పిన్బు) జాతిః—బ్రాహ్మణత్వాదిరూపా. (స్వా॥ జాతీతి="దేవర్షిభూతాత్మనృణా" మిత్యాద్యుక్త దేవత్వ ఋషిత్వాద్యవాన్తర జాత్యా ఎన్నపడి. ఇఙ్గుజాతిశబ్దత్తుక్కు బ్రాహ్మణ్యాదిజాతి వివక్షితెయానాల్ తనక్కుమ్ బ్రాహ్మణ్యాదిజాతి యిరుక్కైయాలే వ్యాసాదికళుక్కు జాత్యా ఉత్కర్షం శొల్లక్కూడాదిఱే) గుణాః—(దీ) జ్ఞానభక్త్యాదయః, (వి) శాస్త్రపాణ్డిత్యాదిః, శేషత్వపారతన్త్ర్యాది జ్ఞానభక్త్యాదిరూపశ్చ. (స్వా॥ గుణేన—జ్ఞానాద్యతిశయగుణేన.) (?)వృత్తం—మాచారః ఆదిశబ్దమాశ్రమాదిపరమ్. (వి) వృత్తమ్—స్నానసన్ధ్యాద్యనుష్ఠానమ్, భగవచ్చామర ధారణాదిరూపమ్. అత్రజాత్యోత్కృష్టత్వే తులసీగోమయదృష్టాన్తః, గుణాతిశయేనోత్కృష్టత్వే గోపజాతి చమ్పకమృగమద దృష్టాన్తః, గోపజాతే రనురాగవత్త్వా దతో జాతిపాణ్డిత్యాద్యుత్కర్షవద్భి శ్శూద్రభాగవతవిషయే తిరస్కారః కార్యః. తథానశూద్రభాగవతైస్స్వస్య భక్త్యాది గుణాధిక్యే సత్యపి బ్రాహ్మణ భాగవతవిషయే స త్త్వ భవితవ్యమితి తిరస్కారః కార్యః, స్వాతిశయార్థం భగవతైవ జాతిగుణాదివిశేషస్యసఙ్కల్పితత్వాత్; గోమయ మృగమదాదినేవ యథార్హం భగవదతిశయార్థత్వాదితిజ్ఞాత్వా స్వాత్మన్యుత్కర్షా పకర్షాభ్యాం ప్రయోజనాభావా త్తాభ్యాం నేతర తిరస్కారబుద్ధిః కార్యేతిభావః. (దీ) తదుపాధిస్వభావత్తాలే—సర్వజ్ఞత్వాజ్ఞత్వ బ్రాహ్మణత్వశూద్రత్వాది స్వభావత్తా

అసూయా ప్రాదుర్భావప్రకరణత్తిల్ అమ్నాతమానపడియే తిరస్కరి క్క నినైయాతొళ్ళియవుమ్ (౧) జాత్యాద్యుపాధికళాలే భాగవతర్ లిఱత్తిల్ "అనుజ్ఞాపరిహారౌ దేహసమ్బన్ధా జ్జ్యోతిరాదివత్" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే ప్రవృత్తి విశేషఙ్గళుక్కు యథా శాస్త్రం నియమ ముణ్డానాలుమ్ "సాధురేవ సమన్తవ్యః" ఎన్ఱుమ్ "స్మృతస్సంభాషి తోపివా" ఎన్ఱుమ్ "యశ్శూద్రంభగవద్భక్తం నిషాదంశ్వపచంతథా। వీక్షతేజాతిసామాన్యాత్సయాతినరకంనరః" ఎన్ఱుమ్ "తస్మాద్విష్ణు ప్రసాదాయ వైష్ణవాన్ పరితోషయేత్ । ప్రసాదసుముఖోవిష్ణు

లే. అసూయా ప్రాదుర్భావ ప్రకరణత్తిల్—ఉపనిషద్విశేషత్తి లోదప్పట్టపడి యే.) (వి) జనకేన సహస్రంగా ఆహృత్య అగతఋషిమధ్యే సర్వాధికే నేమా గావ స్స్వీకార్యా ఇత్యుక్తే తేషు సర్వేషు తూష్ణీంస్థితేషు యాజ్ఞవల్క్యేన తా సు గోషు స్వీక్రియమాణాసు ఋషయో యాజ్ఞవల్క్యం తత్తదర్థాన్ పృష్ట్వా తన్మాహాత్మ్యం తిరస్కర్తు ముద్యుక్తా ఇతి వాజసనేయాదిషూక్తప్రకారేణేత్యర్థః. నినైయాదొళ్ళియవుమ్—తిరస్కారాభిసన్ధిరాహిత్యేనాఽఽస్థానంచ ప్రాప్తమిత్యగ్ర తనేనాన్వయః. (౧)

అ॥ నను క్వచిజ్జాత్యా క్వచిద్భక్త్యాదిగుణవిశేషాచ్చ బ్రాహ్మణభాగవ త శూద్రభాగవతయోస్సామ్యే యదిపరస్పరప్రణామ స్తర్హి భోజనకన్యాప్ర దానా ద్యాచారప్రసఙ్గ ఇత్యతఆహ (జాత్యాద్యుపాధికళాలే) ఇతి. (డి) అను జ్ఞాపరిహారావితి=అదావదు? ఎల్లారుమ్ భాగవతరేయాకిలుమ్ శిలర్పక్కల్ శు శ్రూషాదిప్రవృత్త్యనుజ్ఞైయు మిప్రవృత్తి పరిహారముమ్ శాస్త్రసిద్ధమ్. కుతః? దే హ సమ్బన్ధాత్—ప్రశస్తా ప్రశస్త దేహవిశేషసమ్బన్ధాత్. ఇదిల్ దృష్టాన్తమ్, జ్యోతిరాదివత్, జ్యోతి—రగ్నిః, శ్రోత్రియాగారా ద్ధోమార్థాగ్న్యానయనా భ్య నుజ్ఞా, శ్మశానాదిభ్యోనిషేధశ్చ విధీయతే, ఉభయత్రాగ్నే స్సమానత్వేపి త ద్వత్ ఎన్గై. సాధుత్వ ప్రతిపత్తి నడక్కవేణు మెన్ఱుమదిల్ ప్రమాణం "సా ధురేవే" త్యాది. "అపిచేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్" ఇతి పూ ర్వార్థమ్. "స్మృతస్సమ్భాషితోపివా ॥ పునాతి భగవద్భక్త స్సహస్రాంశు రివో

స్త్యైనైవసోఽన్యస్సంశయః ఎన్నుమ్ "పయిలుమ్‌శుడరొళి ॥ నెడుమాల్ కడిమైక్కళిలుమ్ విశేషిత్తపడియే ప్రతిపత్తియిల్ కణ్ణైయఱ్ఱిరుక్కవుమ్ (౨) ఇప్ప్రతిపత్తిమాత్రత్తాలుమ్ "తస్యేదమితిధీహేతు రప్యుపకారీ ఎన్గిఱపడియే పరిపూర్ణవిషయత్తిల్ శేషత్వోచిత కించిత్కార

దితః ॥ యశ్శూద్ర" మితి=శూద్రాదికళ్ భగవద్భక్తరానా లన్నై స్వజాతీయరోశే సమానమాక యాదొరువన్ పార్క్కిఱాన్ అవన్ నరకత్తై యడైయుమ్. సజాతీయరిలు మధికత్వేన మహామహిమత్వేనవుమ్ పార్క్కవేణుమెన్గై. తస్మాదితి=వైష్ణవాన్—యాంశ్చకాంశ్చన, వైష్ణవశబ్దమ్ సర్వజాతీయ భాగవతరైయుమ్ శొల్లుమ్. (వి) పయిలుమ్ + విశేషిత్తపడియే—"పయిలుమ్ శుడరొళి" త్యారభ్యోక్తదశగాథాసు "నెడుమాల్ క్కడిమై" ఇత్యారభ్యోక్త దశగాథాసుచ విశిష్య కులనాథత్వ స్వామిత్వ భోగ్యత్వాదినోక్తాకారేణేత్యర్థః. ప్రతిపత్తియిల్ కణ్ణై యఱ్ఱిరుక్కవుమ్—ప్రతిపత్తౌ మనశ్చాఞ్చల్యరాహిత్యేన దృఢాధ్యవసాయేనావస్థానంచ ప్రాప్తమిత్యనేనాన్వయః. (౨)

అ॥ యత్కిఞ్చిత్స్వశక్య కైఙ్కర్యాభావేపి ప్రతిపత్తిమాత్రేణాపి కైఙ్కర్యసిద్ధిరితిమత్వాఽనుష్ఠానం చోచిత మిత్యాహ (ఇప్ప్రతిపత్తిమాత్రత్తాలు)మితి. (దీ) ప్రతిపత్తి—భక్తిః. (స్వా) తస్యేదమితి=శేషత్వం శేషిప్రీణన వ్యాపార ప్రయోజకమ్, భాగవత శేషత్వమ్ భగవచ్ఛేషత్వకార్యమాకైయాలే శాస్త్రవిరోధ మిల్లాద విడత్తిల్ పరమ శేషిప్రీణన ప్రణామాదిపర్యన్తమాయిరుక్కుమ్. శాస్త్రవిరోధముళ్ళ విషయత్తిల్ పరమశేష్యనభిమతతయా ప్రణామాది పర్యన్తమిల్లావిట్టాలుమ్ "ఇదం తస్య శేషభూత" మితి బుద్ధేరేవ శేషిప్రీణనతయా కైఙ్కర్యరూపత్వా త్తాదృశ బుద్ధిరూప కైఙ్కర్యే శేషత్వస్య విషయతయా జనకతయా శాస్త్రజన్య శేషత్వజ్ఞానస్య జనకతయావా శేషత్వకార్యకైఙ్కర్యం సిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు. ఇరుక్కవు మితి ప్రాప్త మిత్యనేనాన్వయః. (సం) తస్యేదమితి=తస్య శేషభూత మిదమితి యాధీః, ఇహాశ్రయత్వేన ధీహేతుత్వంవివక్షితమ్. సోఽపి భగవత ఉపకారీ—కిఞ్చిత్కారీ, భాగవత విషయే ఉక్తవిధప్రతిపత్తిస్యాతిరేకేణ కిమపి భగవాన్నాపేక్షతే, పరిపూర్ణత్వాదిత్యర్థః. (వి) హేతుమాత్రస్య కిఞ్చిత్కారిత్వే ధీహేతోః కిఞ్చిత్కారిత్వం కైముతిక న్యాయసిద్ధమితి భావః.

కైంకర్యమ్ సిద్ధమెన్ఱిరుక్కవుమ్ (3) ఇన్నిలైకళిలొన్ఱు కోణినపోదు "సర్వంజిహ్మం మృత్యుపద మార్జవం బ్రహ్మణః పదమ్" ఎన్గిఱపడియే మృత్యువిన్ కడైవాయిలే యకప్పట్టాఱ్పోలే నడుఙ్గి "కృతాపరాధస్యహి తే నాన్యత్పశ్యామ్యహంక్షమమ్ । అన్తరేణాంజలింబధ్వా లక్ష్మణస్య ప్రసాదనాత్" ఎన్ఱుమ్ "యదికించి దతిక్రాంతం విశ్వాసాత్ప్రణయేనవా । ప్రేష్యస్య క్షమితవ్యంమె నకశ్చి న్నాపరాధ్యతి" ఎన్ఱుమ్ "యచ్చశోకాభిభూతస్య శ్రుత్వా రామస్య భాషితమ్ । మయాత్వం పరుషాణ్యుక్త స్తచ్చత్వంక్షంతుమర్హసి" ఎన్ఱుమ్ మహారాజనుడైయవుమ్ ఇళైయపెరుమాళుడైయవుమ్ అన్యోన్య ప్రసాదన ప్రకారమ్ శొల్లుకిఱశ్లోకఙ్గళై పరామర్శిత్తు అప్పడియే యిఱైత్తినవా

అ॥ భాగవతాపచారప్రసక్తౌ సత్యాం తత్రైవాపరాధ పరిహారం కృత్వా పూర్వస్మా దధికస్నేహేన వర్తితవ్యమిత్యాహ (ఇన్నిలైగళిలె) ఇతి. ఇన్నిలైగళిలె - ఏత దుక్తాకారేషు. (సం) ఉక్తేషు త్రిష్వనుష్ఠేయేషు, ఒన్ఱు కోణినపోదు - ఏకస్యాపి వైపరీత్యేసతి. (దీ) జిహ్మమ్ - కుటిలమ్, సర్వమ్, మృత్యో - స్సంసారస్య, స్థానమ్. (స్వా॥ అహంకార మమకారం శాస్త్రాతిక్రమ ద్వారా మృత్యుపదమ్) అకౌటిల్యం సర్వం పరమపద స్థానమెన్ఱపడి. మృత్యువిన్ - యమనుడైయ, కడైవాయ్ - దంష్ట్రికళ్. (వి॥ అకప్పట్టాప్పోలే-ప్రవిష్టవత్) కృతాపరాధస్యేతి హనుమద్వచనం సుగ్రీవంప్రతి. కృతాపరాధస్యహితేఽఞ్జలిం బధ్వాలక్ష్మణస్య ప్రసాదనం కర్తవ్యమ్. ప్రసాదనా దన్తరేణాన్య దుపాయాన్తరమ్, నపశ్యామి ఎన్గై. యదికించిగితి లక్ష్మణంప్రతి సుగ్రీవస్య ప్రసాదన రూపం వచనమ్. అపరాధేష్వన్తరఙ్గా నస్మాన్నవిసృజతీతి విశ్వాసాత్ప్రణయకలహాత్ప్రణయేనవా భృత్యస్యమమ యదతిక్రాన్తమస్తి తద్భవతా క్షన్తవ్యమ్. నిరపరాధిజనోదుర్లభః ఎన్ఱుకరుత్తు. యచ్చేతి సుగ్రీవంప్రతి లక్ష్మణస్యవచనమ్. భోసుగ్రీవ ? శోకాభిభూతస్య—సస్వభావేవ్యసితస్య, రామస్య—అగ్రజస్య, భాషితమ్—"నచసఙ్కుచితః పన్థాః॥ (స్వా) సమయేతిష్ఠసుగ్రీవ" ఇత్యాది

య్ తైరియామల్ వజ్రలేపఘటితమానాఱ్పోలే పొరున్ది ప్పోరువుమ్ ప్రాప్తమ్. జ్ఞానవానానవన్ ప్రాతికూల్యత్తిలే బుద్ధిపూర్వకమాక ప్రవృత్తనానాలుమ్ పునః ప్రపత్తియాలే సర్వేశ్వరన్ క్షమిక్కుమెన్నుమిడమ్ శ్రీబదరికాశ్రమత్తిలే క్రోధాన్ధనాయ్ ధర్మాత్మజనాన భగవానోడే ఎతిరమ్బుకోత్త రుద్రనై బ్రహ్మా తెళివిత్తు విలక్కవనుమ్ "ప్రసాదయామాస భవో దేవం నారాయణం ప్రభుమ్। శరణంచజగామాద్యంవరేణ్యం వరదం హరిమ్ ఎన్ఱిప్పడియే ప్రసాదనమాన శరణాగతియైప్పణ్ణినాన్ "తతోథ వరదోదేవో జితక్రోధో జితేంద్రియః। ప్రీతిమానభవ త్తత్ర రుద్రేణ సహసంగతః ఎన్ఱిత్తి

భాషితంశ్రుత్వా పూజ్యోపి త్వంమయాద్య శేన పరుషాణ్యుక్తఇతి యత్తచ్చ త్వం క్షన్తు మర్హసీత్యర్థః. (౨) ఈర్ త్తినవాయ్—పాషాణాదే ర్భిన్నస్థానమ్. తెరియామల్—యథానజ్ఞాయేతతథా, వజ్రలేప ఘటితమానాప్పోలే—లేపద్రవ్యేణ సఙ్ఘటితమివ, పొరున్ది ప్పోరువుమ్—అతి స్నేహేనాశ్లిష్టకృత్యేవ స్థానం చోచితమిత్యర్థః. (౪)

అ (౬) జ్ఞానియానవన్ బుద్ధిపూర్వకమాక ప్రాతికూల్యత్తిల్ ప్రవృత్తనానాల్ అత్తై భగవాన్ క్షమిక్కుమో? ఎన్నన+ర్ (జ్ఞానవానాన) విత్యాదియాల్. ధర్మదేవతైయిన్ పుత్రనాన బదరికాశ్రమ శ్రీమన్నారాయణనోడేన్, నై. తత్పితావాన బ్రహ్మా, ప్రసాదయామాసేత్యాది=భవః—రుద్రన్, ప్రసాదనార్థం శరణంచజగామ. తతఇతి=తత—శ్శరణాగత్యా, దేవః—నారాయణః జితేన్ద్రియత్వా జ్జితక్రోధో వరదోభూత్వా తత్రరుద్రే ప్రీతిమానభవత్—పూర్వవత్తేన సుఘటితస్నేహవా నభవత్ ఎన్నై. (౨) ఎదిరమ్బుకోత్త—ప్రత్యస్త్రప్రయోక్తారమ్, తెళివిత్తు—తన్మాహాత్మ్యం జ్ఞాపయిత్వా, విలక్క—నివారయతి సతి.)

అ॥ నిష్కారణమాక ఒరుభాగవతర్ తన్నైశీరినాఱాకిలుమ్ సర్వథా అవరైక్షమిప్పిక్కవేణుమ్, ఆన్ముఖత్తాలీశ్వరన్ ప్రసన్ననామెన్నుమిడత్తై సప్రమాణమాకక్కాట్టుకిఱార్ (తాన్ కుత్తవాళి) నిత్యాది. (౫)॥ కుత్తవాళినాకవుమాం—కృతాపరాధోభవేద్వా,) ఇజ్జన్మతి తెన్ను శేషమ్. (౮)॥)ఇపోప్పదుకుతక్కు

పడియే సర్వేశ్వరన్ ప్రసన్ననాయ్ రుద్రనై అంగీకరిత్తా నెన్ఱు యాలే సిద్ధమ్. తాన్ కుత్తవాళి నాకవుమామ్ తానిప్పోదు కుత్తమ్ శెయ్యాతేయిరుక్క జన్మాంతర దుష్కృతత్తాలే యాకవుమామ్ శీలభాగవతర్ తన్నై వెరుక్కిల్ ఏదేనుమొరు విరకాలే యవర్కళై క్షమైకొళ్ళుకిఱ ముఖత్తాలే ఈశ్వరనై క్షమైకొళ్ళవేణుమెన్ఱుమిడమ్ "రూక్షా క్షరాణి శృణ్వన్వై తథా భాగవతేరితాన్ । ప్రణామపూర్వకం క్షాన్త్యాయోవదేద్వైష్ణవోహిసః" ఎన్ఱు శ్రీవైష్ణవలక్షణమ్ శొల్లుకిఱ ప్రమాణత్తిలే సిద్ధమ్. ఇజ్జనజ్ఞ్యాయాదపోదు "యే బ్రాహ్మణా స్త్వహమసంశయంన్నృప తేష్వర్చితే ష్వర్చితోహం యథావత్ । తేష్వేవతుష్టే ష్వహమేవతుష్టో వైరంచతైర్యస్య మమాపివైరమ్ ॥

శెయ్యాదేయిరుక్క—ఏతజ్జన్మన్యపరాధాకరణేఽపి, తన్నై వెరుక్కిల్—స్వవిషయోపాలమ్భం కుర్వాణేషు, (వి) ప్రాచీన దుష్కర్మ శాద్భాగవతేషుస్వాత్మానం నిన్దయత్సు తత్ప్రసాదనమేవకార్యమ్ తత్ప్రసాదనమేవ భగవతః ప్రసాదనమితిభావః) రూక్షాక్షరాణీతి=ఇదు లిఙ్గపురాణత్తిలుత్తరభాగత్తిల్ వచనమ్.

అ॥ ఇజ్జనమ్ శైయాదపో వరుమనర్థఙ్గళై క్కాట్టుకిఱార్ (ఇజ్జన) మిత్యాదియాల్. ఇన్వర్థత్తిల్ ప్రమాణఙ్గళ్ 'యే బ్రాహ్మణా' ఇత్యాది. మహాభారతత్తిల్, భోయుధిష్ఠిర? యే బ్రాహ్మణాః - బ్రహ్మవిదః, భాగవతా ఇత్యర్థః. తే సన్తితే ఽహమేవ - మద్రూపా ఏవ, అసంశయమ్ - అత్ర సంశయో నాస్తి, తేషు పూజితేషు సత్స్వహమేవ యథావదర్చితో ఽస్మి, తేషు తుష్టేష్వహమేవ తుష్ట ఇతి విద్ధి, యస్య, తైః - బ్రాహ్మణైః, వైరమ్ - విరోధః, తేనమమాపి విరోధః. ఘ్నన్తమితి=ఘ్నన్తమ్ - తాడయన్తమ్, శపన్తమ్ - రూక్షాక్షరాణివదన్తమ్, శాపంవా దదతమ్, పరుషం వదన్తం బ్రాహ్మణం యథాఽహం భృగుం ప్రణతవానస్మి తథాయః కశ్చిన్న ప్రణమేత్సమూఢః స్వర్వపాపకృద్బ్రాహ్మణకోపదవాగ్నినా దగ్ధస్వరూపః, మమాపివధ్యః - వధ్యోభవతి, అస్మదభిమతశ్చనభవతి శేషత్వం స్వరూపమెన్ఱలాప్పడి యొక్కైయుమ్ లివ్వధికారిక్కు శేషత్వాహనివధమ్, చక్షురాదికళ్ పోలే శమాది స్వానయ స్థానీయఙ్గళాకైయాల్ తద్భాని దణ్ణమెన్ఱు.

ఘ్నంతం శపన్తం పరుషంవదన్తం యో(బ్రాహ్మణం న(ప్రణమే ద్యథార్హం ।సపాపకృ ద్బ్రహ్మ దవాగ్నిదగ్ధో వధ్యశ్చ దండ్యశ్చ నచాస్మదీయః" ఎన్గిఱపడియే భగవదభిమాన బాహ్యానుమాయ్ వైష్ణవ (ప్రకృతియాయిరుక్కిఱ తనక్కుమ్ స్వరూప మెన్నలామ్పడి అన్తరజ్గమాన భాగవత శేషత్వత్తైయుమ్ స్వభావమాయ్ నిఱ్కిఱ శమదమాదికళైయు మిழన్దారామ్. ఇవన్తైయిழక్కైయాలే ఇవనుక్కు వధముమ్ దణ్డముమ్. భగవదభిమాన బాహ్యత్తైయిఱ్ కొడుమైయై "అళియ నమ్బియెయలెన్నారమ్మవో కొడియవారే" ఎన్ఱు భాగవత శేషత్వమే తమక్కు నిరూపకమాక పచిత్త శ్రీతొణ్డరడిప్పొడి యాழ్వా రరుళిచ్చెయ్దార్. ఇశ్లోకజ్గళిల్ (బ్రాహ్మణ శబ్దమ్ "విష్ణుం(క్రాన్తం వాసుదేవం విజాన న్విప్రో వి(ప్రత్వం గచ్ఛతే తత్వదర్శి" ఎన్గి(ఱ ప్రక్రియాలే విశేష విషయమ్. సామాన్య విషయఙ్గళాలుమ్ భాగవత విషయ

అ॥ (స్వా) శేషత్తైక స్వరూపనుక్కు తద్హాని సధరూపానర్థఙ్గళాలుమ్ «నచాస్మదీయః' ఎన్ఱు భగవదభిమాన బాహ్యత్తైయై దుష్ఫలమాకచ్చొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (భగన) దితి. కొడుమెయె - (క్రౌర్యత్తై, అళియనమ్బియ్యలెన్నారమ్మవో కొడియవారే - (వి) అస్మత్స్వామీ (శ్రీరఙ్గనాయకః, అళియ - మద్దాస్య మాప్నుత్యే, నమ్బియ్యల్ - అస్మదీయాశ్శివః, ఎన్నార్ - నాభిమన్యన్తే, అమ్మవో - అహో, (దీ॥ అయ్యో) కొడియవారే - పాపస్య (క్రౌర్యమ్. (తొణ్డరడిప్పొడియాழ్వార్ - భక్తాఙ్ఘ్రిరేణవః)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ఉక్త(ప్రకారేణ భాగవతాపచార పరిహార(క్రమమ్ శొన్నదు కూడుమో ? ఉక్తవచనఙ్గళిలే సామాన్య (బ్రాహ్మణ విషయత్తిలన్ఱో అపచారపరిహారముమ్ విపక్షత్తిల్ బాధకముమ్ శొల్లుకిఱదు ? ఎన్నవ + ర్ (ఇశ్లోకఙ్గళి) లితి. (దీ) విష్ణుమితి=(క్రాన్తం - లోకాన్ (క్రాన్తవన్తమ్, వాసుదేవం-వేదాన్తవేద్యమ్, జానన్విప్రస్తత్వదర్శీసన్ విప్రత్వంగచ్ఛ త్యన్యథా విప్రాభాస ఇతి.

అ॥ సామాన్య విషయ ఙ్గళాలుమ్ ఇతోపి పరమైక్గతార్ (సామాన్య) తి

త్తిల్ అపరాధ (క్షామణమ్) మ్ కైముతికన్యాయత్తాలే సిద్ధమ్.
"అనుతాపా దుపరమాత్ప్రాయశ్చిత్తోన్ముఖత్వతః। తత్పూర్వకాచ్చాపరాధాస్సర్వేనశ్యన్తిపాదశః ॥౧౭॥ పూర్వస్మిన్నివా పరస్మి న్నాకల్పే నిర్విణ్ణచేతసామ్। నివర్త్యతారతమ్యేపి ప్రపత్తిర్న విశిష్యతే ॥౧౮॥

(స్వా॥ పరుషభాషణ మ్పణ్ణుకిఱ సామాన్య బ్రాహ్మణ విషయ త్తిల్ "వేదా విప్రాః కేశవ శ్చైకరాశిః" ఇత్యాది ప్రకారేణ భగవచ్ఛరీరతయా ఆజ్ఞా ప్రణామపూర్వకం క్షాపణం శొల్లుకిఱదు. ఇప్పడియానాల్ భగవదనన్యార్హభాగవత విషయత్తిలపరాధపరిహారమ్ కైముత్య సిద్ధమెన్ను కరుతు ఇదు సామాన్య బ్రాహ్మణత్వ భాగవత బ్రాహ్మణత్వ కృత కైముత్యన్యాయం శొన్నాల్ వర్ణాన్తర భాగవత విషయత్తిలపరాధక్షాపణం సిదియామల్ ప్రసక్తిక్కు మిత్యాది బాధకమూహ్యమ్.

అ॥ (ప్ర) నను "నిరవధిషు కృతేషు చాగస్స్వహో మతి రనుశయినీ యది స్యాత్తతః। వరదహృదయసే నసంశేమహే నిరనుశయధియో హతాహైనయమ్॥ యద్బ్రహ్మకల్ప + క్షామ్యస్యహో తదభి సన్ధి విరామమాత్రా" దిత్యాదిభి రనుతాపాభిసన్ధి విరామమాత్రాదీ నామపి దుష్కర్మ వినాశకత్వం బోధ్యత ఇతి కథమవశ్యం భాగవతాపచారే తత్ప్రసాద ఏవ కార్య ఇత్యుచ్యత ఇత్యత్రాహ (అనుతాపా) దిత్యాదినా. (సం) జానంతోప్యహం కథమిద మకరమ్, నిగ్రహస్య మహతః పాత్రమాస్మ, శిష్టగర్హ్యాచాస్మి' దిత్యాదిరనుతాపః. ఉపరమశబ్దః అభిసన్ధి విరామపరః, ప్రాయశ్చిత్తారమ్భ సంవిధానం ప్రాయశ్చిత్తోన్ముఖత్వమ్, సర్వే - బుద్ధిపూర్వాశ్చేత్యర్థః. ॥౧౭॥

అ॥ నను గురుణి గురుప్రాయశ్చిత్తం లఘుని లఘ్వితి స్మృతౌ సత్యా మనేకేషాం గురుణాంచైకా లఘ్వీచ ప్రపత్తిః కథం ప్రాయశ్చిత్తతాం భజే దితీమాం శఙ్కాం దృష్టాన్తేన సమాధత్తే ద్వాభ్యామ్. (పూర్వస్మిన్నే) త్యాదినా. ఆద్యే దృష్టాన్త ప్రదర్శనమ్ ద్వితీయే దార్ష్టాన్తికస్యకథనమ్. (దీ॥ పూర్వబ్రహ్మ కల్పజ్ఞళిలే నిర్విణ్ణరానార్క్కు ఉత్తరకల్పత్తిల్ నిర్విణ్ణరానార్క్కు ఉల్లపాపమ్. ఉత్తరకల్పత్తిల్ ముముక్షుక్కళుక్కు కాలదైర్ఘ్యత్తాలధికపాపముణ్డు. ఇప్పడి నివర్త్యపాప తారతమ్యముణ్డాకిలు మేకరూపైయాన ప్రపత్తియే సర్వార్క్కుమ్ పాపనాశకైయామ్.) (స్వా॥ ఏవమేవ గురూణాం ల

ఏవమేవ లఘూనాంవా గురూణామపి వాగసామ్। సకృత్ప్రపత్తి రేకై
వ సద్యః ప్రశమ కారణమ్॥ ॥౧౮॥

ఉళతాగ వల్ వినై క్కళ్ళమ్ వెరువి యులకళ న్త, వళర్ తా
మ్మరైయినై వణ్ శరణాక వరి త్తవర్ తామ్, కళై తానెన వెళ్ళుమ్ కణ్

ఘూనామాగసామ్, సకృత్ప్రపత్తి - ర్నత్వావృత్తా, ఏకైవ - ఏకరూపైవ, నాఙ్గ
భూయస్త్వ యత్నగౌరవాదియుక్తా, సద్యః ప్రశమకారణమ్ - సద్యఏవ నాశ
కమ్. ప్రోపసర్గా న్నిశ్శేషనాశకమ్. నతు మోక్షార్థ ప్రపత్తివత్సద్యః కిఞ్చి
దంశనాశకమ్, శరీరావసానే శేషనాశకమిత్యుకరుత్తు) సకృత్ - భక్తివదావృ
త్తిరహితా, (వి॥ గురుతమే ప్యేకవారమేవేత్యర్థః) ప్రపత్త్యన్తరా నపేక్షేతి
భావః. ప్రాయశ్చిత్త ప్రపత్తిరేవ - ప్రతిపదోక్త సహాయ వ్యాసవృత్త్యర్థమేవ
కారః. ఏకా -భక్త్యాదినా సహానపేక్షా, సద్యః-ప్రయోగానన్తరక్షణ ఏవ॥౧౮॥

అ॥ (ప్ర) "అనుభవితు మఘాఘు" మిత్యాద్యుక్తరీత్యా ఽనన్తజన్మ పర
మ్పరార్జితాశక్యవిస్రంసన కర్మనివృత్త్యర్థం భగవతి కృతభరవ్యాపా ఽపథప్రవృ
త్తిం విహాయ చాతకవ ద్భగవద్దయా ప్రతీక్షా భవతీత్యాహ (ఉళతాగ) త్యాదినా
(వి) ఉళవాన - విద్యమానాత్, వల్ - దృఢాత్, విసైక్క - పాపాత్, జా
త్యేకవచనమ్, ఉళ్ళమ్ - మనసి, వెరువి - భీతేసతి, ఉలకళన్త - లోకానాక్రమ
తో భగవతః, వళర్ తామరైయినై - అభివృద్ధ ప్రశస్తారవిన్దద్వన్ద్వమ్, తామరై
శబ్దేన పాదయో ర్నిగీర్యాధ్యవసానమ్, వణ్ శరణాక వరిత్తవర్ - దృఢోపాయ
త్వేన స్వీకృతవన్తః, ప్రపన్నా ఇత్యర్థః, తామ్ - స్వయమ్, (టీ॥ వరిత్తవర్
తామ్ - పత్తిన ప్రపన్నర్ కళ్.) కళై తానెన—సస్యవృద్ధి ప్రతిబన్ధక తృణమి
తి, ఎళ్ళుమ్—ఉక్తవత్, (స్వా॥ కళైస్పోలే ఐహిక భగవదనుభవాది ఫలత్తు
క్కు ప్రతిబన్ధకమాక వారానిర్కిఱ) కణ్ మమ్—పాపమ్, తురప్పర్—పరిహార
న్తి, కైఙ్కర్య వివృద్ధి ప్రతిబన్ధకం పాపం వర్జయన్తీత్యర్థః. (స్వా) దుష్కర్మ
ఙ్కళై కాలత్రయత్తిలుమ్ పణ్ణార్.

బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ మూలస్సాతా వివేకమిరున్దాల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘం
తురక్కక్కూడుమో? ఎన్నవ +ర్ (తుఱన్దిడిలు) మితి. తఱన్దిడిలుమ్—దు
ష్కర్మవర్జనత్తిలుమ్, దుష్కర్మవర్జనత్తై యుణ్డాక్కక్కైయిలు మెన్నవడి. ఇళైత్తా

మమే తురప్పర్ తురన్తిడి(లుమ్)నుమ్, ఇళై తానిలై శేక వెళ్గళ్ పి
రానరు ళ్ళైనెళ్లుమే ॥౨౫॥

ప్రారబ్ధేతర పూర్వ్వ పాపమఖిలం ప్రామాదికం చోత్తరం
న్యాసేన క్షపయ న్ననభ్యుపగత ప్రారబ్ధఖండంచనః। ధీపూర్వోత్తర
పాప్మనా మజననా జ్ఞాతేపి తన్నిష్కృతేః కౌటిల్యే సతి శిక్షయాప్య

నిలై—మన్దబుదితానిలై, మన్దబుద్ధితా రూపా వివేకనిలై. (వె॥ దుర్బలతయాస్థితిః) శేక—నశిక్కుమ్పడి, (వి॥ నరస్య బుద్ధిదౌర్బల్యాదుపాయాన్తరమిష్యత” ఇత్యపరాధ ప్రవృత్తిర్యథానస్యాత్తథా) ఎళ్గళ్ పిఱాన్—ఎఙ్గళుక్కుపకారకనాన శ్రియఃపతియనుడైయ, అరుళ్—దయైయాకిఱ, తేన్—మధువానదు, ఎళ్లుమే—(వి॥ అభివర్ధతే) పాపమూల పాపప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపదనమ్ పణ్ణినవనుక్కు భగవత్కృపైయాలే అవివేకమ్ నశిత్తు వివేకముణ్డాయ్ పాపవర్జనముణ్డామెన్నుకరుత్తు. తేనాక నిరూపణత్తాలే ఆయుర్వేదసిద్ధ సకలదోషహారత్వ భోగ్యతా ప్రభృతి గుణఙ్గళ్ వ్యఞ్జితఙ్గళ్. (వి) తదీయ కృపామహిమ్నా అపాయాప్రవృత్తి స్తదభావేన కైఙ్కర్యాభి వృద్ధిశ్చ భవతీతిభావః. ॥౨౫॥

అ॥ (దీ) సర్వేశ్వరన్ శరణాగతనుడైయ పాపఙ్గళైక్కళైకిఱ ప్రకారత్తై శ్లోకత్తాల్ కాట్టుకిరార్ (ప్రారబ్ధేతరే) తి. ప్రభుః—సమర్థస్స్వామీ, నః—శరణాగతరాన నమ్ముడైయ, ప్రారబ్ధేతర పూర్వపాపమఖిలమ్—ప్రారబ్ధాంశవ్యతిరిక్తమాన పూర్వజన్మ కృత సర్వ పాపఙ్గళైయుమ్, (వి॥ ప్రారబ్ధేతి=కర్మ ద్వివిధమ్, ప్రారబ్ధ మప్రారబ్ధంచేతి, సహకారి సమవధానేన ఫలోన్ముఖం యత్ తత్ప్రారబ్ధమ్, తదన్య దప్రారబ్ధమ్. ప్రారబ్ధ మపిద్వివిధమ్—అభ్యుపగత మనభ్యుపగతంచేతి, పునశ్చకర్మ ద్వివిధమ్—పూర్వాఘ ముత్తరాఘంచేతి. ఉత్తరాఘం ద్వివిధమ్—బుద్ధిపూర్వక మబుద్ధిపూర్వకంచేతి. తత్ర ప్రారబ్ధేతర పూర్వ పాపస్యానేక జన్మానుభావ్య ప్రారబ్ధమధ్యే ఏతజ్జన్మానుభావ్య ప్రారబ్ధ వ్యతిరేకేణ ప్రారబ్ధాన్తరస్యాపి న్యాసేననాశః, అభ్యుగత ప్రారబ్ధాంశస్యానుభవః, ఆర్తస్యత్వే తజ్జన్మాను భావ్యప్రారబ్ధస్యచనాశః) ఉత్తరకాలీనమాన ప్రమాద కృతఙ్గళైయుమ్ ప్రారబ్ధాంశత్తిలుమ్ ప్రపన్నను క్కనిష్టాంశత్తైయు మప్రపత్తి మాత్రత్తాలే కళైకిఱుమ్. ప్రతిబుద్ధనుక్కు మేల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘం ప్రా

సఘయన్ క్రోడీ కరోతిప్రభుః ॥౮౧॥

ఇతి కవితార్కిక సింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకట
నాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
అపరాధ పరిహారాధికారోష్టాదశః.
శ్రీమతే నిగమాంత మహాదేశికాయనమః.

రామైయాలు మప్రతిబుద్ధనుక్కు వన్దాలుమ్ తదుచిత ప్రాయశ్చిత్తత్తాలే కళిత్తుమ్, ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణాద కఠినత్వం వరిల్, శిక్షయాపి—కారణత్వాది రూ. లఘుదణ్డత్తాల్, పాపజ్గళై కళ్ళిత్తు నిష్పాపనాక్కి అవన్ సర్వథా క్రోడీకరిక్కుమ్— స్వసేవాయోగ్యనాక్కు మెన్నపడి. (సం) స్వసఙ్కల్పితకాల ఏవ ఫలేన సంయోజయతీత్యర్థః, ॥౮౧॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
అపరాధపరిహారాధికారోఽష్టాదశః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావళీ.

(౧) యద్యేవంస్యాత్ప్రపన్నే స్ఖలతి భగవతో నిగ్రహోఽనుగ్రహార్హే ష్వంహోరాశే రముష్య ప్రకృతిపరవశత్వేన సమ్భావితత్వాత్ । నిష్కృత్యా దుశ్శకత్వా దపరిమితతయా తద్వ్యపోహస్య నూనం సమ్ప్రాప్తో నారకే స్యా దితి పరిహరతి త్రాస మత్రాసతాం నః ॥౯౦॥

(౨) ప్రాయేణా సౌనకుర్యా త్ప్రకృతిపరవశో ప్యాత్మయాథాత్మ్యవిత్త్యా ధీపూర్వం ప్రాగ్వదాగ స్త్వమతి కృత మముం నస్పృశే న్న్యాసభూమ్నా । మత్యైవా ధాపరాధ్నోత్యుదిత భయభరో నిష్కృతిం న్యాసరూపాం తత్త్వా త్త్వర్థం విదధ్యా ద్భగవతి సపది ప్రేమసిన్ధౌ స్వబన్ధౌ ॥౯౧॥

(3) ఆలస్యా త్తత్ప్రవృత్తిర్నయది సభగవా న్నైహికక్లేశరూపై శ్శిక్షాభేదై ర్విశోధ్య ప్రణయతి నియతాయుష్క మన్తే స్వమఙ్ఘ్రిమ్ । ఆయుర్వృద్ధ్యావిలమ్బం విరచయతి తదస్యస్వతు స్వాఙ్ఘ్రిసిద్ధే ర్లోకానాం సఙ్గ్రహాయ ప్రతిపదవిహితా చాంహస స్స్య ద్వర్త్ఘే ॥౯౨॥

(౪) ఆగస్వీ స్వామి భృత్యే తమను తపనవా న్ఙ్ఞాపయే ద్దీనకృత్యై స్తస్యాభావే ముకుందం తదిద మితరథా స్వామిమన్యో ప్రపఘాతి । నశ్రద్ధేయా ప్రపన్నే వృఘిని విధి రసా నేతి కేషాంచి దుక్తి శ్శాస్త్రానుష్ఠానబాధా న్నరకపతనభీ ర్నేతివా భావ ఊహ్యః ॥

ఇతి కపిస్థలశ్రీమత్కౌశికరంగాచార్య ప్రణీతాయామ్

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్

అపరాధపరిహారాధికారో ఽష్టాదశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రియై నమః.
శ్రీమతే రామానుజాయనమః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

స్థా న వి శే షా ధి కా రః .

యత్రైకాగ్ర్యం భవతి భగవత్పాదసేవాచ—నాదే ర్యత్రైకాంత్య వ్యవసితధియో యస్యకస్యాపిలాభః । వాసస్థానం తదిహ కృతినాం భాతి వైకుంఠకల్పం ప్రాయో దేశా మునిభి రుదితాః ప్రాయి

(దీ) ఏవం నిరపరాధస్య ప్రపన్నస్యాస్య యత్రతు । స్వామికైఙ్కర్య సామగ్రీ వాసస్థానం తదుచ్యతే ॥ (ప్ర) ఏవం భక్తప్రపన్నయో రావశ్యకం శాస్త్రీయ నియమ మపరాధ పరిహారంచోక్త్వా నిరపరాధకైఙ్కర్యరూప ఫలానుభవానుగుణం వాసస్థానంచాహ (యత్రైకాగ్ర్య) మిత్యాదినా— (స్వా) యత్ర స్థలే, భగవత్పాద సేవార్చనాదౌ, ఐకాగ్ర్యమ్ - చిత్తసమాధానం భవతి, (సం॥ ఇతర విరక్తిపూర్వికా భగవత్యమర క్తైకాగ్ర్యమ్) "యత్రైకాగ్రతా తత్రావిశేషా" దిత్యుక్తేః భక్త్యా వృత్తస్య ఫలభక్త్వాపి సమానత్వాదితి భావః. యత్ర స్థలే, ఏకాన్త్యే -దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తరానన్వయే, నిశ్చితధియః పరమైకాన్తినః, యస్యకస్యాపి - వర్ణవిశేషాద్యనాదరేణ శ్రీకాఞ్చీ మునిసదృశస్య యస్య కస్యాపి లాభః, యత్రేతి శబ్దావృత్తి స్సముచ్చయాలాభే ప్రత్యేకం వాసస్థలతా జ్ఞాపనార్థా. "నిగృహీతేన్ద్రియ గ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః । తత్ర తత్ర కురుక్షేత్రం నైమిశం పుష్కరం తథా" ఇత్యుక్తేః. తత్స్థలంకృతినామ్—ప్రపన్నానామ్, ఇహ—సంసారదశాయామ్, వైకుణ్ఠకల్పం వాసస్థానమ్, విరోధి సంసర్గాభావా త్కైఙ్కర్య విఘ్నాభావాచ్చ వైకుణ్ఠ సమాన మితి భావః.

ననుమునిభి ర్గఙ్గాప్రయాగ పుష్కరాదిషు ప్రశస్తయోక్తేషు సత్సు కథమేవ ముక్త? మిత్యత ఆహ (ప్రాయ) ఇతి, ప్రాయోదేశాః, అత్రప్రాయః పదం బహుత్వే పరమవ్యయమ్, బహవో దేశా ఇత్యర్థః. తేన ప్రాయిక శబ్దేన న పౌనరుక్త్యమ్. గఙ్గా ప్రయాగాదయః ప్రాయేణ భాగవత సమ్భవ రూపా చిత్త

కౌచిత్యవంతః ॥౭౨॥ ఇ(జ్ఞ)రున్ద నాళిప్పడి స్వయంప్రయోజనపూర్వక నిరపరాధానుకూల వృత్తియిలే రుచియుమ్ త్వరైయుముడైయవనాయ్ "ఏకాన్తీ వ్యపదేష్టవ్యో నైవగ్రామ కులాదిభిః । విష్ణునా వ్యపదేష్టవ్య స్తస్య సర్వం స ఏవ హి" ఎన్నుపడియాయిరుక్కిఱ పరమైకాన్తి (క్కు) వృత్తిక్కనుగుణమాక వాసస్థాన విశేషమేతెన్ని

వత్త్వాచ్చిత్తైకాగ్ర్యానుగుణౌచిత్య వత్త్వాచ్చ ప్రశస్తతయోదితా ఇత్యర్థః. (వి॥ తత్కాలే ధర్మాభివృద్ధిదేశత్వేన తాత్కాలిక ప్రచురయోగ్యతా మాదాయ మునిభిః పరిగణితాః) ॥౭౨॥

అ॥ (ప్ర) నన్వేవం భగవద్భాగవత విషయే నిరపరాధ కైఙ్కర్య ప్రవృత్తస్య "నిగృహీతేంద్రియగ్రామ" ఇత్యాది ప్రకారేణ యత్రక్వచన వాసేపి నదోష ఇతి స్థానవిశేష నిర్ణయో వ్యర్థ ఇత్యత్ర క్వచన గ్రామేవాసే "ఏకాన్తీ వ్యపదేష్టవ్యో నైవగ్రామ కులాదిభిః" ఇతి నిషిద్ధవ్యపదేశ నివృత్తిపూర్వకం "విష్ణునావ్యపదేష్టవ్య స్తస్యసర్వం సఏవహి" ఇతి విహిత స్వవృత్త్యనుగుణ కాంచీపూర్ణ శ్రీశైలపూర్ణాది వ్యపదేశవద్భాగవత సమ్బన్ధపూర్వక వ్యపదేశ సిద్ధ్యర్థం వస్తవ్యతయా ఋష్యుక్తార్యావర్తాది దేశానా మిదానీం తురుష్కాద్యుపహతత్వా త్త్యాజ్యత్వజ్ఞాపనార్థంచ స్థాన విశేష నిర్ణయః కర్తవ్య ఏవేతి వాసస్థానం సామాన్యేనాహ (ఇరున్దనాళి) త్యాదినా. (స్వా) ఇరున్దనాళ్— "కాలంకలౌ జగతి విధినాకేన చిత్స్వాస్యయానాః" ఎన్ఱ వర్ణసూచనముఖేన కృతకృత్యాధికార స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థం శొన్నపడి. "తస్య సర్వం స ఏవ హి" ఎన్నుమ్పడియాయిరుక్కిఱ" ఎన్ఱు విడత్తిలేతాన్ కృతకృత్య స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థమ్ శొన్నపడి. ఇప్పడీతి=ఇప్పడి—భాగవతకైఙ్కర్యపర్యన్త భగవత్కైఙ్కర్యత్తిలే, ఇదినాలే ఇతరాధికారచతుష్టయార్థమ్ శొల్లప్పట్టదు. (టీ॥ పరిపూర్ణ భగవదనుభవత్తిల్ త్వరైయుమ్. యద్వా ఐహికకైఙ్కర్య కరణత్తిల్ త్వరైయుమ్.) తానిరున్ద విడమ్ కైఙ్కర్యవిరుద్ధమాకిల్ త్వరారూపశ్రద్ధయాలుమ్ కైఙ్కర్యత్తిలుత్కటరుచియాలుమ్ తద్యోగ్యస్థలవిశేషం కిడైయావిట్టాలాత్మధారణ మలభమానసాన వధికారియెన్నపడి. ఏకాన్తీతి=ప్రపన్నన్ ప్రసిద్ధనాయిరు

ల్, ఆర్యావర్తాది పుణ్యదేశఙ్గళ్ యుగస్వభావత్తాలే ఇప్పోదు వ్యాకులఙ్గళానపడియాలే చాతుర్వర్ణ్యధర్మమ్ ప్రతిష్ఠితమానపడత్తిలే వసిప్పానెన్గిరదే ఇప్పోదైక్కు ఉపాదేయమ్. అవ్విడఙ్గళ్ తన్నిలుమ్ "కరుత్తిడముకిల్ వణ్ణనై క్కడైక్కొణ్డు కైతొழுమ్ పత్తర్కళిరున్ద వూరిలిరుక్కుమానిడరెత్తనఙ్గళ్ శెయ్తార్కొలో" ఎన్గిఱపడియే

న్నాలుమ్ గ్రామకులాదికళాలే వ్యపదేశయోగ్యనల్లా మైయాలుమ్ విష్ణునాన్యపదేష్టవ్యనాకైయాలేయుమ్ "అవిద్యః ప్రాకృతః ప్రోక్తో వైద్యోవైష్ణవ ఉచ్యతే । అవిద్యేన నకేవాపి వైద్యః కించి త్సమాచరే" దెన్ఱు ప్రాకృత సహవాసా యోగ్యనాకైయాలుమ్ ప్రాకృతజన భూయిష్ఠ గ్రామాదివాసం కూడాదెన్ఱు కరుత్తు, ఆకైయాల్ వాసస్థల మిన్నధికారిక్కు పూర్వోక్తస్థల మన్ఱిక్కే వేణ్డో? ఎన్ఱు ప్రశ్న తాత్పర్యమ్.

అ॥ సామాన్యత స్సర్వరుక్కుమ్ వాసస్థలమాక ఋషికళ్ శొన్న వార్యావర్తాది దేశమిల్లైయో? ఎన్న పరిశేషప్రమాణత్తాలే యుత్తర మరుళి + ర్ (ఆర్య) తి. ప్రసిద్ధస్థలమ్ యుగస్వభావత్తాలే అయోగ్యమానాల్ గత్యన్తరాభావత్తాలే అప్రసిద్ధమాయిరున్దాలుమ్ ధర్మప్రతిష్ఠా యోగ్యదేశమే ఉపాదేయమెన్ఱపడి. (వి॥ ఇప్పోదైక్కు—ఏతత్సమయస్య, ఉపాదేయమ్—"యత్ర యజ్ఞాశ్చ వేదాశ్చ తపస్సత్య" మిత్యుక్త స్థానమేవ గ్రాహ్యమిత్యర్థః.)

అ॥ చాతుర్వర్ణ్య ధర్మానుగుణమాయిరున్దాలుమ్ "త్వదాస్య సుఖైకసఙ్గినాం భవనేష్వస్త్వపి కీటజన్మమే" ఎన్ఱిరుక్కిఱ వధికారిక్కు భాగవతరిల్లాదవిడమ్ వాసయోగ్యమామో? ఎన్నవ + ర్ (అవ్విడఙ్గళ్ తన్నిలు) మితి. (వి॥ త్వద్దాసేష్వపి) కరుత్తిడేతి=కరుమ్—కరుప్పాయ్, తిడమ్ - దృఢమాన, ముకిల్ - మేఘమ్, వణ్ణన్ - నిబిడమేఘ సదృశవర్ణనై, సంసారతాపహరనాన శ్రీకృష్ణనై యెన్ఱపడి. కడైక్కొణ్డు - తఙ్గళుక్కు రక్షకనాక శరణమ్బుక్కు, యద్వా, కడైనైచ్యమ్ స్వనైచ్యత్తై మున్నిట్టుక్కొణ్డు, కైతొழுమ్ పత్తర్కళ్ - ప్రణామాద్యర్చనమ్ పణ్ణానిఱ్కిఱ భక్తర్కళ్, ఇరున్దవూరిల్ - వసియానిఱ్కిఱ వూరిలే, ఇరుక్కుమ్ మానిడర్—మనుష్యర్, ఎత్తవమ్ శెయ్దార్కొలో—జన్మాన్తరత్తి

భాగవతోత్తరదేశమ్ ముముక్షువుక్కు పరిగ్రాహ్యమ్। "కలౌ జగత్పతిం విష్ణుం సర్వస్రష్టారమీశ్వరమ్ । నార్చయిష్యంతి మైత్రేయ పాషండోపహతాజనాః" ఎన్ఱు చ్చొల్లి "కలౌఖలుభవిష్యంతి నారాయణపరాయణాః । క్వచిత్క్వచిన్మహాభాగా ద్రావిడేషుచ భూరిశః । తామ్రపర్ణీనదీయత్ర కృతమాలా పయస్వినీ । కావేరీచమహాభాగా ప్రతీచీచమహానదీ । యేపిబంతిజలంతాసాం మనుజామనుజేశ్వర । ప్రాయోభక్తా భగవతి వాసుదేవేఽమలాశయాః।)" ఇత్యాదికళిలే కలియుగత్తిల్ భాగవతర్కళ్ వసిక్కుమ్ దేశవిశేషమ్ శొల్లుకైయాలే ఇన్దయుగత్తిల్ ఇప్పదేశఙ్గళిల్ భాగవత పరిగ్రుహీతమాన స్థలఙ్గళే పరిగ్రాహ్యఙ్గళ్. తిరునారాయణీ

లే ఎన్దతప్పైస పుణ్యక్షేత్రప్పణినార్కళ్ వెణ్గై. సామాన్యత శ్శాస్త్రవశ్యతా ప్రయుక్తమాక చాతుర్వర్ణ్య ధర్మయోగ్య దేశముమ్ పరమైకాన్తిత్వ ప్రయుక్తమాక భాగవతోత్తర దేశముమ్ వేణ్డుకైయాల్ ఉభయాకారసమ్పన్న దేశమే వివక్షితమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఇన్ద కలియుగత్తిలే "కలౌజగత్పతిం విష్ణు" మిత్యాది పరాశరాది ఋషివాక్యఙ్గళాలే భాగవతరే యిల్లైయెన్ఱు తోన్ఱుకైయాలే భాగవతోత్తర దేశమే వాసస్థలమెన్ఱు శొల్లకూడుమో? ఎన్న న + ర (కలౌజగత్పతి) మిత్యాదినా. (దీ॥ జనాః పాషణ్డోపహతా స్సన్తః కలౌవిష్ణుం నార్చయిష్యన్తి. (వి॥ ఎన్ఱు చ్చొల్లి దే—ఇత్యుక్త్వాపి) కలౌఖల్వితి=ద్రమిడవ్యతిరిక్త దేశేషు క్వచిత్క్వచిత్—విప్రకీర్ణతయా మహాభాగవతా భవిష్యన్తి, ద్రామిడేషుతు భూరిశ ఆవిర్భవిష్యన్తీతి. ఏవం సామాన్యత ఉక్త్వా శ్రీశఠకోపాది దివ్యసూరీణా మావిర్భావ మభిప్రేత్య విశిష్య ఋషిరాహ (తామ్రపర్ణీ) తి=దివ్యసూరీణాం మధ్యే శఠకోపమునే శ్శ్రేష్ఠత్వాత్ తామ్రపర్ణీతి తదావిర్భావస్థలస్య ప్రథమ కథనమ్. కృతమాలా (వైకైయారు) శ్రీవిష్ణుచిత్తా విర్భావస్థల కథనమ్. పయస్వినీతి (క్షీరనదీ) భక్తిసారాదేః. కావేరీతి భక్తాంఘ్రిరేణు ప్రభృతీనామ్. (టీ॥ యత్ర

యత్తిల్ "ఏకపాదస్థితే ధర్మే యత్రక్వచనగామిని । కథంవస్త వ్యమస్మాభి ర్భగవం స్తద్వదస్వ నః" ఎన్ఱు దేవర్కళుమ్ విణ్ణప్పమ్ శెయ్యా "గురవోయత్రపూజ్యంతే సాధువృత్తాశ్శమాన్వితాః । వ స్తవ్యం తత్రయుష్మాభి ర్యత్రధర్మో న హీయతే ॥ యత్రవేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ తపస్సత్యం దమ స్తథా । హింసాచ ధర్మ సంయుక్తా ప్రచరేయు స్సురోత్తమాః । సవై దేశోహివస్సేవ్యోమావో ఽధర్మః పదాస్పృశేత్" ఎన్ఱు భగవానరుళిచ్చెయ్దాన్. అవ్విడజ్గళ్ త

శమహానదీ (ప్రతీచీ ప్రత్యఙ్ముఖీ) కులశేఖరాదే రావిర్భావస్థల కథనమ్. ఇప్పు దేశజ్గళిలితి=చాతుర్వర్ణ్య ధర్మం ప్రతిష్ఠితమాన ప్రదేశజ్గళిలే యెన్ఱపడి.

అ॥ ఋషిప్రశంసిత ప్రదేశజ్గళైవిట్టు కలికాలత్తిలే విశేషప్రమాణమన్ఱి కే చాతుర్వర్ణ్య ధర్మయోగ్య భాగవత సమృద్ధదేశమే వాసస్థలమెన్ఱు నిర్ణయిక్క ప్పోమో? ఎన్న ప్రమాణమరుళిచ్చెయ్ (తిరునారాయణీయత్తి) లితి=శ్రీమహా భారతే మోక్షధర్మే నారాయణీయ ఇతిఖ్యాతే ప్రకరణే ఎన్ఱపడి. ఏకపాదస్థి తే - ఏకేన పాదేన స్థితే, ధర్మే, యత్రక్వచన గామిని—గన్తుమ్ముద్యతేసతి, కలి యుగ ఇత్యర్థః. గురవఇతి=శోభనవృత్తాః—నిగృహీతేంద్రియాః గురవ, శ్శ్రే ష్ఠాః పూర్వోక్తా నారాయణ పరాయణా భాగవతాః యత్ర దేశే పూజ్యన్తే, తత్ర—భాగవత ప్రచురే, భవద్భిర్వస్తవ్యమ్, యత్ర భాగవత సన్నిధానాద్ధర్మో నహీయతె తత్రేతి పూర్వేణాన్వయః. యద్వాయత్ర ధర్మో నహీయతె య త్రవేదాః యత్రతద్విహితాః పఞ్చమహాయజ్ఞాః, తపః—ఉపవాసాదికమ్, స త్యం—యథార్థవచనమ్, దమః—ఇన్ద్రియ నిగ్రహః, ధర్మసంయుక్తాః—ధర్మ సంయుక్త పశ్వాదివిశసన సాధ్యజ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞాశ్చ ప్రచరేయుః, హేసు రోత్తమాః? వః సదేశస్సేవ్యః, వః—యుష్మాకమ్, అధర్మః పదాపినస్పృశే త్—ఉతోపసేదిత్యర్థః. అధర్మస్య పాపనిధానావకాశో ఽపినాస్తీత్యర్థః,

అ॥ (ప్ర) ననూక్తాకారయుక్తానా మనేకేషాం స్థలానాం విద్యమానత్వా "త్సమసౌరభసుషుమాసు చ్యోతన్మకరన్దబిన్దు ధారాసు । కలికాసు రసాలతరోః కాంతాపరిహారతు మధుకరః కలికా" మిత్యుక్తరీత్యా స్థానవిశేష నిర్ణయోఽవశ్యా

న్నిల్ ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశఙ్గళిలే తనక్కు కైంకర్యత్తుక్కు సౌకర్య ముళ్ళ విడత్తిలే నిరంతరవాస మ్పణ్ణ ఉచితమ్. ఇత్తై "యావచ్ఛరీర పాతమత్రైవ శ్రీరంగే సుఖమాస్వ" ఎన్ఱు సతోత్తరఙ్గళాన భగవత్ క్షేత్రఙ్గళుక్కు ప్రదర్శనార్థమాక వరుళిచ్చెయ్‌దార్. భగవత్ క్షేత్రఙ్గళై వివేకిక్కు వాసస్థాన మెన్ఱునిడత్తై "యత్రనారాయణో దేవః పరమాత్మా సనాతనః। తత్పుణ్యం తత్పరంబ్రహ్మ త

దిత్యత్రాహ (అవ్విడఙ్గళ్ తన్ని) లితి. ఉక్తగుణాన్వితేషు తేష్వపి. (స్వా)భాగవతోత్తరమాన ధర్మదేశఙ్గళుక్కుళ్ళై ఐకాగ్ర్యం కిడైయావిట్టా లుకన్దరుళిన దివ్యదేశమ్ వాసయోగ్యమామో ? ఎన్గిఱ శఙ్కావారణార్థం కైఙ్కర్యత్తుక్కుత్, భాగవతోత్తరమాన దివ్యదేశవాసమే ఉచితమాకైయాల్ అర్థవార్‌కళు మాచార్యర్కళు మత్తై ఆశాసిత్తార్‌క ళెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి సామాన్యతః ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశమ్ వాసత్తుక్కుచ్చొల్లాల్ గద్యత్తిలే "యావచ్ఛరీరపాత మత్రైవ శ్రీరఙ్గే సుఖమాస్వ" ఎన్ఱు విశేషిత్తు సావధారణమాక వాసస్థల కథనమ్ విరోధియాదో ? ఎన్నవ + ర్ (ఇత్తై) ఇతి=కేరళాదిదివ్యదేశమ్ సతోత్తర మ్ల్లామైయాలే తద్వ్యవచ్ఛేదార్థమాక సతోత్తర కథనమ్. (దీ॥ ప్రదర్శనార్థమాక—ఉపలక్షణమాక) విశేషోక్తియుమ్ సర్వదివ్యదేశోపలక్షణ మాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ జ్ఞానశూన్యనాయిరుక్కు మవనుక్కన్ఱో క్షేత్రవాసనియమమ్ ? వివేకియాయ్ జ్ఞాతావాన ప్రపన్ననుక్కు ఐకాగ్ర్యానుగుణదేశ మొఴియ దివ్యదేశనియమ ముణ్డో ? ఎన్నవదుక్కు ప్రమాణమ + ర్ (భగవత్ క్షేత్రఙ్గళై) ఇతి. తత్పరం బ్రహ్మ—తత్సర్వతః పరిబృఢమిత్యర్థః. ఏవకారస్య తత్రేత్యత్రాన్వయః, తత్రైవ వసన్తీత్యర్థః. సర్వధాతుమాఙ్—సర్వేధాతవో గైరికాః (దీ॥ మనశ్శిలాదయో యత్రసః) మోక్షిభిః—ముముక్షుభిరిత్యర్థః. 'సర్వేచైవ తపోధనాః' ఎన్ఱుమ్ 'మోక్షిభిః' ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకైయాలే భగవదధిష్ఠితక్షేత్రమే జ్ఞాతావుక్కుమ్ వాసస్థల మెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాల్ శ్రీరామాయణత్తిలే ఋషికళుడైయ సాన్నిధ్యాదికళై మున్ని

ర్త్రీర్థకాం తత్త్రపోవనమ్ । తత్రదేవర్షయస్సిద్ధా స్సర్వేచైవ తపో ధనాః" ఎన్రు ఆరణ్యపర్వత్తిల్ తీర్థయాత్త్రైయిలుమ్ "గోమంతః పర్వతోరాజ న్సుమహా న్సర్వ ధాతుమాన్ । వసతే భగవాన్ యత్ర శ్రీమాన్కమలలోచనః ॥ మోక్షిభిస్సంస్తుతో నిత్యం ప్రభు ర్నారాయణోహరిః" ఎన్రు ప్రదేశాంతరత్తిలుమ్ మహర్షికళానరుళి చ్చెయ్దార్. శ్రీవాల్మీకి భగవానాలుమ్ "సుభగశ్చిత్ర కూటోసౌగి రిరాజో పమోగిరిః । యస్మిన్వసతి కాకుత్స్థః కుబేర ఇవనందనే" ఎన్గిఱవిడత్తిల్ భగవదధిష్ఠిత క్షేత్రత్తినుడైయ అభిగంతవ్యతై సు భగశబ్దత్తాలే సూచిక్కప్పట్టదు. శ్రీసాత్త్వతాదికళిలుమ్ స్వయంవ్య క్త సైద్ధ వైష్ణవఙ్గళెన్గిఱ క్షేత్రవిశేషఙ్గళైయుమ్ అవత్తినెల్లైకళిల్ ఏత్తచ్చురుక్కఙ్గళైయుమ్ పిఱియచ్చొల్లి "దుష్టేంద్రియవశాచ్చిత్తం

ట్టుకొణ్డు చిత్రకూటాది ప్రదేశఙ్గళిల్ చక్రవర్తి తిరుమకన్ వసిత్తానెన్ను శొల్లి భగవద్వాసత్తాలే క్షేత్రత్తు క్కతిశయమ్ శొల్లామలిరుక్కఱదు ఎరోధియాదో? ఎన్నవ + ర్ .(శ్రీవాల్మీకిభగవానాలు) మితి. యస్మిన్కాకుత్స్థో వసత్యసౌగిరి రాజోపమోగిరిస్సునగః' ఎన్ఱన్వయిక్కైయాలే సుభగశబ్దత్తుక్కు భగవద్వాసత్తాలే వన్దతిశయత్తిల్ తాత్పర్యమెన్రపడి.

అ॥ (దీ) భగవచ్ఛాస్త్రఙ్గళిలుమ్ భగవత్క్షేత్రవాసత్తిన్ ఫలవిశేషమ్ కాట్టు కిఱ వ్యాజత్తాలే అదిన్ వస్తవ్యతై కాట్టప్పట్టదెన్గిఱార్ .(శ్రీసాత్త్వతాదికళిలు) మిత్యాది: యత్రభగవతాస్వయమేవా విర్భూత మదుస్వయం వ్యక్తమ్—శిర ణ్ణాదె. సిద్ధైః ప్రతిష్ఠాపితం సైద్ధమ్, వైష్ణవై ర్మనుష్యాదిభిః ప్రతిష్ఠాపితం వైష్ణవమ్. (వి॥ ఇవత్తి లెల్లైకళిలే—ఏతాసు మర్యాదాసు, ఏత్తచ్చురుక్కఙ్గళైయుమ్—ఉ త్కర్షాపకర్షౌ, పిఱియ—పృథక్. (సం) క్రోశక్రోశయుగ క్రోశత్రయాదిషు పూర్వపూర్వదేశవాస ఫలాధిక్యం విశదమ్.) దుష్టేంద్రియేతి=వృ జినామ్—పామరరుడైయ, మనస్సు, దుష్టేంద్రియ పారవశ్యత్తాలే మరణాత్పూ ర్వం సర్వకాలముమ్, కల్మషైః—దేహయాత్రార్థకృత పాపఙ్గళాలే మలినమానా

న్పృశాంయత్ (కిల్బిషై) కల్మషైర్వృతమ్ । అదంతకాలే సంశుద్ధిం యాతినారాయణాలయే" ఎన్ఱవ్వో క్షేత్రజ్గళిలెల్లైక్కుళ్ళే వసిత్తవను క్కు దేహన్యాసకాలత్తిలేవసమ్ విశేషముమ్ శొల్లప్పట్టదు. ఆకై యాల్ "యత్కించిదపికుర్వాణో విష్ణోరాయతనే వసేత్ । నకించి దపికుర్వాణో విష్ణోరాయతనేవసేత్" ఎన్గిఱపడియే ప్రవృత్తినివృత్తి కళాలే వల్లకైంకర్యత్తై ప్పణ్ణిక్కొణ్డు భగవద్భాగవతాభిమాన విష యమాన సత్వోత్తర క్షేత్రత్తిలే వసిక్కై ఉచితమ్. "నిగృహీతేం

లుమ్ భగవత్క్షేత్రత్తిల్ మరణమాత్రత్తాల్ తత్కాలత్తిల్ సమ్యజ్ఞానలత్వత్తై యడైయుమ్; అవర్కళుక్కప్పోదు భగవాన్ స్వసాక్షాత్కారత్తై క్కొడుక్కు మెన్ఱపడి. (స్వా) ఎల్లైక్కుళ్లే - క్షేత్రమాధ్యత్తిలే మరణమానాల్, కైముత్యన్యా య సిద్ధమెన్ఱపడి.(దీ॥) విశేషముమ్ - శ్రేయోవిశేషముమ్.

అ॥ ఇప్పడియానాల్ భగవద్విట్టుప్పోలే భక్తద్రోహాప్యపచారజ్గళై ప్పణ్ణి క్కొణ్డు క్షేత్రత్తిలే వసిత్తవనుక్కు మివ్వతిశయ ముణ్డాక ప్రసక్తియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లితి. (సం) యత్కిఞ్చిదపి - స్వరూపోచితం (స్వా॥ దీ॥ వి హిత కాయిక వాచిక మానసిక కైఙ్కర్యేషు శక్యం యత్కిఞ్చిత్కుర్వాణో భగ వత్క్షేత్రేవసేత్) విష్ణోరాయతనేచే త్స్వల్పమపి శతగుణతయావివర్ధతే. కించి దపి - కించిత్కారమ్, నకుర్వాణోఽపి విష్ణోరాయతనే వసేత్, తస్యాపిక్రమేణ కించిత్కారాదిషు రుచిరుత్పద్యత ఇతిభావః. యద్వా అకృత్యం కిఞ్చిదపి కు ర్వాణో విష్ణోరాయతనేనవసేత్ - తస్యాపి తత్ర శతగుణత్వాదితిభావః. అ కృత్యంనకిఞ్చిదపి. (స్వా॥ ప్రవృత్తికళాలే - విహితకైఙ్కర్యత్తాలే, నివృత్తిక ళాలే - నిషిద్ధనివృత్తియాలే యాదలెన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) ఇని "నిగృహీతేంద్రియ గ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః" ఎన్ఱదు ఆపద్విషయ మెన్గిఱార్ (నిగృహీతే) తి. గత్యన్తరమ్ - భగవత్క్షేత్రవా సక్కిడైయాదుపోదన్గై. (స్వా) ప్రశస్తేతి=భాగవతాధిష్ఠితదేశ ప్రశంసార్థ మాకైయాలేయుమ్ గత్యన్తరమిల్లాదపోదు హీనదేశత్తిలుమ్ వసిక్కలామెన్ఱు శొల్లు వ నైక్కియాలుమ్ విరోధమిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు.

ప్రియగ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః । తత్రతత్ర కురుక్షేత్రం నైమిశం పుష్కరంతథా" ఎన్ఱు శొల్లుకిఱ విదు గత్యంతర మిల్లాదపోదు ఏదేనుమొరు దేశత్తిలే వసిత్తాలుమ్ ఇవర్ వాసత్తాలే అద్దేశముమ్ ప్రశస్తమామెన్ఱాక్కాక. ఇదుక్కు శాండిలీ వృత్తాంతముదాహరణమాక క్కండుకొళ్వదు. ఆకైయాల్ "జ్ఞానసమకాలముక్తాః కైవల్యం యాతిగతశోకః।తీర్థే శ్వపచగృహేవా నష్టస్మృతిరపిపరిత్యజన్దేహమ్" ఎన్ఱు శరీర పాతత్తుక్కు ఒరుదేశ విశేష నియమమిల్లై యెన్ఱదువుమ్ ఎప్పొడిక్కుమ్ ఫలత్తిల్ ఇఴవిల్లై యెన్కైక్కాక.

అ॥ గత్యన్తరమిల్లాదపోదు భాగవతనుక్కు హీనదేశత్తిల్ వాసమ్ కూడుమో? కూడినాలుమ్ తద్వాసత్తాలే హీనదేశత్తుక్కు ప్రాశస్త్యంతాన్ కూడుమో? ఇతిహాసపురాణఙ్గళిలే ఇదుక్కుదాహరణ మిల్లామైయాలే ఇన్ద ప్రమాణమ్ నిర్విషయమన్ఱో? ఎన్న + ర్ (ఇదుక్కు) తి. శాణ్డిలీ ఎన్గిఱ మహాభాగవతై సముద్రద్వీపత్తిలే వసిక్కైయొక్కణ్డు పెరియ తిరువడి ఇన్ద హీనదేశత్తిలే వసిక్క వేణుమో? ఎన్ఱు మనస్సిలే ఎణ్ణుకైయాలే అవరుక్కు పక్షదాహరూపానర్థమ్ కాణైయాలిదు ఉదాహరణ మాకక్కురైయిల్లై ఎన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) ప్రపన్ననుక్కు మరణకాలత్తిల్ దేశవిశేష నియమ మిల్లై ఎన్గైయాల్ వాసత్తుక్కుమ్ దేశవిశేష నియమమిల్లై ఎన్ఱు తోత్తుకిఱదెన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లిత్యాదినా. జ్ఞానసమకాలమితి=యాదొరువన్, జ్ఞానసమకాలమ్ - యదా జ్ఞానోదయ స్తదేవం మన్త్రముక్త్వా - శరణవరణం కృత్వేత్యర్థః, అనన్తరమ్, తీర్థే - పరిశుద్ధమాన భగవత్క్షేత్రత్తిలే యాదల్ అతిదుష్టమాన శ్వపాకనుడైయ గృహత్తిలేయాదల్ దేహత్తై విడుకిఱానస్సోదు, నష్టస్మృతిః - నష్టజ్ఞానోఽపి, మరణాత్పరం గతశోకస్సన్, కైవల్యమ్—మోక్షత్తై, అడైయుమెన్గై. (వి॥ ఎప్పొడిక్కుమ్—సర్వథా, ఇఴవిల్లై—సంశయోనాస్తి, ఎన్గైక్కాక—ఎతదర్థమ్, నతు సతిసమ్భవే దివ్యదేశాపరిగ్రహార్థమితి భావః.)

అ॥ (ప్ర) ఏవం భాగవతపరిగృహీత భగవత్క్షేత్రేషు వసన్త్యత్వే ముక్త్వా

ఆరావముదమ్ పొదిన్దకోయి లమ్బ్యయత్తో నయోత్తిమన్న
ర్కళిత్తకోయిల్, తోరాత తనివీరన్ తొழுదకోయి ల్ తుణైయా
నవీడణర్కుత్తుణైయామ్ కోయిల్, శేరాదపయ నెల్లామ్ శేర్ కుమ్

~~~~~~

తానికానీతి విశేషజిజ్ఞాసాయాం తేషాం సర్వేషా ముక్తౌ గ్రన్థవిస్తరస్స్యాదితి తేషు ప్రధానస్థానాని ప్రదర్శయన్ తేష్వపి ప్రధానతయా పూర్వాచార్యైః "ఆరామమ్ శూழ்న్దవరఙ్గమ్" ఇత్యాదిషూక్తం శ్రీరఙ్గం ప్రథమ మాహ (అరావ) వి త్యాదినా. (వి) ఆరావ—అనవరతానుభవేప్యలంబుద్ధిమవదత్; అముదమ్—కృపారూపామృతమ్, పొదిన్ద—ప్రవాహయత్, కోయిల్, కో—స్వామీ, ఇల్—స్థానమ్, దేవస్థానమ్. (ప్ర॥ నిరవధిక కృపారూపామృతస్య ప్రవాహస్థానభూత భగవత ఆవాసభూత మిత్యర్థః) అమ్బ్యయత్తోన్—అమ్బుజాసనేన, అయోత్తి—అయోధ్యాయామ్, మన్నర్కు—రాజ్ఞామ్, అళిత్త—దత్తమ్, కోయిల్—స్థానమ్. తోరావ—పరాజయరహితేన తనివీరన్—అద్వితీయవీరేణ రామేణ, తొழுద—ఆరాధితమ్, కోయిల్—స్థానమ్, తుణైయాన వీడణర్కు— సహాయభూతస్య విభీషణస్య, తుణైయామ్—సాంసారిక భయ నివృత్త్యర్థం సహాయభూతమ్, కోయిల్—స్థానమ్. శేరావ—దుర్లభమ్, పయన్—కైఙ్కర్యమ్, ఎల్లామ్—కృత్స్నమ్, శేర్ కుమ్ కోయిల్—ప్రాపయద్ధామ (ప్ర॥ దుర్లభానామపి ఫలానాం ప్రాపకస్య స్వామినో వాసస్థానమ్) శెழு—సమృద్ధానామ్, మఱైయవన్—వేదానామ్, ముదలెழுత్తు—ప్రథమాక్షరస్య ప్రణవస్య, శేర్న్దకోయిల్—తుల్యంధామ, ప్రణవవత్ప్రతిపాదక మిత్యర్థః. (దీ॥ ప్రణవమ్ సర్వశేషియాన శ్రియః పతియైక్కాట్టుమాప్పోలే తానుమ్ సర్వరక్షకనాన సర్వశేషియైక్కాట్టుకై.) తీరావ—అనివర్తనీయమ్ విన్నై—పాపమ్, అనైత్తుమ్—సర్వమ్, తీర్క్కుమ్—నివర్తకమ్, (నివర్తయత్) కింతద్దేవం విధం స్థానమిత్యత్రాహ (తిరువరఙ్గమేనవే)తి. తిరువరఙ్గమేన—శ్రీరఙ్గమితి, తిగழுమ్—ప్రమాణేషు ప్రకాశమానమ్, కోయిల్—స్థానమ్, తానే—ఇదమేవ. పూర్వోక్త సర్వవిశేషణ విశిష్టమిత్యర్థః. ఆదరాతిశయాత్పునః పునః కోయిలిత్యుక్తిః. (స్వా॥ కోయిల్ తానే—శ్రీరఙ్గవిమానస్థానే.) ॥౮౨॥
~~~~~~

కోయిల్, శెఴుమణ్ణైయిన్ ముగలెఴుత్తు చ్చేర్న్దకోయిల్, తీరాద విన్నైయనైత్తుమ్ తీర్క్కుమ్ కోయిల్, తిరువరఙ్గమెన త్తికఴుమ్ కోయిటానే ॥ ॥౪౨॥

కణ్ణనడియిణై యెమక్కుక్కాట్టుమ్ వెఱ్ప్పు, క్కడువినైయరి రువినైయుమ్ కడియుమ్ వెప్పు, త్తిణ్ణమిదు వీడెన్న త్తికఴుమ్ వెఱ్ప్పు, త్తెళిన్ద పెరుమ్ తీర్త్తఙ్గళ్ శెఱి(ర)న్ద వెఱ్ప్పు, పుణ్ణియత్తిన్ పుకలిదెన్న ప్పుకఴుమ్ వెఱ్ప్పు, పొన్నులకిల్ పోకమెల్లామ్ పుణర్క్కుమ్ వెఱ్ప్పు, వి

అ॥ శ్రీరఙ్గనాయకస్య రామాత్మకత్వం శ్రీవేఙ్కటనాథస్య కృష్ణాత్మకత్వం శ్రీమద్వరదరాజస్యోభయాత్మకత్వ మిత్యభిప్రేత్య సమ్ప్రదాయవశా చ్ఛ్రీరఙ్గానన్తరం శ్రీమద్వేఙ్కటాచలం ప్రశంసతి (కణ్ణనడీ) ఇతి=కణ్ణన్—కృష్ణస్య, అడియిణై—చరణద్వన్ద్వమ్, ఎమక్కు—అతినీచానామస్మాకమ్, కాట్టుమ్—ప్రదర్శయన్, వెఱ్ప్పు—శైలః. (దీ॥ ప్రత్యక్షమాకక్కాట్టుమ్ మలై) కడువినైయర్—అధికపాపవతామ్, ఇరుమై—అధికమ్, వినై—పాపమపి, (దీ॥ స్వా॥ ప్ర॥ సం॥ ఇరువినైయు మితిపాఠః—క్రూరఙ్గళాన కర్మవాన్గళుడైయ పుణ్యపాపోభయకర్మత్తైయుమ్, సంహరిక్కుమ్ మలై) కడియుమ్—వినాశయన్, వెఱ్ప్పు—పర్వతః, తిణ్ణమ్—దృఢమ్, ఇదు—ఇదమ్, వీడెన్న—పరమపదమితి, తికఴుమ్—ప్రకాశమానః, వెప్పు—శైలః, తెళిన్ద—నిర్మలైః, పెరుతీర్త్తఙ్గళ్—మహాతీర్థైః, (ప్ర॥ సర్వపాపనివర్తక అతినిర్మల తిరుక్కోనేర్ పాపవినాశాకాశగఙ్గా ప్రభృతిభిః) శెరిన్ద - నీరంధ్రః, పుణ్ణియత్తిన్ - పుణ్యస్య, పుకల్ - ఫలభూతః, ఇదెన్న- అయమేవేతి, పుకఴుమ్—స్తూయమానః, (దీ॥ పుణ్యఙ్గళుక్కెల్లామ్ వాసస్థలమిదువెన్ఱు పుకఴప్పడుమ్మలై) (స్వా) పుణ్యఙ్గళుక్కెల్లామ్, పుకల్—ఉపాయమ్, వాసస్థలమెన్ఱపడి. (ప్ర॥ పుణ్యశబ్దవాచ్యస్య భగవతో "మాయావీపరమానన్దం + సహోవత" ఇత్యాదిషు పరమప్రాప్యతయా ప్రశస్యమాన శ్శైలః) పొన్నులకిల్—స్పృహణీయలోకే పరమపదే, పోకమెల్లామ్—భోగం సర్వమ్, పుణర్క్కుమ్—ఉత్పాదయన్, (ప్ర॥ "పురంహిరణ్మయంబ్రహ్మ ప్రవివేశాపరాజితా" మిత్యాద్యుక్తరీత్యా పరమపద ప్రాప్తిపూర్వక కృత్స్నభోగాన్ సత్రేః సమ్పాదయన్ శైలః) విణ్ణ

ణ్ణావరుమ్మణ్ణవరుమ్ విరుమ్బుమ్ వెఱ్ప్పు, వేజ్గడ వెర్ప్పెన విళజ్గుమ్ వేద వెర్ప్పే ॥ ॥౮౩॥

ఉత్తమవమర్త్తల మమైత్తతోరెల్లైయిల్లాద వుయర్త్తక్కై యాల్, అత్తిరవరక్కన్ ముడిపత్తుమొరుకోత్తెన వుదిర్త్త (సహ ళ్రోక) తిఱలోన్, మత్తుపమికత్తతయిర్ మొయ్త్త వెణ్ణె వయ్త్త తుణుమత్తనివమామ్, అత్తకిరిపత్తిన్ విణ్ణైతొత్తరవరుక్కు మాణియ

వకుమ్—పరమపదస్థైః, మణ్ణవరుమ్—లీలావిభూతిస్థైరపి, విరుమ్బుమ్—అత్యాదరేణ సేవితః, వేఙ్గడవెర్ప్పెన—వేఙ్కటాచల ఇతి, విళఙ్గుమ్—ప్రకాశమానః, వేద వెర్ప్పే—వేదపర్వత ఏవ. "గిరింగచ్ఛత కాణ్వికణ్టే" ఇతి ఋగ్వేదోక్తరీత్యా వేద ప్రతిపాదితః పర్వత ఇత్యర్థః. ॥౮౩॥

అ॥ హస్తిగిరి నాథస్యోభయాత్మకత్వ మభిప్రేత్యానన్తరం హంస్తిరిం ప్ర శంసతి (ఉత్తమవమర్త్తల) మితి. అమర్—యుద్ధస్య, తలమ్—స్థలమ్, ఉత్త మమ్—"రామరావణయోర్యుద్ధం రామరావణయోరివే" త్యుక్త యుద్ధయోగ్యత యా శ్రేష్ఠమ్, అమైత్తదు—సమ్పాద్య. ఓర్—అద్వితీయేన, ఎల్లైయిల్—తేజిష్ఠే న, అత్తను—"ఇదిదం వైష్ణవం రామ ధనుఃపరమభాస్వర" మితి ప్రసిద్ధసముహా, ఉయర్త్త—ఉత్క్షిప్తేన, (దీ॥ సన్ధానమ్ పణ్ణప్పట్ట) కైయాల్—బాణేన, అత్తిర వరక్కన్—"ద్విధాభజ్యేయ మప్యేవం ననమేయం కథంచన" ఇతి సిద్ధప్రతిజ్ఞ స్య రావణస్య, ముడిపత్తుమ్—శిరోదశకమ్, ఒరుకోత్తెన - ఏకోగుచ్ఛ ఇతి య థోచ్యేత తథా, ఉదిర్త్త ఎరుళోన్ - ఛిత్వావిక్షిపతో దయాళోః, (దీ॥ స్వా॥ ఉదిర్త్తతిఱలోన్ - ఉదిర్న్దువిఴుమ్పడియాన సామర్థ్యత్తైయుడైయ రామనాయ్) పునః కథం సాతస్య? మత్తుర - మన్థావం బలాన్నిక్షిప్య యథా నిర్మథనం క్రి యతే తథా, మికుత్త - కారిన్యాధికే, యద్వా; మత్తుర మికుత్త - మన్థన సాధన స్య దృఢస్పర్శేన ప్రశిథిల సంయోగవత్తయా బహులీభవతి. (దీ॥ కృష్ణావతారత్తి ల్ మత్తాలుమత్తి కడైయయోగ్యమాయ్ అతిప్రచురమాన తయిరిల్) తయిర్ - ద ధిని, మొయ్త్తవెణ్ణై - అభ్యుత్యవర్తమానం నవనీతమ్, వయ్త్తను - దత్త్వా వివ చోర్ధ్వస్య శిక్యేనిక్షిప్తమ్, ఉణు - భక్షయతః, అత్తన్ - పితుః, సర్వాధారణ

త్తికిరియే ॥ * * * ౪౪॥

తేనార్కమల త్తిరుమకళ్ నాతన్ తికళ్ న్దుత్తైయుమ్,
వానాడుకన్దవర్ వైయ త్తిరుప్పిడమ్ వస్త్రుము,
కానాదిమయముజ్కాఙ్గైయుఙ్కావిరియుఙ్కడలుమ్,
నానానకరముమ్నాకముఙ్గూడియనన్నిలమే ॥ ౧౬॥

భూషితస్య శ్రీమతః కృష్ణస్య, ఇడమామ్=స్థానం భవన్, అత్తికిరి = హస్తిగిరిః, పత్తర్-భక్తానామ్, విన్నై=పాపాని, తొత్తఅ=ఏకదేశపరిశేషోపి యథానస్యాత్తథా, అరుక్కుమ్=వినాశయమ్, అణి - భగవతో భూమేర్వాఽలఙ్కారభూతమ్, అత్తికిరియే=తచ్చక్రమేవ, చక్రసదృశ ఇత్యర్థః. యద్వా ; అత్తికిరి=హస్తిగిరిః, తికిరి-పాప నివర్తకే చక్రే, అణి=భగవ ద్భుజాలఙ్కారే సత్యపి, అరుక్కుమ్=అన్య నిర పేక్షం పాపాని ఛినత్తి. ఉక్తేష్వన్యతమేదేశే వస్తవ్య మితి భావః. (స్వా) పాపరూప శత్రు నిరసన మన్యతో వన్దపడియాలే కేవలం భుజాలఙ్కార మెన్తపడి ॥

అ॥ (సా.సం) భగవతి న్యస్తభరాః ప్రపన్నా యత్ర నివసేయుస్త దేవ సర్వాతిశాయి వాసస్థల మిత్యధికారార్థం గాథయాపి సఙ్గృహ్ణాతి (తేనా) రితి. (వి) తేన్-మధునా, ఆర్=పూర్ణే, కమల=పద్మే, స్థితాయాః, తిరుమకళ్=లక్ష్మ్యాః, నాతన్-నాథః, తికళ్ న్దు=ఉజ్జ్వలతయా, ఉఱైయుమ్=యథా వర్తేత తథా స్థితమ్ వానాడు=పరమపదమ్, ఉకన్దవర్=కాంక్షతామ్, వైయత్తు=భూమౌ, ఇరుప్పిడమ్, వాసస్థానమ్, (దీ॥ మధుస్యన్దియాన తామరై పూవిలిరుక్కుమ్ పిరాట్టిక్కు వల్లభనాన శ్రియఃపతి విళఙ్గిక్కొణ్డు నిత్యవాసమ్పణ్ణుమ్ పరమపదత్తై విరుమ్బు భగవానైయాశ్రయిత్త ప్రపన్న రిబ్బూమియిలిరుక్కు మిడమే) ఎన్తరుమకాన్నార్ ఎన్=దృఢతరై, ర్ధర్మాచరణ యోగ్యైరితి యావత్. తరుమ కాన్ - ధర్మార్థిభిః, ఆర్=పూర్ణః, ఇమయముమ్=హిమవాన్, (స్వా॥ హిమవత్పర్వతో పరిస్థితమాన దివ్యదేశమ్) కఙ్గైయుమ్= (స్వా॥ « దర్శనాదేవ సాధవః ” ఎన్ని అపడియే పావనతమ గఙ్గాతీర మెన్తపడి.) కావిరియుమ్=కావేరీ చ, కడలుమ్. (ప్ర॥ సేతుశ్చ) నానా నకరముమ్, ప్ర॥ శ్రీముష్ణం వేఙ్కటాద్రిం చ సాలగ్రామం చ నైమిశమ్। తోతాద్రిం పుష్కరం చైవ నరనారాయణాశ్రమమ్

సాకాశీతి నచాకశీతి భువిసా యోధ్యేతి నాధ్యాస్యతే
సావన్తీతి నకల్మషాదవతిసా కాఞ్చీతి నోదఞ్చతి ।
ధత్తేసామధురేతినోత్తమధురం (రాం) మాన్యాపినాన్యాపురీ
యావైకుంఠకథా సుధా రసభుజాంరోచేననోచేతసే ॥౮౩॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
స్థానవిశేషాధికార ఏకోనవింశః.
శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః

అయోధ్యా మధురామాయా కాశీ కాఞ్చీ హ్యవన్తికా । పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయికా” ఇత్యాద్యుక్త నానా నగరాణిచ) నాకముమ్- పరమపదంచ, కొడియ - మిళిత్వా, నన్నిలమే - సమీచీనపద మేవ, భూమా భాగవతానాం నివాసస్థలమేవ సర్వేషాం పుణ్యతీర్థ క్షేత్ర సమాహార కల్ప మిత్యర్థః.

అ॥ (సా-సం) పుణ్యక్షేత్రతయా ప్రసిద్ధానాం కాశ్యాదీనామపి “యత్ర యత్ర హి నీతి స్స్వైష్ణవీ వీత కల్మషా। తత్ర తత్ర వసే న్నిత్యం నాన్యత్రేతి మతిర్మమే” త్యాది ప్రమాణైః పరమ భాగవతాభిమాన విషయత్వ ఏవ ప్రశస్తి రుపాదేయ తామాహ (సాకాశీతి) తి. (దీ) యాపురీ వైకుణ్ఠకథా సుధారస భుజామ్ = భగవత్కథామృత రసాస్వాదశీలరాన శ్రీభాగవతరుడైయ, చేతసే = తిరువుళ్ళత్తుక్కు, నోరోచతే=ఉకప్పుక్కు విషయమాకాదు, భాగవతాభిమతై యాకాదెన్నపడి. సా-అదు, కేవల కాశీతి నామ మాత్రత్తాల్, న చాకశీతి-విళఙ్గాదు. (స్వా॥ సా పురీ కాశీతి నామ మాత్రేణ వా కాశిత్వరూపాసాధారణ ధర్మమాత్రేణ వా న చాకశీతి) ఆధిక్య మ్పెరమాట్టా దెన్ఱు కరుత్తు. సా - తిరువయోధ్యైయుమ్ (స్వా) అయోధ్యేతి నామ మాత్రేణ వా అయోధ్యాత్వాకారేణవా, నాధ్యాస్యతే - న వాసయోగ్యేత్యర్థః. (సం॥) నాధ్యాస్యతే ఇత్యస్య నాధివాస్యతే ఇత్యర్థోవా నాధ్యవస్యత ఇత్యర్థోవా ఆద్యే పరమైకాన్తిభి రితి శేషః. ద్వితీయే పరమైకాన్తిభి

రావాసస్థానత్వే నేతి శేషః - (దీ) ఎల్లాస్థానజ్ఞళుమ్ శ్రీభాగవతరుడైయ పరిగ్రహత్తాలే అవ్వో ఆధిక్యజ్ఞళై అడైన్దన.

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాన పఞ్చకసజ్గ్రహే
స్థానవిశేషాధికార ఏకోనవింశః

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ

(౧) ఇత్థం నాశ్లేషవాచో విషయ ఇతి యదిత్వస్య ధీపూర్వమార్గః కైఙ్కర్యం విశ్వమూర్తే రనఘ మిహ నభః పద్మసోదర్యమేవ । కాశ్యాది ష్వేవవాసం మునయ ఉపదిశంత్యత్ర హి మ్లేచ్ఛసఙ్గా ద్బుద్ధి ర్వైశ్వామలాస్యా త్కలిబలత ఇతి ప్రతిపత్యత్ర శఙ్కామ్ ॥ ౯౩ ॥

(౨) పూర్వం ధర్మోత్తరత్వా త్పర ముపదిశతాం తత్ర వాసంమ్మునీనాం సాధ్వోర్ధర్మా నపేతే వసతి రభిమతా యత్ర కుత్రాపి దేశే। ఉక్తం శ్రీసాత్వ తాదావపి భగవదభివ్యక్తిసుక్షేత్ర వాసే శుద్ధిం యా త్యన్తకాలే హృదయమఘమయుం పామరాణాం నరాణామ్ ॥ ౯౪॥

(౩) పారాశర్యోప్యపారామృత వచన నిధి ర్ఖ్యాత భావ్యర్థవేదీ ప్రాహాస్మా ద్భవిష్యంత్యతి ముని విబుధా స్తామ్రపర్ణ్యాదితీరే । తస్మాత్కాలే త్ర ధర్మస్థల సులభతయాస్వామి తద్దాసజుష్టే స్వార్హే దేశే ప్రశస్తానివసతిరగతౌ యత్ర కుత్రాపివాస్యాత్ ॥ ౯౫॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యాం
స్థానవిశేషాధికార ఏకోనవింశః

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః

శ్రియైనమః

శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః

మనసి కరణగ్రామం ప్రాణే మనః పురుషే చ తం
ఝటితి ఘటయన్ భూతేష్వేనం పరే చ తమాత్మని ।
స్వవిదవిదుషో రిత్థం సాధారణే సరణేర్ముఖే (ఖైః)
నయతి పరతో నాడీభేదై ర్యథోచిత మీశ్వరః ॥ ౨౨॥

(దీ) అథాస్మి న్నధికారే ఽస్య స్వోచిత స్థానవాసినః । దేహావసానే నిర్యాణ ప్రక్రియా సమ్ప్రదర్శ్యతే ॥ (వి) ఏవం ప్రపన్నస్యోత్తరకృత్యం నిరపరాధకైఙ్కర్యరూపం శాస్త్రనియతం భాగవతకైఙ్కర్యపూర్వకం తదుచితస్థానవిశేషంచ ప్రదర్శ్య ఇదానీం దేహాన్నిర్యాణప్రకారం విశద ముపపాదయిష్యన్ ప్రథమం శ్లోకేన సఙ్గృహ్ణాతి (మనసికరణగ్రామ) మితి. (స్వా) ఈశ్వరః, మనసి కరణగ్రామమ్ — "అస్య సోమ్యపురుషస్య ప్రయతో వాఙ్మనసి సమ్పద్యతే" ఇత్యాద్యుక్తప్రకారేణ వాగిన్ద్రియోపలక్షిత మిన్ద్రియవర్గమ్, యథాస్వకార్యాక్షమం తథా, మనసి ఝటితిఘటయన్ - సంయోజయన్, (వి ॥ అత్ర సమ్పత్తిః సంశ్లేషమాత్రం నతు తద్భావ మాత్రమితి) అనేన "వాఙ్మనసి దర్శనాచ్ఛబ్దాచ్చ ॥ అతఏవ సర్వాణ్యను" ఇత్యధికరణద్వయార్థ ఉక్తః. తత్సంయుక్తం మనః తథా ఇన్ద్రియసంశ్లిష్టం ప్రాణే సంయోజయన్, "తన్మనః ప్రాణ" "ప్రాణోఽనూతాత్ తద్వ్యాప్తి రితి" త్యుక్తప్రకారేణ తత్సంయుక్తం ప్రాణమ్, పురుషే - జీవే, తథా ఝటితి ఘటయన్, అనేన "సోఽధ్యక్షే తదుపగమాదిభ్యః" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః, ఏనమ్ - జీవమ్, "భూతేషు తచ్ఛ్రుతే" రిత్యధికరణోక్తప్రకారేణ సూక్ష్మభూతేషు సంయోజయన్, తమ్ భూతసంయుక్తం జీవమ్, పరే ఆత్మని - స్వస్మిన్ సంయోజయన్ సన్, ఘటయన్నిత్యనేన "అవిభాగో వచనా" దిత్యధికరణార్థ ఉక్తః. పరేచతమాత్మనీత్యనేనచ "తాని పరే తథాహ్యాహ" ఇత్యధికరణార్థశ్చోక్తః. స్వవిదవిదుషోః - (విదేః కర్తరి క్విప్) విద్వాంసశ్చ విదవిదః స్వస్య విదవిదోః - బ్రహ్మవిద బ్రహ్మవిదోః, ఇత్థ - ముక్తప్రకారేణ, సాధారణే స్థూలశరీరాన్నిర్యాణే సతి. అనేన "సమానాచాసృత్యుపక్రమా దమృతత్వం

ఇప్పడి ‹‹లోకవిక్రాంత చరణౌ శరణం తే వ్రజం విభో›› ఎన్ఱివణ్ కాల్ పిడిక్క ‹‹ హస్తావలంబనో హ్యేకో భక్తిక్రీతో జనార్దనః ›› ఎన్గిఱపడియే ఇవనై క్కైప్పిడిత్తు ‹‹రాజాధిరాజస్సర్వేషాం ›› ఎన్గిఱపడియే ఉభయవిభూతినాథనాన

చానుపోష్య ›› ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. పరతః - అనంతరమ్, యథోచితమ్- తత్తదధికారానుగుణమ్, సరణౌ ర్యుక్తైః - ధూమాది మార్గార్చిరాది మార్గ ముఖభూతైః, (దీ॥ సరణేర్ముఖే - అర్చిరాది ధూమాదిరూపమాన మార్గత్తినుడైయ, ముఖమ్ - స్థూలశరీరాన్నిర్యాణమ్, స్వవిద విదుషోః, సాధారణే) స్వా॥ సరణే ర్ముఖై రితిపాఠ ఉపాత్తః, నాడీభేదైః— ‹‹ శతంచైకాచ + ఉత్క్రమణే భవన్తి ›› త్యుక్త ప్రకారేణ నాడీభేదైః, అబ్రహ్మవిద ఇతరనాడీభి ర్బ్రహ్మవిదో మూర్ధన్య నాడ్యా, నయతి - ప్రాపయతీ త్యర్థః. అనేన ‹‹ తదోకోగ్రజ్వలనమ్ + శతాధికయా ›› ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః ప్రపన్నస్యకు విద్యామాహాత్మ్యత్తాలే మూర్ధన్య నాడ్యా ఉత్క్రమణ మాకైయాలే తిర్యక్ప్రాడీగమన ప్రయుక్త నారకాదికళిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

(వి) ఏవం భగవత స్త్వరయా నిర్గమనకరణే భగవదత్యన్తాభిమతత్వమేవ హేతురితి భోగస్థానప్రాపణోద్యుక్తస్య రాజ్ఞో మహిషీవ పరమైకాన్తి భగవదభిమత వర్తనేన తిష్ఠే దితి త్వరయా నిర్గమన హేతుతయా పురుషార్థకాష్ఠాధికారాద్యుక్త స్థితిం స్మారయతి (ఇప్పడీ)తి. లోకవిక్రాన్తస్య - పాదవిన్యాసాక్రాన్తలోకస్య, చరణౌ శరణమవ్రజమ్ - ఉపాయతయా అగృహీషమ్, (వ్రజగతా విత్యస్మాల్లిజ్యడాగమః) ఎన్ఱు - ఇతి ప్రమాణవశాత్, ఇవణ్ - అస్మిన్ జీవే, కాల్ పిడిక్క - శ్రీపాదం గృహ్ణాతిసతి, ఇవనై - ఏనం జీవమ్, కైప్పిడిత్తు - హస్తేన గృహీత్వా, అభయప్రదానం కృత్వేత్యర్థః. మహాత్మానః పాదయోః ప్రణతం హస్తేన దాక్షిణ్యా దుత్థాపయన్తి తద్వదితి ప్రతీయతె. అత్ర ప్రమాణం ‹‹ హస్తావలమ్బన ›› ఇతి=హస్తేనావలమ్బ్యత ఇతి హస్తావలమ్బనః - (నన్ద్యాదిత్వాల్ల్యుః) (స్వా) హస్తః అవలమ్బనః - మాశ్రితానలమ్బనం, యస్యాసః, భక్తిక్రీతతయా జనార్దన, ఏక ఏవ, హస్తావలమ్బనః, అన్యః కోపి నేతి భావః. కైప్పిడిత్తు - కైయిలే అణైత్తు

సర్వేశ్వరన్ తానుకన్దదొరు నిలత్తిలే వైక్క- అభిషిక్తైయాన
మహిషియైప్పోలే బహుమతనాయ్త్తన్ పరమైకాన్తిత్వత్తుక్కు-
అనురూపమాన వృత్తియోడే పోరుమివ్వధికారీ - ఇప్పడిప్పట్ట

కొణ్డు, రక్ష్యతయా స్వీకృత్య ఎన్నపడి. యద్వా - హస్తస్యావలమ్బన ఇతి వార్థః. సంసారసాగరే మజ్జతాం హస్తేనావలమ్బితుం యోగ్య ఇతియావత్. కైప్పిడిత్తు - కైయైప్పిడిత్తెన్నపడి. కాలైప్పిడిత్తవనై కైప్పిడిత్తెన్ను చూటూక్తియుమ్ తోన్నుకిఱదు! కైప్పిడిత్తిత్యనేన పాణిగ్రహణ సమాధిరపి సూచ్యతే. , తాన్ మహిషీత్వేన కైప్పిడిత్తు అన్యదీయస్థలత్తిలే వైక్కై- యనుచితమన్నో? ఎన్గిఱ శఙ్కా- వారణార్థ ముభయవిభూతీతి. పారక్య మెన్నుమిల్లై యెన్ను కరుత్తు. స్వకీయమా యిరున్దాలుమ్ దేవతాన్తరక్షేత్రత్తిలే వసిప్పిక్కై- యనుచితమాకైయాలే ' తాను కన్దదొరు' వెన్ను శొన్నదు. తిరువడికళిలే విణ్ణప్పమ్ కైప్పిడిత్తేన్ ఆకైయాలే శరణ్యమకిక్కన్ విషయత్తిల్ అభిమానోద్రేకమ్ శొల్లప్పట్టదు. (ఖ) సర్వేశ్వరన్ - సర్వేశ్వరే, తానుకన్దదొరు నిలత్తిలే - స్వాభిలషితాయాం కస్యాంచిత్ క్షితౌ, వైక్క- - స్థాపయతిసతి, బహుమతనాయ్ - బహుమానవిషయీకృతయా, వృత్తి యోడే - వృత్త్యాసహ, అభిషిక్తైయానమహిషియైప్పోలే - రాజ్ఞః పట్టాభిషిక్త తరుణీవ, పోరుమ్-వర్తేత, అభిషిక్తైయాన ' ఇతి విశేషణ మభిషేకరూప ధర్మవిశేష కీర్తనద్వారా ఇతర పత్న్యపేక్షయా ఆదర విశేషవ్యఞ్జనార్థమ్. అన్యథా పత్నీ మాత్రాభిప్రాయమితిస్యాత్.

అ॥ వస్త్వేవ మభిమతవృత్త్యా వర్తమానం త్వరయానయతీత్యుక్తమ్. తత్ర కిం? శరణాగత్యనన్తరమేవ నయతి? ఉత కల్పానుగుణమ్? తదన్తే? తచ్ఛరీరాన్తేవా? అథవా తదభిమత సమయేపి? ' తావదార్తి' రితిశ్లోకేపి యావచ్ఛరణం యాతి తావదిత్యుక్త్యా ఽనంతరమేవ ఫలమితి ప్రతీయతే. తథా ఽనభిమత వర్తనవత శ్శరణాగతస్య "తనూకృత్యాఖిలం పాపం మామాప్నోతి శనైశ్శనైః। అథోపాయ ప్రసక్తోపి భుక్త్వా భోగానవామయాన్॥ అన్తే విరక్తి మాసాద్య విశతే వైష్ణవం పద" మితి విళమ్బ స్స్మర్యతే. తత్ర కిం యావత్కల్పం విళమ్బః? కింవా యావచ్ఛరీరపాతయ? మితి విళమ్బావిళమ్బ ప్రకారం పృచ్ఛతి (ఇప్పడి ప్పట్ట వధికారికళిలే) ఇత్యాదినా. ఇప్పడిప్పట్ట ఏవముక్తేషు

అధికారికళిలే ప్రారబ్ధదుష్కృత విశేషవైచిత్రియాలే వరుమ్ అహఙ్కార మమకారఙ్గళెన్న, అవైయడియాకవరుమ్ అపచారఙ్గళెన్న, ప్రయోజనాంతర రుచియెన్న, అతడియాక సంభావితమాన దేవతాన్తరస్పర్శమెన్న, బుద్ధిదౌర్బల్యమెన్న అతడియాకవరుమ్ ఉపాయాంతర ప్రత్యాశైయెన్న, ఇవ్వైపరీత్యమ్ పిఱన్దవర్కళుక్కుమ్ ఇవై పిఱవాతే ప్రారబ్ధసుకృత విశేషత్తాలుమ్ పూర్వప్రపత్తియిల్ ఫలసంకల్పవిశేషత్తాలుమ్ ఛిద్రమిల్లాత కైంకర్యత్తిలే ప్రతిష్ఠితరాయ్ ప్పోన్దవర్కళుక్కుమ్ సంసారత్తిల్ నిన్ఱుమ్ నిర్యాణత్తుక్కు విళమ్బావిళంబంగళిల్ నిలైయిరుక్కుమ్పడి యెఙ్గనేయెన్నిల్ ? ఇవ్విడత్తి

అధికారికళిలే = ఉత్తమ మధ్యమా ధమాధికారిషు. (స్వా॥ ప్రారబ్ధేతి = అభ్యుపగత ప్రారబ్ధత్తాలే ఎన్ఱపడి.) దీ॥ వైచిత్రియాలే వరుమెన్ఱుమత్తై ప్రయోజనాన్తర రుచి బుద్ధి దౌర్బల్యఙ్గళిలు మన్వయిత్తు క్కొళ్వదు.) విళమ్బ హేతు దోషాణా పరిగణయ్యాహ (ప్రారబ్ధే) తి. ప్రారబ్ధేత్యస్య అహఙ్కారే ప్రయోనాన్తర రుచౌ బుద్ధి దౌర్బల్యే చ ప్రత్యేక మన్వయః! (దీ॥ బుద్ధిదౌర్బల్యమ్. విశ్వాసమాన్ద్యమ్, ప్రత్యాశై - స్పృహా, ప్రపత్తియిల్ ఫలసఙ్కల్ప విశేష మావదు? పూర్వ ప్రపత్తికాలత్తిలే ఇవ్వైపరీత్యఙ్గళొన్ఱుమ్వారాదపడి కొలిచ్చైయుక్తై.) ఎన్నిన్ఱిల్ కీదృశః, కిం బ్రహ్మకల్పాదిపర్యన్తో విళమ్బః? తాదృశవిళమ్బహేత్వభావే ఆగత్య భావేపి విధిలిఖితాయుషః పూర్వమేవ మోక్ష ఇత్య విళమ్బశ్చ కిం నస్యాదితి ప్రశ్నఫలితార్థః.

అ॥ (దీ) ఇవ్వైపరీత్య ముణ్డానవర్కళిల్ అహఙ్కార మమకార మ్పిఱన్దవర్ కళుక్కు నిస్తారఙ్కట్టుకిఱార్ (ఇవ్విడత్తి) లిత్యాది. (వి॥ నిలైనిన్ఱ + పుకిరాదు - స్థిరతయా విద్యమానా వహఙ్కారమమకారా నప్రవిశతః, అతో బ్రహ్మకల్పాద్ధి విళమ్బో నాస్తీతి భావః. అవహితరాయ్ + మాప్పోలే సావధానం

లవర్కళుక్కు చార్వాకాదికళుక్కుప్పోలే నిల్లైనిన్ఱ అహ
ఙ్కారమమకారఙ్గళ్ పుకిరాదు. అవహితరాయ్ నడప్పారిడరు
మాప్పోలే ఎఙ్గను మొరుకాల్ వరుమ్, అహఙ్కార మమకా
రఙ్గళ్ వివేకావధికళాయ్ పిఱపుణ్ణు తెళివాలే కళిన్దుపోమ్.
అపరాధఙ్గళ్ పిఱన్దాల్ క్షాపణావధియాయుమ్ శిక్షావధి
యాయుమ్ కోలిన కాలత్తుక్కెల్ల అపరాధ నిస్తారంపిఱక్కు
మ్పడి అపరాధ పరిహారాధికారత్తిలే శొన్నోమ్—మోక్షమెప్ప
ఉక్కైక్కు కాలవిశేషఙ్కుఱియాతే ప్రపన్నరానార్కెప్పుణ్ణు
"అపాయా (విరతః) ద్విరతశ్చాశ్వ న్మాంచైవశరణంగతః।

సఞ్చరతాం స్థలమివ, ఏదేనుమ్ - యత్రకుత్రచిత్, ఒరుకాల్ - హేతునా,
తెళివాలే - వివేకరూపతత్త్వజ్ఞానేన, కళిన్దుపోమ్ - నశ్యతః.

అ॥ తాపత్స్వగ్యస్తాహఙ్కార మమకార మూలాపరాధా అపి ప్రాయశ్చిత్తే
నవా లఘుదణ్డేనవా శీఘ్రమేవనశ్యన్తీతి తేపి విళమ్బనహేతు ర్న భవతీతి పూర్వో
క్తమేవసాత్రయస్మాహ (అపరాధఙ్గళ్) ఇతి - క్షాపణావధియాయుమ్ - ప్రాయశ్చి
త్తావధికంవా, శిక్షావధియాయుమ్ - అనుభవావధికంవా (స్యా) కోలిసేతి - ఇదెల్లాం
భగవదభిమాన కార్య మెన్తపడి. కాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కు అక్కా
లత్తుక్కుమేల్ విళమ్బమిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) "నా మాప్నోతి నర శ్శనైః"
ఎన్ఱు మోక్షవిళమ్బమ్ శొల్లిత్తే ఎన్నవ + ర్ (మోక్షం పెఱుకై) క్కెత్యాది

(వి॥) నను "తనా + శ్శనై" రిత్యుక్తరీత్యా శనై రాప్నోతీ త్యుక్తత్వా
దపరాధా విళమ్బహేతు ర్భవన్త్వి త్యాశఙ్క్య తద్వచన మనియతాయు ర్విషయ
మిత్యాహ. (సం॥) మోక్షాయ కాలవిశేషమ్ నిర్దిశ్య ప్రపన్న స్తస్యా హఙ్కా
రాది నిర్గతి పూర్వికా ప్రాప్తి రధిక విళమ్బవతీత్యాహ -(మోక్షం పెఱుకై) క్కెతి.

(దీ) అపాయేతి - మాం శరణం గతోపి ఉత్తరకాలే శక్యత్యాశేభ్యో
ఉపాయేభ్యో ఽవిరతశ్చే త్సనరః ప్రాయశ్చిత్త మకుర్వాణ అఖిలం పాపఫల

తనూకృత్యాఖిలంపాపం మామాప్నోతినరశ్శనైః" ఎన్ను శ్లోకిఅతు. ముముక్షువాంయ్ప్రిన్దవనాక్కైయాలే ప్రయోజ నాన్తరరుచి నిలైనిఱ్ఱుణ్డాకాతు. ఉభయభావనర్కుప్పోలే మోక్షరుచియోడేకూడ ప్రయోజనాన్తర రుచి

మనుభూయ, శనైః - కాలవిళమ్బేన, మామాప్నోతి ఎన్గై. విరత ఇతి పాఠే శశ్వత్కృతాపరాధా ద్విరత స్సన్నిత్యర్థః.

అ॥ ఇని ప్రయోజనాన్తర రుచి పిరన్దవర్కళుక్కు నిస్తారమ్ కాట్టుకిఱార్ (ముముక్షువా) యిత్యాదియాల్. (ప్ర॥) ఏవ మహఙ్కార మమ కారయో రధికారి విశేషే ఫలవిళమ్బ హేతుత్వ ముక్త్వా ఉత్పన్న విళమ్బ హేతుభూతాయాః ప్రయోజనాన్తర రుచా ప్రతిష్ఠాయాః ప్రపన్నే ష్వసంభవం దర్శయన్ కాదాచిత్కాయా స్తస్యా అపి కాలవిశేషా క్రోడీకారేణ ప్రపన్నేష్వేవాల్ప విళమ్బవత్వ మాహ (ముముక్షువాయిప్పిన్దవనాక్కైయాలే) ఇత్యాదినా. (స॥) నను తర్హి సద్యోరస్యైవ ప్రయోజనాన్తరేషు అస్య రుచిః కదాచిదపి నవివర్తత ఇత్యత ఆహ (ముముక్షువాయిప్పిన్దవ) నితి. (స్వా॥) కాలఙ్కరిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కు అకాలత్తుక్కుళ్ళే అత్యంతాభిమానత్తాలే ఫలాన్తరత్తై క్కొడా జేయుమ్ వైరాగ్యత్తై యుణ్డుపణ్ణియుమ్ శిలఫలత్తై క్కొడుత్తు విరక్తాక్కుమ్పడి పణ్ణియుమ్ ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యత్తై ఈశ్వరనుణ్డాక్కు మెన్నపడి. విళమ్బమ్ క్లోల్లికిరతు కాలఙ్కరియాతే ప్రపత్తి పణ్ణిన ప్రయోజనాన్తర తదుపాయ ప్రసక్త ప్రపన్నవిషయ మెన్నపడి (ప్ర॥) ప్రయోజనాన్తరాణా మల్పాస్థిరత్వ దుఃఖమిశ్రత్వాదికం జ్ఞాత్వా తజ్జిహాసా పూర్వకం మోక్షార్థం ప్రపన్నత్వా దిత్యర్థః, నిలైనిఱ్ఱుణ్డాకాతు - అతిచిరకాలం ఫలాన్తరానుభవ ఏవ యథాస్యా త్తథా ప్రయోజనాన్తరరుచి ర్నభవే దిత్యర్థః. (వి॥) ప్రారబ్ధవశా దుత్పన్నాపి స్థిరతయా నతిష్ఠతి. మోక్షరూప పరమ ప్రయోజనానుసన్ధానేన నివర్తత ఇతిభావః

(దీ॥) ఉభయభావనర్ - కర్మబ్రహ్మోభయ భావనాయుక్తా బ్రహ్మాదికళ్. (వి॥) ఉభయస్మిన్ - ప్రయోజనాన్తరే బ్రహ్మణిచ, భావనా - నిష్ఠా, అనుభవః

యుమ్ కలన్దువన్దాల్ ఇవనుక్కు హితపరనాన ఈశ్వరన్ ''యాచితోఽపిసదాభక్త్యా నాహితం కారయేద్ధరిః। యస్యానుగ్రహమిచ్ఛామి ధనంతస్యహరామ్యహం'' ఇత్యాదికళిలుమ్ కుండధారో పాఖ్యానాదికళిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే శిల ప్రయోజనాంతరఙ్గళై క్కొడాతే కణ్ణఴిత్తుమ్ శిలవర్ఱిలే అల్పాస్థిరత్వ దుఃఖమిశ్రత్వాది వివేకత్తాలే ఇవర్ తనక్కు అరుచియై విళైవిత్తుమ్ సౌభరి కుచేలాదికళుక్కు ప్పోలే శిలభోగఙ్గళై క్కొడుత్తు త్తానే యలమరన్దు విడప్పణ్ణియుమ్ విడుకైయాలే మోక్షకాలఙ్గళిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కు అకాలత్తుక్కళ్ళే ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యం పిఱన్దు విడుమ్, మఱ్ఱైయవనుక్కుమ్ ''అథోపాయప్రసక్తోఽపి భుక్త్వాభోగాననామయాన్। అంతే విరక్తిమాసాద్య విశతే వైష్ణవం పదం'' ఎన్గిఱపడియే వైరాగ్యావధి విళంబమాయి రుక్కుమ్ - దేవతాంతరస్పర్శ ముణ్డాయిఱ్ఱాకిలుమ్ సర్వే

యేషాంతే చతుర్ముఖాదయః (ప్ర॥) కలన్దువన్దాల్ - సహాగతా చేత్, (దీ॥) ఆహితం - ప్రయోజనాంతరం, నకారయేత్ - నకుర్యాత్, (వి॥) కొడాతే - అదత్త్వైవ, కణ్ణఴిత్తుమ్ - ఉపేక్ష్యచ. (దీ) ఇతు ప్రబలతర ప్రతిబధ్యమాన ముముక్షుత్వం క్రమణీయపుణ్యవిషయమ్, అస్మిన్ విషయే దృష్టాన్తమాహ (కుణ్డధారే) తి. (స్వా॥) అపరాధ పరిహారాధికారత్తిలే ఇత్యారభ్య + మఱ్ఱైయవనుక్కు వైరాగ్యావధి విళమ్బ ముణ్డానాల్ శొల్లికైయాలే జన్మాన్తర వైరాగ్యమిల్లైయాకిల్ జన్మాన్తర విళమ్బముణ్డెన్ఱు తోఱ్ఱుకిఱతు. (దీ॥) మఱ్ఱైయవనుక్కు-ఇతి - కాలఙ్గోలాత ప్రపన్ననుక్కు ఎన్నపడి. ఉపాయప్రసక్తః - ప్రయోజనాన్తరసాధనే తత్పరః, యావద్రుచి, అనామయాన్ - నిరుపద్రవాన్, అంతే - వైరాగ్యం లబ్ధ్వా, వైరాగ్యావధి భోగం వడక్కు ఎన్నపడి.

అ॥ దేవతాన్తర స్పర్శ ముణ్డానవర్కళుక్కు నిస్తారమ్ కాట్టుకిఱార్ (దేవతాంతరస్పర్శ) మిత్యాదియాల్. (స్వా॥) దేవతాంతరాసక్త ప్రపన్ననుక్కు

శ్వరఞ ఏ తేనుమొరునాళిలే (శుత్యుక్తమానపడియే పరమై కాన్తికళోడేశేర్త్తు లజ్జావధియాకత్తిరుత్తి ఇవనుడైయ వ్యభిచారత్తై త్తీర్కుమ్. శిలర్కు దేవతాన్తరస్పర్శమ్ నిలై నిర్కనూకిల్ మున్బు ఉపాయస్పర్శమిల్లై, మేల్ నరకాదికళు ముణ్డానటియలామ్ - ఇవనుక్కు భగవద్విషయత్తిల్

... ...

విళమ్బా విళమ్బ వ్యవస్థై యరు + ర్ (దేవతాంతరే) తి - దేవతాంతరసంబన్ధమ్ నిలై నిల్లాతి ప్రపన్న విషయమ్ " నైనం జహాతి " ఎన్గిఱ స్మృతివాక్యమ్. దేవతాంతర సంబన్ధమ్ నిలై నిత్తాకిల్, తద్విషయత్తిలే " యో వై స్వా " మిత్యాదిశ్రుతిః

అ ॥ ప్రపత్త్యనుష్ఠానమ్ పణ్ణినవనుక్కు మోక్షమిల్లైయెన్ఱుశొల్లుకిఱతు అసఙ్గత మన్ఱో ? ఎన్నవ + ర్ (మున్బు) తి . నిలైనిన్ఱ దేవతాన్తరస్పర్శమ్ స్వదేవతాప్రచ్యవన హేతువాకైయాల్ పూర్వ ముపాయమ్ నిరర్థకమాల్ స్వదేవతా ప్రచ్యవనమ్ కూడామైయాలే తదన్యథా ఽనుపపత్త్యా పూర్వ ముపాయ మిల్లై ఎన్ఱపడి. (నరకే) తి - "నఖలు భాగవతాః యమవిషయం గచ్ఛన్తి" త్యాది కళుమ్ " అనన్య దేవతాభక్తా " ఎన్ఱు శొల్లుకిఱ అనన్య దేవతాపరమెన్ఱు కరుత్తు.

(దీ ॥) దేవతాన్తరస్పర్శమ్ యావద్దేహపాత మనువర్తిత్త విషయత్తిల్ అరు + ర్ (శిలర్క్కు) త్యాదియాల్. (మేలే నరకాదికళు) మిత్యాది . " నఖలు భాగవతా " ఎన్ఱదు ఉపాయనిష్ఠర్ విషయమిఱే.

అ॥ భగవద్విషయత్తిల్ ఇవనుడైయ ఉపక్రమాంశమ్ యదాకదాచి త్ఫల పర్యంతమా మెన్గిఱార్ (ఇవనుక్కు భగవ) దిత్యాది. (స్వా॥) ఆనాల్ ఇవనుక్కు పూర్వ ముపాయానుష్ఠాన భావనైయుమ్ తదనుగుణామకాల్యాచరణాదికళుమ్ వ్యర్థఙ్గళాక ఒళ్ళియాతో ? ఎన్నవ + ర్ (ఇవనుక్కు) తి. (ప్ర॥) నన్వేవం తర్హి చక్రాది భగవచ్ఛిహ్నధారణం వ్యర్థమేవ స్యాత్ - తథాచ "స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతోభయా" దిత్యాది విరోధస్స్యా దిత్యాశఙ్క్యాహ (ఇవనుక్కు) తి. (సం॥) కృతాంశమ్ - ప్రపత్త్యభిముఖ్యాద్యంశ ప్రసక్త్యాది

కృతాంశం, ఎన్నేను మొరునాళ్ ఉపాయనిష్పత్తిస్సై పణ్ణి కార్యకరమామ్. మహావిశ్వాసమ్ పూర్ణమాకప్పిఱన్ద ప్రపత్తి పణ్ణినార్కు బుద్ధిదౌర్బల్యముమ్ ఉపాయాన్తర ప్రత్యాశైయుమ్పిఱవాతు. ఇవైపిఱన్దనర్ కళుక్కు మున్బు పిఱన్ద విశ్వాసమ్ మన్దమాయిరుక్కుమ్ - ఇవర్ కళ్ళైయుమ్ సర్వేశ్వరన్ మహావిశ్వాసావధియాక త్తిరుత్తి పూర్ణ ప్రపత్తి నిష్ఠరాక్కుమ్ - ఇవ్వైపరీత్యజ్ఞ ళ్లొన్రుమ్పిఱవాతే

కమ్, (ప్ర॥) ఎత్తేను మొరునాళ్ . యావచ్ఛరీరపాతం దేవతాన్తరస్పర్శ జనిత భగవన్నిగ్రహసఙ్కల్పఫలానుభవావసానే.

అ॥ అథ బుద్ధిదౌర్బల్యస్య విశ్వాసహాన్యా ప్రకార మాహ (మహావిశ్వాస) మిత్యాదినా - (స్వా॥) పూర్వ మనుష్ఠితోపాయనుక్కు శఙ్కైపిఱవాతెన్గిఱ ద్వయాధికార వాక్యముమ్ విరోధిక్కు మెన్గిఱశఙ్కైయిల్ అరుళ్ (మహావిశ్వాస) మితి - (సం॥) బుద్ధిదౌర్బల్యమ్ - గురుఫలం న్యాసమాత్రేణ కథం లభ్య మిత్యాది రూపాబుద్ధిః.

స్వా॥ (ఇవై పిఱన్దనర్ కళుక్కు) ఇతి ఉత్తరకాలత్తిలివ్విషయత్తిల్ శఙ్కై పిఱవాగపడియాన ప్రథమక్షణత్తిల్ విశ్వాస మున్గమాకైయాలే బుద్ధి దౌర్బల్యాది కళుణ్డానవనుక్కు మహావిశ్వాసావిశిష్ట పూర్ణప్రపత్తి నిరపేక్షామ్యై యాలే తన్నివృత్తి పర్యంతమ్ విళమ్బ ముండెన్ను కరుత్తు. బుద్ధిదౌర్బల్యాది నివృత్తికళుక్కుమ్ పూర్వప్రపత్తియినుడైయ వభిభరింశత్తిల్ తాత్పర్యమ్.

అ॥ వి॥ పశ్చాద్విశ్వాస మాన్వ్యాజికమ్ భవతిచే త్పూర్వం మహా విశ్వాసో నోత్పన్నఏవే త్యాహ (ఇవై) ఇతి. పూర్వం విశ్వాసమాన్యేపి పరిపూర్ణ విశ్వాస పర్యన్తం శిక్షిత్వా భగవానేవ రక్షతీ త్యాహ (ఇవర్ కళ్ళైయు) మితి. పరిపూర్ణ విశ్వాసానాం తదిచ్ఛయైవ విళమ్బః, విళమ్బ శఙ్కాపినాస్తి.

అ॥ యదా ఇచ్ఛతి ప్రపత్త్యనన్తర క్షణేవా వీతచ్ఛరీరావసానేవా తదైవమోక్ష ఇత్యాహ (ఇవ్వైపరీత్య) మితి. (ప్ర॥) ఏవం విధ విళమ్బ హేతూనా

నడన్దవర్ కళుక్కు విళమ్బాదిశజ్కైయు మ్కూడవిల్లై - ఇవర్
కళుక్కు ఇచ్చావధి విళమ్బమ్ - ఇవర్ కళ్ కోలిన ఎల్లైయిల్
మోక్షమ్ అవినాభూతమ్ - ఇన్నిష్ఠైయై ప్పెఱ్ఱ ఇవ్వధికారి

మభావే ప్రపన్నేచ్ఛా సమకాలం మోక్షస్సిద్ధ్యే దితి "సాధ్యభక్తిస్తు సా హంత్రీ" త్యాది ప్రమాణావగతత్వా దార్తప్రపన్నానాం విళమ్బప్రసఙ్గ ఏవ నాస్తీత్యభిప్రాయేణాహ (ఇవ్వైపరీత్యజ్గళి) త్యాదినా (స్వా॥) ఇప్పడి ఇవ్వైపరీత్య ముడైయవరుక్కే విళమ్బ మెన్న నియమక్కప్పోమో ? ఇవ్వైపరీత్య మిల్లాదవనుక్కుమ్ ఉత్తరక్షణత్తిల్ మోక్షమిల్లా మైయాలే విళమ్బమ్ శొల్లవేణ్డావో? వెన్నవ + ర్ (ఇవ్వైపరీత్యజ్గళి) తి. విళమ్బత్తుక్కు క్కారణమాన వైపరీత్య మిల్లామైయాలే విళమ్బప్రసక్తియే యిల్లై ఎన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ఉత్తరక్షణత్తిలే తానే అవిళమ్బేన మోక్షమ్ ప్రసజ్గియాతో ? ఎన్నవ + ర్ (ఇవర్ కళుక్కి) తి. (ఇచ్ఛేతి) - ఇవర్ కళుక్కత్యన్తార్తియిల్లామైయాలే ఉత్తరక్షణత్తిలే మోక్షమిల్లై. ఏతద్దేహావసానే ఎన్ఱు సజ్కల్పిక్కైయాలే స్వేచ్ఛాధీనమ్ విళమ్బమ్. వైపరీత్యముడైయవరుక్కానాల్ అపరాధాది ఫలానుభవార్థమ్ ఆయుర్వృద్ధియాలే విళమ్బ మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ స్వేచ్ఛైయాలే విళమ్బముణ్డాకిల్ ఏతద్దేహావసానే ఎన్ఱు కాలజ్కరిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణి అనన్తరమ్ జన్మాన్తరత్తిలే ఇచ్ఛై యుణ్డానాలుమ్ జన్మాన్తరవిళమ్బమ్ ప్రసజ్గియాతో ? ఎన్న వ + ర్ (ఇవర్ కళ్ కోలిన) వితి, పిన్బుజన్మాన్తరేచ్ఛైయుణ్డానాలుమ్ పూర్వ ప్రపత్తినశీకృత భగవత్సజ్కల్పత్తాలే తత్కాలత్తిలే మోక్షం నియతమ్. (ప్ర॥)ఇవర్ కళ్ కోలిన వెల్లైయిలే-ఏతత్సజ్కల్పితావసరే, ఆర్తప్రపన్నేష్వపరాధోదయ శజ్కాయా ఏవా భావాత్తత్క్షణ ఏవ ముక్తి స్స్యా దితిభావః.

అ॥ దీ॥ ఇవ్వైపరీత్య మొన్ఱు మిల్లాత వధికారి శ్రియఃపతిక్కు నిత్యముక్తరైప్పోలే సర్వదా ఉభిమతనాయిరుక్కు మెన్గిఱార్ (ఇన్నిష్ఠైయై ప్పెఱ్ఱ) విత్యాది. (స్వా॥) వైపరీత్య ముడైయవనుక్కుమ్ వైపరీత్యమిల్లాదవనుక్కుమ్ అతిశయ మేదెన్నవ + ర్ (ఇన్నిష్ఠైయై ప్పెఱ్ఱ) వితి. ఇన్నిష్ఠైయై - ప్రపత్తినిష్ఠైయై, సిద్ధోపాయనిష్ఠైయై, ఇవ్వధికారి — ప్రపన్న మాత్రాధికారి, ఈశ్వరనయా

“ కడైత్తలై యిరున్దువాழ్మ్ శోమ్బరై యుకత్తి ” ఎన్గిఱ పడియే శ్రియఃపతియాన సర్వేశ్వరనుక్కు సర్వదాఽభిమత నాయిరుక్కుమ్ - ఇవన్తిరత్తిల్ నిరుపాధిక సర్వశేషియాయ్ నిరుపాధికస్వతంత్రనాయ్ సత్యసంకల్పనుమాన సర్వేశ్వరన్ సర్వభయఙ్గళుక్కుమ్ కారణమాన నిగ్రహ సంకల్పత్తై “ తదధిగమ ఉత్తరపూర్వాఘయోరశ్లేషవినాశౌ తద్వ్యపదేశాత్ ” ఎన్గిఱపడియే సద్వారకప్రపత్తినిష్ఠనుక్కు ఉపాసన ప్రారంభ

నిగ్రహ క్షమనుక్కుమ్ అనుగ్రహైకశీల పురుషకార సన్నిధానత్తాలే అభిమాన ముపపన్నమెన్ఱు తోత్తుకైక్కాక. (శ్రియఃపతియాన)ఇతి. (దీ॥)కడైత్తలై - శ్రీపాద పరిసరమ్, తత్ర న్యస్తభరరా యిరున్ద, శోమ్బరై - సాధనాన్తరాన్నివృత్తరై, ఉకత్తి - ఉకప్పిత్తిన్ఱై, (సం॥) ఏవం సర్వదాఽభిమతాధికారిణో ప్యుత్తర పూర్వాఘాస్త ఇతి కథం తస్య వక్ష్యమాణవిధ నిర్యాణ సంభవ ఇత్యత్ర భక్తస్యేవ తత్సమ్భవం ప్రపన్నస్య తస్మాదధిక కృపా విషయతా ప్రయుక్తాతిశయాంశ్చాహ — (ఇవన్ తిఱత్తి) లిత్యాదినా (ప్ర) సర్వశేషియా యిత్యనేన శేషభూతస్య సర్వపాపనివృత్తే ర్భగవత్ప్రయోజనత్వం ద్యోత్యతే. తత ఏవ పూర్ణత్వాచ్చ లఘుతమ భరన్యాసమాత్రా త్సర్వపాపనివర్తకత్వ ముపపద్యతే. నిరుపాధిక స్వతన్త్రనా యిత్యనేన గురు లఘూపాయయో స్తుల్యఫల ప్రదత్వ ముపపద్యత ఇతి ద్యోత్యతే. సత్యసఙ్కల్పత్వా ద్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘేపి ప్రాయశ్చిత్తశిక్షాన్యతర పూర్వకం నియమేన ఫలప్రదత్వం ద్యోత్యతే. (స్వ) నిగ్రహసఙ్కల్పత్తుక్కనర్థత్వ ద్యోతనార్థం (సర్వభయఙ్గళుక్కు) మితి. (ప్రపత్తి) తి. ప్రపత్తియుమ్ మోక్షసాధనతయా వేదాన్తవిహిత విద్యావిశేషమానపడియాలే భగవతో భక్తిస్థాననివేశన వ్యాపారమాకైయాలుమ్ భక్తియోగ ఫలపర్వఙ్గళిదుక్కు. ముపపన్న మెన్ఱపడి. దీ॥ (తదధిగమ) ఇతి, ఇదినర్థమ్ - ఉపాసనత్తినుడైయ ప్రారమ్భ మాత్రత్తిల్, ఉత్తరపూర్వాఘయో - రబుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు, అశ్లేషః - అలేపః, ప్రారబ్ధవ్యతిరిక్తస్య పూర్వాఘస్య సర్వస్య వినాశశ్చ భవతః. కుతః ? తద్వ్యపదేశాత్ - తయోరశ్లేషవినాశయో రుపనిషత్సూపదేశాత్. “ తద్యథేషీకా తూలమ్ + ప్రదూయన్త ” ఇతి, సద్వారక ప్రపత్తినిష్ఠా - భక్తినిష్ఠా,

త్తిల్పోలే ప్రపత్తి వాక్యోచ్చారణత్తిల్ ప్రథమక్షణత్తిలే విలక్కి, ఇవనైయుమ్ ఇవనుడైయ అనుబంధికళైయుమ్ నిత్యసూరికళ్ కోష్టియిలే కోత్తాలుమ్ అవల్ కెడాతే ఆశ్రితాపరాధ రాశికళై లుణ్డతురుకాట్టాతే వయిఱుతారియామ్ అనుబంధికళుడైయ బుద్ధిపూర్వాపరాధంగళుక్కుమ్ అనుతాపాదికళాలే నిస్తారమ్పణ్ణువిక్కుమ్పడి క్కిడాన అనుగ్రహ సంకల్పత్తైప్పణ్ణి "విణ్ణులకమ్ తరువానాయ్ విరై

స్వా॥ (ప్రపత్తి వాక్యోచ్చారణత్తి)లితి. మనఃప్రవృత్తియన్తి కేక-వాక్ప్రవృత్తి కూడా మైయాలేఉచ్చారణ హేతు ప్రపత్తియిలెన్టపడి. (ప్రథమక్షణత్తి) లితి-అసకృదావృత్తాన్తిమప్రత్యయాన్తోపాసనత్తిల్ ప్రారమ్భ సమాపనదశా భేదమ్పోలే సకృదనుసన్ధాన రూప ప్రపత్తియిల్ పురుషకృతిసాధ్య ప్రారమ్భావసాన దశాభేదమిల్లామైయాలే ద్విత్రిక్షణావసానైయాన ప్రపత్తియిల్ ప్రథమక్షణత్తిలే యెన్టు నిర్దేశిత్తదు యిప్పధి కారియినిడత్తిల్ విశేషాభిమాన ద్యోతనార్థమ్.

అ॥ అసాధారణానుగ్రహప్రకారఙ్గళై చ్చొల్లుకిఱార్ (ఇవనైయు) మిత్యాదినా. ఇవనుడైయ భరన్యాసత్తిలే యన్తర్భూతరానవర్కళైయు మెన్టపడి, కోష్టై - పఙ్క్తి, కోత్తాలుమ్ - శేర్త్తాలుమ్, అవల్ కెడాదే - శ్రీధ్ధాతిశయం నివృత్త మాకాదే, ఉణ్డదు- పోక్కిన దిన్నదెన్టు, ఉరు - స్వరూపమ్, కాట్టాదే - ప్రకాశియాదే, వయిరుతారియాయ్ - ఉదరమ్భరియాయ్, ఉణ్డదీషత్తుమ్ పోరాదే వయిరుతారియాయెన్టపడి. (అనుబన్ధికళుడైయ) వితి - శరీరానుబన్ధికళుడైయ వెన్టపడి, "యయాకయాచవిధయా సమ్బన్ధస్సతుపావనః" ఎన్టదిరే.

అ॥ బుద్ధిపూర్వాపరాధఙ్గళుక్కు తత్కార్తా ప్రాయశ్చిత్తమ్పణ్ణాదపోదు నిస్తారమ్ కూడాదే? ఎన్నవ +ర్ (అనుతాపా) దీతి. ఆదిశబ్దేన ఉపరమప్రాయశ్చిత్తసఙ్గ్రహః. విణ్ - పరమాకాశమాకిఱ, ఉలకమ్ - లోకమ్, పరమపదమెన్టపడి. తరువానాయ్ విరైకిన్ఱాన్ - తరుకైక్కి ఉద్యోగిత్తాన్, పరమపదమ్ తరుకైక్కు త్వరిత్తానెన్టపడి. (వి॥) ఇవనిశైవ్వధికమ్బత్తుక్కు - ఏతదిష్టవిశమ్బస్య,

కిన్ఱార్" ఎన్గిఱపడియే ఇవనిశైన్ద విళమ్బత్తుక్కు త్తాన్ సానుశయనాయ్ త్తరిత్తు, "ఇరుళ్ తరుమాఞాలత్తు ళినిప్పిఱవియాన్ వేణ్డేన్" ఎన్ఱుమ్, "మాయఞ్ఞెయ్యేలెన్నై" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే ఇవనుక్కు ఇశైవైయుణ్డాక్కి "ఉన్ తిరుమార్పత్తు (మైత్తు) మాలైనఙ్గై వాశఞ్ఞెయ్ పూఙ్గుళ్లాళ్ తిరువాణైనిన్నాణై" ఎన్ఱు ఇవన్ఱాన్ త్తరిత్తు వళైక్కుమ్బడిపణ్ణి,

సానుశయనాయ్ - సానుతాపనాయ్, ఇవనుక్కుత్తానే అవిళమ్బత్తిలే ఇశైవు పఱుమ్బడిత్తరిత్తు. (ఇరుళి) త్యాది; ఇరుళ్ - అజ్ఞానత్తై, తరు - తరానిఱ్కిఱ, మా- మహత్తాన, ఞాలత్తుళ్ - లీలావిభూతిభూతమాన విస్తలోకత్తిల్, ఇనిప్పిఱవి - దేవరీర్ కటాక్షత్తాలే తత్త్వజ్ఞానమ్పిఱన్దపిన్బు, పిఱవి - జన్మత్తై, యాన్ - అడియేన్ వేణ్డేన్ - ఇచ్ఛియేన్, ఎన్నై మున్బుపోలే, మాయమ్ శెయ్యేల్ - వఞ్చియాదేకొళ్. (వి॥ త్వద్వ్యతిరిక్తే భోగ్యతాబుద్ధిం జనయిత్వా నవ్యామోహయే త్యర్థః) ఇశైవై - అఙ్గీకారత్తై, (వి॥ ఇచ్ఛామ్, సానుశయనా యిచ్ఛాముత్పాద్యే త్యన్వయః) ఝడితి పురుషార్థప్రాప్తియిలే అఙ్గీకారత్తై యుణ్డాక్కి, (ఉన్ తిరుమారి) త్యాది. ఉన్ - దేవరీరుడైయ, తిరుమార్ - శ్రీమద్వక్షస్థలత్తిలే, మైత్తు - పనిక్కిఱ, మాలైనఙ్గై - తిరుమాలైయైప్పోలే ఇరానిఱ్కిఱ వక్షస్థలాలఙ్కారభూతైయాన, నఙ్గై - గుణపూర్ణైయాన, వాశమ్ శెయ్ - వాసనైయై చ్చెయ్కిన్ఱ, పరిమళత్తై క్కొడుక్కుమదాన; పూఙ్గుళ్లాళ్; పూమ్ - దర్శనీయమాన, కుళ్లల్ - కేశపాశత్తైయుడైత్తాన, తిరు — పెరియపిరాట్టియారుడైయ, (వి॥ ఆణై - శపథః) అవళుక్కు వల్లభరాయ్ ఉపాయభూతరాన, నిన్నాణై - దేవరీర్ శ్రీపాదత్తాణై. సిద్ధోపాయభూతరాయ్ పరస్పరమాణైయై మీఱమాట్టాదే ఇరువరిడత్తిలేయు మాణై. అడియేనై ప్పరమపదత్తుక్కు క్కొణ్డుపో మెన్ఱపడి. (వి॥ ఇవన్ తాన్ - అయంజీవః, తాన్ - స్వయమ్, త్తరిత్తు - త్వరాం కృత్వా, వళైక్కుమ్బడి పణ్ణి - అన్యత్ర యథా స్వయం నగచ్ఛేత్తథా శ్రీపాదం గృహీత్వా ఉపస్థితం కృత్వేత్యర్థః.) విళమ్బత్తై ఇశైయ్న్దవన్ తానే త్తరిత్తు పరమపదమ్ తన్దాలొళ్ళియ విడుకిఱిలైన్ ఎన్ఱు తిరువడికళై క్కట్టుమ్బడి పణ్ణి యెన్ఱపడి.

"శరణమాకు న్తనతాళడైన్దార్ క్కెల్లామ్, మరణమానాల్ వైకున్ద జ్కొడుక్కుమ్పిరాన్" ఎన్గిఱపడియే ఇవ న్కోలు తలుక్కీడాక ప్రారబ్ధశరీరావసానత్తిలే పరమపదప్రాప్తియు ణ్డాక్కువతాక క్కోలి పొన్ను మిరుమ్బుమాన విలంగుకళ్ పోలే బంధకంగళాన పూర్వోత్తర పుణ్యాపాపజ్ఞళైయుమ్ ప్రారబ్ధకార్యమాన కర్మత్తిల్ ఇవనిశైన్దవంశమొழிయ మేలుళ్ళ కూறுజాறயుమ్, "పోయపిழைయుమ్ పుకు తరువా నిన్దనవు న్తీయినిల్తూశాకుమ్" ఎన్గిఱపడియే మున్బే ఇవనోడు తువక్కఱుత్తు వైక్కైయాలే శరీరపాతత్తుక్కు నినైప్పిట్ట సమయమ్ వన్దవాఱే - "ప్రియేషు స్వేషు సుకృత

(వి) శరణమాకుమ్ - ఉపాయతయా, తనతాళ్ - స్వచరణారవిన్దే, అడైన్దార్క్కెల్లామ్ - ఆశ్రితవతాం సర్వేషామ్, మరణమానాల్ - దేహావసానం భవతిచేత్ - వైకున్ద జ్కొడుక్కుమ్పిరాన్ - వైకుణ్ఠదాతా సన్నుపకారకః. ఇవన్ కోలు తలుక్కీడాక - ఏతదిచ్ఛానుగుణమ్, ఉణ్డాక్కువదాక క్కోలి - పరమపదప్రాప్తిర్యథాభవేత్తథా సఙ్కల్ప్య, పొన్ను మిరుమ్బుమాన విలఙ్గుకళ్ పోలే - సువర్ణాయసశృఙ్ఖలేవ, ఇవనిశైన్దవంశ మొழிయ - అభ్యుపగత ప్రారబ్ధం వినా, మేలుళ్ళ కూறுజాறయుమ్ - ఉపరివిద్యమానభాగమ్, (దీ॥ జన్మాన్తరహేతు కర్మాంశమ్ అనశిష్టసర్వకృత్య మితియావత్; పోయ పిழைయుమ్ - పూర్వపాపమ్, పుకు తరువా నిన్దనవుమ్ - ఉత్తరాఘంచ, (దీ॥ పుకురానిఱ్కుమవై) తీయినిల్ తూశాకుమ్ - అగ్నినిక్షిప్త తూలరాశిమివ, మున్బే - ప్రపత్తివాక్యోచ్చారణ సమయఏవ) ఇవనోడు - అనేన జీవేన సహ, తువక్కఱుత్తు - సమ్బన్ధం నివర్త్య, వైక్కైయాలే - స్థాపితతయా, పూర్వోత్తరాఘయో రిత్యర్థః. ఏతత్కర్మఫల సమ్బన్ధః ఏతస్య నభవతి, సఙ్కల్పితతయేతిభావః. పూర్వాఘస్య వినాశోనామ ఏత దను భోక్తృత్వతయా కృతస్య సఙ్కల్పస్య నివృత్తిః, ఉత్తరాఘాశ్లేషః - ఏతదనుభోక్తృత్వతయా సఙ్కల్పస్యానుత్థితి రితి వివేకః. నినైప్పిట్ట సమయమ్ వన్దవారే —

మప్రియేషు చదుష్కృతమ్ । విసృజ్య ధ్యానయోగేన బ్రహ్మా ప్యేతి సనాతనమ్ ” ఎన్ఱుమ్, “నమ్మై ప్పోలే వీఴ్త్తముక్కు నాట్టిలుళ్ళ పావమెల్లామ్ శుమ్మెనాతే కైవిట్టోడి త్తూఱుకళ్ పాయ్న్దనవే ” ఎన్ఱు స్మర్తాక్కళ్ శొన్న ఉపనిషదర్థత్తిన్ పడియే ఇవనుక్కు అనుకూలప్రతికూలరాయిరున్దుళ్ళ విరండు శిఱకిలుమ్ ఇవన్ పక్కల్ ఆనుకూల్యప్రాతికూల్యంగళుక్కు ఫలమాక వశల్ పిళన్దేఱిడుకిఱ తెన్నుమ్పడి పణ్ణి, “దివాచ

సఙ్కల్పిత సమయే ప్రాప్తే. (దీ॥ స్వేషు - స్వకీయరిడత్తిల్, ధ్యానయోగేన - పరభక్త్యా, బ్రహ్మ - శ్రియఃపతిరై, అప్యేతి - తత్రలీనో భవతి, ప్రాకృతాకారత్తై విట్టు బ్రహ్మసమానగుణకనాకిఱాన్ ఎన్ఱపడి. దీ॥ (నమ్మై ప్పోల) విత్యాది. నమ్మై - నమ్మై, యమన్. అవన్ పోల్ వీఴ్త్తముక్కు - సంసారసముద్రత్తిల్ విఴున్దు ముత్తు అఴున్ది మికుక్కుమ్ మదాన. నాట్టిలుళ్ళ పావమెల్లామ్ - శాస్త్రత్తిల్ ప్రసిద్ధమాన సర్వపాపఙ్గళుమ్, శుమ్మెనాదే - శుమ్మెన్ఱు శబ్దానుకారమ్, తూష్ణీం భూతఙ్గళాయ్ మాచ్చువిడాదే ఇవనై క్కైవిట్టోడిప్పోయ్ శేషిక్కళై ప్రవేశిత్తన వెన్ఱై. (వి॥ తూఱుకళ్ - దుష్పరివేశాన్ కుంజాన్, - కుంజసదృశాన్ సుహృద్దుర్హృదః అశ్రితాంతి)

స్మర్తాక్కళ్ — స్మృతికర్తాక్కళ్, క్రబన్ధఙ్గళుమ్ వేదోపబృంహణఙ్గళాకైయాలాఴ్వార్కళుమ్ స్మర్తాక్కళ్. ఉపనిషదర్థత్తిన్పడి “సుహృద స్సాధుకృత్యాం ద్విషన్తః పాపకృత్యా ముపయన్తీ”తి; ఇరణ్డుశిఱకిలుమ్ - సుహృద్ద్విషద్రూపమాన విరణ్డుపక్షత్తిలుమ్. (స్వా) అన్యన్ పణ్ణిన సుకృతదుష్కృతఙ్గళుక్కు అన్యనిడత్తిలే ఫలప్రదాన జాకడుమో! ఎన్నిల్ అజ్ఞానార్థమ్ (ఇవన్ పక్కల్) ఇతి. అశల్ పిళన్దేఱిడుకిఱను; పిళన్దు - పూర్వస్థానత్తిల్ నిన్ఱుమ్ పిళన్దు; అశలిల్ - అన్యరిడత్తిల్, ఏఱిడుకిఱను - ఆరోపిత్తదెన్నపడి. (ప॥ వృక్షఖణ్డద్వయస్యైకీకరణాయ ఖణ్డద్వయప్రాన్తే విదార్య ఏకదేశం ఖణ్డయిత్వాపహాయ విదారితఖణ్డైకదేశౌ పరస్పరం సంయోజ్యైకీకరణమ్ ‘అశల్ పిళన్దేఱిడుకిఱ’ దిత్యస్యార్థః) దీ॥ మయార్షతామ్ - మర్త్తమిచ్ఛకళుక్కు, నిర్యాణమ్ పురప్పాడు, ముముక్షుక్కళాకిల మనిప్పనోఙ్గ పాయరైయుమెన్ఱై. ఇత్తాల్ “నిశనేతిచే” దిత్యాదిక్కుమ్ ‘దివాచ

శుక్లపక్షశ్చ ఉత్తరాయణమేవచ। ముమూర్షతాం ప్రశస్తాని" ఎన్ఱు స్మృతియిలుమ్ జ్యోతిశ్శాస్త్రత్తిల్ నిర్యాణప్రకరణత్తిలుమ్ ఫలాంతరప్రసక్తరైయుమ్ మోక్షోపాయపూర్త్తియిల్లాతారైయుమ్ పఱ్ఱి చ్చొల్లుమ్ కాలనియమ మన్ఱిక్కే - "నిశి నేతిచేన్న సంబంధస్య యావద్దేహభావిత్వాత్" ఎన్ఱుమ్, "అతశ్చాయనేపిదక్షిణే" ఎన్ఱుమ్ కొల్లుక్కిఅపడియే మనుష్య పిత్ృ దేవర్కళుడైయ పకల్ కళిలే యాతల్ రాత్రికళిలే యాతల్ తాఙ్ సఙ్కల్పిత్త సమయత్తిలే అప్రచ్యుత పూర్వ సంస్కార మనోరథనామ్బడి పణ్ణి, శిఱైక్కిడన్ద రాజకుమారన్ తిఱత్తిల్ ప్రసన్ననాన రాజా విలఙ్గై వెట్టి చ్చిఱైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ కొండు పుఱప్పడుమాప్పోలే ప్రశస్తాప్రశస్త నియమమఱ తత్కాలోపస్థితమాయిరుప్పతేతేను మొరు శరీరవిశ్లేష నిమిత్తత్తై యుడైక్కి, వాగాదికళాన బాహ్యేంద్రియంగళ్ పత్తైయుమ్ మనస్సిలే శేర్త్తు, ఇప్పడి కర్మజ్ఞానేంద్రియఙ్గ

శుక్లపక్షశ్చ" ఇత్యాదిక్కుమ్ విరోధమ్ పరిహృతమ్. మనుష్యరుడైయ పకల్ - అహస్సు, పిత్ృక్కళుడైయ పకల్ - శుక్లపక్షమ్, దేవతైకళుడైయ పకల్ - ఉత్తరాయణమ్, మనుష్యరుడైయ రాత్రి - అస్తమయాత్పరమ్, పిత్ృక్కళుడైయ రాత్రి - కృష్ణపక్షమ్, దేవర్కళుడైయ రాత్రి - దక్షిణాయనమ్. (అప్రచ్యుతే) త్యాది - మోక్షమ్వేణుమెన్ఱు మభిలాషత్తై మఱవాదపడి పణ్ణి ఎన్ఱపడి. (వి॥ శిఱైక్కిడన్ద - కారాగృహస్థితే, రాజకుమారన్ తిఱత్తిల్ - రాజకుమారవిషయే, విలఙ్గువెట్టి - శృఙ్ఖలాం శ్లథయిత్వా, శిఱైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ — కారాగృహాత్, కొణ్డు - స్వీకృత్య, పుఱప్పడుమాప్పోలే — బహిర్నిర్గమనవత్.)

అ॥ ఏతావత్పర్యన్తం ప్రసక్తానుప్రసక్తమాక ఇవ్వర్థఙ్గళై నిరూపిత్తు అధికారార్థమాన నిర్యాణత్తిల్ " వాఙ్మనసి సమ్పద్యతే" ఎన్ఱుమర్థత్తైక్కాట్టుగిఱార్ (వాగాదిక) ళిత్యాది. " మనఃప్రాణే" ఎన్ఱుమర్థత్తైక్కాట్టుగిఱార్ (ఇప్పడికర్మ) త్యాది.

ళెల్లాత్తోడు కూడిన మనస్సైన్ ప్రాణవాయువోడే శేర్త్తు, ఇప్పడి పతినోరు ఇన్ద్రియఙ్గళోడు కూడిన ప్రాణవాయువై జీవనోడే శేర్త్తు, ప్రాణేన్ద్రియసంయుక్తనానజీవనై త్రిస్థూణ క్షోభదశైయిలే స్థూలదేహత్తిల్ నిన్ఱుమ్ కడైన్దెడుత్తు, పఞ్చ భూతసూక్ష్మఙ్గళోడే శేర్త్తు, ఇప్పడి ఇన్ద్రియప్రాణభూత సూక్ష్మసంయుక్తనాన జీవనై నిసర్గసౌహార్దముడైయ హార్ద నాన తన్ పక్కలిలే ఇళైప్పాఱ్ఱి, ఇప్పడి స్థూలశరీరత్తిల్ నిన్ఱుమ్ విద్వదవిద్వత్సాధారణమాన ఉత్క్రాన్తిక్రమత్తై నడత్తి, "అనన్తారశ్మయస్తస్య దీపవద్యస్స్థితో హృది । సితా సితాః కద్రునీలాః కపిలాః పీతలోహితాః ॥ ఊర్ధ్వమేక స్థిత స్తేషాం యో భిత్వా సూర్యమండలం । బ్రహ్మలోకమతిక్రమ్య

“ప్రాణస్తేజసి” ఎన్ఱత్తైక్కాట్టర్. (ఇప్పడి పతినోరు) ఇత్యాదియాల్. (సం॥ పృష్ఠభాగస్థం స్థూణాస్థానీయం ప్రధానాస్థిత్రయం త్రిస్థూణమ్. స్థల భేదాత్ పఞ్చభూతసూక్ష్మోద్ధరణం మథనసాధ్యమ్. మథనస్యైవ త్రిస్థూణక్షోభ దశా.) వి॥ కడైన్దెడుత్తు - మథనేన గృహీత్వా.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి పరవశనాన జీవనై వత్సలనాన ఈశ్వరన్ క్లేశప్పిక్కుమ దుచితమో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడి ఇన్ద్రి చే) తి. వి॥ తన్ పక్కలిలే ఇళైప్పాఱ్ఱి - స్వస్మిన్ శ్రమం నివర్త్య.

అ॥ (స్వా) ఇన్ద ఉత్క్రమణం ప్రాకృతజనసాధారణమాయ్ విరుక్క ఇదిల్ విద్వానుక్కు విశేషాభిమానకార్యమో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడి) ఇత్యాదినా. టీ॥ “సమాన పనియుమ్ + సరణేరుమ్బిఱ్ఱే” ఎన్ఱవర్థత్తై క్కాట్టుకిఱార్ — (ఇప్పడి స్థూల) ఇ (అనన్తారశ్మయ) ఇత్యాది - యో జీవాత్మా దీపవద్ధృది స్థితః తస్యానన్తా రశ్మయః (సం॥ తస్యరశ్మయః - తచ్ఛబ్దవాచ్య జీవసమ్బన్ధి రశ్మయః) నాడ్య స్సన్తి సితాసితాది రూపాః. తేషాం మధ్యే య ఊర్ధ్వముఖ ఏకో రశ్మిః రయం సుషుమ్నా నాడీత్యుచ్యతే. తేన రశ్మినా జీవ స్సూర్యమణ్డలం భిత్వా యాతి. (స్వా॥) సూర్యమణ్డల

తేనయాతిపరాంగతిం ॥ యదస్యాన్యద్రశ్మిశత మూర్ధ్వమేవ వ్యవస్థితం ॥ తేన దేవశరీరాణి సధామాని ప్రపద్యతే । యేనైకరూపాశ్చాధస్తాద్రశ్మయోఽస్య మృదుప్రభాః । ఇహకర్మోపభోగాయ తైస్సంసరతిసోఽవశః" ఎన్గిఱపడియే కళ్ళర్ కొణ్డుపోమ్ వళ్ళికళ్ పోలే ఆత్మాపహారికళ్ స్వర్గనరకఙ్గళుక్కుప్పోమ్ మార్గాన్తరఙ్గళుక్కు ముఖఙ్గళాన నాడివిశేషఙ్గళిల్ పోకాతపడి వళ్ళివిలక్కి, అర్చిరాదిమార్గత్తుక్కు ముఖమాన శతాధికైయాన బ్రహ్మనాడియాలే ప్రవేశిప్పిత్తు, సూర్యకరావలంబియాయ్ కొణ్డు పుఱప్పడుమ్పడి పణ్ణుమ్,

---

భిత్వా బ్రహ్మలోక మతిక్రమ్య పరాంగతిం యాతీత్యర్థః) అస్యాత్మనః ఉక్తం రశ్మిం విహాయ యదన్యద్రశ్మిశత మూర్ధ్వమేవస్థితం తేన దేవశరీరాణి (సం॥ సధామాని - ఔజ్జ్వల్యవన్తి) స్వర్గంచ ప్రతిపద్యతే. యేచానేకవర్ణా మృదుప్రభా అధోముఖారశ్మయ స్సన్తి తైర్జీవః కర్మ, రవశః ఇహలోకే కర్మోపభోగార్థం సంసరతి ఎన్గై. (సం॥ తైర్నిర్గత స్సంసరతి) కళ్ళర్కొణ్డుపోమ్వళ్ళికళ్ - కన్న వళ్ళికళ్. (వి॥ చోరస్వీకృత మార్గాణామివ) ఆత్మాపహారికళ్ - సంసారికళ్, ఆత్మచోరరాకైయాల్ మార్గాన్తరత్తిల్ పోకవేణ్డిత్తెన్గై. ముఖఙ్గళ్ - ద్వారఙ్గళ్. "శతంచైకాచ హృదయస్య నాడ్య" ఇత్యాద్యర్థత్తైక్కాట్టుగిఱదు అర్చిరాదీ) త్యాదియాల్. "తదోకోగ్రజ్వలన" మిత్యాద్యర్థత్తైక్కాట్టుగిఱదు (బ్రహ్మనాడియిల్ ప్రవేశిప్పిత్తె) న్ఱు. బ్రహ్మనాడీ - సుషుమ్నానాడీ. "రశ్మ్యనుసారీ" ఎన్ఱర్థత్తైక్కాట్టుగిఱదు (సూర్యకరే) తి. (వి॥ సూర్యకరావలమ్బసహాయంథాగచ్ఛేత్తథా కుర్యాత్. "ఇవన్ఱు అత్తి" లిత్యారభ్యోక్త చూర్ణికాయా ఇహ న్వయాప్తిః.

అ॥ (ప్ర) నను సర్వేశ్వర స్స్వకృద్భగన్యాసమన్త్రాద్దేహవియోగకాలే శతాధికనాడీం ప్రవేశయతీత్యేత దనుపపన్నమ్ ? "ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మామనుస్మరన్। యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం సయాతి పరమాం గతి" మిత్యన్తిమస్మృతేరపి పరమగతికారణత్వోక్తే ర్ద్వయస్యైవ ప్రవర్తకైః రామానుజాచార్యైః కూరేశాన్తిమదశాయాం ద్వయోపదేశద్వారా భగవత్స్మరణాచ్చేత్యతాఽపిహ

ఆళ్వార్ అన్తిమదశైయిలే విడాయిలేనాళ్కట్టి ఎమ్బెరు మానార్ తిరువడికళైప్పిడిక్క ఇవరప్పోతు ఆళ్వార్ శెవి యిలే ద్వయత్తై యరుళిచ్చెయ్య, ఇప్పేఱు నమక్కువరుకై యఱితునామెన్న శెయ్యక్కడవోమ్? మెన్ఱు అప్పోతుసేవిత్తిరున్ద ముతలికళ్ కలఙ్గ ఇవర్ కళ్ అభిప్రాయత్తై త్తిరువుళ్ళమ్పత్తి ఆళ్వార్ పక్కృతియటియార్ కళో? ఇవ్వవస్థైయిలివరుక్కుతు కప్పూరత్తైయుమ్ ఖణ్డశర్కరైయైయు మిట్టమాత్రమన్ఱో, నామితు ఉపాయత్తుక్కు పరికర (ఉపకారక) మాక చ్చెయ్తోమల్లో? మెన్ఱరుళిచ్చెయ్య ముతలికళ్ తెళిన్దునిర్భర

(ఆళ్వా) నిత్యాది. శ్రీవత్సాఙ్కమిశ్రాణాం కూరత్తాళ్వానితి ద్రామిడనామ్న ఏకదేశభూతో విశేషణరహితో విశేష్యభాగః. యద్వా (దీ॥ ఇన్నిర్వాణదశావిష యమాక ఓరైతిహ్యత్తై వెళియిడుకిఱా రన్తిమస్మృతి నిరూపణార్థం క (ఆళ్వా) నిత్యాదినా. — విడాయిలేనాళ్కట్టి — త్రిస్థానక్షోభ జనిత శ్రమేణ వివక్షితోక్త్యశక్తే శ్రీవత్సాఙ్కే శ్రీరామానుజ పదారవిన్దేఅవలమ్బమానే. ఇవర్ - (వి) రామానుజమునౌ, శెవియిల్ - శ్రోత్రే; ఇప్పేఱు - అయం ద్వయో పదేశరూప పురుషార్థః. అఱిదు - దుర్లభః, ఎన్న శెయ్యక్కడవోమ్ - కిం కుర్మ ఇతి; సేవిత్తిరున్ద ముదలికళ్ - సేవమానేషు శిష్యప్రధానేషు, కలఙ్గ - ఖిన్నేషు సత్సు, తిరువుళ్ళమ్పత్తి - జ్ఞాత్వా. ఆళ్వార్ పక్కృతియడియార్ కళో - కూరేశస్య మన్మ ఖాజ్ఞాతే వ్యర్థే పునః పునస్స్వయం శుశ్రూషా స్వభావం నజానీథ. (స్వా॥ ఆళ్వార్ పక్కృతి — "రామానుజార్యవశగః" ఎన్ఱనిష్ట నివృత్తీష్ట ప్రాప్తి ముదలాన సర్వము మాచార్యాధీన మెన్ఱు నిర్భరరా యిరుక్కుమ స్వభావమ్) ఇట్ట మాత్రమ్ - దానమాత్రమ్, శ్రమాపనోదనమాత్ర మేతత్. (ప్ర) యథావా కర్పూ రం శుష్కస్యాస్యాస్య శోషం నివర్తయతి; యథావా ఖణ్డశర్కరా ఉత్పన్న భోగ్యా తథా తాదాత్వికో పక్లేశ నివృత్తిపూర్వక పరమభోగ్యత్వేనో పదిష్ట మి త్యర్థః. (వి) ఉపాయత్తుక్కు + మల్లోమ్ - ఉపాయస్యో పకారక తయా నకృతవన్తస్స్మః.

రానార్ కళ్, ఆకైయాలే "నష్టస్మృతిరపి పరిత్యజన్ దేహమ్" ఎన్నుమ్, ". స్థితేమనసిసుస్వస్థే " ఎన్గిఱ శ్లోకద్వయత్తిలుమ్ "తుప్పుడైయారై యడైవ తెల్లామ్" ఎన్గిఱపాట్టిలుమ్ శొల్లుకిఱ పడియే ప్రపన్ననుక్కు అన్తిమస్మృత్యాదికళిల్ నిర్బన్ధమిల్లై. "శరీరపాతసమయేతు కేవలంమదీయయైవదయయా తిప్రబుద్ధో మామేవావలోకయన్న ప్రచ్యుతపూర్వసంస్కారమనోరథః" ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్తతు, ఇవ్వచనంగళుక్కు అవిరుద్ధమాక వారు

అ॥ (స్వా) ఆవాలుమ్ "ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మా మను స్మరన్। యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం సయాతి పరమాం గతిమ్" ఎన్నుమ్, "అన్త్య కాలేచ మామేవ స్మరన్ ముక్త్వా కళేబరమ్" ఎన్నుమ్, పరమగతి సాధనమాక అన్తిమస్మృతి అన్త్యకాలత్తిలే అవశ్యం సమ్పాదనీయై యెన్ఱు ప్రమాణం శొల్లానిఱ్క తద్విరుద్ధమాక ఇప్పడిశొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ - ఉపాయత్తుక్కు వ్యతికరమాక చ్చెయ్దో మల్లో? మెన్ఱు శ్రీభాష్యకారర్ శొల్లుకై యాలే, ప్రమాణఙ్గళుమ్ ప్రపన్ననుక్కు "నష్టస్మృతిరపి," ఎన్నుమ్, "కాష్ఠపాషాణ సన్నిభ" మెన్నుమ్, "అన్తిమస్మృత్యపేక్షైయిల్లై యెన్ఱు విశిష్యశొల్లుకైయాలే పూర్వోక్త ప్రమాణమ్ భక్తియోగనిష్ఠ విషయమెన్ఱు కరుత్తు. (తుప్పుడైయా) రిత్యాది- (దీ) తుప్పు = రక్షణసామర్థ్యమ్, అదుడైయవనై ఆశ్రయిప్పదుమెల్లామ్; [శోరవిడత్తు - "కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మెన్ఱదశైయిల్, సకలేన్ద్రియోపరమదశై యిలెన్ఱపడి. తుణైయావరెన్ఱోవెన్ఱై.] సాహాయ్యాక మ్మణ్ణువారెన్ఱో సమర్థనై ఆశ్రియిప్పదెన్ఱపడి. (దీ॥ అన్తిమస్మృత్యాదీత్యాది శబ్దమ్ తిరునామ సఙ్కీర్తన గ్రాహకమ్.)

అ॥ స్వా॥ ఇప్పడియాకిల్ "శరీరపాత సమయే" ఎన్ఱుతుడఙ్గి గద్యత్తిలే ప్రపన్ననుక్కు అన్తిమస్మృతి యుణ్డానదాక చ్చొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నవ + ర్ (శరీరే) తి.

అ॥ వచనఙ్గళ్ "నష్టస్మృతిరపి" ఎన్ఱు కణ్ఠోక్తేన స్మృతియై నిషేధిక్కై యాలే అవిరోధవర్ణనం దుర్ఘటమన్ఱో? ఎన్గిఱవభిప్రాయత్తాలే శఙ్కిత్తుత్తర

ప్రకారత్తాలే నిర్వాహ్యం ఎజ్ఞనే యెన్నిల్? గద్యత్తిల్ అరుళి చ్చెయ్కిఱ అన్తిమస్మృతి (ఇవ్వన్తిమ స్మృతిర్వైయయుమ్) ఉపాయఫలమాకక్కొళ్ళి ప్రపన్నరానవర్కళుక్కు నరక్కు డవత్తెన్ను శిలఆచార్యర్కళ్ నిర్వహిప్పార్కళ్. ఇప్పడియాకి లొరుశరీరత్తిలు మన్తిమమానప్రత్యయం నిర్విషయమాయి రామైయాల్ ఇదు భగవద్వ్యతిరిక్తవిషయత్తిలే పోమా కిల్, "యంయంవాపిస్మరన్భావం" ఎన్గిఱకణక్కిలే విపరీతఫల మామ్. ఆనపిన్బు గద్యత్తి లరుళిచ్చెయ్తపడియే స్వతన్త్ర ప్రపత్తినిష్ఠనుక్కు భగవద్విషయత్తిల్ అన్తిమప్రత్యయనువ

మరు + ర్ (ఎజ్ఞనేయెన్ని) లిత్యాది. (దీ) అన్తిమస్మృతి ప్రపన్ననుక్కు ఉపాయ ఫలమాక క్కొళ్ళిల్ నియతం వరుమ్, తద్విషయం గద్యవాక్య మెన్గిఱవర్కళ్ పక్షమ్.

అ॥ ఇతిలనుపపత్తి ప్రదర్శనపూర్వకమాక ముఖ్యపక్షత్తై యుపన్యసిక్కిఱార్ (ఇప్పడియాకి) లిత్యాదియాల్. (వి) ఏవంచేదిత్యర్థః. అన్తిమస్మృతిం ఫలత్వేన క్రోడీకృత్య భరన్యాస్యతాం సాభవేదితి వివక్షయా భాష్యకారై స్తథోక్తమితిచే దిత్యర్థః. ఇదు - ఇయ మన్తిమస్మృతిః, భగవద్వ్యతిరిక్త విషయే ప్రసరతిచే దిత్యర్థః. అన్తిమస్మృతిర్నామా న్తిమదశాభావినీ స్మృతిః, సాఫలత్వేనా భిలష్యతేచే న్నిర్విషయా నాస్తీతి సవిషయత్వే కదాచి ద్భగవద్వ్యతిరిక్త విషయా స్యాచ్చే ద్విపరీత ఫలాస్యా దిత్యర్థః. నను భగవద్విషయైవ స్మృతి రన్తిమదశాయాం మే స్యాదిత్యభిలష్య ప్రపత్తిః క్రియతే తథాత్వే దోషోనాస్తీతిచే దేవమపి తథాభిలష్య భరన్యాసం కుర్వతామేవ స్మృతి స్స్యాదితి సర్వసాధారణ్యేన నసిద్ధ్యేత్, నహిభాష్యకృద్భి రధికారవిశేషపరతయా ఉక్తేత్యాశయః.

అ॥ స్వాభిమతం పరిహారమాహ (ఆనపిన్బు) తి. నిర్వాహాన్తరస్యానుపపన్నత్వేసతి. దీ॥ (స్వతన్త్రె) తి - స్వతన్త్రప్రపన్ననుక్కు పూర్వ ప్రపత్తిక్కు ఫలమాక క్కొళ్ళాదిరుక్కచ్చెయ్దే భగవద్విషయత్తి లన్తిమప్రత్యయ ముపాయప్రభావత్తాలే నియతమాక వరు మెన్గై.

శ్యమ్వరుమ్-‘నష్టస్మృతిరపీ’త్యాదికళ్ శ్రీగీతైయిల్ అష్టమా ధ్యాయత్తిలుమ్, “యం యోగినస్తు ప్రాణవియోగకాలే యత్నేన చిత్తే వినివేశయంతి” ఇత్యాదికళిలుమ్ స్వయత్నసాధ్యమాక విధిక్కప్పట్టిరుక్కైయాలే ఉపాయమాక అంతిమస్మృతి వేండావెన్ని అనవెన్ఱు శిలఆచార్యర్కళ్ అనుసన్ధిప్పార్కళ్. “కేవలం మదీయయైవ దయయా” ఎన్ఱితే ఇజ్జరుళిచ్చెయ్తతు - అన్తిమ స్మృతియావతు ? వాగాదికళుపశాన్తమానాల్ మనస్సు ఉపశాన్తమావతఱ్కు మున్బే పిఱప్పతోరు స్మృతి.

అ॥ (వి) నను సర్వప్రపన్నానా మన్తిమస్మృతి సద్భావాఙ్గీకారేతదభావ బోధకవచనవిరోధస్స్యాత్ ? దిత్యతాహ (నష్టస్మృతిరపీ) త్యాది. (అష్టమాధ్యాయత్తిలు) మితి - “ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మా మనుస్మరన్” ఇత్యత్రేత్యర్థః. “నష్టస్మృతిరపీ” త్యాదికళ్ ఉపాయమాక వన్తిమస్మృతి వేణ్డావెన్నిఅన ఇత్యన్వయః. ఉపాయతయా న్తిమస్మృతి రనపేక్షితా, ఇత్యేవంపరా “నష్టస్మృతిరపీ” త్యాదయ ఇతిభావః. భక్తానాం యథాఽన్తిమస్మృతి స్స్వయత్నసాధ్యా తథా ప్రపన్నానాం, స్వయత్నసాధ్యా నభవతి, కింతు భరన్యాసఫలత్వేన పురుషయత్నమన్తరేణ భవతీతి భాష్యకారాభిప్రాయ ఇతిభావః.

అ॥ (స్వా) ఇన్దనిర్వాహం సోపపత్తిక మానాలుమ్ సత్సంప్రదాయగతమెన్గైక్కు నియామక ముణ్డో ? ఎన్నవ+ర్ (కేవల) మితి. (వి) ఏవకారేణ కేవల పదేనచ పురుషయత్నస్య వ్యావర్తితత్వా దితిభావః.

అ॥ (స్వా) ఆనాలుః మన్తిమస్మృతి అవశ్యం వరుమెన్ఱుశొల్లక్కూడుమో ? ఇవ్వాత్మావుక్కు ఇతఃపరం భగవద్విషయ జ్ఞానమిల్లైయాకిలన్ఱో విస్మృతియై అన్తిమైయెన్ఱు శొల్లలావదు ? పిన్బుసార్వజ్ఞం వరుకైయాలే అదుకూడాదే ? ఎన్నవ+ర్ (అన్తిమ స్మృతియావది) తి. బద్ధదశైయిల్ ఇన్ద్రియాధీనజ్ఞానఙ్గళుక్కుళ్ళే అన్తిమైయెన్ఱు కరుత్తు, (పిఱప్పది) తి - భగవదనుగ్రహసంవలిత మనస్సాలే పిఱప్పదెన్ఱపడి.

అ॥ మనోరూపేన్ద్రియాధీన జ్ఞానమఙ్గళాకిల్ ఘటాదిజ్ఞానమ్పోలే సమీపవర్తి పురుషర్కళుక్కు ప్రవృత్తిలిఙ్గత్తాలే కార్యఙ్గళ్ తెరియవేణ్డావో ? ఎన్నవ+ర్

ఇతు అఱుకిఱవర్కుత్తెరియాతు. "దృశ్యతేహి వాగింద్రియ ఉపరతేపిమనఃప్రవృత్తిః" ఎన్గిఱ భాష్యముమ్ ఏతేను మొరులిజ్జత్తాలే ఒరు మనఃప్రవృత్తి ఇవనుక్కుణ్డెన్ఱు ప్రతికిఱ వళవై చ్చొల్లుకిఱతు. తనక్కు శిల వ్యాధ్యాద్యవస్థైకళిలే కణ్డపడియై చ్చొల్లుకిఱతాకవుమామ్ – ఆనపిన్బు భగవద్విషయత్తిల్ అన్తిమస్మృతి ముక్తరాకిఱవర్కుమ్ మోక్షమ్ కొడుక్కిఱవర్కుమ్ తెరియుమిత్తనై –

(ఇది) తి. అఱుకు - సమీపమ్, వాగిన్ద్రియ ముపశాన్తమాకైయాలే బాహ్యలిఙ్గం కూడామైయాలే తెరియాదెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) తెరియాదాకిల్ "దృశ్యతేహి" ఎన్ఱు భాష్యకారరరుళిచ్చెయ్యక్కూడుమో ? ఎన్నవ + ర్ (దృశ్యతేహి) త్యాది. వాగాదిదశేన్ద్రియోపరతివిషయమన్ఱు, వాఙ్మాత్రోపరతివిషయమెన్ఱపడి. (వి॥ అఱికిఱవళవై - జ్ఞానమర్యాదామ్, దశస్వేన్ద్రియేషూపరతేషు మనఃప్రవృత్తి రితరై ర్జ్ఞాయత ఇతి భాష్యకారతాత్పర్యం నభవతి, దశస్వేన్ద్రియే షూపరతేషు స్మృతిర్హి అన్తిమస్మృతిః. అతో నవిరోధ ఇతిభావః.

అ॥ (స్వా) ఇన్దవాక్య మనుమితిపరమాకిల్ "దృశ్యతే" ఎన్ఱుప్రత్యక్ష జ్ఞానవాచి ధాతుప్రయోగ ముక్కూడుమో ? ఎన్న ప్రత్యక్షపరమాయుమ్ మొరుయోజనైయై యరుళి + ర్ (తనక్కు) త్యాదినా, తనక్కు వ్యాధ్యాదినా వాగిన్ద్రియంబద్ధమానాల్ మనఃప్రవృత్తి, తనక్కు ప్రత్యక్షమానపడి వ్యాధినివృత్త్యనన్తరం నానిప్పడి మనస్సిలే యెణ్ణిక్కొణ్డిరున్దే నెన్ఱు వ్యవహరిక్కైయాలే సర్వర్క్కుమ్ ప్రసిద్ధమెన్ఱపడి ఆకైయాల్ భాష్యవాక్యం సర్వేన్ద్రియోపరతి కాలత్తిలేమనోమాత్రత్తాలే వన్ద వన్తిమ స్మృతిపర మన్నెన్ఱుకరుత్తు. అదు లోకప్రసిద్ధ మిత్యాహ.

(వి) తర్హి కేనహిసా జ్ఞాయత ఇత్యాశఙ్క్యాహ (ఆనపిన్బు) తి. అనపిన్బు- ఏవంస్థితే (సం॥ అన్తిమస్మృతే రన్యైర్దుర్జ్ఞేయత్వాత్) తెరియు మిత్తనై - ప్రకాశేత (స్వా॥ ఈశ్వరనుక్కు తెరియు మెన్ఱు శొల్లాదే మోక్ష ఙ్కొడుక్కిఱవరుక్కుత్తెరియుమెన్ఱు నిర్దేశత్తాలే అన్తిమస్మృతి యున్డిక్కే మోక్ష ఙ్కొడానెన్ఱుమ్ మోక్షప్రదానానధికృత దేవతాన్తరఙ్గళుక్కు మోక్షప్రయోజకాన్తిమస్మృతి తెరియాదెన్ఱుమ్ వ్యఞ్జితమ్.)

ఇదుక్కు అనన్తరమ్ యోగికళోడుమ్ అయోగికళోడుమ్ వాశియఱ హార్దనాన పరమాత్మావిన్ పక్కలిలే విశ్రమిక్కు మళవుమ్ సుషుప్తితుల్యమాయిరుక్కుమ్. ఇవ్వవస్థైయైప్పత్తి " కాష్ఠపాషాణసన్నిభం, నష్టస్మృతిరపి" ఎన్నుమ్ "నినైక్కుమాఱ్ఱే" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱతెన్నాల్, ప్రపన్నాధికారిక్కు

అ॥ నను "నష్టస్మృతిః, కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మిత్యాదికమన్తిమస్మృతి స్వప్రయత్నసాధ్యా నభవతీత్యేవం తత్పర మిత్యుక్తమ్. జీవస్య భూతసూక్ష్మ విశిష్టస్య ఉపరతసర్వేన్ద్రియస్యా ప్రసృతధర్మ - భూతజ్ఞానస్య పరమాత్మని విశ్రమ మాణస్య స్వాత్మమాత్రానుభవవ్యతిరేకేణవి షయగ్రహణాభావా త్సుషుప్తితుల్యావస్థతయా తదవస్థాపరమేవ కింనస్యా? దిత్యాశఙ్క్యా తాదృశావస్థాయా స్సర్వ ముముక్షుసాధారణత్వా త్ప్రపన్నవిషయే౽ యత్నసిద్ధస్మృతిమత్వరూప విశేషానప్రతిపాదితస్స్యాదితి తద్విశేషప్రతిపాదనపరమిత్యాశఙ్క్యాహ (ఇదుక్కనన్తర) మిత్యాదినా. యద్వా॥ (స్వా) ఇవ్వన్తిమస్మృతి భగవత్కృపాయత్తైయాకైయాలే ఉత్తరకాలత్తిలు మనుత్తిత్తా లన్తిమస్మృతి ఎన్గిఱదనుపపన్నమన్త్రో ? ఎన్నవ + ర్ (ఇదుక్కనన్తర) మితి. దీ॥ యోగికళ్ - భక్తిప్రపత్తి విద్యాద్వయ నిష్ఠర్, అయోగికళ్ - సంసారికళ్.) పరమాత్మావిన్ + మళివుమ్ - పరమాత్మనియావాన్ విశ్రమస్తావత్పర్యన్తమ్ అప్రసృత ధర్మభూతజ్ఞాన మప్రసిద్ధ మితిభావః.

అ॥ ఇప్పడి సుషుప్తితుల్యావస్థైయుణ్డాకిల్ "కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మిత్యాదివచనఙ్గళుక్కు ముఖ్యార్థమాక విష్వాంస్థైయే విషయమెన్ఱు శొల్లలాయిరుక్క క్లిష్టగత్యా స్వయత్నసాధ్యస్మృతి శూన్యతైయిలే తాత్పర్యమెన్ఱు పూర్వంశొన్నదు అనుపపన్నమ్ ఎన్న + ర్ (ఇవ్వాంస్థైయైప్పత్తి) వితి. (వి॥) శొల్లుకిఱదెన్నాల్ సుషుప్తితుల్యావస్థం ప్రత్యుక్తమితిచేత్. (ప్రపన్నాధికారిక్కు) తి — (స్వా॥) ఇవ్వాస్థై భక్తనుక్కుమ్ సాధారణమానపడియాలే "స్థితేమనసి సుస్వస్థే" ఎన్ఱు తుడఙ్గి ప్రపన్ననుక్కుతిశయం శొల్లుకిఱప్రకరణత్తిలే "కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మెన్ఱు సాధారణాకారత్తై చ్చొల్లుకిఱదు ప్రత్యుత నిన్దావహమాకైయాలే యసఙ్గతమాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఆకైయాల్ భక్తనైప్పోలే స్వయత్నసాధ్యాన్తిమస్మృతి

విశేషిత్తు ఒరతిశయమ్ శొల్లిప్పొఱ్ఱు కాతు. ఇతుక్కు మేల్ "మత్తస్స్మృతి ర్జ్ఞానమపోహనంచ" ఎన్గిఱ ప్రాజ్ఞనుణర్త్త తత్ప్రకాశిత ద్వారనాయ్క్కొణ్డు బ్రహ్మనాడియాలే ప్రవేశిత్తాల్ పిన్బు కాలతత్త్వముళ్ళ తనైయుమ్ ఒరు పకలాయుణర్త్తియేయామ్.

మానన్తిక్కు యిరున్దాలుమ్ నాన్దానే స్మృతియై యుణ్డాక్కుపరగయాయ్ నయిప్పే నెన్గిఱ 'ఇత్యాక్యమెన్దాఌ్ సుసజ్గతమెన్ఱుకరుత్తు. శొల్లిప్పొఱ్ఱుకాదు - కశ్చిదతిశయ ఉక్తోభవతి. ప్రిపన్నస్య విశేషః కథనాత్త స్వచనస్యాయుత్న సిద్ధాన్తిమాత్రత్వయా రూపవిశేషపరత్వాభావే వైయర్థ్యంస్యాదితి భావః.

అ॥ (వి) నను సుషుప్తతుల్యస్య కథం బ్రహ్మనాడీ జానమిత్యత్ర స్వవిగయ స్మృతిప్రద్భగర్దత్తం జానేనైవేత్యాహ (ఇతుక్కుమేల్) లితి. విశ్రమానన్తరమ్ (సం॥ సర్వసాధారణసుషుప్తితుల్యావస్థాయా ఊర్ధ్వమ్. (దీ॥ ప్రాజ్ఞనుణర్త్త - ఉణర్త్త - ఎఱ్ఱుప్ప) ప్రాజ్ఞేభగవతి జానపరిదేసతి. అపోహనమ్ — జ్ఞానా భావః. (సం॥ ఊహాపోహాత్మికాబుద్ధిః) నను భగవదుత్పాదిత జ్ఞానశ్చేత్ జ్ఞానస్య జన్యతయా ముక్తిదశాయామపి జ్ఞానస్య వినాశస్స్యాదిత్యత ఆహ (పిన్బు) తి. కాలతత్త్వముళ్ళదనైయుమ్ - యావత్కాలతత్త్వసద్భావమ్, నిత్య మిత్యర్థః. ఒరు పకలాయ్ - ఏకదివసరూపమ్, ఉణర్త్తియేయామ్ - సర్వప్రకాశకం జ్ఞానమేవ భవేత్. నతు తన్నాశః, ప్రకృతిసంసర్గమోచనస్య స్వభావసిద్ధ సార్వజ్ఞప్రతిబన్ధక నివృత్తిరూపత్వేన తస్యత్వే సార్వజ్ఞపరికాశనాత్పునస్సంసారాభావా "న్నక్తమహారేవాభినిష్పద్యతే, సకృద్విభాతో బ్రహ్మలోకః, జాగ్రవాగ్ం సస్సమిద్ధత" ఇత్యాద్యుక్తరీత్యా ముక్తా స్తాదృశసార్వజ్ఞేన సర్వదా దివసప్రాయమేవాను భవన్తీత్యర్థః. "యథానక్రియతేజ్యోత్స్నా ౨ + నిత్యావనాత్మనోహితే" ఇత్యాదికమత్రానుసన్ధేయమ్. (ప్ర) అహర్నిజానైకహేతుత్వవన్మోక్షస్యాపి సర్వదా సర్వవిషయ జ్ఞానజనకత్వాద్విలక్షణ దివసత్వేనరూపణమ్. (స్వా) పకలాయిరున్దాలుమ్ ప్రాకృతలోకత్తిలేపోలే సుషుప్తి సమ్భావితైయన్దో? ఎన్న ఉణర్త్తియేయామెన్ఱు శొన్నదు.

నన్నిలమూమతు నట్పకలామతు నన్నిమిత్తమ్,

అ॥ ఆనాలుమ్ లోకత్తిల్ శ్రేయోనిమిత్తం ప్రస్థానకాలత్తిల్ శుభనిమిత్త కాలాది ప్రతీక్షై నియమేన పణ్ణుకిరాప్పోలే అత్యన్తాభ్యుదయరూపమాన వర్చిరాది మార్గ గమనత్తుక్కు శుభనిమిత్త దేశకాలాపేక్షై వేణ్డావో? ముముక్షువాన భీష్మరుమ్ ప్రశస్తోత్తరాయణకాలప్రతీక్షై పణ్ణవిల్లైయో? ఎన్గిఱ శఙ్కైక్కు ప్పరిహారియానిన్తుకొణ్డధికారార్థత్తై ప్పాట్టాలె సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (నన్నిల) మిత్యాదినా. (ప్ర) అరఙ్గరడియవర్కుక్కు-శ్రీరఙ్గనాథ దాసానాం ప్రపన్నానాం పరమైకాన్తినామ్, (వి) మిన్నిలైమేని విడుమ్పయణత్తు - విద్యుత్తుల్యస్థితే శ్శరీరస్య త్యాగపూర్వక ప్రయాణస్య, (స్వా॥ విడుకైయాకిఱ ప్రయాణత్తుక్కు, లోకత్తిల్ ప్రయాణత్తిల్ శుభాశుభనిమిత్త దేశకాల ప్రతీక్షైశక్యైయాకైయాలే కర్తవ్యైయానాలుమ్ "తీర్థే శ్వపచగృహే వా" ఎన్ఱు దేశకాలాదినియమమిల్లై యెన్ఱుశొల్లుకైయాలుమ్ నియమమిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు. భీష్మర్ స్వచ్ఛన్దమరణరాకైయాలే శరీరవిశ్లేషకాలమ్, స్వేచ్ఛయానియన్తుం శక్యమాకైయాలే లోకసఙ్గ్రహార్థమాక లోకత్తుక్కుత్తరాయణ ప్రాశస్త్యద్యోతనార్థ ముత్తరాయణ ప్రతీక్షైపణ్ణినారెన్ఱుకరుత్తు.) యాతానుమ్ - దేశకాలాదికమ్, ఆమ్ - భవతి, "రథ్యాన్తరే మూత్రపురీషగర్తే" ఇత్యాది రూపమ్. అదు - తదేవ, విలక్కిలదు - గన్తవ్యదేశాదన్యత్ర గమన రహితే పరమపదైకగామినీత్యర్థః. ఓర్ - అద్వితీయేన. (స్వా॥ ప్రారబ్ధావధికానియత స్థూల శరీరరూప ప్రతిబన్ధక నివృత్తికాలన్తవిర ప్రశస్త దేశకాలాది ప్రతీక్షావిశమ్బసహమల్లాద, ఓర్ - "శతంచైకాచ + ఏకా॥ ఊర్ధ్వమేకస్థిణస్తేషా" మెన్ఱుమ్ శొల్లప్పడుకిఱ అద్వితీయైయాన) నన్నిలైయాన. సమీచీనస్థితౌ, భగవత్ప్రాప్త్యనుకూలస్వభావ ఇత్యర్థః. (స్వా॥ ఇతరనాడికళ్ పోలే నరకాదినిమిత్తతయా హేయ మన్ఱిక్కే పరమపురుషార్థప్రాప్తినిమిత్తతయా శుభస్వభావైయాన) నడునాడి - మధ్యస్థమూర్ధన్యనాడ్యాఖ్యే, వఴిక్కు - మార్గే, నడైపెఱవే - గమనరూప ప్రయోజనాయ, నన్నిలమావదు - సమీచీనస్థలమ్, ఆమదువే - భవత్యేవ, (సం॥ నన్నిలమామదు - సఏవదేశ శ్శ్రీరఙ్గాది దేశః)నట్పకలామదు - "దివాచ శుక్లపక్షశ్చ" త్యుక్త ప్రశస్తకాలః, పకల్శబ్దః కాలమాత్రోపలక్షణః. అమువే నన్నిమిత్తమ్ - తాదాత్వికసమ్భావిత నిమిత్తమేవ శస్త్రఘాతాదికం ప్రయోగార్థోదక స్థాపనాదిరూప సమీచీన నిమిత్తమ్, ఎన్నలుమామ్ - ఇతి వక్తుం యోగ్యం భవేత్, కిమప్యనపేక్ష్య మిత్తి

ఎన్నలుమామదు యాతానుమరజ్గర (యతానుమామజ్గ) డి
మిన్నిలై మేని విడుమ్పయణత్తు విలక్కిలత్తోర్, [యవర్కుక్కు
నన్నిలైయా నడునాడివఴిక్కు నడైపెఱవే ॥ ౨౭॥

దహర (జఠర) కుహరే దేవ స్తిష్ఠన్నిషద్వరదీర్ఘికా
నిపతిత నిజాపత్యా దిత్సావతీర్ణ పితృక్రమాత్ ।
ధమనిమిహ న స్తస్మిన్కాలే సఏవ శతాధికా
మకృతకపురప్రస్థానార్థం ప్రవేశయతి ప్రభుః ॥ ౨౮॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య + కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
నిర్యాణాధికారో వింశః.

భావః. (ప్ర॥) యేన ప్రారబ్ధ ఫలభూతోద్బన్ధనాదినా శరీర మత్యాజ త్త్వదేవార్చి రాదినా గన్తుం యోగ్యత్వే నోక్తాగ్ని ప్రవేశ భృగుపతన సరయూ గఙ్గాది జల ప్రవేశ యోగాభ్యాసాదిరూపం సమీచీన నిమిత్త మిత్యర్థః. (ఇఙ్గు "యాదానుమామజ్గడియవర్క్కు" ఎన్నుమ్ "అరజ్గరడియవర్క్కు" ఎన్నుమ్ పాఠద్వయ ముణ్డు. (స్వా॥ అఙ్గు - అనియతనిమిత్త దేశకాలఙ్గళిల్, యాదానుమామ్ - ఏదాకిలుమామ్, అరజ్గరడియవర్క్కు ఎన్గిఱపాఠత్తిలే "యాదామరజ్గాడియవర్క్కు" ఎన్నుపాఠమ్, యాదామ్ - ఏదాకిలుమామ్, అన్ద దేశమే నన్నిలమామ్, అన్దకాలమే నఱ్పకలామ్, అన్దనిమిత్తమే నల్లనిమిత్తమెన్నలుమామ్. యద్వా॥ అదుభిన్నపదమాయి అదు - అన్దదేశమ్, నన్నిలమామ్ - నల్లదేశమామ్, అదు - అన్దకాలమ్ నఱ్పకలామ్, అదు - అన్దనిమిత్తమ్ నన్నిమిత్తమెన్నలుమామెన్ను యోజనైయాకవుమామ్. ౨౭॥

అ॥ (ప్ర) నన్వేవ మిదానీం ప్రాజ్ఞస్య సార్వజ్ఞోత్పాదనపూర్వకం శతాధిక నాడీప్రవేశయితృత్వం నోపపద్యతే, తస్య "ప్రాజ్ఞేనాత్మనాసమ్పరిష్వక్తః ॥ ఏష సర్వభూతాన్తరాత్మా" త్యాది శ్రుతిభి స్సర్వేష్వపి దేహేషు సాన్నిధ్యావగమా జ్జీవస్యచా నాదిసంసారే ऽనన్త దేహవత్త్వా త్తత్తద్దేహ వియోగకాలే శతాధికనాడీ ప్రవేశకరణాభావవ దిదానీమపి తత్కరణా సమ్భవా దిత్యతాహ (దహరకుహర) ఇత్యాది. (స్వా) జఠర కుహర ఇతి. దేవః - కర్మోపాధిమపేక్ష్య లీలాప్రవృత్తః నిషద్వరదీర్ఘికా - "నిషద్వరస్తుజమ్బాల" ఇత్యమరః. జమ్బాలపూర్ణదీర్ఘికా

యాం కూపే నిపతితస్య, నిజాపత్యస్య - స్వకీయ పుత్రస్య బాలస్య, ఆదిత్సయా ఽవతీర్ణపితృక్రమాత్ - తత్రదీర్ఘికాయాం పఙ్క-సంసర్గాది హేయతా మనాలోచ్య స్వయం పురుషార్థతయా పుత్రోద్ధరణార్థం స్వయమపి పతిత పితృన్యాయేన, జఠర కుహరే, రక్షణావసరప్రతీక్షయా హార్దరూపేణావతీర్యతిష్ఠన్, అనేన "పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయచదుష్కృతా" మిత్యాది ప్రమాణోక్తరీత్యా హార్దరూపేణావతీర్య హేయశరీర ప్రవేశశ్శరణ్యస్య సంసారకూపపఙ్క నిమగ్న స్వదాసోద్ధరణైకప్రయోజనార్థః, నతు సంసారోత్పాదనార్థ ఇతి ధ్వనితమ్. ప్రభుః - స్వామీ, తస్మిన్ కాలే- యాదృచ్ఛిక ప్రాసఙ్గికాది సుకృతవిశేష పరమ్పరయా స్వసమీహిత రక్షణావసరే. (దీ॥ ఇహ - ఇద్దహరాకాశతలే, పూర్వమేవ తిష్ఠన్, తస్మిన్ కాలే- నిర్యాణకాలే) సఏవ - లీలాప్రవృత్త ఏవ స్వామిత్వాత్ స్వతోరక్షణ ప్రవృత్తతయా లీలోపరతికాలే, నః - అస్మాన్, శతాధికాం ధమనిమ్ - నాడీమ్, అకృతకపురస్య - అకృత్రిమస్య స్వతః ప్రాప్తస్య, పురస్య - పరమపదస్య, ప్రస్థానార్థం ప్రవేశయతీత్యర్థః. నిరుపాధికతయా స్వతః ప్రాప్త పురప్రవేశార్థం సోపాధికతయా ఆగన్తుకపురాన్నిర్గమనకరణ ముచిత మిత్యపి సూచ్యతే ॥ ౮౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే

— నిర్యాణాధికారో వింశః —

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః

శ్రీ రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) ఇత్థం సప్తాధికారై స్సువిశద ముపదిశ్యాస్య యావచ్ఛరీరం
కర్తవ్యం న్యాసవిద్యా ఽఽచరణఫలతయాఽనన్తరం దేహపాతే ।
సాధ్యం నిర్ధారయిష్యం స్త్రిభి రుపదిశతి స్థూలదేహా దముష్మా
న్నిర్యాణం సర్వసాధారణ మిహచ తదాభావినోఽస్మిన్విశేషాన్ ॥౯౭॥

(౨) పుణ్యాక్షేత్రేఽపి హి క్లృప్తం సుకృతమివ భవత్యేకమంహ
స్సహస్రం ఘానఃపున్యేన తస్య క్షపణమనుభవే కోటిదేహైరపి

స్యాత్ । కా ముక్తేశ్శైఘ్ర్యవార్తా కథమివ భగవత్యన్తిమప్రత్యయో వా తిర్యఙ్నాడీప్రవేశే గతిరపి చ తదా కేతి ధూనోతి బోధ్యమ్ ॥౯౭॥

(౩) ఐకాన్త్యాదిష్టదేశే ప్రియతమమనఘం వర్తయే దేన మీశః ప్రాపే జాతేఽపి దణ్డో లఘురపథచరద్రాజసూనోరివాస్య । ధీమాన్ద్వ్యాదన్యదేవాశ్రయణమపి కుతాప్యేవ దేవో ఽపనుద్యాత్ తత్స్థైర్యే విద్ధి పూర్వః ప్రపదనవికలత్వం తతో నారకం చ ॥ ౯౮ ॥

(౪) ఉత్పన్నం భోగతృష్ణాదికమపి శమయన్ మోచయే దిష్టకాలే కాలానుద్దేశతస్తు ప్రపదనకరణే ముక్తిరాశాద్యపాయే । న్యాసారమ్భే తు పూర్వోత్తరసుకృతతదన్యాఘయో ర్హాన్యలేపా సఙ్కల్ప్యాస్మిన్ మృతౌ తౌ శ్లథయతి ఘటయత్యస్య మిత్రే వ్యమిత్రే । ౯౯ ॥

(౫) తీర్థే వా నిన్ద్యదేశే త్రిదశపితృనృణాం వాసరే వా రజన్యాం కాలే సఙ్కల్పితే ప్రాక్స్వవచనరచయతి స్థూలదేహాద్వియోగమ్ । అన్త్యాధీరస్య నేతుర్భవతి కరుణయా స్వప్రయత్నానపేక్షా వాగాద్యక్షోపశాన్తౌ మనస ఉపరతేః ప్రాగియం నాన్యవేద్యా । ౧౦౦ ॥

(౬) హృద్యక్షం ప్రాణ ఏతద్ఘటయతి తమథో పూరుషే భూతసూక్ష్మేష్వేనం తం సూక్ష్మదేహం శ్రమపరిహరణాయాథ సమ్మోదసిద్ధ్యా । హార్దో ఽయం స్వాత్మనిద్రాగఖిలజనసమా సుప్తితుల్యా దశేయం తం పశ్చాద్బ్రహ్మనాడీం నయతి నిజపురీవర్త్మనో ద్వారభూతామ్ ॥ ౧౦౧ ॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థరత్నావల్యామ్

— నిర్యాణాధికారో వింశః —

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రియై నమః

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

(25)

గతిచిన్తనాధికారః.

జ్వలనదివసజ్యోత్స్నా పక్షోత్తరాయణ వత్సరాన్
పవనతపనప్రాలేయాంశూన్ క్రమాదచిరద్యుతిమ్।
జలధరపతిం దేవాధీశం ప్రజాపతిమాగత
స్తరతి విరజాం దూరేవాచస్తతః పరమద్భుతమ్ ॥ ౬॥

(దీ)॥ ఏకదేశే బ్రహ్మనాడ్యా నిర్గతస్యాస్య దేహినః। అర్చిరాది గతౌ తైస్తైస్సత్కారస్సాభివర్ణ్యతే॥ (ప్ర) ఏవం శరీరాన్నిర్గతానాం పరమపదం గచ్ఛతాం మార్గోఽత్ర నిరూప్యతే. తత్ర సుఖానుసన్ధానార్థం మార్గం సఙ్గృహ్య దర్శయన్ తేన మార్గేణ గతానాం పరిపూర్ణానుభవః ఫలమిత్యాహ (జ్వలనే)త్యాదినా. (వి) జ్వలనః - అర్చిరభిమానిదేవతా, దివసః - దివసాభిమానిదేవతా సర్వత్రైవమేవ. ఛాన్దోగ్యే "మాసేభ్యస్సంవత్సరం సంవత్సరాదాదిత్య"మితి శ్రుతమ్. అన్యత్ర "మాసేభ్యో దేవలోకం దేవలోకాదాదిత్య"మితి. తథా పరత్ర "యదా వై పురుషోఽస్మాల్లోకాత్ప్రైతి స వాయుమాగచ్ఛతి - తస్మై స తత్ర విజిహీతే" ఇతి. తత్ర దేవలోకవాయుశబ్దయోర్వాయువిషయతాం స్వీకృత్య ఛాన్దోగ్యశ్రుతి మాదిత్యసంవత్సరానన్తర్యం వాయునా వ్యవహితమితి "వాయుమబ్దాదవిశేషవిశేషాభ్యా"మితి సూత్రే నిర్ణీతమ్. తదభిప్రేత్య పవనతపనేత్యుక్తమ్. పవనః - వాయుః, తపనః - సూర్యః, ప్రాలేయాంశుః - చన్ద్రః, "ఆదిత్యాచ్చన్ద్రమసం చన్ద్రమసో విద్యుత"మితి శ్రుతక్రమాత్ ప్రాలేయాంశూన్ క్రమాదచిరద్యుతిమిత్యుక్తమ్. "ఏతం దేవయానం పన్థానమాపద్యాగ్నిలోకమాగచ్ఛతి - స వాయులోకం స వరుణలోకం స ఇన్ద్రలోకం" మితి శ్రుతౌ వరుణస్య వాయ్వానన్తర్యశ్రవణేఽపి "తటితోఽధి వరుణస్సమ్బన్ధా"

దితి సూత్రే తత ఉద్ధృత్య తటిత్సమ్బన్ధా ద్వైద్యుతా సన్నర్థ్యం నిర్ణీతమ్. తథా “స ఇన్ద్రలోకం స ప్రజాపతిలోకం స బ్రహ్మలోక” మితిశ్రుతేః. తదభి ప్రేత్య జలచరపతిం దేవాధీశం ప్రజాపతి మాగత ఇత్యుక్తమ్. ‘తత్పురుషో ఽమానవ స్సఏనాన్ బ్రహ్మగమయతీ” తి వైద్యుత పురుషస్యామానవ సంజ్ఞికస్య బ్రహ్మగమయితృత్వంచ శ్రుతిసిద్ధమ్. తస్య బ్రహ్మగమయితృత్వేఽపి వరుణేన్ద్ర ప్రజా పతయస్తస్యానుగ్రాహకా స్సన్త స్సహకారిణ ఇతి ద్రష్టవ్యమ్. (సా॥ అత్ర వరుణాది పదం విహాయ జలధరపతి పదనిర్దేశో విద్యుతా సహ మేఘస్య తత్త్వమపా న్తరఙ్గసమ్బన్ధ ద్యోతనార్థః. అత్రాప్యర్చిర్ద్యుతి మితి సూత్రస్థ ప్రథమపద పర్యాయగ్రహణేన “తటితోఽధివరుణ స్సమ్బన్ధా” దితిన్యాయసూచనార్థం భిన్న పదతయా నిర్దేశః. దేవాధీశమ్ - ఇన్ద్రమ్. ప్రజాపతిమ్. “స ఇన్ద్రలోకం స ప్రజాపతిలోక” మితిపాఠతః క్రమేణోక్తావిన్ద్రప్రజాపతీ. (అత్ర ద్వంద్వానిర్దేశః పూర్వద్వంద్వ నిర్దేశస్థలవచ్ఛ్రుతిక్రమో నాస్తి, కింతు పాఠక్రమ ఏవేతి జ్ఞాప నార్థః. ఏతాన్ క్రమాత్ప్రాప్తః, అనేనక్రమనైయత్యం గమ్యతే.) ఏతాశ్చార్చిరాది దేవతాః “ఆతివాహికాస్తల్లిఙ్గా” దితిసూత్రే ముక్తస్యాతివాహకా ఇతి నిర్ణీతమ్ అనన్తరం విరజాం తరతి. తతః పరమద్భుతమ్ - “సర్వాశ్చర్యమయం దేవ” మిత్యు క్తప్రకారేణా పూర్వతయా పరమాశ్చర్యావహ దివ్యాత్మానుభవజనిత మాశ్చర్యం తద్వైలక్షణ్యస్య వాగవిషయతయా ఽఽశ్చర్య మిత్యుక్తమ్. అపూర్వ స్వరూపా విర్భావేనాపి స్మిత స్తిష్ఠతీతి భావః. (దీ॥ తతఃపరం వాచోదూరే “యతో వాచో నివర్తన్తే” ఇత్యుక్తమ్. అద్భుతం- దేశవిశేషం పరమాత్మానంచ, తరతి - ప్రాప్నోతి, తరతి గతి ప్రాప్త్యర్థః. “నైనం సేతు మహోరాత్రే తరత” ఇతివత్. యద్వా॥ తతః పరమద్భుతం వాచోదూరే భవతి - వాచామగోచర మిత్యర్థః. (ప్ర) “అనేకాద్భుత దర్శనమ్॥ సర్వాశ్చర్యమయం దేవమ్” ఇత్యా దిభి రద్భుతత్వేనోక్తం పరమాత్మానమేవ మనుభవతీత్యర్థః ॥ ౪౬॥

(అత్ర సారాస్వాదిన్యాం నిబద్ధార్చిరాది పదసిద్ధక్రమ నియామక న్యాయా స్తత్రైవ ద్రష్టవ్యాః).

అ॥ (దీ) ఇవ నర్చిరాదిగత్యా పరమపదత్తై చ్చెల్లుమ్బడియై అరుళిచ్చెయ్య కిఱారి తదర్థం పూర్వోక్తనిర్యాణత్తై సదృష్టాన్తమాక వనుపడిక్కిఱాన్ (ఇప్పడి) ఇ.

స్థూలశరీరమాకిఱ బ్రహ్మపురత్తిల్ నిన్ఱుమ్ బ్రహ్మనాడియా కిఱ తలైవాశలాలే వత్సలనానహార్ద్ద వాన్ తైశ్శోల్లక్కడక్క అ ముఖవశ్య(ముగ్ధ)నాన రాజకుమారనై రాజా ఎదుత్తుక్కొణ్డు ఉలావుమాప్పోలే కొణ్డుపోయ్ అప్పట్టు “మన్నుజ్యడుజ్యతిరోన్ మణ్డలత్తినన్నడువుళ్ అన్నదోరిల్లియినూడుపోయ్” ఎన్ఱుమ్, “తేరార్ నిఱైకతిరోన్ మణ్డలత్తైక్కీణ్డుపుక్కు” ఎన్ఱుమ్,

---

(పరి॥ వి॥ బ్రహ్మపురత్తిల్ నిన్ఱుమ్ — “అథ యదిదమస్మిన్ బ్రహ్మపురే దహరం పుణ్డరీకం వేశ్మ” ఇతి శ్రుతౌ బ్రహ్మపురత్వేన నిర్దిష్టాత్ స్థూలశరీరాత్.) తలైవాశల్ — ప్రధానవాశల్, మూర్ధన్యనాడీ ఎన్ఱపడి. యోగార్థమ్ శొన్నపడి. వార్ తైశ్శోల్ల ఇత్యాది దృష్టాన్తోపన్యాసమ్. ఉలావుకై — మన్దం సఞ్చరిక్కై. (సం॥ తత్తదానన్దానుభవార్థం మన్దప్రచారః) ముఖవశ్యనాన — ముఖత్తాలే వశీకరిక్క మననాన. (స్వా॥ ఇప్పడియైశాల్ కైతప్పి సంసరిత్తుపోవద విడ యాదృచ్ఛికమాక ఇదానీం సత్తై పెఱ్ఱు లభనాకైయాలే దృష్టాన్తం కూడుమెన్ఱు కరుత్తు) (వి॥ వార్ తై శ్శోల్ల + రాజా - రాగుణ్యాభ్యాసావస్థ ముఖాభిలాషీ రాజా, పుగప్పట్టు - నిష్క్రమ్య)

అ॥ (౧౦) అస్యమార్గస్య సూర్యమణ్డలభేదనేన గమనసాధనతయా దేవ యానమార్గత్వమితి అస్యలోకస్థానపర ప్రమాణాని ప్రథమానుమాపం (మన్ను) మిత్యా దినా. (స్వా) మన్నుమ్ - ప్రథమాయు, చిరకాలస్థాయియాయు. కడుమ్ - తీవ్రమాన ఉష్ణనాన. కదిరోన్ - కిరణత్తైయుడైయ, సూర్యనుడైయ, మణ్డలత్తిన్ - మణ్డలత్తినుడైయ, నన్నడువుళ్ - నల్లమధ్యత్తిల్, అన్నదు - శ్రేష్ఠమాన, ఓరిల్లి యినూడు; ఓర్ - అద్వితీయమాన, ఇల్లి - రన్ధ్రమ్, ఊడు - మధ్యమ్, శ్రేష్ఠరన్ధ్రమధ్య త్తాలే, పోయ్ - “సఆదిత్యమాగచ్ఛతి తస్మై సతత్ర విజిహీతే యథారథచక్రస్యఖం తేనస ఊర్ధ్వమాక్రమతే” ఎన్గిఱ శ్రుత్యర్థం సూచితమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ మన్నుమ్ అనన్త దాహకాహేనన త్రైలోక్యతగోష్ణస్య తీవ్రరశ్మేః మణ్డలమధ్యస్థః, అన్యవోరిత్యాది=ప్రసిద్ధాద్ద్వితీయ రన్ధ్రం సుముఖం త్వరయా ప్రవిశ్య నిర్గత్య) తేరా రిత్యాది= తేరిల్ - రథత్తిల్, ఆర్ - పూర్ణనాన, నిఱైకదిరోన్ మణ్డలమ్ - నిఱై న్దకదిర్ - కిరణత్తైయుడైయ సూర్యమణ్డలత్తై, కీణ్డు - ఏషమే మణ్డలం భిత్వా

"శణ్డమణ్డలత్తినూడు శెన్ఱు" ఎన్నుమ్ «ఇరుళకఱ్ఱుమ్ ఎరికదిరోన్ మణ్డలత్తూడేఱ్ఱి వైత్తేణివాఙ్గి" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱ దేవయాన మార్గత్తిలే వழிప్పడుత్తి, "అమరరోడుయర్ విల్ శెన్ఱువర్ తమ్ పిఱవి యఱ్ఱారైయే" ఎన్గిఱపడియే అర్చిస్సెన్నుమ్, అహస్సెన్నుమ్, పూర్వపక్ష మెన్నుమ్, ఉత్తరాయణమెన్నుమ్,

ఎన్గిఱపడియే ఘోషిత్తు, ప్రస్తుత ప్రవేశిత్తై. (సం॥ "భ గ్వ స్వ కరప సూర్య జ్యోతిర్మయ నిబిడకిరణమణ్డలంభిత్వా ప్రవిశ్య) శణ్డేతి = శణ్డమణ్డలమ్ ; చణ్డః కూరికః, సూర్యః. అంనుడైయ మణ్డలత్తినూడు - మణ్డలమధ్యత్తాలే శెన్ఱుపోయ్ ఎన్ఱపడి. (సం॥ చణ్డకిరణమణ్డలేన గత్వేతిచ) ఇరుళితి = ఇరుళ్ - అన్ధకారత్తై, అకఱ్ఱుమ్ - నశిప్పిక్కుమదాన, ఎరి - ఎరియుమ్పడియే, ఉగవత్తాన. కదిరోన్ - కిరణత్తైయుడైయ సూర్యనుడైయ, మణ్డలత్తినూడు - మణ్డలమధ్యత్తాలే, ఏఱ్ఱి వైత్తు - ఇవ్వధికారియై ఊర్ధ్వలోకమెన్నుమ్పడి నడత్తి, శెన్ఱు సత్యలోకమేఱి, సఙ్కల్పత్తై వాఙ్గిత్తిరుమ్బి ఎన్ఱుమ్ (సం॥ అన్ధకారనివర్తక చణ్డకిరణ మణ్డల మధ్యవర్తిమార్గస్య ప్రరాగతినివృత్తియే పాలిగారోహణ నిశ్రేణికాముపాస్య) (దీ) శొల్లుకిఱ - శొల్లప్పడుకిఱ, దేవయానమార్గత్తిల్ - "తేషాం వై క్షేము ఇధ్వానం గచ్ఛతాం వ్రజన్తిమ | సర్వలోక తమోహన్తా ఆదిత్యోద్వార ఉచ్యతే" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే సూర్యమణ్డలం దేవయానమార్గత్తిల్ ప్రధానమ్, - వழிప్పడుత్తు ప్రవేశిప్పిత్తు. (అమరరోడు) ఇత్యాది = అమరరోడు - ఆతివాహిక దేవర్గళోడు, ఉయరచ్ శెల్ - మేల్ నోక్కిప్పోయ్, శెన్ఱువర్, పిఱవి - జన్మత్తై, అఱాకియ అఱుకియ నిన్ఱార్, శెన్ఱార్క్కు అఱుకావదు అతికూరరతైః అఱువర్ - పోక్కప్పెఱువరెన్ఱై. (ప్ర॥ ఆతివాహికై రతివాహితస్స సర్వేభ్యః పదేభ్య ఉచ్ఛ్రితే ప్రకృతేరుపరిభాగే గత్వా ఽతికూరికర్మాగకల్పం ప్రకృతిసమ్బన్ధం పరిత్యాజనీత్యర్థః) యథా॥ నిత్యసూరికళోడొత్త ఉచ్ఛ్రియత్తైయుడైయవరాయ్ పిఱపియఱ్ఱారై యరుహర్.

అ॥ "తేఽర్చిషమభిసంవిశన్తి అర్చిషోఽహః" ఎన్ఱ శ్రుత్యర్థత్తై క్రమేణ కాట్టుకిఱార్ (అర్చిస్సెన్ఱు మహస్సెన్ఱు) మిత్యాదియాల్. (సం॥ అర్చిరాది శబ్దా అర్చిరాద్యభిమానిదేవతావిశేషపరాః. ఏతేఽతివాహకా ఇత్యాతివాహికాః

సంవత్సరమెన్నుమ్ వాయువెన్నుమ్ ఆదిత్యనెన్నుమ్ చన్ద్రనెన్నుమ్ వైద్యుతనెన్నుమ్ అమానవసంజ్ఞనాన ఇవనుక్కు సహకారికళాన వరుణేంద్ర ప్రజాపతికళెన్నుమ్, శొల్లప్పడుకిఱ వఴినడత్తుమ్ ముదలికళైయిట్టు "అహం స్మరామి మద్భక్తం నయామి పరమాంగతిమ్" ఎన్గిఱపడియే తాన్ ప్రధాననాయ్ నడత్తి అవ్వోవెల్లైకళిల్ భగవచ్ఛాస్త్రత్తిలే పరక్కప్పేశిన భోగఙ్గళైయుమ్ అనుభవిప్పిత్తు, "లోకం వైకుణ్ఠ

గన్తౄణాంగమయితా ఇత్యర్థః విద్యుదభిమానీపురుషో వైద్యుతః, అస్యైవా రాద్యభిమానిభ్యో వైలక్షణ్యాదమానవ సంజ్ఞా. "ఏనాన్ బ్రహ్మగమయతీ" త్యమానవవిషయిణీభిశ్శ్రుతిభిః.) అమానవేత్యాది=అమానవసంజ్ఞనాయ్ యుళ్ళైయ వైద్యుతనుక్కు (స్వా|| సహకారికళాన విజ్ఞ = వైద్యుతన్ బ్రహ్మత్తై ప్రాపిక్కుమ్బోదు వరుణేన్ద్రప్రజాపతికళ్ తఙ్గామెల్లైకళిల్ సహకారికళాక వఴినడత్తువర్కళెన్గిఱ "వైద్యుతేనైవ తతస్సచ్ఛ్రుతే" త్యధికరణార్థం శొన్నపడి యాలే అమానవగమయితృత్వ విరోధమిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు వి||వఴినడత్తుం ముదలికళై యిట్టు- మార్గప్రవర్తకైః పూజ్యైరాతివాహికైస్సహ) తాన్ ప్రధాననాయిత్యాది- అవర్కళ్ ప్రధానభూతరెన్ఱుమ్బడి మార్గనాన తాన్ ప్రధాననాయ్నిన్ఱు వఴినడత్తి? తాన్ ప్రధాననాక నడత్తుకైయిల్ ప్రమాణమ్ "అహం స్మరామి" త్యాది.

అ|| (స్వా) మార్గాన్తగమ్బోతే ప్రాగనాకిల్ త న్మార్గగమనత్తాలుణ్డామ్, ఎన్నవ + ర్ (అవ్వో ఎల్లైక) ళిత్ (దీ|| ఎల్లైకళిల్-సీమాన్తఙ్గళిల్) భగవచ్ఛాస్త్రత్తిలితి=" అథైనమమరాస్తత్ర సహదివ్యాప్సరోగణైః। సోపహారాః ప్రహర్షేణ ప్రత్యుద్గచ్ఛన్త్యుపాగతమ్ || అర్చిరాదికయాగత్యా తత్ర తత్రార్చితస్సురైః। అతీత్యలోకానభ్యేతి వైకుణ్ఠంవీతకల్మషః" ఇతి భగవచ్ఛాస్త్రత్తిలెన్నపడి

అ|| చిరవాసితమాయ్ కాంక్షితమాన వైషయికభోగత్తైవిట్టు "సంసృజ్యతే యదినదాసజనస్త్వదీయ స్సంసారఏషభగవన్నపవర్గఏషః" ఎన్గిఱ భాగవతసంసర్గత్తై యుమ్ విట్టు ఇష్టమాకాద అపరిచితలోకాన్తరగమనత్తైప్పణ్ణవైక్కుణ్డామో ? ఎన్నవ + ర్ (లోక) మితి. దివ్యమ్-దేదీప్యమానమ్, షాడ్గుణ్యసంపూర్ణమ్-

నామానం దివ్యం షాడ్గుణ్యసంయుతమ్। అవైష్ణవానామప్రాప్యం గుణత్రయవివర్జితమ్॥ నిత్యసిద్ధైస్సమాకీర్ణం తన్మయైః పంచకాలికైః। సభాప్రాసాదసంయుక్తం వనైశ్చోపవనైః (ర్యుతమ్) శ్శుభమ్॥ వాపీకూపతటాకైశ్చ వృక్షషండైశ్చమండితమ్। అప్రాకృతంసురైర్వంద్య మయుతార్కసమప్రభమ్॥ ప్రకృష్టసత్త్వరాశిం తం కదా ద్రక్ష్యామి చక్షుషా" ఎను నెడుఙ్కాలఙ్కాణ ఆశైప్పట్టదోరు దేశవిశేషత్తిలే శ్వేతవాత్తే

షాడ్గుణ్యప్రకాశయుక్తమ్, షాడ్గుణ్యవద్భగవతా యుక్తం వా. నిత్యసిద్ధైః - అనన్తగరుడాదినిత్యసూరిభిః, తన్మయైః (దీ॥ విష్ణుభోగపరైః) తత్స్వరూపైః, పాఞ్చకాలికైః-ముక్తైరిత్యర్థః. ముక్తాహి పూర్వం పఞ్చకాలపరతాభూతా నిత్యసూరివద భర్త పాఞ్చకాలికవృత్తైర్భగవత్పరై రితివాఽర్థః. విధివశ్యత్వాభావేన పఞ్చకాలవృత్త్యభావా దితిభావః. సభా-ఆస్థానమణ్డపః, గుణత్రయవివర్జిత మితిసిద్ధే అప్రాకృతమితి పునఃకథనా త్ప్రకృతివికార దుఃఖాది రహిత మిత్యర్థః. సురైర్వంద్యమ్. ఇన్ద్రాదిభిర్వన్ద్యమ్, స్తుత్య మితివా. ప్రకృష్టసత్త్వమ్ శుద్ధసత్త్వమ్, నెడుఙ్కాలమితి=ఇవ్వధికారి ఇతరపురుషార్థఙ్గళై దోషదర్శనత్తాలేసవా ససమాకవిట్టు పరమపురుషార్థస్వభావత్తై చిరపరిచయమ్పణ్ణి నిత్యంప్రార్థిక్కైయాలేయుమ్ అనన్తభాగవత భూయిష్ఠమాకైయాలుమ్ విరోధిజనమిల్లామైయాలు మనిష్టతా ప్రసఙ్గమిల్లామై కింత్విష్టతమ మెన్నుకరుత్తు. (ప్ర) నెడుఙ్కాలమిత్యాది. అతిచిరకాలమారభ్యద్రష్టుమభిలషిత నిస్సీమ భ్యధిక దేశవిశేషేగతే సతి తాదృశదేశాత్ప్రాసన్నప్రకృత్యన్తభాగం గతేసతీత్యర్థః. శ్వేతవారే—"సఆగచ్ఛతి విరజాంనదీ" మితిశ్రుత్యుక్తప్రకారేణ విరజాతీరంగతేసతి.

అ॥ నను శరీరవియోగ సమయాఏవ "తస్యపుత్రాదాయ ముపయన్తి సుహృద స్సాధుకృత్యాం ద్విషన్తః పాపకృత్యా" మిత్యాదిభి ర్నిశ్శేష కర్మనివృత్త్యవగమా త్సూక్ష్మశరీరాను వృత్త్యనుపపత్తే స్తత్త్యాగోక్తిర్నోపపద్యతే ఇత్యత్ర కర్మణా తదనువృత్త్యభావేఽపి "ఉపపన్నస్తల్లక్షణార్థోపలబ్ధే" రితి ॥ సూక్ష్మం ప్రమాణతశ్చ తథోపలబ్ధే" రిత్యుక్తరీత్యా "తమాగతం పృచ్ఛతి కోఽసీతి? తంప్రతి బ్రూయాత్సత్యం బ్రూయా" దితి కౌషీతకీ బ్రాహ్మణవాక్యస్వారసత చన్ద్రమ

కర్మఫలవిశేషభోగార్థమాకవన్ఱిక్కే విద్యైయాలే స్థాపిత
మార్గగతి యాత్రత్తుక్కాక అనువృత్తమాన సూక్ష్మశరీరత్తై
ఆఱుకడక్కైక్కుప్పఱ్ఱిన తెప్పమ్పోక విడుమాప్పోలే పోక
విట్టువిరజైకక్కరైప్పడుత్తి అప్రాకృతశరీరత్తైక్కొడుత్తు
ఐరంమదీయమెన్ఱిఱ సరస్సినళవు క్కొండుత్తు సోమసవన మెన్ఱిఱ

స్వంవాహస్య అర్చిరాద్యాతివాహికకృత సపర్యానుభవస్యచ సూక్ష్మశరీరమన్తరేణానుపపత్తేర్విద్యయైవ తత్సిద్ధిరిత్యాహ (కర్మఫలవిశేషే) త్యాదినా: (దీ|| విద్యైయాలే - భక్తిప్రపత్తినిశీకృత భగవత్సంకల్పత్తాలెన్ఱు తాత్పర్యమ్.)

అ|| నను విద్యాఫలభూతాతివాహికకృత సపర్యాభోగార్థం సూక్ష్మశరీరం విద్యయైవ స్థాప్యతే చేత్పరమపదే భగవత్సంకల్పాదేవ ర్థసంస్థిత దేవస్థాప్యేతేత్యత్ర కాలకృతపరిణామయుక్తస్య ప్రకృతస్య కాలకాల్యే శుద్ధసత్త్వే ప్రవేశానుపపత్తేరస్యత్రానపేక్షితత్వాచ్చ విరజాయా అనః ప్రదేశ ఏవ కృతికాల్యస్యతస్య త్యాగం సదృష్టాన్తమాహ (ఆఱుకడక్కై) క్కిత్యాదినా. (ప) ఆఱుకడక్కైక్కు-నదాః. పరతీరగమనాయ, పఱ్ఱిన-గృహీతస్య, తెప్పమ్ పోతస్య, పోకవిడుమాప్పోలే-పరతీరం ప్రాప్య నిస్తరణవత్, పోకవిట్టు-విసృజ్య, ఏతల్లోకమారభ్య విరజాయా అర్వాక్తీరపర్యన్తం నద్యాం పోతేనగత్వా పోతస్యావర్తనవత్సూక్ష్మశరీరేణగత్వా సూక్ష్మశరీరం తత్రైవ నివర్త్యేతిభావః. విరజైకక్కరైప్పడుత్తి-"తాం నదీం మనసాత్యేతీ" త్యుక్తత్వాన్ మనశ్శబ్దితసంకల్పేన శరీరం వినైవ పరతీరం ప్రాపయ్య (ప్ర) అప్రాకృతశరీరత్తైక్కొడుత్తు - మాలా చూర్ణాద్యనేకభిరలంకారార్థమప్రాకృతశరీరం ప్రదాయ.

అ|| (వి) కౌషీతకిబ్రాహ్మణే "తదైరం మదీయం సర స్తదశ్వత్థస్సోమసవన" ఇత్యారభ్య "తంపఞ్చశతాన్యప్సరసః ప్రధావన్తి శతం మాలాహస్తా శ్శతమఞ్జనహస్తా శ్శతంచూర్ణహస్తా శ్శతంవాసోహస్తా శ్శతంభూషణహస్తా స్తంబ్రహ్మాలంకారేణాలంకుర్వన్తి స ఆగచ్ఛతి తిల్యంవృక్షం తం బ్రహ్మగన్ధః ప్రవిశతి సాలజ్యం సంస్థానం తం బ్రహ్మరసః ప్రవిశతి స ఆగచ్ఛత్యపరాజిత మాయతనం తం బ్రహ్మతేజః ప్రవిశతీ" త్యాదినోక్తాం ప్రక్రియాం విస్తరేణాహ (ఐరంమదీయమెన్ఱిఱ) విత్యాదినా. సరస్సినళవుమ్ - సరఃపర్యన్తం ప్రాప్య.

అశ్వత్థత్తైక్కిట్టువిత్తు, సూలాఞ్జనచూర్ణ ఎ సోభమానమానస్త్ర కళాన ఐస్నాఅు విన్యాసురస్సక్కృత్తైయిట్టుఎ గోగోళ్ పిస్సు, బ్రహ్మాలఙ్కారత్తాలే అలఙ్కరిప్పిత్తు, బ్రహ్మగన్ధగస తేజస్స కృళై ప్రవేశిప్పిత్తు, కుడియడి యారివర్ గోవిన్దశాతవ క్కేన్ను, ముడియుడై వానవర్ ముఱై ఎతిర్కొళ్ళ, కొడియణినెడుమతిళ్ కోపురఙ్కుఱుకువిత్తు, ఇన్ద్రప్రజాపతిక ళెన్ను పేరుడైయ ద్వారగోపరైక్కిట్టువిత్తు, "వైకున్దమ్ పుకుతలు" మెన్ను తుడఙ్గి మేల్ మూన్ఱు పాట్టుకళాలే సొల్లుకిఱ

కిట్టువిత్తు - సమీపం ప్రాపయ్య, ఎతిర్కొళ్ విత్తు - ప్రత్యుద్గమయ్య, అలఙ్కరిప్పిత్తు అలంకారం కారయిత్వా. ఇవర్-ఏతే, కోవిన్దశాతనక్కు-గోవిన్దస్య, కుడియడియార్ కులదాసాః, ముడియుడై - కిరీటవత్సు, వానవర్ నిత్యసూరిషు ముఱైముఱై-ప్రత్యే కం ప్రత్యేకమ్, ఎదిర్కొళ్ళ-ప్రత్యుద్గచ్ఛత్సు, కొడియణి - ధ్వజాలఙ్కృతమ్, నెడుమ దిళ్-దీర్ఘప్రాకారమ్, కోపురమ్-గోపురమ్, కుఱుకువిత్తు-సమీపంప్రాపయ్య, ద్వార గోపరై-'స ఆగచ్ఛతీన్ద్రప్రజాపతీద్వారగోపౌ' ఇతి శ్రుత్యుక్తద్వారపాలకౌ, కిట్టువిత్తు- ప్రాపయ్య (దీ॥) వైకుణ్ఠమ్ పుకుదల్ మెన్ను తుడఙ్గి ఇవర్కళ్ కొడియణినెడుమదిళ్ కోపురమ్ ఎన్నుమ్ పాట్టుకళిల్ల వెన్ను తోన్ఱుమ్. (వైకున్దమ్ పుకుదలు) మిత్యాది — పుగపెఱువర్ - ప్రసన్నాః భవి తన్నపడి. వానవర్ కాణుమ్ దేవర్కళ్ వైకున్దన్ తమర్ - దాసర్. ఎఙ్గళ్ స్వామి కళాన నీఙ్గళ్, ఎమదిడమ్ - ఎఙ్గళ్ స్థానఙ్గళిల్, పుకుఙ్గ ఎన్నను సాదరమ్ పెన్నపడి పుకున్దరుళ వేణుమెన్ను, వియన్దనర్ - విస్మయప్పట్టార్కళ్. వైకున్దమ్ పుకునదాక విధియే భాగ్యత్తైప్పణ్ణుదే. వితివకై - నమ్ముడైయ భాగ్యవిశే షత్తాల్ వేదియర్ - వేదప్రతిపాద్యర్, నిత్యసూరికళ్. పతియినిల్ - తఙ్గళ్ గృహ ఙ్గళిల్, పాఙ్గినిల్ - యథోచితమెన్నపడి. నిధియమ్ - సద్వృత్తనిధిమానుమ్, అఱ వడి నిలైకళైయుమితివా, నల్లమూర్ణఙ్గళైయుమ్, నిఱైన్దనఙ్గళైయుమ్ పూర్ణకుమ్భ ఙ్గళైయుమ్. విళక్కుమ్-మఙ్గళదీపఙ్గళైయుమ్, మతిముకమడన్దైయర్ - చన్ద్రముఖి కళాన యువతికళ్, ఏన్దు - ఇవనైక్కిట్టి ఎదిర్కొణ్డనరే. పన్దినర్ - ఇప్పడి విన్దదేవర్కళ్ ఎదిర్కొళ్ళనిఱ్కు తిరుమామణిమణ్డపత్తిల్ ఆగమిక్కుమ్ పరమాత్మ న్దత్తోడే నిరవధిక పరమానన్దత్తైయుడైయ నిత్యముక్తరోడే కూడ సర్వేశ్వరనై

పడియే అప్రాకృతజ్గళాన రాజోపచారజ్గళై ప్పణ్ణివిత్తు, ఆనన్ద మయమాన మంటపత్తిల్ అత్తుకోలక్కత్తిలే పుకుత్తిట్టు - "అనయాఽహం వశీభూతః కాలమేతన్న బుద్ధవాన్ । ఉచ్చ మధ్యమనీచాంతాం తామహం కథమావసే ॥ అపేత్యాహ మిమాంహి(భి)త్వా సంశ్రయిష్యే నిరామయం। అనేనసామ్యం

తిరువోలక్కమాయ్ ఎళున్దరుళి ఇరుక్కుమిగ్గ్నే. (స్వా) అప్రాకృతజ్గళానేతి. అస్మదాస్థానే ప్రవేష్టవ్యమితి ప్రార్థనమమ్, ఆగమనమవలోక్య విస్మయ వత్వముమ్, పాద్యసమర్పణముమ్, ఆగమన విధ్యుపచారముమ్, పూర్ణకుమ్భ సమర్పణముమ్, దీపోపచార మప్సరసా మభిముఖీకరణ మ్మొగలాన ఉపచారజ్గళెన్నపడి. ప్రకృతి సంబన్ధాభావాత్పూర్వాపర భావ మనాలోచ్య ఉపచారమెన్నపడి. ఆనన్దమయ మాన-ఆనన్ద ప్రచురమాన, అత్తుకోలక్కత్తిలే-సున్దర సభాయామ్, పుకురవిట్టు-ప్రవేశ్య.

అ॥ (స్వా) ప్రాకృతభోగమనోరథ మనువర్తిత్తాలుమ్ దివ్యలోకవిషయ పూర్వోక్తమనోరథమ్పోలే భగవత్ప్రాప్తియిల్ మనోరథమిల్లావిట్టాలు, మదుక్కు- పురుషార్థత్వమెజ్జనే? ఎన్నవ + ర్ (అనయాఽహ) మిత్యాదినా. (దీ॥ మనోరథి త్తుపడిన్క్క-ప్రమాణమ్, ఇగు ముముక్షువినుడైయ వనుసన్ధాన ప్రకారమ్) అనయా. ప్రకృత్యా, వశీకృతః, ఏతంకాలమ్-ఏతావన్త్యర్థంగతంకాలమ్, నబుద్ధవాన్, ఉచ్చః- బ్రహ్మలోకాదా వుత్తమశరీరరూపః, మధ్యమః-మనుష్యశరీరరూపః, నీచః - నర శరీరరూపశ్చాన్తః ప్రదేశో యస్యాస్తాముచ్చమధ్యమనీచాంతామ్ (సం॥ సత్వరజస్త మోమయీమ్, ఆత్మనాశకరీసేతిభావః) తామ్-ప్రకృతిమ్, కథమావసే-కథమధివసామి ఎన్నపడి. ఇమాంప్రకృతిం, హిత్వా - త్యక్త్వా (సం॥ భిత్వా, . శరీరమితి శేషః ఆపేత్య - దూరంగత్వా, నిరామయం దేవం (దీ॥ కథం) సంశ్రయిష్యే ? (సం॥ నిరా మయమ్-హేయప్రత్యనీకమ్) అనేనభగవతా, సామ్యమ్-పరమసామ్యమ్, యాస్యా మి, అచేతసా-చేతోరహితయా, అనయా-ప్రకృత్యా, సామ్యం నయాస్యామి-మాథ. స్వభావత్వం నయాస్యామి. అనేన భగవతా ఏకత్వ "మవిభాగేనదృష్టత్వా" దితిన్యాయేనా పృథక్సిద్ధతయా ఏకత్వానుసన్ధానంక్షమమ్, అనయాప్రకృత్యాసహ ఏకత్వం శరీరాత్మ భ్రాన్తిరూపం నక్షమమ్. (సం॥ అనేన నిరామయేన పరేణ బ్రహ్మణాస్సామ్యం, స్వరాట్త్వవిపశ్చిత్త్వాభ్యామ్, నిషేధ్యం ప్రకృత్యాసామ్య

యాస్యామి నానయాహమచేతసా ॥ క్షమం యమసహానేన నైక త్వమనయా సహ । క్రీడంతం రమయా సార్ధం లీలాభూమిషు కేశవమ్॥ మేఘశ్యామం విశాలాక్షం కదా ద్రక్ష్యామి చక్షుషా। మేఘశ్యామం మహాబాహుం స్థిరసత్త్వం దృఢవ్రతం ॥ కదా ద్రక్ష్యామహే రామం జగతశ్శోకనాశనమ్। దృష్ట్వైవ హి నశ్శోకమపనేష్యతి రాఘవః ॥ తమస్సర్వస్య లోకస్య సముద్యన్నివ భాస్కరః" ఇత్యాదికళిల్ కట్టళైయిలే ఇవర్ మనోరథిత్తపడియే ఇప్పొద్ద విప్పవెల్లామ్ తీర, నిరతిశయ భోగ్యనాన తన్నైత్తాన్ కాట్టి తన్నైప్పెఱుత్తి త్తన్ తాళిణైక్కీళ్ క్కొళ్ళు

మిహ విపశ్చిత్త్వాభావ ఏవ, ఏకత్వమ్- పరమసామ్యమ్, అనేన సహైకత్వయోగ్యస్య మమ అనయా సహ ఏకత్వం నక్షమమ్.) ప్రాకృత భోగత్తిలే రాగముణ్డాకిలన్రో భగవత్ప్రాప్తికు పురుషార్థ న్యూనతాప్రసక్తివరుమ్, ప్రత్యుత ప్రాకృత భోగం విట్టుప్పోక వేణుమెన్ఱే ముక్తనుడైయ అనుసన్ధానత్తై ప్రమాణం శొల్లుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇని భగవదనుభవ రూపప్రాప్తియిల్ ఉత్కటమనోరథ మరు + ర్ (క్రీడన్త) మిత్యాది. లీలాభూమిషు - లీలోద్యానేషు. మేఘేతి = శ్రీరామాయణ శ్లోకమ్. దృఢస్సత్త్వగుణో యస్య తమ్, దృఢం - ఆశ్రితరక్షణవ్రతం యస్య తమ్. (సం॥ తమ ఇతి = సర్వలోకసమ్బన్ధి తమోనివర్తకస్సముద్యన్ భాస్కర ఇవ స్థితః.) ఇవర్ - ముక్తర్, ఇప్పొద్దవిప్పవెల్లామ్ - ఉమ్బధ్యమాన దుఃఖఙ్గళెల్లామ్ నివృత్తమాప్పడి. (భా॥ పరమభోగ్య కైఙ్కర్య పరిత్యాగేన ఏతావన్తంకాలం వృథైవానైషం అహం భగవన్తం కదా ప్రాప్స్యామి? కదా స్వచ్ఛన్దకైఙ్కర్యం కరిష్యామీత్యపేక్షా యథా నివర్తేయుస్తథా, తన్నైక్కాట్టి-పరమపదస్థం స్వాత్మానం ప్రదర్శ్య, తన్నై - స్వస్వరూపమ్, అపహతపాప్మత్వాది స్వరూపావిర్భావమ్, పెఱుత్తి - ప్రాపయ్య, తన్ - స్వస్య, తాళిణైక్కీళ్క్కొళ్ళు - (శ్రీపాదయోరధస్తాత్ స్వీకృత్య, స్వచరణారవిన్దసమీపభాజం కృత్వేత్యర్థః.) శ్రీపాదోపధానమాకక్కొళ్ళు. అనాలు మనాదియాక పూర్వమనుభవిక్కిఱ నిత్యసూరికళుక్కు అతిశయితానన్దముణ్డాకిల్ తనక్కు పురుషార్థ న్యూనత్తై వారాదో? ఎన్నవ + ర్

తన్నోడుసమానభోగత్వలక్షణమాన సాయుజ్యత్తాలే ఇవనుక్కు సజాతీయరాన అన్దమిల్ పేరిన్బత్తడియరోడిరుత్తి, ఇప్పడి సమస్త ప్రతిబన్ధక నివృత్తిపూర్వకమాకవుమ్, స్వస్వరూపావిర్భావ పూర్వకమాకవుమ్ దేశకాలావస్థాన సఙ్కోచ మిల్లాప్పడియాకవుమ్, తన్ మనోరథత్తుక్కనురూపమాక ఇవన్ మనోరథిత్త కైఙ్కర్య వర్గఙ్గళై యెల్లామ్ యావదాత్మ భావియాకక్కొణ్డిరుక్కై - "సవయస ఇవయే నిత్యనిర్దోషగన్ధాః" ఎన్గిఱపడియే తనక్కు అన్యోన్య మొరువయస్సిల్ తోழర్ మారైప్పోలే యిరుక్కిఱ నిత్యసూరికళోడుమ్, ఇన్నువన్ద ఇవనోడుమ్,

(తన్నో) ఇతి. ఇవనుక్కు - ముక్తనుక్కు, భాగవతాసమానభోగత్వం ఇవనుక్కుమ్ నిత్యసూరికళుక్కుమ్ తుల్యమెన్ఱపడి. అన్దమిల్ - కాలతస్స్వరూపతశ్చాపరిచ్ఛిన్నమాన, పేరిన్బత్తు - మహానన్దరాన, అడియర్ - నిత్యసూరికళోడు, ఇరుత్తి - తైస్సహావస్థాప్య.

అ॥ ఆనాలుమ్ దాసభూతనుక్కు కైఙ్కర్యమన్రో పురుషార్థమ్? భగవదనుభవమాత్రం పురుషార్థమాకమాట్టుమో? భగవదనుభవ పరీవాహమాక కైఙ్కర్యముణ్డాకైయాల్ నిరోధమిల్లైయెన్నిల్ సంసారదశైయిల్ పోలే విచ్ఛిన్నమాకిల్ సంసారదశాపేక్షయా అవిశేషం ప్రసజ్యేయాదో? దేశకాలావస్థా సఙ్కోచమిల్లాద కైఙ్కర్యముణ్డెన్నిల్ అనన్తగరుడాదికళ్ పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యఙ్గళిల్లామైయాలే మనోరథభఙ్గమిల్లైయో? ఎన్నన + ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. తన్ మనోరథత్తుక్కనురూపమితి = దాసభూతనుక్కు స్వామి మనోరథ విరుద్ధమాక కైఙ్కర్యేచ్ఛయుణ్డాకాదెన్ఱు కరుత్తు. అనన్తగరుడాదికైఙ్కర్యం నియతమాక భగవదిష్టమాకైయాలే అదివనుక్కిల్లాదదు దోషమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు

అ॥ కైఙ్కర్యత్తై శేషి అఙ్గీకరియావిట్టాల్ పురుషార్థమామో? ఎన్నవ + ర్ (సవయస) ఇతి. పుణైయా - భేదమిల్లామల్, పరిమాఱి - సంశ్లేషిత్తు, (దీ) సవయసః - సమాన వయస్కాః, సఖాయః యే అనన్తగరుడాదయః నిత్యం దోష గన్ధరహితాః, పరిమాఱ్కై - శేరక్కలక్కై. స్తోత్రిత్తలరుళిచ్చెయ్ద మనోరథమ్ -

వాళియఱప్పరై యుఱ ప్పరిమాఱి స్తోత్రత్తిలుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యత్తిలుమ్ అరుళిచ్చెయ్ద మనోరథత్తిన్పడియే ఏకాంతి కాత్యంతిక నిత్యకింకరనాయ్ ఇవనుకప్పాలే తాన్ నిరతిశయానందనాయిరుక్కుమ్. వస్వాది పదప్రాప్తిపూర్వక మోక్షసాధనమాన మధువిద్యాదికళిలుమ్ “సత్త్వం వహతి శుద్ధాత్మా

(“కదాను సాక్షాత్కరవాణి చక్షుషా॥ కదా పునశ్శంఖ॥ కదాఽహమైకాన్తికనిత్యకిఙ్కరః, ప్రహర్షయిష్యామి” త్యాది, గద్యత్తిల్ కదాఽహం భగవన్తం నారాయణమ్॥ కదాఽహం భగవత్పాదామ్బుజద్వయమ్॥ కదా మాం భగవాన్ స్వకీయయాఽతి శీతలయా దృశాఽవలోక్య” త్యాది. “నిత్యకిఙ్కరో భవ నీ” త్యాది చ. ఏకాన్తికత్వం నామ? ప్రయోజనాన్తరాన్వయేన తదేకనియతత్వమ్, తతఏవ నిత్యానువృత్తత్వ మాత్యన్తికత్వమ్. అన్యార్థేహి తత్సిద్ధ్యనివర్తేత, నిరతిశయత్వ మాత్యన్తికత్వ మితి చాహుః.)

అ॥ ఆనాలుమ్ కైఙ్కర్యజనితానన్దమ్ కర్తావాన ముక్తనుక్కు యిరుక్కైయాలే ఈశ్వరనుక్కిల్లామైయాల్ ఈశ్వరనుక్కుమ్ ముక్తనుక్కుమ్ సమాన భోగత్వ మెజ్జనే? ఎన్నవన్ (ఇవనుకప్పాలే) ఇతి. యద్వా॥ ముక్తనుక్కు కైఙ్కర్యజనితానన్ద మానాల్ శేష్యతిశయాభావాత్స్వరూప విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్నవన్ (ఇవనుకప్పాలే) ఇతి. పఞ్జరగత శుకక్షీరపానేన రాజ్ఞో మహానన్ద మ్పోలే ఎన్ఱుకరుత్తు, ఇదినాలే విషయ్యరదీక్షికానిపతిత నిజాపత్యోద్ధరణ ప్రవృత్త పితృవత్స్వయం పురుషార్థతయా శరణ్యన్తానే ఇవను క్కు తావత్పర్యన్త పురుషార్థ పరమ్పరైయై శెయ్కిరా నెన్ఱ వర్థమ్ సూచితమ్.

అ। ఇప్పడి అర్చిరాదిమార్గమాత్ర నిరూపణం పణ్ణకూడుమో? మహాభారతాదికళిలే పరమపదగమనత్తుక్కు మార్గాన్తరఙ్గళుమ్ శొల్లుకైయాలే అదుక్కైయుమ్ నిరూపిక్కవేణ్డావో? ఎన్నవన్ (వస్వాదీ) తి. వస్వాదిపదప్రాప్తి పూర్వక బ్రహ్మప్రాప్తికామనయా ఉపాసనమ్పణ్ణినవర్కళుక్కు వస్వాదిరూపమ్ పెఱుకైయాలే యథాధికారిత్వం సిద్ధిక్కైయా లధికారావసానత్తి లాదిత్యాదికళుమ్ లయిక్కైయా లాదిత్యాది ఘటితార్చిరాదిమార్గమ్ ఘటియాదెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర) సత్త్వం వహతీతి. సత్త్వమ్ - శుద్ధసత్త్వాధిష్ఠాతారమ్ = వ్యూహవాసుదేవం నారాయణమ్,

దేవం నారాయణం (ప్రభుం) హరిం। ప్రభుర్వ్యూహాతిశుద్ధాత్మా పరమాత్మానమాత్మనా॥ యేతుదగ్ధేన్ధనాలోకే పుణ్యాపాపవివర్జితాః। తేషాం వై (క్షేమ) స్థానమధ్వానం గచ్ఛతాం ద్విజసత్తమ॥ సర్వలోక మోహాన్తా ఆదిత్యో ద్వారముచ్యతే। జ్వాలామాలీ మహాతేజా యేనేదం ధార్యతే జగత్॥ ఆదిత్యదగ్ధసర్వాంగా అదృశ్యాః కేనచిత్క్వచిత్। పరమాణ్వాత్మ

శుద్ధాత్మసఙ్కర్షణోఽహాతి-ప్రాపయతి. సచ, వ్యూహవాసుదేవ శ్శుద్ధాత్మసఙ్క-నివృత్తనిగ్రహసఙ్కల్పస్సన్, స్వతః పరిబృఢతయా ప్రభుః - పరవాసుదేవాఖ్యం నారాయణం నయతి - ప్రాపయతి, ప్రభుశ్చ (దీ॥ అనిరుద్ధాదికార్యరూపః) పరమాత్మా నివృత్తనిగ్రహసఙ్కల్ప ఏవ ప్రాప్త్యన్తరాభావాదాత్మానమేవాత్మనా ప్రాపయతీత్యర్థః. ఏతచ్ఛ్లోక ప్రకరణే భక్తియోగేన దేహం హాయ పరమపదం గచ్ఛతో విదుషః ప్రథమం సూర్యప్రాప్తిం. తదనన్తరం వాయుప్రాప్తి మనన్తరం మనస్తత్త్వాధిష్ఠాతుః ప్రద్యుమ్నస్య ప్రాప్తిం, తదనన్తరం తమశ్శబ్దవాచ్య ప్రకృత్యధిష్ఠాతు స్త్రహ్మాదిసర్గ కర్తు రనిరుద్ధస్య ప్రాప్తిం, తదనన్తరం ప్రవృత్తి శక్తియుక్తతయా రజశ్శబ్దనిర్దిష్ట జీవాధిష్ఠాతు స్సఙ్కర్షణస్యచ ప్రాప్తి మభిధాయ "రజో హరతి రాజేన్ద్ర సత్త్వస్య పరమాం గతి" మితి శుద్ధసత్త్వాధిష్ఠాతు ర్వ్యూహవాసుదేవస్య ప్రాప్తి ర్యోక్తే రనన్తరంచ "పరమాత్మాన మాసాద్య తద్భూతా యతయోఽమలాః। అమృతత్వాయ కల్పన్తే నచావర్తన్తి చాభిభో" ఇతి ప్రాప్త్యన్తరాభావాత్ప్రాప్యమేవప్రాప్త్యా కృతా భూత్వా పునర్నావర్తన్త ఇత్యుక్తేశ్చేతిభావః.

అ॥ ఏవం ప్రకృతోపాసననిష్ఠస్య ప్రారబ్ధేతరసమస్తేమార్గవిశేషమాహ (యేతుదగ్ధేన్ధనా) ఇత్యాదినా. "తద్యథైషీకాతూల మగ్నౌ ప్రోతం ప్రదూయేత ఏవం హాస్య సర్వేపాప్మానః ప్రదూయన్తే" ఇత్యుక్తప్రకారేణ వినాశితప్రాప్తి విరోధికర్మాణః, విధూతపుణ్యపాపా ఇత్యర్థః. (దీ) యేత్వితి= ఇదం నారాయణీయవచనమ్, అస్మిన్ లోకే యే పుణ్యపాపవినిర్జితాత్వా దగ్ధేన్ధనాః - దగ్ధసంసారాగ్నీన్ధనపుణ్యపాపకర్మాణః, మూర్ధన్య నాడ్యా నిర్గతాః, తేషాం విష్ణులోకాధ్వానం గచ్ఛతామ్ ద్వారమాదిత్యః. జ్వాలామాలీత్యాదిత్యస్య విశేషణమ్. ఆదిత్యదగ్ధేతి = దగ్ధప్రాకృతాఙ్గాః, అశరీరత్వాదదృశ్యాః పరమాణురూపాత్మ

భూతాస్తం దేవం ప్రవిశంత్యుత । తస్మాదపి వినిర్ముక్తా అనిరుద్ధతనౌ స్థితాః । మనోభూతాస్తతో భూయః ప్రద్యుమ్నం ప్రవిశంత్యుత ॥ ప్రద్యుమ్నాచ్చ వినిర్ముక్తా జీవం సంకర్షణం తతః । విశంతి విప్రప్రవరా సాంఖ్యయోగాశ్చ తైస్సహ ॥ తతస్త్రైగుణ్య హీనాస్తే పరమాత్మానమంజసా । ప్రవిశంతి ద్విజశ్రేష్ఠాః క్షేత్రజ్ఞం నిర్గుణాత్మకమ్ ॥ సర్వావాసం వాసుదేవం క్షేత్రజ్ఞం విద్ధి తత్త్వతః । సమాహితమనస్కాస్తు నియతాస్సంహృతేన్ద్రియాః । ఏకాంత(ఐకాన్త్య)భావోపగతా వాసుదేవం విశంతి తే" ఇత్యాదికథాన మహాభారతాది వచనజాలైరులమ్

"శ్వేతద్వీపమితః ప్రాప్య విశ్వరూపధరం హరిమ్ । తతోऽనిరుద్ధమాసాద్య శ్రీమత్క్షీరోదధామహరిమ్ ॥ తతః ప్రద్యుమ్నమాసాద్య

స్వరూపమాత్రావశిష్టాస్తం దేవమనిరుద్ధం ప్రవిశన్తి - తస్మాదపీత్యాది=అనిరుద్ధతనౌ స్థితాస్తే, తస్మాదపి వినిర్గతా మనోమాత్రావశిష్టా భూయః ప్రద్యుమ్నం ప్రవిశన్తి. (ప్ర॥ వి) మనస్తత్త్వస్య ప్రద్యుమ్నాధిష్ఠేయత్వాత్ ప్రద్యుమ్నాధిష్ఠేయత్వం ప్రాప్య ప్రద్యుమ్నం ప్రవిశన్తీత్యర్థః.

సం॥ సాఙ్ఖ్యయోగాశ్చేతిచ శబ్దస్య సఙ్కర్షణంచ విశన్తీత్యన్వయః. "తల్లోకే తత్సాయుజో భవన్తీతి" తదర్థః) ప్ర॥ భూయః - పునః, అనన్తరమిత్యర్థః (దీ) జీవం - జీవాధిష్ఠాతారం, విప్రప్రవరాః - ఆత్మగుణపరిపూర్ణ శ్రేష్ఠాః సాఙ్ఖ్యనిష్ఠాః, తైస్సహ - యోగనిష్ఠాశ్చేత్యర్థః, నివృత్తిధర్మనిష్ఠానాం మోక్షోపదేశాత్, (సం॥ యే సాఙ్ఖ్యయోగనిష్ఠతయా విప్రప్రవరాః, సాఙ్ఖ్యమ్-జ్ఞానయోగః) తతస్త్రైగుణ్యేతి = సఙ్కర్షణప్రాప్త్యనన్తరం అఞ్జసా వాసుదేవం పరమాత్మానం విశన్తి, సర్వావాసత్వాద్వాసుదేవమ్, క్షేత్రజ్ఞమన్తర్యామిణమ్. (సం) ॥ సపర వాసుదేవ ఏవ సర్వక్షేత్రజ్ఞాన్తర్యామీతి తత్త్వతో విద్ధీతి క్షేత్రజ్ఞం విద్ధీత్యుక్తమ్) నియతాః—నియమయుక్తాః, విషయాన్తరేభ్యస్సంహృతేన్ద్రియాస్సన్తః అతో వాసుదేవే ఐకాన్త్యభావముపగతాః విశన్తి, ఇత్యేతత్తత్త్వతో విద్ధీతి.

శ్వేతద్వీపమితి=ఇతశ్శ్వేతద్వీపం ప్రాప్య, (స్వా॥ విశ్వరూపధరం హరిం తత్ర త్యం ప్రాప్నువన్తి, తతః క్షీరోదధౌ) అనిరుద్ధమాసీదన్తి, తతః ప్రద్యుమ్నం ప్రాప్య

దేవం సర్వేశ్వరేశ్వరమ్ । తతస్సంకర్షణం దివ్యం భగవన్తం సనాతనమ్ ॥ అయమప్యపరో మార్గ స్సదా బ్రహ్మ సుఖైషిణామ్ । పరమైకాన్తిసిద్ధానాం పంచకాలరతాత్మనామ్" ఎన్ఱిప్పడి కళిలే జయత్సంహితాదికళిలుమ్ "విభవాదర్చనాద్వ్యూహం ప్రాప్య వ్యూహార్చనాత్పరమ్ । తద్బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్యం సూక్ష్మం ప్రాప్యేతి వదన్తి" ఎన్ఱు శ్రీపాంచరాత్రాధికరణత్తిలుమ్ శిల అధికారివిశేషఙ్గళై ప్పఱ్ఱి చ్చొల్లుకిఱ క్రమముక్తి పక్షత్తిలుమ్ సత్యలోకాదికళిలిరున్దు ముక్తరామవర్కళుక్కు ముళ్ళ గతివిశేషాదికళిరుక్కుమ్ కట్టళైకళవ్వో అధికారికళుక్కే జ్ఞాతవ్యమాకై యాలిఙ్గు వైవకుత్తుచ్చొల్లుకైయపేక్షితమన్ఱు. ఇగ్గత్యనుసంధానాదికళ్ స్వతంత్ర ప్రపత్తినిష్ఠనాన ఇవనుక్కు సద్వారకప్రపత్తి నిష్ఠనుక్కుప్పోలే ఉపాయాంగమాకనాళ్ తోఱుమ్ కర్తవ్యాంగళ్ శాస్త్రీయాకిలుమ్

ఎన్ఱి తతస్సంకర్షణమ్. సదా బ్రహ్మసుఖైషిణామ్ - సార్వకాలిక బ్రహ్మానుభవ సుఖాపేక్షిణామ్, పరమైకాన్తినశ్చ తే సిద్ధాశ్చ, పఞ్చకాలరతాత్మనాం ముముక్షూణామయమపరో మోక్షమార్గః. (సా॥ ఇప్పడికళిలే-ఏతత్ప్రదేశేషు.) (ప్ర॥ సత్యలోకాదీతి - "బ్రహ్మణా సహ తే సర్వే సమ్ప్రాప్తే ప్రతిసఞ్చరే । పరస్యాన్తే కృతాత్మానః ప్రవిశన్తి పరంపద" మిత్యాదిషూక్తానామిత్యర్థః) సత్యలోకాదికళిలిరున్దిత్యాది శబ్దేన తపోలోకవాసిన్సనకాదయ స్స్వస్థానికలోకతయా నిర్దిష్టకారణవైకుణ్ఠవాసినో ఉపమోధ్యాస్థితాశ్చ గృహీతాః.)

అ॥ (ప్ర) నను నిర్యాణగతివిశేషపర్యాలోచనభావానామనుసన్ధానస్య ప్రకరణాఙ్గత్వ జిత్వత్వప్రపత్త్యఙ్గత్వాభావాత్ ప్రపన్నానాం తదనుసన్ధానమపేక్షితమితి తన్నిరూపణం కిమర్థం స్యాదిత్యత్ర అఙ్గత్వాభావేపి ప్రతిపదనాత్పూర్వభావ్యనుసన్ధానస్యవా పశ్చాద్భావ్యనుసన్ధానస్యవా వైయర్థ్యముచ్యతే? ఇతి వికల్పోభయోరప్యుపయోగమాహ (ఇగ్గత్యనుసన్ధానాదిక) ళిత్యాదినా. నిర్యాణానుసన్ధానాది రాదిశబ్దార్థః. (దీ॥) ఆదిశబ్దమ్ పరమఫలానుసన్ధాన గ్రాహకమ్.

ఇప్పుపాయత్తిల్ ఎల్లియుమొప్పాదు అధికారిత్వసిద్ధికాక ఫలార్థిత్వమ్ అపేక్షితమాకైయాలే ఫలపర్వ విశేషానుసన్ధానమాయ్ ప్పకుతక్కడవన. పిన్బు పరప్పుకుకిఱ కణ్ణాలత్తుక్కు నాళ్ణ్డియిరుక్కుమాప్పోలే పూర్వప్రార్థితపురుషార్థస్మరణమాత్రమాయ్ ఇప్పురుషార్థమ్ పెఱప్పుకుకిఱో మెన్గిఱ ప్రీత్యతిశయత్తై పిఱ్పిత్తుక్కొణ్డు స్వయం ప్రయోజనమాయిరుక్కుమ్. ఆకైయాల్ ఇజ్ఞు సముదాయజ్ఞానత్తాలుమ్ ఇవనుక్కు అపేక్షితసిద్ధియుణ్డు.

(స్వా) అవిశబ్దేన బ్రిహ్మాయశఃప్రవేశాది సఙ్గ్రహః. (వి) ఇప్పులియుమొప్పాదు - ప్రవేశసమయే, ప్పకుతక్కడవన - ప్రవిశేయుః, ఫలాన్తర్గతాభవేయు రిత్యర్థః. పిన్బు - ఉపాయనిష్పత్త్యనన్తరమ్. (స్వా॥ పిన్బితి = నాళ్ణ్డావిట్టాలుమ్ కల్యాణం స్వతఏవా పర్జనీయ మాక వరానిర్కచ్చేయ్ దేను ఏ స్వయం ప్రయోజనమాకనాళ్ణుమాప్పోలే యెన్తపడి. (ప్రి) భావ్యుత్సవదివసా త్ప్రాగ్భావి దివసపరిగణనవ ద్గతివిశేషాద్యనుసన్ధానస్య భరన్యాసాత్పూర్వ మధికారిఘటకత్వా త్పశ్చాదేవంభూతం ఫలంలస్య ఇతి తుష్టిహేతుత్వాచ్చానుసన్ధేయత్వ సిద్ధిరితి భావః.) పరప్పుకుకిఱ + ఇరుక్కుమాప్పోలే - భవిష్యత్కల్యాణస్య దివసాన్గణయిత్వా స్థితివత్, పెఱప్పుకుకిరోమ్ - ప్రాప్స్యామః, ఎన్గిఱప్రీత్యతిశయత్తై - ఇత్యభిలాపకారిప్రీత్యతిశయమ్, విళైప్పిత్తుక్కొణ్డు - అభివర్ధయత్సత్.

అ॥ (ప్రి) ఏవం తర్హ్యర్చిరాదిమార్గే ప్రమాణప్రతిపన్న కృత్స్నభోగాముక్తభోగప్రకారవిశేషాశ్చ విశిష్యవక్తవ్యా ఇత్యత్రాహ (ఆకైయాల్) ఇతి. (స్వా॥ అజ్ఞమన్నిక్కే గతిచిన్తై ఫలపర్వవిశేషానుసన్ధానమాకైయాలే) అధికారస్య పురుషార్థత్వస్య చైతావతాపి సిద్ధేస్తద్వర్థమేవచ తేషాం జ్ఞాతవ్యత్వాదిత్యర్థః. (దీ॥) ఉపాయాఙ్గమల్లామైయాల్.) (పం॥ స్వయం ప్రయోజనత్వాత్, ఉపాయాఙ్గత్వేహి సమ్యగేవజ్ఞాయత ఇతిభావః) ఇజ్ఞు - ప్రకృతార్చిరాది గతివిశేషావిత్యర్థః. (దీ॥ సముదాయజ్ఞానమావదు? తద్విషయ స్థూలజ్ఞానమ్. ఇవ్వళవాలుమ్ ఫలాపేక్షాసిద్ధిక్కుమ్.)

"సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః । సంకల్ప హయసంయుక్తైర్యాంతీమివ మనోరథైః" ఎన్నుమ్పడి పిరాట్టి యిరున్దవిరుప్పు ఇవనుడైయ గత్యనుసన్ధానత్తుక్కు నిదర్శనమ్.

నడై పెఱ వఙ్గిప్పకలొళినాళ్ ఉత్తరాయణమాణ్డు,

అ॥ (స్వా) ఆనాలు ముపాయోత్తరకాల మిన్ద మార్గత్తాలే పరమఫల మడైయ క్కడవోమెన్ఱు గతిచిన్తైవేణుమో ? అత్యన్తాకిఞ్చననాయ్ అత్యన్తపరతన్త్రినాన దాసన్ తాన్ ప్రధానఫలియల్లామైయాల్ స్వతన్త్రస్వామితానే స్వార్థమాక ఫలత్తై త్తరుమెన్ఱు నిర్భరనాయ్ నిశ్చిన్తనాయన్ఱో యిరుక్క ప్రాప్తమ్ ? వేఱొరుచిన్తైవేణ్డావే ? ఎన్న పారతన్త్ర్యాదిక ళిరున్దాలుమ్ ప్రేమపరవశతైయాలే స్వామి విశ్లేషం సహిక్కమాట్టామల్ ప్రేమపరీవాహమాక పురుషార్థత్వారార్థమ్ స్వత ఏవ గతిచిన్తై వరుమెన్ఱు దృష్టాన్తముఖేన సమర్థిక్కిఱార్ (సమీప) మితి. రాజసింహస్య - స్వతఏవ పురుషార్థ ప్రాపణ శక్తస్య, రామస్య - గుణవత్తయా భోగ్యతయా విశ్లేషానర్హస్య, విదితాత్మనః - సర్వజ్ఞస్య - ఆశ్రితసంరక్షణశీలమాత్మానం విదుషో వా. సమీపమ్, సఙ్కల్పః - నిశ్చయ ఏవేదానీమేవ మయా తత్సమీపే గన్తవ్యమితి నిశ్చయ ఏవ, హయః - అశ్వాః, తత్సంయుక్తైర్మనోరథైః 'మనోరథాః - పరమఫలోపయుక్త ఫలపర్వేచ్ఛాః, త ఏవ రథాః, తైర్యాన్తీమ్ - గచ్ఛన్తీమివేత్యర్థః. అత్యన్తపరతన్త్రియాన పిరాట్టి ప్రేమ ముళ్ళడఙ్గాదే స్వయమేవ స్వామి సమీప గమనత్తై మనోరథిక్కిఱాప్పోలే ఇవ్వధికారియుమ్ గతిచిన్తై పణ్ణుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి యివ్వధికారత్తిలే సూక్ష్మశరీరం విద్యావశీకృత భగవత్సఙ్కల్పత్తాలే గతిమాత్రార్థమాక స్థాపితమెన్ఱు శొన్నదుకూడుమో ? అప్పో దర్చిరాది మార్గత్తిలే భోగవిశేషం శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో ? భోగముణ్డానాల్ అదిలే శాన్ అత్యాసక్తనాయ్ తిరుపరిగన్తు మనిచ్చవాకానో ? ఎన్న కర్మఫలభోగమల్లక్క విద్యామాహాత్మ్యత్తాలే ఆనుషఙ్గికఫలానుభవపూర్వక మర్చిరాదిగమనం కూడుమెన్నిఱార్ (నడైపెఱ) విని. నడైపెఱ - సూక్ష్మశరీరత్తోడే నడైపెత్త మాత్రత్తిలే (వి॥ గతిలాభేసతి) గమనకాలత్తిలే ఎన్నపడి. అఙ్గి - అగ్నిః, అర్చిర్దేవతై ఎన్నపడి. పకల్ - దివా, ఒళినాళ్ - ప్రకాశయుక్త దినఙ్గళ్, (వి॥ జ్యోత్స్నా దివసాః) శుక్లపక్ష మెన్నపడి. ఉత్తరాయణమ్ — స్పష్టమ్. ఆణ్డు — సంవత్సరమ్

ఇడైవరుకాఱ్ఱిరవియిరవిఙ్ పతి మిఙ్ వరుణఙ్,
కుడైయుడైవానోర్ కోమాఙ్ పిరశాపతి యెన్నివరాల్,
ఇడైయిడైపోకంగళెయ్తి యెఴిల్ పతమేఱువరే ॥౨౫॥

పితృపథ ఘటీయన్త్రారోహావరోహ పరిభ్రమై
ర్నిరయ పదవీయాతాయాతక్రమైశ్చ నిరంతరైః।
అధిగత పరిశ్రాంతీ నాజ్ఞాధరై రతివాహ్యా న

ఇడైవరుమ్ - "సంవత్సరా దాదిత్య" మెన్ఱు శొల్లప్పెయ్దేయుమ్ న్యాయత్తాలే మధ్యేవరుమ్, కాఱ్ఱు - వాయు, ఇరవి - సూర్యఙ్, ఇరవిఙ్ పతి - రాత్రిపతి, చన్ద్రనెన్నపడి. మిఙ్ - విద్యుత్తు, వరుణఙ్ - స్పష్టమ్. కుడైయుడై - సర్వలోకాధిపత్యం తోన్ఱుమ్పడి తచ్చిహ్నమాన ఛత్రత్తైయుడైయవనాన, వానోర్ కోమాఙ్ - దేవనాయకనానవిన్ద్రఙ్, పిరశాపతి - ప్రజాపతి, ఎన్నివరాలిడైయిడై - మధ్యేమధ్యే కర్మఫలమన్నిక్కే అనుషఙ్గికమాక వన్ద, పోకఙ్గళెయ్తి - భోగఙ్గళై యడైన్దు, ఎఴిల్ - శోభాయుక్తమాన. (వి॥ సమృద్ధమ్. సం॥ తేజిష్ఠమ్) పదమ్ - అర్చిరాది పద పరమ్పరైయై, ఉత్తరోత్తర ముత్కృష్టపదత్తై, సర్వోత్కృష్ట పరమపదత్తై ఎన్నవుమామ్. ఏఱువరే - ఆరోహణ మ్పణ్ణువరెన్నపడి. ఉత్తరోత్తర ముత్కృష్టమాకైయాలే యాన్తరాళిక భోగత్తిలే యత్యాసక్తనాయ్ ప్రతిష్ఠిత నాకానెన్ఱు కరుత్తు.॥ ౨౫॥

అ॥ (టీ॥) ఇప్పర్చిరాది గతిపూర్వక భగవత్ప్రాప్తియై స్వానుసన్ధానద్వారా దర్శిప్పిక్కిఱార్ (పితృపథే) తి. పితృపథః - స్వర్గమార్గమాన ధూమాది మార్గమ్. సం॥ ధూమరాత్ర్యపరపక్ష దక్షిణాయన పితృలోకాకాశ చన్ద్రక్రమేణ స్వర్గారోహణ మార్గోయ స్సపితృయానమార్గః) పితృయానమాకిఱ, ఘటీయన్త్రమ్ - ఘూన్తైక్కుణ్ణికై. (సం॥ జలోద్ధారణసాధన యన్త్రవిశేషో ఘటీయన్త్రః) అదిలారోహమెన్న అవరోహమెన్న ఏతద్రూప పరిభ్రమఙ్గళాలుమ్, నిరయపదవియిల్ నిరన్తరమాక పోక్కువరుక్కైయాకిఱ పర్యాయఙ్గళాలుమ్, అధిగత పరిశ్రాన్తిఙ్, నఃమికవుమిళైత్తనమైత్ర, (సం॥ తత్రయథా ఆరోహన్త్యవరోహన్తి చ తత్తుల్యాః పరిభ్రమణైః) నిరయస్య - రౌరవాదేః, పదవ్యాం నిరన్తరైః - అనవరతం క్రియమాణై ర్గతాగతరూపైస్సఞ్చారైః (ప్రాప్తపరిశ్రమాణానః,) స్వయమేవ ఆజ్ఞాధరైః - ఆజ్ఞానువర్తిభి రాతివాహికైః పురుషైః, అతివాహ్యా - సత్కారపూర్వకమాక లీలావిభూతియైక్కడత్తి,

స్సుఖయతి నిజచ్ఛాయాదాయీ స్వయంహరిచన్దనః ॥ ౪౫ ॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్ర స్వతన్త్రస్య

శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య

కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే

గతిచింతనాధికార ఏకవింశః

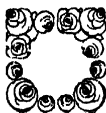
....

(సం॥ అతివాహ్య - స్వపదం ప్రాపయ్య) హరిచన్దనః-హరిచన్దనస దృశోనానథగవాన్, యద్వా,హరియాకిఅచన్దనమ్, నిజచ్ఛాయాదాయీ-స్వపాదచ్ఛాయాందత్వా, యావత్కాలమ్ సుఖయతి-నిజకైఙ్కర్య సామ్రాజ్యసుఖం ప్రాపయతి ఏకాన్తే. (స్వా॥ స్వయమిత్యనేన నపురుషాన్తరముఖేన నవాసోపాధికతయా, కింతు స్వతఏవేతి గమ్యతే ॥ ౪౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయ సారవ్యాఖ్యాన సఙ్గ్రహే

— గతిచిన్తనాధికార ఏకవింశః —

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ.

(౧) నిశ్శేషం కర్మనాశే వపురిహ జహతి సూక్ష్మదేహానువృత్తే ర్నాపేక్షా నిష్ఫలత్వా దథభవతి తదా కర్మనాశోఽత్తి దాస్థ్యమ్ । కించైన్మార్గచిన్తా క్వపున రుపకరో త్యస్య భక్త్యఙ్గభూతా తస్మా ద్వ్యర్థోవిచారః పరమపదసృతే రిత్యతః క్షిప్యతేఽత్ర ॥ ౧౨ ॥

(౨) నిష్క్రాన్తో బ్రహ్మనాడ్యా రవికిరణ మథాలమ్బ్య తస్యాం నిబద్ధం గచ్ఛన్ క్షిప్తేషు తుల్యం పథిరుచిరపురః ప్రస్థితస్స్వామి సేవీ । ప్రత్యుద్యాతోఽర్చిషా ప్రాగ్భయ భరవినమన్మాలి తద్దత్త పూజాం స్వీకుర్వాణస్ససీమావధి మధిగమితో నిస్సర త్యూర్ధ్వ మస్మాత్ ॥

(3) ఏవం ఘస్రాచ్ఛపక్షోదగయనశరదాం దేవతై ర్నీయమాన స్స్వే స్వే స్థానాపతద్భి స్సబహుమతి తతో యాతి వాతం సమేతమ్ । తేనాప్యత్యాదృతోఽసౌ రథపద సుషిరప్రాయ మార్గేణ తస్మా న్నిర్గత్యోర్ధ్వం క్షణేనా విశతి ఘృణిమయం మణ్డలం చణ్డభానోః ॥

(౪) పూజాం రాజాత్మజార్హా మిహ భజతి తతో మధ్యరన్ధ్రా ద్వినిర్య న్నారా దారాధితశ్చోత్పతతి హిమరుచా దున్దుభిచ్ఛిద్ర మధ్యాత్ । తోషాచ్ఛేషాధ్వనేతాఽభిసరతి త మథో వైద్యుతోఽమా నవాఖ్య స్స్వస్థాన స్థా స్సహాయా వరుణ హరి సరోజాసనా స్తస్య క్లృప్తాః ॥

(౫) తేనైవప్రాపితోఽసౌ త్వరిత మథతపః పారసీమాస్రవన్తీం తత్రైనం సూక్ష్మదేహం త్యజతి భగవతా స్థాపితం మార్గగత్యై । ఏతాం సద్యోఽవగాహ్యా మృతమయ విరజాం దివ్యదేహంచ లబ్ధ్వా సంస్పృష్టో వాసనాం తాం విసృజతి స పవిత్రేణ హస్తేన తేన ॥

(౬) పశ్చాద్వైరంమదీయే సరసికృతపదో యాతి చాశ్వత్థవృక్షం భూషా స్రగ్వస్త్ర చూర్ణాఞ్జన కలితకరా ణ్యప్సర స్త్రీ శ్శతాని । ప్రత్యుద్గమ్యాత్ర పఞ్చ స్థిరతటి దుపమా న్యాత్మ లావణ్య వేణ్యా బ్రహ్మాలఙ్కార భేదై రకృత జనపదే తం పరిష్కుర్వతేచ ॥ ౧౦౬ ॥

(౭) అణ్డాన్తశ్శిల్పిజాతే రతిపతిత మనోభూమి సమ్భావనాని
క్రీడాస్థానాని పశ్య న్ననిమిష నయన స్తత్ర తత్రాద్భుతాని ।
నానా నాథాపదానా కలిత వికసిత స్వర్ణ పాథోజ రిఙ్గ
ద్భృఙ్గీసఙ్గీతభఙ్గీ మధురసమధురాన్ దివ్యలీలా తటాకాన్ ॥ ౧౦౮ ॥

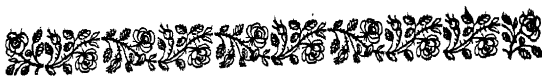
(౮) చేలత్పుంస్కోకిలానాం గళతల విగళత్సామగాన ప్రభేదై
రుద్మక్తైరాకర్ణ్యమానైః క్షణవిరత నిజామ్నాయ వాచాం విచారైః ।
హృద్యా నుద్యానవర్గానపి కృతజనతా శ్లాఘ్య సంస్పర్శ శయ్యా
నద్రాన్మన్ద్రా నిలాన్దోళిత విటపిశిఖా నిష్పత త్పుష్పతల్పా ॥ ౧౦౯ ॥

(౯) కల్యాణార్థైః ప్రదీపైః కరకమల ధృతైశ్శాతకుమ్భైశ్చ కుమ్భైః
కృత్వాఽగ్రే దివ్యనారీ స్సరయ మభిపత త్సూరిభి ర్శ్లాఘ్యమానః ।
ముక్తాధ్వేన్ద్ర ప్రజాపత్యభిధ హరిపురీ గోపుర ద్వారపాభ్యా
మానద్ధం మణ్డపం దాక్షిణ్యమతిశతధా సూరిజుష్టం ప్రవిష్టః ॥ ౧౧౦ ॥

(౧౦) పర్యఙ్కే తత్ర దివ్యే మహతి సరసిజే హంసడిమ్భానుకారి
స్మేర శ్రీ చామరోద్యత్కరతల విమలా ద్యైధమానాష్ట పత్రే ।
నిత్యావిర్భూతగన్ధే వితతఘృణి ఫణారత్న విద్యోతితాశే శేషేస్వా
సీన మేషోఽను భవతి మహితం శ్రీపతిం సూరిబృన్దైః ॥ ౧౧౧ ॥

(౧౧) చిన్తాస్యా దర్చిరాదే రధికృతిఘటికా ప్రాక్ప్రవృత్తేః పరస్తా
త్ప్రాప్త్యై తత్సుమూర్ధే విరచయతి భృశోత్కణ్ఠితత్వాం త్వరాంచ ।
శ్వేతద్వీపాది భాజాం ద్రుహిణపదజుషాం చాపరేషా మయోధ్యా
జన్తూనాం భారతాద్యా పరిసరణయ స్త్రైర్విచిన్త్యావిముక్తేః ॥ ౧౧౨ ॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలకకపిస్థలం రఙ్గనాథార్య ప్రణీతాయాం
శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్
గతిచిన్తనాధికారం ఏకవింశః.

శ్రియై నమః.

పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారః.

వితమసి పదే లక్ష్మీకాంతం విచిత్రవిభూతికం

సచివగమిత స్సంపద్యావిర్భవత్సహజాకృతిః ।

(దీ) అర్చిరాదికయా గత్యా ప్రాప్తస్యాస్య పరంపదమ్ । పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మానుభవో௨థ ప్రకాశ్యతే॥ (సం) ఏవ మర్చిరాదినా పరమపదం ప్రాప్తస్య పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవ ప్రకారం వక్తు మధికారాన్తర మవసర సఙ్గత్యా ఆరభమాణః ప్రతిపాద్యం సఙ్గృహ్ణాతి (వితమసీ) తి. (స్వా॥ అస్మిన్ శ్లోకే "కార్యం బాదరి రస్య గత్యుపపత్తేః" ఇత్యధికరణమారభ్య "అనావృత్తి శ్శబ్దా దనావృత్తిశ్శబ్దాత్" ఇత్యధికరణపర్యన్తాధికరణార్థాః క్రమేణోచ్యన్తే.) వితమసి - తమోగుణ రహితే శుద్ధసత్త్వమయే, పదే - పరమపదే, (స్వా॥ ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్" దిత్యుక్తే తమశ్శబ్దవాచ్య ప్రకృతి మణ్డలోత్తీర్ణే స్థానే వర్తమానమ్) (వి॥ సచివ గమితః - అతివాహికైః క్రమేణ సత్కారపూర్వకం ప్రాపిత స్సన్, విచిత్ర విభూతికమ్ — ఆశ్చర్యావహ లీలాభోగ విభూతి యుక్తమ్) (స్వా) "సహస్ర శీర్షా పురుషః" ఇత్యారభ్య వివిధ విచిత్ర సంస్థాన లీలాభోగహేతు విభూతి విశిష్టతయా ప్రతిపన్నమ్. లక్ష్మీకాంతమ్ - "హ్రీశ్చతే లక్ష్మీశ్చపత్న్యౌ" విత్యుత్తరానువాకే లక్ష్మీనాయకత్వేన ప్రసిద్ధమ్. కాన్తశబ్దేన లక్ష్మ్యా అపి స్వయం పరణ యోగ్యతయా కైముత్యే నేతరాన్ ప్రతి భోగ్యతమత్వం వ్యజ్యతే. అనేన లీలావిభూత్యన్తర్గత కార్యబ్రహ్మవ్యావృత్తిః, నిర్గుణ బ్రహ్మణ స్తుచ్ఛతాచ ద్యోత్యతే. సచివగమితః - "తస్యదేవా అసన్ వశే, సర్వే స్మైదేవా బలిమాహన్తి" ఇత్యాదిభిరుక్తసచివరూపార్చిరాది దైవైర్గమితః-ప్రాపితః ముక్త ఇతివిశేష్యపద మధ్యాహార్యమ్. అనేన "కార్యంబాదరిః" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. సమ్పద్య - 'పరంజ్యోతిరుపసమ్పద్య స్వేనరూపేణాభినిష్పద్యతే॥ సఉత్తమఃపురుషః' ఇతివాక్యోక్తరీత్యా పురుషోత్తమం శ్రియఃపతిం పరంబ్రహ్మ సమ్పద్య-ప్రాప్య, నిశ్శేషావిద్యానివర్తనేన, ఆవిర్భవత్సహజాకృతిః - ఆవిర్భవన్తి సహజా-నత్వాగన్తుకా, అకృతిర్యస్యసః, అనేన "సమ్పద్యావిర్భావస్స్వేనశబ్దాత్"

స్ఫుటతదపృథక్సిద్ధి స్సిద్ధ్యద్గుణాష్టక తత్ఫలో
భజతి పరమం సామ్యం భోగే నివృత్తి కథోజ్ఝితమ్ ॥ ౪౭ ॥

ఇత్యధికరణసిద్ధస్స్వస్వరూపావిర్భావ ఉక్తః. (వి॥ ఆవిర్భూత దేవాది శరీరవ్యావృత్త స్వాసాధారణ జ్ఞానానన్దాకారః) స్ఫుటతదపృథక్సిద్ధిః, స్ఫుటా - ప్రత్యక్షితా; తేన - బ్రహ్మణా, అపృథక్సిద్ధిః - పృథగ్వ్యపదేశానర్హా సంశ్లేష విశ్లేషౌ యస్యసః. (వి॥ప్రత్యక్షభూతపరమాత్మ పృథగ్భావః, ప్రత్యక్షితశరీరశరీరిభావ ఇత్యర్థః) అనేన "అవిభాగేనదృష్టత్వాత్" యిత్యధికరణార్థ ఉక్తః. సిద్ధ్యద్గుణాష్టక తత్ఫలః - సిద్ధ్యన్తిగుణాష్టకాని ప్రకరణే బ్రహ్మసమ్బన్ధితయా శ్రుతాని అపహత పాప్మత్వాదీని తత్ఫలానిచ- "సఏకధా భవతి త్రిధా భవతి ॥ సఙ్కల్పాదేవాస్య పితరస్సముత్తిష్ఠన్తి జక్షత్ క్రీడన్ రమమాణః" ఇత్యాదిభి రుక్తా స్సఙ్కల్పాదేవ మాతాపిత్రాది సృష్టి సశరీరత్వాశరీరత్వాదిరూప ఫలపర్వ విశేషా యస్యసః. (వి॥ సిద్ధ్యదభివ్యక్తం, గుణాష్టకమ్ -"అపహతపాప్మా విజరో విమృత్యుర్విశోకో విజిఘత్సోఽపిపాస స్సత్యకామ స్సత్యసఙ్కల్ప" ఇతి ప్రజాపతి వాక్యోక్త గుణాష్టకమ్, తత్ఫలమ్, - కైఙ్కర్య పర్యన్త పరిపూర్ణానుభవో యస్యస తథోక్తస్సన్) అత్ర గుణాష్టకేత్యనేన "బ్రాహ్మేణ జైమిని రుపన్యాసాదిభ్యః ॥ చితితన్మాత్రేణ ॥ ఏవమప్యుపన్యాసాత్" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. తత్ఫలేత్యనేన "సఙ్కల్పాదేవ తచ్ఛ్రుతేః" ఇత్యధికరణార్థః. "అభావం బాదరిః ॥ భావం జైమినిః ॥ ద్వాదశాహవదుభయవిధం" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. నివృత్తి కథోజ్ఝితమ్ - పునశ్చ సంసారాపత్తి గన్ధరహితమ్, భోగే - (వి ॥ భోగమాత్రే) బ్రహ్మణా పరమం సామ్యం భజతి నతుజగత్కారణత్వాదినా, అత్ర "భోగే పరమం సామ్య" మిత్యనేన "జగద్వ్యాపార వర్జం ప్రకరణాదసన్నిహితత్వాచ్చ ॥ భోగమాత్రసామ్య లిఙ్గాచ్చ" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. నివృత్తి కథోజ్ఝిత మిత్యనేన "అనావృత్తిశ్శబ్దా దనావృత్తిశ్శబ్దాత్" ఇత్యధికరణార్థశ్చానుసంహితః. ఇవ్వళవాల్ కార్య బ్రహ్మ విలక్షణపర బ్రహ్మశబ్దాభిధేయా ఉపాకృతదేశ విశేషవర్తి భగవత ఏవార్చిరాది గతిప్రాప్యత్వమెన్నుమ్, పితృలోకసృష్ట్యాది వ్యాపార మావిర్భూత స్వరూపస్య బ్రహ్మానుభవ పరీవాహరూప కైఙ్కర్యమెన్నుమ్, పరమసామ్యం భోగమాత్రత్తిలే ఎన్నుమ్, అతవేజగత్కారణత్వాదికళిలై ఎన్నుమ్, ఏవంభూత భోగవిశేషమ్ ప్రాప్తనుక్కు స్వేచ్ఛయాలేతాన్ పరేచ్ఛయాలేతాన్ పునరావృత్తి యిల్లై ఎన్నుమ్ శొల్లప్పట్టదు ॥౪౭॥

ఇగ్గతివిశేషత్తాలే శేషవనుడైయ పరిపూర్ణానుభవమ్ ఇరుక్కుమ్పడి యెజ్గనే యెన్నిల్ ? “ అనైత్తులకుముడైయ అరవిన్దలోచననై త్తినైత్తనైయుమ్ విడాళ్ ” ఇత్యాదికళి ల్పడియే సర్వదేశసర్వకాల సర్వావస్థైకళిలుమ్ సర్వేశ్వరనై అనన్తజ్ఞానవిగ్రహ గుణవిభూతి చేష్టితజ్గళిలొన్రుమ్ కురైయామల్ నిరతిశయ భోగ్యమాక విషయీకరిత్తుక్కొణ్డిరు

అ॥ (వ్యా) ఏవం శ్లోకే సజ్గ్రహీతం కైజ్కర్యపర్యన్త పరిపూర్ణానుభవ రూపఫలం విస్తరేణ ప్రశ్నపూర్వకం దర్శయతి (ఇగ్గతివిశేషే) త్యాదినా. (వి) శేషవనుడైయ - గతస్య, అనైత్తులకుముడైయ - సర్వలోక విశిష్టమ్, (వ్యా॥ విభూతిద్వయవిశిష్టనాన) అరవిన్ద లోచననై - అరవిన్ద లోచనమ్, తినైత్తనైయుమ్ - తిలాంశమ్, ఏకదేశమపి , విడాళ్ - నపరిత్యజన్తి, సర్వవిధ కైజ్కర్యత్తైయుమితి సముచ్చయేనానుభవోఽపి సజ్గృహీతః. (వ్యా) సర్వేతి = దేశవిశేషేవా కాలవిశేషేవా అవస్థావిశేషేవా సంసారదశైయిల్ పోలే సజ్కుచిత విషయత్వమన్రిక్కే కరుత్తు. నిరతిశయేతి = తృణలోష్టాద్యనుభవమ్పోలే యన్రిక్కే నిరతిశయ భోగ్యత్వ ప్రకారకమెన్రపడి. (వి॥ కురైయామల్ - న్యూనతా రాహిత్యేన) అత్ర “సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థైకళిలుమ్ సర్వేశ్వరనుడైయ సర్వవిధ కైజ్కర్యత్తైయుమ్ గద్యత్తిలే పలకాల మరుళిచ్చెయ్దా” రితి సామ్ప్రదాయికః పాఠః, కేషుచిత్కోశేషు “సర్వావస్థైకళిలుమ్ + విషయీకరిత్తుక్కొణ్డిరుక్క” మిత్యాది “మున్బు శొన్న కైజ్కర్యమ్ + పరీవాహమెన్రుమిడత్తై గద్యత్తిలే” ఇత్యన్తం పరిపూర్ణానుభవ ప్రకార వివరణ రూపోగ్రన్థః ప్రక్షిప్తోదృశ్యతే. సోఽపి వ్యాఖ్యాయతే.)

అ॥ (వ్యా) ఇగ్గతివిశేషత్తాలే దేశవిశేషం ప్రాప్తనుక్కీశ్వర నన్రాకిలన్రో తనక్కీశ్వరానుభవమ్ పురుషార్థమావదు ? నిరఞ్జనః పరమం సామ్య ముపైతి” ఎన్రీశ్వరనోడు పరమసామ్యం శొల్లుకైయాలే తనక్కు మీశ్వరత్వముణ్డాకైయాల్ స్వసమానేశ్వరాన్తరానుభవమ్ పురుషార్థమాక మాట్టుమో ? పరమసామ్యమ్ శొల్లుకిరదు పురుషార్థ ప్రకరణమాకైయాలే భోగాంశత్తిలే ఈశ్వరనోడు పరమసామ్య పరమాకైయాల్ విరోధమిల్లై ఎన్రి లప్పోదు యత్కిఞ్చిద్ధర్మసామ్యత్తై

కూ॥ ఇవ్వనుభవమ్ ఇవనుక్కుమ్ ఈశ్వరనుక్కుమ్
అత్యంత తుల్యమాకైయాలే పరమసామ్యమ్ శొల్లుకిఱదు
" ఉణర్ ముழுనలమ్ " ఎన్నుమ్, « నిరస్తాతిశయాహ్లాద
సుఖభావైక లక్షణా । భేషజం భగవత్ప్రాప్తి రేకాన్తా

పరమసామ్యమెన్ఱు శొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వనుభవ) మితి. ఇవ్వనుభవమ్= నిరతిశయభోగ్యత్వ ప్రకారక విగ్రహగుణవిభూతి సకలాకారవిశిష్టేశ్వరానుభవ రూపభోగమ్, అత్యన్తేతి = అత్యన్తసామ్యత్తై పరమ సామ్యమెన్ఱు శొల్లక్కుఱైయిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. ఈశ్వరనుమ్ విశిష్టస్వస్వరూపత్తై నిరతిశయ భోగ్యతయా అనుభవిక్కైయాలే ఇవ్విరువరుమిదు అత్యన్తతుల్యమెన్ఱపడి. (వి॥ విగ్రహ గుణ విభూతి చేష్టితానాం మధ్యే కస్యచి దంశస్యాపరిత్యాగేన విషయీకరణ విశిష్ట భగవదనుభవకి పరమ సామ్యమితి సార్వజ్ఞస్యోభయో స్తుల్యత్వా త్తదనుభవ జనితానన్దస్య చోభయో స్తుల్యత్వా దిదమేవహి భోగసామ్య మితి వివక్షితమ్. ఇయాన్ పరం విశేషః, భగవత స్సర్వమిదం, మదీయ మిత్యానన్దః, దాసానాంతు మత్స్వామిన స్సర్వ మితి తాదృశానన్దే నకించిదపి తారతమ్య మితి హృదయమ్.)

అ॥ ఇప్పడి విశిష్ట బ్రహ్మత్తై భోగ్యతయా ఽనుభవిక్కక్కూడుమో ? ముక్తనుక్కు స్వాత్మా అనుకూలతయా స్వప్రకాశనాకైయాలే భోగ్యనానాలుమ్ బ్రహ్మస్వరూపమ్ భోగ్యమెన్గైక్కు ప్రమాణముణ్డో ? ఉణ్డానాలుమ్ తదనుబన్ధి గుణ విగ్రహ విభూత్యాదికళుక్కు భోగ్యతై ఎజ్ఞనే ? ఎన్ఱు శఙ్కిత్తుత్తరము + ర్ (ఉణర్ ముழுనల) మిత్యాదినా. ముழுనన్గిఱదు కాకాక్షిన్యాయత్తాలే ఉభయత్రాన్వయిక్కిఱదు ముழுఉణర్ - కృత్స్నంశముమ్ జ్ఞానస్వరూపమ్, ముழு నలమ్ - కార్త్స్న్యేనా నన్దస్వరూపమ్. నిరస్తేతి శ్రీవిష్ణుపురాణ వచనమ్. నిరస్తాతిశయాః — ఉత్కృష్టాన్తరరహితాః, (సం॥ ఆహ్లాదః - సన్తోషః) అస్యేష మహ్లాదజనకతయా సుఖభావైకలక్షణా, (సం॥ సుఖభావః - సుఖత్వమ్, తదేక నిరూప్య విషయిణీ సదా ఽనుభవేపి స్వవిషయానుభవాభిలాషాయా ఏవ ఉత్తరోత్తర మభివర్ధనః రీతి సుఖభావైకలక్షణేత్యుక్తిః, అతఏవనిరస్తాతిశయాహ్లాదా- స్వజనాహ్లాదాతిరిక్తాతిశయితాహ్లాదశూన్యా, శబ్దాదివిషయానుభవరూపవ్యాధినివర్తికా, ఏకాన్తా -గుణవిగ్రహాద్యనుభవరాగస్యాప్యనుపయుకరీ) ప్రయోజనాన్తరగన్ధరహితా,

త్యన్తికీమతా" ఎన్నుమ్ శ్లోకత్తిలపడియే భగవత్స్వరూపమ్ భోగ్యమాక ప్రాప్తమ్. మఱ్ఱుళ్ళవై భోగ్యమావ్వడి యెఙ్గనే యెన్నిల్? రాజమహిషిక్కు రాజా భోగ్యనానాల్ అవనుక్కభిమతఙ్గళాయ్, అవనుడైయ భోగత్తుక్కు ఉప్పాన భోగోపకరణ భోగస్థానాదికళుమ్, ఇవళుక్కుమ్ అనుకూలమాయిరుక్కుమాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ భగవత్స్వరూపానుబన్ధికళానవై యెల్లామ్ భోగ్యమాకక్కడవై యుళ్ళై. ఇప్పడి సర్వప్రకారవిశిష్టనాయ్ క్కొణ్డు సర్వేశ్వరన్ భోగ్యనెన్నుమిడమ్ శ్రుతిస్మృత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. ఇవ్వర్థత్తై భూమాధికరణ

ఆత్యన్తికీ — సర్వకాలానువృత్తా, (సం||) యావదాత్మభావినీ ఇతి మతా; భగవత్ప్రాప్తిః - సంసారవ్యాధిభేషజమిత్యర్థః. (వి|| భగవత్స్వరూపమితి = యథా "పురాభూదసామ్యకం ప్రథమ మవిభిన్నాతను" రితిన్యాయేన తాదృశావస్థాయాం ప్రియాయాః ప్రియస్వరూపం భోగ్యం తథా భగవత్స్వరూపం భోగ్యమిత్యర్థః.)

అ|| రాజావినుడైయ భోగత్తుక్కు ఉప్పానవైయుమ్ కదాచిద్రాజావుక్కు అనభిమతమాకి లనుకూలమాకమాట్టాదే? ఎన్నవ + ర్ (అవనుక్కభిమతఙ్గళా) యితి. యద్వా—భోగోపకరణత్వాదేవ అభిమతఙ్గళాయెన్ను హేతు హేతుమద్భావేన అన్వయిక్కవుమామ్.

అ|| ఇప్పడి లోకదృష్ట ప్రక్రియైయై అతీన్ద్రియ భగవద్విగ్రహ విభూతిగుణాది కళిలే సఞ్చరిప్పిక్కప్పోమో? అప్పడియాకిల్, రాజ్యభోగ్య వస్తువిశేషమ్ వ్యాధ్యాది దశైయిలే రాజపత్నిక్కు ప్రతికూలమాయుమ్ కాణ్కైయాలే వైపరీత్యం ప్రసజ్జియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడీ) తి. "సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్ సహ, బ్రహ్మణా విపశ్చితా || రసగ్ హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీభవతి || నపశ్యో మృత్యుం పశ్యతి నరోగం నోతదుఃఖతామ్ || సర్వం హ పశ్యః పశ్యతి సర్వమాప్నోతి సర్వశః" ఇత్యాది శ్రుతిస్మృతి సిద్ధమెన్నపడి.

ఇప్పడి సర్వప్రకార విశిష్టసర్వేశ్వరన్ భోగ్యనాకిల్ సూత్ర భాష్యాదికళిలే శొల్లవేణ్డావో? ఎన్న (సం||) ఉక్తార్థస్య న్యాయానుగృహీత శ్రుతి సిద్ధత్వేన భాష్యకృదభిమతత్వమాహ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. "యత్ర నాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యద్విజానాతి" తి శ్రుతి వివరణరూపే ఽయమర్థ ఇత్యాదికే జగన్నిరతిశయప్రీతయే భవత్యేవేత్యన్త భూమాధికరణ భాష్య ఇత్యర్థః. (విస్తరస్తు వివరిణ్యా మనుసన్ధేయః)

త్తిలే సాధిత్తరుళినార్. ఇవఱ్ఱిల్ నిరతిశయానుకూల్య త్తాలే పరమప్రాప్యమాకైయాలే భగవత్స్వరూపత్తై పరమ పదమ్ ఎన్గిఱదు. ఇబ్భగవత్స్వరూపత్తినుడైయ పరిపూర్ణాను భవమ్ పెఱువదు భోగ్యతమమాయ్ సర్వోత్తరమాన్ ఇరు ప్పదోరు స్థానవిశేషత్తిలే శెన్ఱాలాకైయాలే అన్ద స్థాన విశేషత్తైయుమ్ పరమపదమ్ ఎన్గిఱతు. ఇవ్వనుభవత్తుక్కు ఆశ్రయమాయ్ కొణ్డు అనుభావ్యమాకైయాలే భగవద్వి భూతిభూతమాయ్ జ్ఞానానన్దలక్షణమాన తన్ స్వరూపత్తైయుమ్

అ॥ ఇప్పడి సర్వప్రకార విశిష్ట బ్రహ్మానుభవమే పరమప్రాప్యమానాల్ విష్ణ్వాఖ్యం-పరమం పదం ॥ విష్ణోః పదే పరమే ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥ యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ '' ఇత్యాదికళిలే పరమప్రాప్యనాచియాన పరమపద శబ్దత్తాలే తుల్యమాక భగవత్స్వరూపత్తైయుమ్ స్థానవిశేషత్తైయుమ్ జీవస్వరూపత్తైయుమ్ పరమపదమెన్ఱు శొల్లక్కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (నిరతి శయానుకూల్యత్తాలే) ఇత్యాదినా. ఇవఱ్ఱిల్-ఏవ్వాత్మస్వరూప విగ్రహగుణ విభూ త్యాదిషు మధ్య ఇత్యర్థః. నిరతిశయానుకూల్యం గుణవిగ్రహయోగవ్యవిశిష్టమితి స్వరూ పత్తై ఇత్యుక్త్యా తౌ చ లక్షితౌ. స్థానవిశేషస్వరూపయోః పరమపద శబ్ద బోధ్య త్వేన బద్ధదశాయామపి నిరతిశయానుకూల్యం భగవత్స్వరూపస్యైవేత్యభిప్రేతమ్) పరమప్రాప్యమాకైయాలే స్వరూపం పరమపద శబ్ద ముఖ్యార్థమ్. (వి॥ పద్యతే గమ్యత ఇతి పదమ్, (ప్రాప్యం-పరిపూర్ణానుభవప్రాప్తిః, స్థానవిశేషత్తిలే శెన్ఱాల్- స్థానవిశేషే ప్రవిష్టే సతి.) స్థానవిశేషం తదుపయుక్తమాకైయాలుమ్ సర్వో త్తరస్థానమాకైయాలుమ్ ఇవ్విశేషద్యోతనార్థముపచారత్తాలే పరమపదమెన్ఱు శొల్లు కిఱదు జీవస్వరూపమ్ పరమప్రాప్య భగవదనుభవాశ్రయితయా ఉచిదాత్య వృత్త జ్ఞానానంద లక్షణ విభూతితయా చ విశేషద్యోతనార్థముపచారత్తాలే పర మపదమెన్ఱు శొల్లప్పడుమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ అనుభవత్తుక్కు-ఆశ్రయమాయ్ కొణ్డు అనుభావ్యమాకైయాలే- అనుభవాశ్రయతయా స్వరూపస్యానుభావ్యత్వాదిత్యర్థః బద్ధదశాయాం న తాదృశానుభవాశ్రయానుభావ్యత్వమితి న పరమపదత్వమ్.)

పరమపదమ్ ఎన్నిఅదు. ఇవైమూన్ఱుక్కుమ్ మఱ్ఱుముళ్ళ వఱ్ఱుక్కుమ్ ప్రాప్యత్వమాత్రమవిశిష్టమ్. ఇప్పడి భగవత్స్వరూప గుణ విగ్రహాదికళుమ్ శుద్ధ సత్వాశ్రయమాన నిత్య విభూతియుమ్ స్వస్వరూపముమ్ భోగ్యమానాలుమ్ ప్రతికూలమాక ప్రత్యక్షాది ప్రమాణ సిద్ధమాయ్ ముముక్షువుక్కు త్యాజ్యమాక శాస్త్రజ్గళిల్ శొల్లప్పట్ట లీలా విభూతియిల్ పదార్థజ్గళ్ ముక్తనుక్కు భోగ్యమాకక్కూడుమోవెన్నిల్ ? అదిలుమ్ కుఱైయిల్లై. పిత్తోపహతనుక్కు ప్రతికూలమాన పాల్ పిత్తమ్ శమిత్తాల్ అనుకూలమామాప్పోలవుమ్ సార్వభౌమనాన పితావినుడైయ శిఱైక్కూడమ్ శిఱైక్కిడక్కుఱ రాజకుమారనుక్కు అప్పోతు ప్రతికూలమాయ్

అ॥ ఇప్పడి పరమపద శబ్ద మౌపచారికమాకిల్ ప్రాప్యత్తైయిట్టుక్కైయాలే ప్రకృతి కాలాదికళిలుమ్ పరమపదశబ్దప్రయోగమ్ ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ + ర (ఇవై మూన్ఱుక్కు) మితి. ప్రాప్యత్వమాత్ర మవిశిష్టమ్ - విశేష విశిష్టం నభవతి. ఇవై మూన్ఱుక్కు మితరాపేక్షయా ప్రాప్యత్తైయిట్టే పూర్వోక్త విశేషమిట్టుక్కైయాలే అజ్గే ఔపచారికప్రయోగం విశేషద్యోతనార్థతయా సార్థకమానాలుమ్ ఇతరజ్గళిలే ప్రయోజనమిల్లామైయాలే ఔపచారికప్రయోగం కూడాదెన్ఱు కరుత్తు. (ప॥) మఱ్ఱుళ్ళ వఱ్ఱుక్కుమ్-విభూతిచేష్టితాదీనామిత్యర్థః. స్వస్వరూపే విభూతి భూతమాయిత్వస్కిత్యక్తా భోగోపకరణత్వేన బద్ధదశాయామ్ నామరూపవ్యాకరణాద్యర్థానుప్రవేశ ద్వారత్వాకృతి లీలోపకరణత్వేనచ ఉపాదేయత్వ శ్రుతా.

అ॥ ముక్తం ప్రతి త్యాజ్యతయోక్తానాం లీలావిభూతి గతపదార్థానాం తంప్రతి భోగ్యత్వ మాక్షిప్య సమాధత్తే (ఇప్పడీత్యాదినా + ఉపపన్న) మిత్యన్తేన. లీలావిభూతి గత పదార్థా అనుకూలవర్గతయా ప్రతికూలవర్గతయా విభక్తా ఇతి క్షీరం కారాగృహంచ దృష్టాన్తితమ్. ప్రకృతి విముక్తస్య కర్మసమ్బన్ధరూప దోషాభావ గమాత్స్వేన తుల్యభోగతయా భగవత్తైవావస్థానాచ్చ భగవత ఇవ ముక్తస్యచ లీలావిభూతిరప్యనుకూలైవేతి భావః. బ్రహ్మణి సక్తచిత్తానాం లీలావిభూతావపి స్త్రీయాదివ క్వచిద్విషయే సాపేనుకూలత్వాభిసన్ధి ర్భగవదనుకూలత్వ ప్రసక్తి

రాజా శిఱైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ పుఱప్పడవిట్టుకన్ను తుల్య భోగనాక వైత్తవళవిల్ శిఱైక్కూడమాన కోప్పుకళ్కైయా దిరుక్కచ్చెయ్దే పీతావిఱ విభూతియెన్ఱ అనుకూలమానా ప్పోలవుమ్, “యస్త్వయా సహ సస్వర్గో నిరయో య స్త్వయా వినా” ఎన్ఱుమ్ “నహి మే జీవితేనార్థో నైవార్థై ర్నచ భూషణైః। వసంత్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్” ఎన్ఱుమ్ “ఏఱాళుమిఱైయోనిలుమ్” శొల్లుకిఱ పడియే భగవత్సాన్నిధ్యమత్తిక్కే తాన్ నిర్పాతు కర్మానుమాపమాక త్తనక్కు ప్రతికూలమాయుమ్ అల్లాదనుకూల మాయుమ్ తోన్ఱిన లీలా విభూతియిల్ పదార్థఙ్గళ్ ముక్త నాయ్ నిరంతర భగవదనుభవమ్ పణ్ణుకిఱ ఇవనుక్కు నిరతిశయ భోగ్యవర్గత్తిలే శేరుమైకె ఉపపన్నమ్.

కృతైవేతి ప్రదర్శనాయ “యస్త్వయా సహ” త్యాద్యుపన్యస్తమ్. (స్వా॥) సంసారదశైయిల్ స్వతస్సిద్ధానుకూల్యం తోత్తామైక్కు ప్రథమదృష్టాంతమ్. ఉత్క్రమణానన్తరం తానే లీలావిభూత్యన్తర్గతపదార్థఙ్గళుక్కు ప్రాతికూల్యప్రయోజక కర్మం కళ్ళికైయాలే స్వతస్సిద్ధానుకూల్యం తోత్త వేణ్డావో? ఎన్నిల్ శఙ్కా వారణార్థమ్ ద్వితీయదృష్టాన్తమ్. కారాగృహతుల్యమాన సూక్ష్మ శరీరం కళ్ళికైయాలే విరజాతరణానన్తరం తానే బ్రహ్మోపసమ్పత్తేః పూర్వమే స్వతస్సిద్ధానుకూల్యం తోత్తాదఙ్గైక్కాక తృతీయ దృష్టాన్తమ్. (శ॥ శిఱైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ - కారాగృహాత్, పుఱప్పడవిట్టు బహిర్నిర్గమయ్య, - ఉక్తనతుల్యభోగనాక - యథా సన్తుష్టోగచ్ఛేత్తథా, వైత్తవళవిల్ - విమోచనసమయే) రాజకుమారనుక్కు శిఱైక్కూడ విప్పోదు వేఱొరు ఆకారమాకైయాల్ అనుకూల మాక తోత్తామే? ఎన్నిల్ శఙ్కావారణార్థమ్ కోప్పుకళ్కైయాదే ఇతి. కోప్పు - ఆకారమ్ (సం॥) ఏఱాళుమిఱైయోన్ - వృషభవాహనో భూతగణాధిపః (వి॥ ఉపపన్నమ్ - లీలావిభూతిస్థ పదార్థానాం భోగ్యత్వేన ఉపస్థానమ్ ఉపపన్నమ్ ఇతి భావః.)

ఇప్పడి బద్ధరుక్కు ప్రతికూలమాయుమ్, అల్పానుకూలమాయుమ్, కర్మబన్ధమిల్లాదార్కు అనుకూలస్వభావమాయుమ్ ఇరుక్కై అప్పదార్థఙ్గళుక్కు భగవదిచ్ఛాసిద్ధమ్. ఇప్పడి స్వేచ్ఛాసిద్ధమాన ఆనుకూల్యత్తైయుడైత్తానతు ప్రకారఙ్గళెల్లామోడుమ్ కూడిన శ్రీమానాన నారాయణన్ ప్రాప్యనెన్నుమిడమ్ తిరుమన్త్రత్తిలుమ్ ద్వయత్తిలుమ్ చతుర్థ్యన్తపదఙ్గళిలే అభిప్రేతమ్.

అ॥ ఇప్పడి ఒరువస్తుతానే ఒరుకాలత్తిలే ముక్తనైప్పఱ్ఱ అనుకూలమాయుమ్ బద్ధనైప్పఱ్ఱ ప్రతికూలమాయుమిరుక్కై విరుద్ధమన్ఱో? ఏక కాలత్తిలే తానే ప్రాతికూల్య స్వభావముణ్డాకిల్ సర్వజ్ఞరాన నిత్యముక్తర్కళుక్కు ఇరణ్డుమ్ తోత్ఱవేణ్డావో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. బద్ధర్కు ఇప్పదార్థజాతం ప్రతికూలమాయిరుక్కక్కడవదెన్ఱు భగవదిచ్ఛా సిద్ధమాకైయాలే ఏకకాలత్తిలే భిన్నసమ్బన్ధి నిరూప్య ప్రాతికూల్యానుకూల్యఙ్గళుక్కు విరోధమిల్లై. బద్ధర్కు ప్రతికూలమెన్ఱు ముక్తాదికళుక్కుమ్ ప్రత్యక్షమాకైయుమ్ విరుద్ధమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. అనుకూలస్వభావేతి = ఆనుకూల్యం యావదాత్మభావియాయిరుక్కైయాలే స్వభావసిద్ధమెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడి సర్వప్రకార విశిష్ట ఈశ్వరన్ ప్రాప్యమెన్నుమిదు కూడుమో? రహస్యత్రయత్తిలే చతుర్థ్యన్త పదఙ్గళిలే కైఙ్కర్యత్తైయన్ఱో ప్రార్థిక్కిఱదు? అన్ఱి భావానుభవత్తుక్కు ప్రాప్యత్తై శొల్లవిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (స్వేచ్ఛాసిద్ధమాన)తి. పరేచ్ఛాసిద్ధమాకిల్ స్వాతన్త్ర్యప్రాప్తాన్తర సద్భావాత్ స్వప్రాప్యత్తైయే కూడాదొழియమెన్నపడి. కైఙ్కర్యపర చతుర్థియిలే యభిప్రేతమాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి అభిప్రేతమెన్ఱు శొల్లక్కూడుమో? స్ఫుటమాన కైఙ్కర్యపరత్వమనుభవం వినా అనుపపన్నమాకిలన్ఱో అభిప్రేతమెన్నలామిదు? ఇవ్వనుభవం కైఙ్కర్యత్తుక్కు కారణమాకైయాల్ కార్యభూత కైఙ్కర్యపర చతుర్థియిలే కారణముమభిప్రేతమెన్నిలప్పోదు అనుభవత్తైచ్చొల్లామాల్ ద్వయవివరణ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలే కైఙ్కర్యత్తైయే శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? శరణాగతిగద్యత్తిలే ప్రీతికారితం కైఙ్కర్యమెన్ఱు శొల్లుకిఱదువుమ్ విరోధియాదో? ఎన్నవ + ర్

మున్బుశొన్నకైఙ్కర్యమ్ ఇప్పడి పరిపూర్ణానుభవత్తాలే పిఱన్ద ప్రీతివిశేషత్తుక్కు పరీవాహమెన్నుమిడత్తై గ్రన్థత్తిలే పల కాలమ్ అరుళిచ్చెయ్దార్. ముక్తదశైయిలే శ్రుతిసిద్ధమాన జక్షణాదికళుమ్ జ్ఞాత్యాది సమ్పాదనఙ్గళుమెల్లామ్ పుణ్యపాపరూపకర్మనిరపేక్ష భగవదిచ్ఛానుగుణ స్వేచ్ఛామూలఙ్గళాకైయాలే కర్మఫలమన్ఱిక్కే అనుభవ పరీవాహమాన కేవలకైఙ్కర్యత్తిలే అన్తర్భూతఙ్గళ్. ఆకైయాల్ ప్రాప్తియాయిఱ్ఱిఱు యథాభిమతకైఙ్కర్యపర్యన్త పరిపూర్ణ బ్రహ్మ

(మున్బి) తి. అనుభవత్తాలే ఇతి = పరస్పరయా ఽనుభవ జనిత మాకైయాలే కైఙ్కర్యపర చతుర్థియిలే యభిప్రేతమెన్ఱు శొల్లప్పట్టైయిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) నను "జక్షత్క్రీడన్ రమమాణః స్త్రీభిర్వా యానైర్వా" ఇత్యాది కృత్యఙ్గళుణ్డాయిరుక్క కైఙ్కర్యపర్యన్తానుభవమెన్దెఙ్ఙనే? ఎన్న పరిహరిక్కిఱార్ (ముక్తదశైయి) లిత్యాది "సయది పితృలోకకామో భవతి ॥ సఙ్కల్పాదేవాస్య పితరస్సముత్తిష్ఠన్తే ॥ సయది స్త్రీలోకకామః ॥ సయది గీతవాదిత్రలోకకామః సఙ్కల్పాదేవాస్య" ఇత్యాదికళిల్ జ్ఞాత్యాది సమ్పాదనమ్ శొల్లిత్తే. (స్వా॥) కర్మఫలమల్లామైయాలే ప్రాకృతభోగ మన్ఱెన్ఱుకరుత్తు (సం॥) అభిమతానువర్తనస్యైవ కైఙ్కర్యత్వాత్ తత్తద్విగ్రహ పరిగ్రహేణ నిత్యానిత్య విగ్రహేణచ జక్షణాది విహరణ శీలః పరమపురుష స్స్వశేషభూతానపి స్వసమాన విహరణశీలాన్ కృత్వైవ ముక్తానపి సార్వభౌమవన మోదత ఇతి జక్షణాదయోఽపి కైఙ్కర్యఏవాన్తర్భూతా ఇతిభావః)

అ॥ ఇప్పడియానాల్ క్వచిత్క్వచిద్బ్రహ్మప్రాప్తిఫలమెన్ఱున్ శొల్లప్పట్టదు మో? పరమపురుషార్థమిరణ్డిల్లైయే? ఎన్నవరుళిర్ (ఆకైయా) లితి. (ప్ర॥ వి) భగవదిచ్ఛామూల స్వేచ్ఛామూలత్వాదిత్యర్థః. (సం) ఉక్తబ్రహ్మానుభవస్యయథాభిమతకైఙ్కర్యాకర్షకత్వాదిత్యర్థః. (దీ॥ ప్రాప్తియాయిఱ్ఱిఱు - పరబ్రహ్మప్రాప్తియాకనిర్ణయిక్కప్పట్టదు) అనన్తగరుడాదికళ్ పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్య మివనుక్కిల్లామైయాలే కైఙ్కర్యపర్యన్తానుభవమెఙ్ఙనే ఎన్ను శఙ్కైయామైక్కాక యథాభిమతేతి

సుభవమ్. ఇవ్వనుభవ ముక్తానాల్ పిన్బరు కాలత్తిలుమ్ అఱ్ఱియాదెన్నుమిడమ్ "ప్రాప్య తే పరమం ధామ యతో నావర్తతే యతిః ॥ మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయ మశాశ్వతమ్। నాప్నువంతి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః ॥ ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున। మాముపేత్య తు కౌన్తేయ పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ యదా స కేవలీ భూత్వా షడ్వింశమనుపశ్యతి। తదా స సర్వవిద్ధత్వాత్ పునర్జన్మ న విందతి ॥ గత్వాగత్వా నివర్తన్తే చన్ద్రసూర్యాదయో గ్రహాః। అద్యాపి న నివర్తన్తే ద్వాదశాక్షరచిన్తకాః" "వాయినాల్ నమోనారణా వెన్ఱు మత్తకత్తిడై క్కైకళ్ కూప్పి ప్పోయినాల్ పిన్నై ఇత్తిశైక్కెన్ఱుమ్ పుణ్ణైకోడు క్కిలుమ్ పోకవొట్టారే" ఇత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భగవదనుభవరూపప్రాప్తి పురుషార్థమానాలుమ్ "భోగే నివృత్తి కథోజ్ఝిత" మెన్ఱు నిత్యమాకచ్చొన్నదు కూడుమో? "కల్పకోటి సహస్రేషు విష్ణులోకే మహీయతే" ఎన్ఱుకాలావచ్ఛేదముమ్ పునశ్చ సంసారముమ్ విష్ణులోకం ప్రాప్తనుక్కు చొల్లవిల్లైయో? ఎన్నిల్ + 5 (ఇవ్వనుభవ) మిత్తి. పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవ మెన్ఱపడి. (దీ॥ యతిః - బ్రహ్మనిష్ఠః, సంసిద్ధిః - స్వరూప ప్రాప్తిః, కేవలీభూతః - ప్రకృత్యా విముక్తః.) సర్వబన్ధవినిర్ముక్తః, షడ్వింశమ్ - పరమాత్మానమ్, (దీ॥ అనుపశ్యతి - అర్చిరాదిగత్యాఽధిగమ్య సాక్షాత్కరోతి, సర్వ ప్రకారై స్సిద్ధత్వాత్ - సిద్ధిప్రాప్తత్వాత్.) వాయినాలిత్యాది = వాయినాల్ నమోనారణా వెన్ఱు - (వి॥ వాచా నమో నారాయణేతి, ఉక్త్వేతి శేషః) మత్తకత్తిడై. మస్తకమధ్యత్తిలే, కైకళ్ కూప్పి - (దీ॥ అఞ్జలిమేవ్వణ్ణి) ప్రహత్తి పణ్ణి ఎన్ఱపడి- పోయినాల్ - అర్చిరాదిమార్గత్తాలే పరమపదం శెన్ఱాల్, పిన్నై - పునశ్చ, ఇత్తిశైక్కు - ఇన్ద దేశత్తుక్కు, సంసారమణ్డలత్తుక్కెన్ఱపడి. (దీ) ఇన్ద దిక్కుక్కు-లీలా విభూతియిల్ పునస్సంసరిక్కైక్కెన్ఱపడి. పుణ్ణైకోడుక్కిలుమ్ - సంసరిత్తు మీళవుమ్ పరకిరేనెన్ఱారు వన్ఱు పుణ్ణైకోడుత్తాలుమ్ (వి॥ ఫలిభూకల్పనేఽపి) పోకవొట్టారికళ్.

భగవత్కైఙ్కర్యాన్తర్భూతమాన స్వచ్ఛన్ద విహారత్తాలే లీలావిభూతియిలే పుకున్దాలుమ్ ఇవ్వనుభవ సఙ్కోచాదికళ్ పెఱవామైయాలే పునరావృత్తి యిల్లై ఎన్గిఱదు. ఇప్పడి ఉత్తరావధియిల్లాత యివ్వనుభవమ్ పెఱువాఙ్కళుక్కు అన్తిమ శరీరమ్ దేవమనుష్యాదికళిల్ ఇన్నతిలే యెన్ఱు తెరియాదు. బ్రహ్మాదికళుక్కుమ్ మోక్ష ముణ్డు.

అ॥ (వి) తర్హి "ఇమాన్ లోకాన్ కామాన్నీ కామరూప్యనుసఞ్చరన్" ఇతి సర్వలోకసఞ్చారేణం కథ? మిథ్యాశఙ్కా కర్మోపాధికత్వాభావేన తత్పునరావృత్తిర్న భవతీత్యాహ (భగవత్కైఙ్కర్యే)తి. (స్వా॥ స్వచ్ఛన్దేతి - భగవదవతారమ్పోలే కర్మకృతమల్లామైయాలే ఎన్ఱపడి) పుకున్దాలుమ్ - ప్రవేశేఽపి, పెఱవామైయాలే-అనుత్పత్త్యా. (దీ) సఙ్కోచాదీత్యాదిశబ్దమ్ అనుభవాభావకైఙ్కర్యవిచ్ఛేదాది గ్రాహకమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి పూర్వోక్త ప్రకారేణ సర్వోత్కృష్టమాయ్ పునరావృత్తియిల్లాద వనుభవమ్ సర్వాధికారమాన ప్రపత్తిమాత్రత్తాలే అపకృష్టజన్మవాన్గళాన వధికారికళుక్కు శరీరావసానత్తిలే వరక్కూడుమో ? భక్తియోగత్తాలే దేవాద్యుత్కృష్టజన్మమ్ పెఱ్ఱు తదవసానత్తిలేయన్ఱో ఇవ్వనుభవం పెఱవేణ్డియదుచితమ్? అపకృష్టజన్మావసానత్తిలే ఇవ్వనుభవమ్ 'శునామివపురోడాశోఽనీచేషు తదిష్యతే" ఎన్గిఱపడియే ప్రాప్తమన్ఱో ? ఎన్నవ + ర్ (ఉత్తరావధీ)తి దేవేతి= "తస్య తావదేవ చిరం యావన్న విమోక్ష్యేఽథ సమ్పత్స్యే" ఎన్ఱు భక్తియోగనిష్ఠనుక్కుమ్ ప్రారబ్ధావసానత్తుక్కు శరీరనియమ మిల్లామైయాలే ఉత్కృష్టశరీరావసానమేవ మోక్షమెన్ఱు నియమమిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు.

అ। ఇప్పడి దేవమనుష్యాదికళిలెన్ఱు దేవాదికళుక్కుమ్ మోక్షముణ్డానదాక చ్చొల్లక్కూడుమో ? ఉపాసనం మనుష్యాధికారమాత్రయాలే మోక్షముమ్ మనుష్యనియతమన్ఱో ? ఎన్నవ + ర్ (బ్రహ్మాదికళుక్కు)మితి. "బ్రహ్మణా సహ తే సర్వే సమ్ప్రాప్తే ప్రతిసఞ్చరే। పరస్యాన్తే కృతాత్మానః ప్రవిశన్తి పరంపద"మెన్ఱు బ్రహ్మాదికళుక్కుత్తాన్ శరీరావసానత్తిలే మోక్షమ్ శొల్లుకైయాలే ఉపాసనత్తుక్కు మనుష్యనియమ మిల్లామైయాలే తచ్ఛరీరావసాననియమమిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు.

అప్పడియే ‘‘ధర్మవ్యాధాదయోప్యన్యే పూర్వాభ్యాసా
జ్జుగుప్సితే । వర్ణావరత్వే సంప్రాప్తా స్సంసిద్ధిం శ్రమణీ
యథా ’’ ఎన్ఱు మహర్షికళ్ శొన్నార్కళ్. ఆకైయాల్
ముముక్షుదశైయిల్ ఔపాధికజ్ఞాన ఉత్కర్షాపకర్షజ్ఞా
న్ఙ్గళుం ముక్తదశైయిలుమ్ అనుభవ తారతమ్య మున్ఱెన్ఱు
ఆనన్దతీర్థియర్ ముక్తరుక్కెల్లామ్ సర్వేశ్వరనోడే పరమ
సామ్యమ్ శొల్లుకిఱ శ్రుత్యాదికళై వ ఱిన్దార్కళ్.

అ॥ ఆనాలు ముపాసనమ్ త్రైవర్ణికమనుష్య దేవాద్యుత్కృష్ట శరీరనియత
మాకైయాలే యుత్కృష్ట శరీరావసాన నియమమిల్లై యెన్ఱుశొల్లప్పోమో ? ఎన్న
న్యాయ సిద్ధమాత్రమన్ఱిక్కే ప్రమాణముం + ర్ (అప్పడియే) ఇతి. ఆకైయాల్
భక్తియోగత్తిలు మన్తిమ శరీరోత్కర్షాపకర్ష నియమ మిల్లామైయాలే ప్రపత్తియిలు
మపకృష్ట శరీరావసానత్తిలే మోక్షప్రాప్తి కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. యద్వా —

అ॥ (దీ॥ స్వా॥ ప్ర॥ వి) నను కేశ్చిదుత్కృష్ట శరీరాన్ముక్తిం గతానా
మనుభవన్యూనతా చేతి ముక్తఫలభేదోక్తేః కథం భవద్భిస్సర్వేషాం ముక్తానాం ఫల
భేదో నాస్తీత్యుచ్యత ? ఇత్యత్ర జన్మనోత్కృష్టతమానాం బ్రహ్మాదీనాం జన్మా
దినాఽపకృష్టతమానాం ధర్మవ్యాధ శ్రమణ్యాదీనాంచ ముక్తత్వేన ప్రమాణతో
ఽవగమాన్ముక్తౌచ సర్వేషాం నిశ్శేషకర్మనివృత్తేః ప్రామాణికత్వాత్ఫలతారతమ్యేచ
న్యూన మనుభవతా మధికాలాభనిమిత్త దుఃఖితత్వేన కర్మవశత్వప్రసఙ్గేన సంసార
విశేషప్రసఙ్గాత్ ‘‘సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్ సహ, బ్రహ్మణా విపశ్చితా॥
నిరఞ్జన పరమం సామ్యముపైతీ ’’ త్యాది శ్రుతి విరోధాచ్చ తదనాదరణీయ
మిత్యాహ (ఇప్పడియుత్తరావధి) తి. (దీ॥ ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణం కాట్టుకిఱార్
‘‘ధర్మవ్యాధాదయః ’’ఎన్ఱు. జుగుప్సితే వర్ణావరత్వేపి పూర్వాభ్యాసాత్సంసిద్ధిం
ప్రాప్తాః, శబరీ యథేతి.)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ఏకరూపమాక ముక్తానుభవమ్ శొన్నదు కూడుమో ?
అధికారావస్థైయిలే దేవమనుష్యాదిభేదాధీన భోగతారతమ్యమ్పోలే మనుష్యశరీ
రాన్ముక్తనుక్కుమ్ దేవశరీరాన్ముక్తనుక్కుమ్ బ్రహ్మానుభవ తారతమ్యమున్డెన్ఱు ఆనన్ద
తీర్థియర్ శొల్లవిల్లైయో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లితి. అకైయాలే-అన్తిమ
శరీరనియమమిల్లామైయాలే, ఔపాధికేతి = కర్మకృతజ్ఞానపడి. శ్రుత్యాదితి=

ఆచారవైకల్యముడైయ ముముక్షుక్కళుక్కు ఆనన్దహ్రాస
ముణ్డామెన్ఱు శిలర్ శొల్లుమ్ వచనమ్ ఆప్తమానాలుమ్
ముక్తనావదఱ్కు మున్నే వరుమ్ భగవదనుభవత్తిల్
సఙ్కోచత్తైప్పణ్ణిలిన్ఱమత్తనై. పిఱ్పడముక్తరానార్క్కుమ్

"నిరఞ్జనః పరమంసామ్య ముపైతీ" త్యాది శ్రుతికళిలెన్నపడి. ఆదిశబ్దత్తాలే "మమసాధర్మ్యమాగతాః" ఇత్యాది స్మృతియుమ్, యుక్తివిరోధాదికళుమ్ వివక్షితఙ్గళ్.

ముక్తాతారతమ్యాఙ్గీకారే స్వర్గాదిపురుషార్థాద్య విశేషప్రసఙ్గా త్పరమ పురుషార్థత్వాభావ ప్రసఙ్గః. స్వర్గాదివ దనిత్యత్వ ప్రసఙ్గశ్చ. తరతమభావగ్రస్తానన్త ముక్తానాం ప్రాతిస్వికోపాయ విధానాభావా దుపాయా ననుష్ఠాన ప్రసఙ్గః, సామాన్యేన ఉపాయానుష్ఠానే సర్వేషా ముత్కృష్ట ముక్తిప్రసఙ్గః నికృష్ట ముక్తి ప్రసఙ్గోవా; మ హాన్తిమ శరీరం దేవశరీరం మనుష్యశరీరమితి పరిజ్ఞానాభావే తదుపలక్షితముక్తికామనా భావేనా నధికారితయా ఉపాయానను ష్ఠాన ప్రసఙ్గః, ముక్తా వాత్మనాం దేవమనుష్యాది భావాఙ్గీకారేణ అనన్తతారతమ్యాఙ్గీకారే "పుమాన్న దేవో ననరో నపశుర్నచ పాదపః। శరీరా కృతిభేదాస్తు భూపైతే కర్మయోనయః॥ దేవాదిభేదేఽపధ్వస్తే నాస్త్యేవావరణోహిసః। విభేదజనకేజ్ఞానే నాశమాత్యన్తికం గతే॥ ఆత్మనో బ్రహ్మణోభేద మసన్తం కఃకరిష్యతీ" త్యాదిప్రమాణ విరోధశ్చ భవేదిత్యాది. యుక్తవిరోధాదికం మూలే సూచిత మనుసన్ధేయమ్ (వి) జౌపా ధికఙ్గళానేతి - కర్మోపాధిక దేవత్వమనుష్యత్వాదే రుత్కర్షాపకర్షయో ర్ముక్తిం ప్రత్యప్రయోజకత్వా న్నిశ్శేషం కర్మణో నివృత్తత్వా న్ముక్తా వానన్దతారతమ్యం నయుక్త మితిభావః. మఱ్ఱ్నాకళ్ - విస్మృతవన్తః.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియాకిల్ "ముముక్షూణాంసదాచారవైకల్యం యావ దాయుషమ్। భక్త్యేద్యది తదానన్దే న్యూనతాం జనయేద్ధ్రువ" మిత్యాదివచనై రుక్తియిలే ఆనన్దతారతమ్యం శొల్లవిల్లైయో ? ఎన్నవ + ర్ (ముముక్షుక్కళు) క్కుత్తి. ఆప్తమానాలుమితి=వస్తుతస్సర్వసమ్మతప్రమాణమన్ఱెన్నపడి. ఆప్తత్వమభ్యుపగ మ్యాపి పరిహరిక్కిఱార్ (ముక్తనావదర్క్కు) తి.

అ॥ ఆనాలుమ్ పూర్వం ముక్తానానవనుక్కు మిదానీం ముక్తానానవనుక్కుమ్ కాలతారతమ్యత్తాలే ఆనన్దాధిక్య హ్రాసమిల్లైయో ఎన్నవ + ర్ (పిఱ్పడ) తి.

నాళిప్పువేపోక్కి (ప్పేరుళిప్పువిల్లై) ప్పేటిప్పువిల్లై. శ్రీవిష్ణు లోకాదికళిలే సాలోక్య సారూప్యాది మాత్రమ్ పెఱ్ఱా ర్కట్కు ముక్తవ్యపదేశమ్ అదూర విప్రకర్ష త్తాలేయా మత్తనై. ఇవ్వర్థమ్ ,, లోకేషు విష్ణోర్నివసన్తి కేచిత్ సమీపమృచ్ఛన్తిచ కేచిదన్యే । అన్యేతు రూపం సదృశం భజన్తే సాయుజ్య మన్యే సతు మోక్ష ఉక్తః ” ఎన్ఱు

పొరుళిప్పువిల్లై ఇతిపాఠః) పొరుళితి–ప్రతిబన్ధకీభూత బన్ధనివృత్తి విళమ్బవిళమ్బకృత కాల తారతమ్యమున్డానాలుమ్ ఇదు సర్వాభ్యుపగతమాకైయాలే ముక్తినిలైయిల్ ఆనన్ద స్వరూప తారతమ్యమిల్లై ఎన్ఱపడి. (టి॥) నాళిప్పువేపోక్కు - కాలాతిక్రమ వ్యతిరేకేణ. పేరిప్పువిల్లై - పురుషార్థ తారతమ్యం నాస్తి.

అ॥ ఆనాలుమ్ శ్రీవిష్ణులోకాదికళిల్ తరతమభావగ్రస్త సాలోక్యసారూప్య భాక్కుకళుక్కుమ్ పురాణాదికళిలే ముక్తత్వ వ్యపదేశమిరుక్కైయాలే ముక్తితారత మ్యం ప్రామాణికమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (శ్రీవిష్ణులోకే) తి. (ప్ర) శ్వేతద్వీపాది రాదిశబ్దార్థః. అదూరేతి - వర్తమానసామీప్యాదవర్తమానత్వవ్యపదేశవన్ముక్తత్వ వ్యపదేశ ఇత్యర్థః. (దీ) అదూరవిప్రకర్షత్తాల్ - అత్యన్తవిప్రకర్షాభావాత్, మోక్ష కల్పతావదెన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా) ముక్తశబ్దత్తై నియామక మిల్లామల్ ఔపచారిక మెన్ఱు ఏన్? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వర్థ)మితి. సతుమోక్ష ఉక్తః’ ఎన్ఱుసాయుజ్య శబ్దార్థత్తై మోక్ష మాక చొల్లుకైయాలే సాలోక్యాదికళ్ మోక్షమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. (స॥ లోకేష్వితి బహువచనాత్ కేచిదిత్యుక్త్యాచ తస్యస్థానస్య శుద్ధసత్త్వేతరతా తత్స్థానాం ముక్తత్వవ్యపదేశస్యాదూర విప్రకర్షకృతతా చేత్యర్థస్సిద్ధ ఇతి భావః.) (దీ) విష్ణోర్లోకేషు నివసన్తి - సాలోక్యమ్ పెఱ్ఱవర్కళ్. సామీప్యమిత్యాది - సామీప్యం పెఱ్ఱవర్కళ్. అన్యేత్వితి = సారూప్యం పెఱ్ఱవర్కళ్. అన్యే కేచన భాగ్యాధికాః పరమపదం ప్రాప్య సాయుజ్యం భజన్తే, అదువే సాక్షాన్మోక్ష మెన్ఱు చొల్లప్పట్టదు. మఱ్ఱవిడత్తిల్ మోక్షశబ్దప్రయోగ మౌపచారిక మెన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా) అగ్నిలోకాదికళిల్ పరుమ్ సాయుజ్యమ్బోలే విష్ణులోకాదికళిల్ వరుమ్ సాయుజ్యం మోక్షమాకమాట్టాదో? అదు ప్రాకృతమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్.

నియమిక్కైయాలే సిద్ధమ్. ఇదు పరమపదత్తిలే శెన్నాల్ వరుంసాయుజ్యమే మోక్షమెన్గిఱదు. అదుక్కుళ్ళేసహస్రత్తిల్ శతాంశకళైప్పోలే సాలోక్యాదికళెల్లామ్ అన్తర్భూతఙ్గళ్. ఆకైయాల్ అఙ్గొరువస్తుక్కుమ్ వైషమ్యమిల్లై. “మోక్షమ్ సాలోక్య సారూప్యం ప్రార్థయే న కదాచన । ఇచ్ఛామ్యహం మహాబాహో సాయుజ్యం తవ సువ్రత” ఎన్గిఱ విడత్తిలుమ్ ఇవ్వర్థమ్ కణ్డుకొళ్వదు సాయుజ్యమావదు సయుక్కినుడైయ భావమ్. సయుక్కావార్ ఒరుభోగ్యత్తిలే భోక్తావాయ్

(ఇదు) ఇతి. ఇన్దవచనమ్ ‘సతుమోక్ష ఉక్తః’ ఎన్దదు తుళబ్దత్తాలే సాలోక్యాది వ్యావృత్తమాన పరమపదసిద్ధ సాయుజ్యత్తై మోక్షమెన్ఱు నియమిక్కిఱదెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ అగ్న్యాది సాలోక్యసాయుజ్యాదికళ్ పోలే ఒన్ఱిలే ఒన్ఱుయిల్లామైయాలే సాయుజ్యమపూర్ణపురుషార్థమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ + ర్ (అదుక్కుళ్ళే) ఇతి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ “మోక్షం సాలోక్యసారూప్య” మిత్యాది కళిలే సాలోక్యాదికళిలే మోక్షశబ్దప్రయోగత్తుక్కు గతియేదు? ఎన్నవ + ర్ (మోక్ష) మితి (దీ॥ ఇదినర్థమ్. మోక్షవ్యపదేశత్తి లౌపచారికత్వమ్. సాలోక్య సారూప్య మెన్ఱవిడత్తిల్ సామీప్యము ముపలక్షితమ్.) ఇత్యర్థమితి=అదూరవిప్రకర్షత్తాలే ఔపచారికమెన్గిఱ వర్థమెన్నపడి. (సం॥ పరమపదస్థానక సాయుజ్యే వైషమ్యాభావరూపమ్.)

అ॥ ఇప్పడి సాయుజ్యమే మోక్షశబ్దముఖ్యార్థమాకిల్ సాయుజ్యశబ్దమైక్య పరమాకైయాలే నిర్విశేషబ్రహ్మైక్యాపత్తియే మోక్షమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ + ర్ (సాయుజ్యమావ) దితి. (ప్ర॥ ఏకస్మిన్ సప్రకార బ్రహ్మరూప భోగ్యే భోక్తృత్వేన బ్రహ్మణాసహాయుక్త ఇతి సయుక్, తస్యభావ స్సాయుజ్య మితిహి “నారాయణ సాయుజ్య మవాప్నోతీ” త్యాదిషు వివక్షితమితిభావః.

అ॥ సయుక్కానస్సాయుజ్యమెన్ఱు శొల్లక్కూడుమో? సయుక్త్వమేక క్రియాన్వయిత్వమన్ఱో? ఇఙ్గుముక్తనుక్కు బ్రహ్మత్తినుడైయ జగత్సృష్టిక్రియాన్వయిత్వమిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (సయుక్కావా) రితి.

క్కొణ్డు కూడ అన్వయిక్కుమవర్. ఇజ్జు సప్రకారబ్రహ్మమాకిఱ భోగ్యత్తిలే బ్రహ్మముమ్ ముక్తనుమ్ కూడ భోక్తాక్కళాయ్ అన్వయిక్కైయాలే ముక్తనై సయుక్కన్ఱిఱదు. ఇప్పడియాకిల్ శ్రుతియిల్ సాయుజ్యశబ్దముమ్ సార్ష్టితా శబ్దముమ్ శేర ప్రయోగిప్పానేనెన్నిల్ ? ‘‘ సాయుజ్యముభయోరత్ర భోక్తృత్వస్యావిశిష్టతా । సార్ష్టితా తత్ర భోగస్య

అ॥ (దీ॥ ఇత్తై విశేషిత్తుక్కాట్టుకిఱార్ (ఇజ్జుసప్రకారే) త్యాదియాల్. సప్రకారమ్ - సవిశేషణమ్. విశేష ముభయా విభూతిగతవస్తుక్కుటుమ్.)

అ॥ ఆనాలుమ్ బ్రహ్మత్తోడే ముక్తనుక్కు ఏకభోగ్యత్తిలే అన్వయంకూడుమో ? ఇరణ్డుపేర్క్కుమ్ పొదువాన ఉభయాభిన్నమాన ఒరుభోగ్యమిల్లైయే ? ఎన్నవ + ర్ (ఇజ్జే) తి. ఉభయభిన్నత్వం భోగ్యత్తిలే విశేషణం వ్యర్థమ్. స్వపర సాధారణైక భోగ్యాన్వయిత్వమే సయుక్త్వమెన్ఱపడి.

అ॥ (సం) తర్హి ‘‘ ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితా’’ మితి శ్రుతిస్థస్సార్ష్టితా శబ్దః కః? ఆర్ష్టిర్వ్యాశనం భోగ ఇతి సమానభోగ్యకతార్థకత్వాత్తస్యచేత్యత్రాహ (ఇప్పడియాకి లిత్యాది సాయుజ్య) మిత్యన్తేన. (కారికాదర్పణే, అత్ర - పరమపదే, ఉభయోః - ముక్త బ్రహ్మణోః, భోక్తృత్వస్య - పరిపూర్ణబ్రహ్మ రూప భోగ్యస్య, అవిశిష్టతా - అవైషమ్యమ్. తత్రసార్ష్టితా భోగస్య తారతమ్య విహీనతా - పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవరూపే భోగే తారతమ్యవిహీనతా, ఆనుకూల్యాంశే వైషమ్యలేశవిహీనత్వమ్. యథాలోకే భోక్తృవ్యక్తిరాదే రవిశేషేపి కస్యచిదాను కూల్యాతిశయాదతిప్రీతిరూప సుఖమస్తి, అన్యస్య మన్దానుకూల్యాదల్పప్రీతిరూప మితి వైషమ్యం దృష్టం తథా నప్రకృతే బహ్మముక్తయో రానుకూల్యాంశే విశేషా భావాదితిభావః. తథాచ సాయుజ్యాగస్యదేవ సార్ష్టితాత్వమిత్యపునరుక్తి రితిస్థితమ్.)

(దీ॥ వి) భోగ్యస్యోభయోర్భోక్త్రోస్సాధారణ్యే సాయుజ్యశబ్దః, భోగస్య - అనుభవస్య, అత్యన్తసామ్యే సార్ష్టితాశబ్దః. భోగ్యభోగినోర్భుక్త్యోస్సామ్యేపి భోగినో భోగినః ప్రీతిర్భిన్నా జాయతే, తస్యాదత్రనభవతి. బ్రహ్మముక్తయో రుభయోరపి భోగ్యసామ్యమేవ, విశేషాభావాదానుకూల్యస్యోభయోస్తుల్యత్వాత్;

తారతమ్యవిహీనతా” మున్ననుమ్ జగద్వ్యాపారమిల్లామే యాకిలుమ్ కృషిషణ్ణిన పితావుమ్ నిర్వ్యాపారరాన పుత్రాదికళుమ్ కూడ కృషిఫలత్తైభుజిక్కుమాప్పోలే జగద్వ్యాపారత్తిల్ వరుమ్ రసం వ్యాపరిక్కుమ ఈశ్వరనుక్కుమ్ పార్త్తిరుక్కుమ ముక్తనుక్కుమ్ తుల్యమ్. సూత్రకారరుమ్ “జగద్వ్యాపారవర్జం” ఎన్ఱు తుడఙ్గి ‘భోగమాత్రసామ్యలిఙ్గాచ్చ’ ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్దార్. “సామరస్యం హి సాయుజ్యం వదన్తి బ్రహ్మవాదినః” ఎన్ఱు శాకటాయననుమ్ శొన్నాన్. శబ్దశక్తియన్ఱిక్కే యుక్క భేదశ్రుతికళుమ్ విరోధిక్క సాయు

సాష్టిత్వస్యాపి సాయుజ్యే ఏవాన్తర్భావాల్లోకసిద్ధభోగతారతమ్యాభావజ్ఞాపనాయ “సాయుజ్యగ్ం సాష్టితాగ్ం సమానలోకతా మాప్నోతీ” త్యాదిషు సహప్రయోగోపపత్తేః స్వతుమోక్షఉక్త ఇతి తస్యైవ మోక్షత్వోక్తేర్దేశవిశేషప్రాప్త్యనన్తరభావి సాయుజ్యమేవ మోక్షశబ్దార్థ ఇతి భావః విస్తరస్సారవివరిణ్యామనుసన్ధేయః.

అ॥ (దీ) ముక్తనుక్కుమ్ పరమాత్మావుక్కుమ్ సమాన భోగత్వమెజ్జనే? జగద్వ్యాపారమిల్లైయే? ఎన్న సదృష్టాన్తమాక ఉత్తరమరుళ్ (ముక్తనుక్కు) త్యాదియాల్. రసమ్ - ప్రీతిః.

అ॥ (స్వా) “అవిభాగేన దృష్టత్వా” దిత్యాదికళిలే సూత్రకారరైక్యం శొల్లానిర్క లోకదృష్టప్రక్రియైయాలే భోగసామ్యం శొల్లప్పోమో? ఎన్నవరుళ్ (సూత్రకారరు) మితి. తుడఙ్గి ఇతి=స్ఫుటమాక సామ్యం శొల్లుకైయాలే “అవిభాగేనదృష్టత్వా” దిత్యాదికళ్ అన్యథాసిద్ధఙ్గళ్ ఎన్ఱపడి. (దీ॥ జగద్వ్యాపారవర్జమ్ - జగద్వ్యాపారానుభవప్రీత్యా భోగమాత్రం సమానమ్.

అ॥ శబ్దార్థవిత్తమమధ్యస్థశాకటాయన నిరుక్తియాలుమ్ భోగసామ్యమే సాయుజ్యశబ్దార్థమెన్గిరార్ సామ(స్య) మితి. సమరసత్వమ్ - సమానభోగత్వమెన్ఱపడి.

అ॥ ఇని సాయుజ్యశబ్దత్తుక్కు ఐక్యార్థత్వాత్తిల్ బాధకమరుళ్ (శబ్దశక్తి) తి. అశబ్దార్థస్వీకారప్రసఙ్గ మెఱుమాపణమ్. భేదేతి=“నిత్యో

జ్యోతిర్బద్ధత్తుక్కు ఐక్యమ్బొరుళాగ నినైత్తిరుప్పార్క్కు ముక్తర్ పరమ సామ్యత్తైయడైయుమెన్నుమ్, తాదృశర్క్కు మెన్నుమ్ శొల్లుకిఱ శ్రుతికళుమ్ విరోధిక్కుమ్. “మమసాధర్మ్యమాగతాః” ఎన్ఱు గీతాచార్యనుమ్ అరుళిచ్చెయ్దాన్. ఇవ్వర్థత్తై “పరేణ పరధర్మీచ భవత్యేష సమేత్యవై । విశుద్ధధర్మా శుద్ధేన బుద్ధేన చ సబుద్ధిమాన్ ॥ విముక్తధర్మా ముక్తేన సమేత్య భరతర్షభ । వియోగధర్మిణా చైవ వియోగాత్మా భవత్యపి ॥ విమోక్షిణా విమోక్షీచ సమేత్యైవ తథా భవేత్ ।

నిత్యానాం చేతనశ్చేతనానామేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్ ॥ పృథగాత్మానం ప్రేరితారంచ మత్వా” ఇత్యాది శ్రుతివిరోధమ్ వరుమెన్నపడి. ముక్తనితి- “నిరఞ్జనః పరమం సామ్యముపైతి॥ యథోదకం శుద్ధే శుద్ధమాసిక్తం తాదృగేవ భవతి॥ ఏవం మునేర్విజానత ఆత్మా భవతి గౌతమ” ఇత్యాది విరోధమెన్నపడి.

అ॥ మోక్షప్రదమమాయ సమ్ప్రదాయప్రవర్తకనుమాన శరణ్యన్ వాక్యమతి ప్రబలమెన్ఱు అభిప్రాయత్తాలే అరుళి+ర్ (మమే)తి.

అ॥ ఇత్తనైయుమ్ ప్రమాణాన్తరబలత్తాలే వ్యావహారిక సత్యవిషయమాకలాకాదో? ఎన్నన+ర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. యద్వా (దీ) మోక్షధర్మత్తిల్ వసిష్ఠకరాళసంవాద వచనఙ్గళోడుమ్ విరోధముణ్డెన్గిఱార్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇత్యాదియాల్ పరేణేతి= ఏష ముక్తః పరేణ బ్రహ్మణా సమేత్య - సంశ్లేషం ప్రాప్య, పరస్య బ్రహ్మణో యే ధర్మాః తత్సదృశధర్మవాన్ భవతి. ఇతి సామాన్యతః ప్రథమం ప్రతిజ్ఞాయ విశేషతోఽపి దర్శయతి. విశుద్ధేతి= అయమ్ ముక్తః, విశుద్ధేన - అవిద్యారహితేన, బ్రహ్మణా సమేత్య స్వయమప్యవిద్యాది నిర్ముక్తో భవతి. బుద్ధేన - సర్వజ్ఞేన, తేనసమేత్య స్వయం సర్వజ్ఞో భవతి. (సం॥ “ఊహాపోహాత్మక సర్వవిషయక ధీమత్త్వేన తుల్యో భవతీత్యర్థః) ముక్తేన - బన్ధరహితేన, తేనసమేత్య స్వయమపి ముక్తసంసారధర్మో భవతి. వియోగధర్మణా - దుఃఖవియోగధర్మణా, తేన సమేత్య స్వయమపి దుఃఖవియోగధర్మో భవతి. విమోక్షిణా - మహానన్దవతా బ్రహ్మణా సమేత్య స్వయం మహానన్దవాన్ భవతి. ‘ముక్తిర్మోక్షో మహానన్దః’ ఎన్ఱదిఱే. శుచికర్మణా- అకర్మమూలవ్యాపారవతా, బ్రహ్మణా సమేత్య అకర్మమూలవ్యాపారశ్చ భవతి,

శుచికర్మణా శుచిశ్చైవ భవత్యమితదీప్తిమాన్ ॥ విమలాత్మా చ భవతి సమేత్య విమలాత్మనా । కేవలాత్మా తథా చైవ కేవలేన సమేత్య వై ॥ స్వతంత్రశ్చ స్వతంత్రేణ స్వతంత్రత్వముపాశ్నుతే ॥ ఏతావదేతత్కథితం మయా తే తథ్యం మహారాజ యథార్థతత్త్వమ్। అమత్సర స్త్వం ప్రతిగృహ్యాచార్థం సనాతనం బ్రహ్మవిశుద్ధమాద్యమ్ " ఎన్ఱు వసిష్ఠ కరాళ సంవాదత్తిలుమ్ పఠిక్కప్పట్టది. ఇతువే పరమార్థమెన్ఱు మహర్షి నిగమిత్తార్. ఇఙ్గు ముక్తనై స్వతంత్రనెన్ఱదు అకర్మవశ్యనెన్ఱపడి. ముక్తవిషయమాన స్వరాట్ఛబ్దత్తై "అకర్మవశ్యః" ఎన్ఱు భాష్యకారర్ వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణియరుళినార్.

సత్త్వాదిగుణరాహిత్యాద్విమలమనస్కేన తేన సమేత్య స్వయం సత్త్వాదిగుణరహిత విమలమనస్కో భవతి. కేవలేన - ప్రాకృతదేహేన్ద్రియాదిరహితేన, సమేత్య స్వయమపి ప్రాకృతదేహేన్ద్రియాదిరహితో భవతి. స్వతన్త్రేణ - అకర్మవశ్యేన, తేన సమేత్య స్వయమప్యకర్మవశ్యః, యావత్కాలమకర్మవశ్యత్వం ప్రాప్నోతీతి. (సం॥ అ॥ ఉక్తార్థస్య యథార్థత్వ శఙ్కాయాం, వ్యాస ఏవ తాంచ పరిహృతవా నిత్యాహ) ఏతావదితి. మోక్షవిషయే ఏతావద్యథార్థతత్త్వమ్ - అర్థతత్త్వమనతిక్రమ్య, కథితమిదం సత్యమిత్యర్థః. (స్వా॥) సత్యమితి = ఇదువే పరమార్థమెన్ఱు సొల్లుకైయాలే మిథ్యావిషయత్వ శఙ్కావకాశమిల్లై ఎన్ఱపడి. (సం॥) తత్త్వం యథా తథా తే కథితమ్, అమత్సరస్సన్ త్వమిమమర్థంచ ప్రతిగృహ్య బ్రహ్మ భజస్వేత్యర్థః.)

అ। (స్వా) ఇన్దవచనత్తిలే ముక్తనై స్వతన్త్రనెన్ఱు సొల్లుకైయాలే స్వతన్త్రేశ్వరాభేదమ్ ప్రసజ్జియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇఙ్గు) ఇతి.

అ॥ శ్రుతియిలే "స స్వరాడ్భవతి" ఎన్ఱు స్వాతన్త్ర్యం సొల్లానిర్క తద్విరుద్ధమాక ఇతిహాసత్తిల్ స్వతన్త్రశబ్దార్థం సొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (ముక్తే)తి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ముక్తిదశైయిలేతానే "బ్రహ్మవేద బ్రహ్మైవ భవతి॥ తద్భావభావమాపన్నస్తదాఽసౌ పరమాత్మనా। భవత్యభేదీ భేదశ్చ తస్యాజ్ఞానకృతో భవేత్" ఇత్యాద్యభేద ప్రమాణఙ్గళుక్కు గతియెదు? ఎన్నవ + ర్ (దీ॥)

ఇప్పడి శ్రుతిస్మృతి సూత్రఙ్గళిలే సామ్యమ్ కణ్డోక్త మాకై యాల్ ముక్తదశైయిల్ ఐక్యమ్ తోన్ఱిన విడఙ్గళెల్లామ్ "రామసుగ్రీవయో రైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత" ఇత్యాది కళిప్పడియే భేదశ్రుత్యవిరోధేన కణ్డుకోళ్వదు. ఇఙ్గు నల్లాద పోదు - "యదాతు మన్యతేఽన్యోహ మన్య ఏష ఇతి ద్విజః। తదా స కేవలీభూత ష్షడ్వింశ మనుపశ్యతి॥ అన్యశ్చ రాజన్నపర స్తథాఽన్యః పంచవింశకః తత్ స్థత్వా దనుపశ్యన్తి హ్యేక ఏవేతి సాధవః॥ అన్యశ్చ రాజన్నపర స్తథాఽన్యః

అత్యన్తసామ్యేనవరకత్తిశైవదెన్నిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి. (స్వా॥) "సరాష్ట్రి మథవ ద్విష్ణో శేవ భూతేష్వమార్ష" ఇత్యాదా వభేదవ్యపదేశస్య అన్యథాసిద్ధేః ద్రష్టత్వాత్ భేద శ్రుతీనా మన్యథాసిద్ధ్యనర్హత్వ మిత్యుక్తం భవతి. (సం॥ ఐక్యం తోన్ఱిన విటి= "బ్రహ్మాత్మైకత్వ విజ్ఞానా ద్విముక్తా స్సర్వబన్ధనైః। బ్రహ్మాత్మైక్యం సమాపన్నా స్సవరా ద్భవతి సంవిదే" తి మన్త్రిభాష్యమ్.)

అ॥ ఇని విపక్షత్తిల్ బాధక మరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇఙ్గునల్లాదపోది) తి. యదేతి= అయంజీవః, యదాఽహంపరమాత్మపేక్షయాఽన్యః, ఏష పరమాత్మా మదన్య ఇతి మన్యతే, హేద్విజ! తదా సకేవలీభూతః - బన్ధరహితః, ముక్తిద శాయాం షడ్వింశమ్ - పరమాత్మానమ్, అనుపశ్యతి - అనుభవతీత్యర్థః. (సం॥ ఐక్యజ్ఞానస్య ఔపాధికత్వేచ కణ్డోక్తిమ ద్వచనమాహ) అన్యశ్చేతి = సపరః - పరమాత్మా, మదన్యః - పఞ్చవింశకోపి జీవ స్తథాఽన్యః - పరస్మాదన్యః, ఏవం సత్యుభయో రైక్యవ్యపదేశస్య కాగతి? రిత్యత్రాహ (తత్స్థత్వా) దితి=అన్తర్యామితయా తదన్తస్థత్వా ద్దేశ ఏవేతిసాధవః పశ్యన్తి, నతు వస్తుత ఏక ఏవేతి పశ్యన్తీత్యర్థః. శ్రుత్యాది ష్వైక్యవ్యపదేశో నస్వరూపైక్యకృతః కిన్త్వన్తర్యామిత్వ కృత ఇతివ్యాసాదిభి ర్వ్యాఖ్యాతాదా కృతం నిర్వహణం సర్వథా విరుద్ధ్యతేతి భావః. (సం॥ అథపఞ్చవింశం షడ్వింశతి విలక్షణత్వేనైవ జానన్తీత్యత్ర వచనమాహ) అన్యశ్చేతి. సపరోఽన్యః, జీవాదన్యః, తథాపఞ్చవింశకః పృథివ్యాది చతుర్వింశతి తత్త్వాత్పృథక్ జీవ స్తథాఽన్యః - పరస్మాదన్యః, తేన - పరస్పరభిన్నత్వేన హేతునా

పంచవింశకః । తేనైతన్నాభిజానంతి పంచవింశకమచ్యుతమ్ ॥
జన్మమృత్యుభయాద్భీతాః సాంఖ్యయోగాశ్చ కాశ్యప ।
షడ్వింశమనుపశ్యంతి శుచయస్తత్పరాయణాః ॥ ఉత్తమః
పురుషస్త్వన్యః ॥ తత్ర యః పరమాత్మా తు స నిత్యో నిర్గుణః
స్మృతః। స తు నారాయణో జ్ఞేయః సర్వాత్మా పురుషో హి సః॥
న లిప్యతే కర్మఫలైః పద్మపత్రమివాంభసా । కర్మాత్మా త్వ
పరో యోఽసౌ మోక్షబంధైః స యుజ్యతే॥ అయఃపిండే యథా
వహ్నిర్భిన్నః స్థిత్యభిన్నవత్ । తథా విశ్వమిదం దేవో

....

ఏతమ్ — పరమాత్మానమచ్యుతమ్, పఞ్చవింశకమ్ — జీవాత్మస్వరూపం
నాభిజానన్తీత్యర్థః. పఞ్చవింశకత్వేన నాఙ్గీకుర్వన్తి) సం॥ భేదజ్ఞానస్యైవ
సంసారనివర్తకత్వే మానమాహ) జన్మేతి= సంఖ్యా - బుద్ధిః, తత్సమ్బన్ధీ యోగ
స్సాంఖ్యయోగః, జ్ఞానయోగనిష్ఠాః ; శుచయః - కర్మణా పరిశుద్ధాన్తఃకరణాః,
తత్పరాయణాః-తత్ప్రాప్త్యైకప్రాప్యం మన్వానాః, జన్మమృత్యుభయాద్భీతా స్సన్తః
షడ్వింశం పశ్యన్తి-(సం) ఆత్మావలోకనద్వారా పశ్యన్తి. (దీ॥ అచ్యుతం షడ్వింశక
మేవానుపశ్యన్తి.) వ్యాపనభరణస్వామ్యై ర్భగవతో జీవవైలక్షణ్యపర గీతావచన
మాహ (ఉత్తమ) ఇతి. (స్వా) ఉత్తమః పురుష స్త్వన్యః - క్షరాక్షరాభ్యాం
బద్ధముక్తాభ్యాం భిన్న ఇత్యర్థః. (సం) 'తత్ర య' ఇత్యాది సార్ధవచనద్వయం
కర్మబన్ధాది సదసద్భావాభ్యాం జీవేశ్వరయో ర్వైలక్షణ్యపరమ్. (స్వా) తత్ర -
జీవాత్మని, అన్తర్యామితయాఽవస్థితః పరమాత్మా యః స తు నిత్యః, నిర్గుణః -
సత్త్వాది గుణత్రయరహితః, స కిం రుద్రాది దేవతాన్తర ? ఇత్యత్రాహ (స త్వి)తి.
నారాయణో జ్ఞేయః - స నారాయణః, హి - యస్మాత్, సర్వాత్మా - సర్వాన్త
ర్యామీ పురుషశబ్దవాచ్యశ్చ, తస్మాదితి పూర్వేణాన్వయః. కర్మఫలై ర్న లిప్యతే,
యోఽసౌ జీవః అపర స్స తు కర్మాత్మా సన్-కర్మవశ్య స్సన్, మోక్షబన్ధై ర్యుజ్యతే,
ఏవం తత్త్వ ముపదిశ్య శాస్త్రీయైక్యవ్యపదేశస్య నిర్వాహ మాహ (అయ) ఇతి.
అయఃపిణ్డే హి వహ్నిస్తస్మా ద్భిన్నోఽప్యభిన్నవ త్తిష్ఠతి, న తు వస్తుతః అభిన్న ఇతి భావః.
తథా విశ్వమిదం దేవ ఆవృత్య - వ్యాప్య, పరితిష్ఠతి. తస్మాదయోదహనీవ

హ్యావృత్త్య పరితిష్ఠతి” ఇత్యాదిప్రమాణసహస్రం విరోధిక్కుమ్. ఆకైయాల్ ముక్తనుక్కు జ్ఞానభోగాదికళాల్ వన్ద పరమ సామ్యమేయుళ్ళతు. ఈశ్వరనుక్కు ఛత్రచామరాదికళై ప్పోలే లక్షణమాకచ్చొన్న జగత్కారణత్వ, మోక్షప్రదత్వ, సర్వాధారత్వ, సర్వనియన్తృత్వ, సర్వశేషిత్వ, సర్వశరీరిత్వ, సర్వశబ్దవాచ్యత్వ, సర్వవేదవేద్యత్వ, సర్వలోకశరణ్యత్వ, సర్వముముక్షూపాస్యత్వ, సర్వఫలప్రదత్వ, సర్వవ్యాప్తత్వ, జ్ఞానానన్దస్వరూపత్వ, లక్ష్మీసహాయత్వాదికళ్ ప్రతినియతఙ్గళ్ –

‘ తత్త్వమస్యా ’ ద్యభేద వ్యపదేశ ఇతి భావః. ప్రమాణసహస్ర మితి = విరోధబాధక బహుప్రమాణమిత్యర్థః, యద్వా, తాత్త్విక భేదబోధక బహుప్రమాణమిత్యర్థః. అనేనాభేదబోధకప్రమాణాపేక్షయా ముక్తిదశాయాం భేదబోధకప్రమాణానన్త్యాదనన్త ప్రమాణ విరోధాపేక్షయా కతిపయ ప్రమాణస్య శాస్త్రీనుమతోపచారాన్నయనం న్యాయ్య మితి ధ్వనిత మాకిఱదెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ పరమసామ్యమ్ సర్వాకారేణ సామ్యమన్ఱో? అదు ఐక్యత్తిలే పర్యవసియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లితి = ముక్తిదశైయిలుమ్ భేదమ్ శొల్లుకైయాలెన్ఱపడి. సర్వాకారేణ సామ్యం శొన్నాలైక్యం ప్రసఙ్గిక్కైయాలే భేదకథనమ్ విరోధిక్కుమెన్ఱపడి. (సం) జ్ఞానమ్ - యుగపదఖిల విషయాపరోక్ష జ్ఞానమ్, భోగః - స్వానుకూలత్వ ప్రకారక యావద్వస్తు శరీరకత్వేన నిఖిలగుణ విశిష్ట బ్రహ్మస్వరూప సాక్షాత్కారః, ఆదిశబ్దా దపహతపాప్మత్వాది గ్రహణమ్.

అ॥ ఇదం సాయుజ్యం భేదక ధర్మవిధురంచే దభేద ఏవ పర్యవసన్నమితిను మర్థమ్ ప్రతినియత ధర్మవర్గ ప్రదర్శనేన నివర్తయతి (ఈశ్వరనుక్కు) త్యాదినా. (దీ) లక్షణమ్ - అసాధారణాకారమ్. జీవర్కళుక్కిల్లాద దెన్ఱైక్కే. (స్వా॥ లక్షణ మసాధారణ ధర్మమాకైయాలే అన్యత్ర వృత్తి కూడామైయాల్ జ్ఞానభోగాది సామ్యత్తిలేయే పరమ సామ్యపరిసమాప్తి త్తాత్పర్యమెన్ఱుకరుత్తు.) కారణత్వప్రయుక్తం మోక్షప్రదత్వమ్, సర్వాధారత్వాది ప్రయుక్తం సర్వశరీరిత్వమ్, సర్వశరీరిత్వ ప్రయుక్తం సర్వశబ్దవాచ్యత్వమ్, తత్ప్రయుక్తం సర్వవేదవేద్యత్వమ్. సర్వత్రవ్యాప్త జ్ఞానానన్ద స్వరూపత్వమ్ - విభుస్వరూపత్వమెన్ఱపడి.

ముక్తనుక్కు ఆధేయత్వ విధేయత్వ శేషత్వాణుత్వాదికళ్ వ్యవస్థితజ్గళ్. ఇప్పడియాకిల్ — "న సంపదాం సమాహారే విపదాం వినివర్తనే । సమర్థో విద్యతే కశ్చిత్ వినా పురుషోత్తమమ్" ఎన్గిఱ నిలైయాయ్ స్వతన్త్రరల్లాద ముక్తరుక్కు ఏదేనుమొరు హేతువాలే ఆవృత్తి శఙ్కై వారాదోవెన్నిల్? అదువారాదు — "సాయుజ్యం ప్రతిపన్నా యే తీవ్రభక్తా స్తపస్వినః । కిఙ్కరా మమ తే నిత్యం భవన్తి నిరుపద్రవాః" ఎన్ఱు

అ॥ ఇని పరమాత్మావుక్కిల్లాదే ముక్తనుక్కు వ్యవస్థిత గుణఙ్గళై కాట్టుకిఱార్ (ముక్తనుక్కెన్ఱు) తుడఙ్గి. ఆదిశబ్దమ్ శరీరత్వాది గ్రాహకమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ముక్తదశైయిలుమ్ శేషత్వవిధేయత్వమ్ వ్యవస్థితమాకిల్ "నసమ్పదాం సమాహారే" ఎన్గిఱపడియే విపన్నివర్తనప్రాప్తత్వాప్రపణము మీశ్వరాధీనమాకైయాలే భగవదిచ్ఛాదిరూప వక్ష్యమాణ హేతుక్కళాలే పునరావృత్తి వారాదోవెన్ఱు శఙ్కిక్కిఱార్ (ఇప్పడియాకి) లితి. (దీ॥ సమాహారే - ప్రదానే, శేషభూతరాకైయాలే అస్వతన్త్రరాన ముక్తరుక్కు, ఏదేను మొరు హేతువాలే - ముక్తనుడైయవిచ్ఛైయెన్న? అజ్ఞానమెన్న? ఈశ్వరేచ్ఛైయెన్న? ఇత్యాదికళాలేయాగై.

అ॥ "మోక్షయిష్యామి" ఎన్గిఱవుక్తియాలే "పునశ్చ నివర్తయిష్యామి" ఎన్ఱు భగవదుక్త్యాది ప్రబలప్రమాణత్తాలే పునరావృత్తి శఙ్కిక్కిఱదో? పురుషార్థాన్తరత్తిలే తనక్కిచ్ఛై పిఱక్కైయాలే పునరావృత్తి శఙ్కిక్కిఱదో? స్వాజ్ఞానత్తాలే శఙ్కిక్కిఱదో? స్వతన్త్రనాన ఈశ్వరనుడైయ అప్రీతియాలే శఙ్కిక్కిఱదో? ఎన్ఱు వికల్పమభిప్రేత్య క్రమేణ ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (అదువారాది) త్యాదినా. (దీ॥ తీవ్రభక్తాః - పరమభక్తిపరిష్కృతాః, భక్తినిష్ఠాః ఎన్ఱపడి. తపస్వినః - న్యాసరూప తపోనిష్ఠాః, "తస్మాన్న్యాసమేషాం తపసామతిరిక్తమాహుః" ఎన్ఱదిఱే. తే సాయుజ్యం ప్రాప్య మమ కిఙ్కరాభూత్వా నిత్యం నిరుపద్రవా భవన్తి. నిత్యశబ్దేన అపునరావృత్తి రుచ్యతే. (స్వా) నిరుపద్రవాః - పునరావృత్త్యాది శఙ్కారహితా భవన్తీత్యర్థః. స్వయం తానే ఇప్పడి యరుళిచ్చెయ్కైయాలే ఆద్యకల్పమ్ కూడాదెన్ఱపడి.

తానే అరుళిచ్చెయ్‌దానిఱే - ముముక్షుదశైయిల్ కేవలా చిత్తైయుమ్ కేవలచిత్తైయి మనుభవిక్కైయాకిఱ ఐశ్వర్య కైవల్యఙ్గళిల్ వైరాగ్యమ్పిఱన్ద విముముక్తనుక్కు బ్రహ్మాత్మకమాక స్వాత్మైయుమ్ కాణ్కైయాలే కేవలానుభవ ప్రసఙ్గమిల్లామైయాలుమ్ అన్యపురుషార్థాన్తరఙ్గళినుడైయ దోష మెల్లామ్ నిత్యప్రత్యక్షిత మాకైయాలుమ్ ప్రతిష్ఠితమాయిఱ్ఱు - ఆకైయాల్ తన్నిచ్ఛైయడియాక ఆవృత్తిశఙ్కై యిల్లై. చిదచిదీశ్వర తత్త్వత్రయవిషయమాకవుమ్, హేయో పాదేయ విషయమాకవుమ్ మున్బుపిఱన్ద జ్ఞాన మిప్పోదు విచ్ఛేదసఙ్కోచఙ్గళిల్లాదపడివికసితమాయిఱ్ఱు. ఆకైయాల్ తత్ అజ్ఞానమడియాక ఆవృత్తిశఙ్కైక్కవకాశమిల్లై - భగవ ద్విషయ వైలక్షణ్యజ్ఞానత్తాలే మున్బు పిఱన్ద భక్తిశబ్దవాచ్య

అ॥ ద్వితీయత్తుక్కుత్తరము + ర్ (ముముక్షుదశైయిలే) ఇతి. (దీ॥ కేవలా చిత్తై - అబ్రహ్మాత్మకత్వేనా చిత్తైయుమ్ అబ్రహ్మాత్మకత్వేన చిత్తైయు మను భవిక్కై - కేవలానుభవ ప్రసఙ్గమ్. అన్యపురుషార్థాన్తరఙ్గళినుడైయ - ఐశ్వర్యకైవల్య ఙ్గళినుడైయ, దోషమ్ - అల్పాస్థిరత్వాది దోషసప్తకమ్. ప్రతిష్ఠితమాయిత్తు - అపున రావృత్తియెన్ఱుశేషమ్. (వి॥ ఇదు - ముముక్షుదశాయా ముత్పన్నమిదం వైరాగ్యమ్, ప్రతిష్ఠితమాయిత్తు - ముక్తదశాయాం దృఢమభవదిత్యర్థః. తత్ర హేతుపరో 'ముక్త' ఇత్యాది గ్రన్థః. అతః కారణా దైశ్వర్యకైవల్యానుభవార్థం స్వేచ్ఛయా ఆవృత్తి శఙ్కా నాస్తీతి భావః.)

అ॥ తృతీయత్తిఱ్ ఉత్తర మరు + ర్ (చిదచి) దితి. దీ॥ విచ్ఛేద సఙ్కోచ కారణమాన కర్మమ్ నిశ్శేషం నివృత్తమాకైయాలెన్ఱు కరుత్తు. వికసితమాయిత్తు - వికసితమామెన్గై.) అజ్ఞానేతి=సాంసారిక భోగత్తిల్ హేయతా విషయాజ్ఞాన త్తాలె యెన్ఱపడి.

అ॥ తురీయపక్షత్తిల్ భగవదప్రీతియుమ్ తనక్కు భగవద్విషయకా ప్రీతి యాలేయో ? భగవదాజ్ఞాతిలఙ్ఘనత్తాలేయో ? భగవద్విరుద్ధా చరణత్తాలేయో ? ఎన్ఱు వికల్పమభిప్రేత్య త్రేధోత్తరము + ర్ (భగవ) దితి. (దీ॥ మున్బు - ముము

మాన ప్రీతిరూపాపన్నజ్ఞాన మిప్పోదు శాస్త్రజ్ఞళుక్కు నిల
మల్లాద భగవద్వైలక్షణ్య మెల్లామ్ ప్రత్యక్షమానపడి
యాలేనిరతిశయ ప్రీతిరూపాపన్నజ్ఞానమాయ్త్తలైక్కట్టిఱ్ఱు (౧).
ఇప్పడియిరుక్కైక్కాహాలే, “సచమమప్రియః” ఎన్ఱు ఈశ్వర
నుడైయ ప్రీత్యతిశయమ్ అవన్ తన్నాలుమ్ నియమిక్క
వొణ్ణాదపడి కత్రైపురణ్డివనోడు పరంపరయా సంబన్ధముడైయ
తిడర్ నిలజ్గళిలుమ్ మేఱిప్పాయుమ్పడియాయిఱ్ఱు (౨). ఆకైయాల్
కర్మమిల్లైయేయాకిలుమ్ స్వతన్త్రనాన ఈశ్వరనుడైయ
ఇచ్ఛైయాలే పునరావృత్తియుణ్డాకిఱదో వెన్ఱు శజ్కిక్క
వొణ్ణాదు. శాస్త్రవశ్యాధికారమ్ కழிన్దైయాలే ముక్తదశై
యిల్ ఆజ్ఞాతిలంఘనమిల్లై. అవనుక్కప్పాలే తనక్కుక్కప్ప
కైయాల్ ఈశ్వరాభిమతత్తుక్కు విపరీతమాన అనుష్ఠానము

ఙ్ముదశైయిల్, ఇప్పోదు - ముక్తదశైయిల్. (౧) నిలమల్లాద - జ్ఞాతుమశక్యస్య, తలైక్కట్టిత్తు - సమాప్నోతి, సమ్పూర్ణం భవతీత్యర్థః. అవన్ తన్నాలుమ్ - భగవతాపి, నియమిక్కవొణ్ణాదపడి - నియమయితుమశక్యతయా కత్రైపురణ్డు - ఉద్వేలస్సన్, ఇవనోడు - అనేనముక్తేనసహ, తిడర్ నిలజ్గళిలుమ్ - ఉన్నతస్థలేష్వపి పాపప్రాప్తమస్యేణప్రీతి విషయత్వేనక్షేత్రేష్వపి, ఏఱిప్పాయుమ్పడియాయిత్తు-అధిరుహ్య ప్రవహన్తీవభవతి. అతో భగవాన్ స్వేచ్ఛయా నపునర్నివర్తయతీభావః.) స్వతన్త్రేతి - స్వతన్త్రస్యాపి అప్రీతినిమిత్త మిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు. ద్వితీయశకల్పత్తి ఉత్తరమ + ర్ (శాస్త్రే) తి. తృతీయత్తి ఉత్తరమ + ర్ (అవని) తి. (౨) తత్ప్రీత్యేవ స్వస్యప్రీతిమత్త్వాత్.

అ॥ ఏవం పునస్సంసరణ హేతూన్ సోపపత్తికం నిరస్య అత ఏవపరిపూర్ణానుభవో యావదాత్మభావీతి నిగమయతి (ఆకైయా) ఇతి. ఆవృత్తి హేతూనామభావాదిత్యర్థః. మేల్ - అర్చిరాదినా దేశవిశేషప్రాప్త్యనన్తరమిత్యర్థః. యద్వా॥ (స్వా) భక్తియోగనిష్ఠనుక్కు అనుభవమ్ మాత్రం పురుషార్థమెన్ఱుమ్ ప్రపన్ననుక్కు కైజ్కర్యం పురుషార్థమెన్ఱుమ్ శిలర్ పెరియచొల్లానిర్క్క ఏకరూపమాక పురుషార్థస్వరూపకథనం కూడుమో? కించ ఇవ్వనుభవం నిర్వ్యాజనిత్యమాకైయాలే జన్యమాయిత్తుక్కనిత్యత్వముమ్ శొల్లవొణ్ణాదో? ఎన్నిజ్ఞకైక్కాయి పరిహారయా నిస్తుళొణ్ణు

మిల్లై. ఆకైయాల్ కైఙ్కర్య పర్యన్త పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవరూపమాన మోక్షాఖ్య పురుషార్థమ్ మేల్ యావదాత్మభావియాయిరుక్కుమ్. ఇవై యెల్లాత్తైయుమ్ నినైత్తు — "అనావృత్తిశ్శబ్దా దనావృత్తిశ్శబ్దాత్" ఎన్ఱు సూత్రకారరుమ్ అరుళిచ్చెయ్దార్.

ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లిత్యాది. ఆకైయాల్ - "సాయుజ్యం ప్రతిపన్నాయే" ఇత్యాదియాన పునరావృత్తిశఙ్కాప్రతిభటహేతువినాలే "కింకరామి తే నిత్య" మెన్ఱుభక్తనక్కుమ్ కైఙ్కర్యం శొల్లుకైయాలే పురుషార్థభేద కథన ముసజ్జత్తి మెన్ఱపడి. మోక్షాఖ్యేతి - జన్యమానాలు మవిద్యాకర్మవాసనాది సమస్తప్రతిబన్ధక ధ్వంసాత్మక మాకైయాలే జన్యత్వేపి ప్రధ్వంసస్య మతాన్తరే నిత్యత్వవద్భావాన్తరాభావపక్షత్తిలుమ్ సంసార ధ్వంసాత్మక పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవస్యోత్తరావధిరహితత్వరూప నిత్యత్వోపపత్తి ఎనుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) ఇవ్వర్థత్తిల్ సూత్రసమ్మతియైయుమ్ కాట్టుకిఱార్ (ఇవైయెల్లాత్తైయు) మిత్యాదియాల్. ఇవై-శఙ్కాహేత్వాభాసఙ్గళ్. (యథానిఖిలహేయప్రత్యనీకేత్యాది + పునరావృత్తిశఙ్కే" త్యన్తమనుసన్ధేయమ్. (వి) తతో "ఛిన్నకర్మబన్ధే" త్యనేన అజ్ఞాతిలఙ్ఘన భగవదభిమత విపరీత కర్మానుస్థాన రూపావృత్తిహేతుః కారణాభావప్రతిపాదనేన నిరస్తో వేదితవ్యః. "అసఙ్కుచిత జ్ఞానస్యే" త్యనేన అజ్ఞానరూప హేతుర్నిరస్తః. "పరబ్రహ్మానుభవైకస్వభావస్యే" త్యనేన పురుషార్థాన్తరేచ్ఛారూపహేతుర్నిరస్తః. "తదేకప్రియస్యానవధికాతిశయానన్దం బ్రహ్మానుభవత" ఇత్యనేన భగవన్నిరతిశయ ప్రీతివిషయత్వాభావ హేతుక భగవత్స్వాతన్త్ర్యేచ్ఛారూపహేతుర్నిరస్త ఇతి స్వోక్తార్థే సమ్మతిః.

అ॥ (స్వా) ఇపడి యువ్వధికారత్తిలే పరమపురుషార్థసిద్ధియ మ్మ్మణ్ణీదు కూడుమో? "భగవద్ధ్యానం సాన్నిధ్యం గురూణాం పూర్వకమ్। క్షీరం శర్కరయా యుక్తం స్వదతే విశేషతః" ఇత్యాద్యుక్తప్రకారేణ ఆచార్యవన్దన సన్నిధానానుమతి యిల్లాద కైఙ్కర్యం రసిక్కుమో? ఎన్ఱుశఙ్కైయైప్పరిహరియానిన్ఱు కొణ్డు అధికారార్థత్తై ముక్తానుసన్ధానరూపమాన పాట్టాలే సఙ్గ్రహిక్కిఱార్.

ఏఱివెఱిఅప్పద మెల్లావుయిర్కట్కుమితముకట్కుమ్,
నాఱుతుழாయ్ముడి నాతనై నణ్ణి యడిమైయిల్, నమ్
కూఱు కవర్న్ద కురుకట్ కుழாజ్గళ్ కురైకழల్కట్కుమ్,
మాఱుతలిన్ఱి మకిழ்న్దెழுమోవాకత్తు మన్నువమే ॥ ౨౯ ॥

(ఏఱి) ఇతి. ఎఱిల్-ఉజ్వలమ్, పదమ్ - "ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తా" దిత్యుక్త ప్రకారేణ ఉజ్వలమాకానిఱ్కుమ్, పదమ్ - పరమపదత్తై, ఏఱి- అర్చిరాదిమార్గత్తాలే అడైన్దు, ఎల్లావుయిర్కట్కుమ్ - సమస్తాత్మాక్కళుక్కుమ్, ఇతముకట్కుమ్ "సకృదేవప్రపన్నాయ తవాస్మీతిచయాచతే। అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ" ఎన్గిఱపడియే అల్పవ్యాజమూపహితత్తైయుమ్ "ప్రేమ్ణాభూర్యేవమేభవేత్ ॥ కథంచి దుపకారేణ కృతేనైకేన తుష్యతి" ఎన్గిఱపడియే ఉకక్కుమవనాన, (ప్ర॥ సర్వప్రాణిహితపరమ్) నాఱుతుழாయ్ముడి - పరమళయుక్తమాన తిరుత్తుழாయై ముడియిలేయుడైయవనాన. నాతనై - పరమశేషియై, నణ్ణి - కిట్టి, అడిమైయిల్ - కైజ్కర్యత్తిల్, నమ్కూఱు-నమ్ముడైయ అంశత్తై, కవర్న్ద- ఇవర్కళుక్కు మిన్దదాయభూత పురుషార్థముణ్డాక వేణుమెన్ఱు ఆశైప్పట్టు, "ఎమ్మాశర్ విణ్ణోర్ పిరానార్ మాశిల్ మలరడిక్కీழ் ఎమ్మైచ్చేర్విక్కుమ్ వణ్డుకళే" ఎన్గిఱపడియే నమ్ కృషి ఫలిత్తదెన్ఱు ఉకన్దభినివేశిత్తిరుక్కుమ్ వెన్నపడి. కురుకట్ - గురుకళుడైయ, కుழாజ్గళ్ - సమూహత్తినుడైయ, కురైకழల్కీழ் - "శిరస్సినిహితం మయా పదపద్మయుగళం లక్ష్యతా" మెన్గిఱ విమతస్థ జయద్యోతకమాక "త్రయ్యస్తాపకో౽యం + వామపాదే బిభర్తి" ఎన్గిఱాప్పోలే నిత్యవిభూతియిలుమ్ భగవతా సబహుమానదత్త పాదకటకాని శబ్దజ్గళోడేకూడియిరుక్కుమ్ తిరువడికళుడైయ అధోభాగత్తిలే అవ్విడత్తిలే యిరున్దు వన్దనాదిపూర్వకమాక ఎన్నపడి. మాఱుదలిన్ఱి - పునరావృత్తియిల్లాద, మకిழ்న్దెழுమ్ - మకిழ்న్దెనిఱత్తుక్కు మన్నువమే ఎన్గిఱత్తోడే అన్వయమ్. ఎழுమ్ - ఉజ్వలమాకానిఱ్కుమ్, గురుపరమ్పరా సన్నిధానత్తాలే "ప్రాప్స్యత్యసౌ గురుజనైః ప్రథమాధిరూఢ" మెన్గిఱపడియే అత్యన్త భోగ్యమాన, పోకత్తు - భోగత్తిలే, సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థోచిత సర్వవిధకైజ్కర్యపర్యన్త పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవానన్దత్తిలే, మకిழ்న్దు - నిరతిశయ ప్రీతియుక్తరాయ్, మన్నువమే - ప్రతిష్ఠితాశానోమేకగై. (సం) సర్వసమృద్ధిమత్పదమారువ్యా సర్వేషా

అవిశ్రాంతశ్రద్ధా శతకలహకల్లోల (విషమా) కలుషా
మహావిర్భావాసు ర్మనసి మునిసిద్ధాదిసులభాః ।
మధుక్షీరన్యాయస్వగుణవిభవాసంజనకన -
న్మహానన్దబ్రహ్మానుభవపరివాహా బహువిధాః ॥ ౮౯ ॥

మాత్మనాం స్వరూపానురూప పురుషార్థసిద్ధ్యా ప్రీయమాణం సుగన్ధ తులసీ దామాలఙ్కృత కిరీటవన్నాథ సమీపం ప్రాప్య కైఙ్కర్యే ఽస్మదంశం స్వీకృత్య గురూణాం సఙ్ఘస్య మఞ్జీర శిఞ్జితవచ్చరణారవిన్దా దధస్తా ద్విచ్ఛేదరాహిత్యేన భోగే ప్రతిష్ఠితా భవేమే త్యర్థః. ॥ ౮౮ ॥

అ॥ అథ పరిపూర్ణానుభవ పరీవాహరూపాఖిల కైఙ్కర్యావిర్భావం ప్రార్థయతే. (అవిశ్రాన్తే) తి. (దీ) మునిసిద్ధాది సులభాః - మునయః - శ్వేతద్వీప వాసికళ్, సిద్ధాః - నిత్యసిద్ధర్, అనన్తగరుడ విష్వక్సేనాదికళ్. ఆదిశబ్దత్తాలే ముక్తర్ గృహీతర్. యద్వా "వైకున్తత్తమరరుమ్ మునివరు" మెన్ఱ నిత్యముక్తర్కళ్క్కు సులభఙ్గళాయ్. అవిశ్రాన్తేతి. మమ మనసి అవిశ్రాన్తం-అనుపరతమ్, యచ్ఛ్రద్ధాశతమ్ - తత్తత్కైఙ్కర్య విషయాదరశతమ్, అవిశ్రాన్తశబ్దమ్ కేహ విశేషణమాకవుమామ్. తస్యాన్యోన్యకలహాః - ఇదం మయాకర్తవ్య మిదమపి మయాకర్తవ్య మిత్యేవం రూపఙ్గళాన, తఏవ కల్లోల సదృశాః, తైఃకలుషాః అన్యత్ర శ్రద్ధావశాత్క్రియమాణం తిరోహితోత్కర్షమామ్. విషమాః ఎన్ఱు పాఠమానపోదుమ్ ఉత్తరోత్తర విషయ శ్రద్ధాతిశయేన విషమఙ్గళాకై. మధుక్షీరేత్యాది= మధుసమ్పృక్తక్షీరన్యాయత్తాలే, అదావదు? మధుసమ్పృక్తక్షీరమ్ అత్యన్తం రస్యమామే అప్పడియెన్ఱపడి. స్వగుణవిభవా సంజనేన - స్వస్య - జీవాత్మనో ముక్తస్య, యేగుణవిభవాః - అపహతపాప్మత్వాది సమ్పదః, తైరాసఞ్జనమ్ - సమ్మిశ్రణమ్, ఏకమాక క్కలక్కై. తేన కనత్ - ఆదీప్యమానమ్, అత్యన్తభోగ్యభూతమెన్ఱపడి. జీవగుణసమ్బన్ధా ద్బ్రహ్మగుణానాం రసాధిక్యం భవతి, యన్మహానన్దం బ్రహ్మ - నిరతిశయానన్ద స్వరూపస్వభావం పరం బ్రహ్మ శ్రీమన్నారాయణః, తస్యానుభవపరివాహాః-పరిపూర్ణానుభవజనిత ప్రీతికారిత కైఙ్కర్యస్వరూపఙ్గళాయ్, పరివాహాః - కడైవాయ్త్తల్. (స్వా॥) కైఙ్కర్యవిశేషాః. (వి॥ అభివృద్ధయః) బహువిధాః - ఛత్రచామరభృఙ్గారపతద్గ్రహాదిరూపేణ నానావిధాః, మహావిర్భా

ఇతికవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు, శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారో ద్వావింశః.

యాసుః- దేహాత్పరతః ప్రత్యక్షాభవేయుః ఎన్ఱుప్రార్థిక్కప్పడుకిఱదెన్ఱై. యద్వా: మమ మనసి ఆవిర్భూయాసుః ఎన్ఱై. (స్వా॥ కరణసాపేక్షమానాల్ కరణానుసారత్తాలే కిఞ్చిద్విశేష్యాదిసమ్భావితమ్. అన్ఱిక్కే తానే స్వతఏవావిర్భవిక్కక్కడవదుకళైన్ఱపడి.) ప్రథమపక్షత్తిల్ మోక్షం ప్రార్థితమామ్. ఇప్పక్షత్తిల్ ప్రాప్యత్వరాసిద్ధ్యర్థమాక ఫలస్వరూపత్తిల్ విశదజ్ఞానం ప్రార్థితమామ్. (స్వా॥) ఇవ్వధికారిక్కు ఇప్పడిప్పట్ట కైఙ్కర్యత్తిల్ ప్రార్థనాతిరేకమే ఇవ్వధికారత్తిల్ ఫలవ్యుత్పాదనత్తుక్కు ప్రయోజనమెన్ఱుకరుత్తు. ॥ ౪౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవాధికారో ద్వావింశః
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

ద్వావింశత్యధికారార్థ సంగ్రహ శ్లోకః.

సందృష్ట స్సారవాగ్విత్స్వపర

అ॥ (సం) అథ బుద్ధిసౌకర్యాయ ద్వావింశత్యధికారార్థానేకేన శ్లోకేన సఙ్గృహ్ణాతి (సన్దృష్ట) ఇత్యాది. (స్వా॥ సన్దృష్టః ఏకః – ముఖ్యాధికారీ సర్వేషామేతన్నసులభమితిభావః. సందృష్టః- భగవతా కటాక్షితః.) సందృష్ట ఇత్యనేన “విధిపణితి భేదాద్వీక్షిత” ఇత్యుపోద్ఘాతాధికారార్థస్య, సారవాగ్విదిత్యనేన సారనిష్కర్షాధికారార్థస్య, (స్వా॥ సారశబ్దరూపరహస్యత్రయవిత్) స్వపరనిశితధీరిత్యనేన ప్రధానప్రతితన్త్రాధికార అర్థపఞ్చకాధికార తత్త్వత్రయాధికార పరదేవతా పారమార్థ్యాధికారార్థానామ్. (స్వా॥ స్వశ్చ స్వశ్చ స్వౌ-స్వావ పరశ్చ స్వపరే, ప్రథమ స్వశబ్ద స్స్వాత్మముఖేన చేతనపరః, ద్వితీయ స్వశబ్ద ఆత్మీయవచన

నిశితధీ స్సంగజి న్నైకసంస్థ స్స్పష్టోపాయో ఽతిఖిన్న స్సపరికర
భరన్యాస నిష్పన్నకృత్యః । స్వావస్థార్హం సపర్యా
విధి మిహ నియతం వ్యాగసం క్వాపి బిభ్ర న్నిర్ముక్త
స్థూలసూక్ష్మప్రకృతి రనుభవత్యచ్యుతం నిత్య మేకః ॥ ౫౦ ॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్ర స్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
అర్థానుశాసనభాగః ప్రథమః.

స్సన్ స్వస్యభోగ్యతయాఽభిమతాచేతనపరః, పరః-ఈశ్వరః, తేషునిశితా-నిశ్చితా ధీర్యస్యసః.) సఙ్గజిదనేన ముముక్షుత్వాధికారార్థస్య. (స్వా॥ సఙ్గో విషయసఙ్గః, తజ్జిత్) నైకసంస్థః - ఇత్యనేనాఽధికారివిభాగాధికారార్థస్య.) (స్వా॥ నైకేషు-అనేకేషు, భక్తిప్రపత్త్యాది భేదేషు. సంస్థా - నిష్ఠా, అధికారో యస్యసః) స్పష్టోపాయ ఇత్యనేనోపాయవిభాగాధికారార్థస్య. (స్వా॥ స్పష్టౌ ఉపాయతా యస్యసః) (దీ) స్పష్టత్వేన నిర్ణీతః) అతిఖిన్న ఇత్యనేన ప్రపత్తియోగ్యాధికారార్థస్య. (స్వా॥ ఉపాయాన్తరానధికారేణ శోకావిష్టః.) సపరికరేత్యనేన పరికరవిభాగాధికారార్థస్య. భరన్యాస ఇత్యనేన సాఙ్గప్రపదనాధికారార్థస్య. నిష్పన్నకృత్య ఇత్యనేన కృతకృత్యాధికారార్థస్య. (స్వా॥ సపరికరేణ భరన్యాసేన నిష్పన్నం కృత్యం యస్యసః) స్వావస్థార్హమిత్యనేన స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థస్య. (స్వా॥ స్వనిష్ఠానుగుణమ్) సపర్యామిత్యనేన ఉత్తరకృత్యాధికారార్థస్య పురుషార్థకాష్ఠాధికారార్థస్యచ. (స్వా॥ సపర్యావిధిమ్ - కైఙ్కర్యవిధిమ్) ఇహవిధినియతమిత్యనేన శాస్త్రీయ నియమనాధికారార్థస్య. (స్వా॥ ఇహ - బద్ధదశాయామ్, నియతమ్ - శాస్త్రేణ నియతమ్.) వ్యాగసమ్ - విగతాగసమిత్యర్థః. తేనాపరాధపరిహారాధికారార్థస్య. క్వాపి బిభ్రదిత్యనేన స్థానవిశేషాధికారార్థస్య. (స్వా॥ క్వాపి - స్వయంవ్యక్తాది క్షేత్రే, స్థిత్వేతి శేషః) నిర్ముక్తస్థూలప్రకృతిరిత్యనేన నిర్యాణాధికారార్థస్య. నిర్ముక్తసూక్ష్మప్రకృతిరిత్యనేన గతిచిన్తనాధికారార్థస్య. (స్వా॥ నిర్ముక్తాస్థూలా

సూక్ష్మశ్చ (ప్రకృతిర్యస్యసః.) శేషేణ పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవాధికారార్థస్య చ సఙ్గ్రహః. (స్వా॥ ఏకః - కశ్చిదుపపత్త్యా ద్యనుసన్ధానం వినా ఉపదేశమాత్రేణానుష్ఠానపర్యన్త తత్త్వహిత పురుషార్థ నిర్ణయక్షమతయా ముఖ్యాధికారీ, యాదృచ్ఛికసుకృతాంశా దేవం భూతస్సన్, అచ్యుతమ్ - విభూతిద్వయాది విశిష్టం భగవన్తమ్, నిత్యమ్ - సదా అనుభవతి, వర్తమానసామీప్యే వర్తమానవ్యపదేశః. యద్వా— పుణ్డరీకక్షేత్రబన్ధు శ్రీమచ్ఛఠకోప యోగి నాథముని ప్రభృతి రనుభవతీత్యర్థః. వసరోప్యపీతి భావః. ॥ ౨౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే

అర్థానుశాసనభాగః ప్రథమః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః

శ్రియై నమః.

శ్రీ రహస్యత్రయ సారార్థరత్నావలీ

(౧) భోగ్యం చేద్బ్రహ్మమాత్రం ప్రసజతి హి తదా నిర్విశేషాను
భూతి స్సంపృక్తం కృత్స్నభూమా త్వా యదిచ నఘటతే భోగ్యతా ప్రాకృ
తానాం। స్త్రీభిః క్రీడాదికంచ శ్రుతమిహ భవితా స్వర్గతః కోఽపి శేషః
స్వజ్ఞత్వాజ్ఞాతు నైతు శ్ప్యతి రమృతజుషాం స్వానుభూతిం రుణద్ధి॥ ౧౧౩॥

(౨) ఆత్మైశ్వర్యం తమవము న సమాహ్యా కోఽపీతి ?
పృష్టః పత్యా దాసోఽస్మి నిత్యం తవ పరిచరణం సర్వథా
ఽభ్యర్థయేఽహమ్ । ఇత్థం విజ్ఞాప్య లక్ష్మీముఖనిహితదృశా సస్మితం
తేనదత్తం పాదాబ్జం మూర్ధ్ని ధృత్వా కమపి సుఖభరం యాతి
వాచామభూమిమ్॥ ౧౧౪ ॥

(౩) సద్యో విద్యోతమాన శ్రుతనిఖిల నిజాకార భూమా ఽస్త
పాప్మత్వాదీన్ లబ్ధ్వా గుణాం స్తత్ఫలమపి చ పృథక్సిద్ధ్య నర్హాప్రి
కారైః । భోగ్యం బ్రహ్మైష భుఙ్క్తే విభవగుణ తనూచేష్టితై ర్భోగ్య
రూపై స్తేనాకారేణ సామ్యం భజతి చ పరమం బ్రహ్మణా నిర్వ్య
పాయమ్ ॥ ౧౧౫ ॥

(౪) భాతం యత్ప్రాకృతం ప్రాగహితమివ నిజైః కర్మభి స్తన్ని
వృత్తౌ పిత్తాపాయే పయోవద్భవతి సహజా భోగ్యతా తస్యముక్తౌ ।
స్త్రీభిః క్రీడాదికం యచ్ఛ్రుత మధురహితం దేవవాఞ్ఛానురోధి
స్వేచ్ఛాసిద్ధంహి దివ్యం తదపి నివిశతే తస్య కైఙ్కర్యకోటౌ ॥౧౧౬॥

(౫) ఆవృత్తి ర్నేతినేతి శ్రుతిశిరసి సముద్ఘుష్యతే ముక్తిభాజో
గీతాచార్యోప్యగాయ త్పునరపిజననం మాముపేతస్య నేతి । తచ్చో
క్తం సూత్రకారై ర్నఖలు సభగవాన్ హృద్యమేనం విజహ్యా ద్దేవ
ర్వత్సం యథా తాం ఇవసుఖనిధిం స్వామినం ముక్తిభాక్చ ॥ ౧౧౭ ॥

(౬) జాత్యుత్కర్షాపకర్షానుగుణ మిహభవే ద్భోగత స్తారతమ్యం ముక్తావప్యాత్మనా మిత్యభిదధతి పరం మధ్వసిద్ధాన్తనిష్ఠాః । నైత ద్రమ్యం తథాప త్యపరనరక ఇత్యాప తేన్ముక్తిరేషాం దుఃఖస్యైవాన పాయా త్స్వ సమధికసుఖాలాభతో తేవ తత్ర ॥ ౧౧౭॥

(౭) ఆనన్దన్యూనతా స్యా ద్విభునియత జగత్కారణత్వస్య బాధా న్ముక్తస్య త్వన్మతేపీతి యది న పరమం సామ్య మేతీతి సూక్తేః । శ్రుత్యన్తే సూత్రితత్వాదపి మునిహరిణా భోగసామ్యస్య విశ్వ స్రష్టు ర్ద్రష్టుశ్చ భోగః పిత్రకృపి ఫలితత్తత్సుతన్యాయతస్స్యాత్ ॥ ౧౮ ॥

(౮) సాలోక్యాదా ప్రసిద్ధానను తరతమతా శ్రూయతే ముక్తి శబ్ద స్తత్రానన్దేన సామ్యం తదితి యదిన తద్విష్ణులోకేహి కార్యే । భాక్తో౽స్మిన్ ముక్తిశబ్దో౽వ్యవహితగమనా న్నిత్యలోకస్య తస్మా న్ముక్తిస్సాయుజ్యమేవ త్వకృతక భువనే యత్పరబ్రహ్మణాస్యాత్ ॥ [౧౨౦ ॥

(౯) యేషాం సాయుజ్యమైక్యం మత మనధిగతా శబ్దశక్తి ర్ధ్రువం తై ర్వ్యాప్తే సాయుజ్యశబ్ద స్స్వరసత ఉభయో రేకకర్మాన్వయిత్వమ్ । తచ్చైక బ్రహ్మ భోగాన్వితిరిహ భవతి బ్రహ్మణో ముక్తిభాజో ప్యేవం విస్పష్టమాహ శ్రుతిరపి విభునా సో౽శ్నుతే సర్వ కామాన్ ॥ ౧౨౧ ॥

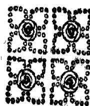
(౧౦) సిక్తం శుద్ధం విశుద్ధామ్బుని భవతి యథా తాదృగేవైవ మాత్మా ముక్తావిత్యుద్గృణన్తీ శ్రుతిరయతి మృషావాది కణ్ఠేగడుత్వమ్। బహ్వీనాం భేదవాచాం దధతికతిపయా భేదవాచః కథంహా ప్రత్య ర్థిత్వం తదాసాం భవతి తదవిరోధేన నేయత్వమేవ ॥ ౧౨౨ ॥

(౧౧) స్వాత్మోపాసైకనిష్ఠస్త్వతిపతిత తమాః దేవయానేన మార్గేణావిశ్య క్వాపిలోకే వితమసి విరజానిత్య భూత్యస్తరాళే। బ్రహ్మానన్దానుభూతిం విజహ దిహ నిజస్త్వస్య పాశో త్కథేను న్యాయా దాత్మానమేవానుభవతి సుఖమిత్యాహురేకే సయూథ్యాః॥ ౧౨౩॥

(౧౨) నైవం నిశ్శేష కర్మత్యజినహి ఘటతే బ్రహ్మభోగానవాప్తి స్తస్య స్వాభావికత్వా దపకలుషమణే రప్రకాశో హ్యదృష్టః। నైష్కర్మ్యశ్రీశ్వరేచ్ఛా వశత ఇతి నసతా నన హేతుం వినాస్యా ద్యద్యస్మిన్ కర్మశేషో భవతి కథమసౌ వర్చిరాద్యధ్వ యోగ్యః॥
[౧౨౪॥

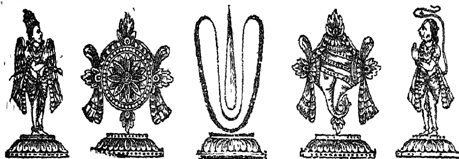
ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థలం రంగనాథార్య ప్రణీతాయాం
శ్రీ రహస్యత్రియసారార్థ రత్నావల్యామ్
పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవాధికారో ద్వావింశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రియైనమః

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః.

సిద్ధోపాయశోధనాధికారః.

యుగపదఖిలం ప్రత్యక్షేణ స్వత స్సతతం విదన్
నిరవధిదయా నిత్యో(దివ్యో)దన్వా నశక్యవివర్జితః ।

(దీ) అన్త్యోపంతస్థైరస్య చతుర్భిరధికారతః । స్థిరీకరణభాగస్తుద్వితీయస్సాధువర్ణ్యతే ॥ అథతత్ర త్రయోవింశే సిద్ధోపాయస్య శేషిణః । శోధనంక్రియతే తైస్తైః ప్రకారైస్సాధు వర్ణితైః ॥ (సం) ఏవం నిరూపితేషు ముముక్షుజ్ఞాతవ్యేషు ప్రధానభూత సిద్ధోపాయవిషయే, సాధ్యోపాయవిషయే, తన్నిష్ఠప్రభావాధిక్య విషయే, తన్న్యూనతా విషయేచ సంభావిత మతికాలుష్యపరిహారణేన నిరూపితార్థ స్థిరీకరణార్థ మధికారచతుష్టయ మాక్షేపిక్యా సఙ్గత్యా ఆరభమాణః ప్రథమ ముపజీవ్యం సిద్ధోపాయం శోధయితు మారభమాణః అధికారార్థం సఙ్గృహ్ణాతి. (యుగప) దితి. అఖిలం_ (దీ) ఉభయ విభూతిగత వస్తుజాతం, (స్వా) యుగపత్-ఏకదైవ, నతుక్రమేణ. సతతం-నతు కదాచిత్, స్వతః-నతు తపః ప్రభృతి కారణవశేన, ప్రత్యక్షేణ _ నత్వనుమానాదినా, విదన్ _ "యోవేత్తియుగపత్సర్వం ప్రత్యక్షేణ సదాస్వతః । తంప్రణమ్యహరిం శాస్త్రం న్యాయతత్త్వం ప్రచక్ష్మహే" ఇతి శ్రీమన్నాథమునిప్రణీత శ్లోకార్థోఽభ్యుచ్యతే. అనేన స్వదాసజనసమస్త సాంసారిక దుఃఖదర్శిత్వముక్తమ్. (నిరవధీ)తి. స్వత ఇత్యేతత్కాకాక్షిన్యా

జలధిసుతయా సార్ధం దేవో జగత్పరిపాలయన్
పరమపురుష స్సిద్ధోపాయః ప్రతీష్టభరస్సతామ్ ॥౫౧॥

అనాదికాలమ్ సంసరిత్తుప్పోన్ద క్షేత్రజ్ఞర్ అవసరప్రతీక్షై యాన భగవత్కృపైయాలే పిఱన్దు, సమీచీన శాస్త్రముఖ

యేన ఉభయత్రాప్యన్వీయతే. స్వతః నిరవధిః దయాదివ్యోదన్వాన్ -దివ్యసముద్రః, నిరవధీతి ప్రసిద్ధసముద్రవ్యతిరేకస్సూచ్యతే. అనేన స్వత ఏవ రక్షణోపయుక్త పరమకారుణికత్వం వ్యజ్యతే. (సం॥) స్వత ఇతి నిత్యవ్యావృత్తిః, సతతమితి ముక్తవ్యావృత్తిః, దయాయా నిరవధిత్వ ముత్కృష్టావధిరాహిత్యమ్. దయారూపో దధేర్దివ్యత్వం నిర్దుష్టత్వమ్. దయాంబురాశిరిత్యర్థః. (స్వా) అశక్యవివర్జితః-స్వస ఙ్కల్పితార్థస్య స్వేనాపి ప్రతిహతిర్నాస్తీత్యర్థః. పదత్రయేణాప్యధికారే వర్తిష్య మాణ శఙ్కోద్యోత్యతే. (సం॥) అవతారదశాయామప్య చిన్త్యశక్తిత్వద్యోత నాయ అశక్యవివర్జిత ఇతి వ్యతిరేకముఖేనాభిధానమ్, దేవః-జగత్సృష్ట్యాది క్రీడన శీలః, (స్వా) స్వతఏవ రక్షకత్వే లీలాప్రవృత్తిరేవ నస్యాదితిభావః. జలధసుతయా సార్ధం జగత్పరిపాలయన్-(సం॥ జగత్పరిపాలనరూపధర్మస్య వ్యాసజ్యవృత్తి ధర్మత్వస్ఫోరణాయ సార్ధమిత్యుక్తిః) నతు లక్ష్మీ నైరపేక్ష్యేణ స్వత ఏవ పరిపా లయన్, పరమపురుషః- "లక్ష్మ్యాసహహృషీకేశః" ఇత్యాది ప్రమాణేన లక్ష్మీ సాహిత్యేన రక్షకతయా ప్రతిపన్నః పరమపురుషః, "పురుషాన్నపరం కిఞ్చి" దితి ప్రతిపన్నశ్రియఃపతిః, ప్రతీష్టభరస్సన్-భరన్యాసరూపవ్యాజ విశేషేణ స్వీకృత భరస్సన్, సతాం-ప్రపన్నానాం, "సంతమేనం తతోవిదుః" రిత్యుక్తప్రకారేణ సత్తర్కేణ వేదాంతవిచారక్షమాణాం శ్రీభాష్యకారమార్గనిష్ఠానా మితియావత్, సిద్ధోపాయః-నతుభరన్యాస భరస్వీకారయో రభావేప్యుపాయ ఇత్యర్థః. నిరవధి కరుణాదిమత్వేన స్వతఏవ రక్షకత్వే సర్వముక్తి ప్రసఙ్గేన భరన్యాస రూపవ్యాజ విశేష మపేక్ష్యైవ రక్షకత్వం లక్ష్మీవిశిష్టస్యైవ ఉపాయతయా స్వతంత్రో పాయాంతరాభావేన అనన్యోపాయత్వాది విరోధోపి నాస్తీతిభావః. ॥౫౧॥

అ॥ (దీ॥) ఇనిమేల్ ఉక్తార్థ స్థిరీకరణప్పణ్ణుకిఱాన ఉద్యోగిత్తు ద్వావింశ త్యధికారార్థఙ్గళై సఙ్గ్రహేణానువదిక్కిఱార్ (అనాదికాల) మిత్యాదియాల్. పిఱన్దు-సంసారమార్గా న్నివృత్తనాయ్, ఇవ్వళవు ముపోద్ఘాతాధికారార్థ మను

త్తాలే తత్త్వహితపురుషార్థ విశేషఙ్గళై త్తెళిన్దు, ముముక్షువాయ్ స్వాధికారానురూపమాయిరుప్పతొరు ఉపాయవిశేషత్తై పరిగ్రహిత్తు, కృతకృత్యనాయ్ తన్నిష్ఠైయై త్తెళిన్దు, అతుక్కనురూపమాక ఇఙ్గిరున్దనాళ్ యథాశాస్త్రమ్ నిరపరాధమాక ప్పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థ మిరుక్కుమ్పడియుమ్ శరీరపాతానన్తరం అర్చిరాదిగతియాలే అప్రాకృత దేశవిశేషత్తిలే శెన్ఱాల్ ఇవనుక్కు అనవచ్ఛిన్న భగవదనుభవ పరీవాహమాకవరుమ్ పరిపూర్ణకైఙ్కర్యరూప పరమ పురుషార్థ సిద్ధి యిరుక్కుమ్పడియుమ్ శొన్నోమ్. ఇవ్వర్థఙ్గళిల్

వదిక్కప్పట్టను. సమీచీనేత్యాది సారనిష్కర్షాధికారార్థమ్, తత్త్వహితపురుషార్థేత్యాది ప్రధాన ప్రతితంత్రాద్యధికార చతుష్టయార్థమ్. ముముక్షువాయెన్ఱు ముముక్షుత్వాధికారార్థమ్. స్వాధికారానురూపేత్యాది అధికారవిభాగాదికారార్థమ్. ఉపాయవిశేషేత్యాద్యుపాయవిభాగాద్యధికారచతుష్టయార్థమ్. కృతకృత్యనాయెన్ఱు కృతకృత్యాధికారార్థమ్. తన్నిష్ఠైయై ఇత్యాది స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థమ్. అనుక్కనురూపమాక విత్యాద్యుత్తరకృత్య పురుషార్థకాష్ఠాధికారఙ్గళుడైయథర్థమ్, యథాశాస్త్రమెన్ఱు శాస్త్రీయ నియమనాధికారార్థమ్, నిరపాయమాకవెన్ఱు అపరాధ పరిహారాధికారార్థమ్. కీழ్ ఇఙ్గిరున్ద వెన్ఱత్తాల్ స్థానవిశేషాధికారార్థమ్. శరీరపాతానంతరమెన్ఱు నిర్యాణాధికారార్థమ్, అర్చిరాదిగతియాలెన్ఱు గతివిశేషాధికారార్థమ్. అప్రాకృతదేశేత్యాదియాల్ పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారార్థ మనువదిక్కప్పట్టను.

అ॥ ననుసిద్ధోపాయాదిశోధనఙ్కాడాను. తెళిన్దప్రపన్నరుక్కు శఙ్కైకళుదియాదాకైయాల్ ఎన్నిఅశఙ్కైయిల్ పూర్వాధికారిక్కు శఙ్కైపిఅవానుపో. నాలుమ్ మృషుపజ్ఞాళుక్కు హైతుకసంసర్గత్తాల్ బుద్ధిచలనమ్ సంభవిక్కుమ్ తమ్మాలశఙ్కైకూడుమ్. తత్పరిహారము శ్యమ్ కర్తవ్యమాకైయాల్ అదిల్ సిద్ధోపాయవిషయ శఙ్కైయైపరిహరిక్కిఱో మెన్నిఱార్ (ఇవ్వర్థఙ్గళిల్) ఇత్యారభ్య (పరిహారమ్ శొల్లుకిఱో) మిత్యంతత్తాల్.

జ్ఞాతవ్యతమమాన సిద్ధోపాయత్తై ప్పఱ్ఱివుమ్ సాధ్యోపాయ విషయమాకవుమ్ కర్మవశ్యరుక్కు క్కుమ్ తెళివు పిఱవా మైక్కు-స్వతన్త్రనాన సర్వేశ్వరన్ ఇవర్కళుడైయ పూర్వాపరాధత్తాలే ఇట్టనినై ప్పీడుమాఱుకైక్కు ప్రధానకారణమ్ మూన్ఱు. అవై యెవై యెన్నిల్? “అస్తు మే” ఎన్ఱ పేక్షిత్తాల్ “అస్తు తే, తయైవ సర్వం సంపత్స్యతే” ఎన్గిఱ తిరుముకప్పాశురముమ్ సదాచార్యానుగ్రహముమ్ సత్సంప్రదాయసిద్ధియుమ్. ఇవత్ఱిల్ సదాచార్యానుగ్రహత్తుక్కు వ్యాజఙ్గళుమ్ ఇదఱ

అ॥ (స్వా॥) సర్వార్థశోధనమ్పణ్ణవేణ్డియిరుక్క సిద్ధోపాయ సాధ్యోపాయ తత్ప్రతిభావ విషయమాత్రశోధనత్తుక్కు నియామకం కి? మిత్యత్ర ప్రాధాన్యమే నిదానమెన్గిఱార్ (జ్ఞాతవ్యతమే) తి. తెళివు-నిర్ణయమ్, (పి॥) పిఱవామైక్కు-అనుత్పత్తయే, (స్వా) ఇట్టనినైప్పు-ఇవన్ తత్త్వహితజ్ఞరాయటయక్కడవనల్లన్. (దీ॥) సమ్యక్ జ్ఞానప్పిఱక్కైయిల్ మూన్ఱు కారణముణ్డు. అదావదు, లక్ష్మీకటాక్షముమ్, సదాచార్యానుగ్రహముమ్, సత్సమ్ప్రదాయసిద్ధియుమ్, జ్ఞానత్తుక్కు ఇవ్వుపదేశమే పోరుమానాలుమ్ ప్రకృతప్రజ్ఞర్కళుక్కు హైతుకాదిసంసర్గత్తాల్ బుద్ధిచలనముమ్ తన్మూలశఙ్కైయుమ్ సమ్భావితమ్. ఇను సత్తర్కఙ్గళాల్ పరిహార్యమ్. అత స్సిద్ధోపాయ విషయశోధనమ్ అవశ్యమ్ శెయ్యవేణ్డు మెన్ఱు మహావాక్యార్థమ్. (స్వా) తిరుముకప్పాశురమ్-పెరియపిరాట్టియార్పక్కలైయ తిరుప్పవళత్తాలే శొల్లప్పట్ట సూక్తిపర్యన్త ప్రసాద మెన్ఱపడి.

అ॥ సదాచార్యానుగ్రహమ్ కారణమెన్ఱను కూడుమో? అదు పురుషరుక్కు-పాదేయ మల్లామైయాల శక్యసమ్పాదనమన్ఱో? ప్రత్యక్షాదికళ్ జ్ఞానత్తుక్కు కారణమానపడియాలుమక్కు కారణత్వజ్ఞాదాదే? అక్కైయాల్ సమ్ప్రదాయసిద్ధి మర్చిరూపైయన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవత్ఱిల్) లితి. తిరుముకప్పాశురమ్-ప్రధానతయా ప్రథమోద్దిష్టమ్. తత్రైవ “అస్తు మే” ఎన్ఱు కారణవాక్యముమ్ “తయైవసర్వ” మెన్ఱు జ్ఞానాది ఫలముమ్ నిర్దిష్టమాకైయాల్ స్పష్టమితి ద్వితీయోద్దిష్టత్తై నిరూపిక్కిఱార్ (సదాచార్యే) తి. (వ్యాజే)తి- చిరకాలోపసర్పణ

ఫలవిశేషఙ్గళుమ్ పరాశర మైత్రేయ సంజయాశ్వలాయనాది వృత్తాన్తఙ్గళిలే కణ్డుకొళ్వతు. సత్సంప్రదాయసిద్ధియావతు ? తాఙ్ సత్తోత్తరనాయ్ సమ్యగుపసన్ననాయ్ సావధాననాయిరుక్కుమ్ అవస్థైయిలే ఖ్యాతి లాభ పూజా నిరపేక్షనాయ్ కారుణ్యపరతన్త్రనాన సదాచార్యర్ సర్వరుక్కుమ్ ప్రథమాచార్యనాన సర్వేశ్వరన్ ముదలాక ఉపదేశపరంపరైయాలే వన్ద తత్త్వహితఙ్గళై అనపేక్షిత విస్తారముమ్ అపేక్షిత సఙ్కోచముమ్ ఇల్లాతపడి "సర్వేషామేవ లోకానాం పితా మాతాచ మాధవః। గచ్ఛధ్వమేనం శరణం శరణ్యం పురుషర్షభాః" ఎన్గిఱకట్టళైయిలే ఉపదేశిక్కప్పెఱుకై. బహుక్లేశమాయ్ బుద్ధిచలనసంభావనైయుణ్డాన శాస్త్రపరిశ్రమత్తిల్

వ్యాజ విశేషాదాచార్యప్రసాదం తేతి జ్ఞానవిరోధి సర్వపాపనివృత్తిః, జ్ఞానాది సమ్పత్ప్రాప్తిరితి భావః. (దీ॥) వ్యాజం-తదనువర్తనాదికళ్, ఫలవిశేషఙ్గళ్—సమ్యక్ జ్ఞానాదికళ్, శ్రీ పరాశరర్ క్కు వసిష్ఠ పులస్త్య శాసనానువర్తనమ్ వ్యాజమ్. దేవతా పారమార్థ్య యథావద్వేదనాదికళ్ ఫలమ్. మైత్రేయర్ క్కు శ్రీ పరాశరానువర్తనం వ్యాజమ్. తత్ప్రసాదలబ్ధ సర్వజ్ఞత్వాది ఫలమ్. సంజయనుక్కు వ్యాసానువర్తనమ్ వ్యాజమ్. త్రైకాలిక జ్ఞానవత్త్వాది ఫలమ్. ఆశ్వలాయనర్ క్కు శౌనక విషయానువర్తనం వ్యాజమ్. ఋగ్వేదప్రవర్తనాదిఫలమ్. తిరుమఙ్కైప్పెరుమాళ్ క్కు వ్యాజఫలఙ్గళ్ సేక్షిత్తాలెన్నుమ్ సర్వమెన్ను ముక్తమాయ్ త్తు. సత్సమ్ప్రదాయసిద్ధిః-భగవత్ప్రభృతి అవిచ్ఛిన్నోపదేశ పరంపరా ప్రాప్త తత్త్వహితపురుషార్థఙ్గళై సదాచార్య నుపదేశిక్కప్పెఱుకై. (సా॥) సదాచార్యశబ్దం వివృణోతి (ఖ్యాతీ)తి. సదాచార్యోపదేశేఽపి గుణపూర్తిరహితస్య శిష్యస్య జ్ఞానోదయోనభవతీత్యాహ (తాని)తి. (సర్వేషా) మితి—పితేత్యాదినా పరతత్త్వస్వరూపమ్. గచ్ఛధ్వమితి హితమ్, శరణ్యమితి, ప్రాప్యంచోక్తమ్. (వి॥ కట్టళైయిలే—రీత్యా, పెఱుకై—ప్రాప్తిః, జ్ఞానలాభ ఇతి యావత్). బహుక్లేశేతి ఆలస్యేన శాస్త్రపరిశ్రమానధికృత పరమాస్తిక విషయ మిదంవచనమ్. (ప్ర॥) బుద్ధిచలనేతి—

అనధికృతరుమాయ్ పరమాస్తికరుమాయిరుప్పార్ క్కు ఇవ్వు
పదేశమే ప్రధానమ్. మఱ్ఱుళ్ళార్ కుక్కు త్తాజ్గళ్ తెళిక్కై
క్కాకవుమ్ కుతర్క్కజ్గళాలే కలజ్గువార్రై త్తెళివిక్కైక్కాక
వుమ్ సమీచీనయుక్తికళోడే కేట్కై ప్రాప్తమ్. "ఆర్షం ధర్మో
పదేశంచ వేదశాస్త్రావిరోధినా। యస్తర్కేణానుసన్ధత్తే సధర్మం
వేదనేతరః ॥" ఎన్గిఱపడియే ఇవ్వర్థజ్గళై సమీచీన తర్కజ్గళాలే
తెళియాతవర్ కళ్. "కాణాదశాక్య పాషండైః త్రయీధర్మో
విలోపితః" ఎన్గిఱపడియే హైతుకరాయ్ వేదవిరోధి తత్త్వజ్గళై
యిట్టు ప్రామాణికార్థజ్గళై అపహరిప్పర్ కళ్. ఇవ్వపహారమ్
విభూతియైయుమ్ విభూతిమానైయుమ్ పఱ్ఱ ఇరణ్డువకై
యాయిరుక్కుమ్. అతిల్ విభూతిమానై అపహరిక్కైయావతు? శ్రియఃపతియాన సర్వేశ్వరనై ఇల్లైయెన్నుతల్ వేఱొ
రుత్తనై ఈశ్వరనాకక్కట్టి సర్వేశ్వరనై విభూతికోటియిలే
వైత్తల్ శెయ్కై. విభూతియై అపహరిక్కైయావతు? విభూ
తియై ఒరుముఖత్తాలే యిల్లైయెన్నుతల్, ఉణ్డాక్కి ఈశ్వర

"హరిరేవం హరోనైవ" మిత్యాద్యుక్తప్రకారేణ శాస్త్రాణాం బహువిధత్వా
ద్బుద్ధిచలనం సంభావ్యత ఇత్యర్థః. (స్వా) పరమాస్తికేతి-దృఢవిశ్వాసవాన్ కళ్.
అ॥ ఇప్పడియాకిల్ స్థిరీకరణభాగారమ్భమ్ వ్యర్థమన్రో? ఎన్నవ + ర్
(మఱ్ఱుళ్ళారి) తి. అనాలస్యముమ్ చలనాత్మ బుద్ధిపాటవము ముడైయ ఆస్తిక
రుక్కెన్నపడి. ఆర్షమితివచనమ్ తద్విషయ మెన్నుకరుత్తు. (దీ॥) ఋషిః, వేదః,
తదర్థ ఆర్షః, ధర్మోపదేశః ధర్మశాస్త్రమ్, అవిరోధినా ఎన్నను సమీచీన తర్కత్తై
చ్చొల్లిఱ్ఱు. కాణాదేతి- కాణాద్యైః శ్యాక్యైః పాషండైశ్చ, కాణాదశాక్య
రూపపాషండైరితివా, హైతుకర్-యౌక్తికర్, శుష్కతార్కికరెన్నపడి. (వి॥
అపహరిప్పర్ కళ్ - ప్రామాణికార్థం పరిత్యజంతి.) తత్రవిభూతి మదపహారం
దర్శయతి (అది)లితి. విభూత్యపహారం దర్శయతి (విభూతి) తి. ఒరుముఖత్తాలే-

నోడు సంబన్ధముణ్డు స్వతన్త్రిమ్ ఎన్నుతల్, పరతన్త్రి మాక్కి తన్నోడు పిఱరోడు పుణైప్పుతల్ శెయ్కై. ఇవ్వ పహారఙ్గళిల్ ఏతేనుమొన్ఱు స్వరూపత్తిల్ మృదుప్రజ్ఞనాయ్ ఆత్మసమర్పణమ్ పణ్ణినవనుక్కు విపరీతసంసర్గత్తాలే వరు మాకిల్ "దత్తస్యహరణేవచ" ఎన్గిఱ అపహారత్తిలుమ్ కొడి యతాయ్ కళవు కొణ్డు కొడుత్తద్రవ్యత్తై మీళక్కళవు కొణ్డాప్పోలేయామ్. ఆకైయాల్ బహువిధఙ్గళాన వ్యా మోహకారణఙ్గళిల్ హైతుకసంసర్గమ్ పోరప్పరిహరణీయమ్. ఇవ్వర్థత్తై "పాషండినో వికర్మస్థాన్ బైడాల వ్రతికాన్ శఠాన్ । హైతుకాన్ బకవృత్తీంశ్చ వాఙ్మాత్రేణాపి నార్చ యేత్ ॥ డంభిహైతుకపాషండి బకవృత్తీంశ్చ వర్జయేత్ ॥ నాసద్భిః కిఞ్చిదాచరేత్ ॥ త్యజ దుర్జన సంసర్గం ॥ వరం హుత

వ్యావహారిక సత్యమిత్యాది పర్యాయత్తాలేన్గై. ఇదు మాయిమతమ్. ఉణ్డా కిక్కిత్యాదియాల్ నిరీశ్వరమీమాంసకమతమ్. (పరతంత్రమిత్యాది), తన్నోడు— భోక్తావాన జీవనోడు, పిఱరోడు-శివాదికళోడెన్గై. (పి) పుణైప్పుదల్ శెయ్కై- శేషత్వజ్ఞాపనమ్. ఇవర్ కళుడైయ సంసర్గమనర్థ పర్యవసానమెన్గిఱార్ (ఇవ్వపహా రఙ్గళి) లిత్యాదియాల్. (వి) వరుమాకిల్-అన్యథాజ్ఞానం ప్రసక్తంచేత్. కొడి యతాయ్-క్రూరంసత్, కళవుకొణ్డు—అపహృత్య, కొడుత్తద్రవ్యత్తై—ప్రత్యర్పిత ద్రవ్యస్య, మీళక్కళవు కొణ్డాప్పోలే—పునరపహరణవత్, ఆమ్—భవేత్. (దీ॥) కేవలాపహారత్తిలుమ్ స్వదత్తాపహారమ్ కొడియదిఱే. లోకత్తిల్ బహువిధమాక వ్యామోహహేతుక్కళుణ్డు. అన్నదోషాదికళ్ అవర్జనీయ లిదువే అత్యంత పరి హరణీయమెన్గిఱార్ (ఆకైయా) లిత్యాది. ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టునార్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇత్యాదియాల్. పాషణ్డినః—"యోన్యందేవం పరత్వేన" ఇత్యాది షూక్తాః, వికర్మస్థాః-శిఖాయజ్ఞోపవీతత్యాగినః, బైడాలవ్రతికః—వంచకః, శఠః- నాస్తికః, బకవృత్తిః-సన్నిహిత హింసకః, అసద్భిః-బ్రహ్మజ్ఞానహీనైః, దుర్జనః—

వహజ్జ్వాలా పంజరాంతర్వ్యవస్థితిః । నశౌరిచిన్తావిముఖజనసంవాస వైశసమ్॥” ఇత్యాదికళిలే ప్రపఞ్చిత్తార్కళ్. ఇన్ద హైతుకరోట్టైసంభాషణమ్ “మాయయాపహృత జ్ఞానాః” ఎన్గిఱపడియే కణ్డుమతికెట్టానాక్కి- “చతుర్విధా మనుజనా భక్తా ఏవ హి తే శ్రుతాః”ఎన్ఱు ఈశ్వరన్ సమ్మానైయువర్కళిన్ద నాలువకైయిలుమ్ కూడాతే “అఱియనమ్బెయ్యల్” ఎన్నాతపడిపణ్ణి “నమాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే” ఎన్గిఱ భగదభిమాన బాహ్యవర్గత్తిలే కోప్పణ్ణప్పణ్ణుమ్. అశరణ్యశరణ్యనాన సర్వేశ్వరనై శరణమాకప్పఱ్ఱుకిఱ పరమాస్తికనుక్కు చ్చిలగోడు శేర్న్దియాల్ బాహ్యరై వారాతాకిలుమ్ అవనుక్కు కలక్కఙ్గళ్ వరవుమ్ అతుక్కు సదాచార్యర్కళ్ పరిహారమ్ పణ్ణవుమ్ కాణానిన్ఱోమ్. మహర్షికళుమ్

సజ్జనాసహిష్ణవః, సంవాసః-సహవాసః, వైశసం-వినశనం, (స్యా) ఇన్ద ప్రసమాఙ్గళిలేబకవృత్త్యాది సంసర్గముమ్ పరిహరణీయమాక చొల్లుకైయాలే ఇన్ద వ్యామోహ కారణమన్ఱిక్కే-మరితమాత్రమాయిరుక్క- రాప్పోలేయన్ఱిక్కే-తస్స హాసతిన హైతుక సంసర్గమర్థసామర్థ్యత్తాలే వ్యామోహద్వారా బహ్వనర్థకారణమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ)—హైతుకసంభాషణమనర్థావహమితి దర్శయతి (ఇన్ద) ఇతి. కణ్డుమతికెట్టాన - జ్ఞాత్వాపిమూఢన, మాయయాపహృతజ్ఞాన నెన్ఱపడి. చతుర్విధరావార్ ? - “ఆర్తోజిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ”ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టవర్కళ్.

భగవద్విముఖానాం బాహ్యవర్గప్రవేశేపి భగవదాశ్రిత విషయే “నక్రోధో నచమాత్సర్యం నలోభః” ఇత్యుక్తత్వాత్కథం? బాహ్యవర్గప్రవేశ ఇత్యత్రాహ (అశరణ్యే) త్యాదినా. భగవదాశ్రితానామపి హైతుకసంసర్గేణజ్ఞానభ్రంశః, తన్మూలభగవదనభిమతత్వఞ్చ, భవేదితి ఋషయోప్యవదన్నిత్యాహ (మహర్షికళు) మితి. ఏతద్వచనస్య సామాన్యవిషయత్వాద్భగవదాశ్రితానామపి సంశయాదిర్భవేదిత్యర్థః.

"ఏకం యదిభవే చ్ఛాస్త్రం జ్ఞానం నిస్సంశయం భవేత్ ।
బహుత్వాదిహ శాస్త్రాణాం జ్ఞానతత్త్వం సుదుర్లభమ్ ॥"
ఎన్నుమ్ "నిస్సంశయేషు సర్వేషు నిత్యం వసతి వై హరిః ।
ససంశయాన్ హేతుబలా న్నాధ్యావసతి మాధవః ॥"
ఎన్నుమ్ శొన్నార్కళితే. "నక్రోధో న చ మాత్సర్యమ్" ఇత్యాదికళుమ్ ఆత్మగుణ పరిపూర్ణాధికారి విశేషవిషయత్తిలే యాకక్కడవన. ఆనపిన్బు ఆరురుక్షుక్కళుక్కు క్కలక్కముణ్డెన్నుమిడమ్ "శ్రూయతే కిల గోవిన్దే భక్తిముద్వహతాం నృణామ్ । సంసారస్యాసతా భీతా స్త్రిదశాః పరిపన్థినః ॥ సత్యం శతేన విఘ్నానాం సహస్రేణ తథా తపః । విఘ్నాయుతేన గోవిన్దే నృణాం భక్తిర్నివార్యతే ॥" ఇత్యాదికళిలే

ఏకం యది భవే చ్ఛాస్త్రం – సర్వశాస్త్రము మేకకణ్ఠమాకిల్, బహుత్వాత్ – భిన్నత్వాత్, నిత్యం వసతి – నిత్యం సన్నిహితో భవతి, నాధ్యావసతి–అపహాయ గచ్ఛతి ఎన్గై, అశుభామతిః – జ్ఞానభ్రంశాదిః.

(స్వా) ఇన్దవచనమ్ సర్వభాగవతవిషయమాకత్తోన్ఱునిఱ్క— అధికారివిశేష విషయమెన్ఱు విశేషిక్కక్కూడుమో ? ఎన్నవన్ర్ (ఆనపిన్బు) తి. (దీ) ఆనపిన్బు– "నక్రోధః" ఎన్నుమ్ శ్లోకమ్ పూర్ణాధికారివిషయమాకైయాలెన్గై. ఆరురుక్షుక్కళుక్కు – అపూర్ణాధికారికళుక్కు, (స్వా) ఉద్వహతామెన్ఱు నిర్దేశత్తాలుమ్, తపస్సమభివ్యాహారత్తాలుమ్ వచనద్వయస్యాపి సమానవిషయత్వేవిరోధం మపరిహారమాకైయాలు మిను ఆరురుక్షువిషయమాకైయాలే పూర్వవచనమధికారి విశేష విషయమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) త్రిదశరుడైయ పరిపన్థిత్వం – "యస్మై దేవాః ప్రయచ్ఛన్తి పురుషాయ పరాభవమ్ । బుద్ధిం తస్యాపకర్షన్తి" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే జ్ఞానభ్రంశద్వారక మెన్గై. భక్తిర్నివార్యతెన్ఱు సిద్ధమాన భక్తిభ్రంశముమ్శొల్లిఱ్ఱు.

అ॥ ఇప్పడికళాల్ మ్మనుపన్నర్కు— సిద్ధోపాయాది విషయత్తిల్ కలక్కఙ్గళ్ వరుమెన్ఱు సిద్ధమాయిఱ్ఱు. అదిల్ సిద్ధోపాయ విషయమాక వరుమ్

ప్రసిద్ధమ్. అతిల్ ముఱ్పడ సిద్ధోపాయత్తైప్పఱ్ఱి వరుమ్ కలక్కజ్ఙళుమ్ అవఱ్ఱుక్కు పరిహారఙ్ఙళుమ్ శొల్లుకిఱోమ్. అనాదికాలమనాదరిత్త ఈశ్వరన్ ఇన్ఱొరుత్తనై ఆదరిక్కైక్కు తన్ స్వాతంత్ర్య మాత్రత్తాలేయన్ఱో? ఇజ్జనన్ఱాకిల్ "ఇన్ఱెన్నై ప్పొరుళాక్కిత్తన్నై యెన్నుళ్ వైత్తాన్, అన్ఱెన్నై ప్పురమ్బోక్క ప్పుణర్ త్తతెన్ శెయ్వాన్" ఎన్ఱు ఆఴ్వార్ విణ్ణప్పమ్ శెయ్య సర్వేశ్వరన్ "శూఴ్విశుమ్బణిముకిల్ తూరియమ్ ముఴక్కిన"

కలక్కజ్ఙళుమ్ అదిన్ పరిహారముమ్ కాట్టుకిఱోమెన్గిఱార్ (అదిల్ ముఱ్పడ) విత్యాదియాల్. (వి॥ అదిల్ – శబ్దోక్తప్పత్తి స్థల విషయే) ముఱ్పడ – ప్రథమం. (సం॥) సాధ్యోపాయాది త్రయోపజీవ్యత్వాత్ సిద్ధోపాయస్య ముఱ్పడ విత్యుక్తిః. తత్రాపి శ్రీవిశిష్ట సిద్ధోపాయే విశేష్య విశేషణయోః విశేష్యస్య తద్వాచిపదోపస్థాపిత గుణవిశేష సమ్బన్ధవిశేషమధ్యేపి గుణానాం ప్రధానతయా శబ్దోపస్థాపితత్వాత్తదనుబన్ధి చిన్తాయాః ప్రథమ్య మభిప్రేత్య సిద్ధోపాయత్తైప్పఱ్ఱి విత్యుక్తిః. (దీ) ఈశ్వరస్వాతంత్ర్య కారుణ్యమూల శఙ్కైక్కళై సమాధానిక్కిఱార్ (అనాదికాల) మిత్యాదియాల్. (వి॥ అనాదరిత్త – ఉపేక్షిత్వ అనాది సంసారప్రవర్తక ఇత్యర్థః. ఇన్ఱు–ఇదానీం, ఒరుత్తనై – ఏకం, ఆదరిక్కైక్కు – సంసారాద్విముక్తిరిత్యేతత్, అన్ఱో?–నభవతి కిం? స్వతన్త్రతయా పూర్వం నిగృహీతవాన్ ఇదానీమేవం కృతవానిత్యర్థః) ఇన్ఱెన్నై ఇత్యాది. (స్వా॥) ఇన్ఱు – ఇదానీం, ఎన్నై–అడియేనై, పొరుళాక్క – "సంతమేనం తతో విదుః" ఇత్యుక్త ప్రకారేణ బ్రహ్మజ్ఞానత్తైయుడైయనాక్కి, తన్నై–నిరవధిక కల్యాణగుణ విశిష్టనాన తన స్వరూపత్తై, ఎన్నుళ్ – ఎన్ అన్తఃకరణత్తిలే, వైత్తాన్ – నిరన్తర ధ్యానానుగుణమాక స్థాపిత్తాన్, అన్ఱు–అనన్తమాన పూర్వకాలత్తిలే, ఎన్నై ప్పురమ్బోక్క – బాహ్యవిషయ మార్గత్తిలే పోకుమ్బడి, పుణర్త్తదు – బన్ధిత్తదు, ఎన్ శెయ్వాన్ – ఏదుక్కాక చ్చెయ్దాన్, అడియేన్ కారణమొన్ఱుమ్ కాణేన్, నీకణ్డరుళినాల్ శొల్లలాకాదో ఎన్ఱు కరుత్తు. (శూఴ్)తి. శూఴ్–వ్యాప్తమాన, విశుమ్బిల్ – ఆకాశత్తిలే, అణి – అలఙ్కారభూతమాన, ముకిల్ – మేఘః, తూరియమ్ – వాద్యఘోషత్తై,

ఇతొఴ్ఴియ వేఱొరుఉత్తర మరుళిచ్చెయ్ తానో? ఆకైయాల్ నామొరు ఉపాయానుష్ఠానమ్పణ్ణుకై యెన్నెన్బతు, "నడువే వన్దు ఉయ్యక్కొళ్కిన్ఱనాతన్" ఎన్గిఱపడియే అరుళ్ పురిన్ద శిన్దైఅడియార్ మేల్ వైత్తవన్ తానే రక్షిత్తపోతు కాణుమత్తనైయన్ఱో? వెన్ఱు శిలర్ కలఙ్గువర్కళ్. ఇవర్కళై త్తెళివిక్కుమ్పడి ఈశ్వరన్ స్వతన్త్రనేయాకిలుమ్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్యాఙ్గళాకిఱ దోషఙ్గళ్ తనక్కు త్తట్టామైక్కాక ఇవన్ పక్కలిలే ఒరువ్యాజత్తై ఉణ్డాక్కి అత్తై అవలంబిత్తు త్తాన్ రక్షిక్కుమ్. ఇవ్వర్థత్తై "తిరుమాలిరుఞ్చోలైమలై యెన్ఱేనెన్న

ముగ్గక్కిఱను — తక్కుక్కానదొఴ్ఴియవెన్నపడి. పరమపురుషార్థ ప్రధానోద్యోగమొఴియ వేఱొరు ఉత్తర మరుళిచ్చెయ్యవిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఏవం రక్షణస్య స్వాతన్త్ర్యమేవ నిదానంచేత్తస్య అనాదిత్వాత్పూర్వం రక్షణాభావోఽసఙ్గత ఇత్యత్రాహ (నడువేవన్ది)తి. నడువే-వరుమెన్ఱు సమ్భావనైయిల్లాద వేళైయిలే, వన్దు - ఆకస్మికమాకవన్దు, ఉయ్యక్కొళ్కిన్ఱ - ఉజ్జీవిక్కప్పణ్ణుమ్, నాదన్ - స్వామీ, అరుళ్ పురిన్ద - కరుణాసంశ్లిష్టమాన మనస్సై, అడియార్-దాసర్కళుడైయ, మేల్ వైత్తు, అవన్ తానే - అన్దస్వామి తానే. (వి॥) కాణుమత్తనైయన్ఱో? -ద్రష్టవ్యమాత్రం నభవతి కిం? అస్మాకం దర్శనమేవకార్యమ్, అనివారణమాత్రం కార్యమితిభావః. (స్వా॥ ఇవర్కళై)ఇతి. ఆழ்వార్ తిరువడిసమ్బన్ధమిరుక్కైయాలే మర్యాదికళైప్పోలే తిరస్కరియాదే తెళివిక్కుమ్పడియెన్ఱు సస్నేహోక్తిశొన్నను. పరిహరిక్కిఱార్ (ఈశ్వర) నిత్యాది. వ్యాజాపేక్షైయుమ్ తనక్కు దోషమ్ తట్టామైక్కాక స్వస్వాతంత్ర్యమూల సఙ్కల్పసిద్ధమాకైయాలే స్వస్వాతంత్ర్యహానియిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. వైషమ్యమ్-పక్షపాతమ్, నైర్ఘృణ్యమ్-నిర్వ్యాజమాక ఒరుత్తనై ముఙ్గుకిప్పిక్కై.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ సర్వజ్ఞరాన నమ్మాழ்వార్ స్వరక్షణత్తుక్కు వ్యాజమ్ శొల్లాదమకూడుమో? ఎన్నవన్నర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. ఇవ్వర్థత్తై — వ్యాజసాపేక్షత్తైయె, పరి॥ (తిరుమాలిరుఞ్చోలైమలై) ఇతి. నగరీణాం పరిగణనే భగవ

త్తిరుమాల్ వన్దు ఎన్నెఞ్జు నిఱైయప్పుకున్దాన్" ఎన్ఱు ఆழ்వార్ అరుళిచ్చెయ్‌తార్. ఇన్దవ్యాజన్దానుమ్ ఈశ్వరన్ తన్నాలే యాకిలిత్తై మున్బే యుణ్డాక్కాతే విట్టదెన్నెన్నిల్? ఇవ్వాత్మాక్కళుక్కు అనాదియాన కర్మప్రవాహఙ్గళ్ విషమ విపాక సమయఙ్గళాయ్‌క్కొణ్డు పోరుకైయాలే ఈశ్వరన్ కర్మానురూప ఫలప్రదనల్లాతపోతు వైషమ్య నైర్ఘృణ్య దోషమ్ వరుకైయాలే మున్బు ఇదుక్కు అవసరమాయిత్తిల్లై యెన్ఱుమిడమ్ కార్యవిశేషదర్శనత్తాలే కల్పితమ్. ఇజ్జనిశైయాతపోతు సర్వసిద్ధాన్తికళుక్కు మితుక్కుమున్బు ఇల్లాత మోక్షశ్రద్ధాదికళ్ ఇప్పోతు పిఱక్కైక్కుడీ యెన్నెన్నాల్ ఉత్తరమ్ శొల్ల విరకిల్లై.

దావాసస్థానభూత వనగిరిరపి తన్నామ్నోక్త ఇతీమం వ్యాజ మవలమ్బ్య పురుషకారభూతయా లక్ష్మ్యాసహ స్వయ మాగత్య అస్మన్మనో యథా విషయాన్తరం నవిషయీకుర్యాత్తథా ప్రావిశదితి. స్వాతన్త్ర్యసైవసంసారనోచకత్వం ప్రాపకతయోక్తాయా ఇన్ఱైన్నై ఇత్యాది గాథాయా వక్తా పరాఙ్కుశ ఏవా వద దిత్యర్థః.

అ॥ (స్వా॥) ఇవ్యాజన్దా నీశ్వరాయత్తమో? అన్యాయత్తమో? అన్యాయత్తమాకిల్ స్వస్వాతన్త్ర్యహాని వరుమ్. ఈశ్వరాయత్తమాకిల్ పూర్వముణ్డాకామలిప్పోను వరుకై కూడుమో? వెన్గిఱ వభిప్రాయత్తాలే శఙ్కిత్తుత్తరమరుళిచ్చెయ్‌కిఱార్ (ఇన్దవ్యాజన్దాను) మిత్యాదినా. (దీ॥) ఇవ్వ్యాజమీశ్వరాయత్తమాకాదపోను స్వాతన్త్ర్యహాని వరుమ్. ఈశ్వరాయత్తమాకిల్ ఇప్పోను ఇవ్వ్యాజత్తై యుణ్డాక్కుకై స్వాతన్త్ర్య కార్యమెన్ఱు శఙ్కైకళిఱ కరుత్తు. ఇనుక్కుత్తర మరుళిచ్చెయ్‌కిఱార్ (ఇవ్వాత్మాక్కళుక్కు)త్యాదియాల్. వ్యాజముమ్ పూర్వసుకృతసాపేక్షఈశ్వరాయత్తమెన్ఱు సర్వసిద్ధాన్తమాకైయాలివవే పరిహార మెన్గిఱార్ (ఇజ్జనిశైయాదపోది)త్యాది. (స్వా॥ ఇజ్జనిశైయామపోను-ఏవమనఙ్గీకారే యెన్ఱపడి) ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యమే మోక్షనిదాన మెన్బార్కుమ్ స్వాతన్త్ర్యమ్ శక్తియాకిల్ పూర్వమేవ మోక్షమ్ ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఇచ్ఛైయాకిల్ అహేతుకవాదమ్ పరమత

అనాదికర్మప్రవాహ వైచిత్ర్యత్తాలేయెన్ఱుమ్ ఉత్తరమ్ ఈశ్వరనై యిశైన్దార్క్కు మిశైయాతార్క్కుమ్ తుల్యమ్. ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యమొరువ్యాజత్తైక్కొణ్డు అవన్ నినైత్తపోతేరక్షిక్కైక్కుమ్ విలక్కవల్లార్ ఇల్లామైక్కు ఉఱుప్పామ్. ఇప్పడియానాల్ ఇన్ఱైన్ఱై యెన్గిఱపాట్టుక్కు మితుక్కుమ్ మూలమాన వచనఙ్గళుక్కుమ్ నిర్వాహమేతెన్నిల్? అతు శొల్లుకిఱోమ్. ఈశ్వరనుక్కు సహజఙ్గళాన స్వాతన్త్ర్య కారుణ్యఙ్గళినుడైయ ప్రాధాన్యత్తాలే ఇవన్ఱుక్కు వ్యాజభూతఙ్గ

మాకైయాల్ సుకృతవిశేషమూలమాయే అను వరుమెన్ఱుకొళ్ళవేణుమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఈశ్వరనైయఙ్గీకరియాదార్క్కు కర్మప్రవాహమూలత్వేన వ్యవస్థాపిక్కవేణ్డినాలుమ్ నమక్కు ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్యాదేవ వ్యవస్థై శొల్లలామే ఎన్నవ+ర్ (అనాదీ)త్యాది. వ్యాజసాపేక్షమాక రక్షిత్తాల్ ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్యత్తుక్కు నిష్ఫలత్వమ్ వారాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్య)మెన్ఱు. (స్వా॥) వ్యాజ నిరపేక్షమాక రక్షణసామర్థ్యమిరున్దాలుమ్ వైషమ్యనైర్ఘృణ్య పరిహారార్థమ్ వ్యాజ సాపేక్షమ్ రక్షిప్పోమెన్ఱు స్వాతంత్ర్యమూలమాక సఙ్కల్పిత్తిరుక్కైయాలే వ్యాజసాపేక్షతైయే స్వాతంత్ర్యకార్యమెన్ఱపడి. (విలక్కవల్లా)రితి. లోకత్తిల్ రాజాదికళ్ ఉపహారాదికమపేక్ష్య రక్షిక్కైయిల్ తతోపి ప్రబలన్ విలక్కిల్ రక్షియామైకాణ్గైయాలే తద్వ్యదిఙ్గువిలక్కవారిల్లైయెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ఆழ்వార్ వ్యాజవిశేషమ్కేట్కుక్కు ఈశ్వరన్ నిరుత్తరనాయిరుక్కై విరోధియాదో? ఇన్ఱైన్ఱై ఇత్యాది గాథామూలభూత నిర్వ్యాజరక్షకత్వ ప్రతిపాదకవచనముమ్ నిర్విషయమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్ఱు శఙ్కిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియానా)లితి. (సం॥) ఇప్పడియానాల్ – రక్షణే స్వాతన్త్ర్యాతిరిక్త వ్యాజవిశేషస్యాపేక్షితే. మూలమానవిత్యనేన "యోఽమే గర్భగతస్యాపీ"త్యాది వివక్షితమ్. ప్రాధాన్యత్తాలే – లీలోపకరణీకరణే ప్రాధాన్యం స్వాతంత్ర్యస్య, భోగోపకరణీకరణే ప్రాధాన్యం కారుణ్యస్యేతి భావః (ఇవన్ఱుక్కి)తి. లీలోపకరణీకరణ భోగోపకరణీకరణయోః, (స్వా) ఇవ

ళాన విశేషకారణఙ్గళై అనాదరిత్తు పణ్డైన్నై పరాఙ్ముఖనాక్కుకైక్కుమ్, ఇన్ఱైన్నై అభిముఖనాక్కుకైక్కుమ్, ఉన్ స్వాతన్త్ర్యముమ్ కృపైయుమొఴియ వేఱొరు ప్రధానకారణమ్ కణ్డిలేన్. ఎనక్కు క్కాట్టాతే స్వత స్సర్వజ్ఞనాన నీకణ్డాతు ఉణ్డాకిల్ అరుళిచ్చెయ్యవేణుమెన్న ఈశ్వరన్ నిరుత్తరనాయిరుక్క అవిరుప్పాలే స్వాతన్త్ర్య కృపైకళినుడైయ ప్రాధాన్యత్తై

త్తుక్కు – నిగ్రహానుగ్రహత్తుక్కు, సుకృతసంపత్తుకళ్ వ్యాజమాత్రమాయుమ్ ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యత్తాలే యెన్నపడి) అనాదరిత్తు – ప్రకృతప్రశ్నవిషయీకృతా వనంతర్భావ్య "అన్ఱైన్నై ఇన్ఱైన్నై" ఇతి వాక్యయోః క్రమేణ "పణ్డైన్నై ఇన్ఱైన్నై" ఇత్యాభ్యా మర్థ ఉక్తః. (వి॥) పణ్డు–పూర్వకాలే, ఎన్నై–ఆత్మానః, పరాఙ్ముఖనాక్కుకైక్కు–పరాఙ్ముఖీకరణస్య, ఇన్ఱు–ఇదానీం, అభిముఖనాక్కు కైక్కు – అభిముఖీకరణస్యచ, అయమర్థః; (స్వాతన్త్ర్యకారుణ్యఙ్గళినుడైయ+ విశేషకారణఙ్గళై అనాదరిత్తు) – కృపాయా అనాదిత్వేపి పూర్వం స్వాతన్త్ర్య ప్రాధాన్యేన కృపాయా అముమహమిదానీం సంగృహ్ణామీతి సఙ్కల్పస్యాభావాద్యాప ప్రచయమూలం యాదృచ్ఛికసుకృత విశేషాదకమనుటయిత్వాతేన పరాఙ్ముఖీకరణస్య ఇదానీం కృపాయాః ప్రాధాన్యాదనాద్యాజ్ఞాతిలఙ్ఘనం నిగ్రహాయోపస్వాతన్త్ర్యస్య వ్యాజభూత విశేషకారణమనాదృత్య సుకృతవిశేషఘటనేనాభిముఖీకరణస్యచ, కణ్డిలేన్–నపశ్యామి, ఎనక్కు–మమ, కాట్టాతే–అప్రదర్శ్యైవ, నీకణ్డతుణ్డాకిల్–సర్వజ్ఞేనత్వయాదృష్టమస్తిచేత్, అరుళిచ్చెయ్యవేణుమ్– వక్తుం దయా కార్యా, ఎన్న–ఇతి, పరాఙ్కుశమునౌ పృచ్ఛతిసతి. ఇరుక్క–అవిరుప్పాలే–విద్యమానస్థిత్యా, ఇయమేవ వస్తుస్థితిరిత్యభిప్రాయేణేతి భావః. (స్వా॥) ఆఴ్వార్ "తిరుమాలిరుఞ్చోలైమలై" ఇత్యాదినా వ్యాజవిశేషమ్ శొల్లుకైయాలే ప్రశ్నమ్ కృపాదివ్యతిరిక్త ప్రధానకారణవిషయమెన్నుమ్ కృపాదివ్యతిరిక్త ప్రధానకారణాభావేన నిరుత్తరనీశ్వరనెన్నుమ్ తాత్పర్యమ్. నత్వప్రధానవ్యాజము ల్లైయెన్గై యిలే తాత్పర్యమెన్నపడి. (దీ॥) స్వాతన్త్ర్యమే బన్ధమోక్షహేతువాన్గైయుమ్, అవ్యాజనిరపేక్షమాన్గైయుమ్, రక్షియాద కాలత్తిల్ కారుణ్యమిల్లైయెన్గైయుఙ్కూడాదు. స్వాతంత్ర్యవత్ కారుణ్యమునాది. ఇవైకళ్ చేతన విషయ

నాట్టుక్కు వెళియిడుకిఱార్. ఇత్తాల్ ఇచ్చేతననై లీలోప కరణ మాక్కుకైక్కు ప్రధాన కారణమ్ ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యమ్. ఇతుక్కు సహకారి కారణమ్ ప్రవాహానాదియాన స్వతన్త్రాజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్. ఇవనై భోగోపకరణమాక్కుకైక్కు ప్రధానకారణమ్ ఈశ్వరనుడైయ స్వాభావిక కారుణ్యమ్. ఇతుక్కు ప్రతిబన్ధకమాన ఈశ్వర నిగ్రహత్తై శమిప్పిత్తుక్కొణ్డు సహకారికారణమెన్ఱు పేర్ పెఱ్ఱతు ఇవనుడైయ సుకృతవిశేష ద్వారక కృపైయుడైయాక వన్ద వశీకరణ విశేషఙ్గళెన్ఱు ఈశ్వర నుడైయ స్వభావత్తైయుమ్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్యాఙ్గళిల్లామై యైయుమ్ బన్ధమోక్షాది వ్యవస్థైయైయుమ్ ప్రమాణప్రతి

త్తిల్ ఈశ్వరనుడైయ అనాదర రక్షణఙ్గళిల్ ప్రధానహేతుక్కళ్. ఆదలాలివ ఱ్ఱైయొఴియప్పణ్డాదరిక్కైక్కుయిలుమిప్పోతు రక్షిక్కైక్కుయిలుమ్ వేఱు ప్రధాన కారణ ముణ్డో? వెన్ఱు ఆఴ్వార్ కేళ్క్క, ప్రధాన కారణాన్తర మిల్లామైయాల్ ఈశ్వరన్ నిరుత్తరనాయిరున్దానెన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా॥) స్వాతంత్ర్యకారుణ్యఙ్గళ్ ప్రధానకారణఙ్గళెన్ఱాల్ పరాఙ్ముఖ నాక్కుకైక్కు కారుణ్యఙ్గారణ మన్ఱే? ఎన్నవ+ర్ (ఇత్తా) లితి. ఇత్తాల్ - వేఱుప్రధానకారణమిల్లామైయాలే, స్వాతన్త్ర్యమ్ ప్రధానకారణమెన్ఱిల్ వైష మ్యాదిప్రసఙ్గమ్వారాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇమక్కు)తి. ఇదానిం క్రియమాణాజ్ఞాతి లఙ్ఘనమ్ వ్యాజమాకిల్ ఇతఃపూర్వమ్ పరాఙ్ముఖనైక్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (అనాదీ)తి. అనుగ్రహత్తుక్కు కారుణ్యమే ప్రధానకారణమానాల్ సర్వముక్తి ప్రసఙ్గమ్వారాదో? ఎన్న, భక్తిప్రపత్తికళ్ సహకారి కారణాపేక్షయాం కారు ణ్యస్య స్వాభావికత్వమ్ విరోధిక్కుమ్. వ్యాజవిశేషమ్ 'రక్షణత్తుక్కు మెవ్వా కారత్తాలే కారణ? మెన్నవ+ర్ (ఇసుక్కి)తి. భక్తిప్రపత్తికళ్ వ్యాజమానవుమ్ అమక్కు యాదృచ్ఛిక సుకృతం జనకమానవుమ్ సహజకృపామూలానాది సఙ్కల్పసిద్ధమాకైయాలే సుకృతవిశేషద్వారకేత్యుక్తిః. స్వభావత్తైయుమ్ - స్వాతంత్ర్య కారుణ్య స్వభావత్తైయుమ్, (దీ) బన్ధమోక్షాది వ్యవస్థైయైయుమ్ -

నియతమానపడియే. అనుసన్ధిత్తు స్వతన్త్రనుడైయ కృపైయిలే యూన్ఱిప్పోరవడుక్క మెన్ఱు కరుత్తు. నిష్కృపనుడైయ స్వాతన్త్ర్యం బాధకమ్ అస్వతన్త్రనుడైయ కారుణ్యమ్ పరర్కుమ్ అనుపకారకమాయ్ తనక్కుమ్ క్లేశావహమాయిరుక్కుమ్. స్వతన్త్రనుడైయ కారుణ్యమ్ నినైత్తతు ముడిక్కైయాలే తనక్కుమ్ అతిరసమాయ్ ఆశ్రయిప్పార్క్కెల్లామ్ అన్ఱే అనిష్టనివృత్తిక్కుమ్ ఇష్టప్రాప్తిక్కుమ్ ఉడలాయిరుక్కుమ్, ఇప్పడియిరుక్కైయాలే అవతారదశైయిలుమ్ "వ్యసనేషు మనుష్యాణాం భృశం భవతి దుఃఖితః" ఎన్ఱు ఇప్పడైకళిల్ శొల్లుమవైయెల్లామ్ అనుగ్రహ విషయమాయిరుప్పార్ శిలరై రక్షిప్పిక్కైక్కుమ్ ఆసురప్రకృతికళై మోహిప్పిక్కైక్కు

ఆజ్ఞాతిక్రమే బన్ధమ్, వ్యాజానుష్ఠానే మోక్ష మెన్గిఱ మర్యాదైయుమ్.
(* ఆది శబ్దేన కైవల్యం సూచిత మితి కేచిత్. *)

ఆ॥ (స్వా॥) కారుణ్యమాత్రమ్ రక్షణకారణమాకిల్ స్వాతన్త్ర్య మనుపయుక్తమాకాదో? ఎన్నవరుక్ (స్వతన్త్రనుడైయ)వితి. నిగ్రహత్తుక్కు స్వాతన్త్ర్యమ్ ప్రధానకారణమానాలుమ్ అనుగ్రహత్తుక్కు స్వాతన్త్ర్య సహకృతకృపై ప్రధానకారణ మెన్ఱపడి. (దీ॥) ఊన్ఱిప్పోరవడుక్కు-మ్-ఈశ్వరనుడైయ స్వాతన్త్ర్య విశిష్టకరుణైయిలే ఏకాన్తికశోక ప్రాప్త మెన్ఱపడి. (స్వా॥) నిగ్రహత్తిల్ స్వాతన్త్ర్యమ్పోలే వనుగ్రహత్తుక్కు కృపామాత్రం ప్రధానమాకలాకాదో? స్వాతన్త్ర్యాపేక్షైయిల్ తన్మాత్రంతానాకాదో? ఎన్నవర్ (నిష్కృపనుడైయ)వితి. (దీ॥) బాధకం-ఆశ్రితానామపీతి శేషః.

ఆ॥ (స్వా॥) స్వతన్త్రనుడైయ కృపైతనక్కు మతిరసమానాల్ అవతారదశైయిల్ "వ్యసనేషు" ఇతివచనంవిరోధియాదో? ఎన్నవర్ (ఇప్పడీ) తి. ఇప్పడియిరుక్కైయాలే-స్వతన్త్రనుక్కు కృపైరసావహకైయాకైయాలే, రక్షిప్పిక్కైక్కు-తి. లోకత్తిల్ తన్నుడైయ క్లేశత్తైప్పార్త్తు సుహృత్తుక్కు క్లేశముణ్డానాల్ స్వవిషయత్తిల్ నిరవధిక ప్రేమజ్ఞాగిరదెన్ఱపడి. ఆసురేతి. శక్త్యభావాత్క్లేశ

మోహకవిత్తనై. ఇవ్వర్థత్తై "కాలస్యహి చ మృత్యోశ్చజంగమ స్థావరస్యచ। ఈశతే భగవానేక స్సత్యమేతద్బ్రవీమి తే॥ ఈశన్నపి మహాయోగీ సర్వస్య జగతః ప్రభుః। కర్మాణ్యారభతే కర్తుం కీనాశ ఇవ దుర్బలః॥ తేన వంచయతే లోకాన్ మాయయా యోగేన కేశవః। యేతమేవ ప్రపద్యంతే న తే ముహ్యన్తి మానవాః॥ కృత్వా భారావతరణం పృథివ్యాః పృథులోచనః। మోహయిత్వా జగత్సర్వం గత స్స్వం స్థాన ముత్తమమ్॥ మనుష్యదేహినాం చేష్టా మిత్యేవ మనువర్తతే। లీలాజగత్పతే స్తస్య ఛన్దత స్సంప్రవర్తతే॥" ఇత్యాదికళిలే మహర్షికళ్ అరుళియిట్టార్కళ్. ఆకైయాల్ అవతారవృత్తాన్తఙ్గళిలుమ్ దుఃఖా

ప్పడుకిఱానాకైయాలే ఇవ నీశ్వరనల్లన్ ఎన్ఱు మోహోత్పాదనత్తుక్కుక్ కరుత్తెన్ఱపడి. "న తేవాగన్యతా కావ్యే కాచిదత్ర భవిష్యతి" ఎన్గిఱ ప్రమాణతమవచనత్తుక్కు ఇప్పడిక్కిల్ష్టగతికల్పనమసఙ్గతమెన్ఱు ప్రమాణ ఙ్కాట్టుకిఱార్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. (శ్లో॥) భగవానేక ఏవ ఈశతే — సర్వరుక్కుమ్ నియామకతయా స్వతన్త్రనెన్ఱపడి. ఈశన్నపి — స్వతన్త్రనాకిలుమ్, అవన్, మహాయోగిత్వాత్ — మహాయోగత్తైయుడైయవనాకైయాలెన్ఱపడి. దుర్బలన్ పోల్ కర్మఙ్గళిప్పణ్ణ ఉద్యోగిక్కుమ్, అశక్తన్ పోల్ వ్యాపారఙ్గళై పణ్ణుమెన్ఱు. కీనాశన్ — కృషీవలన్, (సం॥ క్షుద్రపురుషః) తేనేతి= అన్త దౌర్బల్యాభినయత్తాల్, లోకాన్ — ఆసురప్రకృతికళై మోహిప్పిక్కుమ్. అవనైయే ఎవర్ ప్రపన్నరాకిఱార్కళ్ అవర్కళై అభినయత్తాల్ మోహిక్కమాట్టార్, (కృత్వే)తి. స్వంస్థానం — పరమపదత్తై, (సం) చేష్టా — కర్తవ్యాక్రియా ఇతీతి ప్రధానక్రియా, సన్నివేశః — ఏనమిత్యుపకారక స్సన్నివేశః, చేష్టా ఇతి కార్యా, ఏవం కార్యేతి మనుష్యదేహినాం దర్శయన్ననుతిష్ఠతీత్యర్థః. (వ్యా॥) ఛన్దతః — స్వేచ్ఛయైవ, తస్య ఇతర మోహనరంజన లీలారసం ప్రవర్తతే. తథాసతి సంసారివద్దుఃఖిత్వ ప్రసఙ్గ ఇత్యత ఆహ (ఆకైయా) లితి. యద్వా; ఈశ్వరస్య పరత్వదశాయాం దుఃఖిత్వాభావేపి అవతారదశాయాం దుఃఖిత్వం స్యాదిత్యత్రాహ (ఆకైయా) లిత్. (వి॥ అభినయమాత్రమే యుళ్ళదు-

భినయమాత్రమే యుళ్ళతు. అతుతానుమ్ కృపా మూలమ్. ఇతు స్వతన్త్రనాన తనక్కు లీలైయుమా యిరుక్కుమ్. కూనర్ కుఱళర్ క్కొణ్డాడి రక్షిక్కై నిరపేక్షరాన రాజాక్కళుక్కు లీలైయుమాయ్ కృపాకార్యముమాయ్ క్కాణానిన్ఱో మిఱే. ఇప్పడి యాక్కైయాలేయిఱే "ఉపాదత్తే సత్తా స్థితి నియమనాద్యై శ్చిదచితౌ స్వముద్దిశ్య శ్రీమాన్" ఎన్ఱతు. ఇప్పడి పరహిత వ్యాపారాశ్రయ మాక్కైయాలే ఆశ్రితర్కు

భగవతః "విశోకో విజిఘత్స" ఇతి శోకాభావాదితి భావః.) నుఃఖిత్వాభినయముమ్ లోకవద్దోషావహమాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (అనుతాను) మిఱి. ఆసుర మోహనము మాశ్రితవిషయకారుణ్య కార్యమాక్కైయాలే దోషమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. ఏవం తర్హి "లీలాజగత్పతే"రితి లీలాత్వవిరోధ ఇత్యతాహ (ఇతు) ఇతి. కృపాకార్యరక్షణం లీలైయాకుమో? ఎన్నవ + ర్ (కూన) రిత్యాదినా, (వి||) కూనర్ - గడులాః, కుఱళర్ - వామనాః, కొణ్డాడిరక్షిక్కై - వినోదేన రక్షణమ్, (లీలైయుమాయ్) ఇతి. కృపాకార్యముమాయ్, లీలైయుమాయిరుక్కుమెన్ఱపడి.

(స్వా) లీలైయావతు? స్వసన్తోషహేతు భూతవ్యాపారః. అచేతనరక్షణం లీలైయానాలుమ్ చేతనసంరక్షణం చేతన సంతోషహేతువాక్కైయాలే లీలైయాకక్కూడుమో? ఎన్నిల్, అభియుక్తోక్తిముఖేన ఉపలిషత్తై ప్రమాణీకరిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. చేతన రక్షణమ్ లీలైయుమాయ్ కృపాకార్యము మాక్కైయాలెన్ఱపడి. సర్వ చేతనాచేతన తత్వముమ్ భగవతా స్వగతాతిశయాధానేచ్ఛయా ఉపాత్తమిత్యుపనిష త్సిద్ధత్వా చ్ఛేషభూతత్వా త్తత్సంరక్షణం స్వపురుషార్థ పర్యవసాయీతి భావః. ఏవం సతి, ఇహ - చేతన విషయే, తత్ - తస్మాత్కారణాత్, స్వార్థముపాదానమ్ పరార్థ ప్రీత్యుపాయత్వ హేతుర్న భవతీత్యతాహ (ఇప్పడీ) తి. (దీ||) "ఉపాయోపేయత్వే తదిహ తవ తత్వం నతు గుణా వతస్త్వాం శ్రీరఙ్గేశయ శరణమవ్యాజమభజ" మెన్ఱుత్తరార్థమ్.) పూర్వార్థే సత్తాది వ్యాపారే స్వప్రయోజన పర్యవసితేపి పరహిత వ్యాపారము మాక్కైయాలేయుమ్ ఆద్యశబ్దేనోపాయాన్తరస్థానే స్థాపనవ్యాపారస్యాపి గృహీతత్వా

రక్షకనుమాయ్ ఉపాయాన్తర స్థాననివేశత్తాలే ఉపాయము మాయ్ ఇరుక్కుమ్. రక్షణవ్యాపార ఫలాశ్రయమాకై యాలే శేషియుమాయ్ అతడియాక ప్రాప్యనుమాయ్ ఇరుక్కుమ్. ఇప్పడి యిరుక్కైయివనుక్కు స్వరూపప్రయుక్తమెన్ను

త్పూర్వార్ధోక్తం. ఉత్తరార్ధోక్త రక్షకత్వోపాయాంతర స్థానాపన్నత్వరూప ఉభయవిధోపాయత్వ హేతువాక కక్కైయిల్లై యెన్ను కరుత్తు. ఇఙ్గు శొల్లుకిఱ ఉపాయత్వోపేయత్వఙ్గళ్ భక్తప్రపన్న సాధారణఙ్గళ్. పూర్వార్ధ మనుసృత్య రక్షకనుమాయ్ ఉపాయముమాయిరుక్కు మెన్ను వ్యాఖ్యానమ్పణ్ణినను రక్షణరూప తయాకృపాకార్యత్వముమ్, "స్వముద్దిశ్య" ఎన్ను స్వపురుషార్థ పర్యవసానత్తాలే లీలాత్వముమ్ ఫలితమ్. (దీ॥) ఇప్పడి పరహిత వ్యాపారాశ్రయ మాకైయాల్ రక్షణవ్యాపార ఫలాశ్రయమాకైయాలెన్నత్తాల్ శ్లోకత్తిల్ "తదిహ" ఎన్నపదం వివృతమ్. పరహితవ్యాపారమ్ సత్తాస్థిత్యాది. రక్షణవ్యాపార ఫలాశ్రయత్వం స్వముద్దిశ్య ఎన్నత్తాల్ శొల్లిర్ఱు. ఉపాయోపేయత్వేఎన్నదినర్థ మాశ్రితర్క్కుత్వాది. (వి॥ రక్షకనుమాయిత్యనేన) ఉపాయాన్తరనైరపేక్ష్య రక్షకత్వమ్, (వి॥ తేన ఉపాయాన్తరస్థాననివేశా) దీశ్వరనుడైయ ఉపాయత్వం. తత్తస్మాద్రక్షణ వ్యాపారాశ్రయత్వాదెన్నపడి. ఉపాయోపి-ఉపాయాన్తర స్థాననివేశితోపి ఎన్నశ్లోకార్థ మెన్నపడి. (స్వా॥) ఉపాయత్వం పూర్వార్ధోక్తార్థ హేతుకమానాలుమ్ కైఙ్కర్యప్రలిసంబన్ధిత్వరూపోపేయత్వం తద్ధేతుకమాకుమో? ఇమక్కు స్వప్రయోజనార్థ చేతనాచేతనయో రుపాత్తత్త్వము మర్థసిద్ధ పరహిత వ్యాపారాశ్రయత్వముమ్ హేతువన్నే? ఎన్నవ+ర్ (రక్షణే) తి. రక్షణరూప వ్యాపారస్య ఫలం స్వప్రీతిరూప స్వాతిశయం తదాశ్రయతయా ఎన్నపడి. ఇదినాలే శేషిత్వముం శేషిత్వహేతుకమాక కైఙ్కర్య ప్రతిసంబన్ధిత్వ రూప ప్రాప్యత్వము జూక్కడు మెన్ను కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలు మిన్ద శ్లోకత్తిలే "ఉపాయోపేయత్వే" ఎన్ను శొన్ననకూడుమో? నిగ్రహకర్తృత్వాదికళుమ్ సత్యమాకైయాలే తత్త్వమన్నో? "నతు గుణౌ" ఎన్గిఱు తాఙ్క కూడుమో? ఉపాయత్వాదికళు మీశ్వరనుక్కు ధర్మతయా గుణమన్నో? ఎన్న తత్త్వశబ్దార్థమరు+ర్ (ఇప్పడీ) తి. (సం॥ ఇప్పడి యిరుక్కై - రక్షకత్వాది చతుష్టయ వైశిష్ట్యమ్) తత్వం — స్వరూపప్రయుక్తం, నతుగుణౌ — ఔపాధికతయా ఆగన్తుకఙ్గళన్నెన్ను కరుత్తు.

ధర్మిగ్రాహక ప్రమాణసిద్ధమ్. ఇప్పడి రక్షకనాన ఈశ్వర నుక్కు ప్రధానమాన జ్ఞాన శక్తి కరుణైకళిల్ జ్ఞాన శక్తికళ్ నిగ్రహానుగ్రహ సాధారణజ్గళ్. కారుణ్యమ్ అనుగ్రహత్తుక్కు అసాధారణమ్. ఇజ్గు కారుణ్యమావతు? పరహితప్రవణత్తై. ఇతు త్రివిధ చేతనర్కళుక్కైయు సత్తాస్థితికళుక్కుమ్, అనుకూల ప్రవృత్తికళుక్కుమ్ నిత్యరుక్కైయు నిత్యానుభవత్తుక్కుమ్ ముక్తరుక్కైయు అనావృత్తిక్కుమ్, లీలావిభూతియిల్ సామాన్య

అ॥ ఇప్పడి సత్తాదికళ్ నాలే చేతనాచేతనజ్గళై స్వార్థతయా ఉపాదానం సార్వజ్ఞ సర్వశక్తి కారుణ్యమన్తిక్కే కూడామైయాలే కృపైయి లున్తిప్పార వడుక్కు మెన్ను విశేషోక్తి శేరుమో? ఎన్నవర్ (ఇప్పడి రక్షకే) తి. కారుణ్యమనుగ్రహ సాధారణమాకైయాలే విశిష్య తన్నిగ్రహోక్తి సజ్గతైయెన్ను కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) కారుణ్యమ్ పరదుఃఖ దుఃఖిత్వ మెన్నుమత్తైవ్యావర్తిక్కిఱార్ (ఇజ్గే) తి. నిరుపాధికపరహితేచ్ఛైయెన్నపడి. (స్వా॥) ఇజ్గు-అనుగ్రహకారణ త్రికమధ్యే, (వి॥ హితప్రవణత్తై – పరోపకృతి మనపేక్ష్యేత్యుపస్కార్యమ్.)

అ॥ కారుణ్య మనుగ్రహత్తుక్కు సాధారణ మెన్ను శొన్నుకూడుమో? ఐశ్వర్యాదికళుక్కుమ్ తత్త్వజ్ఞానాదికళుక్కుమ్ జన్మాన్తరార్జిత పుణ్యమే నిదానమాకైయాలే కారుణ్యత్తుక్కుపయోగముణ్డో? కించ, "శరణమవ్యాజమభజ" మెన్ను శొన్నమ పూర్వం వ్యాజసాపేక్ష రక్షకత్వమ్ శొన్నదఱ్కు విరోధయాదో? వ్యాజసాపేక్షత్వే మూలమన్త్రసిద్ధ నిరుపాధిక సర్వరక్షకత్వస్య విరోధప్రసక్తియాదో? ఎన్నవర్ (ఇను) ఇత్యాదినా. సత్తాస్థిత్యాది రక్షకత్వం వ్యాజసాపేక్షమల్లామైయాల్ నిర్వ్యాజనిరుపాధిక సర్వరక్షకత్వమెన్ను మనిష్టనివారణాది రూప రక్షకత్వమ్ వ్యాజసాపేక్షమెన్నుమ్ తాత్పర్యమాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్నపడి. (దీ॥) సత్తా – స్వరూపలాభమ్, స్థితిః సత్తానువృత్తిరూపా, (అనుకూలే) త్యాది. శేషికైజ్కర్యముమ్ తదుపయుక్తవ్యాపారజ్గళుమ్ అనుకూలప్రవృత్తికళ్. ఇజ్గుమ్ త్రివిధచేతనరుక్కైయ వెన్నమ అన్వయిక్కిఱదు. సామాన్యసృష్టియావదు? సృష్టిమాత్రమ్. వైషమ్యమ్ కర్మకృతమితి. (సామాన్యసృష్టిక్కు)

సృష్ట్యాదికళుక్కుమ్, స్వావతార రూపైయాన శుద్ధ సృష్టి క్కుమ్, శాస్త్రప్రవర్తనత్తుక్కుమ్, అతఢియాక తత్త్వహిత విషయమాన జ్ఞానత్తై పిఱప్పిక్కైక్కుమ్ మోక్షరుచియై యుణ్డాక్కుకైక్కుమ్, ఇతు కొణ్డుకైక్కు వ్యాజమాన సుకృతవిశేషత్తుక్కుమ్, అధికారానురూపఙ్గళాన నిగ్రహశమ నోపాయఙ్గళై క్కొడుక్కైక్కుమ్, ఇవత్తిల్ కరణప్రేరణ దశైయిల్ సహకారియాయ్ నిఱ్కైక్కుమ్, ఉపాసకనుక్కు అన్తరాయమ్ వన్దాల్ ప్రతిసమాధానమ్ పణ్ణుకైక్కుమ్, అకిఞ్చనర్క్కు ఉపాయాన్తర స్థానత్తిలే నిన్ఱు నిరపాయమాక రక్షిక్కైక్కుమ్, ఇవ్వ్యాజఙ్గళై క్కొణ్డు ప్రసన్ననాయ్ అనాది కాలమ్ పణ్ణిన అనన్తమహాపరాధఙ్గళై అనాదరిత్తు అనన్తసుఖ త్తిలే విశ్రమిక్కుమ్పడి సంసార నివర్తకనాకైక్కుమ్, ఆర్త ప్రపన్నర్క్కు అప్పోదే మోక్షమ్ కొడుక్కైక్కుమ్, ఇఙ్గిరున్ద నాళ్ నిరపరాధనాయ్ ఇరుక్కవేణుమెన్ఱు ఫలం కోల మఱన్ద దృప్తప్రపన్ననుక్కు ప్రారబ్ధ కర్మవశత్తాలే పుకున్ద అపరాధ త్తుక్కు అనుతాపత్తై విళైప్పిత్తు అధికారానురూపమాన ప్రాయశ్చిత్త విశేషత్తిలే మూట్టుకైక్కుమ్ అఙ్గన మృదు ప్రకృతికళల్లాతార్క్కు యమవిషయ గమనముమ్, కోలిన ఫల

మితి. (ప్ర) "అచిదవిశేషితాన్ ప్రళయసీమని సంసరతః కరణకళేబరైర్ఘటయితుం దయమానమనాః। వరదనిజేచ్ఛయైవ పరవానకరోః ప్రకృతిం మహదభిమాన భూత కరణావలి కోరకిణీ" మిత్యుక్తరీత్యా మహదహఙ్కార పంచ తన్మాత్ర పంచమహాభూతాది సృష్టే రిత్యర్థః (దీ) ఆదిశబ్దత్తాల్ రక్షణసామాన్యమ్, స్వా॥ (అధికారే) తి. గురు, లఘు, లఘుతర, లఘుతమరూప భక్తి ప్రపత్తి తదుక్తి తన్నిష్ఠ సంశ్రయాదిరూపోపాయ సృష్టి కైక్కొన్నపడి. ఇవత్తిల్ — ఇన్ద లఘూపాయఙ్గళిల్, (కరణే)తి. మన ఆది కరణ ప్రేరణే ఎన్నపడి. అకిఞ్చనేతి- భక్త్యాది

త్తుక్కు ప్రతిబన్ధకముమ్ వారాతపడి పణ్ణి తేవక్లేశఙ్గళాలే శిక్షి క్కైక్కుమ్ ప్రధానమాన సామాన్య నిదానమాయిరుక్కుమ్. ఇప్పడిప్పట్ట కృపావిశిష్టనాన ఈశ్వరన్ "కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్" ఎన్గిఱపడియే సిద్ధోపాయమ్. ఇవనుక్కు ప్రసాదచఙ్గళాన భక్తిప్రపత్తికళ్ సాధ్యోపాయఙ్గళ్. ఓరధికారి విశేషత్తుక్కు కర్తవ్యమాక "మామేకం శరణం వ్రజ" ఎన్ఱు విధిక్కప్పడుకిఱ ప్రపత్తియై అధికారి విశేషణ మెన్ఱు శిలర్ శొన్నవిడమ్ అధికారి విశేషణత్తుక్కు చొల్లుమ్ లక్షణ

గురుతరోపాయస్థానత్తిలే నిన్ఱపడి. (ప్రధానమానే)తి. బీజానాం జలపఙ్క్యాదివ త్ప్రాధాన సామాన్యహేతు రితి భావః. (ప్ర) యథా అఙ్కురాద్యుత్పత్తౌ తత్తద్బీజవిశేషాణామేవా సాధారణకారణత్వం, జలస్యతు సాధారణకారణత్వం, తత్తదఙ్కురాద్యుత్పాదనార్థోచ్ఛూనత్వాద్యాకారహేతుత్వా త్ప్రాధాన్యంచ తథా తత్తత్సుకృతానుగుణ్యేనైవ జననా త్తేషామేవా సాధారణ్యేపి తేషామపి హేతుత్వా త్ప్రాధాన్యం సర్వరక్షావిశేష సాధారణ్యా త్సామాన్య కారణత్వం చేత్యర్థః. (స్వా) కారుణ్యస్యానుగ్రహ సాధారణత్వే ఈశ్వరస్యోపాయత్వం కథ? మిత్యత్రాహ (ఇప్పడిప్పట్ట) ఇతి. అగ్న్యాదీనా ముష్ణస్పర్శాదివ త్కారుణ్యమపి స్వతంత్రోపాయంవినా అపృథక్సిద్ధ శక్తిరూపత్వా త్తద్విశిష్ట స్యైవోపాయత్వ మితిభావః.

అ॥ సాధ్యోపాయ మెన్ఱోరు వ్యాజముణ్డాకిలన్ఱో సిద్ధోపాయం సిద్ధిక్కలావదు? భక్తిప్రపత్తికళ్ నశ్వరఙ్గళాకైయాలే కాలాన్తరభావి ఫల సాధనమాక మాట్టాదిఱే ఎన్నవర్ (ఇవనుక్కు)తి. భగవత్ప్రసాదన ద్వారా సాధనఙ్గళెన్ఱు కరుత్తు. సన్ధ్యోపాసనాదికళుక్కు శుచిత్వాదిక మధికారి విశేషణమానాప్పోలే ప్రపత్తియుమ్ ప్రపన్ననుక్కు ఈశ్వర నుపాయ మెన్ఱు బోధిక్కైయిల్ తాత్పర్యమాకైయా లద అధికారి విశేషణతయా ఉపాయ మన్ఱెన్ఱుమ్ మతత్తై అనువదిత్తు నిరసిక్కిఱార్ (ఓరధికారీ)తి. అధికార విశేషణమ్ పూర్వసిద్ధమాకైయాలే విహితత్వ ముణ్డాకాదే ఎన్నపడి. (అధికారీ)తి. కర్తవ్యతయా విధీయమాన క్రియాప్రయోజకతయా విధిగమ్యాధికారి విశేషణత్వమ్ తల్లక్షణ మెన్ఱు కరుత్తు.

త్తోడు శేరామైయాలే అతివాదమ్. ఇఙ్గనల్లాతపోతు ఈశ్వరన్ ఉపాయమాయ్నిఱ్క ఉపాసనాది శాస్త్రార్థఙ్గళుమ్ అధికారి విశేషణఙ్గళామ్. ఆకైయాల్ ప్రపత్తియుమ్కూడ ఉపాయమన్నెన్ఱు శిలర్ అతివాదమ్పణ్ణుకిఱతుమ్ సిద్ధోపాయత్తినుడైయ ప్రాధాన్యమడియాక విత్తనై. అతు ప్రధానమానపడి ప్రసాదఙ్గళాలే ప్రతిబన్ధకమాన నిగ్రహమ్ శమిత్తాల్ స్వాభావికా

(ప్ర) ఆగమప్రామాణ్యే—“సిద్ధమేవహి సర్వత్ర నియోజ్యస్య విశేషణ” మితి మీమాంసకోక్తస్య అధికారిత్వేనాభిమత పురుషకృతి మనపేక్ష్య సిద్ధత్వరూప లక్షణస్య యామునాచార్యై రఙ్గీకారాత్తస్య చాధికారి విశేషేణానుష్ఠేయే భరన్యాసే అభావాత్. (ఏతద్విస్తృతం సారప్రకాశికాయాం) నన్విత్యాదినా—ఇదంసర్వమభిప్రేత్య వేదాన్తాచార్యైరుక్తమ్ “ఫలాదిభ్యో విభిన్నత్వా త్ప్రపత్తిర్విధ్యనన్వయాత్ । విధేయాంతర హానేశ్చ నాధికార విశేషణ” మితి. స్వోక్తమనాదృత్యాధికారి విశేషణత్వాఙ్గీకారే బాధకమాహ (ఇఙ్గనల్లాదే) త్యాదినా, భరన్యాసో అధికారివిశేషణ మిత్యుక్తిరతివాదమిత్యుక్తమ్. (స్వా॥) భక్తియోగనిష్ఠనుక్కు ఈశ్వర నుపాయమెన్ఱు బోధిక్కైయిల్ శాస్త్రతాత్పర్యమెన్ఱు శొల్లవత్తాకైయాలే ఎన్నపడి. (దీ॥) ఆదిశబ్దేన కర్మజ్ఞానాదికళుమ్ విశేషణఙ్గళాక ప్రసఙ్గిక్కుమెన్నపడి.

అ॥ (స్వా॥) ప్రపత్తియుమ్ సాధ్యోపాయమాకిల్ శిల వభియుక్తర్ ప్రపత్తియై యనుపాయమెన్ఱు శొల్లుకిరను విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. (సం॥) ఆకైయాల్ – ప్రపత్తేరపి భక్త్యాదితౌల్యానపాయాత్. ప్రపత్తియుఙ్కూడ విత్యుక్త్యా పరమతే ప్రపత్తే స్సర్వ ఫల సాధనత్వ సాధ్యభక్తిత్వాది పర తావదార్తి రిత్యాది ప్రమాణ విరోధ స్సూచితః. అడియాక విత్తనై ఇత్యస్యాయం భావః, నహి రక్షణాయ రక్ష్యాపేక్షా ప్రతీక్షకే రక్షాపేక్షణం తత్ప్రాధాన్యం భఙ్గ్క్కుమలమ్. యేన తద్భ్రమా దనుపాయత్వోక్తి ర్జివేదితి.

అ॥ (స్వా॥) సాధ్యోపాయా భావే సిద్ధోపాయమ్ కార్యకర మల్లామైయాల్ ప్రాధాన్యఙ్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (అనుప్రధానే) తి. (దీ॥ స్వాభావిక భగవదనుభవత్తుక్కెన్నపడి.) రత్నత్తుక్కు అఴుక్కుడుత్తాల్ ప్రభై స్వతఏవ

నుభవత్తుక్కు ప్రయోజకమాకైయాలే. అతెఙ్గనేయెన్నిల్ ? రత్నత్తుక్కు అళుక్కు కழிగల్ వరుమ్ స్వాభావికమాన ప్రభా వికాసముమ్ అతుక్కు అనురూపమాన భగవత్సఙ్కల్పమూ త్రిత్తాలే యానాప్పోలే ముక్తనుక్కు వరుమ్ జ్ఞానవికాసాది కళుమ్ అతుక్కనురూపమాయ్కొణ్డు వ్యవస్థితమాన భగవ త్సఙ్కల్పమడియాకలాయిరుక్కుమ్. ఇప్పడి నిత్యర్కళుమ్. ఇవ్వర్థత్తై "ఇచ్ఛాత ఏవ తవ విశ్వపదార్థ సత్తా" ఎన్ఱు అభి యుక్తర్ సఙ్గ్రహిత్తార్కళ్. ఆకైయాల్ సిద్ధోపాయమ్ ప్రధానమేయాకిలుమ్ తద్వశీకరణార్థమాన సాధ్యోపాయాను ష్ఠానత్తుక్కు "ఇన్నైన్ని" ఇత్యాది పూర్వాచార్య వాక్య

ప్రకాశిక్కుమాప్పోలే ధీ వికాసం వాగాదో? ఎన్నవర్ (అను ఎఙ్గనే) ఇత్యాది. (అతుక్కనురూపమానే) తి. రత్నసత్తా కాలపర్యంతం ప్రభావికాస విషయ పరి చ్ఛిన్న కాల సఙ్కల్పత్తాలెన్నపడి. (సం॥ అను) వితి. తస్యోపాయత్వేన ఫల దత్వేనచ ప్రాధాన్యం ఉపాయ భావే నిగ్రహ శమనోపాయతాచ ప్రప త్తేరేవేతి నైతదుపాయత్వా సహతా తస్యేతి భావః. సఙ్కల్పమడియాక విత్యు క్త్యాప్రయోజకమాకైయాలే ఇత్యుక్తిర్వివృతా. (దీ॥) జ్ఞానవికాసాదీత్యత్రాది శబ్దత్తాల్ భగవత్పరిపూర్ణానుభవాది సఙ్గ్రహిక్కిఱతు.

అ॥ ఇప్పడి నిత్యరుక్కుమెన్ఱు నిగ్రహశమనద్వారా జ్ఞానవికాసత్తిలుమ్ హేతుత్వశఙ్కైక్కు అవకాశమిల్లామైయాల్ సఙ్కల్పమే ప్రయోజన మెన్గిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. నను నిత్యరుడైయ వనుభవమ్ నిత్యమాకైయాలీశ్వర సఙ్కల్పాధీనత్వ మతుక్కు కూడాదే? ఎన్నవర్ (ఇవ్వర్థత్తై) యెన్ఱు. (ఇచ్ఛాత) ఇతి. నిత్యముమ్ నిత్యేచ్ఛా సిద్ధమాకైయాలిదు ఉపపన్నమెన్ఱు కరుత్తు. సాధ్యోపాయానుష్ఠానత్తుక్కు "ఇన్నైన్ని" ఇత్యాదివచన విరోధమిల్లై యెన్గిఱార్ (ఆకైయా) లితి. సిద్ధోపాయమ్ ప్రధానమేయాకిలుమ్ తద్వశీకరణార్థమాక అనుష్ఠేయమాకైయాల్ విరోధమిల్లై ఎన్ఱవ్వయార్థమ్. ఉక్తార్థావిరోధమ్ కాట్ట క్కాక "యో మే గర్భగతస్యాపీ" త్యాదివచనఙ్గళుడైయ తాత్పర్యత్తైక్కా

విరోధమిల్లై. "యోమే గర్భగతస్యాపి వృత్తిం కల్పితవాన్ ప్రభుః । శేషవృత్తివిధానేపి కిం సుప్తస్సోథవా(గతః)మృతః ॥" ఇత్యాదికళుమ్ రక్షకాన్తరమ్ తేడామైక్కుచ్చొన్నవై యత్తనై. అల్లాత పోతు భోజనాది వ్యాపారఙ్గళుమ్ తవిరవేణుమ్. "స్వయం మృత్పిణ్డభూతస్య పరతంత్రస్య దేహినః ॥ అజ్ఞోజన్తురనీశోయమాత్మన స్సుఖదుఃఖయోః । ఈశ్వరప్రేరితో గచ్ఛేత్స్వర్గంవా శ్వభ్రమేవవా ॥ అప్రమేయో నియోజ్యశ్చ యత్ర కామగమోవశీ। మోదతే భగవాన్ భూతై ర్బాలః

టుఃర్, (యోమేగర్భగతస్యే) త్యాది. (సం) ఆదిశబ్దేన "యేనాథవంతోఽహీ" త్యాది సఙ్గ్రహః. (స్వా॥) యః - ప్రభుః, గర్భగతస్యాపి వృత్తిం కల్పితవాన్, శేషవృత్తివిధానేపి - బాల్యాదౌ జీవనవిధానేపి ససుప్తః కి? మథవాఽన్యత్రగతః, ప్రబుద్ధ ఏవ వర్తత ఇత్యర్థః. తన్నాల్ యయా దిఙ్గుమ్ వ్యాజమ్ వేణ్డావెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) ఇశ్లోకత్తిన్ తాత్పర్యత్తై క్కాట్టుఃర్ (రక్షకాన్తర) మెన్ఱు. (వి॥ తేడామైక్కు చ్చొన్నవైయత్తనై - అనన్వేషణార్థ మభిధానమాత్రం) గర్భావస్థైయిలుమ్ రక్షిత్త సర్వేశ్వరన్ ఇరుక్క దేహయాత్రార్థమ్ రక్షకాన్తరత్తైయేన్ తేడుకిఱార్కళెన్ఱు తాత్పర్యమ్. అనిష్టమరుఃర్ (అల్లాదపో) దెన్ఱు. "స్వయంమృత్పిణ్డభూతస్యే" త్యాదికళుక్కు జీవర్కళుడైయ పారతన్త్ర్యత్తిల్ తాత్పర్యమ్. "అప్రమేయః" ఎన్గిఱ వచనత్తుక్కు కర్మానుగుణమాక జీవర్కళై ప్రవర్తిప్పిక్కుమెన్ఱు మదిల్ తాత్పర్యమెన్గిఱార్ (స్వయ)మిత్యాది. (స్వా॥) "స్వరక్షణే ప్యశక్తస్య కోహేతుః పరరక్షణే" ఎన్ఱుత్తరార్థమ్. (దీ) జీవనుక్కు వ్యాపారమిల్లైయెన్ఱుమ్ ఈశ్వరనే వ్యాపిక్కిఱానెన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱ "స్వయం మృత్పిణ్డే" త్యాది వచనఙ్గళుక్కు జీవపారతన్త్ర్యత్తిలు మీశ్వరనుడైయ కర్మానురూప ఫలప్రదత్వత్తిలుమ్ తాత్పర్యమెన్ఱు వభిప్రాయమ్. అనీశః - అసమర్థః, అప్రమేయః - పరిపూర్ణః, అనియోజ్యః - అపరప్రేర్యః, యత్ర కామ స్తత్ర గమో గమనం యస్య స తథోక్తః. క్రీడనకైః - క్రీడాపరికర కన్తుకాదిభిః, బాలఇవ భూతైః కర్మానుగుణప్రవర్తితై ర్మోదతే. కర్మానుగుణమాక ఈశ్వరన్

క్రీడనకై రివ ॥" ఇత్యాదికళిల్ జీవనుడైయ పారతన్త్ర్యముమ్ ఈశ్వరన్ ఇవనుడైయ కర్మానుగుణమాక నడత్తుమ్పడియై యుమ్ శొన్నవిత్తనై. ఇప్పట్టుక్కుమ్ ఇవ్వచనఙ్గళుక్కుమ్ ఇప్పడి తాత్పర్యమల్లాతపోతు సర్వశాస్త్ర విరోధముమ్ పూర్వాపర విరోధముమ్ వరుమ్. ఇప్పడి ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్య సహజకారుణ్యఙ్గళ్ అడియాక వరుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు పరిహారం శొన్నోమ్. సంబన్ధవిశేష మడియాక వరుమ్ కలక్కత్తుక్కు పరిహారమ్ శొల్లుకిఱోమ్. ఈశ్వరన్ శేషియాయిరుక్క నామ్

ప్రవర్తితమాకిఱాప్పోలే ఉపాయ యత్నం నేర్గాణ్డు శబ్దక నుక్కు తాత్పర్యమ్, కర్మానుగుణమాక ఉపాయత్తిలుమ్ ప్రవర్తిప్పిత్తే నిఱ్కుమ్ మెన్నుపరిహారమ్.

అ॥ విపక్షత్తిల్ బాధకమురైక్కిఱార్ (ఇప్పట్టుక్కు) మితి. (సర్వ) తి. "జ్యోతిష్టోమేనయజేత, ఆత్మానం మయినిక్షిపే" దిత్యాదిశాస్త్రవిరోధ మెన్నపడి. (పూర్వాపరే) తి. "ఉన్నడిక్కీ ప్రమర్ద్దు పుకన్దే" నిత్యాది విరోధ మెన్నపడి.

అ॥ ఇని శిష్యావధానార్థమ్ వృత్తానువాదపురస్సరం వక్ష్యమాణ ప్రతిజ్ఞై పణ్ణుకిఱార్ (ఇప్పడి) ఇత్యాదినా. (దీ॥) స్వాతన్త్ర్యాదిమూల శఙ్కా పరిహారత్తై నిగమిక్కిఱార్ (ఇప్పడి) ఇత్యాదియాల్. ఈశ్వరన్ స్వాతన్త్ర్యత్తాలే వ్యాజ మనుష్ఠిత్తాలుమ్ రక్షియాన్. సహజకారుణ్యత్తాలే వ్యాజ మనుష్ఠియావిడిలుమ్ రక్షిక్కు మెన్నుమ్, ఇవ్వ్యాజత్తై స్వాతన్త్ర్యమాత్రత్తాలే పూర్వమేవ ఏనుణ్డాక్కవిల్లై? ఎన్నుమ్, వ్యాజత్తాల్ రక్షిక్కిలీశ్వర స్వాతన్త్ర్యత్తుక్కు క్కొత్తై వారాదో? ఎన్నుమ్, అత ఏవ ప్రపత్యనుష్ఠేయమన్ను. ఇత్యాది శఙ్కైకళ్ పరిహారిక్కప్పట్టన వెన్నర్థమ్. (స్వా॥) సంబన్ధం గుణాపేక్షయా విశిష్యాతిశయిత మాకైయాలే బహిరంగమాకైయాల్ తత్ప్రయుక్త శఙ్కా నిరాకరణ మనంతర మెన్ను కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) ఇని సంబన్ధవిశేషమూలఙ్గళాన శఙ్కైకళై ప్పరిహరిక్కత్తొడఙ్గుకిఱార్ (సంబన్ధవిశేష) మిత్యాదియాల్, మున్దశఙ్కాస్వరూపత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (ఈశ్వరన్ శేషియాయిరుక్క) విత్యాది, "గర్భభూతాస్తపోధనాః" ఎన్నుమ

"గర్భభూతాస్తపోధనాః" ఎన్ఱుమ్ కణక్కిలే స్తనన్ధయ ప్రజైయరాయిరుక్క త్తాయ్ ములైప్పాలుక్కు ఆర్త్తనాయ్ అళుతల్ శెయ్యుమళవన్ఱిక్కే కూలికొడుప్పారైప్పోలే నామ్ ఆత్మసమర్పణమ్ పణ్ణుకైయుమ్ రక్షిక్కవేణు మెన్ఱు అపేక్షిక్కైయుమ్ విశ్వసిక్కైయు మెన్నాప్పోలే శొల్లుకిఱ ఇవైయెల్లామ్ స్వరూపత్తుక్కు ప్పొరున్దుమో? వెన్ఱు శిలర్ సిద్ధోపాయ ముఖత్తాలే సాధ్యోపాయ శరీరత్తై యళిక్కప్పార్ప్పర్కళ్. ఇవర్కళై విలక్కుమ్పడి పరమర్షికళుమ్ శ్రీభాష్యకారాదికళుమ్ విశ్వాసపూర్వక ప్రార్థనాత్మనిక్షేపాదికళై త్తాఙ్గళుమ్

ఎక ప్రవర్తిత్తిరుమకనైక్కుఱిత్తు దణ్డకారణ్యవాసికళాన మునికళుడైయ వచనమ్. (గర్భ) తి = నాఙ్గళున్నుడైయ గర్భస్థానీయర్, అఴుదల్ శెయ్కై - ఫలత్తై అపేక్షిక్కై, ముముక్షైయెన్ఱు తాత్పర్యమ్. (ప్ర॥ (గర్భభూతా) ఇతి. జీవానామిష్టానిష్టప్రాప్తి పరిహారార్థ ప్రవృత్త్యనర్హత్వం ద్యోత్యతే, ఏవంచ స్తనంధయ శిశోర్యథా స్తన్యార్థం స్వయమేవ భృతి ప్రదాన మయోగ్యమ్. ఏవమేవ తాపత్రయాభిహతా న్యనిర్వేదమన్తరేణ భరన్యాసాద్యనుష్ఠాన మయోగ్యమితి వదన్నిత్యర్థః. యథా శిశునా స్తన్యే అపీతే మాతు రరతిర్భవేత్తథా జీవే అరక్షితే భగవతోఽరతి స్స్యాదితి భావః. (వి॥) శేషియాయిరుక్క, స్తనన్ధయ ప్రజైయరాయిరుక్క, ఇతి రక్షణోపయుక్త సంబన్ధవిశేషో దర్శితః. అఴుదల్ - రోదనం, ఎన్నాప్పోలే ఇతి శబ్దః ప్రదర్శనార్థః, నతు దృష్టాన్తార్థః. స్వరూపత్తుక్కు ప్పొరున్దుమో - అత్యంత పారతంత్ర్య విశిష్ట శేషభూత స్వరూపస్య యుజ్యతే కిమ్? (స్వా॥) సిద్ధోపాయేతి = శేషిత్వ సంబన్ధ విశిష్ట సిద్ధోపాయ ముఖత్తాలే ఎన్ఱపడి. (వి॥) అళిక్కప్పార్ప్పర్కళ్ - సిద్ధోపాయమవష్టభ్య సాధ్యోపాయం హత మపశ్య న్నిత్యర్థః. (స్వా) పరిహరిక్కిఱార్ (ఇవర్కళై) ఇతి. శొల్లుకిఱో మితిశేషః. (సం॥) విలక్కుమ్పడీత్యనేన ఏషాం ప్రత్యవస్థాతృషు నికర్షవిశేష స్సూచితః. (ప్ర॥) పరమర్షీత్యాది = "తావదార్తి" రిత్యాదినా పరమర్షిభి రుక్తమ్. "విశ్వాసపూర్వక" మిత్యాదినా భాష్య

అనుష్ఠిత్తు ఇతుక్కు శాస్త్రఙ్గళైయుమ్ మూతలిప్పిత్తుక్కొణ్డు ఉపదేశపరమ్పరైయుమ్ నడత్తిప్పోరుకైయాలే శేషిత్వాది సమ్బన్ధమ్ నిత్యమేయాకిలుమ్ కర్మవాన్కళాన జీవర్కళ్ విషయత్తిల్ ఈశ్వరన్ ఒరు సాధ్యోపాయ విశేషత్తై మున్నిట్టల్లతు రక్షియాన్ ఎన్ఱు శాస్త్రనిష్కర్షు పరిగ్రహిక్కవేణుమ్. శాస్త్రత్తైక్కవిట్టాల్ ఇస్సమ్బన్ధమ్ శొల్లుకైక్కు ఈశ్వరనైయుమ్ కిడైయాతు. ఆసపిన్బు సమ్బన్ధమడియాక ఈశ్వరన్ రక్షిక్క ప్రాప్తనెన్ఱుమ్ శేషభూతనాన ఇవః తన్నై రక్షిత్తు

కార్త్తై ప్రతిపాదిత మిత్యర్థః. (దీ॥) విశ్వాస పూర్వకే త్యాదియాల్ సపరికర న్యాసోపాసనత్తై చ్చొల్లికిఱతు. (వి॥) మూదలిప్పిత్తుక్కొణ్డు - సాక్షీకృత్య, నడత్తిప్పోరుకైయాలే - ప్రవర్తమానతయా, ఋషీణాం భాష్యకారాదీనాంచ ప్రవృత్త్యనుష్ఠానస్య శాస్త్రదృష్టమార్గేణాద్యయావత్తమపదేశ పరంపరాయాశ్చ సత్వాదిత్యర్థః. (దీ॥) కర్మవాన్కళాన-అనాద్యపరాధికళాన, (ప్ర॥) సాధ్యోపాయ విశేషత్తై ఎన్ఱు - "తమేవంవిద్వా" నిత్యాది ప్రమాణాదితిభావః. (సం॥) శాస్త్రవశ్యరక్కతి= నతుయుక్తి మాత్ర శరణానా మిత్యర్థః.

అ॥ (ప్ర॥) నను స్వామినా కేవల సమ్బన్ధాదేవ స్వక్షేత్రాదికం ప్రతి రక్షణ దర్శనాద్భగవతోపి తథైవ శాస్త్రమనాదృత్య రక్షకత్వం స్వీకార్యమిత్య బాధక మాహ (శాస్త్రత్తై) ఇత్యాదినా. (స్వా॥) ఇస్సంబన్ధం - ఈశ్వరన్ శేషీ, జీవన్ శేష మెన్గిఱ సంబన్ధమ్. (దీ) ఈశ్వరన్ వ్యాజసాపేక్షత్వాది సరూపేణైవ శాస్త్రగమ్యత్వా ద్ధర్మిగ్రాహక బాధక మెన్ఱుకరుత్తు. (స్వా॥) ఈశ్వరనైయుమితి= సంబన్ధప్రతియోగి భూత ఈశ్వరనైయుమ్ కిడైయాతు, ప్రమాణమే కిడైయాతు. శొల్లుకైక్కితి శేషః. (సం॥) అతస్తత్సిద్ధ్యర్థం శాస్త్రాభ్యుపగమే సాధ్యోపాయ విశేషోపి నిగ్రహాశమనాయ శాస్త్రోక్తరీత్యా ఆదర్తవ్య ఇతి భావః.

అ॥ (స్వా॥) ఇప్పడియాకిల్ ప్రధానప్రతి తన్త్రాధికారే ఈశ్వరస్య శేషిత్వాత్ రక్షకత్వం స్వతః ప్రాప్తమెన్ఱుమ్ జీవ నప్రాప్తనెన్ఱుమ్ శొన్నతు విరోధియాదో? ఎన్నవన్ (ఆనపిన్బ) తి. (దీ) శాస్త్రసిద్ధమాకైయాలే స్వసఙ్కల్ప

క్కొళ్ళ ప్రాప్తనన్నెన్ఱుమ్ మున్బు శొన్నతువుమ్ రక్ష్యరక్షక భావత్తుక్కు లోకదృష్టప్రక్రియైయాలే ఔచిత్యమ్ శొన్నపడి యత్తనై. ఇవ్వళవే రక్షిక్కైక్కు నిరపేక్షకారణమెన్ఱపడియన్ఱు. అప్పడిక్కొళ్ళిల్ సర్వరుమ్ నిత్యముక్తరాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్. స్వాతన్త్ర్యత్తాలే నియమమ్ శొల్లిల్ మున్ శొన్నపడియే వైషమ్య నైర్ఘృణ్యఙ్గళ్ ప్రసఙ్గిక్కుమ్. యుక్తిమాత్రత్తాల్ ఇవ్వర్థఙ్గళ్ శొల్లువార్క్కు సంబన్ధజ్ఞానమే అపేక్షితమ్. రక్షాపేక్షాదికళ్ వేణ్డావెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాతు. అచిద్ద్రవ్యఙ్గళుమ్ పశుమృగపక్ష్యాదికళుమ్ స్తనన్ధయరుమ్ రక్షాపేక్షారహితఙ్గళానాప్పోలే సంబన్ధజ్ఞాన రహితఙ్గళుమా యిరుక్క అవర్ఱై రక్షిక్కక్కాణానిన్ఱోమిఱే. అప్పడిక్కణ్డో మాకిలుమ్ శాస్త్రబలత్తాలే ఇఙ్గు సంబన్ధజ్ఞానమ్ అపేక్షితమెన్నిల్ శాస్త్రమ్ శొన్న కట్టళైయిలే జ్ఞానవిశేషమ్ స్వీకరిక్కవేణుమ్. తన్నై ఈశ్వరన్ రక్షిక్కుమ్ పోతు సంబన్ధత్తోడేకూడ విలక్కామైయే వేణ్డువతెన్నిల్

నియతవ్యాజత్తై అపేక్షిక్కిఱదో ప్రియ లోకన్యాయత్తాల్ చేతనన్ సంబన్ధజ్ఞాన వ్యాపారశూన్యనాకిలుమ్ శేషి ఇవనై రక్షిక్క వేణ్డి యిరుక్కుమ్ ఎన్ఱు రక్ష్య రక్షకభావత్తై ఔచిత్యత్తాలే దృఢీకరిక్కైయిలే తాత్పర్యమ్. సంబన్ధమే నిరపేక్షకారణమెన్నిల్ వరుమనిష్టత్తైయరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (అప్పడిక్కొళ్ళి) లితి. ఇని రక్షణత్తిల్ సంబన్ధజ్ఞానమే పోరుమ్. రక్షాపేక్షాదికళ్ వేణ్డావెన్ఱపక్షత్తై వికల్పిత్తు నిరసిక్కిఱార్ (యుక్తిమాత్రే) తి. (వి॥) రక్షాపేక్షా విరహేపి పశ్వాదిరక్షణవత్ సంబన్ధజ్ఞాన విరహేపి రక్షణదర్శనాద్వ్యభిచార ఇతి యుక్తిర్నాస్తీతి భావః.

అ॥ (స్వా)ద్వితీయపక్షత్తై పరిహరిక్కిఱార్ (అప్పడి క్కణ్డో) మితి. (దీ) ఇఙ్గు - ఈశ్వరన్ చేతనరై రక్షిక్కుమిడత్తిల్ ఎన్ఱపడి. జ్ఞానవిశేషం-రక్షాపేక్షాది యెన్ఱపడి. (సం॥) సంబన్ధజ్ఞానమాత్రస్య అవిధేయత్వాదితి వక్ష్యమాణత్వా దితి భావః. విశేషణాంతర ప్రక్షేపేపి దోషాన్ దర్శయతి (తన్నై) ఇత్యాదినా.

అతువుమ్ అనుపపన్నమ్. సుషుప్త్యాద్యవస్థైకళిలే యెల్లార్ క్కుమ్ మోక్షమ్ కొడుక్క ప్రసజ్గిక్కైయాల్, తాన్ విలక్కు కైక్కు యోగ్యతైయుళ్ళ అవస్థైయిలే విలక్కా తొళ్గికైయే అపేక్షిత మెన్నవు మొణ్ణాతు. విలక్కు కైక్కు యోగ్యతై యిల్లాత అచిత్తైయుమ్ విలక్కుకిఱ పశ్వాదికళై యుమ్ పుత్రాదికళైయుమ్ రక్షిక్క క్కాణ్గైయాల్. ఆన పిన్బు "యే నాథవన్తో హి భవంతి లోకే తే నాత్మకర్మాణి సమారభంతే। తేషాం హి కార్యేషు భవంతి నాథా శ్శైబ్యాదయో రామ యథా యయాతేః॥" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తి లుమ్ నాథశబ్దత్తిల్ వ్యుత్పత్తియాలుమ్ నిర్భరతైక్కు ఉప యుక్తమాన సంబన్ధవిశేషత్తై చ్చొల్లుకిఱ మతుప్ ప్రత్యయ

అ॥ (దీ) నను సర్వముక్తి ప్రసఙ్గపరిహారార్థం సంబన్ధత్తోడే కూడ విలక్కామై వేణుమెన్నుమ్ పక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (సుషుప్త్యాదీ) తి. అనివారణ మాత్రమ్ మజ్గుణ్ణాకైయాలే యెన్ను కరుత్తు. (తాన్ విలక్కు కైక్కు) ఇత్యాదినా నివారణ యోగ్య దశావిశిష్ట మనివారణం హేతువెన్నపడి. సుషుప్త్యాదియిల్ విశేషణాం శాభావా ద్విశిష్టా భావమెన్ను కరుత్తు. విశేషణాంశాభావత్తిలుమ్ రక్షణత్తై క్కాట్టుగిఱార్ (విలక్కు కైక్కు యోగ్యతై) ఇత్యాదియాల్, విశేష్యాంశా భావత్తిల్ రక్షణత్తై క్కాట్టుగిఱార్ (విలక్కుకిఱ) విత్యాదియాల్. నను "యేనాథ వన్తోహి" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తై లెజ్గళ్ పక్షమ్ కాణలా మెన్నవరుగిఱార్ (యేనాథవన్త) ఇత్యాది. ఆత్మకర్మాణి – ఆత్మావినుడైయ రక్షణార్థ కర్మజ్గళై, కార్యేషు – రక్షణకార్యజ్గళిల్, భవంతి – సమర్థరాయ్ వర్తిప్పర్కళ్. నాత్మకర్మాణి ఎన్ను పదచ్ఛేదమ్. హేబలరామ శైబ్యాదయో నాథాః, యయాతేః – యయాతి ఎన్గిఱ రాజావినుడైయ, కార్యే – రక్షణరూప కార్యత్తి లెప్పడియో నాఙ్కళ్ శైబ్యాదిగళ్.

అ॥ నాథశబ్దవ్యుత్పత్త్యా యాచనారూప ప్రార్థనైయుమ్ మతుప్పాలాత్మ నిక్షేపము మిజ్గుమ్ వ్యంజిత మెన్గిఱార్ (నాథశబ్దత్తి) లిత్యాదియాల్. నాత్మ కర్మాణి – ఉపాయానంతర భావి నైర్భర్యమ్ శొల్లుకిఱదు. అనుకూలపయుక్త

త్తాలుమ్ యాచనముమ్ ఆత్మనిక్షేపముమ్ వ్యంజితమాయి త్తు. అల్లాతపోతు అతిప్రసజ్గాది దోషజ్గళ్ వరుమ్. "నాథవన్తః" ఎన్గిఱ విడత్తిలిత్తనై వివక్షైకొళ్ళాతపోతు లోకనీతియిలుళ్ళతెల్లామ్ మోక్షశాస్త్రత్తిల్ ఊహిక్కైక్కు వచనవిరుద్ధమ్. సర్వరక్షకనాన ఈశ్వరన్ ఉణ్డాయిరుక్క స్వరక్షణార్థ వ్యాపారమాన త్తై "నాథవంతః" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాల్ సంబన్ధవిశేషమావదు భరస్వీకర్తృత్వరూపమ్. శేషత్వమాత్రమాకిఱపోదు అతిప్రసజ్గమాకైయాలుమ్ నైర్భర్యానుపపాదకమాకైయాలుమ్, ఏవమనజ్గీకారత్తిలతిప్రసజ్గాది దోషం వరుమెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర॥) "నాథృయాచ్ఞాయా" మితి ధాతౌ అవకర్తరిచ కారకే సంజ్ఞాయా మితి కర్మణి ఘు ఇ నాథ్యత ఇతి నాథ ఇత్యేవం నాథ శబ్దవ్యుత్పత్త్యా గోప్తృత్వవరణం తదస్యా స్త్యస్మిన్నితి మతు పితి విహిత మతుప స్సంబన్ధ సామాన్య విషయత్వేపి ప్రకరణానుగుణ్యా దౌచిత్యాచ్చ శేష శేషి భావ పరత్వా త్తేన ప్రత్యయేన స్వస్య స్వరక్షణ భరస్యేచ భగవచ్ఛేషత్వానుసన్ధానరూప ఆత్మనిక్షేపశ్చ వ్యంజితౌ భవతః. అన్యథా పూర్వోక్తాతి ప్రసజ్గ తాదవస్థ్యాదిత్యర్థః. (సం॥) అతిప్రసజ్గః-సర్వముక్తిప్రసజ్గః, ఆదిపదేన సాధ్యోపాయ శాస్త్ర నైరర్థక్యం వివక్షితమ్. ఇతోపి వరం రూఢీత్యాగో యోగికార్థాదర శ్చేతి భావః.

అ॥ (దీ) "నాథవంతః" ఎన్గిఱశ్లోకం లోకవిషయమాకైయాలత్తై మోక్షశాస్త్రత్తిలూహిక్కై వచనవిరుద్ధమెన్గిఱార్ (నాథవంత) ఇత్యాది. (ప్ర॥) నాథశబ్దస్య స్వామిని ప్రసిద్ధి ప్రాచుర్యా న్మతుపశ్చ దణ్డీత్యాదౌ దణ్డసంబన్ధమాత్ర పరత్వవ త్స్వామి సంబన్ధమాత్ర పరత్వాచ్చ నోక్తార్థ పరత్వ మిత్యాశజ్క్య తథాఽపి భగవతో భక్తిప్రపత్త్యన్యతర ప్రీతస్యైవ మోక్ష ప్రదత్వ మితి వచన సహస్రా వగతత్వా త్తద్విరుద్ధన్యాయానాం కాలాత్యయాపదిష్టత్వ మాహ (నాథవంత) ఇత్యాదినా. (సం) పితృపుత్రాది లోకసత్త్వా భగవత స్స్వత ఏవ మోక్షప్రదతాం బ్రూమ ఇతిచే త్తత్రాహ (వచనవిరుద్ధ) మితి. (వి॥) వచన విరుద్ధం– "భక్త్యాపరమయావాపి" త్యాది వచన శత విరుద్ధ మితిభావః.

అ॥ (దీ॥) స్వరక్షణత్తిల్ తనక్కన్వయమిల్లై యెన్గిఱ పేరయోల్ వచనజ్గళుక్కు గతియెదు? ఎన్నవన్ఱ్ (సర్వరక్షకనాన) విత్యాదియాల్, వచన

రత్తిల్ నమక్కు అన్వయమిల్లై ఎన్గిఱ అప్పర్ పాశురత్తుక్కు తాత్పర్యమ్ శొల్లుకిఱోమ్. "యదర్థంతు కృతో న్యాస స్తదర్థం నపునః క్రియా । పూర్వమప్య పరాధీనప్రవృత్తా వస్యనాన్వయః ॥" యథాప్రమాణం స్వరక్షణ భరసమర్పణమ్పణ్ణినవనుక్కు పిన్బు స్వరక్షణార్థ వ్యాపారత్తిల్ ప్రాప్తియిల్లై. మున్బు తానుమ్ స్వరక్షణార్థమాక పణ్ణిన సమర్పణాది వ్యాపారముమ్ సర్వకర్తావాన అవన్దానే బీజాఙ్కుర న్యాయత్తాలే అనాదియాక ప్రవర్త్తిప్పిత్త కర్మప్రవాహ విపాకవిశేషత్తాలే వన్దతొరు యాదృచ్ఛిక సుకృతాది విశేష కారణత్తై మున్నిట్టుక్కొణ్డు పణ్ణిత్తానాకైయాలే నామే నమ్మై రక్షిత్తుక్కొళ్ళుకిఱో మెన్ఱిరుక్క ప్రాప్తియిల్లై. సర్వరక్షకనాక మూలమన్త్రాదికళిలే శిక్షితనాన ఇవన్ తానే నమ్మైయొరు

జగుక్కు తాత్పర్యం కారికైయాల్ కాట్టుకిఱార్ (యదర్థంతు) ఇ. (స్వా॥) పూర్వదశైయిల్ స్వరసమాన ఇన్ద పాశురత్తుక్కు ఇప్పడి తాత్పర్యం కూడుమో? ఎన్న పూర్వదశైయిలుమ్ అవిరుద్ధయోజనై అరుళుకిఱార్ (పూర్వమపి) ఇ. స్వాధీన స్వార్థప్రవృత్తి నిషేధ పరంపాశుర మెన్ఱపడి.

అ॥ (సం) కింతు "భగవతోబలేన, స్వామిస్వశేష" మిత్యుక్త విధయా భగవదధీన ప్రవృత్తా వేవాన్వయ ఇతి "నమక్కన్వయమిల్లై" ఇత్యభిధానమితి సఙ్గ్రహీతమర్థద్వయంవివృణోతి. (యథాప్రమాణ) మిత్యాదినా. (స్వా॥) నామే నమ్మై రక్షిత్తుక్కొళ్ళుకిఱో మెన్ఱిరుక్క ప్రాప్తియిల్లై యెన్ఱాల్, అవన్ తానే రక్షకనెన్ఱిరుక్క ప్రాప్త మెన్ఱు ఫలిక్కైయాల్, స్వకర్తృత్వ వ్యాజం వేణ్డామెన్ఱు సిద్ధిక్కవిల్లైయో? ఎన్నవరుళుకిఱార్ (సర్వరక్షకనాక) ఇతి. మూలమన్త్రాదికళిలే రక్షణసమర్థనాక శిక్షితనానాలుమ్ అస్మద్రక్షణత్తిల్ ప్రాప్తి వేణ్డావో? కిఞ్చ, ఇవ్వనుసన్ధానం కర్తృత్వ త్యాగానుసన్ధాన మాత్రమన్ఱాకైయాల్ స్వస్యఫలిత్వానుసన్ధానము ముపాయత్తుక్కు స్వకీయత్వానుసన్ధానముమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్న

ఉపాయత్తిలే వ్యాపరిప్పిత్తు అన్ద వ్యాపారత్తాలే ప్రసన్న నాయ్ రక్షిక్కిఱా నెన్నిరుక్కుం ప్రాప్తమ్. “స్వామీ స్వశేషం స్వవశం స్వభరత్వేన నిర్భరమ్ । స్వదత్త స్వధియా స్వార్థం స్వస్మిన్ న్యస్యతి మాం స్వయమ్ ॥” ఇతు ఆత్మసమర్పణ

సాత్త్వికత్యాగరూప పూర్వవాక్య తాత్పర్యార్థత్తై తదర్థశ్లోకత్తాలే సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (స్వామీ)తి. (దీ) స్వశేషంస్వవశం ఇత్యై ప్రణవ నమస్సుక్కళుడైయవర్థఙ్గళ్. (సం) స్వామీ-దాసరక్షణే ప్రాప్తశ్శక్తశ్చ, స్వశేషం-స్వరక్షణే స్వయమశక్తమప్రాప్తంచ, స్వవశం- స్వామ్యాయత్తస్వరూప స్థితి ప్రవృత్త్యాదిమంతం, స్వభరత్వేననిర్భరం_మద్రక్షణభరస్స్వస్యైవయథాస్యాద్యథాచ మమనైర్భర్య సిద్ధిస్తథా మాం న్యస్యతీత్యర్థః. న్యసనానులకూల జ్ఞానవత్వం కృతమ్. న్యసనేస్వస్య స్వతన్త్రకర్తృత్వభ్రమం నివర్తయతి (స్వదత్తస్వధియే)తి. స్వామినైవ దత్త స్వపర విషయ యాథాత్మ్యధ్యవసాయేనేత్యర్థః. ఇదం శక్త్యాదేరప్యుపలక్షణమ్. న్యసన ఫలే ప్రధానఫలితాపి మే నేత్యాహ(స్వార్థ)మితి. “తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళుమీదే” ఇత్యుక్తవిధయా స్వస్మై ఏవ ప్రయోజనాయేత్యర్థః. మమచ - “భుఙ్క్తే స్వభోగ మఖిలం పతి భోగశేష” మిత్యుక్తవిధయా చేతనత్వాదేవ ఫల మవాంతరత్వేన నిష్పద్యత ఇతి భావః. స్వస్య సమాధిక విధురత్వాత్స్వస్యైవ నిరపేక్ష రక్షణోచిత గుణపూర్ణత్వాచ్చ స్వస్మిన్ న్యస్యతి, మాం-అకిఞ్చన మనన్యశరణం, మయి విద్యమానాపి ప్రయోజ్యకర్తృతా యా సాఽపి స్వామ్యాయత్తా, అతస్తత్ప్రయుక్తో ప్యహం కృతిలేశోపి మమ నేతి సూచనాయ స్వయ మిత్యుక్తిః.

అ॥ (స్వా॥) గీతాభాష్యాదౌ శ్రీభాష్యకారేణ “భగవానేవే” త్యాదినా సాత్త్వికత్యాగానుసన్ధాన ప్రకారః ఉక్తః. తం పరిత్యజ్య కథం భఙ్గ్యన్తరేణోచ్యతే? ఇత్యత్రాహ (ఇతు) ఇతి. ఇతు ఆత్మసమర్పణత్తిల్ కర్తవ్య సాత్త్వికత్యాగరూప విశేషాకారానుసన్ధానమాకైయాలే శ్రీగీతాభాష్యాది సామాన్యోక్తికళుమ్ విశేషత్తిలే తాత్పర్యమాకైయాలే విరోధమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. (సం) “అనేనైవ” త్వితాత్యాత్మ నిక్షేప విధౌ సత్యామపి ఏతద్వినా ఆత్మాపహార చౌర్య నివర్తక విరహేఽపి ఆత్మనిక్షేపాదే రహఙ్కారాద్యవద్యావహత్వాన్నానుష్ఠేయత్వ మితి పర భ్రమ నివర్తనమ ప్యుక్తవిధానుసన్ధాన ఫల మిత్యాహ (ఇతు) ఇతి. (స్వా)

దశైయిల్ ఖ్యాతిలాభ పూజా ఫలసఙ్గ కర్తృత్వోపాయత్వఙ్గళాకిఱ తూరాలత్త భగవదనుసన్ధాన క్కట్టళై. ఆకైయాల్ తాయ్ ములైప్పాల్ పోలే వరుకిఱ ఈశ్వర ప్రసాదత్తుక్కు స్తనన్ధయనుడైయ ములైయుణ్గిఱ వ్యాపార మ్పోలే యివనుడైయ అపేక్షాదికళ్. ఇత్తాల్ సిద్ధోపాయస్వరూపత్తుక్కు క్కొత్తై

ఖ్యాతీతి=కైఙ్కర్యార్థ మితి సఙ్కల్పే కృతే పరమఫలే సఙ్గే త్యక్తేఽప్యనుష్ఠాన దశాయాం ఖ్యాత్యాది సఙ్గ నివృత్త్యర్థం ఫలసఙ్గత్యాగః కర్తవ్య ఇతి భావః. తూరాలత్త – కల్మషమత్తవెన్నపడి. (వి॥) అత్ర స్వాయి మితి మాతు స్తనన్ధయ ఇవ చేతన రక్షణే తస్యరతి ర్వ్యజ్యతే. ఏవ మనుసన్ధాన ఏవ మహాతాం వాక్య స్యాపి తాత్పర్యం న పరాధీన వ్యాపారాభావేఽపీతి భావః.

అ॥ తస్మా ద్రక్షాపేక్షాదికం స్తనన్ధయస్య స్తన్యభక్షణ వ్యాపారవ దపేక్షణీయమేవే త్యుపసంహరతి (ఆకైయా)లితి. (ప్ర॥) శిశో స్తన్యాప్రదానే మాతు ర్యథా అరతి ర్భవే దేవ మేవ ఈశ్వరస్య చేతనా రక్షణే అరతి స్స్యా దితి "స ఏకాకీ న రమేత, ఉదారా స్సర్వ ఏవైతే" ఇత్యాది ప్రమాణా దవగత మితి భరన్యాసో నాపేక్షిత ఇతి పూర్వమేవోక్త మిత్యత్ర మాతు స్స్వారతి నివృత్త్యర్థం ప్రవృత్తావపి శిశుకర్తృక పానోపయుక్త వాగ్వ్యాపారాభావే యథా స్తన్యదానా న్నివర్త్యేత తథా భగవతా స్వార్థమేవ జీవ విమోచనోద్యోగేఽపి భక్త్యాది జీవ వ్యాపారాభావే తన్నివర్త్యేతే త్యభిప్రయన్నాహ (ఆకైయాల్ తాయ్ములై) ఇత్యాదినా. (స్వా॥) ఆకైయాల్ - వ్యాజవిశేషం స్థాపిత మాకైయాల్, (అపేక్షాదిక) ళితి=వేణ్డుమెన్ఱు శేషమ్. (వి॥) స్తన భక్షణాభావే శిశునాశవ ద్రక్షాపేక్షాద్యభావే సతి ఆత్మహాని రేవేతి సూచితమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి చేతనవ్యాపార మపేక్షితమాకి లీశ్వర స్వాతన్త్ర్యత్తుక్కు ముపాయత్వత్తుక్కుమ్ కొత్తై వారాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇత్తా) లితి. ఇత్తాల్ – స్వాధీన చేతన వ్యాపారా పేక్షైయాల్, కొత్తై –దోషమ్, ఇదువుమ్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్య సర్వముక్తి ప్రసఙ్గాది పరిహారార్థం స్వాతన్త్ర్యమూల స్వసఙ్కల్ప సిద్ధ మాకైయాలే స్వాతన్త్ర్య క్కాష్టై యెన్నపడి.

వారాతు. ఇప్పడి నారాయణశబ్దత్తిల్ సిద్ధమాన గుణవిశేష సంబన్ధవిశేషఙ్గళ్ అడియాక ప్పిఱక్కుమ్ శఙ్కైగళుక్కు పరిహారమ్ ఉదాహరిత్తోమ్. ఇని-"లక్ష్మ్యా సహ హృషీకేశో దేవ్యా కారుణ్యరూపయా। రక్షక స్సర్వ సిద్ధాన్తే వేదాన్తేపి చ గీయతే॥" ఎన్గిఱపడియే సపత్నీకనాయ్క్కొణ్డు సర్వరక్షణ యజ్ఞదీక్షితనాన సర్వేశ్వరనుక్కు శ్రీమచ్ఛబ్దత్తిలే శొల్లుకిఱ పత్నీ సంబన్ధత్తిల్ వరుమ్ శఙ్కైగళుక్కు దిఙ్మాత్రత్తాలే

అ॥ శిష్యావధానార్థమాకవుమ్ పూర్వగ్రన్థశేషత్వభ్రమ నివృత్త్యర్థమాకవుమ్ సఙ్గతియై సూచిప్పియానిన్ఱు కొణ్డు ఉక్తానువాద పురస్సరం వక్ష్యమాణ ప్రతిజ్ఞైయై శెయ్దరుళుకిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. (ప్ర॥) ఏవ ముపాయత్వోపేయత్వబోధకే ద్వయే ప్రథమోపాత్త శ్రీమన్నారాయణ శబ్దే, విశేష్య వాచి నారాయణ శబ్దార్థ భూత గుణసంబన్ధ నిమిత్త వ్యామోహం వినివర్త్య విశేషణ భూత శ్రీమచ్ఛబ్దార్థత్వే నాభిమతాయాః లక్ష్మ్యాః పురుషకారత్వమూలం వ్యామోహం నివర్తయితుం వృత్తానువాద పురస్సరం వక్ష్యమాణ ప్రతిజ్ఞా వ్యాజేన సఙ్గతిమాహ (ఇప్పడి నారాయణే) త్యాదినా. (స్వా॥) గుణ విశేష సంబన్ధ విశేషమడియాక వెన్ఱు హేతు నిర్దేశత్తాలే శఙ్కాదార్ఢ్యం తోన్ఱుకైయాల్ విస్తరేణ పరిహారం శొల్లిత్తెన్నపడి.

అ॥ (వి॥) ఏవం గుణ సంబన్ధ విషయ శఙ్కాః పరిహృత్య పత్నీసంబన్ధప్రాప్తా శ్శఙ్కాః దిఙ్మాత్రేణోదాహరిష్యామ ఇత్యాహ (ఇని-లక్ష్మ్యా) తి. దిఙ్మాత్రేణేత్యస్యాయం భావః. పత్నీసంబన్ధ విషయ శఙ్కాః. (విస్తరస్తు సారవివరిణ్యాం ద్రష్టవ్యః.) (ప్ర॥) సర్వ సిద్ధాన్తే = మన్త్ర తన్త్ర తన్త్రాన్తర ఆగమ సిద్ధాన్త చతుష్టయేత్యర్థః. (సర్వ రక్షణ యజ్ఞదీక్షితనానే) తి. దీక్షిత శబ్దేన యజ్ఞదీక్షాయాం యథా పురుషేణ సహ పత్న్యాః అన్వయః. తథా శ్రియోఽపి రక్షణ దీక్షే అన్వయ ఇతి భావః. (స్వా॥) పత్నీసంబన్ధత్తిల్ వరుమితి = అహేతుక నిర్దేశత్తాలేయుమ్ దిఙ్మాత్రేణ వెన్ఱు నిర్దేశత్తాలుమ్ శఙ్కామాన్ద్యమ్ తోన్ఱుకైయాలే అత్యల్ప యత్న సాధ్యతయా ఏతచ్ఛఙ్కా నివారణ

పరిహారమ్ కాట్టుకిఱోమ్. శిలర్ ద్వయత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్దమ్ ఉపలక్షణపరమెన్ఱుమ్ ఉత్తరఖణ్డత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్దమ్ విశేషణపరమెన్ఱుమ్ పిరియచ్చొన్నార్కళ్. ఇవ్విడత్తిల్ శబ్దమ్ ఏకరూపమాయిరుక్క స్వారస్యత్తుక్కు బాధకమన్ఱిక్కే యిరుక్క "స్వరూపం స్వాతన్త్ర్య" మిత్యాదికళిలే

మనన్తర మెన్ఱు కరుత్తు. "లక్ష్మ్యా సహ" ఇతి వచనోదాహరణం పూర్వకత్వాత్స్వసిద్ధాన్తస్య సుదృఢ ప్రమాణ సిద్ధత్వ మితి భావః.

అ॥ నిరసనీయ పక్షత్రై యనువదిక్కిఱార్ (శిల) రితి. (దీ॥ పిరియ- భిన్న ప్రకారమాక వెఱ్ఱై.) అత్ర విద్యమానం స ద్వ్యావర్తకం విశేషణమ్, యథా నీలో ఘట ఇతి. అవిద్యమానం సద్వ్యావర్తక ముపలక్షణమ్, సారసవాఞ్ దేవదత్త కేదార ఇత్యేకః ప్రకారః. అయమేవ శ్రీభాష్యే నిరూపితః. విశేష్యవ్యావర్తకం సత్ విశేష్యాన్వయి సమభివ్యాహృతక్రియాన్వయి విశేషణమ్. ఖడ్గీశూర ఇతి. కార్య అనన్వయివ్యావర్తక ముపలక్షణమ్. చిత్రగుమానయేత్యపరః. ఆద్య పక్షే ఏకదేశినా మస్మాకం చ న వివాదః. "నిత్యైవైషా జగన్మాతా విష్ణోః శ్రీ రనపాయినీ" త్యాదిభి స్సార్వజ్ఞీకృతత్వేన పూర్వోత్తర ఖణ్డయోః వైరూప్య కథనస్యా సఙ్గతత్వాత్. అపసిద్ధాన్తాపత్తేశ్చ, కిఞ్చిద్ద్వితీయ ప్రకారే వివాదః. తత్ర ఉత్తరఖణ్డే క్రియాయాం శ్రియోఽపి విశేషణతయా అన్వయః. పూర్వఖణ్డేతు క్రియాయాం శ్రియో నాన్వయః. శ్రియో భర సమర్పణాన్వయాభావాత్. క్రియానన్వయిత్వే సతి వ్యావర్తకత్వ రూపం ఉపలక్షణత్వమేవేతి ఏకదేశినాం మత మితి భావః.

అ॥ ఇత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇవ్విడత్తి) లితి. (దీ॥) ఇవ్విడత్తిల్ – ద్వయత్తిల్, స్వారస్యత్తుక్కు – స్వరసార్థత్తుక్కు.) పూర్వఖణ్డే ఉత్తరఖణ్డాపేక్షయా వైరూప్యాశ్రయణేన ఉపలక్షణత్వాశ్రయణం, విశేషణత్వే శబ్ద స్వారస్యాభావాత్, ఉత బాధక సద్భావాద్వా భవేత్, ద్వయమపి నాస్తీతి భావః. (స్వరూప) మితి = "స్వరూపం స్వాతన్త్ర్యం భగవత ఇదం చన్ద్రవదనే! త్వదాశ్లేషోత్కర్షా ద్భవతి ఖలు నిష్కర్ష సమయే। త్వమాసీ ర్మాతశ్శ్రీః కమితు రిద మిత్థం త్వవిభవ స్తదంతర్భావాత్త్వాం నపృథ గభిదత్తే శ్రుతిరపీ" తి శ్రీగుణ రత్నకోశ

ప్రసిద్ధమానకూటస్థసమ్ప్రదాయ విరుద్ధమాకప్పణ్ణుకిఱ ఇవ్వి
భాగమ్ అనుపపన్నమ్. అనన్యోపాయత్వ విరుద్ధమాన ఉపా
య ద్విత్వ ప్రసఙ్గమ్ ఇవ్విడత్తిల్ బాధకమానాలో వెన్నిల్?

శ్లోకః. అస్యాయమర్థః. హేచన్ద్రవదనే! భగవతస్స్వాతన్త్ర్యం స్వరూప మిద మిత్థ మితి ప్రతీయమాన వస్తుని ఇద మంశాత్మకం వ్యావృత్త ధర్మి స్వరూపమ్. స్వాతన్త్ర్యం సర్వేశ్వరత్వరూపమ్, త్వదాశ్లేషోత్కర్షాత్ – "శ్రద్ధయాదేవో దేవత్వ మశ్నుత" ఇత్యాది ప్రమాణేన, త్వత్సంబన్ధకృతాతిశయాత్, నిష్కర్ష సమయే – విమర్శకాలే, భవతి ఖలు– భూసత్తాయాం సద్భవతి. లబ్ధ సత్తాకం భవతి. శ్రియః భగవత్స్వరూప నిరూపకధర్మత్వేన ఉక్తత్వాత్ తయైవ స్వరూప సిద్ధి ర్భవతి. అన్యథా ఘటత్వాది స్వరూప నిరూపక ధర్మాభావే వస్తు స్వరూపస్య యథా ప్రతీతి వ్యవహార యోగ్యతా నాస్తీతి తద్వ దితిభావః. ఇద మితి హేతుగర్భవిశేషణమ్. ధర్మిమాత్రస్వరూపతయా నకార్య క్షమ మితి భావః. "శ్రద్ధయా దేవ" ఇత్యాది వాక్యసిద్ధా మక్త్రాద్ధేతోః త్వం, కమితుః – నాయకస్య భగవతః, ఇదమిత్థంత్వవిభవః – ఇదమిత్థమితి ప్రతీయమానే వస్తుని ఇదంత్వ శబ్దార్థ ప్రకారతా స్వరూపా ఆసీః, యద్వా ; ఇదం పదార్థ ధర్మి స్వరూప సంబన్ధి ఇత్థం త్వవిభవః, ధర్మిస్వరూపా భావే ఇత్థం త్వాత్మకస్యాపి సత్తా లాభో నాస్తీత్యర్థః.

అ॥ నను విశేష్య స్వరూపస్య శ్రీశబ్దార్థ విశేషణం వినా ప్రతీతి కార్యాయోగ్యత్వే "సదేవే" త్యాదా భగవత ఏవ కథ ముపాదాన? మిత్యత్రాహ (తదన్తర్భావాత్త్వ) మితి. త్వాం శ్రుతిరపి తదంతర్భావాత్ – తదపృథక్సిద్ధ విశేషణతయా ప్రవృత్తి నిమిత్తీభూయ విశేష్యవాచక శబ్దాంతర్భావాత్, తత్సన్నియోగ శిష్టత్వాత్ పృథఙ్నాభిధత్త ఇత్యర్థః. (వి) ప్రసిద్ధమానేతి–అత్ర విశేషణత్వ స్యైవ ప్రతిపాదితత్వాదితిభావః. కూటస్థేతి,=(దీ॥) నాథ యామున భాష్యకారాదయః. (సం॥) కూటస్థ పదం "అకలకిల్లే" నిత్యాదిగాథాప్రణేతృప్రపన్నజన కూటస్థ పరమ్. (స్వా॥) పరాఙ్ప్రతి ఉపాలంభోక్తిః.

అ॥ (దీ॥) బాధకమ్ శఙ్కిక్కిఱార్ (అనన్యోపాయత్వే) త్యాది. ఏకపదసిద్ధమాన భగవదనన్యోపాయత్వం భగ్నమామెన్ఱు కరుత్తు. ప్రతిబన్దియాలే

అనన్య ప్రయోజనత్వవిరుద్ధమాన ప్రాప్యద్వైకాన్య ప్రసజ్ఞత్తాలే ఉత్తరఖణ్డత్తిలుమ్ విశేణత్వమ్ తవిర ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఆనాల్ ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ ఉపలక్షణమానాలో వెన్నిల్? గుణ విగ్రహ వ్యాపార విశేషజ్ఞళుమ్ ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ ఉపలక్షణజ్ఞళాక ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఉపయుక్తజ్ఞళాకైయాలే ఇవై విశేషజ్ఞళెన్నిల్? ఇతువుమ్ పూర్వోత్తరఖణ్డజ్ఞళిల్ పత్నీసంబన్ధత్తిలుమ్ తుల్యమ్, ఉపయోగ విశేషజ్ఞళ్ తత్తద్వస్తుక్కళుక్కు అనురూప

పరిహరిక్కిఱార్ (అనన్యప్రయోజనత్వే) త్యాది. అవిశేషణత్వమ్ ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఇష్టప్రసజ్గమెన్ను శజ్కిక్కిఱార్ (ఆనా) లిత్తి. (స్వా) కారుణ్య గుణాద్యభావే రక్షణక్రియానుపపత్తే స్తేషాం ముపలక్షణత్వం నసంభవతీతి భావః. (ప్ర) గుణవిగ్రహవ్యాపార విశేషజ్ఞళుమితి ఉపాయత్వోప యుక్తా గుణాః కారుణ్య జ్ఞాన శక్త్యాదయః. ప్రాప్యత్వోపయుక్తాస్తు అనన్త సౌన్దర్యాదయః. ఉపాయత్వోపయుక్తా అర్చావిగ్రహవిశేషాః. ఉపేయత్వోపయుక్తాః పర వాసుదేవాది విగ్రహవిశేషాదయః. "మోక్షయిష్యామీ" తి సఙ్కల్పవిశేషాః ఉపాయత్వోపయుక్తవ్యాపారాః. ముక్త్యనన్తర భావ్యనుసఞ్చరణాగు హేతు భూతా స్సఙ్కల్ప విశేషాః ప్రాప్యత్వోపయుక్తవ్యాపారాః.

అ॥ (స్వా) పరమశేష ఉత్తరత్తై వాచిప్పియాల్ ఇప్పొళ్ను ఉత్తరమరుళుకిఱార్ (ఉపయుక్తే) తి. స్వాతన్త్ర్యాది విశేషైరేవ శరణ్యాః రక్షక నెన్ను శొల్లుకిఱ వాదికళుక్కిష్టాపత్తి కూడాదెన్ను కరుత్తు.

అ॥ శ్రీక్కు ఉపయోగమిల్లైయెన్నుమ్, ఇరుణ్డాల్ గుణాదితుల్యోపయోగమ్ సిద్ధిక్కాదెన్నుమ్ శజ్కిత్తు ఉత్తరమరుళుకిఱార్ (ఉపయోగే) తి. చేతనక్కుమ్ అచే తనవముపయోగమ్ శొల్లుకై ప్రమాణవిరుద్ధ మాకైయాల్ తదానుగుణ్యేన చేతన రూప లక్ష్మిక్కు భరస్వీకర్తృత్వా ద్యుపయోగమ్ శొల్లప్పట్టదెన్ను కరుత్తు. (ప్ర॥) సర్వజ్ఞత్వ, సర్వశక్తిత్వాదయః ప్రాధాన్యేనోపయుక్తాః. సర్వేషాం గుణానాం సామాన్యత ఉపయోగో భగవత ఆశ్రయణీయత్వ జ్ఞాపనమ్. ప్రాప్తి స్వీకారోపయోగస్తు భాగవతానా మపేక్షిత జ్ఞానం తత్ప్రదాన విరోధి భూత నివర్త్య

మాన పడియులే ప్రమాణ సమ్ప్రదాయజ్ఞళాలే కణ్డు కొళ్వతు. వస్త్వనురూపమా యితే ఉపయోగ మిరుప్పతు. ఉపాయోపేయ పరమాన వాక్య ద్వయత్తిలుమ్ శ్రుత మాన ఇవ్విశేషణత్తినుడైయ ఉపయోగ ప్రకారత్తై

మఙ్కర్మ జ్ఞానంచ సార్వజ్ఞస్యోపయోగః. తదభిప్రాయేణోక్తం "యోవేత్తి యుగప" దితి. శక్తేస్తు విరోధి నిరాసః. ఏతదభిప్రాయేణోక్తం "ఏవం భూతోప్య శక్తస్స" న్నితి. తేజోబల వీర్యాణాంతు శ్రమాద్యవద్యా భావ జ్ఞాపనమ్. ఏతదభిప్రేత్య "బలం వీర్యం తథా తేజ ఇత్యేతత్తు గుణత్రయమ్ । శ్రమాద్యవద్యా భావాఖ్యం జ్ఞానాదే రుపసర్జన" మితి. సత్యసఙ్కల్పత్వస్యా శ్రయణానంతర మపరాధకరణే ప్యపేక్షిత ప్రదాన ముపయోగః. ఏవం ప్రకారేణ ఊహ్యమ్.

అ॥ ఏవం తర్హి ఉపయుక్త గుణవిశిష్టా ద్భగవత ఏవ మోక్షసిద్ధేః కిమర్థం లక్ష్మ్యాః వుపాయత్వస్వీకార ఇత్యత్ర), తాదృశగుణ విశిష్ట లక్ష్మ్యైవ మోక్ష సిద్ధౌ, కిం భగవత వుపాయత్వేన లక్ష్మీ విశిష్టేనవా భగవతా మోక్షోపపత్తౌ కిం గుణవైశిష్ట్యేనేతి వైపరీత్యప్రసఙ్గే, భగవత ఉపాయత్వం గుణానాం విశేష ఉపయోగశ్చ ప్రమాణా దఙ్గీకృతేచేత్, లక్ష్మ్యా అపి – "కామవత్సా అమృతం మహానా, శ్రియంలోకే, సానోలోకమమృతం దధాతు, ఈశానాదేవీ, శ్రియం వసానా, సకృద్విభాతా సర్వార్తి సముద్రపరిశోషిణీ । భవ గఙ్గాప హారిణీ పర నిర్వాణ దాయినీ ॥ జ్యోతిష్మత్యమృతా వహా ॥ ఆత్మ విద్యాచ దేవిత్వం విముక్తి ఫలదాయినీ ॥ ఐశ్వర్య మక్షర గతిం పరమం పదంవా కస్మై చిదంజలి భరం వహతే వితీర్య । అస్మై నకించి దుచితం కృత మిత్యథామ్బ । త్వం లజ్జసే కథయ కోఽయ ముదార భావ" ఇత్యాది బహు ప్రమాణ సంప్రదాయా దపి ఉపాయత్వ మఙ్గీకార్య మిత్యభిప్రాయేణ తస్యాః ఉపయోగం దర్శయతి (ఉపాయోపేయ పరమానే) త్యాదినా. (స్వా॥) శ్రుతమానేతి = అవిశేషేణ శ్రుతమాన శబ్దత్తుక్కు వైరూప్య కల్పన మసఙ్గత మెన్ఱు కరుత్తు. వాక్యద్వయ త్తిలు మితి నిర్దేశేన ఉపలక్షణత్వ పక్షత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్ద శ్రవణమ్ వ్యర్థమాక ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱ పడి.

"వేరి మాఱాత పూమే లిరుప్పాళ్ వినై తీర్క్కుమ్" ఎన్నుమ్ "నిన్ తిరువరుళుమ్ పఙ్గయత్తాళ్ తిరువరుళుమ్ కొణ్డు నిన్ కోయిల్ శీయ్త్తు" ఎన్నుమ్ నమ్మాழ్వార్ అరుళిచ్చెయ్తార్. "అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్" ఎన్నుమ్ "అలమేషా పరిత్రాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణం" ఎన్నుమ్

అ॥ (వి) ప్రాప్య ప్రాపకావస్థాయాః శ్రియో వ్యపకారం పరాఙ్కుశ ముని రప్యాహేత్యాహ (వేరి మాఱాద) ఇతి. (స్వా) వేరి - పరిమళమ్, మాఱాద-విచ్ఛేదియాద, సదాపరిమళవత్తాన, (వి॥ పూ-పద్మస్య, మేల్-ఉపరి) ఇరుప్పాళ్ - వసియా నిఱ్కుమ, పెరియపిరాట్టియార్, వినై తీర్క్కుమ్-సఙ్కోచాభావా ముపాయ విరోధి పాపఙ్గళైయుమ్ ప్రాప్తి విరోధి పాపఙ్గళైయుమ్ తీర్క్కుమెన్నపడి. ఇనువే పూర్వఖణ్డత్తి లుపయోగమెన్ను కరుత్తు. (నిన్) ఇతి. నిన్ తిరువరుళుమ్ - దేవరీరుడైయ శ్రీమత్కృపైయుమ్, పఙ్గయత్తాళ్ - పఙ్కజత్తిలే వసిక్కుమవళాన పెరియపిరాట్టియారుడైయ, తిరువరుళుమ్ కొణ్డు - దివ్యదమ్పతికళుడైయ కైఙ్కర్యపర్యన్త గుణ పరిపాకత్తై యవలమ్బిత్తుక్కొణ్డు, నిన్ కోయిల్ శీయ్త్తు - త్వదీయ దివ్యాయతనే కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణి, కైఙ్కర్య పర్యన్త గుణ పరిపాకోత్పాదకత్వమ్ ఉత్తరఖణ్డత్తి లుపయోగ మెన్నపడి. (సం॥ శీయ్త్తితి పదం సమ్మార్జన వత్ప్రియం సర్వమపి కైఙ్కర్య జాత ముపలక్షయతి. "నహి శక్త్యా వినా కశ్చిచ్ఛక్తిమానస్తి కారణమ్ । నైవ శక్తిమతా హీనా శక్తిస్స్యాత్కారణం క్వచిత్ ॥" ఇతి శ్రీ శ్రీమతో శ్శక్తి శక్తిమద్భావ పర పాఞ్చరాత్ర వచనా త్పునశ్శఙ్కా పరిహారో ఽత్ర ద్రష్టవ్యః.)

అ॥ చరమశ్లోకత్తి లీశ్వరనుక్కే అనిష్టనివర్తకత్వమ్ శొల్లుకైయాల్ వేఱు ప్రబలప్రమాణమన్ఱియే తద్విరుద్ధమాక శొల్లక్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (అల) మిత్యాదినా. ఏషా మహతో భయాత్ - సంసారాఖ్య మహాభయాదపి, త్రాతు మలం - సమర్థా, కిం పునః ప్రాణభయా ద్భవతీనాం రక్షణే యెన్ను కరుత్తు. (అల) మితి = రాఘవోఽపి యది రాక్షసీగణం జిఘాంసతి తస్మాదపి రాక్షసీగణం త్రాతు మియ మలమ్. అత స్సర్వవిరోధి నివర్తకత్వం కైముత్యసిద్ధ మెన్ను కరుత్తు.

శ్రీవాల్మీకి భగవాన్ శరణాగతి సారమాన ఆది కావ్యత్తిలే నిబన్ధిత్తాన్. "సంసారార్ణవ తారిణీం" ఎన్ఱు హిరణ్యగర్భ కాశ్యపాదికళుమ్ శొన్నార్కళ్. "వాచః పరం ప్రార్థయిత్వా ప్రపద్యే న్నియతశ్శ్రియమ్" ఎన్ఱు శ్రీ శౌనక భగవాన్ విధిత్తాన్. "ఆత్మవిద్యా చ దేవిత్వం విముక్తి ఫలదాయినీ" ఎన్ఱు పులస్త్య వసిష్ఠ వర ప్రసాద లబ్ధ పర దేవతా పార మార్థ్య జ్ఞానముడైయ శ్రీపరాశరబ్రహ్మర్షి అరుళిచ్చెయ్తాన్. "విముక్తి ఫలదాయినీ" ఎన్గిఱ విదు ఆత్మ విద్యా విశేషణ మానాలుమ్ తత్సామానాధికరణ్యత్తాలే అదు ఇవళుడైయ విభూతియాయిఱ్ఱు. శ్రియఃపతితానుమ్ "యామాలంబ్య సుఖేనేమం దుస్తరం త్రిగుణోదధిమ్ । నిస్తరం త్యచిరేణైవ

(శరణాగతిసారమానే) ఇ. శరణాగతిరేవ సారతయా ప్రతిపాద్యా యస్మిన్ తచ్ఛరణాగతి సారమ్. (ఆదికావ్యే) తి. "నతేవా గన్తాకావ్యే" ఇత్యాదిక(ం) సూచితమ్. (సంసారే)తి. "సర్వకామప్రదాం రమ్యాం సంసారార్ణవ తారిణీమ్ క్షిప్ర ప్రసాదినీం దేవీం శరణ్యా మనుచిన్తయేత్ ॥" ఇత్యాది వచనమ్. (వాచఃపర) మితి. పరం - తాత్పర్య విషయీభూతం శ్రీమన్నారాయణం, నియతః-నియమ విశిష్టస్సన్ ప్రపద్యేదిత్యర్థః. నతు వాచఃపరం జిజ్ఞాసు రిత్యుక్తమ్. ఇదినాలే సాక్షాన్మోక్షసాధనమ్ శొల్లిత్తెన్ఱు కరుత్తు. (దేవిత్వ) మితి. వ్యవహితత్వా ద్విముక్తిఫలదాయినీత్వస్య నాత్మవిద్యాన్వయః, అవ్యవహితత్వా త్త్వమిత్యత్రా న్వయ ఇతి భావః. వ్యవహితాన్వయేఽపి ఆత్మవిద్యాయాః విభూతి భూతత్వా ద్విముక్తిఫలదాయినీత్వం శ్రీగత మేవ. అత్ర విముక్తి సాధన మాత్ర పరత్వే విముక్తి ఫలసాధన మిత్యేవ వక్తవ్యం స్యాత్. దాయినీతి చేతన గుణ దాతృత్వ కథన మసఙ్గత మితి భావః. సామానాధికరణ్యలబ్ధ విభూతిత్వవత్యాః విద్యాయాః మోక్ష దాయినీత్వే విభూతిమత్యాః శ్రియః కైముత్య సిద్ధ మెన్ఱు కరుత్తు. (శ్రియఃపతితాను)మితి, ఎదిరిక్కై విడుత్తిట్టానకణక్కిలెన్ఱపడి. యామాలంబ్య-ప్రపద్య, అచిరేణ - సాధనాంతర వ్యవధాన మన్తరేణ, వ్యక్తిధ్యానపరాయణాః

వ్యక్తధ్యానపరాయణాః॥" ఎన్ఱు శ్రీసాత్వత త్తిలే శ్రియఃపతిరూప ధ్యానత్తిలే యరుళిచ్చెయ్ దార్. తత్పరఙ్గళాన శాస్త్రఙ్గళ్ నిఱ్క ఇమ్మధ్యస్థ శాస్త్రఙ్గళ్ అతిప్రబలఙ్గళ్. ఆళవన్దారుమ్ "జగత్సమస్తం యదపాఙ్గ సంశ్రయం" ఎన్ఱుమ్ "శ్రేయోన హ్యరవిన్దలోచనమనః కాన్తా ప్రసాదాదృతే సంసృత్యక్షరవైష్ణవాధ్వసు నృణాం సంభావ్యతే కర్హిచిత్" ఎన్ఱుమ్ అరుళిచ్చెయ్

యామాలంబ్యేత్యన్వయః. శ్రియః అనాశ్రయణే మదాశ్రయణ మాత్రాత్త్రిగుణ విస్తారో నసంభవతి ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ "ఆత్మవిద్యాచ" ఎన్ఱుసాక్షాన్మోక్షసాధనత్వ ప్రతిపాదక ప్రమాణాపేక్షయా అధికార్థాభావాత్ "యామాలమ్బ్య" ఎన్గిఱ వచనోపాదానమ్ వ్యర్థమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (తత్పరే) తి. తత్పరశాస్త్రఙ్గళుక్కు స్తాపకత్వ సమ్భవమ్నై యుణ్డు. ఇనుక్కు అదు కూడ యిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు. యద్వా; తత్పరఙ్గళాన శ్రీసహస్రనామాది బహు ప్రమాణఙ్గళై విట్టు శ్రీ రామాయణో పన్యాసమ్ కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (తత్పరఙ్గళానే)తి. ఇమ్మధ్యస్థశాస్త్రఙ్గళ్ బలమేషేత్యారభ్య ఏతావత్పర్యన్త ప్రమాణఙ్గళెన్ఱపడి.

(ప్ర॥) తత్పరఙ్గళాన శాస్త్రఙ్గళ్ నిఱ్కవితి. లక్ష్మ్యాః ఉపాయత్వోపేయత్వ, సర్వకారణత్వ, సర్వాన్తర్యామిత్వ, ప్రతిపాదనపర లక్ష్మీతన్త్రాద్యపర్యాలోచనేఽపి ఉదాహృత వాల్మీకి, హిరణ్యగర్భ, కాశ్యప, శౌనక, పరాశరాదిప్రోక్తమధ్యస్థశాస్త్రైర్లక్ష్మ్యాః ఉపాయత్వ మప్రకమ్ప్యమ్. స్తావకత్వాది శఙ్కాప్రసఙ్గాభావాదిత్యర్థః. (స్వా॥) శ్రీమద్రామాయణాదికళ్ భగవత్పారమ్యాదికథనైదంపర్యేణప్రవృత్తఙ్గళాకైయాల్ ప్రాసఙ్గికమాక శ్రీక్కు సర్వానిష్టనివర్తకత్వ సర్వేష్ట ప్రాపకత్వాదికళై శొల్లుకిఱపడియాల్ అవ్విడత్తిల్ స్తుతిపర మిల్లామైయాల్ మధ్యస్థశాస్త్రఙ్గళాకైయాలే అతిప్రబలఙ్గళెన్ఱపడి.

అ॥ ఇనిశ్రియః సాక్షాన్మోక్షసాధనత్వే పూర్వాచార్య వాక్యఙ్గళుమ్ ప్రమాణమెన్ఱరు+ర్ (ఆళవన్దారు) మిత్యాదినా. (యదపాఙ్గసంశ్రయ) మితి. తద్ధార్యత్వోక్త్యా ధారకత్వ కథనేన తద్వ్యాప్త కారణత్వ ఉపాయత్వాదికమపి సిద్ధమెన్ఱుకరుత్తు. (దీ) "కాన్తాప్రసాదాదృతే శ్రేయోన" ఎన్ఱాల్, ప్రసాదే

తార్. శ్రీభాష్యకారరుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలే "శేషశేషాశనాది సర్వం పరిజనం భగవతస్తత్తదవస్థోచిత పరిచర్యాయామాజ్ఞాపయన్త్యా" ఎన్ఱు భగవత్కైఙ్కర్యరూప పరమ పురుషార్థం ఇవళ్ నియోగత్తిన్పడియే నడత్తవేణుమెన్ఱరుళిచ్చెయ్తార్. కూరత్తాழ్వానుమ్ "స్వస్తి శ్రీర్దిశతాదశేషజగతాం సర్గోపసర్గస్థితిస్స్వర్గం దుర్గతి మాపవర్గికపదం సర్వంచ కుర్వన్ హరిః । యస్యావీక్ష్య ముఖం తదిఙ్గితపరాధీనో విధత్తేఖిలం క్రీడేయం ఖలు నాన్యథాస్య రసదా స్యాదైకరస్యాత్తయా ॥" ఎన్ఱు సఙ్గ్రహిత్త అర్థత్తై "దేవిత్వం మహిమావధిర్న హరిణా నాపి

పతి శ్రేయః ఎన్ఱు లభిక్కైయాల్ అన్వయ వ్యతిరేకఙ్గళాలే శ్రీకృష్ణ శ్రేయస్సాధనత్వం స్వరసమాక ప్రతిపాదిక్కప్పడుకిఱదెన్ఱు భావమ్.

ఆ॥ (వి) మోక్షదశాభావి కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థస్య లక్ష్మీనియోగాధీనత్వోక్తేరితి లక్ష్మ్యా ఉపాయత్వం భాష్యకార సమ్మతమితి తత్సూక్తిం ప్రమాణయతి (శేషశేషాశనే)తి. నిత్యానాం కైఙ్కర్యస్య లక్ష్మ్యధీనత్వే కైముతిక న్యాయేన ముక్తానాం కైఙ్కర్యస్య లక్ష్మ్యధీనత్వమ్. భగవత్సంకల్ప సమానవిషయో లక్ష్మీసఙ్కల్ప ఇతిభావః. (స్వా॥) అత్ర ఆజ్ఞాపనం నిత్యముక్తానాం సర్వజ్ఞతయా కైఙ్కర్యోపయుక్త జ్ఞానోత్పాదనం న భవతి. కింతు తత్తదవస్థోచిత కైఙ్కర్యేచ్ఛోత్పాదనమితి గద్యభాష్యే వివృతమ్. ఇఙ్గు నియోగపరమాక వ్యాఖ్యాతమాయిర్ఱు. నిత్యసూరిణాం కైఙ్కర్యమేతన్నియోగాధీనమిత్యుక్తే ఇతరేషాం పురుషార్థజాతం ఏతత్సఙ్కల్పాధీన మిత్యేతత్కైముత్యసిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు.

ఆ॥ ఇప్పడియాకిల్ కూరత్తాழ్వాన్ "సర్వంచకుర్వన్" ఎన్ఱు భగవత ఏవ సర్గాది కారణత్వమ్ శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నవ +ర్ (కూరత్తాழ్వాను)మితి. తదిఙ్గితపరాధీనో విధత్తే, నతుస్వాతంత్ర్యేణకరణే, న రసదా స్యాత్ - లోకే హి సమర్థాత్యంత సహృదయ సహాయం విద్యమానం వినా స్వయమేవ చతుర కార్యకరణం న రసదం తద్వదితిభావః. (దీ॥ తయా ఐకరస్యాత్ - ఐకకణ్ఠ్య

స్త్వయాజ్ఞాయతే" ఎన్రు తుడఙ్గి విస్తరిత్తార్. భట్టరుమ్ "ఐశ్వర్య మక్షరగతిం పరమం పదం వా కస్మై చిదంజలిభరం వహతే వితీర్య। అస్మై న కిఞ్చిదుచితం కృతమిత్యథామ్బ! త్వం లజ్జసే కథయ కోఽయముదారభావః॥" ఎన్రు శ్రుతియిల్ ఉదారశబ్దత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణినార్. శ్రీసూక్తభాష్యత్తిలే పెరియ జీయరుమ్ అపేక్షితార్థజ్ఞళెల్లామ్ ఉపపాదిత్తార్. ఇప్పడి శ్రుతి స్మృతి సమ్ప్రదాయఙ్గళిలే నిత్యైకశేషిత్వ శ్రీమచ్ఛబ్దత్తిల్ శొన్న విశేషణత్తుక్కు విగ్రహాదికళుక్కుప్పోలే వస్తును

దెన్నపడి. తయా సహైవ క్రియతే క్రీడారసబాహుల్యాత్, నాన్యథా ఎన్రు శొల్లిప్పోన్దోమ్.)

(విస్తరిత్తార్) ఇతి. "తదిఙ్గితపరాధీన" ఇత్యత్ర సర్గస్థిత్యాదిలీలోపకరణత్వమాత్ర రూపేణ ప్రతిపన్నం జ్ఞానశక్త్యాదిభిః ఉత్తరత్ర అపరిచ్ఛిన్నమహిమత్వం దేవ్యాః వక్ష్యమానం పూర్వశ్లోకే దేవ్యాః సర్గాద్యన్వయాభావే పరిచ్ఛిన్నత్వ ప్రసఙ్గేన అనుపపన్నం స్యాదిత్యాశయః.

అ॥ శ్రీక్కు సర్వపురుషార్థసాధనత్వత్తిల్ (శ్రీస్తవ) ప్రమాణమిల్లైయే ఎన్న, శ్రుతిక్కు వ్యాఖ్యానరూప భట్టర్ సూక్తిగళై ఉదాహరిక్కిఱార్ (భట్టరు) మితి. (టీ॥) "పరమపదం వా విశిష్యా" ఇతి నిర్దేశపూర్వకం పరమపదత్తైక్కొడుత్తెన్రు ఉపాయత్వమ్ శొల్లిత్తే. "శ్రీయమానో" ఇతి ఉదారపదత్తై ఉదారభావః ఎన్రు ప్రత్యభిజ్ఞాపిత్తు విపరిత్తార్గళ్. "స్వయం వస్తూకుర్వన్ జనమిమమకస్మాత్సరసిజప్రాకారా పద్మాక్షయా స్తనస చరణౌ నశ్శరణయన్" ఎన్రు భట్టర్ లక్ష్మీకల్యాణత్తిల్ సమర్పిత్తవార్ పాశురత్తుక్కు అర్థమాక వరులిచ్చేయ్ద స్తోత్రత్తిల్ శ్లోకాదికళు మనుసన్ధేయమ్.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ శ్రియః స్వాతన్త్ర్యేణ మోక్షసాధనత్వమ్ ప్రసజ్జియాదో? ఎన్నవ+ర (పెరియ) ఇతి. (అపేక్షితే)తి. పతిపత్నీభావాదినా పరస్పరమైకమత్యాదికమెన్నపడి.

అ॥ ఏతావతా వాల్మీక్యాది అస్మత్పూర్వాచార్యవాక్యకణ్ఠత్తాల్ శ్రియః విశేషణతయా ఉపాయతయాఽన్వయమ్ సుదృఢమెన్రు ఉపసంహ

రూపమాన ఉపయోగ విశేషఙ్గళై సహృదయర్ అఱిన్దుకొళ్వతు. "భర స్వీకార రహితం రక్షా సంకల్పవర్జితమ్ । గుణాధిక మిహేష్టం హి శరణ్యస్య విశేషణమ్ ॥ ఐకరస్య జుషోశ్చాపి దంపత్యో స్సర్వకర్మసు । విశేషణ విశేష్యత్వం శ్రుతం కస్మాన్న రోచతే॥ ప్రతర్దనాదివిద్యాసు వేద్యేపి పరమాత్మని । అచేతన వదిచ్ఛాసు శ్చేతనంచ విశేషణమ్ ॥ ఇత్థం ప్రపత్తివిద్యాయాం

రిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. (సం॥) "ఉదారాం ॥ కామవత్సామమృతందుహానా" ఇత్యాదయ ఇహ శ్రుతి శబ్దేన వివక్షితాః. (సహృదయ) రితి. అసహృదయత్వే తావన్మాత్ర సిద్ధియొళ్ళియ విశిష్ట సిద్ధియిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ ఉపాసనత్తిల్ విశేషణతయాఽన్వయఙ్గళ్ కూడినాలుమ్ ప్రపత్తివిద్యైయిల్ కూడుమో? చేతనవస్తువుక్కు చేతనాంతర విశేషణఙ్గళ్ కూడుమో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (భరస్వీకారే)తి. భరస్వీకారాది రహితం గుణవిగ్రహాదికం శరణ్యస్య విశేషణ మిష్టం హి, భవతామితి శేషః. భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్ప ప్రయోజక ఐకరస్యభాజోః శేషిదంపత్యోః శ్రుతం. విశేషణ విశేష్యత్వం కస్మాన్నరోచతే? ఐకరస్యంనామ? ఏకస్మిన్ కార్యేతుల్యవత్ప్రవృత్తయోపి పరస్పర ప్రవృత్తౌ అత్యన్తసమ్మతిజనితః సంతోషవిశేషః. ఐకరస్యేతి ఉపాయదశాయాం విశేషణత్వోపపాదకమ్. విశేష్యత్వగ్రహణం దృష్టాన్తార్థమ్. (దీ) భరస్వీకారమెన్ఱు ఉపాయోభవేతి ప్రార్థనాయాం ఉపాయోభవామీతి సఙ్కల్పమ్. మోక్షయిష్యామీతి సఙ్కల్పమ్ రక్షాసఙ్కల్పమ్. గుణాది — గుణ విగ్రహాది, (సం॥ గుణశబ్దేన జ్ఞానశక్త్యాదయః. అచేతనత్వాద్గుణాదీనాం భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్పౌ న స్తః. లక్ష్మ్యాస్తు తావప్యుపయోగవిశేషౌ). సర్వకర్మసు —(సంసృష్టిస్థిత్యాదిషు) ఆశ్రిత రక్షణాదికళిలే.

అ॥ (దీ॥) చేతనస్య చేతనవిశేషణత్వమెఙ్గనే? ఎన్న దృష్టాన్తమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ప్రతర్దనాదీ)తి. ప్రతర్దనాది విద్యైకళిల్ పరమాత్మా ప్రాధాన్యేన వేద్యనాయిరున్దాలుమ్, అచేతనాది ప్రాణాదికళైప్పోలే చేతనరాన ఇన్ద్రాదికళైయుమ్ పరమాత్మావుక్కు విశేషణమాక ఇచ్ఛిక్కిఱాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ పిరాట్టిక్కు విశేషణత్వత్తిల్ ఒరుదోషమిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. నిగమిక్కిఱార్ (ఇత్థ) మెన్ఱు. తత్తన్మన్త్రా

తత్రత్నమన్త్రానుసారతః । విభుః పత్న్యా గుణాద్యైశ్చ విశిష్టో విషయోఽత్రనః॥" ఇఙ్గు కేవల కుతర్కఙ్గళై యిట్టు ప్రమాణఙ్గళై బాధిక్కలాకాతెన్ఱుమిడమ్ మున్బే శొన్నోమ్. ఆకైయాల్ యథాప్రమాణమ్ శరణ్యాభిప్రాయ విశేషానుగుణమాక విశిష్టముమ్ ఉపేయమానాల్పోలే విశిష్టముమ్ ఉపాయమాకక్కడవతాయిరుక్క నారాయణశబ్దత్తిలుమ్ చరణశబ్దత్తిలుమ్ తోత్తుకిఱ గుణవిశేష విగ్రహవిశేషాది విశిష్టనాన ఏకం ఉపాయ

నుసారతః, అత్ర-ప్రపత్తౌ, విభుః-సర్వేశ్వరః, (స్వా॥ నః- శబ్దరాదిపద్బహిర్భావం వినా రామానుజ దర్శనప్రవిష్టానా మస్మాకమితి ఏకదేశి నామప కృపయాగ్రహణమ్, విషయః-వేద్యః,) శ్రీమన్నారాయణపదోక్తగుణేన సహ్న గుణఙ్గళాల్ విశిష్టనానవనే విషయమాకిఱాన్, తత్రప్రహితః విషయమాకైయాల్.

అ॥ ఇప్పడి పరాట్టిక్కు ఈశ్వరత్తోడే ఉపాయత్వమ్ శొన్నాల్ "ఏకశ్శాస్తా" ఎన్గిఱ శ్రుతివిరోధముమ్, జగత్కారణత్వే బ్రహ్మత్వముమ్ నిరపేక్ష కర్తృత్వముమ్, అతఏవపురుషకారత్వాభావముమ్ ప్రసఙ్గిక్కైయాల్ తదనుగుణత్తాలే ఉపాయత్వాది సాధకప్రమాణఙ్గళై అన్యపరఙ్గళెన్ఱు శొల్లవేణ్డావో! ఎన్నవర్ ఇఙ్గే)తి. మున్బే-తత్త్వత్రయాధికారత్తిలే, అకైయాల్-విశిష్టోపాయత్వమ్ సిద్ధమాకైయాల్, (యథాప్రమాణ) మితి. ఇరువరుక్కుమ్ ప్రత్యేక ప్రమాణత్తాలే ఈశ్వరత్తోడే పాయత్వమ్ విశేషణ విశేష్యత్వమ్ సిద్ధిక్కైయాల్ విశిష్టోపాయత్వత్తిల్ కురైయిల్లై యెన్ఱపడి.

అ॥ అభిప్రాయ విశేషశబ్దత్తాలుమ్ శరణ్యశబ్దత్తాలుమ్ ఉభయాభిప్రాయమ్ వివక్షితమ్. పిరాట్టిక్కు చేతనవిశేషణత్వే ఉపాయద్వైత్వమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (నారాయణశబ్దత్తిలు) మితి. పూర్వముపాయద్వైత్వ ప్రసఙ్గముపే యద్విత్వ ప్రసఙ్గంప్రతిబన్దియాలే పరిహృతమ్. ఇప్పోదు ఉపాయైక్యదృష్టాన్తత్తాలే ఉపాయైక్యమ్ సమర్థిక్కిఱదాకైయాల్ పునరుక్తియిల్లై యెన్ఱుమ్, విశేషణత్తాలే ఉపాయద్విత్వ ప్రసఙ్గాది దోషమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

(వి॥) గుణ విశేష విగ్రహ విశేషాది విశిష్టమానేన= విశిష్టస్య ఉపాయత్వోక్త్యా యోగ్యతాబలాత్ విశేషణే సిద్ధ్యముపాయత్వం ప్రాగనగత ఐక్యస్య

మానాఙ్ఞ్పోలే తుల్యయోగక్షేమమాన శ్రీమచ్ఛబ్దత్తిల్ శ్రీ శబ్దన నిత్యపత్నీసంబన్ధవిశిష్టమానాలుమ్ ఉపాయైక్యత్తుక్కు క్కుత్తైయిల్లై ఉపాయవిశేషణఙ్గళై యెల్లామ్ విట్టు ఉపాయత్తై ఏకమాక్క వేణు మెన్నిల్ ఉపాయత్వముమ్ విశేషణ మన్ఱిక్కే పోమ్. విశేషణ ప్రయుక్తమాయ్ విశేష్యత్తుక్కు వరు మేఱ్ఱత్తాల్ విశేష్యత్తుక్కు వైగుణ్యాదికళ్ వారాతెన్ఱు “స్వతశ్శ్రీస్త్వం విష్ణోః స్స్వమసి తతఏవైష భగవాన్ త్వదాయత్తర్ధిత్వే ప్యభవ దపరాధీన విభవః। స్వయా దీప్త్యారత్నం

నవిరోధీతి తాత్పర్యమ్. అతః యథా గుణాది విశిష్టస్యోపాయిత్వేపి గుణాదీనాం నోపాయత్వమ్. తథా పత్నీవిశిష్టస్యోపాయత్వేపి పత్న్యాః నోపాయత్వమితి నభ్రమితవ్యమ్. నను విశేషణత్వసిద్ధౌ ఉపాయత్వసిద్ధిః. ఉపాయత్వసిద్ధౌ విశేషణత్వసిద్ధిరితి అన్యోన్యాశ్రయ ఇతిచేన్న. పూర్వోక్తప్రమాణబలాత్ జగత్కారణత్వాదిసిద్ధౌ భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్పాది యోగ్యతాసిద్ధ్యా (ద్వయే) ఉభయఖణ్డస్థ శ్రీమచ్ఛబ్దయోరైక్యరూపేణాన్వయ స్వారస్యా ద్విశేషణత్వాఙ్గీకారే భరన్యాసక్రియాయాం భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్పసిద్ధ్యా వుపాయత్వసిద్ధేః అన్యోన్యాశ్రయాభావాత్. గుణవిగ్రహాదేస్తు అచేతనత్వాత్ స్వీకార రక్షాసఙ్కల్పాభావాన్నోపాయత్వమ్.

అ॥ నను “సర్వధర్మా” నిత్యత్ర కేవలవిశేష్యగత ఐక్యమేవ వివక్షిత మిత్యత్ర బాధకమాహ (వుపాయే) తి. వుపాయత్వ పరిత్యాగే వుపాయఏవ నసిద్ధ్యే దితిభావః.

అ॥ (స్వా) విశేష్యభూత శరణ్యనుక్కు విశేషణాధీన కిఞ్చిత్కారం వేణ్డుకైయాల్ స్వతస్సిద్ధోత్కర్షవైగుణ్యం వారాదో? ఎన్నవర్ (విశేషణే)తి. (స్వత) ఇతి— హే శ్రీః। త్వం విష్ణోః స్వతఏవ స్వం—శేషభూతా, స్వతః—స్వేచ్ఛయైవ, నతు జీవవత్స్వేచ్ఛాం వినా స్వరూపతః శేషభూతేతి భావః. తతఏవ—తవ శేషత్వాదేవ, ఏష భగవాన్ త్వదాయత్తర్ధిత్వేపి స్వశేషాధీన బుద్ధికతయా అపరాధీన విభవః. తత్రానుగుణం దృష్టాన్తమాహ (స్వయే) తి. రత్నం స్వయా దీప్త్యా-

భవవపి మహార్ఘం నవిగుణం సకుంఠ స్వాతంత్ర్యం భవతిచ నచాన్యాహితగుణమ్ ॥" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిలే నిర్ణయిక్కప్పట్టతు. విశేషణమత్తాల్ విశేష్యత్తుక్కు వరుమ్ అతిశయమ్పోలే విశేష్యత్తుక్కు స్వరూపానుబన్ధియాన అతిశయమ్ "అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా" ఎన్గిఱ దృష్టాన్తత్తిలే కాణలామ్. భాస్కరనుక్కుమ్ ప్రభైక్కుమ్ స్వతస్సిద్ధమాన తేజస్సుపోలే యిరువర్క్కుమ్ "అనన్యాధీనకల్యాణమ్" ఎన్గిఱపడియే స్వభావ సిద్ధ కల్యాణగుణత్తైయాలే "అప్రమేయం హి తత్తేజో యస్య సా జనకాత్మజా" ఎన్నుమ్ "తవ

కాన్త్యా మహార్ఘం భవదపి నవిగుణం అన్యాస్యం నభవతి, నకుణ్ఠ స్వాతన్త్ర్యం-ప్రతిహత స్వాతన్త్ర్యంచ నభవతి, అన్యాహిత గుణమపి నభవతి, తద్వదత్రాపీతి భావః. (దీ) ఈశ్వరనుక్కు విశేషణత్తాల్ వన్ద అతిశయమెన్ఱియే స్వరూపానుబన్ధియాన అతిశయమిల్లైయో? ఎన్నవర్ (విశేషణత్తా) లిత్యాది. (అనన్యా) తి. దృష్టాన్తత్తిల్ భాస్కరనుక్కుమ్ ప్రభైక్కుమ్ స్వతస్సిద్ధస్వరూపానుబన్ధి అతిశయముమ్, అన్యోన్యవిశేషణవిశేష్య భావ జనితాతిశయము మిక్కాట్టప్పట్టతు. (స్వా) భాఃకరోతీతి భాస్కరః ఎన్ఱు స్వతస్సిద్ధప్రకాశవానాన భాస్కరదృష్టాన్తత్తాలే సిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ కాన్తలామిత్యన్త స్వతోతిశయవానపి ప్రభయా వ్యతిశయవాన్ దృష్టః. నహి తతోస్తి భాస్కరే స్వగుణ్యశ శిక్షేతి భావః).

అ॥ విశేషణభూతైయాన శ్రీయక్కు స్వతస్సిద్ధాతిశయా భావాత్ "అప్రమేయంహీ" త్యాది నిర్దేశముం విశేష్యాతిశయత్వముం కూడుమో? శ్రియః శ్రీః తిరువుక్కుమ్ తిరువెన్ఱుమ్ పరస్పరాతిశయావహత్వముమ్ కూడుమో? ఎన్నవర్ (భాస్కరనుక్కు) మిత్యాది. (అనన్యా) తి. "అనన్యాధీన కల్యాణ మన్యమఙ్గళ కారణమ్ । జగన్నిదాన మద్వంద్వం ద్వంద్వం వన్దామహే మహః॥" ఎన్ఱు లక్ష్మీకల్యాణత్తిల్ నాన్దీ శ్లోకమ్. స్వతస్సిద్ధాతిశయ సస్తుకయినుక్కుమ్ గుణధర్మి భావత్తాలే పరస్పర కృతాతిశయ భాక్త్వం కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) అప్రమేయంహి తత్తేజః-సర్వోత్కృష్టా జనకాత్మజా యస్మాత్తచ్ఛేష భూతా

శ్రియా" ఎన్నుమ్ "ఉన్తిరు" ఎన్నుమ్ "శ్రియ శ్శ్రీః" ఎన్నుమ్ "తిరువుక్కుమ్ తిరు" ఎన్నుమ్ అన్యోన్యాతిశయావహఙ్గళాక విశేషణ విశేష్యఙ్గళై నిర్దేశిక్కైయాలుమ్ కుఱైయిల్లై. శ్రుతిబలత్తాలే "ద్వావ సదైకశేషి" ఎన్గిఱపడియే "ఉభయాధిష్ఠానం చైకం శేషిత్వం" ఎన్ఱు శోమాశియాణ్డాన్ షడర్థసంక్షేపత్తిల్ నిష్కర్షిత్తపడియే యిరువరుమ్ ఏక శేషిత్వాశ్రయమానపడియాలే హవిర్విశేషఙ్గళిలే అగ్నా విష్ణు ప్రభృతికళుక్కుప్పోలే ఆత్మ హవి స్సమర్పణ ప్రతిసంబన్ధికళాకైక్కుమ్ కుఱైయిల్లై. "యువత్వాదౌ తుల్యే వ్యపర వశతా శత్రుశమన స్థిరత్వాదీన్ కృత్వా భగవతి గుణాన్ పుంస్త్వ

ఇత్తాల్ విశేష్యత్తుక్కు విశేషణాధీన అతిశయమ్ సిద్ధమ్. "తన శ్రియా" ఎన్ఱు విశేషణత్తుక్కతిశయావహత్వం సిద్ధమ్. "ఉన్ తిరు" ఎన్ఱు విశేషణ మతిశయావహమాక నిర్దేశమ్. "శ్రియ శ్శ్రీః" ఎన్ఱు విశేష్యమతిశయావహమాక నిర్దేశమ్.

అ॥ (స్యా) ఆనాలుమ్ క్రియాన్వయిత్వరూప విశేషణత్వమ్ పిరాట్టిక్కుక్కూడుమో? ఆత్మ హవి స్సమర్పణ రూప క్రియైయిల్ ఉద్దేశ్య కారకత్వమ్ విశేష్యత్తుక్కుపపన్నమానాలుమ్ విశేషణత్తుక్కుపపన్నమో? ఎన్నవ+ర్ (శ్రుతి బలత్తాలే) ఇతి. "పతిం విశ్వస్య, అస్యేశానా, మకారస్తు" ఇత్యాది శ్రుతి ఎన్ఱపడి. (ద్వావి) తి. "లక్ష్మ్యా స్సమస్త చ్చిదచిత్ప్రపఞ్చో వ్యాప్త స్తదీశస్యతు సాపిసర్వమ్। తథాపి సాధారణమీశితృత్వం శ్రీ శ్రీశయో ర్ద్వావ సదైకశేషీ"తి భగవచ్ఛాస్త్రి వచనమ్. ఏకశేషి - ఏకంచ తచ్ఛేషిచ, ఏకశేషిత్వాశ్రయభూతం వస్తు ఎన్ఱపడి. (అగ్నావిష్ణ్వి) తి. ప్రమాణాన్తరత్తాలగ్నిక్కు విష్ణు శేషతయా విశేషణత్వమిరున్దాలుమ్ హవిర్విశేషఙ్గళిల్ ఉద్దేశ్యకారకత్వమ్ తుల్యమాకయిరుక్కిఱాప్పోలే ఎన్ఱపడి. (దీ॥ ప్రభృతిశబ్దత్తాల్ మహేంద్రాది గ్రహణమ్).

అ॥ తర్హి "సదేవ, స్వాత్మానం, నామేక" మిత్యాదికళిల్ భగవన్మాత్ర నిర్దేశముమ్ ఏకత్వవ్యపదేశముమ్ కూడుమో? సన్నియోగ శిష్ట న్యాయత్తాల్ శ్రీమాత్ర ప్రధానమాకవుమ్ నిర్దేశప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (యువత్వాదా)

సులభా. | స్వామి స్త్రీత్వే కాన్తా ప్రకృతియాను పతిపారార్థ్య కరుణా క్షమాదిగళాలుం భోక్తృత్వ భేదత్తాలుం యుగళయో రాత్మనిభిదా" ఎన్గిఱపడియే పత్నిక్కు. నిత్యపతిపారార్థ్యత్తాలే యాగ కర్మత్తిల్ పోలే పతిప్రధానమాక శాస్త్రఙ్గళిలే వ్యపదేశఙ్గళుక్కుమ్ ఏకత్తై యజమానన్ ఎన్నుమాప్పోలే ఏక వ్యపదేశఙ్గళుక్కుమ్ కుఱైయిల్లై. "తామరైయాళ్ కేళ్వన్ ఒరువనైయే నోక్కు

విత. (వి|| భిదా—వైలక్షణ్యం నాస్తి, ఉభయో స్స్వరూపాదికం తుల్యమిత్యర్థః. నత్వేకస్మిన్ స్వరూపే ఏతావిశ్రాముభయా సంకల్పనమ్. ఉభయో స్స్వరూపభేదస్య ప్రమాణసిద్ధత్వాత్. (శ్రీ గుణరత్నకోశే శ్లోకః ఉపాత్తః) అసాధారణ పతిగుణానుభవేన పత్యుశ్చ లోకభోగవిశేషాన్వయేన గుణస్యాస్థాం కృత్వా యుగళయో రాత్మని భిదా భవతి ఎట్ట్రు. (యాగ) "యజేత స్వర్గకామః, స్నాయాత్, అహర రిత్యాది. (ఏక) విశిష్టాభిప్రాయ మేకత్వ వ్యపదేశ మెన్నపడి. (వి||) "షష్ఠే లిఙ్గ విశేషనిర్దేశాత్పుం యుక్తమైతిశాయత్" పుంసః. ఉత స్త్రియా? ఇతి సంశయే పుల్లిఙ్గ నిర్దేశాత్పుమానేవ స్యాదిత్యుపక్రమ్య కృత్వా విశేషణస్య అవివక్షితత్వాత్ స్త్రియా అప్యధికారః ప్రసాధ్య అనన్తరాధికరణే దమ్పతీ పృథగ్యజేయాతా ముత సహేతి విచారణాయాం ఆఖ్యాతోపాత్త సంఖ్యాయాః గుణభూతోపాదేయ కర్తృగామిత్వేన వివక్షితత్వాత్ ఏకైకశః ప్రయోగే ప్రాప్తే సహైవ యజేయాతామ్. తథాహి కర్మసమగ్రం భవతీతి సిద్ధాన్తితమ్.

అ|| (ప్ర) నను దివ్యదమ్పత్యో స్సాధారణం భగవత ఏవోపాయత్వ ప్రాప్యత్వోక్తేః తద్విరోధ స్స్యాదిత్యాశఙ్క్యాహ (తామరైయాళ్) ఇత్యాది. (వి|| తామరైయాళ్ కేళ్వన్ — పద్మాలయా భర్తారం, ఒరువనై — ఏకమేవ, నోక్కుమ్ — విషయీకుర్వత్, ఉణర్వు — జ్ఞానం) భక్తిప్రపత్తిరూపం జ్ఞానం పరిపూర్ణానుభవశ్చ విషయీకుర్యా దిత్యర్థః.

కుణఙ్గళ్ ” ఎన్నిఱతుక్కు-మ్ ఇతువే తాత్పర్యమ్. “ తదన్తర్భావాత్తాం నపృథ గభిధత్తే శ్రుతిరపి” ఎన్నిఱ వర్త్తికళుమ్ కణ్డు కొళ్వతు. “ఎమ్బెరుమానై చ్చొన్న విడమెఙ్గుమ్ పిరాట్టి యైయుమ్ శొల్లిత్తామ్” ఎను తుడఙ్గి ఉడైయవర్ అరుళిచ్చెయ్త వార్త్తైయై ఆచ్చాన్ పక్కలిలే కేట్టు నఞ్జీయర్ సఙ్గ్రహిత్తార్. ఆకైయాలే కామ్య ప్రధానమాన అధికారార్చన రూపత్తిలుమ్ విష్ణుపత్నీత్వం సుప్రతిష్ఠితమాకైయాలే

అ॥ (వి) ఏవం యాగతంత్రన్యాయేన పాధాన్యైక్యవ్యపదేశ ముక్త్వా శ్రీమదాది శబ్దేషు ప్రవృత్తి నిమిత్తత్వాదినాప ప్రస్థమాహ (తదన్తర్భావా) దితి. (దీ॥) భగవత్పారతన్త్ర్య్స్య స్సిద్ధత్వా త్పృథగభిధానమ్. ఏక శబ్దముమ్ విశిష్ట విషయమెన్ఱపడి. ఇవ్వర్థత్తై లోకం ఐతిహ్యము ముణ్డెన్గిఱార్ (ఎమ్బెరుమానై) ఇత్యాదియాల్. ఆచ్చాన్ - కిడామ్బిఆచ్చాన్.

అ॥ (స్వా) సర్వావస్థైకళిలుమ్ పిరాట్టి అవినాభూతైయాకైయాల్ అనన్యప్రయోజనర్కు- నిత్యఙ్గళిల్ విహితమాన శ్రీప్రణామార్చనాదికళ్ పత్న్యవినాభూత లయాది విగ్రహ విషయ మాకలా మానైదాల్, కామ్య విగ్రహత్తిల్ ప్రసరియాదపడియాల్ శ్రీప్రస్థాదికళుమ్ తత్ప్రణామ-దికళు మనుష్ఠేయ్యమన్ఱో? ఎన్నవర్ (ఆకైయాలే) ఇతి. ఆకైయాలే - నిత్యపపహారార్థత్తాలే, (దీ॥ పిరాట్టిక్కు-ధికారార్చనరూపం కామ్యప్రధానమ్. భోగార్చనం మోక్ష ప్రధానమ్. ఇవ్విరణ్డుమ్ పత్న్యర్చసహిత మెన్ఱుమ్ పత్న్యర్చరహిత మెన్ఱిరణ్డు వకై. కామ్య ప్రధానం మదన గోపాలాది, మోక్ష ప్రధానం రామ కృష్ణాది. పత్న్యర్చరహిత కామ్యరూపత్తిలుమ్ ఇవనర్కుమ్ పిరదిళ్ళమైయాల్, విష్ణుపత్నీత్వం సుప్రతిష్ఠితమాకైయా లనన్యప్రయోజన మాకతుం వుక్కుమ్ కామ్యప్రధాన మదనగోపాలాది రూపత్తిల్పోలే మాతృత్వాది ప్రయుక్త ప్రణామాదికళ్ పణ్ణువదిల్ విరోధమిల్లై యెన్ఱపడి. (సం॥ అర్చనం త్రివిధమ్ - “కేవలేన తుయాగేన పృథగ్భావేన నారద। పూజనం కమలాదీనా మధికారాభిధస్తునః” కేవలేన - భగవద్యజనా సందష్టేన, “హృగియాదిషు చాఙ్గేషు లాఞ్ఛనం

లయభోగార్చనఙ్గళిలే ప్రవృత్తరాయ్ అనన్యప్రయోజనరాన ముముక్షుక్కళుక్కుమ్ కామ్యప్రధానమాన భగవద్రూపత్తిఱ్పోలే మాతృత్వాద్యుపాధికమాన ప్రణామాద్యాచారఙ్గళుక్కుమ్ కుఱైయిల్లై. ఇప్పడి మధ్యస్థ దృష్టియాలే ప్రామాణికార్థఙ్గళ్ తోన్ఱచ్చెయ్తే పణ్ణినతు విడాతొఴియిల్ "దృఢపూర్వశ్రుతో మూర్ఖో ధర్మాణా మవిశారదః । వృద్ధానపృచ్ఛన్ సందేహా సంధశ్శ్వభ్రి మివర్ఛతి ॥ అన్యథా మన్ద

కమలాదిక" మిత్యారభ్య "తద్దేహ సంస్థితా స్సర్వే పూజనీయాః క్రమేణతు । పరివారం వినామన్త్రైః స్వైస్స్వై రర్ఘ్యాదిభిర్ద్విజ ॥ ఆలయార్చన మేతస్తు సంక్షిప్తం సర్వసిద్ధిదమ్ । మన్త్రిరాట్ కర్ణికామధ్యే లక్ష్మ్యాద్యాః కేసరాగ్రిషు సాకారా కేవలా స్సర్వే యత్ర సా భోగసంజ్ఞితా" ఇత్యాదిక మిహానుసన్ధేయమ్.) అధికారార్చన రూపం తనిక్కోయిల్ నాచ్చియార్, లయం – తిరుమార్బిలే విద్యమానం శ్రీరూపమ్. భోగమ్ – పక్కత్తిల్ విద్యమాన నాచ్చియార్.

అ॥ ఇన్ద అర్థనిర్ణయమ్ లోకాచార్య ప్రభృతికళుడైయ వ్యాఖ్యానఙ్గళుక్కు విరుద్ధమానపడియాలుపలక్షణపక్షత్తై విడక్కూడుమో? ఎన్నవర్ (ఇప్పడి) ఇతి. మధ్యస్థ దృష్టియుమతత్త్వమాకిల్ శిఱక్కున్ఱ కుదృష్టి బాహ్య పక్షము ముపాదేయమాక ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ) ఇప్పడియాయిరుక్క గ్రహీతగ్రాహిత్వే స్వప్రతిజ్ఞా పరిపాలన ధర్మలేశత్తుక్కాక గురుతరమాన భ్రాతృవధోద్యుక్తనాన పార్థనై త్తెళివిక్కైక్క కర్ణపర్వత్తిల్ శరణ్యన్ శొన్న గ్రహీత గ్రాహినిన్దావచనత్తిల్ సిద్ధై ప్రసఙ్గిక్కుమెన్గిఱార్ (దృఢపూర్వే)తి. పూర్వం శ్రుతః కశ్చన అపార్థో దృఢో యస్యసః, అతఏవ మూర్ఖః, (సం॥ ధర్మాణాం–ధర్మతత్త్వనిర్ణయాసమర్థః, సందేహాన్ –సందేహ విషయార్థాన్,) స్వయంధర్మఙ్గళినుడైయ సూక్ష్మత్తై వివేకిక్క మాట్టాతానాయ్, అథాపి సన్దిగ్ధార్థఙ్గళై ప్పెరియోర్కళ్ పక్కల్ కేళాదవన్ యావనొరువన్ అవన్ అన్ధనానవన్ పడుకుఴియిల్ విఴుమాప్పోలే అనర్థత్తిల్ విఴప్పోవానెన్గై. (అన్యథే)తి. మన్దప్రజ్ఞర్కు అర్థమన్యథా స్ఫురిక్కుమ్, మహాత్మనాం–సన్ని

బుద్ధీనాం ప్రతిభాతి దురాత్మనాం । కుతర్క (వ్యాళ దష్టా నాం) జ్ఞానదుష్టానాం విభ్రాంతేంద్రియ వా (జి) దినామ్ ॥"
ఎన్గిఱ దశైయామ్. అకైయాల్ సిద్ధోపాయ శబ్ద వాచ్య విమర్శత్తిల్ "నానయోర్విద్యతే పరమ్॥ యథా సర్వగతో విష్ణు స్తథైవేయం ద్విజోత్తమ ॥ అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిన్ తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితమ్॥ తేనేయం సచ ధర్మాత్మా ముహూ ర్తమపి జీవతి। వ్యాపకావతి సంశ్లేషా దేకతత్త్వమివోదితౌ ॥"
ఎన్గిఱపడియే ఏకశేషిత్వత్తాలుమ్ ఏకాభిప్రాయత్తైయాలుమ్ పరస్పర ప్రావణ్యాతిశయత్తాలుమ్ స్వరూపరూపాదికళిల్ పిరి వన్ఱి అన్వయ విశేషత్తాలుమ్ "గాఢోపగూఢానితే" ఎన్ఱు మ్బడి సుశ్లిష్టమాన విశిష్టతత్త్వమ్ నిఱ్కిఱ నిలై కులైయాత పడి సవిశేషణమాన నారాయణశబ్దమ్ ప్రతిపాదిక్కిఱపడియై

ష్టకానాం, కుతర్కజ్ఞానేన దుష్టానాం, విభ్రాంతేన్ద్రియాణాం వాదినాంచ అన్యథా ప్రభాతి. ఇవర్కళుడైయ అపసిద్ధ గ్రహీత గ్రాహికళుక్కుమ్ వరుమెన్ఱ పడి. (సం॥ ఎన్గిఱదశైయామ్—శ్వభ్రతయోక్త నరక పతనం స్యాదిత్యర్థః.)

అ॥ శ్రీమన్నారాయణ శబ్దమ్ సిద్ధోపాయత్తై ప్రతిపాదిక్కిఱ పడియై అనుసన్ధిక్కవేణుమెన్ఱు నిగమిక్కిఱార్ (అకైయా) లితి. (వ్యా॥ అకైయాల్— దుష్టర్కళుక్కు అన్యథావాకత్తోన్ఱుకైయాలే, యద్వా, కుతార్కికర్కళుక్కు అన్య థావాకత్తోన్ఱుకైయాలే సమీచీన తర్కజ్గళాలే సిద్ధోపాయ విమర్శత్తిలెన్ఱపడి. (నానయో) రితి. ఇమావేవపరావుత్కృష్టౌ, నిరుపాధిక శేషిణౌ ఎన్ఱపడి. యథా సర్వగతః— సర్వైరుపాయతయా పగతః, ఆశ్రితః, తదనుగుణ రక్షణ సఙ్కల్ప వాన్ తథా ఇయ మపీ త్యర్థః. ఏకాభిప్రాయతాయా మిదం ప్రమాణమ్. అస్యాఇతి పరస్పర ప్రావణ్యే ప్రమాణమ్. వ్యాపకావిత్యన్వయ విశేషత్తిల్ ప్రమాణమ్. (సత్త్వస్థర్క) ళితి. తమోభిభూత కుతర్కవ్యాళ దష్టర్కళుక్కు అన్యథాతోన్ఱినాలుమ్ సత్త్వస్థర్కళుక్కు ఉక్తప్రకారమ్ తోన్ఱుమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ప్రాప్తమ్ - ఉచితమ్.)

అనుసన్ధిక్కై సత్వస్థర్కు శాస్త్రమ్. "సమస్త పురుషార్థానాం సాధకస్య దయానిధేః । శ్రీమతః పూర్వసిద్ధత్వాత్ సిద్ధోపాయమిమం విదుః ॥ భక్తిప్రపత్తి ప్రముఖం తద్వశీకారకారణమ్ । తత్తత్ఫలార్థిసాధ్యత్వాత్ సాధ్యోపాయం విదుర్బుధాః ॥ సాధ్యోపాయోత్తరంగేణ సిద్ధోపాయస్య శేషిణః । లీలాప్రవాహః కారుణ్యప్రవాహేణ నిరుధ్యతే ॥ తేనైవ సతే(రి)గు న్నే

అ॥ (సం॥) సిద్ధోపాయత్వస్య భగవదసాధారణ్యసిద్ధయేఽస్య జ్ఞానశక్తి కరుణా శ్రీవిశిష్టఏవ సిద్ధోపాయ ఇతి సిద్ధోపాయత్వస్య వ్యపదేశ ప్రయోజకమాహ (సమస్తే) తి. (స్వా॥ సాధకస్య — తత్ప్రధానస్యేత్యర్థః; కారుణ్యభావే శక్తి మాత్ర మప్రయోజకమిత్యత ఆహ (దయానిధే) రితి. (శ్రీమతః—) శ్రీమతస్సన్, పూర్వసిద్ధత్వాత్-కృతేః పూర్వమపి సిద్ధత్వాత్. కృతిసాధ్యత్వాభావాత్, ఇమం సిద్ధోపాయం విదుః. సాధ్యోపాయస్తు కృతిసాధ్యత్వాన్న పూర్వసిద్ధోపాయ ఇతి భావః.)

అ॥ (సం॥) అథ ప్రపత్త్యాదేః సాధ్యోపాయత్వ వ్యపదేశ ప్రయోజకం ప్రయోజనంచాహ (భక్తి) తి. ప్రభృతి శబ్దేన ఉపాసనాప్రపత్తి భజనాద యాజనాదయశ్చ వివక్షితాః. తత్తత్ఫలార్థి పురుషకృతి సాధ్యత్వాత్ సాధ్యోపాయత్వం, భగవద్వశీకరణప్రధానత్వాత్ ఫలసాధనత్వాదుపాయత్వం చేతి భావః.

అ॥ నను 'అనాద్యనన్త మహాపరాధరూపాల నిగ్రహం సఙ్కల్పప్రయుక్త లీలాప్రవాహే ప్రబలే సతి కథం సాధ్యోపాయేన వశ్యీకరణమ్? కథంవా సత్యసఙ్కల్పస్య సఙ్కల్పాత్ సంసార ఏవ ఏతాదృశ ప్రభావమయేయ మిత్యాది రూపాస్తేన నివర్తనీయా ఇతి శఙ్కాద్వయం శ్లోకద్వయేన పరిహరతి (సాధ్యే)తి. (వి॥) ఉద్గతాస్తరఙ్గా యస్య స ఉత్తరఙ్గః. తరఙ్గశబ్దేన లీలాభిభావన శక్తయో వివక్షితాః. సాధ్యోపాయోత్తరఙ్గేణ ఉన్నత తరఙ్గవతా, అనేన సాధ్యోపాయస్య మహామారుత సామ్యం గమ్యతే. కారుణ్యప్రవాహః ఉత్కటస్సన్ లీలా ప్రవాహం ప్రతిబధ్నాతి. కారుణ్యప్రవాహో లీలాప్రవాహం సామగ్రీమప్యుచ్ఛేత్తుం కదాచిత్ప్రభవతీతి. (సం॥) యథా సముద్రస్య చన్ద్రోదయానంతర ముత్తరఙ్గస్య నదీప్రవాహ నిరోధకత్వం తద్వదితి భావః. తేనైవ— కారుణ్యప్రవా

సికతాసేతుబన్ధవత్ । స్వతన్త్రస్యాపి సఙ్కల్పాస్స్వకైఙ్కర్య
నిరోధకాః ॥ ప్రసాదనస్యోపాయత్వే శాస్త్రీయేఽపి ఫలం ప్రతి ।
కర్తృత్వావ్యవధానాద్యైస్సిద్ధోపాయప్రధానతా ॥
స్వతన్త్రన్యాసనిష్ఠానాం సిద్ధోపాయే విభౌ స్థితిః ।
క్షుణ్ణా త్స్వయత్న విరతి వ్యక్త్యై ప్రోక్తా విశేషతః ॥

హేత్వైన, అపి శబ్దో విరోధసూచకః. యద్యపి స్వతన్త్రస్య సఙ్కల్పాస్సత్యాశ్చ. తథాఽపి స్వకైఙ్కర్య నిరోధకత్వాత్ తే సర్వేఽపి మోక్షప్రతిబన్ధకాస్సఙ్కల్ప కార్య లీలాప్రవాహా లీయన్తే. స్వకైఙ్కర్య నిరోధకత్వాదితి హేతునా శేషిణ ఇతి పదాభిప్రేతం వివృతమ్. నహి స్వాభిమతతమాతిశయలాభం ప్రాజ్ఞశ్శేషీ నిరోధయతీతి భావః. యథామహాప్రవాహేణ సైకతాస్సేతవో నశ్యన్తి తథేత్యర్థః.

అ॥ నను అన్వయ వ్యతిరేకాభ్యాం సాధ్యోపాయస్యైవ ప్రాధాన్యే సామాన్యకారణస్య భగవతః ప్రధానోపాయత్వం కథం సిద్ధ్యే? దిత్యత్రాహ (ప్రసాదనస్యే) తి. ప్రసాదనస్య–ప్రసాదజనకస్య, శాస్త్రీయేఽపి–శాస్త్రవిహితేఽపి, కర్తృత్వం – ప్రసాదనరూప ప్రపత్త్యాది నిష్పాదనానుగుణ కృత్యాశ్రయత్వం, ఫలప్రదాన సఙ్కల్పాశ్రయత్వంచ, అవ్యవధానం – సాక్షాత్ఫల లమ్భకత్వం, ఆదిశబ్దాత్ స్థిరత్వ సర్వశక్తిత్వాది సఙ్గ్రహః. (దీ॥ ఆద్యశబ్దేన సాధ్యోపాయస్యాపి అస్మానుత్పాదనాది గ్రహిక్క–అకు.)

అ॥ నను సాధ్యోపాయత్వేన ప్రపత్త్యాదరణే "త్వమేవే" త్యుక్త్యా సిద్ధోపాయైక నిష్ఠాహీయేతేత్యత్రాహ (స్వతన్త్రే) తి: భక్త్వ్యావృత్తయే స్వతన్త్రపదం, విభౌ–శేషిణి, స్థితిః – త్వమేవోపాయ ఇతి ధీరూపా నిష్ఠా, న క్షుణ్ణా దూష్యం, స్వయత్న విరతి వ్యక్త్యై– యదర్థం సా తదర్థం స్వవ్యాపార నివృత్తి ఖ్యాపనాయ, నతు ప్రపత్తిమపి పరిత్యక్తుమితి భావః. విశేషతః – అసాధారణ్యేన, ప్రోక్తా – పూర్వై రితి శేషః. అత ఏవ అతి ప్రసఙ్గోఽపి పరిహృతః. (దీ॥) భక్త్యుపాయనిష్ఠర్కళుమ్ సిద్ధోపాయాశ్రయణమిరుక్క స్వతన్త్రన్యాస నిష్ఠరై సిద్ధోపాయనిష్ఠరెన్ఱు విశేషిక్కైక్కు హేతు అరు+ర్ (స్వతన్త్రే) తి. సిద్ధోపాయ స్వీకారానన్తరం తదర్థమాక ఒరు వ్యాపార మిల్లై యెన్ఱు తోన్ఱ క్కైక్కాక సిద్ధోపాయ నిష్ఠరెన్ఱు విశేషిత్తుచ్చొల్లిఱ్ఱు.

అతో యదర్థం స్వభర స్సిద్ధోపాయే నివేశితః । తదర్థం శాన్త్యయత్నోఽసౌ సిద్ధోపాయం ప్రతీక్షతే ॥ ప్రపత్తే ర్లక్షణే మన్త్రే విధౌ వాక్యాన్తరేషు చ । భాష్యాదౌ సంప్రదాయే చోపాయత్వం బ్రహ్మణి స్థితమ్ ॥

అ॥ సిద్ధోపాయైకనిష్ఠా సన్నివేశం సిద్ధ్యుపాయ (అతో) ఇతి. భగవతి శేషిణ్యేవ స్వస్వభరత్వా దిత్యర్థః. తేన భగవదారాధన గురుశుశ్రూషాద్యకరణం న ప్రసక్తమ్. సిద్ధోపాయత్వేన స్వీకృతస్య భగవతో రక్షణకాలం ప్రతీక్షత ఇత్యర్థః.

అ॥ నను బ్రహ్మణః ప్రధానోపాయత్వ మస్తి చేత్ సిద్ధోపాయైకనిష్ఠతయా తత్ప్రతీక్షణ ముచితమ్. తదేవ నాస్తి. మానాభావా దిత్యాశఙ్క్యాహ (ప్రపత్తే) రితి. (స్వా) బ్రహ్మణి- స్వరూపతో గుణతశ్చ అనవధికాతిశయ శాలిని సర్వోత్కృష్టే భగవతి; ప్రపత్తే ర్లక్షణే- "అనన్యసాధ్యే" ఇత్యాది లక్షణ వాక్యే; మన్త్రే - ద్వయే; (సం॥ తత్ర ఉపాయార్థక వాచక శరణ శబ్దోపశ్లేషా చ్చరణయో రేవ ఉపాయత్వ సిద్ధి రితి భావః.) విధౌ - చరమ శ్లోకే, వాక్యాంతరేషు- (దీ॥ శ్రీరామశ్శరణం, నిత్యానశ్శరణం సుహృత్, [illegible]) మిత్యాది వాక్యాంతరేషు, భాష్యాదౌ - (సం॥ భాష్యపదేన "ఉపసత్తేశ్చ" ఇతి సూత్రభాష్యం, "స్వప్రాప్తయే స్వస్యైవ ఉపాయత్వోపపత్తేః" ఇత్యుక్తం వివక్షితం, ఆదిశబ్దేన "ఆరనక్కు సాందమే" ఇత్యాదయః ద్రావిడ ప్రముఖ ఋషివరాది సూక్తయో గృహ్యంతే. సంప్రదాయే - ఉపదేశపరంపరాయాం) (స్వా॥) "తవ భరోహ మకారిషి ధార్మికై శ్శరణ మిత్యపి వాచ ముదీరిర" మిత్యాదౌ, ఉపాయత్వం - రక్షకత్వ వ్యతిరేకేణ ఉపాయత్వం నామ ఆకారాంతరం "ఉపాయే గృహరక్షిత్రోః" ఇత్యాది ప్రమాణానుగుణ్యేన ఉపాయార్థక శరణ శబ్దాదిభిః, స్థితం-ప్రతిష్ఠితమ్, సర్వసాధారణోపాయత్వాభిధానే నిన్దా రూప అపచార ప్రసఙ్గేన సాధ్యోపాయాన్తర స్థానాపన్నత్వా త్పర పర్యాయం అస్య ఉపాయో భవేయ మిత్యాకారక సఙ్కల్పవత్త్వరూపం ఉపాయత్వం అత్యన్తోత్కర్షావహ మాకారం ప్రామాణికమెన్ను కరుత్తు. తదర్థమాకవే ఇవ్విడత్తిల్ నిరతిశయోత్కర్ష వాచి బ్రహ్మశబ్దము ముపాయశబ్దముమ్ ప్రయోగిత్తతు. ఇఙ్గు శ్రీమతి బ్రహ్మణి ఎన్ను వివక్షితమ్.

పూర్వసిద్ధస్య దేశాదే ర్ధర్మత్వం యద్వదిష్యతే । ఏవం తత్వ విదః ప్రాహుః కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్ ॥" ఇస్సిద్ధోపాయమ్ రహస్యత్రయత్తిల్ ప్రథమాక్షరాది స్థానఙ్గళిలే అనుసన్ధేయమ్.

అ॥ (ప్ర) నను "చోదనా లక్షణార్థో ధర్మః" ఇత్యుక్తరీత్యా విధివాక్యై శ్చేతన కృతిసాధ్యతయా బోధితస్యైవాలౌకిక శ్రేయ స్సాధనత్వరూప ధర్మ త్వోక్తే ర్భగవతః కృతిసాధ్యత్వాభావా ద్ధర్మత్వానుపపత్తేః తస్యోపాయత్వ మౌ పచారిక మేవ ఇత్యత్ర, అలౌకిక శ్రేయ స్సాధనస్యైవ ధర్మత్వాత్ ద్రవ్యక్రియా గుణాదివ త్సిద్ధస్వరూపస్యాపి భగవతః ధర్మత్వం ముఖ్యమేవేతి నోపాయత్వమౌ పచారిక మిత్యభిప్రయన్నాహ (పూర్వసిద్ధస్యే) త్యాదినా. (సం॥) కృతేః పూర్వ మేవసిద్ధస్య, సమేయజేతేత్యుక్తో దేశః. ఆదిశబ్దేన "సాయం జుహోతీ" త్యాదినోక్తాః కాల, ద్రవ్య, క్రియా, గుణాదయశ్చ వివక్షితాః. దేశాదే రలౌకిక శ్రేయ స్సాధన త్వాద్ధి ధర్మత్వ మిష్యతే, ఏవం తథా తత్వవిదః – "యేచ వేదవిద" ఇత్యుక్తాః, కృష్ణం సనాతనం అనాది సిద్ధం ధర్మం, ప్రాహుః – ధర్మత్వేన ప్రాహుః. (స్వా॥) దేశాదికళుక్కు అలౌకిక శ్రేయస్సాధనతయా ధర్మత్వం పోలే శరణ్యా నుక్కుమ్ సిద్ధోపాయత్వరూప ధర్మత్వం ప్రామాణిక మెన్ఱు కరుత్తు.

(దీ॥) అనుగ్రహాచ్ఛ్రియఃపత్యు స్తన్మూలాచార్యవీక్షణాత్ । సత్సంప్రదాయ సిద్ధేశ్చ తత్వజ్ఞానోదయో భవేత్ ॥౧॥ గురుపారంపరీప్రాప్త తత్వార్థావగతిర్గురోః । సత్సమ్ప్రదాయ సిద్ధిస్స్యా చ్ఛిష్యస్యావహితస్యతు ॥ ౨ ॥ ప్రామాణికార్థాప హ్నుతి ర్ద్వివిధా దుష్టవాదినాం । ఏకా విభూత్యపహ్నుతి స్స్యాద్విభూతిమతో పరా ॥ ౩ ॥ విభూతిమన్తం నేచ్ఛన్తి కేచిదన్యే పునఃపరం । విభూతిమన్తం సఙ్కల్ప్య తద్విభూతిం హరిం విదుః ॥ ౪ ॥ కేచిద్విభూతిం నేచ్ఛన్తి తాం సమ్మత్యా పరేపునః । ఈశసమ్బన్ధరహితాం స్వతన్త్రాంవాన్యగాం విదుః ॥౫॥ మృదుప్రజ్ఞ ప్రపన్నస్య యద్యేతేష్వేక మాపతేత్ । దైవాదసత్సఙ్గవశా దధోధోనిపతే దయమ్ ॥ ౬ ॥ బన్ధనే చేతనస్యేశ స్వాతన్త్ర్యం ముఖ్యకారణమ్ । అజ్ఞాతిలఙ్ఘనం తత్రసహకారితయాస్మృతమ్ ॥ ౭ ॥ మోక్షణే చేతనస్యేశ కరుణాముఖ్యకారణమ్ । తద్వశీకరణం చాత్ర సహకారితయేష్యతే ॥ ౮ ॥ స్వాన్నిర్దయస్య స్వాతన్త్ర్యం సర్వచేతనబాధకమ్ । అస్వతన్త్రస్యకారుణ్యం వ్యర్థం స్వస్యాపి బాధకమ్ ॥౯॥

స్వాతన్త్ర్యస్యతు కారుణ్యం సర్వానిష్ట నివర్తకమ్ । ఆశ్రితానాం స్వస్యచాపి మనసః ప్రీతికారణమ్ ॥ ౧౦ ॥ వ్యసనేషు మనుష్యాణాం దుఃఖాభినయ ఈశితుః । రఞ్జనాయానుకూలానాం మోహనాయాశ్రితద్విషామ్ ॥ ౧౧ ॥ హితకృత్త్వా ద్రక్షితేశఉపాయస్తత్రచోదనాత్ । రక్షాఫలిత్వాచ్ఛేషీచ శేషిత్వాత్ప్రాప్య ఈశితుః ॥ రక్షకత్వ ముపాయత్వం శేషిత్వం ప్రాప్యతాపిచ । ధర్మి గ్రాహక సన్మాన సిద్ధం విష్ణో శ్చతుష్టయమ్ ॥ ౧౩ ॥ కర్తవ్యత్వేన విహితా ప్రపత్తి ర్నాధికారిణః । విశేషణం భవే న్నోచే ద్భక్తిశ్చాపి తథా భవేత్ ॥ ౧౪ ॥ సమ్బన్ధధీ రక్షణేచ్ఛా నిషేధా భావ పూర్వికా । రక్షణే నైవ హేతుస్స్యా దీశస్యాతి ప్రసఙ్గతః ॥ ౧౫ ॥ సర్వస్య రక్షితాశ్రీశ స్స్వప్రవర్తిత హేతుతః । స్వయం ప్రసన్నో భవతి ఇత్యేవం భావయే త్సుధీః ॥ ౧౬ ॥ శ్రియో విశేషణత్వాన్న భగ్నా నన్యార్థతా యథా । అనన్యోపాయతా చాపి తథాత్వాన్న విహన్యతే ॥ ౧౭ ॥ (అత్రానన్యార్థతా-అనన్య ప్రయోజనత్వమ్.) ఉపలక్షణతా పక్షే తుల్యన్యాయతయా శ్రియః । గుణేహావిగ్రహాదీనా ముపలక్షణతా వదేత్ ॥ ౧౮ ॥ సహసద్ధర్మచారిణ్యా శ్రియోనిష్ట నివర్తనమ్ । శఠారి వాల్మీకి ముఖా స్స్వప్రబన్ధేషు సంజగుః ॥ ౧౯ ॥ సర్వేషు విష్ణో రూపేషు రమావక్షస్థలస్థితా । అతస్తదన్తర్భూతా సా శాస్త్రేన పృథగుచ్యతే ॥20॥

(వి॥) అత్రాయ మధికారార్థ సఙ్గ్రహః. తత్త్వజ్ఞానస్య శీఘ్రాను వృత్తయే స్వామినిగ్రహః । అపరాధవశాజ్జాతో హేతుస్తద్వినివర్తనే ॥ ౧ ॥ ప్రధానకారణాని త్రీణ్యస్తు తే. ఇతి వాక్ప్రియః । ఆచార్యానుగ్రహ స్సంప్రదాయ సిద్ధిరమీషుచ ॥ ౨ ॥ సంప్రదాయాదేవసిద్ధి శ్శాస్త్రేష్వనధికారిణామ్ । హరిరేవ పరంతత్త్వ మిత్యాద్యాచార్యవాక్యతః ॥ ౩ ॥ గ్రహణం యత్సంప్రదాయ సిద్ధిస్తదిహకథ్యతే । శాస్త్రాధికారిణాం సమ్యగపి విశ్వాసశాలినామ్ ॥ ౪ ॥ జ్ఞానదార్ఢ్యాయ విమతిః ప్రతిసంబోధనాయచ । సచ్ఛాస్త్రశ్రవణం కార్యం తత్త్వవిద్దేశికాన్తికాత్ ॥ ౫ ॥ సహవాసో నకర్తవ్యో బాహ్యైరపి కుదృష్టిభిః । సహవాసే సతిభవేద్బాహ్యతా జ్ఞానవిప్లవాత్ ॥ ౬ ॥ ఆస్తికస్యతు బాహ్యత్వా నుత్పత్తావపి తద్ధియః । కాలుష్యంవా భవేత్తస్మా త్త్యక్తవ్యా స్తైస్తుసఙ్గతిః ॥ ౭ ॥ ఉపోద్ఘాతతయైతాదృగర్థా నుక్త్వాతతఃపరమ్ । స్వాతన్త్ర్యాదీశ్వరో రక్షే త్కాలే స్వాభిమతే స్వతః ॥ నిర్హేతు రిత్యత్ర దోషో వైషమ్యాది ర్భవే త్ప్రభోః । వ్యాజసాపేక్ష ఏవాతో రక్షే దితి సమర్థితమ్ ॥ ౯ ॥ సంబన్ధాదేవ సంరక్షే త్పుంసః కృత్యం నకిఞ్చన । ఏతచ్చోద్యం నిత్యముక్తి ప్రసఙ్గాద్యై ర్నివారితమ్ ॥ ౧౦ ॥ పూర్వఖణ్డే ద్వయే

మన్నుమనైత్తుఱవాయ్ మరుళ్ మాఱ్ఱుమరుళాళియుమాయ్,
తన్నినైవాలనైత్తుమ్ తరిత్తోఙ్గుమ్ తనియిఱైయాయ్,
ఇన్నముతత్తముదాలిరఙ్గుమ్ తిరునారణనే,
మన్నియవన్ శరణ్ మఱ్ఱోర్ పఱ్ఱిన్ఱి వరిప్పవర్క్కే. ‖ ౩౦ ‖

శ్రీమచ్ఛబ్దే శ్రీరుపలక్షణమ్ । ఇతిపక్షం ప్రతిక్షిప్య శ్రీస్తత్రాపి విశేషణమ్ ‖ ౧౧ ‖
ఉపాయ భూతా విత్యేవం ప్రాధాన్యేన ప్రసాదితమ్ ‖ ౧౧౪ ‖

అ‖ (స్వా‖) ఇప్పడి శరణ్యానుక్కు ఉపాయాంతర స్థానాపత్తిరూపోపాయత్వముణ్డాకిల్ అకిఞ్చనానాం సర్వేషాం వ్యాజమంతరేణ మోక్షమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై పరిహరియానిన్ఱుకొణ్డధికారార్థత్తై ప్పాట్టాల్ సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (మన్ను) మితి. (వి‖) మన్నుమ్ - స్థిరః, అనైత్తుమ్ - కృత్స్నః. ఉఱవాయ్ - బన్ధుస్సన్, (ప్ర‖ "మాతా పితా భ్రాతా నివాస శ్శరణం సుహృద్గతి ర్నారాయణః" ఇత్యుక్త ప్రకారేణ వినాశ రహిత సర్వవిధ బన్ధు ర్భూత్వా, మరుళ్ మాఱ్ఱు మరుళాఴియుమాయ్ - "యేనాశ్రుతం శ్రుతం భవతీ" త్యుక్త ప్రకారేణ స్వజ్ఞానేన సర్వవిషయాజ్ఞానస్య నివర్తక కృపాసముద్రో భూత్వా, సముద్రో యథాఽపరిచ్ఛిన్న జలాధికరణమేవ మపరిచ్ఛిన్న కారుణ్యావా నిత్యర్థః.) తన్నినైవాలనైత్తుమ్ తరిత్తోఙ్గుమ్ తనియిఱైయాయ్ ; తన్నినైవాల్ - స్వసఙ్కల్పేన, అనైత్తుమ్ - సర్వపదార్థః, తరిత్తు - సత్తాం ప్రాప్య, ఓఙ్గు - యథా వర్ధేత తథా, తని - అద్వితీయః, ఇఱైయాయ్ - స్వామీసన్, సఙ్కల్పమాత్రేణ సకల వస్తూని సత్తాం ప్రాపయ్య యథావర్ధేరన్ తథా కృత్వా అద్వితీయ స్వామిభూతః, ఇన్నముదత్తముదాలిరఙ్గుమ్ ; ఇన్ - భోగ్యాత్, అముదత్తు - అమృతాత్, అముదాల్ - అమృతభూతయా అత్యంత భోగ్యతమయా లక్ష్మ్యా సహ, ఇరఙ్గుమ్-దయాం కుర్వన్, తిరునారణనే-శ్రీమన్నారాయణ ఏవ, మఱ్ఱోర్ పఱ్ఱిన్ఱి వరిప్పవర్క్కే ; మఱ్ఱు-అతిరిక్తస్య, ఓర్ - ఏకస్య, పఱ్ఱు-ఆశ్రయణస్య, ఇన్ఱి-రాహిత్యేన, వరిప్పవర్క్కే-భగవంతం వృణ్వాతామేవ, మన్నియ - నిత్యం, వన్-దృఢం, శరణ్ - ఉపాయః, నిరపాయ ఉపాయ ఇత్యర్థః. (స్వా‖) భగవతః ఉపాయాంతర స్థానాపత్తియుమ్ వ్యాజసాపేక్షమాకైయాల్ సర్వముక్తిప్రసఙ్గమిల్లై. సంబన్ధ కారుణ్యాశక్తిపూర్ణనాయిరున్దాలుం వ్యాజమపేక్ష్యైవ ఉపాయాన్తర స్థానాపన్ననాయ్ మోక్షప్రదనామెన్ఱు కరుత్తు. ‖ ౩౦ ‖

విశ్రామ్యద్భి రుపర్యుపర్యపి దివా నక్తం బహి ర్దర్శనై
రస్మద్దేశికసంప్రదాయరహితై రద్యాపి నాలక్షితః ।
స్వప్రాప్తే స్స్వయమేవ సాధనతయా శోఘుష్యమాణ శ్శ్రుతౌ
సత్త్వస్థేషు భజేత సన్నిధి మసౌ శాన్తావధి శ్శేవధిః ॥౫౭॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్ర స్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
సిద్ధోపాయశోధనాధికార స్త్రయోవింశః.

అ॥ (దీ॥) "తద్యథా హిరణ్యనిధి" మెన్గిఱ శ్రుత్యర్థత్తై స్మరిప్పిత్తుక్కొణ్డు ఇన్ద సిద్ధోపాయాఖ్యనిధి రద్యాపి బాహ్య కుదృష్టికళాల్ అదృష్టమాగాయ్ సాత్త్వికర్కళ్క్కు స్వయమేవ మున్నే కాణుప్పడు మెన్గిఱార్ (విశ్రామ్యద్భి) రి॥. (స్వా) దివానక్తం-సర్వదా, ఉపర్యుపరి విశ్రామ్యద్భిరపి - ఆసీనైరపి, బహిర్దర్శనైః- బహిర్వర్తమాన వస్తు మాత్రదర్శనైః, అన్తర్గత నిధి దర్శనా యోగ్యైః, వేదాన్త దర్శనా ద్బహిర్దర్శనైః, అన్యసిద్ధాన్తస్థైశ్చ, అస్మద్దేశికాః - నాథసంప్రదాయ వాహాః, తత్సంప్రదాయ రహితైః, అద్యాపి-శ్రీమన్నాథముని యామునాచార్య శ్రీభాష్యకారాదిభిః సమీచీనాధ్వని ప్రవర్తితేపి, నాలక్షితః - అధునాప్యసౌ నిధి ర్నాలక్షితః. అనేన "తద్యథాహిరణ్యనిధి" మితి శ్రుతివాక్యం జ్ఞాప్యతే. పునః కైర్లక్షిత ? ఇత్యత్రాహ (సత్త్వస్థేష్వి) తి. (సం॥) "లక్ష్మీ నారాయణాఖ్యంత దతో బ్రహ్మ సనాతనమ్। వ్యాపకావతి సంశ్లేషా దేకతత్త్వమివోదితౌ ॥ నానయో ర్విద్యతే పరమ్ ॥ యువాంతు విశ్వస్య విభూ జగతః కారణం పర" మిత్యాదిసాత్త్విక ప్రమాణ పరిశీలనాయుద్రిక్త సత్త్వేషు సాత్త్వికేషు. (వి॥) శేవధిః-నిధిః, సన్నిధిం భజేత-స్వకృపావశేన స్వయమేవ ఉపాయానుష్ఠాన సంపాదనేన ప్రాప్యో భవతీత్యర్థః ॥౫౭॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
— సిద్ధోపాయ శోధనాధికార స్త్రయోవింశః. —
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రియైనమః.

శ్రీ రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) సూక్తం శ్రీకాన్తవీక్షా ప్రభృతి తదనుభూత్యన్తవక్తవ్యజాతం భూయః కిం వక్తి? వేద్యం పర మిహ న సమస్తీతిచే చ్ఛ్రూయతాం తత్ । సిద్ధే సాధ్యేప్యుపాయే సతి కుశలధియాం తత్ప్రభావే చ శఙ్కా స్యాత్సజ్జైర్హైతుకానాం చతురధికృతిభిః క్షిప్యతే తత్ప్రరోహః॥౧-౨॥

(౨) యద్యప్యేషాఽపి శఙ్కా భవతి పరిహృతా తత్ర తత్రైవ పూర్వం విస్తారేణాత్రభాగే తదపి నపున రున్మేషమున్మూల్యతేసా। సిద్ధోపాయే ప్రధానే పరిహరతి గుణోత్థాంచ సంబన్ధమూలాం శఙ్కాం పత్నీ నిమిత్తాం ప్రథమమృజుతమై స్తర్కశోత్రాధికారే ॥

(౩) పాత్రం పాణిగ్రహస్య స్వయ మవతి విభుః కంచిదద్యేతియత్తత్స్వాతంత్ర్యాదేవ నోచే చ్ఛఠమథన మునేః ప్రశ్నకాలే కుతోవా। తూష్ణీమేవస్థితో భూ త్తతఇహ ఘటతే దేహభాజాం తదగ్రే నైవోపాయస్య కర్మేత్యనిపుణధిషణా శ్శోచయ న్త్యత్ర కేచిత్ ॥ ౧-౮ ॥

(౪) ప్రబ్రూయా దేవమేతానవతియది పునః కశ్చి దవ్యాజ మీశో వైషమ్యం నైష్కరుణ్యం ప్రసజతి చ సమత్వేన గీతస్య తస్య। వ్యాజాపేక్షాం చ రక్షాం స ఖలు భగవతః ప్రాహ యోగీన్ద్ర ఏవ వ్యాజస్సోపీశనిఘ్నః పరిణతి సమయే కర్మణాం ప్రాణిన స్స్యాత్।౧-౯॥

(౫) పత్న్యా సంకల్పితస్య ప్రతిహతి విరహో జీవ కర్మానుసృత్యా తత్స్వాతంత్ర్యం నమోఘం శఠమథనమునే శ్శ్రూయతాం ప్రశ్నభావః। స్యాత్త్యాగే సంగ్రహే వా సపది మమవినా కారణం బ్రూహి ముఖ్యం త్వత్స్వాతన్త్ర్యమకంపే ఇతి సతు తదభావేన మౌనీ ముకున్దః॥

(౬) హేతు ర్నైతావతాస్యాః ప్రభవతి సహకార్యేషణాయో రిత్య
యుక్తం ప్రాగుక్తాదేవదోషాదపితు భగవత శ్శాసనస్యాతి వృత్తిః।
త్యాగే హేతు స్త్వముఖ్య స్తదితరవిషయే తద్వశీకార కృత్యం తస్మా
ద్వ్యాజావలంబీ మురరిపు రవతీ త్యేష సత్సంప్రదాయః ॥ ౧౩౦ ॥

(౭) ఇష్టోపాయత్వయోగా త్పరమకరుణయా పూర్వమేవాపి సిద్ధ్యా
సిద్ధోపాయో ముకున్ద శ్శ్రుతిశత విదిత స్స్వామిభావా త్స్వతోఽసౌ।
రక్షే ద్వస్తు స్వకీయం భృతిరివ జననీ స్తన్యపానస్య సాధ్యోపాయా
నుష్ఠాన మేత త్పరిహసన పదం స్యా దితి భ్రాన్తి రేషా ॥ ౧౩౧ ॥

(౮) హేతు స్స్వస్వామిభావో యదిపర మవనే హన్త సర్వేప్యయత్నా
న్ముచ్యేరం స్తన్మతిశ్చే త్పశు శకుని గృహాదీన్యరక్ష్యాణి హి స్యుః।
తేషాం తన్మత్యభావా దథ జగతి తథా భావబాధేపి శాస్త్రా దత్రైషా
పేక్షితాచే న్నిపతతి తత ఏవాత్ర సాధ్యోప్యుపాయః ॥ ౧౩౨ ॥

(౯) సంబన్ధస్యానిషేధ వ్యతికర తతయా హేతుతాచే జ్జనానాం
ముక్తి స్స్యాన్నాస్తికస్యా ద్యదిచ తదనిషేధో నిషేధార్హకాలే । నైత
త్స్యాన్నో న్నిషేద్ధు స్తదనుచిత గృహాదేశ్చ రక్షాప్రసిద్ధేః రక్షాపేక్షాపి
తస్మా ద్భగవతి నియతా శాస్త్రవశ్యస్య ముక్త్యై ॥ ౧౩౩ ॥

(౧౦) పూర్వస్మిన్ భేద్యధర్మాన్వితిరితి సభవే ద్భేదకత్వం
రమాయాః శ్రీమచ్ఛబ్దే ద్వయాఖ్యస్యతు కరణమనో రుత్తరత్రైవ
తత్స్యాత్। ఇత్థం కేచిత్స్వయూథ్యా అభిదధతి కథన్న్వేత దౌచిత్యశైలీం
తత్స్వారస్యాపవాదే ప్యనుదయతి భజత్యేకరూపే చ శబ్దే ॥ ౧౩౪ ॥

(౧౧) ప్రాప్యద్విత్వప్రసక్త్యా భవతి పరిహృతా న్యాయ సామ్యా
దుపాయద్విత్వాపత్తిః పరత్రాప్యనభిమతమిదం భేదకత్వం శ్రియశ్చేత్।

కారుణ్యాదే స్తథాస్త్వాదపి కరణమనో ఖణ్డయో ర్విగ్రహాదే స్తేషాం
స్వస్వోపయోగాత్త దితియది మతం హన్త లక్ష్మ్యాంచ తుల్యం ॥౧౩౫॥

(౧౨) రక్షాసంకల్పవత్త్వాదపి కృపణజనస్య స్త్రక్షాభరస్య స్వీకారా
ద్విశ్వమాతు స్సహ నిజపతినా స్పష్ట ఏవోపయోగః । కృత్స్నాఘ
చ్ఛేదితాస్యా ద్దురితమపహరే చ్ఛ్రీ రితి శ్రీశతారే ర్వ్యక్త్యా సూక్త్యా
నచేయం పురుషకృతి పరా హారయే దిత్యనుక్తేః ॥ ౧౩౬ ॥

(౧౩) ఏషా రామాయణాదావపి సకలభయోత్తారిణీతి ప్రసిద్ధా
ప్రాహు శ్శ్రీయామునార్యా అపి యతిపతయో ముక్తసామ్రాజ్య
మస్యాః । భూశ్రీక్షేపాధీనమేవం నిరవధిమహిమా కూరనాథోక్త ఏత-
త్సూక్త్యాశ్రీయతేస్యామపి పరమపదం త్వం వితీర్యేతిశబ్దః॥౧౩౭॥

(౧౪) సర్వార్థానాం ప్రదానే సతి ఖలు ఘటతే సమ్యగౌదార్యశబ్దః
తత్సూక్త్యా విశ్వమాతు ర్నతు పతిముఖతోదాపనేప్యప్రసిద్ధేః । దేవ్యా
లక్ష్మ్యా స్సహైవావతి విభు రితి చోద్ఘుష్యతే పాంచరాత్రే తత్త
త్కర్మాన్వయిత్వం యుగపదితి రహస్యార్థ ఊచే సుధీభిః ॥ ౧౩౮ ॥

(౧౫) వస్తుశ్రుత్యైవగమ్యం హతవిహతియథా శబ్దమేవాభ్యుపేయం
నోచే ద్ఘ్రాణార్థతృప్తిః ప్రసజతి విఫలా భూయసీనాం హి వాచాం ।
మాతుః ప్రాప్యత్వ ముక్త్వా కథమివ తదుపాయత్వ విద్వేషితావ స్త
త్స్వామీ ముక్త్యుపాయో భవతి గుణతను శ్రీవిశిష్టోప్యుపేయః॥౧౩౯॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థలం రఙ్గనాథార్య
ప్రణీతాయాం శ్రీ రహస్యత్రియ సారార్థ రత్నావల్యామ్
సిద్ధోపాయశోధనాధికారస్త్రయోవింశః.
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రియై నమః.

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః

సాధ్యోపాయశోధనాధికారః.

యథాధికరణం ప్రభుర్యజన దాన హోమార్చనా
భరన్యసన భావనా ప్రభృతిభి స్సమారాధితః ।

(దీ) ఏవం స్వాతన్త్ర్యకరణాం మూలబన్ధనిబన్ధనాః । శఙ్కాశ్చపత్తినైశిష్ట్యే శ్రీమతాऽత్ర నిరాకృతాః ॥ అధికారే స్వరూపేణ తథా పరికరేష్వపి । ప్రపత్తే రుద్ధితా శఙ్కా నిరస్యంతే ఽత్ర సర్వశః ॥ (సా॥) ఏవం సిద్ధోపాయ విషయ శఙ్కాః పరిహృత్య ఇదానీం యాగ దాన హోమాదేరివ భక్తిప్రపత్త్యోరపి సాధ్యోపాయయోః భగవత్ప్రీణనార్థత్వే నావశ్యకత్వాత్తద్విషయ శఙ్కాశ్చ అవశ్యం పరిహర్తవ్యా ఇత్యేవ మభిప్రాయేణ సిద్ధాన్తసిద్ధమాహ (యథాధికరణ) మితి. (దీ॥) సాధ్యోపాయమ్ సిద్ధోపాయప్రసదనాఙ్గమాకైయాల్ తదనన్తరమ్ సాధ్యోపాయ శోధనమెన్ఱు సఙ్గతియుమ్ సూచితమ్. (స్వా॥) యథాధికరణం - యథాధికారం, అనుష్ఠితై రితి శేషః. సాధ్యోపాయజ్ఞానస్య అధికారాన్తర్గతత్వా ద్యథావస్థిత సాఙ్గసాధ్యోపాయ జ్ఞాన మాకిఞ్చన్యాదికం తత్తజ్జాతి వర్ణాదికం చ అనతిక్రమ్యానుష్ఠితైః, (దీ॥ యజనం-యాగః) దానం-ప్రసిద్ధం, యజనేత్యాదికం దృష్టాన్తార్థమ్. (ప్ర॥ "పర్యగ్ని" త్యాదిభిర్విహిత నరమేధాదిషు హోమశబ్ద వాచ్యత్వా భావాత్సాయం ప్రాతర్హోమేషు యాగశబ్ద ప్రసిద్ధ్యభావాచ్చ యజన హోమయోః పృథగుక్తిః. అర్చనా - భగవదారాధనం, భావనా - ఉపాసనా) భరన్యసన భావనాప్రభృతిభిరితి ప్రకృతాభిప్రాయం, ప్రభృతిపదేన కర్మయోగ జ్ఞానయోగౌ గృహ్యేతే. (దీ॥ ప్రభృతిశబ్దత్తాల్ వ్రతచర్యా తీర్థ యాత్రా భగవత్సేవా భాగవత సేవాది గ్రహణమ్, సమారాధితః ప్రభుః - "అహం హి సర్వ యజ్ఞానాం" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్ట స్వామీ,) సమగ్రః - తత్తత్ఫల ప్రదాన సమర్థః, సమారాధితస్సన్ దేహినాం దేహిత్వేన సూచిత తత్తదుపాయా

ఫలం దిశతి దేహినా మితి హి సంప్రదాయ స్థితిః
శ్రుతిస్మృతిగురూక్తిభి ర్నయవతీభి రాభాతి నః ॥ ౨౪ ॥

ఇప్పడి సర్వజ్ఞమాయ్, సర్వశక్తియాయ్, పరమకారుణికమాయ్, సర్వశేషియాయ్, సపత్నీకమాయ్, సర్వలోక శరణ్యమాన సిద్ధోపాయవిశేషమ్ తెళిన్దాలుమ్ "ఆరోగ్య మింద్రియాల్బణ్య మైశ్వర్యం శత్రుశాలితా ! వియోగో

న్వస్థాత్మభావానాం, నత్వధికార మతిక్రమ్యానుష్ఠితై స్సమారాధితః ఫలం దిశతీత్యర్థః. ఇతిహి సంప్రదాయస్థితిః, ఇతి-ఏవంప్రకారేణ, సంప్రదాయస్థితిః-ఉపదేశ పరంపరాగతామర్యాదా, నయవతీభిః-అతిశాయినే మతుప్, అతిశయితన్యాయో పేతాభిః. (వి॥) శ్రుతభగవత్ప్రసాదస్యైవ ద్వారత్వోపపత్తౌ అశ్రుతా పూర్వ కల్పనా నయుక్తేతి "ఫలమత ఉపపత్తే" రిత్యత్ర ప్రదర్శిత న్యాయానుగృహీతాభిః, శ్రుతిస్మృతి గురూక్తిభిః – (సం) శ్రుతిః "సవాఏష మహానజ ఆత్మాన్నాదోవసుదానః, ఏషహ్యేవానన్దయాతీ" త్యాదికా, స్మృతయః – "ఫలానామిహ సర్వేషాం, లభతేచ తతః కామాన్" ఇత్యాదయః, గురూక్తిః – "ఫల సంబిభత్సయా కర్మభి రాత్మానం పిప్రీషన్తి, సుప్రీతోలం ఫలాయే"తి ద్రమిడ భాష్యకారాది ప్రముఖోక్తిః, యస్మిన్ అర్థే సత్తర్కానుగ్రహోస్తి తస్మిన్నేవ శ్రుత్యాదేరపి ప్రమాణభావః. (స్వా) నకేవల ముపదేశ పారంపర్య మాత్రం, అపితుతైస్స్వకీయ నిబన్ధనేష్వప్యేవముక్తమితిభావః. నః – వేదాన్తోదయన సంప్రదాయస్థానా మస్మాకం, యద్వా—కథకప్రధాన గణనేకనిష్ఠాశ్రయాం నిష్ఠాం వహతాం కర్తు మకర్తుం అన్యథాకర్తుం శక్తానామపినః, ఏవమేవభాతీత్యర్థః. అతః ఏకదేశినాం భావనం శ్రుతిస్మృత్యాది విరుద్ధతయా స్వయంచ మన్దతయా భ్రాన్తి రూప మితి భావః. ॥ ౨౪ ॥

అ॥ (దీ॥) శ్లోకవివక్షిత సిద్ధోపాయశోధన ప్రయోజనత్తై వివరిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. సిద్ధోపాయజ్ఞాన, సంసార వైరాగ్య, త్వరాదౌ, సత్యపి సాధ్యోపాయ విశేష సమ్యక్ జ్ఞానాభావే సిద్ధోపాయవశీకరణస్య అశక్యత్వా త్సర్వం వ్యర్థమా మెన్ఱు కరుత్తు. ఆరోగ్యం గుణవద్భాతి సంసారిణాం, వివేకినాంతు ఇన్ద్రియకాల్బణ్యావహత్వేన దోషతయాభాతి శత్రుశాలితా హేతుత్వాదైశ్వర్యమపినగుణాయ.

బాంధవైర్వాయుః కింతద్యేనాత్ర తుష్యతి ॥" ఎన్గిఱపడియే వివేకమిల్లాతార్కు గుణమాయ్ తోఱ్ఱనవైయుమ్ దోషమానపడి కణ్డు వైరాగ్యమ్ పూర్ణమానాలుమ్ "పరమాత్మని యోరక్తః" ఎన్గిఱపడియే ప్రాప్యరుచి యుణ్డానాలుమ్ "మహతా పుణ్యపణ్యేన క్రీతేయం కాయనౌస్త్వయా। ప్రాప్తుం దుఃఖోదధేః పారం త్వర యావన్న భిద్యతే॥" ఎన్గిఱపడియే త్వరై పిఱన్దాలుమ్ అనాదియాక అనువృత్తమాన అజ్ఞాతిలంఘనమడియాక ప్పిఱన్దునిఱ్కుమ్ బన్ధకమాన భగవన్నిగ్రహత్తుక్కు ప్రశమనమాక "మామేకం శరణం వ్రజ" ఎన్ఱ విధివాక్యత్తాలుమ్ "ప్రపద్యే" ఎన్ఱ అనుష్ఠానవాక్యత్తాలుమ్ శొల్లప్పట్ట సాధ్యోపాయ విశేషమ్ తెళియాతపోతు సిద్ధోపాయభూతనాన సర్వేశ్వరనై వశీకరిక్క విరకిల్లై. ఆకైయాల్ అదిన్

బన్ధువియోగాపహత్వాద్దీర్ఘాయుష్ట్వమపి నగుణాయ. ఆయుషః బన్ధువినాశాది దుఃఖదర్శనహేతుత్వాత్సర్వత్ర కారణే కార్యోపచారః. (వి॥) అత్ర — అస్మిన్ సంసారే, యేన తుష్యతి — తత్కిమపి నాస్తి. ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాణాం అవివేకినో గుణత్వేన ప్రతిభాసమానానాం వివేకనో దోషత్వేన ప్రతిభాసనాద్వైరాగ్యోత్పత్తిరిత్యర్థః. (దీ॥) మహతేతి = శిష్యం ప్రతి గురోర్వచనమ్. మహాపుణ్యరూపక్రయసాధనద్రవ్యేణ దేహరూపనౌః క్రీతా. ఇష్టప్రాప్తిసాధనత్వాన్నౌశబ్దవాచ్యం కాయస్య. (వి॥) వ్రజ ఎన్ఱ విధివాక్యత్తాలుమితి — యద్యపి విధిమన్త్రాధికరణే "అగ్నిమగ్నిన్విహర" ఇత్యాదౌ సంబోధన విభక్తిరభిముఖశ్రోతృమాత్రవిషయాయా ఽభిముఖానభిముఖసాధారణవిధివిరోధిత్వమిత్యుక్తమ్. ఇహ మధ్యమపురుషేణాభిముఖమాత్ర విషయేణ విధివిరోధిత్వమేవ ప్రతీయతే. తథాపి నిక్షేపరక్షాయాం — "ప్రథమపురుషవన్మధ్యమపురుషేఽపి విధిశక్తిరనపాయాదర్శనాదుద్దేశేన ప్రవృత్తావప్యర్థతస్సాధారణ్యాత్. అన్యథా ఏవం విధేషు సర్వేషు అనాశ్వాసప్రసఙ్గాత్" ఇతి విధిత్వం సమర్థితమ్. అతో వ్రజేతి విధివాక్యమిత్యుక్తం. (సం॥) విరకిల్లై ఇతి = తద్వశీకరణం తచ్ఛరణాగతి రేవేతి భాష్యమ్. వశీకరణం—నిగ్రహసఙ్కల్ప శాపనేన ప్రసాదవిశేష విశిష్టతయాకరణమ్.

అధికారత్తిలుమ్, స్వరూపత్తిలుమ్, పరికరఙ్గళిలుమ్, వరుమ్ కలక్కఙ్గళ్ శమిప్పిక్కిఱోమ్. ఇప్ప్రపత్తియు మొరు వైదిక ధర్మమన్ఱో? ఇతువు మొరుయాగ విశేషమాకవన్ఱో న్యాస విద్యైయిల్ ఓతప్పడుకిఱతు? ఆకైయాల్ ఇతు సర్వాధికార మాక క్కూడుమో? వెన్ఱు శిలర్ విచారిప్పర్కళ్. ఇతు సర్వేశ్వరనై సర్వరుక్కుమ్ శరణ్యమెన్ఱోతుకిఱ శ్వేతాశ్వతర శ్రుతిబలత్తాలే పరిహృతమ్.

అ॥ (దీ॥) మొదలిల్ సాధ్యోపాయాధికార విషయ శఙ్కైకళై పరిహరిక్కక్కోలి శఙ్కైయై యనువదిక్కిఱార్ (ఇప్ప్రపత్తియ) మిత్యాదియాల్. (స్వా) వైదికధర్మమానాలుమ్ సత్యవచనాదివ త్సర్వాధికార మాకలాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇనువు) మితి. యద్వా; వేదత్తిలే ఆమ్నాతమల్లామైయాలే వైదికత్వమ్ కూడుమో? ఆమ్నాతమానాలుమ్ సత్యవచనాదివ త్సర్వాధికారత్వత్తుక్కు విరోధ ముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఇనువు) మిత్యాదినా. "తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా" ఎన్ఱు యాగరూపమాక ఆమ్నాతమాకైయాలే వైదికత్వముమ్ "తస్మాచ్ఛూద్రోఽయజ్ఞేనావక్లృప్తః" ఎన్గిఱపడియే జ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞవత్సర్వాధికారత్వ విరోధముణ్డెన్ను కరుత్తు.

అ॥ (ప్ర॥) అనూదిత వ్యామోహ నివర్తన ప్రకారమాహ (ఇను) ఇతి. యథాశూద్రాదీనాం వైదికాగ్న్యాధానాదౌ అధికారిత్వాభావేపి శూద్రవిశేషాణాం రథకార నిషాదస్థపత్యాదీనాం "రథకారోఽగ్నీనాదధీత, ఏతయా నిషాదస్థపతిం యాజయేత్" ఇత్యాది విశేషవచనాద్వైదికే కర్మణ్యేవాధికారస్స్వీక్రియతే. ఏవమేవ "సర్వస్య శరణం సుహృ" దిత్యాది శ్రుతిభి ర్భరన్యాసస్య సర్వాధికారత్వ సిద్ధిరిత్యర్థః. (స్వా॥) శ్రుతిబలత్తాలే-"సర్వస్యే" తి శ్రుత్యా, అఙ్గు శరణశబ్దముపాయాన్తర స్థానాపత్త్యపర పర్యాయ భరస్వీకర్తృత్వ వ్యఞ్జనముఖేన వర్ణాశ్రమాది విశేషానాదరేణ సర్వరుక్కుమ్ భరన్యాస యోగ్యనెన్ఱు సర్వాధికారత్వద్యోతకమిఱే.

అ॥ (ప్ర॥) నను శ్రౌతస్య సర్వశబ్దస్య అపశూద్రాధికరణ విరోధ పరిహారాయ. త్రైవర్ణికవిషయతయా సఙ్కోచ ఏవ ఉచిత ఇత్యత్ర ఉపబృంహణేష్వపి

ఇవ్వర్థమ్ "సర్వలోక శరణ్యాయ ॥ సర్వయోగ్య మనా యాస మప్రమాద మనూపమమ్ । ప్రపన్నార్తి హారం విష్ణుం శరణం గన్తు మర్హసి" ఇత్యాద్యుపబృహ్మణఙ్గళాలుమ్ "త్రయాణాం క్షత్రియాదీనాం" ఎన్ఱు తుడఙ్గి శూద్రపర్యన్తఙ్గళాన వర్ణఙ్గళై యెడుత్తు "ప్రపన్నా

శరణ్యాసస్య సర్వాధికారత్వోక్తేః స్త్రీశూద్రాది సర్వవిషయత్వమేవేతి దర్శయన్ ఉపబృహ్మణానామపి సఙ్కుచిత విషయత్వ మాశఙ్క్య శ్రుతివదేవ ప్రమాణతమభూతే శ్రీపాఞ్చరాత్రే "త్రయాణాం క్షత్రియాదీనాం ప్రపన్నానాంచతత్వతః । అమన్త్రమధికారస్స్యాచ్చతుర్వ్యూహ క్రియాక్రమ" ఇతి శూద్రాణాం విశిష్య ప్రపదనే అధికారోక్తేః సర్వశబ్దస్య అసఙ్కోచ ఏవ స్వీకార్య ఇత్యభిప్రయన్నాహ (ఇవ్వర్థ) మిత్యాదినా. (స్వా॥) సర్వలోక శరణ్యః – సర్వేషాం లోకానాం శరణం గన్తుం యోగ్యః.

అ॥ కిమాయాసేనయోగ్య? ఇత్యత ఆహ (అనాయాస) మితి. రక్షణ కరణే ప్రమాదసంభావనాయాం సర్వయోగ్యత్వం కథ? మిత్యత్రాహ (అప్రమాద) మితి. ఏవం భూత శరణ్యాంతర సంభావనాయాం కథం సర్వభూత యోగ్యత్వ? మిత్యత్రాహ (అనూపమ) మితి. అనూపమం – అతుల్యామిత్యర్థః. (సం॥ సర్వయోగ్యత్వం – సర్వశేషిత్వకృతం, అనాయాసత్వం – స్వరూపతో విభుత్వపరిపూర్ణత్వ భక్తిసులభత్వైః. హేయప్రతిభటత్వేన సంసార నివర్తకత్వ కృత మప్రమాదత్వం, "ప్రమాదం వై మృత్యు మహం బ్రవీమి" తి శ్రుతేః. ఉక్త విశేషణత్రయేణ స్వసమధైర్యాభ్యా మపమాన శూన్యత్వమనూపమత్వం, ప్రపన్నార్తిహరత్వం సర్వఫలప్రదత్వం, విష్ణు మితి విశేషణమపి సర్వయోగ్యత్వం సర్వైరపి ప్రపత్తవ్యత్వమేన వ్యనక్తీతి భావః.) ఇను భగద్విశేషణమానాలుమ్ వైయర్థ్యాన్యథానుపపత్త్యా తత్ప్రపదనత్తిలుమ్ సిద్ధిక్కు మెన్ఱపడి. ఇన్ద ఉపబృహ్మణద్వయముమ్ శ్రుతిసమానమాకైయాలే స్పష్టతయా నిర్ణాయకోపబృహ్మణాన్తరమరు+ర్ (త్రయాణా) మితి. ఇన్ద వచనత్తిల్ శూద్రనుక్కు స్పష్టమాక అధికారమ్ తోన్ఱువిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (శూద్రే) తి. (సం॥ బ్రాహ్మణాదీనా మిత్యనుక్త్వా క్షత్రియాదీనామిత్యుక్త్యాచ శూద్రస్యాపి ప్రపన్నత్వసిద్ధిరితి భావః)

నాంచ తత్త్వతః” ఎన్ఱు శ్లోకఙ్గళిల్ శ్రీసాత్త్వత వచనత్తాలుమ్ “కుయోనిష్వపిసంజాతో యస్సకృచ్ఛరణం గతః। తంమాతా పితృ హన్తార మపిపాతి భవార్ణవాత్ ॥” ఎన్ఱు శ్లోకఙ్గళిల్ సనత్కుమార సంహితా వచనఙ్గళాలుమ్ దృఢీకృతమ్. ఆకైయాల్ ఉపాసనమ్ త్రైవర్ణికాధికారమాక అపశూద్రాధికరణత్తిలే సమర్థిత మానాలుమ్ వైదికజ్ఞానసత్య వచనాదికళ్ పోలే ప్రపత్తియుమ్ సామాన్య ధర్మమాకైయాలే యథాధికారమ్ వైదిక మన్త్రత్తాలే యాతల్ తాన్త్రికమన్త్రాదికళాలే యాతల్ సర్వరుక్కుమ్ ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తుక్కు విరోధమిల్లై. కాకాది

“ప్రపన్నానాం క్షత్రియాదీనాం త్రయాణాంచ” ఎన్ఱు అన్వయమాకైయాలే శూద్రాధికారమ్ స్పష్టమాకతోన్ఱుకైయాలే అనన్యథా సిద్ధానేకోపబృంహణత్తాలే స్వత ఏవ భరన్యాస వ్యఞ్జనైక ప్రవృత్త శరణశబ్దాఞ్చిత శ్రుతి అన్యథానేతుం శక్యతుమప్యనర్హా యెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) కుయోనిష్వపీతి = శూద్రనిషాదాది జాతికళ్. (సం॥) అవిహితే అర్థవాద వైయర్థ్యాత్ కుయోనిరపి శరణవరణం కుర్యాదితి విధేరత్రైవ సిద్ధ్యా ఉక్తార్థసిద్ధిరితి భావః. శ్రుత్యవగతస్యోపబృంహణేన విశదీకరణా ద్దృఢీకృత మిత్యుక్తమ్.

అ॥ (ప్ర॥) ననుభరన్యాసే కరణమన్త్రాణాం వైదికత్వేన తదుచ్చారణస్య శూద్రాణాం నిషిద్ధత్వా దనుష్ఠానాసంభవాన్న సర్వాధికారత్వ మిత్యత్ర సత్యవచనాదివత్ వేదే అధికృతానాం వైదికమన్త్రేణేతరేషాం తాన్త్రికమన్త్రేణచానుష్ఠానానుష్ఠాన సంభవాన్నవిరోధఇత్యభిప్రయన్నాహ (ఆకైయాలుపాసన) మిత్యాదినా. (స్వా॥) ఆకైయాల్ – ప్రపదనమ్ సర్వాధికారమెన్ఱు సోపబృంహణ శ్రుతిసిద్ధమాకైయాల్, తాన్త్రికేతి = ఆదిశబ్దేన “మన్త్రైరనుశ్రవై” త్యాదినా విహిత లౌకిక వాక్యసఙ్గ్రహః. శారీరక అపశూద్రాధికరణముమ్ భక్తియోగ విషయమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (సం॥) ప్రపత్తౌతిరశ్చామప్యధికారే శాస్త్రదృష్టే శూద్రస్యాధికారః కైముతికన్యాయ సిద్ధోపీత్యాహ (కాకా) దీతి. అనేన తిర్యగధికరణ విరోధోప్యత్ర నేతి ఫలితమ్. ఆదిశబ్దేన కపోతాదిసఙ్గ్రహః. అస్యాస్సర్వాధికారతా

ళళుమ్ ప్రపన్నరాక శాస్త్రజ్ఞళిలే కేళానిన్ఱోమ్. "మాంహి పార్థ! వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః । స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేఽపి యాన్తి పరాం గతిమ్॥" ఎన్ఱు భగవదాశ్రయణమాత్రం సర్వసాధారణమాక శరణ్యన్తానుమ్ అరుళిచ్చెయ్తాన్. ఉపాసనత్తుక్కుమ్ ప్రారంభమ్ త్రైవర్ణిక శరీరత్తిలే యానాలుమ్ అవసానమ్ సర్వశరీరత్తిలుమ్ కూడుమెన్నుమిడమ్ "ధర్మవ్యాధాదయోఽప్యన్యే పూర్వాభ్యాసాజ్జుగుప్సితే । వర్ణావరత్వే సంప్రాప్తాస్సంసిద్ధిం శ్రమణీ యథా॥" ఎన్ఱు శ్రీ విష్ణుధర్మత్తిలే శొల్లప్పట్టతు. ఇప్పడి ఉపాసనమ్ త్రైవర్ణికర్క్కే ఆరంభణీయమానాల్పోలే ప్రపత్తియు లొరు నియామకత్తాలే సామాన్యవచనత్తుక్కు సంకోచమిల్లామైయాలుమ్ విశేషవచనబలత్తాలుమ్ ప్రపదనమ్ సర్వర్క్కుమ్

శరణోక్తిసిద్ధాపీత్యాహ (మాంహి) ఇతి. (స్యా॥) యే పాపయోనయోఽపి స్త్ర్యాదయః మాంహి యస్మాద్వ్యపాశ్రిత్య స్యుః తేఽపి పరాం గతిం యాంతి ఎన్ఱపడి. ఇజ్ఞ త్రైవర్ణికాన్తర్గతస్యాపి వైశ్యస్య పాపయోనిత్వకథనం సత్రాధికారోపాదకార్త్విజ్యాద్యనర్హత్వ రూపాపకర్షాత్. తత్ప్రియస్యతు— "తస్మాద్వ్యాజపేయయాజ్యార్త్విజన" ఇతి ఆర్త్విజ్యాభావస్య శ్రుతత్వాన్నాపకర్షః" ఇతి శ్రీమత్తాత్పర్యచన్ద్రికాయాం వ్యవస్థాపితమ్. మాత్రపదం కార్త్స్న్యపరమ్. సర్వం భగవదాశ్రయణమ్. భక్తియోగాదికమపి ఎన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ శారీరకాపశూద్రాధికరణమ్ నిర్విషయమాక ప్రసక్తియాదో? అన్ద అధికరణమ్ భక్తియోగారంభమ్ త్రైవర్ణిక నియతమిత్యేతత్పరమెన్ఱిల్ ఇప్పడి కల్పిక్కైక్కు నిదానముణ్డో? ఎన్నపెఱ్ఱ (ఉపాసనత్తుక్కు) మితి. (ధర్మవ్యాధాదయ) ఇతి. జుగుప్సితేఽపి వర్ణేఽపి పూర్వజన్మాభ్యాసవశాత్తస్మిన్నేవ జన్మని సంసిద్ధిం సంప్రాప్తాః. (దీ॥) తత్రదృష్టాన్తం (శ్రమణీ)తి. శ్రమణీయావాళ్? సన్న్యాసినియాన శబరి అవళ్ ఎప్పడి వేడువజన్మత్తిలే సంసిద్ధియై అడైన్దాళ్ అప్పడియే యెన్ఱు.

యోగ్యమ్. ఆనపిన్బు ఇతు తనక్కు విశేషిత్తు వేణ్డుమ్ అధికారాంశమ్ మున్బైశొన్నోమ్. "అతస్త్రైవర్ణికత్వాదేర్భావో భావోఽపి కస్యచిత్ । నాధికారః ప్రపత్తే స్స్యా దాకించన్య మనాశ్రితః ॥" ఇవ్వర్థత్తై "కులఙ్గళాయవీరిరణ్డిలొన్నిలుమ్ పిఱన్దిలేన్" ఎన్గిఱ పాట్టాలుమ్ "జనిత్వాహం వంశే" ఎన్గిఱ

అ॥ ప్రపత్తిక్కు ప్రారమ్భత్తిలుమ్ సఙ్కోచమిల్లైయెన్గిఱార్ (ఇప్పడి ఉపాసన) మెన్ఱు తుడఙ్గి. ఇతుక్కు విశేషిత్తు వేణ్డు మధికారమెను? ఎన్నవ+ర్ (ఇమ తనక్కు) త్యాది. (వి) ఇమతనక్కు—అస్యప్రపదనస్య, మున్బైశొన్నోమ్—ప్రపత్తియోగ్యాధికార ఇతి భావః.

అ॥ (స్వా) ప్రపత్తియోగ్యాధికారత్తిల్ భక్తియోగానధికారమ్ ప్రపత్త్యధికారమెన్ఱు నిష్కృష్టమాకైయాలే త్రైవర్ణికత్వమ్ భక్త్యధికారమాకైయాల్ తదభావమ్ ప్రపత్త్యధికారమెన్ఱు ఫలిక్కైయాలే త్రైవర్ణికరుక్కు ప్రపత్త్యనధికారమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఇని ఆకిఞ్చన్యేసతి త్రైవర్ణికత్వమ్ ప్రపత్త్యధికారమెన్నిల్ శూద్రాద్యధికారమ్ శొల్లుకిఱను విరోధియాదో? ఎన్న, ప్రపత్తియోగ్యాధికార తాత్పర్యార్థత్తై కారికైయాలే సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (అత) ఇతి. అతః—పూర్వోక్త ప్రకారేణ సర్వాధికారత్వసిద్ధేః, త్రైవర్ణికత్వాదేః, ఆది పదేన ఆశ్రమాది పరిగ్రహః, కస్యచిత్పుంసః, త్రైవర్ణికత్వాదేర్భావః — సద్భావః, అభావః—అసద్భావశ్చ, (సం॥ ఆకిఞ్చన్య పదమనన్యగతిత్వ స్యాప్యుపలక్షణమ్) ఆకిఞ్చన్య మనాశ్రితశ్చే త్ప్రపత్తే ర్నాధికార స్స్యాత్. ఆకిఞ్చన్య సద్భావేతు త్రైవర్ణికత్వ మత్రైవర్ణికత్వ ముభయమప్యధికార మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) ఇవ్వర్థత్తిల్ తిరుమఙ్గైయాళ్వార్ దివ్యశూక్తియైయుమ్, ఆళవన్దార్ దివ్యసూక్తియైయుమ్ ఉదాహరిక్కిఱార్ (ఇవ్వర్థత్తై) యెన్ఱు తుడఙ్గి. (స్వా॥) కులఙ్గళాయ విఠి= కులఙ్గళాయవీరిరణ్డిల్ — బ్రాహ్మణాది నాలుకులఙ్గళిలుమ్, పిఱన్దిలేన్ — జనిత్తేనల్లేనెన్ఱపడి. జనిత్వాహ మితి= ఇన్ద శ్లోకత్తిల్ మహాకులప్రసూతత్వముమ్ అధోగతినివర్తకమన్ఱెన్ఱు తోత్తుకైయాలుమ్, శరణద ఎన్ఱు శరణవరణాధికారమ్ తోత్తుకైయాలు మెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి ప్రపత్తిక్కు ఆకిఞ్చన్యమధికారమాకిల్ ఉపాయాన్తర సమర్థర్క్కు అధికారమిల్లై యెన్ఱు ఫలిక్కైయాల్ సర్వాధికారత్వమ్ శొన్నమ

శ్లోకత్తిలుమ్ కణ్డుకొళ్ వతు. ఆకైయాల్ శరణ్య శరణాగతి జ్ఞానముమ్, ఆకించన్యాదికళైయుడైయ సర్వజాతీయర్కుమ్ ప్రపత్త్యధికారమ్ సిద్ధమ్. ఇవ్వుపాయ స్వరూపత్తై ప్పఱ్ఱ "నారాయణంసలక్ష్మీకం ప్రాప్తుం తచ్చరణద్వయం। ఉపాయ ఇతి విశ్వాసో ద్వయార్థ శ్శరణాగతిః॥" ఎన్ఱు అభియుక్తర్ పాశురముమ్, అధికార కోటియిలుమ్, అఙ్గకోటియిలుమ్, నిఱ్కిఱ విశ్వాసత్తినుడైయ ప్రాధాన్యమ్ శొల్లుకైక్కాగ వత్తనై. అప్పడియే "ప్రపత్తి ర్విశ్వాస స్సకృత్ప్రార్థనా మాత్రేణాపేక్షితం దాస్యతీతి విశ్వాసపూర్వకం ప్రార్థన మితి

శేరుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కైకళై పరిహరిత్తుక్కొణ్డు ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్_త్రైవర్ణిక త్వాదిక మనధికారమాకైయాల్, సర్వాధికారత్వ వచనమ్ ఆకిఞ్చన్యాది విశిష్ట సర్వజాతీయాధికారపరమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) ఇప్పడి అధికారివిషయ శఙ్కైకళై ప్పరిహరిత్తు ఇని ప్రపత్తి స్వరూప విషయ శఙ్కైకళై పరిహరిక్క ఉపక్రమిక్కిఱార్ (ఇవ్వుపాయస్వ రూపత్తైప్పఱ్ఱ) వెన్ఱు. ఇదుక్కు అభియుక్తర్ పాశురమెన్గిఱత్తోడే అన్వ యమ్. యద్వా—వరుమ్ శఙ్కైకళై పరిహరిక్కిఱో మెన్ఱు శేషమ్.

అ॥ (వి॥) నన్విత్యాదినా విశ్వాసప్రార్థనా న్యాసానాం భిన్నానాం కైశ్చిత్ప్రపత్తిరిత్యుక్తత్వా త్తేషు వచనేషు న్యాసస్యాఙ్గిత్వస్యా భ్యుపగమా త్తేషాంవచనానాం పరస్పరవిరోధ ఇత్యాశఙ్క్య విశ్వాస ప్రార్థనయోః అఙ్గ యోరేవ ప్రాధాన్యవివక్షయాఽఙ్గిత్వ భ్రమః. ఆత్మనిక్షేప ఏవాఙ్గీతి వచనబా హుల్యాత్. భూయసాం న్యాయాదితి సిద్ధాన్తయతి (నారాయణం సలక్ష్మీక) మిత్యాదినా. (దీ॥) సలక్ష్మీకం నారాయణం ప్రాప్తుం సలక్ష్మీకనారాయణ చరణద్వయమేవ ఉపాయ ఇతి యో విశ్వాసః సద్వయార్థ ఇతి శ్లోకార్థః. (స్వా॥) అధికారకోటియిలు మెన్ఱుమ విశ్వాసవానే అధికారియాకైయాలే ఇన్ది రెణ్డు విశేషణముమ్ ప్రాధాన్యోపపాదక మెన్ఱు కరుత్తు.

యావత్" ఎన్గిఱ వాక్యమున్ ప్రాధాన్య వివక్షైయాలే ముదల్ విశ్వాసత్తైచ్చొల్లి "అనన్యసాధ్యే" ఎన్గిఱ భరతముని ప్రణీత లక్షణ వాక్యత్తిల్ పడియే విశ్వాస పూర్వకం ప్రార్థన మెన్ఱు నిష్కర్షిత్తదు. ఇవ్వాక్యాన్తానుమ్ ఆత్మనిక్షేప మఙ్గ. ఇతరఙ్గళ్ అఙ్గఙ్గళెన్ఱు శొల్లుకిఱ "న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః" ఇత్యాది వచనఙ్గళాలే ప్రార్థనైయుమ్ అఙ్గమాకైయాల్ "రక్ష్యాపేక్షాం ప్రతీక్షతే" ఎన్గిఱపడియే ఈశ్వరన్ అపేక్షా మాత్ర సాపేక్ష నెన్ఱివ్వఙ్గత్తిన్ ప్రాధాన్యత్తై వివ

అ॥ ఇప్పడి అభియుక్తర్ పాశురత్తుక్కు అన్యథాకరణమ్ కూడుమో? "ప్రపత్తిర్విశ్వాసః" ఎన్ఱు భాష్యకారవాక్యానుగుణమాక విశ్వాసమే ప్రపదన మెన్ఱు శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (అప్పడియే) ఇతి. శ్రీభాష్యకారరుమ్ ప్రథమం విశ్వాసస్య ప్రపత్తిత్వం నిర్ణీయ పశ్చాత్ "ప్రార్థనమితియావత్" ఇతి విశ్వాసాపేక్షయా ప్రార్థనాయాం ప్రపత్తిత్వస్య ఉక్తత్వాత్ విశ్వాసే ప్రపత్త్యభేదోక్తిః అన్యపరైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆకిల్ శ్రీభాష్యకారర్ తాన్ ప్రధానమాన విశ్వాసత్తై విట్టు, ప్రార్థనత్తై ప్రపదనమెన్ఱు నిష్కర్షిక్కక్కూడుమో? సాఙ్గప్రపదనాధికారత్తిల్ నిర్ణయం విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వాక్యాన్తాను) మితి. ఇవ్వాక్యాన్తానుమ్–శ్రీభాష్యకారవాక్యాన్తానుమెన్ఱపడి. (దీ॥ రక్ష్యస్య – చేతనస్య, అపేక్షాం–ప్రార్థనాం, అపేక్షతే ఎన్గై.) "అనన్యసాధ్యే" ఎన్గిఱ వచనత్తిల్ అభేదనిర్దేశమన్యథాసిద్ధ్యసమ్భవమాకైయాలుమ్ "న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః" ఎన్గిఱవచనమ్ అన్యథాసిద్ధ్యసమ్భవమాకైయాలుమ్, న్యాసే అఙ్గత్వగ్రాహక స్ఫుటతర ప్రమాణానుసారత్తాలే "అనన్యసాధ్యే" ఎన్గిఱ లక్షణవాక్యత్తిలుమ్, శ్రీభాష్యకారవాక్యత్తిలుమ్, ప్రార్థనాయాం ప్రపత్తినిర్దేశం అఙ్గప్రాధాన్యద్యోతనార్థతయా ఔపచారిక మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) నను శిరియగద్యత్తిల్ "విశ్వాసపూర్వకం భగవన్తం నిత్యకిఙ్కరతాం ప్రార్థయే" ఎన్ఱు ప్రార్థనైయెప , ఆత్మనిక్షేపమ్ పణ్ణినవిడమ్ కాణామై

క్షిత్తు చ్చొన్నపడి. శిఱియ గద్యత్తిలుమ్ విశ్వాస పూర్వక ప్రార్థనైయై ప్పణ్ణి “నమోస్తుతే” ఎన్ఱు ముడిక్కైయాలుమ్ ఉపాయ వరణ శబ్ద సామర్థ్యత్తాలుమ్ నిక్షేపముమ్ సిద్ధమ్. నమస్సు ఆత్మనిక్షేప పర మెన్నుమిడమ్ “నమస్కారాత్మకం యస్మై విధాయాత్మ నివేదనమ్” ఇత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. శ్రీ వైకుణ్ఠ గద్యత్తిలే ప్రార్థనా పూర్వక ఆత్మ నిక్షేపమ్

యాల్ ప్రార్థనామాత్రమే ప్రపత్తియాక వేణ్డావో? ఎన్న, అఙ్గు ముడివిల్ “నమోస్తుతే” ఎన్ఱు ఆత్మనిక్షేపవాచి శబ్దప్రయోగ ముణ్డాకైయాలుమ్, కీఴ “తవ చరణారవిన్దయుగళం శరణమహం ప్రపద్యే” ఎన్ఱు ఉపాయవరణ శబ్ద సామర్థ్యత్తాలుమ్ నిక్షేపం సిద్ధ మెన్గిఱార్ (శిఱియగద్యత్తిలు) మిత్యాదియాల్. (స్వా॥) (ఉపాయవరణే) తి. భరస్వీకారా పరపర్యాయోపాయత్వ ప్రార్థనా పరమాన “తవచరణా+ప్రపద్యే” ఇతి వాక్యగత శరణశబ్దసామర్థ్యత్తాలు మెన్ఱ పడి. (వి॥) (ఉపాయవరణ శబ్దసామర్థ్యత్తాలు) మితి. “తత్త్రైవానన్త+ప్రపద్యే” ఇత్యుక్త్వా తత్ర “శరణం ప్రపద్యే” ఇత్యస్య ఉపాయత్వేనా ధ్యవస్యామీ త్యర్థకత్వా ముపాయత్వాధ్యవసాయస్య యాగదానాది ఫల ప్రదాతృత్వ సాధా రణరక్షకత్వ వైలక్షణ్యేన తత్సాధనానుష్ఠానం వినైవ త్వమేవ తత్స్థానే స్థితస్సన్ తత్ఫలం దదాసీతి విశ్వసిమీత్యేవం రూపత్వాత్ తత్రాత్మ నిక్షేపం వినా భర స్వీకార సంభవా దాత్మ నిక్షేప స్సిద్ధ ఇతి భావః.

అ॥ నమశ్శబ్దస్య ఆత్మనివేదన పరత్వే ప్రమాణమాహ (నమస్సు) ఇతి. (సం॥ ఆదిశబ్దేన నమశ్శబ్ద స్థూలయోజనాపర కృత్స్న అహిర్బుధ్న్య వచన సఙ్గ్రహః.) వైకుణ్ఠ గద్యే కణ్ఠోక్త్యా దాత్మనిక్షేపః శ్రీభాష్యకారానుష్ఠానే నిస్సన్దేహ ఇత్యాహ (శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలే) ఇతి. (స్వా॥) “యాచమానః+నివేదయేత్” ఎన్ఱు యాచనాతిరిక్త ఆత్మనివేదనరూప నిక్షేపం కణ్ఠోక్త మెన్ఱపడి. ఆకైయాలన్యథా సిద్ధ్యనర్హస్ఫుటతర శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యానుసారత్తాలే అన్యథా సిద్ధ్యర్హ గద్యాన్తరవాక్యమ్ నేయమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇఙ్గు “తదేకోపాయతా యాచ్ఞే” తి వచనత్తిల్ ప్రార్థనైయే శరణాగతి యెన్ఱు స్ఫుటతరమాకత్తోన్ఱుకైయాలే శ్రీభాష్యకారవాక్యముమ్ తదన

కణ్ణోక్త మాయిఱ్ఱు. ఆకైయాల్ " అనేనైవతు మంత్రేణ స్వాత్మానం మయినిక్షిపేత్ । ఆత్మాత్మీయభరన్యాసః" ఇత్యాది కళిలే అఙ్గివిధానమ్, ఇప్పడి అల్లాత పోతు " షడ్విధా శరణాగతిః " ఎన్గిఱ వాక్యత్తిల్ ఆపాత ప్రతీతియైక్కొణ్డు " స్నానం సప్తవిధం స్మృతం" ఇత్యాదికళిల్ శొన్న స్నానాది భేదఙ్గళ్

గుణమాక నేయమన్రో? "న్యాసః పఞ్చాఙ్గసంయుతః" ఇత్యాదిప్రమాణబలత్తాలే న్యాసమే అఙ్గి ఎన్నిల్, ఆనాలుమ్ న్యాసశబ్దమ్ "తదేకోపాయతాయాచ్ఞా" ఇత్యాదిప్రమాణప్రతిపాదిత యాచ్ఞాపరమాకలాకాదో? "శరణంవ్రజే" త్యాది ప్రమాణముమ్ విశ్వాసప్రార్థనాది సాధారణమన్రో? ఆకైయాల్ శ్రీభాష్యకార వాక్యత్తాలే అఙ్గి నిర్ణయమెఙ్గనే? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్— శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్ "యాచమానః" ఎన్ఱు నిర్దేశిత్తు తదతిరిక్తమాక ఆత్మనివేదన రూపనిక్షేపమ్ సిద్ధమాకైయాలే ఇన్దజ్ఞాపకత్తాలే ఎన్ఱపడి. (ప్ర॥)- (ఇత్యాదికళిలే) ఇతి. "ఆత్మాత్మీయభరం సర్వం నిక్షిప్య శ్రీపతేః పదే" ఇత్యాది రాది శబ్దార్థః. (స్వా॥)_(అఙ్గివిధాన) మితి. నిర్ణీతమితి శేషః. ఆత్మాత్మీయ భరరూప విషయవిశేష విశిష్ట సమర్పణరూప బుద్ధివిశేమ్ నిక్షేపమెన్ఱు ఉత్పత్తివిధి సిద్ధమాకైయాలే "నిక్షేపాపరపర్యాయో న్యాసః పఞ్చాఙ్గసంయుతః" ఇత్యాదికమపి అనన్యథా సిద్ధవిధి వాక్యానుసారత్తాలే భరన్యాసపర మాకైయాల్ "పఞ్చాఙ్గ సంయుత" ఇత్యేతదంశమ్, తదరిక్త ప్రార్థనాద్యఙ్గ పరమెన్ఱు అవశ్యం అఙ్గీకార్య మాకైయాలే "తదేకోపాయతాయాచ్ఞే" త్యాదికం విధియిల్లామైయాలే అఙ్గప్రాధాన్యవివక్షయావా, అసాధారణ ఫలప్రార్థనావివక్షయావా, అభేదనిర్దేశమౌపచారికమెన్ఱు నిర్వాహ్యమాకైయాలే అన్యథాసిద్ధతయా "ఆత్మాత్మీయే" త్యాదావేవ నిక్షేపరూపాఙ్గివిధానమెన్ఱు నిర్ణాయకమ్ శ్రీభాష్యకారవచనమే ఎన్ఱు కరుత్తు.

ఆ॥ అభేద నిర్దేశమాత్రత్తాలే ప్రార్థనమే ప్రపదనమెన్గిఱ పరపక్షత్తిల్ పరేణ సమాధానమ్ వాచయితుం ప్రతిబన్ద్యా బాధక మరు+ర్ (ఇప్పడి అల్లాదే) తి. (వి॥) షడ్విధా శరణాగతి రిత్యుక్తత్వా న్నకిఞ్చిదప్యఙ్గంస్యాదితి భావః.

పోలే తని త్తనియే ప్రపత్తి విశేషఙ్గళాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్.
"ప్రపత్తింతాం ప్రయుంజీత స్వాంగైః పంచభిరావృతాం"
ఇత్యాది వచనాంతర బలత్తాలే నియమిక్క ప్పార్క్కిల్
అప్పడియే ప్రార్థనా విశ్వాసాదికళై ప్రపత్తి యెన్ఱు శొల్లు
కిఱ వచనఙ్గళైయుమ్ నియమిత్తు "న్యాసః పంచాంగ
సంయుతః" ఇత్యాదికళిల్పడియే నిక్షేపమొన్ఱుమ్ అఙ్గి, ఇత
రఙ్గళ్ అఙ్గఙ్గళెన్ఱై ఉచితమ్. భూయసాం న్యాయత్తై ప్పార్
త్తాలుమ్ సాత్యకి తంత్ర లక్ష్మీ తంత్రా హిర్బుధ్న్య సంహి

అ॥ ప్రతిబన్ధిముఖేన పరిహారం వక్తుం తత్ర పరహారం పరేణ వాచయతి (ప్రపత్తిం తా) మితి. "పఞ్చభిరఙ్గైరావృతా" మెన్ఱు శొల్లుకైయాలే ఒన్ఱే అఙ్గి, ఇతరఙ్గళ్ అఙ్గఙ్గళెన్ఱిల్ ఎన్ఱపడి. "ఆనుకూల్యస్య సఙ్కల్ప" మిత్యాది వచనత్తిల్ నిర్దిష్టమాన ఆఱు పదార్థఙ్గళిలే నిక్షేపత్తై అఙ్గి ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే ఇతరఙ్గళ్ అఙ్గుమఙ్గఙ్గళెన్ఱు కరుత్తు.

ఆ॥ (దీ॥) అప్పడియే యిఙ్గుమ్ నియమిత్తుక్కొళ్ళ వేణ్డిటార్ (అప్పడియే) ఇత్యాది. షట్సు పఞ్చానా మఙ్గత్వ కథనం ఏకస్య ప్రపత్తిత్వ కథనం షణ్ణాం ప్రపత్తిత్వ విరుద్ధ మెన్ఱపడి. (వి॥) అప్పడియే—విశ్వాస ప్రార్థనయోరఙ్గ్యఙ్గ త్వాదితి భావః. (సం) నియమిత్తితి. ప్రార్థనా నైర్భర్య విశిష్టో నిక్షేపోఙ్గీత్య ఙ్గ్యంశే గుణభూతాం ప్రార్థనాం పురస్కుర్వన్తి కానిచిద్వచనాని. అఙ్గేషు విశ్వాసస్య ప్రాధాన్యాత్తం పురస్కుర్వంతి కానిచిద్వచనానీతి నియమ్యేత్యర్థః.

అ॥ (స్వా) ఆనాలుమ్ "త్వమేవ, భవశరణ" మిత్యాది బహు స్థలఙ్గళిలే ప్రార్థనమే శరణాగతియెన్ఱు తోఱ్ఱుగిఱకైయాలే బహు ప్రమాణాన్యథా కరణం పణ్ణి నిక్షేపమే ప్రపత్తియెన్ఱు నిర్ణయిక్క క్కూడుమో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్‌కిఱార్ (భూయసాం న్యాయత్తై) ఇతి. (దీ) నిక్షేపస్యాఙ్గిత్వ ప్రతిపాదక వచనఙ్గళ్ తతోపి బహు వెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర॥)-(సంహితాదీ) తి. సనత్కుమార విష్వక్సేన సంహితాదిరాది శబ్దార్థః. సంహితా గ్రహణం నిక్షేప ప్రాపక వచనానాం

తాదికళిల్ ప్రపత్త్యధ్యాయఙ్గళిలే నిక్షేపమ్ అఙ్గి యెన్ఱే ప్రసిద్ధమ్. "త్వమేవోపాయ భూతో మే భవేతి ప్రార్థనా మతిః । శరణాగతి రిత్యుక్తా" ఎన్గిఱతువుమ్ తత్ప్రకరణత్తిల్ పరిధానమాక చ్చొన్న భరన్యాస పర్యన్త మెన్నుమిడమ్ అవధారణ సహకృతోపాయ శబ్దత్తాలే వ్యఞ్జితమ్.

తాసు బహుత్వా ద్గ్రన్థ విస్తర భయాదితి మన్తవ్యమ్. (స్వా)-(ప్రపత్త్యధ్యాయఙ్గళిలే) ఇతి. ఓరోరు సంహితైకళిలే నానా ప్రపత్త్యధ్యాయఙ్గళిలే ఎన్ఱు భూయస్త్వాతిశయమ్ శొన్నపడి. నిక్షేపమఙ్గియెన్ఱే ప్రసిద్ధమితి = ప్రమాణ భూయస్త్వతుల్యేయానాలుమ్ ఓరోరిడత్తిలుమ్ ప్రార్థనత్తుక్కు అభేదోక్తియిరున్దాలుమ్ అఙ్గిత్వ కణ్ఠోక్తియిల్లై. నిక్షేపత్తుక్కానాల్ "న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః, ఏవమఙ్గైరుపాఙ్గైశ్చ, కథం త్వాం శరణం గచ్ఛేత్, కీదృశీ శరణాగతి" రితి బ్రహ్మ ప్రశ్నపూర్వకం "అనేనైవతు మన్త్రేణ" ఇత్యాదిభిరఙ్గిత్వ కణ్ఠోక్తియాలే విశేషోక్తి సహిత భూయసాం న్యాయత్తాలే ఆత్మనిక్షేపమే అఙ్గి ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ అనాలు మహిర్బుధ్న్యాది సంహితైకళిలే "తదేషాభ్యుక్తే" తివ ప్రార్థనామతియే శరణాగతి ఎన్ఱు శాస్త్రఙ్గళిల్ శొల్లప్పట్టదెన్ఱు అభేద నిర్దేశమాత్రమన్ఱిక్కే సవిశేషోక్తిబలత్తాలే ప్రార్థనైయే శరణాగతి ఎన్ఱు శొల్లవేణ్డావో? ఎన్న వ+ర్ (త్వమేవే) తి. (తత్ప్రకరణత్తి) లితి. "ఏవమఙ్గై" ఎన్ఱు తత్ప్రకరణత్తిల్ నిక్షేపే అఙ్గిత్వ కణ్ఠోక్తియిరుక్కైయాలుమ్, ఇఙ్గు "త్వమేవ రక్షకీభూతో భవేతి ప్రార్థనామతిః" ఎన్ఱు శొల్లాదేయుమ్ "త్వం ఉపాయో భవ" ఎన్ఱు నిరవధారణమాక చ్చొల్లామలుమ్ "త్వమేవోపాయ భూతో మే భవ" ఎన్ఱు నిర్దేశిక్కైయాలేయుమ్ భరస్వీకారాపరపర్యాయ ఉపాయాన్తర స్థానాపన్నత్వ ప్రార్థనాపరమాన విన్ద వచనమ్. భరన్యాసమిల్లామల్ భరస్వీకారమ్ కూడామైయాలుమ్ ప్రార్థనాన్విత భరన్యాసరూపామతి శ్శరణాగతి రిత్యుక్తేత్యేతదర్థ వ్యఞ్జక మెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥)-(అవధారణ సహకృతే) తి. ఉపాయాన్తర స్థానే నివిష్టో భవేతిహి ప్రార్థనార్థః. సా చ భరస్వీకార ప్రార్థనార్థత్వాద్భర నిక్షేపమాదాయైవ పర్యవస్యతీ త్యపర్యవసాన వృత్త్యా తత్పరేతి వ్యఞ్జిత మిత్యుక్తమ్.

**ఓరోరు వివక్షైకళాలే అఙ్గఙ్గళై ప్రధానమాకచ్చొల్లుగై లోక
త్తిలు ముణ్డు. ఆలంభ శబ్దమ్ యాగ పర్యన్తమానాప్పోలే**

అ॥ (స్యా) ఇని అవధారణ సహకృతోపాయ శబ్దమిల్లాద విడత్తిలుమ్ "అజ్ఞానా దథవా జ్ఞానా దపరాధేషు సత్స్వపి। ప్రాయశ్చిత్తం క్షమస్వేతి ప్రార్థనైకైవ కేవల" మిత్యాదౌ లోకానుగుణమాక నిర్వాహాన్తరం సాధిక్కి-ఱార్ (ఓరోరు) ఇతి. రాజ భృత్యైరాజ్ఞైవాయ మిత్యాది వ్యపదేశ మెన్నపడి. అప్పడియే "క్షమస్వే"తి ప్రార్థనాయాం అఙ్గభూతాయాం అఙ్గ ప్రాధాన్య ద్యోతనాయ ప్రపదనరూప ప్రాయశ్చిత్తాభేద నిర్దేశః ఎన్ఱు కరుత్తు.

(సం॥) అఙ్గఙ్గళై—అప్రధానాని. (వి॥) నను క్వచిదాత్మ సమర్పణ మఙ్గితయా విధీయతే. క్వచిదాత్మాత్మీయ భర సమర్పణం ప్రపత్తిరిత్యుచ్యతే. "స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశః ప్రపత్తిరితి లక్షితః" ఇతి కేచిద్వదన్తి. ఏవ మఙ్గి స్వరూపేపి ననిర్ధారణం సంభవతీత్యాశఙ్క్య ఆత్మాపహారాది దోష ప్రాయశ్చిత్తత్వేన సర్వ ముముక్షు సాధారణతయా కర్తవ్యత్వాత్. తదంశ వివక్షయా "ఆత్మానం మయి నిక్షిపే" దిత్యుక్తమ్. ఏతేనాస్య సమర్పణస్య యాగత్వంచ సిద్ధ్యతి. ఉపాయాన్తర స్థాన నివేశస్యోపాయాన్తర వివక్షయా విశేషత్వా దాత్మాత్మీయ భర సమర్పణస్యైవ ఉపాయాన్తర స్థానరూపత్వాత్ ఇదమేవ సర్వఫలసాధనరూప మఙ్గిస్వరూపమితి "ఆత్మాత్మీయభర" ఇత్యుక్తమ్. "త్వమేవే" త్యత్ర చ మత్సాధ్య యత్నమన్తరేణైవ త్వం మే ఫలం దేహీతి ప్రార్థనాయాం రక్షాభర సమర్పణ మాక్షిప్తం భవతి. భర సమర్పణం వినా ఉపాయత్వ ప్రార్థనాయా అయోగాత్. "ఆత్మాత్మీయ భరం సర్వం నిక్షిప్య శ్రీపతేః పదే। ఉపాయం వృణ్వీ" త్యుక్తత్వాచ్చ తత్రోపాయత్వం స్వీకుర్వీత్యర్థః.

ఉపాయత్వేన అధ్యవసాయం కుర్వీతి యావత్. తథా చ అత్రాపి భర సమర్పణమేవ అఙ్గిస్వరూపమితి దర్శితమ్. ప్రార్థనాత్వఙ్గ మితి ప్రాగేవోక్తమ్. భర సమర్పణ వివక్షయైవ స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశ ఇత్యుక్తమ్. సమర్పణాభావే స్వప్రయత్న నివృత్త్యసిద్ధేః. లోకే కుత్రచిదాప్తే నిక్షిప్త ధనస్య పురుషస్య తద్రక్షణే స్వప్రయత్న నివృత్తిర్దృశ్యతే.

అ॥ నతు అనిక్షిప్త ధనస్యాపీతి తస్మాన్నకస్యచిదపి విరోధ ఇత్యభిప్రాయేణాహ (ఆలమ్భ శబ్ద) మిత్యాదినా. తత్ర "శరణం వ్రజే" త్యాదిషు

"శరణం వ్రజ" ఇత్యాదికళిల్ ధాతుక్కళ్ న్యాస నిక్షేప త్యాగాది శబ్దఙ్గళాలే శొల్లప్పట్ట ఆత్మయాగత్తై చ్చొల్లుకై వైదికమర్యాదైక్కుమ్ అనుగుణమ్.

ఆత్మ సమర్పణస్యా ప్రతీతే స్తద్విరోధ ఇత్యాశఙ్క్య ముముక్షు మాత్ర సాధారణత్వేన తస్యావశ్యకత్వాత్. "ఓమిత్యాత్మానం యుఞ్జీత ॥ హవిర్గృహీత్వాత్మరూప" మితి యాగత్వ నిర్దేశా న్న్యాస నిక్షేపత్యాగాది శబ్దైః యాగత్వ ప్రతీతేశ్చ "అగ్నీషోమీయం పశుమాలభేత" ఇత్యత్ర ఆలభేతేరఙ్గభూత ఆలమ్భన ప్రతిపాదన ద్వారా యాగ పర్యన్తత్వవత్. "వ్రజే" త్యాది ధాతుష్వపి అఙ్గభూత ఉపాయత్వాధ్యవసాయాది ద్వారా ఆత్మ సమర్పణ పర్యన్తత్వ సిద్ధే ర్న విరోధ ఇత్యాహ (ఆలమ్భ శబ్ద) మితి.

(స్వా) యద్వా:—ఆనాలుమ్ ఆత్మనిక్షేపమ్ అఙ్గి ఎన్ఱు శొన్నమ కూడుమో? "తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా" ఎన్ఱు యాగమన్ఱో అఙ్గియాక తోన్ఱుకిఱదు? న్యాస నిక్షేపాది శబ్దముమ్ ఆత్మయాగ వాచియాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ఱిల్, ఆనాలుమ్ "శరణంవ్రజే" త్యాది వాక్యత్తిల్ ఇదు తోన్ఱామైయాలే అఙ్గియాకక్కూడుమో? "వ్రజే" త్యాది ధాతుక్కళ్ ఆత్మయాగపరఙ్గళాకైయాల్ బాధకమిల్లై యెన్ఱిల్, అప్పోదు క్లిష్టగతి ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్న వర్ (ఆలమ్భ) తి. వైదికమర్యాదానుగుణమాకైయాలే క్లిష్టగతి యిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ధాతుక్కళ్—వ్రజగతౌ ప్రపద్య ఇత్యత్ర పదల్ గతౌ వృణ్వీత్యత్ర వృఙ్ సంవరణ ఇత్యాది ధాతుభిః,)—(న్యాసే) తి. "న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః ॥ సన్న్యాసస్త్యాగ ఇత్యుక్త" ఇత్యాది ప్రమాణఙ్గళిలే ఎన్నప్పడి. (ఆత్మయాగత్తై) ఇతి. "తస్యైవ" మిత్యాదౌ యాగత్వేన నిరూపితమాన వెన్నప్పడి. (వి॥) వైదికమర్యాదైక్కు మనుగుణమ్—"అగ్నీషోమీయం పశుమాలభేత ॥ ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపే" దిత్యాది వైదిక మర్యాదాయా అప్యవిరుద్ధ మిత్యర్థః. (సం॥) యథా యాగాఙ్గ భూత పశుహింసావాచ్యాలమ్భ శబ్ద స్తదఙ్గకపశ్వాయవ భూతద్రవ్య త్యాగరూప యాగపర్యన్తః. ఏవం వ్రజప్రభృతి ధాతుః శబ్దతః ఉపాయత్వాధ్యవసాయ పరోపి భరతముని ప్రణీత లక్షణవాక్యానుసారేణ

యాగమావదు? ఇన్న దేవతైక్కిన్ద హవిస్సెన్ఱిజ్జనే యొరు బుద్ధి విశేషమ్. ఇప్పడి యోర్ ఆత్మావాకిఱ స్వాదుతమ మాన హవిస్సు శ్రీమానాన నారాయణన్ పొరుట్టెన్ఱిజ్జనే యిరుప్ప తోరు బుద్ధి విశేషమ్ ఇవ్విడత్తిల్ ఆత్మయాగమ్. ఇవ్వాత్మ నిక్షేపత్తిల్ సర్వఫలార్థికళుక్కుమ్ సాధారణమాన కర్తవ్య స్వరూపమ్ రక్షాభరన్యాస మెన్ఱుమిడమ్ మున్బే శొన్నోమ్.

అధ్యవసాయపూర్వక యాచ్ఞా విశేష పరస్సన్ న్యాసాది శబ్దవాచ్య యాగ పర్యన్త ఇత్యర్థః. ఏవంప్రజేతి విధేరేవ నిక్షేప పర్యన్తత్వే యాచ్ఞాది శబ్దానాం తత్పరతా కిముతేతి న్యాయ సిద్ధేతి భావః.

అ॥ నన్వస్య యాగసామ్యమనుపపన్నమ్? దేవతోద్దేశేన ద్రవ్యత్యాగాత్మక క్రియాత్వస్య బుద్ధివిశేష రూపేప్రపదనే౽సమ్భవా? దిత్యత్రాహ (యాగమావ) దిత్యాదినా. అత్ర "హవిర్గృహీత్వాత్మరూపం వసుగణ్యేతి మన్త్రితః। జుహు యాత్మవిణవేనాగ్నావచ్యుతాఖ్యే సనాతనే॥ బ్రహ్మాగ్నౌ జుహుయా దోమిత్య నేనద్వయరూపిణా" ఇత్యాదికమిహ వివక్షితమ్. ఏవంచతత్పర్యవసానం యుక్త మితి భావః. (వి॥) ఇజ్జనే_ అనేన ప్రకారేణ, (స్వాదుతమమానే) తి. "అహ మన్న మహమన్న" మిత్యుక్తరీత్యా ఆనన్దరూపభోగ్య మిత్యర్థః. శ్రీమన్నారాయణన్ పొరుట్టే – శ్రీమన్నారాయణాయైవ, ఒరు బుద్ధివిశేష మివ్విడత్తి లాత్మ యాగమిత్యన్వయః. (దీ॥)_(యాగమావది) తి. ఇదుస్వరూపసమర్పణమ్, ఇత్తాల్ భరసమర్పణము ముపలక్షితమ్.

అ॥ (స్వా॥) ఇప్పడి ఆత్మసమర్పణరూపమాన యాగ మజ్గే యెన్ఱు నిర్ణ యిక్కక్కూడుమో? లోకత్తిల్ లౌకికద్రవ్యనిక్షేపత్తిలేయుమ్ దృష్టఫలార్థ ప్రపత్తియిలుమ్ ఆత్మసమర్పణమ్ ప్రసజ్గియాదో? మోక్షార్థప్రపత్తియిలుమ్ భర న్యాస మిల్లైయాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న + వర్ (ఇవ్వాత్మ నిక్షేపత్తి) లితి. దళ త్రయాత్మకాత్మ నిక్షేపత్తిలెన్ఱపడి. (సర్వే) తి. మోక్షార్థనిక్షేపమ్ దళత్ర యాత్మక మెన్ఱుమ్ ఫలాన్తరార్థప్రపదనమ్ భరసమర్పణ మాత్రరూప మెన్ఱుమ్ సాజ్గ ప్రపదనాధికారత్తిలే శొన్నోమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ "అత్రరక్షాభరన్యాస" ఇతి కారికయోక్తమిత్యర్థః.)

హవి స్సమర్పణా దత్ర ప్రయోగ విధి శక్తితః । ఆత్మరక్షా భరన్యాసోఽకించనస్యాతిరిచ్యతే ॥

అ॥ (కా-ద॥) ఏవ మధికారవిషయే శఙ్కా-క్షోభ మపనీయ ప్రపత్తి స్వరూపవిషయే తావత్క్షోభం శమయితుం "త్వమేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనా మతిః । శరణాగతి రిత్యుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్ ॥ అనన్యసాధ్యే స్వాభీష్టే మహావిశ్వాస పూర్వకమ్ । తదేకోపాయతా యాచ్ఞా ప్రపత్తి శ్శరణాగతి" రితి క్వచిదుపాయత్వ ప్రార్థనాయా అఙ్గిత్వం ప్రతీయతే. "నారాయణం సలక్ష్మీకం ప్రాప్తుం తచ్చరణద్వయమ్ । ఉపాయ ఇతి విశ్వాసో ద్వయార్థ శ్శరణాగతిః ॥" ఇతి విశ్వాసస్య క్వచిదఙ్గిత్వమ్. "నిక్షేపాపర పర్యాయో న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః" ఇత్యాదా ఆత్మనిక్షేపస్య క్వచిదఙ్గిత్వ మితి ప్రపత్తిస్వరూప విషయే క్షోభ ముత్థాప్య "అనేనైవతు + కృతకృత్యో భవిష్యతి ॥ ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసః ॥ న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః ॥" ఇత్యాది బహుప్రమాణబలా దాత్మనిక్షేపఏవాఙ్గీ, ఇతరతా్రఙ్గిత్వవాదః. ప్రాధాన్యద్యోతనార్థ ఇత్యుక్త్వా హవిస్సమర్పణ మేవ హి యాగ ఇత్యుచ్యతే. యాగ ఏవ ఖల్వఙ్గీ. తథా చ దేవతాముద్దిశ్యాత్మ హవిస్సమర్పణరూపోఽయం యాగఏవాఙ్గీతి వైదిక మర్యాదానుగుణం చేత్యభిధాయ, తదప్యాత్మస్వరూప సమర్పణం భక్త్యాదావతివ్యాప్తం మోక్షవ్యతిరిక్త సకలఫలార్థి ప్రపత్తిష్వవ్యాప్తమ్. అతో నతదఙ్గీ, కింతు భరన్యాస ఇత్యుక్తమ్. నను జ్యోతిష్టోమాదౌ హవిస్సమర్పణే సతి రక్షాభరసమర్పణాభావాత్. అత్రాపి తత్కి-మర్థమఙ్గిత్వేనాద్రియత? ఇత్యత్రాహ (హవిస్సమర్పణా) దిత్యాదినా. అత్ర-ప్రపత్తిప్రకరణే, ఆత్మరక్షాభరన్యాసః - అకించనస్య ప్రపిత్సోః హవిస్సమర్పణా త్సర్వయాగసాధారణా దతిరిచ్యతే - అధికో భవతి. కుతః? ప్రయోగవిధిశక్తితః-ప్రయోగవిధిసామర్థ్యాత్, ప్రయోగ ప్రకార విధాయకోవిధిః, ప్రయోగవిధిస్తావత్. "ఆత్మాత్మీయ భరం సర్వం నిక్షిప్య శ్రీపతేఃపదే । ఉపాయం వృణు లక్ష్మీశం తముపేయం విచింత్యచ ॥" ఇతి. "హవిర్గృహీత్వాత్మరూపం + అచ్యుతాఖ్యే సనాతనే ॥" అత్ర వచన ద్వయే ఆత్మాత్మీయ భరస్య సర్వస్య నిక్షేపవిధానా ద్యాగాన్తరేషు భరన్యాసాభావాత్, ఇతర యాగాపేక్షయాఽత్ర యాగే భరన్యాసోఽధికో భవతీత్యర్థః.

అత శ్శ్రీరామమిశ్రైర్భరన్యాసవివక్షయా । స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశః ప్రపత్తిరితిలక్షితః ॥ అకృతేతు భరన్యాసే రక్షాపేక్షణమాత్రతః । పశ్చాత్స్వయత్నవిరతిర్నప్రసిధ్యతి లోక

యద్యపి ప్రథమవచనే ఆత్మాత్మీయభరన్యాసః కణ్ఠోక్తః. ద్వితీయే తు న ప్రతీయతే. తథాఽపి ప్రణవస్య ఆత్మ హవిస్సమర్పణే కరణమన్త్రతయా వినియోగాత్. తత్రచ అకారవాచ్యే మకారవాచ్యస్య సమర్పణప్రతీతేః అకారస్త్వావ "దవరక్షణే" ఇతి ధాతో ర్వ్యుత్పన్న ఇతి రక్షకే స్వాత్మాన మర్పయామీతి స్వానుసన్ధానా ద్రక్షకపదసామర్థ్యా ద్రక్షాభరన్యాస అర్థోవాచ్య ఇతి వదన్తి.

అ॥ నను, ఆత్మరక్షాభరన్యాసః ప్రపత్తి రితి భవద్భి రుచ్యతే. శ్రీరామమిశ్రైశ్చ స్వయత్ననివృత్తి రేవప్రపత్తి రితి వర్ణ్యతే. అత స్తద్విరోధ ఇత్యత్రాహ– (అత) ఇతి. అతః–పూర్వోక్తబహుప్రమాణై ర్భరన్యాస ఏవ ప్రపత్తి రితిస్థాపనాత్ శ్రీరామమిశ్రై ర్భరన్యాస వివక్షయా భరన్యాస తాత్పర్యేణ స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశస్స్వవ్యాపార నివృత్త్యంశః ప్రపత్తిరితిలక్షితః. అయమాశయః. ప్రవృత్తిమాత్ర త్యాగో జీవతో నశక్యః, నాపి నిత్యనైమిత్తికాది కర్మత్యాగః. అలేపకమతాఽవిశేషాపత్తేః, కింతు భగవద్వ్యతిరిక్తేభ్య ఉపాయాంతరేభ్యో వ్యావృత్తి రితి వాచ్యమ్. తాదృశ వ్యావృత్తిశ్చ భగవదేకోపాయత్వం తన్న్యస్తభరత్వం వినా నోపపద్యత ఇతి స్వవ్యాపారత్యాగో భరన్యాసవ్యాప్య ఏవ భవతి. యత్ర స్వవ్యాపార త్యాగ స్తత్ర భరన్యాస ఇతి. అత స్తద్వివక్షయా స్వయత్నత్యాగః ప్రపత్తి రిత్యుక్తమితి.

అ॥ నను భరన్యాసమన్తరేణ నిర్భరత్వాపరపర్యాయ స్వయత్ననివృత్తి ర్నేత్యుక్తమ్. తత్కథమ్? భరన్యాసం వినాపి రక్షాపేక్షణ మాత్రేణ స్వయత్నవిరామోపపత్తే రిత్యాశఙ్కాయాం, తద్వ్యతిరేకే తద్వ్యతిరేక ముపపాదయతి. (అకృతే) త్వితి. భరన్యాసే అకృతే రక్షాపేక్షణమాత్రతః తవాయం రక్షాభర ఇత్యనుక్త్వా కేవలం రక్షాపేక్షణమాత్రతో రక్షా మే భూయాదితి ఇచ్ఛామాత్రేణ స్వయత్నవిరతిః పశ్చాన్నప్రసిధ్యతి లోకవత్–లోకే ఇదం ధన మస్యామాపది మాం అనపేక్ష్యైవ త్వయా రక్షణీయం, తవైవాయం భర ఇతి న్యస్తభరః కశ్చిత్స్వవ్యాపారా న్నివర్తతే. నత్వన్యస్త ద్రక్షేచ్ఛా మాత్రాత్, తన్న్యాయాదితిభావః.

వత్॥ ఆకించన్య భరన్యాసోపాయత్వప్రార్థనాఽఽత్మనామ్।
త్రయాణాం సౌహృదం సూక్ష్మం యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥

అ॥ ఏవం శ్రీరామమిశ్రాణాం స్వప్రవృత్తినివృత్తిరేవ ప్రపత్తిరితి లక్షణ వాక్యస్య ఆత్మరక్షాభర స్త్వైవ నమమ ఇత్యత్రాన్వయ ఇతి భరన్యాసే కృతే పశ్చాత్స్వయత్న విరతివ్యఞ్జనద్వారా ఆకిఞ్చన్య ప్రదర్శన మావశ్యకమితి తాత్ప ర్యమ్. తథా చ స్వవ్యాపార నివృత్తిరేవాకిఞ్చన్య మితి నిష్పన్నమ్, భరతమునేశ్చ "తదేకోపాయతా యాచ్ఞా ప్రపత్తిశ్శరణాగతి" రితి ప్రపత్తిలక్షణవాక్యస్య "అప్రార్థితోనగోపాయే" దితి ప్రార్థన మంతరేణ సమర్ప్యమాణం భరం న స్వీ కుర్యాదిత్యావశ్యకాఙ్గభూతా మపాయత్వప్రార్థనా ద్భరస్వీకార సిద్ధి రితి తాత్ప ర్యంస్యాత్. "ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసో హ్యాత్మనిక్షేప ఉచ్యతే" ఇతి లక్షణ వాక్యంతు బహుప్రమాణసహాయత్వా ద్భూయసా న్యాయేన యథా శ్రుత భర న్యాసపర మితి త్రయాణాం లక్షణ వాక్యానా మేకార్థత్వ సిద్ధయే స్వవ్యాపార త్యాగ భరన్యాసయో ర్వ్యాప్యవ్యాపక భావ ఉపాయత్వ ప్రార్థనా భరన్యా సయోః జన్య జనకభావోఙ్గాఙ్గిభావశ్చేత్యాసక్తిభూయస్త్వాత్. అభేదవ్యప దేశ సంభవేన లక్షణ వాక్యాన్యప్యేకవాక్యాని భవంతీతి త్రయాణా మభేదవ్యప దేశ ప్రయోజకం సౌహృద మితి సూక్ష్మం జానన్నేవ జ్ఞాతా భవతీత్యాహ. (ఆకి ఞ్చన్యే) తి. ఆకిఞ్చన్యభరన్యాసోపాయత్వ ప్రార్థనారూపాణాం ఉక్తలక్షణ త్రయ ప్రతిపాదితానాం అఙ్గానాం సూక్ష్మం దుర్విజ్ఞానం సౌహృద మఙ్గాఙ్గిత్వ వ్యపదేశప్రయోజకం యః పశ్యతి సఏవ పశ్యతి. ద్రష్టా కుశల ఇత్యాహుః. కేచిత్ "అహమస్మ్యపరాధానా మాలయో కించనో గతిః । త్వమేవోపాయభూతో మే భవే తి ప్రార్థనా మతి శ్శరణాగతిః" రిత్యాకిఞ్చన్యోపాయత్వ ప్రార్థనయో రపి భరన్యాస రూపాఙ్గి శరీరానుప్రవిష్టతయా తయో ర్భరన్యాసస్యచ సౌహృద మత్యంతసామ్యం సూక్ష్మం పశ్యన్నేవ పశ్యతీతి వ్యాచఖ్యుః. తేషా మయ మాశయః. ఆకిఞ్చన్యనివేదనాభావే ఉపాయత్వప్రార్థనా విరహేచ త్వమేవో పాయాంతరస్థానే నివిశ్యాకించనస్య మమ తత్తదుపాయాంతర సాధ్య మభీష్టం సాధయ, రక్షాభర స్త్వయి నివేశితః. ఇతఃపశ్చా దస్మద్యతన నిరపేక్షు ఏవ భవాన్ ఇమమర్థం సాధయత్వితి వక్తు మనవకాశత్వాత్. అత స్తదుభయసహిత ఏవ భరన్యాసః. గోప్తృత్వవరణం ఉపాయత్వప్రార్థనాదన్యదేవాఙ్గభూత మితి.

ఇదం తూపాయత్వ ప్రార్థన మఙ్గశరీరాంతఃపాతీతి. పూర్వస్మిన్ వ్యాఖ్యానే అఙ్గాఙ్గినోస్సౌహార్ద మభేదవ్యపదేశహేతు రిత్యుక్తమ్. అస్మిన్ వ్యాఖ్యానే తు అఙ్గశరీరాంతః పాతినాం త్రయాణాం సౌహృదం తద్ధేతు రితి విశేషః. అన్యేతు "అనన్యసాధ్యే స్వాభీష్టే" ఇతి భరతముని ప్రణీత లక్షణానుసారేణ సాఙ్గప్రపదనాధికారాద్యశ్లోకే "అభీష్టే మస్వాథే స్వతస్తరతోవాక్వచన తద్భరన్యాసం యాచ్ఞాన్వితమభివదంతి ప్రపదన" మితి ప్రార్థన మాత్రం నాలమ్. కింతు భరన్యసనమపి భరతముని లక్షణే ప్రమాణాంతరావిరోధాయ ప్రవేశ్య మితి పూర్వార్ధేన సూచయిత్వా, శ్రీరామమిశ్రోక్త స్వవ్యాపార నివృత్తిరపి భరన్యాసానంతర భావి స్వనిర్భరత్వ పర్యవసన్నా, నతూపాయాత్మాఽపి తూష్ణీం భావరూపేతి. "ఇతః పశ్చా దస్మద్యతన నిరపేక్షేణ భవతా సమర్థ్యో స్యావగ్నస్త్వితి మతి విశేషం తమవిమ" రిత్యుత్తరార్ధేనైవ స్ఫుటీకృతవానాచార్యః. అస్మిన్నఙ్గస్వరూపే "అహమస్మ్యపరాధానాం" ఇతి వరదాచార్య లక్షణానుసారేణాకిఞ్చన్యమపి ప్రవేశనీయ మితి. ఆహత్య లక్షణ చతుష్టయస్యాప్యైకకణ్ఠ్యం సిద్ధమ్. ఇదం చ ఆకిఞ్చన్యం కర్మయోగాదిభ్యోఽశక్త్యా వ్యావృత్తిరూపం ప్రపదనప్రాక్కాలీన "మభీష్టే మస్వాధ" ఇతి పూర్వార్ధే వ్యక్తమ్. ప్రపదనానంతరం స్వరక్షణార్థ వ్యాపారేభ్యో భరన్యాసాదిభ్యోఽపి వ్యావృత్తిరూపమ్. ఆకిఞ్చన్యం తు శ్రీరామమిశ్రై స్స్వవ్యాపార నివృత్తిరితి శబ్దాంతరేణ వ్యాఖ్యాతమ్. స్వనిర్భరత్వ పర్యవసాన మన్యదేవ. ఇత్యుత్తరార్ధేన వ్యక్తమ్. ఏవమాకిఞ్చన్య ద్వయక్రోడీకారే వరదాచార్య శ్రీరామమిశ్ర లక్షణద్వయమపి సఙ్గృహీతం భవతీత్యుక్తమ్.

నన్వధికార రూప మాకిఞ్చన్య మఙ్గశరీరే ప్రవేశ్య మితి కథ ముచ్యతే? అధికారాదతిరిక్తమేవహ్యఙ్గ స్వరూపం వక్తుముచితమ్. కించ, శేష శేషి భావజ్ఞాన ముపాయానుష్ఠానాత్ ప్రాగేవ శాస్త్రజన్య మితి సంప్రతిపన్నమ్., శేషత్వజ్ఞాన మేవ హ్యాత్మనిక్షేపః. సచాయమాత్మా తన్నైవేత్యాకారకః. తథాచ శేషత్వజ్ఞాన మేవాఙ్గీతి భవతా మనభిమత మేవ సిధ్యేత్. అపిచ గోప్తృత్వవరణ మఙ్గ మిత్య వివాదః. తచ్చోపాయత్వప్రార్థనా న్నాతిరిచ్యత ఇతి అఙ్గస్య తస్య కథ మఙ్గిత్వ వాద? ఇత్యత ఆహ (ఆకించన్యభరన్యాసే) త్యాది. అధికారరూప మాకించన్య మేవాఙ్గితా మాపద్యతే. తథాఽపి తత్స్వరూపసదేవాధికారతా మశ్నుతా మనుసన్ధీయమానం స దఙ్గశరీరేపి నివేశ్యతాం, ఏకస్య స్వరూపసత్వానుసంహితత్వా

వస్థాభేదేన ద్వ్యాత్మకత్వాభ్యుపగమే కా హానిః. అత్ర శ్లోకే భరన్యాస శబ్దేన భరన్యాసాంశభూతాత్మనిక్షేపో గృహ్యతే. యద్యపి శేషత్వజ్ఞానం శాస్త్రాదేవ జాతమ్. తదేవాత్మనిక్షేపరూపంచ. తథాఽపి శాస్త్రజన్యం శేషత్వజ్ఞానం సర్వస్యాధికార మన్యదేవ. ఇదంతు శేషత్వజ్ఞానం రక్షాభరన్యాస ఫల సమర్పణ విశిష్టవేషేణాఙ్గ పఞ్చకాన్వితత్వ వేషేణచాఙ్గి స్వరూపేప్యన్వేతి. యథా స్వర్గకామ ఏక ఏవ. కర్తృత్వేన క్రియాం ప్రతి శేషతాం భోక్తృత్వేన తాంప్రతి ప్రధానతాంచానుభవతి. యథాచైక ఏవ భగవాన్ చిదచిద్విశిష్టవేషేణ జన్మలయాదిక మనుభవన్ స్వరూపేణ నిత్యతాంచానుభవతి. తథాఽత్రాపి నవిరోధః. ఉపాయత్వవరణ గోప్తృత్వ వరణయోశ్చ స్ఫుటఏవ భేదః. ఉపాయత్వస్య చేతనాచేతనసాధారణ్యాత్. గోప్తృత్వస్య చేతనైకాంతత్వాత్. అతస్త్రయాణా మఙ్గి స్వరూపానుప్రవిష్టానా మాకించన్యాత్మ నిక్షేపోపాయత్వ ప్రార్థనానాం స్వస్వప్రతిసంబన్ధిభి రధికారగతాకించన్య శాస్త్రజన్య శేషత్వ జ్ఞాన గోప్తృత్వ వరణై స్సాహ్యాదం జానన్నేవ సమర్థ ఇత్యర్థః.

(స్వా॥) అత్రేదమవధేయమ్—"తదేకోపాయతాయాచ్ఞా, త్వమేవోపాయ భూతో మేభవ" ఇత్యాది వచనేషు భరన్యాసపర్యన్త మెన్నుమిడమ్ అవధారణ సహకృతోపాయ శబ్దత్తాలే వ్యఞ్జిత మిత్యత్రైవ కథనాత్పూర్వమత్రైవ "భరత ముని ప్రణీత లక్షణ వాక్యత్తిల్ పడియే విశ్వాసపూర్వకం ప్రార్థనమెన్ను నిష్కర్షిత్తమ. ఇవ్వాక్యత్తాను" మిత్యుపక్రమ్య, ప్రార్థనైయుమ్ అఙ్గమాక్కైయాలే "రక్ష్యాపేక్షాం ప్రతీక్షతే" ఎన్గిఱపడియే ఈశ్వరనపేక్షామాత్రసాపేక్షన్ ఎన్ఱు ఇవ్వఙ్గత్తిల్ ప్రాధాన్యత్తై వివక్షిత్తు చ్చొన్నపడి యెన్ఱు గోప్తృత్వవరణపర ప్రమాణోదాహరణ పూర్వకమభిధానాచ్చ ఏకశబ్దోపాయ శబ్దయో ర్భరన్యాస వ్యఞ్జనేన చారితార్థ్యే కేవల ప్రార్థనాయాం ప్రపత్త్యభేదోక్తేః గోప్తృత్వవరణే అభేదోక్తి పర్యవసానేన రక్షకత్వప్రార్థనా ప్రపత్తిశ్శరణాగతి రితి గోప్తృత్వ వరణ పరతయా కాచిద్యోజనా. ద్వయాధికారోక్త ఉపాయత్వప్రార్థనా పరా కాచిద్యోజనా. తత్రాద్యయోజనాయా మఙ్గప్రాధాన్య వివక్షయాఽభేద నిర్దేశః. ద్వితీయ యోజనాయా మాకిఞ్చన్యోక్త్యా కారికోక్త సూక్ష్మ సౌహార్ద కృతోఽభేద నిర్దేశః. స్వప్రవృత్తినివృత్తిః ప్రపత్తిరిత్యే తముత్తరకాలీన స్వయత్న నివృత్తిపరంచేద్భరన్యాస కార్యత్వకృతోఽభేదనిర్దేశః భరన్యాసవ్యఞ్జకః. పూర్వ

ఇప్పడి అజ్ఞపణ్ణ్చుక సంపన్నమాన ఆత్మ రక్షా భరన్యాసమే ప్రపత్తి శాస్త్రమెల్లాత్తిలుమ్ ప్రధాన విధేయమెన్ఱు శ్రీవిష్ణుచిత్త వాదిహంసాంబువాహ వరదాచార్యాదికళ్ సఙ్గ్రహిత్తార్కళ్. ఇవ్విడత్తిలే శిలర్ శాస్త్రార్థ తత్త్వమ్ తెళిన్ద పోతే శేషత్వాను సన్ధానమ్ పణ్ణినాన్ఱో? "స్వోజ్జీవనేచ్ఛా యది తే స్వ

కాలీన ఆకిఞ్చన్యపరంచేత్సౌహార్దకృతోఽభేద నిర్దేశః. ప్రపత్తిర్విశ్వాస ఇత్యభేదేన నిర్దేశస్తు ప్రాధాన్యకృత ఇత్యాకార ఏవ స్పష్టమ్. (సం॥) న్యస్తభరోఽపి యది నిర్భరతా నస్యాత్తదా పవన తనయ బ్రహ్మాస్త్ర న్యాయాద్భరన్యాసోఽపిన స్వకార్యాయ స్యాత్. యదిశేషిణి భరమవిన్యస్యైవ నిర్భరోఽహం మితి భావయేత్తదా తేనాపి భరాస్వీకరణాచ్ఛేషిణోఽప్యుపేక్షా విషయ ఏవ స్యాత్. ఉపాయత్వ ప్రార్థనా నచేద్భరస్వీకరణ ప్రార్థనావిగహాద్రక్షాపేక్షా ప్రతీక్షకో భరన్యాస మాత్రేణ భరం నస్వీకుర్యాత్. ఏవం ప్రత్యేకం త్రయాణామప్యావశ్యకత్వే తత్రోపాయత్వ ప్రార్థనా యది భరన్యాస విధురాస్యాత్తదా నిరర్థక శబ్ద రూపాసేతి యత్కిఞ్చిదిత్యుక్త్యపర తస్యైవ ప్రత్యవాయః ఫలాలాభశ్చ స్యాత్. ఏవ మేకైక వైధుర్యే ద్వయోర్ద్వయోరప్యకిఞ్చిత్కరతా ద్వయోర్ద్వయోరపి వైధుర్యే ఏకైకస్యాపీతి త్రిష్వేకతర వైధుర్యేఽపి భగవాన్ ఫలాయ నోపాయాన్తర స్థానే నివిశత ఇతి త్రయాణామపి స్వరూపఫల నిక్షేపయోరివ అఙ్గినోఽప్యన్వితత్వేన సౌహార్ద మభిప్రేత్య సూక్ష్మం యః పశ్యతి సపశ్యతీత్యనుగృహీతమ్.

అ॥ (సం) పూర్వం ప్రమాణేషు భూయసాం న్యాయ ఉక్తః. సంప్రదాయేఽపి భూయసాం న్యాయోఽస్మత్పక్షేఽస్తీత్యాహ — (ఇప్పడీ) తి. (ప్రి) సఙ్గ్రహిత్తార్కళ్ – ప్రపన్నపారిజాతాది ప్రబన్ధేష్విత్యర్థః.

అ॥ (ప్ర) ఏవం భరన్యాస స్వరూపవిషయ వ్యామోహం నివర్త్య తస్య కర్తవ్యత్వ విషయవ్యామోహం నివర్తయితుం (సం॥ శేషత్వజ్ఞానం వ్యతిరేకేణ భరసమర్పణస్య విధేయత్వ మనభ్యుపగచ్ఛతాం మతం దూషయితు మనువదతి) అస్యానపేక్షితత్వం వదతాం పక్షం సోపపత్తిక మనువదతి (ఇవ్విడత్తిలే) ఇత్యాదినా. (సం॥) ఇవ్విడత్తిలే - అఙ్గినిర్ధారణ ప్రస్తావ ఇత్యర్థః. (స్వో) శేషత్వమ్ తెళిన్దాలుమ్ "స్వోజ్జీవనే" త్యాదినా దాసత్వస్వామిత్వానుసన్ధానాతిరిక్త విధేయమిల్లైయో? ఎన్నవర్ (స్వోజ్జీవనే) తి. (సం॥ ఉజ్జీవనమ్- సంసారాన్మోచనమ్,

సత్తాయాం స్పృహా యది । ఆత్మదాస్యం హరేస్స్వామ్యం స్వభావంచ సదాస్మర ॥" ఎన్ఱతువుమ్ పరమపురుషార్థ తదుపాయఙ్గళై వేణ్డియిరున్దాయాకిల్ నీ దాసనాయ్ ఈశ్వరన్ స్వామియా యిరుక్కుమతు స్వభావసిద్ధ మెన్ఱు తత్త్వత్తిల్ తెళివోడే వర్తి యెన్ఱపడి యన్ఱో? ఆకైయాల్ ఇప్పోతు ఆత్మసమర్పణ మెన్నొరు విధేయ ముణ్డో? వెన్ఱు శొల్లువర్ కళ్. ఇతువుమ్ వాక్యజన్య జ్ఞానమాత్రత్తాలే మోక్షమెన్కైప్పోలే అనాదరణీయమ్. జిత కౌస్తుభ చౌర్యస్య

సత్తా—మోక్షోపాయ జ్ఞానవత్తా, తస్యాం స్పృహా — జ్ఞానవాన్ భూయాస మితి రూపా. స్వస్వభావభూతం దాస్యం పరస్వభావ భూతం స్వామ్యంచ యావచ్ఛరీరపాతం స్మరేత్యర్థః. (వి॥ పణ్ణినానన్ఱో?— కృతవాన్న కిమ్? వేణ్డియిరున్దాయాకిల్ — అపేక్ష్యైవ తిష్ఠసిచేత్, తత్త్వత్తిల్ తెళివోడేవర్తి — తత్త్వజ్ఞానేనవర్తస్వ. ఎన్ఱపడియన్ఱో? — ఏతావన్మాత్రం నకిమ్? కర్తవ్యోపాయానుష్ఠానపరం నభవతి ఖల్విత్యర్థః.) ఇత్తై నిరాకరిక్కిఱార్ (ఇదవు) మితి. (దీ॥ అవిధేయజ్ఞానవాదత్తిల్ ఉపాసన విధి వైయర్థ్యమ్పోలిఙ్గు ప్రపత్తి విధి వైయర్థ్యమ్ వరు మెన్కై.)

అ॥ (సం॥) అనాదరణీయతా బీజం సఙ్గృహ్ణాతి (జితే) తి. నిరతిశయ భోగ్యత్వేన బ్రహ్మానుభవితృత్వ ప్రత్యక్త్వాభ్యాం కౌస్తుభాదప్యుత్కృష్ట మాత్మానం "అహం మమే" తి యో అపహరతి సకౌస్తుభ చోరాదప్యధిక ఇతి జితకౌస్తుభచౌర్యః. (వి) కౌస్తుభాదపి జీవస్య కైఙ్కర్యకారిత్వేనానన్దావహత్వాత్తదపహారః కౌస్తుభాపహారాదధిక ఇతి భావః. (స్వా)జితమ్ — కర్తరిక్తః. జితం కౌస్తుభచౌర్యంయస్య, స్వాత్మచౌర్యమేవ స్వాత్మాధిష్ఠాతృ శ్రీకౌస్తుభచౌర్యతయా నిగీర్య కౌస్తుభ చౌర్యమ్ పణ్ణి అనుతాపమిల్లామల్ జితమస్మాభిరెన్ఱు హృష్టమనస్కతా జనకత్వమేవ జితత్వమెన్ఱపడి. యద్వా — జితం కౌస్తుభచౌర్యం యస్య — కౌస్తుభచౌర్యాదధికస్య సర్వపాపశ్రేష్ఠస్యాత్మాపహారస్యేత్యన్వయః. అస్మిన్ పక్షే పుంస ఇతి పదమధ్యాహార్యమ్. (కా—ద॥) జితం కౌస్తుభచౌర్యం యేన, తతోపి కౌస్తుభచౌర్యా దప్యతిశయిత మాత్మస్వరూప చౌర్య మచేతనా

సమ్రాజ స్సర్వపాప్మనామ్ । శిష్టం హ్యాత్మాపహారస్య
నిష్కృతి స్స్వభరార్పణమ్ ॥ పర శేషత్వ ధీమాత్ర మధికార
విశేషకమ్ । పశ్చాదాత్మాపహారస్య నిరోధాయచ కల్పతే ॥

దస్వప్రకాశా త్కౌస్తుభాదస్యాతిశయితోహి జీవోఽస్త్రభూషణాధ్యాయ రీత్యా భగవతో హృదయంగమ మాభరణం భవతి ; తథా రూపేణ జీవే 'అహంమమే' ఇతి ప్రతిసన్ధానరూప మాత్మాపహార చౌర్యం కౌస్తుభచౌర్య మప్యతిశేత ఇతి భావః. (సం) తస్య, సర్వపాప్మనామ్ – మహాపాతకినామపి, సమ్రాజః – అధిపతేః. (వి॥ "కిం తేన నకృతం పాపం చోరేణాత్మాపహారిణా" ఇతి సర్వపాపాధిక త్వాత్;) యోఽయమాత్మాపహార స్తస్య, ఆత్మాపహారోఽత్ర స్వపరాత్మ తత్వాన్యథాజ్ఞాన విపరీతజ్ఞానరూపః. తస్యనిష్కృతి రితి — ప్రాయశ్చిత్త మితి, స్వభరార్పణం హి శిష్టం – విహితం, స్వాత్మనో రక్షాభరస్య ఫలస్యచార్పణం హి "మామేకం శరణంవ్రజే" త్యాదినా శిష్టమిత్యర్థః. ఏతేన శేషత్వజ్ఞానమాత్రస్య నిష్కృతిత్వే వ్రజేతి విధానానుపపత్తి రేవ తన్మతానాదరణీయత్వే బీజ మితి భావః.

అ॥ (వి॥) తర్హి శేషత్వజ్ఞానస్య శాస్త్రమూలకస్య కిం ప్రయోజన? మిత్యత ఆహ (పరశేషత్వే) తి. (దీ॥) – (పరే)తి — భగవచ్ఛేషత్వజ్ఞానం ప్రపత్తికర్తుః పూర్వం తదధికారకోటి నివిష్టమాయ్ పశ్చాదాత్మాపహారాది దోషమ్ వారామైక్కు మురుప్పామ్. (వి॥) అధికారవిశేషణ మితి—శేషత్వజ్ఞానాభావే ఉపాయప్రవృత్త్యసంభావా దితి భావః. (ప్ర॥) శేషత్వజ్ఞాన ముపయుక్త మిత్యర్థః. (సం॥) – (పరే) తి. మాత్రపదేన భరన్యాసాది వినాకృతత్వం వివక్షితమ్. భక్తి భరన్యాసేచ అధికారిణాం నిత్యకైఙ్కర్య కామనా స్వర్గాదికామనావ ద్యాగాద్యధికారిణ స్సకాశాద్విశేషయతీత్యధికార విశేషక మిత్యుక్తమ్. పశ్చాద్భరన్యాసానంతరం, నిరోధాయ – అనుత్పాదాయ, కల్పతే – సమర్థం భవతి. తథాచ శేషత్వజ్ఞానస్యోపాయా త్ప్రాగధికారసంపాదనం పశ్చాదాత్మాపహారాద్యపరాధస్య నిరోధనం చేతి ద్వయం ప్రయోజన మితి న తత్పరశాస్త్రవ్యాకోప ఇతి భావః.

(ప్ర॥) "అనేనైవతు మన్త్రేణే" త్యాదినా ఆత్మసమర్పణస్యైవ సమస్త ప్రతిబన్ధక నివర్తకత్వోక్తేః కథం భరసమర్పణస్య? ఇత్యత్ర "ఆత్మాత్మీయే" త్యాది ప్రమాణాంతరానుగుణ్యా త్సమస్త ప్రతిబన్ధక నివర్తకతయోక్తాత్మనిక్షేపో

శేషత్వాది విశిష్టమాన ఆత్మ తత్వత్తై శాస్త్రత్తాలే తెళిన్ద వనుక్కు అధికార విశేషత్తోడుమ్, పరికర విశేషత్తోడుమ్, ఫల సఙ్కల్ప విశేషత్తోడుమ్, కూడిన శేషత్వ ప్రతిసన్ధాన గర్భమాన స్వరక్షాభరన్యాస మితే అనాద్యపరాధ మూల నిగ్రహ నివృత్తిక్కు ఉపాయమాక విధిక్కప్పడుకిఱ ఆత్మ సమర్పణమ్. తత్త్వజ్ఞానత్తాలే మోక్ష మెన్గిఱ వితువుమ్ ఒరు ఉపాయానుష్ఠానత్తై మున్నిట్టెన్నుమిడమ్ "భజస్వ॥ మా మేకం శరణం వ్రజ" ఇత్యాది విధి బల ప్రాప్తమ్.

భరసమర్పణమేవేత్యాహ. (వి॥) నన్వాత్మాపహారస్య ప్రాయశ్చిత్త మాత్మ సమర్పణమ్. తచ్చ శేషత్వాది జ్ఞానమేవేతి. తథాఽపి కథం విధేయత్వం జ్ఞానస్య పురుషకృత్యసాధ్యత్వా? దిత్యత ఆహ (శేషత్వా) దీతి. (సం॥) ఆది శబ్దేన పర తంత్రత్వ స్వయం ప్రకాశత్వ నిత్యత్వాది ముముక్షు వేద్యాకార వర్గ సఙ్గ్రహః. శాస్త్రత్తాలే తెళిన్దవనుక్కు ఇత్యనేనావిధేయత్వం శేషత్వ జ్ఞానంచ సూచితమ్.

అ॥ ప్రపత్తేరపి తద్వవిధేయత్వ శఙ్కావారణాయాహ (అధికారే) త్యాదినా, (వి॥) అధికారవిశేషత్తోడుమ్ — ఆకిఞ్చన్యేన సహేత్యర్థః. (స్వా॥) (పరికరే) తి. ఆనుకూల్య సఙ్కల్పాది పరికరత్తోడు మెన్ఱపడి. (ఫల సఙ్కల్ప విశేషే)తి. మోక్షరూప పరమపురుషార్థ సఙ్కల్పత్తోడు మెన్ఱపడి. (సం॥ స్వా భీష్టకాలే మోక్షోమే భూయాదిత్యాదిః)-(శేషత్వే)తి. "తేన సంరక్ష్యమాణస్య ఫలేస్వామ్యవియుక్తతా। కేశవార్పణపర్యంతా హ్యాత్మనిక్షేప ఉచ్యతే॥" ఇత్యాది ప్రమాణ బలత్తాలే ఎన్ఱపడి. (సం॥ ఆత్మసమర్పణస్య శేషత్వ ప్రతిసన్ధానరూప త్వా చ్ఛేషత్వ ప్రతిసన్ధాన గర్భమానేత్యుక్తిః. (భరన్యాసమితే) ఇతి. అన్యథైక శబ్దానువిద్ధ శరణ శబ్దోపశ్లిష్ట క్రియావిధాన నైరర్థక్య మితి భావః.

అ॥ (దీ॥) తత్త్వజ్ఞానా న్మోక్షః మెన్గైయాలే శాస్త్రజన్య శేషత్వ స్వరూప జ్ఞాన మాత్రేణ మోక్షమాక వేణ్డావో? ఎన్నవ +ర్ (తత్త్వజ్ఞానత్తాలే) ఇత్యాది. ఇను శాస్త్రజన్య తత్త్వజ్ఞానమాకిల్ ఉపాయవిశేషానుష్ఠాన ద్వారా మోక్షకారణ మెన్ఱపడియామ్. అల్లవాకిల్ భక్తిప్రపత్తి శాస్త్రవైయర్థ్యం వరు

జ్ఞానాన్మోక్షోపదేశే (శ్లో) హి తత్పూర్వోపాసనాదినా ।
ఉపాసనాది రూపాద్వా జ్ఞానాన్మోక్షో వివక్షితః ॥

శాస్త్రజన్యమాన శేషత్వజ్ఞానమాత్రం నివృత్తి ధర్మఙ్గళాన న్యాసోపాసనాదికళ్ శెల్లాత్తుక్కుమ్ పొతువాయిరుక్కుమ్. శేషవృత్తిరూపమాన కైఙ్కర్యమే ముముక్షువుక్కు పురుషార్థ కాష్ఠై యాకైయాలే శేషత్వ మతియాతే మోక్షో

మెన్ఱు కరుత్తు. "జ్ఞానాన్మోక్షః" ఎన్గిఱ వచనత్తుక్కు తాత్పర్యత్తై కారిక్కైయాల్ సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (జ్ఞానాన్మోక్షే) తి. తత్పూర్వోపాసనాదినా - జ్ఞానపూర్వకోపాసనాదియాల్ మోక్షమెన్ఱదల్, ఉపాసనాది రూపాద్వా జ్ఞానాత్ - జ్ఞానశబ్దత్తాలుపాసనాది రూప జ్ఞానవిశేషం వివక్షిత మాదలామ్, కిఞ్చ, శేషత్వ జ్ఞానమాత్రం నివృత్తిధర్మఙ్గళెల్లాత్తుక్కుమ్ పొతువాకైయాల్ సాక్షాన్మోక్షోపాయ మాకమాట్టాదెన్ఱు భావమ్.

అ॥ (స్యా) ఆనాలుమ్ "స్వోజ్జీవనేచ్ఛా యదితే" ఎన్గిఱ వచనత్తాలే శేషత్వ జ్ఞానమే మోక్ష హేతువెన్ఱు తోన్ఱుకైయాలే అదు ఉపాసనాదికళిలే శేషత్వజ్ఞానమనుపయుక్తమాకైయాలే తద్వారా మోక్షహేతుత్వపరమెన్ఱు శొల్ల వొణ్ణామైయాలే సాక్షాన్మోక్షహేతు శేషత్వజ్ఞానమెన్ఱు అఙ్గీకరిక్కవేణ్డావో? ఎన్న, అన్దవచనం శాస్త్రజన్యజ్ఞానపరమో ? విధేయజ్ఞానపరమో ? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (శాస్త్రే) తి. (నివృత్తే) తి. సాత్త్వికత్యాగయుక్త ధర్మమే నివృత్తిధర్మమాకైయాలే శేషత్వజ్ఞానమూల సాత్త్వికత్యాగం శేషత్వజ్ఞాన సాపేక్షమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఫలాభిసన్ధిరహిత ధర్మత్వం నివృత్తిధర్మమాకిల్ శేషత్వజ్ఞానముపాసనాదావుపయుక్తమాక కూడుమో? ఎన్నవర్ (శేషవృత్తే) తి. కైఙ్కర్యవృత్తి రూప పురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం సఙ్కల్పిత్తు తముపాయానుష్ఠానం ఘటియాదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి శేషత్వజ్ఞానముపాసనాది ద్వారా మోక్షహేతురిత్యేతత్పరం స్వోజ్జీవనేత్యాది వచనమెన్ఱిల్ శేషత్వజ్ఞానమన్ఱిక్కే "స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య" ఎన్గిఱపడియే మోక్షమెన్ఱు శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? శేషత్వజ్ఞాన మఙ్గ పరం

పాయమ్ అనుష్ఠిక్కై ఘటియాతితే. శేషత్వజ్ఞానమన్తిక్కే మోక్షార్థమాక విధిత్త ధర్మజ్ఞళై అనుష్ఠిత్తానాకిలుమ్ ఇద్ధర్మజ్ఞళ్ తానే శేషత్వ జ్ఞానత్తైయుమ్ ఉణ్డాక్కి పూర్ణానుష్ఠాన ముఖత్తాలేయితే మోక్షహేతువావతు. ఆకైయాల్ ఇఙ్గు విధేయమాన సమర్పణమ్ శేషత్వజ్ఞానమాత్రమన్తు. మత్తే తెన్నిల్? శేషత్వ జ్ఞానాది యుక్తమాన స్వరక్షాభరన్యాసమ్. వాక్యమాత్రేణ సిద్ధత్వా త్సిద్ధోపాయ ఇహోచ్యతే। ప్రపత్తి

పరయాపి ఉపకారక మన్తే? ఎన్నవ+ర్ (శేషత్వజ్ఞాన మన్తిక్కే) ఇతి. ఇని "ఆత్మానం మయి నిక్షిపే" దిత్యాది విధ్యంతరానుసారత్తాలే శాస్త్రజన్య శేషత్వజ్ఞాన విలక్షణ సమర్పణరూప శేషత్వజ్ఞానమాత్రపర మెన్గిఱ ద్వితీయపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్-శాస్త్రాంతరానుసారత్తాలే యెన్తపడి. యద్వా—నివృత్తిధర్మజ్ఞళాన ఎన్తను మోక్షోపాయజ్ఞళాన ఎన్తపడి. అత్తైయుముపపాదిక్కిఱార్ (శేషవృత్తిరూపమానే) తి. శేషత్వజ్ఞానమన్తిక్కే మోక్షార్థమాక విహితధర్మజ్ఞళై యనుష్ఠిత్తాల్ పరంపరయాపి శేషత్వజ్ఞానముపకారక మన్తే? ఎన్నవ+ర్ (శేషత్వజ్ఞానమన్తిక్కే) ఇతి. మతాన్తరత్తై నిరసిక్కిఱార్ (వాక్యమాత్రేణే)తి. శాస్త్రేషు ప్రపత్తిరితి శ్రూయమాణః జ్ఞానవిశేషః వాక్యమాత్రేణ సిద్ధత్వాత్కేవల వాక్యజన్య జ్ఞానరూపత్వాత్. ఇహ - ప్రపత్తిశాస్త్రే, సిద్ధోపాయః - నతు కృతిసాధ్యోపాయ ఇత్యుచ్యత ఇతివాదః, (సం॥) ప్రపత్తిస్సిద్ధోపాయ ఉచ్యతే. "న్యాస ఇతిబ్రహ్మ" ఇతిన్యాసబ్రహ్మ శబ్ద సామానాధికరణ్యా త్తథోక్తిశ్చ వాక్యమాత్రేణ సిద్ధత్వస్య ద్వయోరప్యవిశేషాత్, జ్ఞానవిషయక కృతిమన్తరా వాక్య శ్రవణమాత్రేణైవోత్పన్నత్వమ్. ప్రకృతే బ్రహ్మణి తు సిద్ధత్వమ్ జ్ఞానవిషయక కృతిమన్తరా వాక్యశ్రవణమాత్రేణ జ్ఞాతత్వమ్. సిద్ధోపాయత్వంచ బ్రహ్మణః కృత్యసాధ్యత్వే సత్యుపాయత్వమ్. ఏవం సిద్ధోపాయతోక్తి యోగ్యప్రపత్తిశ్శేషత్వ జ్ఞానమేవేతి పర్యవసన్న ఇతివాదోపి, అత్ర-శరణంవ్రజేతి విధివాక్యే, (స్వా॥) విధినా - స్వరసతః ప్రతీయమాన విధి ప్రత్యయేన, విహన్యతే-బాధ్యతే, కృతిసాధ్యత్వంహి విధ్యర్థః. శేషత్వజ్ఞానంతు న కృతిసాధ్య మితి, న తద్విషయో విధిః. కింతు భరన్యాస ఏవ కృతిసాధ్యత్వాదిహ

రితివాదోపి విధినాఽత్ర విహన్యతే॥ "శరణంవ్రజ" ఎన్గిఱవిను "ఇను మర్థం జానీహి" ఎన్గిఱ మాత్రమాయ్ ఒరు కర్తవ్యోపాయ విధిపర మన్నిక్కే యొళ్ళిన్దాలో వెన్నిల్ ? ఇను శబ్ద స్వారస్యవిరుద్ధమ్. "ప్రపత్తిం తాం ప్రయుఞ్జీత" ఇత్యాది కళాన సపరికర స్ఫుటతర ప్రపత్తివిధికళోడుమ్ విరోధిక్కుమ్.

విధేయః. నను ప్రపత్తిరత్ర... (స్వా॥) "వ్రజ" ఎన్గిఱ విను విధిపర మన్నిక్కే శరణం జానీహీత్యేతదర్థపరమానాల్ వాక్యస్య మాత్రమ్ ... మాక లామే ? ఎన్నవ+ర్ ("శరణం వ్రజ" ఎన్గిఱవిను) ఇతి. యద్వా—కార్యకార్యు వివ రిక్కిఱార్ ("శరణంవ్రజ" ఎన్గిఱవిను) ఇతి. (దీ॥) ఇనుమర్థం జానీహీత్యత్ర న జ్ఞానస్య కృతిసాధ్యత్వముచ్యతే. కింతు జ్ఞానోత్పత్త్యనుకూల ... నివృత్తిర్బోధ్యతే. తద్వదత్ర వ్రజ ధాతోర్గత్యర్థస్య జ్ఞానార్థకత్వే తత్కృతి సాధ్యోపాయ విధి పరత్వ మన్తరేణోపాయత్వా ధ్యవసాయ రూప జ్ఞానోత్పత్త్యనుకూల సామగ్రీ సంపాదనం కుర్వితి బోధ్యత ఇతి శఙ్కార్థః. ... విధిపర మన్నిక్కే=మోక్షార్థం కర్తవ్యోపాయ విధిపరం యథా నభవేత్తథా, ఒళ్ళిన్దాలో-విధిపరత్వం త్యజ్యతే చేదిత్యర్థః. (దీ॥) ఇను శబ్దస్వారస్య... లోట్ప్రత్యయస్య విధా స్వారస్యత్వాల్ తద్విరుద్ధమేవేతి. (వి॥ లిఙాది ప్రత్యయస్య ప్రకృత్యర్థగత కృతి సాధ్యత్వాభిధాయిత్వా త్తత్పరిత్యాగే స్వారస్యహాని రిత్యర్థః. (స్వా॥) అతి విరుధ్యతే- విధినా విరుధ్యతే ఎన్ఱు అనుషఙ్గేణాన్వయః. అతి-వ్రజేత్యత్ర, శబ్ద స్వారస్య విరుద్ధమిత్యయమర్థః. అత్రేత్యస్యార్థ ఇతి సూచ్యతే విధినా విరుధ్యత ఇత్యేతదర్థః "ప్రపత్తింతాం" మిత్యాదినా సూచ్యతే ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (సం॥) నను శరణమితి జానీహీత్యపి శరణంవ్రజేత్యస్య స్వారస్యార్థ ఏవే త్యత్రాహ (ప్రపత్తి) మితి. (దీ॥) "ప్రయుఞ్జీత" ఎన్ఱుమారుక్కు అర్థాన్తరం కూడాదెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥)-(విధికళోడు) మితి. ఏవంచ సర్వశాఖా ప్రత్యయన్యాయే నైవం విధాయక వాక్యానాం భూయసా మైకార్థ్యే తేషుచ ప్రపత్తిం ప్రయుఞ్జీతేతి ప్రపత్తిరూపజ్ఞానస్య కర్తవ్యత్వేచ సిద్ధే శరణం వ్రజేత్యే తన్న తద న్యార్థకం స్యా ద్విరోధా దిత్యర్థః.

ఈశ్వరన్ మోక్షోపాయ మెన్ఱిఱ ఇవ్వళవే యిఙ్గు వక్తవ్య మాయ్ మోక్షాధికారిక్కు విధేయాన్తరమ్ అన్ఱిక్కే యొఴి న్దాల్ ఇవ్విడమ్ ప్రస్తుతమాన భక్తియోగత్తుక్కు అపేక్షిత మాన తత్త్వోపదేశ మాత్రమామ్. ఇఙ్గు తత్త్వజ్ఞాన ముడై యవనుక్కు స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపార నివృత్తియే ప్రపత్తి యాయ్ సర్వ ధర్మ స్వరూప త్యాగ మాత్రం సాధ్యోపాయ మాక విధిక్కప్పడుకిఱ తెన్బార్క్కు నివృత్తిరూపమే యాకి లుమ్ సాధ్యమాక విధిక్కప్పట్ట సర్వధర్మత్యాగమ్ తాన్ స్వర క్షణార్థ స్వవ్యాపార మాకైయాలే స్వవచన విరోధముమ్ సాఙ్గ ప్రపత్తి విధాయకమాన వాక్య విరోధముమ్ వరుమ్.

అ॥ ఏవం స్వరూపాంశే సంభావితాన్ వ్యామోహాన్ అనూద్య ప్రతివదతి (ఈశ్వర) నిత్యాదినా. (ప్ర) ప్రస్తుత భక్తియోగప్రసఙ్గే భగవాన్ సిద్ధోపాయ భూత ఇతి జ్ఞాపన పర్యవసితం స్యా దిత్యర్థః. ఏవంచ భక్త్యశక్తేన సిద్ధోపాయస్య స్వీకార్యత్వ మపి న సిద్ధ్యే దితి భావః. (వి॥) అన్ఱిక్కే - యథానస్యాత్తథా, ఒఴిన్దాల్ - త్యాగే, (సం॥) తత్త్వోపదేశమాత్రమామితి. తతశ్చ మోక్షోపాయ పరతయా త్వద్వ్యాఖ్యాన విరోధ ఇత్యర్థః. (స్వా॥) విధ్యభావాత్ప్రపత్తిరూపోపాయోచ్ఛేదంప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱు కరుత్తు.

(వి) ఏవ ముపాయత్వాధ్యవసాయమాత్రం ప్రపత్తిరితి పక్షం ప్రతిక్షిప్య స్వయత్న నివృత్తిరేవ ప్రపత్తిరితి పక్షం ప్రతిక్షిపతి (ఇఙ్గు తత్త్వజ్ఞాన) మితి. (దీ) నివృత్తిరూపమే ఎన్ఱు తుడఙ్గి పరిహారమ్. ఇఙ్గు విధీయమానత్తుక్కు సాధ్యత్వ నియమా దసాధ్యత్తుక్కు విధి కూడామైయాల్ విధి స్వవ్యాపార నివృత్తియెన్న స్వవచనవిరోధమ్ ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱు కరుత్తు. (స్వా)-(స్వవచనే)-తి. కృత్యసాధ్య మాకిల్ విధానానర్హతయా విధిక్కప్పడుకిఱదితి స్వవచనవిరోధః. కృతిసాధ్య మాకిల్ అదువే స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారమాకైయాలే "స్వరక్షణార్థస్వవ్యాపార నివృత్తియే ప్రపత్తియా" యితి స్వవచనవిరోధమెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర) స్వవచనవిరోధ మితి. కిం కృత్స్నస్వయత్న నివృత్తిః ప్రపత్తిరిత్యుచ్యతే? ఉతోపాయాన్తరవిషయ స్వయత్న నివృత్తిరితి వికల్ప్య ప్రథమే నివృత్తివిషయ స్వయ

ప్రపత్తిక్కు సాధనత్వమాత్తల్ సిద్ధసాధన సహకారిత్వమాత్తల్
కొళ్ళిల్ సిద్ధోపాయమాన ఈశ్వరనుడైయ ఏకత్వం, సిద్ధత్వం,
పరమచేతనత్వం, పరమకారుణికత్వం, సర్వశక్తిత్వం, నిరపే
క్షత్వం ముతలాన స్వభావ విశేషఙ్గళుక్కు విరుద్ధమామెన్నుమ్

త్వస్యావగ్జనియతయా స్వవ్యాఘాతః. ద్వితీయే వ్యపాయాన్తరానుష్ఠానాశక్తి
సిద్ధా వా? బుద్ధిపూర్వికా వా? ఇతి వికల్ప్య ఆద్యే అనాదిముక్తిప్రసఙ్గః, అన్త్యే
తస్యాధికారాన్యాస సాధ్యత్వేనాప్రసక్తత్వమితి జ్ఞేయమితి భావః. (వి) సాధ్యో
పాయమాత్రేతి. అత్ర పక్షే విధి విరోధో నాస్తీతి భావః. ధర్మత్యాగస్తావత్ -
ధర్మత్యాగస్యాపి, స్వరక్షణార్థస్వవ్యాపార నివృత్తేరపి స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపార
త్వాద్విధేయత్వం నసమ్భవతీతి, అహం మౌనీతి వదతో వాక్యవద్వ్యాఘాత
గ్రస్తమితిభావః. స్వరక్షణార్థ భావరూప వ్యాపార నివృత్తిరేవ విధీయత
ఇతి నవ్యాఘాత ఇత్యస్వరసాదాహ (సాఙ్గే)తి. బహుప్రమాణసిద్ధత్వాత్ కులీనస్యా
దితిభావః. (సం) అత్రనివృత్తేర్విధీయమానత్వానుక్తిః స్తుత్యజ్ఞానఫలకత్వస్య తద్వి
రోధిత్వనిబన్ధనా. ఏవంచ సర్వధర్మస్వరూపత్యాగ విశిష్ట స్వరక్షణార్థ స్వవ్యా
పారనివృత్తిరూపే విశిష్టే విధిపర్యవసానం సవిశేషణేహి న్యాయా ద్విశేషణాంశ
ఇతి సఏవ సాధ్యోపాయ ఇతి భావః. సాఙ్గేతి - నహి ధర్మస్వరూపత్యాగస్య
ఉపకారకమఙ్గభూతం ధర్మాన్తరమస్తీత్యాశయః.

అ॥ (స్వా) సాఙ్గప్రపత్తివిధి ఎన్గిఱ పక్షత్తిల్ ప్రపదనం సిద్ధోపాయవ
త్సాక్షాత్సాధనమో? సహకారిసాధనమో? ఆద్యపక్షత్తిల్ "మామేకంశరణ"
మెన్ఱు ఈశ్వరనేకనే ఉపాయమెన్గిఱను విరోధిక్కుమ్. ప్రపదనం సాక్షా
త్సాధనమాకిల్ తత్కర్తురపి స్వతన్త్రతుల్యతయా నిస్సమాభ్యధిక చేతనత్వరూప
పరమచేతనత్వముమ్ విరోధిక్కుమ్. ద్వితీయపక్షత్తిల్ ఈశ్వరనుక్కు సాధ్యో
పాయం కించిదతిశయావహతయా సహకారి ఎన్ఱు కొళ్ళవేణ్డుకైయాలే అవ్వతి
శయ విశిష్టత్వేన సాధ్యతయా సిద్ధత్వం విరోధిక్కుమ్. అన్యాధీనాతిశయ
భాక్త్వేన పరిపూర్ణత్వవిరోధః. అన్యసహకారి సాపేక్షత్వేన సర్వశక్తిత్వ నిర
పేక్షత్వపరమకారుణికత్వ విరోధః. ఆకైయాల్ ప్రపదన ముపాయతయా
విధేయమాకక్కూడుమో? ఎన్ఱు శఙ్కిత్తు త్తిరమరు+ర్ (ప్రపత్తి) క్కతి -
శ్రుతీతి - "యమేవైష వృణుతే తేనలభ్యః ॥ ఓమిత్యాత్మానం యుఞ్జీత" ఇత్యాది

ప్రసఙ్గఙ్గళ్ శ్రుతి స్మృతి విరోధ వ్యాప్తిశూన్యత్వాది దోషఙ్గ

సాధ్యోపాయ సాపేక్షత్వాది శ్రుతివిరోధః. "భక్త్యా పరమయావాపి ప్రప త్త్యావా మహామతే। ప్రాప్యోఽహ" మిత్యాది స్మృతి విరోధశ్చ ఎన్లపడి. వ్యాప్తీతి - యత్రసహకారి సాపేక్షత్వమ్ తత్రైకత్వాభావ స్సిద్ధత్వాభావ ఇతి వ్యాప్త్యాద్యభావత్తాలే ఎన్లపడి. (దీ) శ్రుతిస్మృత్యాదికళ్ ప్రపత్తివశీకృతను క్కు ఏకత్వసిద్ధత్వాదియై చ్చొల్లుకైయాల్ అవిరోధమ్. ఒన్రుక్కు ఉపాయత్వముమ్ సహకారిత్వము ముణ్డాకిల్ మత్తొన్రుక్కు ఏకత్వాది యిల్లెయా మెన్రు వ్యాప్తియు మిల్లె. సాధనాదిమానుక్కు లోకత్తిలే ఏకత్వాదికళ్ కాణ్గైయాల్. (వి) సాధనత్వమాదల్ - సాధనత్వస్యవా, సిద్ధసాధనసహకారిత్వమాదల్ - సిద్ధో పాయ సహకారిత్వస్యవా, కొళ్లిల్ - స్వీకారే, సాక్షాత్సాదనత్వాంగీకారే ఉపాయైక్యవిరోధః, సాక్షాదుపాయభూతస్య భగవతః ప్రసాద వైశిష్ట్యేన సాధ్య త్వాంగీకారే సిద్ధత్వవిరోధః. గోప్తృత్వవరణస్య స్వాభిప్రాయ నివేదనా ర్థత్వా త్పరమచేతనత్వవిరోధః, ప్రసాదసాధనత్వాంగీకారే పరమకారుణికత్వ విరోధః. అశక్తస్య సహకారిత్వే సర్వశక్తిత్వ విరోధః, శక్తస్య సహకారిత్వే నిరపేక్షత్వ విరోధః, ముదల్ శబ్దేనాద్యర్థకేన పూర్ణత్వ విరోధ స్సఙ్గృహీతః. వ్యాప్తిశూన్యత్వాదీతి - వ్యాప్తేస్తర్కాఙ్గత్వాత్ ; ప్రపత్తిర్యది భగవత్సహకారి ణీస్యా త్తర్హి సిద్ధత్వ భంగ ఇత్యాది తర్కాః వ్యాప్తిస్థలాభావాదాభాసాః, లోకదృష్ట్యా విరోధాపాదనే "అరస మరూపం గన్ధవర్జితమ్ - సర్వగన్ధ స్సర్వ రసః - సగుణం నిర్గుణ" మిత్యాదావపి విరోధప్రసఙ్గాత్ ; తత్ర కేనచిత్ప్రకార భేదేన విరోధపరిహారే ఇహాపి స్వాధీన సహకారి సాపేక్షత్వేపి స్వాధీనసహ కార్యనపేక్షత్వం నిరపేక్షత్వమ్, స్వాధీన సర్వసహకారిత్వా త్సర్వ శక్తిత్వమ్, స్వసమ్పాదిత ప్రసాద సాధనవత్త్వా త్పరమకారుణికత్వమ్, స్వస్య తదభిప్రాయ వేదిత్వేఽపి ఫలే పురుషార్థత్వాపాదనాయ గోప్తృత్వ వరణస్య కార్యత్వాన్న పరమ చేతనత్వ విరోధశ్చేత్యేవం సర్వప్రమాణైకార్థ్యాయాఙ్గీకార్యత్వాన్న లోకదృష్ట్యాపాదన సమ్భవ ఇతి భావః. ఆది శబ్దేన యది స్వాధీన సహకారి సాపేక్షత్వం నస్యా త్తర్హి వైషమ్య నైర్ఘృణ్యా ప్రసఙ్గః, స్వాధీనశక్త్యనపేక్షణే సర్వశక్తిత్వ భఙ్గ ఇత్యాది ప్రతికూల తర్క పరాహతి ర్వివక్షితా. (ప్ర॥) ప్రతి తర్క పరాహత్యాది రాది శబ్దార్థః. వ్యాప్తిప్రదర్శన స్థలస్యాసిద్ధా వ్యాప్తి శూన్యత్వమిత్యర్థః.

ళాలే: తర్కాభాసఙ్గళ్. ఇవఱ్ఱాల్ సత్తర్కఙ్గళాల నినైక్కల్ ఉపాసనత్తుక్కుచ్చొన్న సాధనభావాదికళిలుమ్ ఇప్రసఙ్గఙ్గళ్ వరుమ్. ఉపాసనం తానుమ్ సాధనమన్ఱెన్నిల్ "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ విశత్తిల్ ఉపాసనత్తైయుమ్ ధర్మశబ్దార్థమాక వ్యాఖ్యానం పణ్ణుకైయాలే స్వవచనవిరోధముణ్డామ్. శెరుక్కడక్కైక్కాక వేణ్డాచ్చుమైకళై యెడుప్పిక్కైయాలే అన్యపరమాన ఉపదేశత్తాలే పిఱన్ద అర్జున బుద్ధియాలే ధర్మమెన్ఱు తోన్ఱినవఱ్ఱై "సర్వధర్మాన్" ఎన్ఱు అనువదిక్కిఱ తెన్నిల్

అ॥ (దీ॥) ఇని ఇవైయై సత్తర్క మెన్ఱఙ్గీకరిక్కిల్ అనిష్టమ్ కాట్టుకిఱార్ (ఇవత్తై) ఇత్యాది= (ప్ర॥) ఉపాసనస్య సాధనత్వే ప్యుక్తప్రసఙ్గస్యావిశేషాదిత్యర్థః. (సం॥) నినైక్కిల్-భ్రమిక్కిల్, వరుమ్-సమానయోగక్షేమేతి భావః.

అ॥ ప్ర॥) ఏవం తర్హ్యుపాసనస్యాపి సాధనత్వం పరిత్యజామ ఇత్యత్ర బాధకమాహ (ఉపాసనంతాను) మిత్యాదినా, ఉపాసనన్తాన్ - ఉపాసనమ్, ధర్మశబ్దార్థమాకేతి - అలౌకిక శ్రేయస్సాధనత్వం ధర్మత్వమ్, సాధనత్వేనస్వయమేవోక్తత్వాత్సాధనం నేత్యుక్తిస్స్వవచనవిరుద్ధేతి భావః. (స్వా॥ దీ॥) ధర్మశబ్దార్థమాకవితి -ధర్మశబ్దమ్ మోక్షసాధన ధర్మపరమెన్ఱు తాఙ్గళ్ శొల్లుకైయాల్ స్వవచనవిరోధమెన్ఱపడి.

(దీ॥ స్వా॥) వస్తుతః అనుపాయఙ్గళైయే ఉపాయత్వేనోపదేశిక్కైయాల్ ఇన్ద వన్యపరోక్త్యా భ్రమిత్తవర్జునబుద్ధియాలే ధర్మత్వేన గ్రహిక్కప్పట్టవైకళై సర్వధర్మానిత్యనువదిక్కిఱ దెన్ఱు శఙ్కిక్కిఱార్ (శెరుక్కడక్కైక్కాక) విత్యాది. శెరుక్కు - గర్వమ్, గర్వపరిహారార్థమెన్ఱబడి; ఇను అనుపాయఙ్గళాన కర్మయోగాదికళై ఉపాయత్వేన ఉపదేశత్తిల్ హేతువెన్ఱపడి. (సం॥) శెరుక్కు-మశ్శకమపి నిర్వహామీతి గర్వః. (వి) అడుక్కైక్కాక - పరిహారార్థమ్, వేణ్డాచ్చుమైకళై - అనపేక్షితసికతాది భారాణామ్, (స్వా॥ అసాధనఙ్గళై ఎన్ఱపడి.) ఎడుప్పిక్కైయాలే - ఉద్ధృత్య స్థాపనేన, తద్ధృష్టాన్తేనేతి భావః. (సం) అన్యపరమాన వితి-అశక్యభారారోపణ రూపేత్యర్థః. ఏవంచ వస్తుత

“ ఇజ్యాచార దమా హింసా దాన స్వాధ్యాయ కర్మణామ్ । అయంతు పరమోధర్మో యద్యోగేనాత్మదర్శనమ్ ॥ సర్వేషా మేవ ధర్మాణా ముత్తమో వైష్ణవో విధిః । నహిష్ణ్వారాధనా త్పుణ్యం విద్యతే కర్మవైదికమ్ ॥” ఇత్యాదికళాలే పరమ ధర్మఙ్గళాక ప్రసిద్ధఙ్గళాన నివృత్తి ధర్మఙ్గళై ధర్మఙ్గళన్రైనాల్ కైముతికన్యాయత్తాలే ప్రవృత్తి ధర్మఙ్గళుమ్ ధర్మఙ్గళన్ఱిక్కే సర్వశాస్త్రఙ్గళుక్కుమ్ ప్రామాణ్యమిల్లాతపడియాయ్ పర

స్తేషాం నాస్తి చేదపృపచ్ఛన్ద నార్థం ధర్మ పదానురోధేన ధర్మ శబ్దార్థత్వేన వ్యాఖ్యానం మమ న విరుధ్యత ఇతి భావః.

(అ॥ దీ) పరిహరిక్కిఱార్ (ఇజ్యాచారే) త్యాదియాల్. పరమధర్మత్వేన ప్రసిద్ధఙ్గళాన నివృత్తిధర్మఙ్గళినుడైయ ఉపదేశత్తై అన్యపరమాక్కి అధర్మత్వేనా ఙ్గీకరిక్కిల్ కైముతికన్యాయత్తాల్ ప్రవృత్తి ధర్మఙ్గళాన జ్యోతిష్టోమాదికళుడైయ ఉపదేశత్తుక్కు మన్యపరత్తై వరుమెన్ఱపడి. ఇజ్యా - యాగః, ఆచార- స్సదా చారః, (సం॥ దమః - ఇంద్రియనిగ్రహః) శమాదికళ్ ప్రసిద్ధఙ్గళ్, ధర్మఙ్గళి న్నడువే ఇమ పరమధర్మమ్, యాతొన్ఱు యోగత్తాలే (సం॥ యోగేన -ఆసనాది పరికరవన్మనోవృత్తివిశేషణ) ఆత్మదర్శనం పణ్ణుమదు, యోగ శబ్దత్తాల్ జ్ఞాన యోగమాదల్ భక్తియోగమాదల్ శొల్లప్పడుమ్. (స్వా॥) విధిరితి - విధీయత ఇతి విధిః - ధర్మః, వైష్ణవః - విష్ణు దైవత్యః, విష్ణ్వారాధనరూపో ధర్మ ఇత్యర్థః, పుణ్యమ్ - శ్రేష్ఠమెన్ఱపడి. యద్వా; స్వాధ్యాయ కర్మణా మిత్యత) స్వా ధ్యాయ రూపకర్మణా మితి నార్థః, కిన్తు స్వాధ్యాయశ్చ కర్మాణి చేతి ద్వంద్వః. కర్మ పదం గోబలీవర్దన్యాయేన ఉపాత్తాతిరిక్త వైదికధర్మపరమ్, (సం॥ కర్మ శబ్దేన సత్యవచనోపవాసాది సంగ్రహః. యోగపదంచ జ్ఞాన కర్మ భక్తియోగ పరమ్, శేషం పూర్వవత్.) విష్ణ్వారాధనా దధికం వైదికం కర్మ నవిద్యతే ఎన్ఱై. (ప్ర) ప్రమాణేషు పరమ ధర్మత్వేన ప్రసిద్ధానాం బ్రహ్మోపాసనా దీనాం ధర్మత్వాభావే అతస్మిం స్తద్బుద్ధి జనకతయా కృత్స్న వేదాన్తాప్రా) మాణ్య ప్రసఙ్గాత్, తత్స్వీకారేచ వేదాన్తినాం విపక్షభూత నిరీశ్వర మీమాం సక పక్ష ప్రసఙ్గః, తథైవ ప్రవృత్తి ధర్మాణామపి ధర్మత్వాభావస్య కైముతిక

బాహ్యకుదృష్టి పక్షఙ్గళిలే ప్రవేశమామ్. ఆనాలుమ్ ఉపాసనాదికళ్ పోలే శరణవరణమ్ ధర్మశబ్దవాచ్యమాకైయాలే ఇఙ్గు సర్వశబ్దసఙ్కోచమ్ వారామైక్కాక ఇతువుమ్ సాధనత్వవేషత్తాలే త్యాజ్యమన్రో? ఆకైయాల్ ప్రపత్తిక్కుమ్ సాధనత్వమాత్రల్ సిద్ధసాధన సహకారిత్వమాత్రల్ కొళ్ళుకై. ఇవ్వచనమ్ తనక్కు విరుద్ధమన్రో? వెన్నిల్, ఇఙ్గు సాక్షాత్సాధనత్వబుద్ధియై విడవేణుమెన్న మ్మాతు భక్తియోగాదికళిలుమ్ తుల్యమ్. ప్రసాదసత్వ వేషత్తాలుమ్ ధర్మత్వమితుక్కు విడవేణుమెన్నిల్, సర్వశబ్దసఙ్కోచమ్ వారామైక్కాక

న్యాయ సిద్ధత్వాత్ తత్రాప్యతస్మిం స్తచ్ఛబ్ద జనకత్వప్రసఙ్గాత్ తదఙ్గీకారే బాహ్య పక్షప్రసఙ్గః, సర్వత్ర వ్యావహారిక ప్రామాణ్యాఙ్గీకారే కుదృష్టి పక్షప్రసఙ్గ ఇత్యర్థః. అ॥ (ప్ర॥) నన్వస్తు సర్వేషాం ధర్మత్వం, తథాపి ప్రపత్తేరపి ధర్మత్వాత్సర్వశబ్దాసంకోచాత్ప్రపత్తావపి సాధనత్వబుద్ధి స్త్యాజ్యేతి ప్రపత్తే స్సాధనత్వం నోపపద్యత ఇత్యత్ర త్యాజ్యతయాఽభిమత సాధనత్వబుద్ధిం ద్వేధా వికల్ప్య ప్రథమే వివక్షితాసిద్ధిం, ద్వితీయే స్వవ్యాఘాతం చాహ (ఆనాలు) మిత్యాదినా. (సం॥) ఆనాలుమ్ – తర్కాణామాభాసత్వేపి, (వి) ఆనాల్ – తర్హి, ఉపాసనాదీనాం ధర్మత్వాఙ్గీకార ఇత్యర్థః. (సం) ఇవ్వచనం తనక్కితి – సర్వ ధర్మానితి వచనస్యైవ.

(అ॥ దీ) ఇఙ్గు ప్రపత్తియిల్ సాక్షాత్సాధనత్వబుద్ధి త్యాగమో? పరమ్పరయా సాధనత్వబుద్ధియుమో? ఎన్రు వికల్పిత్తు ప్రథమకల్పత్తిల్ దూషణమరుళి+ర్ (భక్తియోగాదికళుక్కుమ్ తుల్య) మెన్రు. (సా) సాక్షాత్సాధనత్వబుద్ధిత్యాగ పూర్వకానుష్ఠానమ్ భక్తియోగసాధారణమాకైయాలే సర్వధర్మత్యాగత్తుక్కు భవదభిమతమ్ సిద్ధియాదెన్రు కరుత్తు. (ప్రసాదసత్వే) తి – ద్వారభూత ప్రసాద సాధనత్వ వేషత్తాలు మెన్రపడి.

(అ॥ దీ) ద్వితీయశిరస్సిల్ ప్రతిబన్ద్యభిప్రాయత్తాలే నిరాకరిక్కిఱార్ (సర్వశబ్దసంకోచ) మిత్యాదియాల్ – (ప్ర) ఏవంచ సర్వశబ్దాసంకోచాదేవ భగవత్యుపాయత్వాధ్యవసాయోపి త్యాజ్య స్స్యాదితి భావః.

"కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్" ఇత్యాదికళిల్పడియే ధర్మమాన సిద్ధోపాయత్తిలుమ్ సాధనత్వ బుద్ధియై విడ ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఇవ్వాక్యత్తిల్ ప్రతిపాద్యమాన ధర్మత్తై యొழிన్ద ధర్మఙ్గళన్రో? త్యాజ్యఙ్గళావన? వెన్నిల్, ఇఙ్గు విహిత్తైయాన శరణాగతియిలుమ్ తుల్యమ్. ఉపాసనాదికళైప్పోలే తనక్కు ఉత్పాదకమాకవాతల్, వర్ధకమాకవాతల్, సహకారియాకవాతల్, ద్వారమాకవాతల్, ఒన్రాల్ అపేక్షైయఱుమ్పడి నిత్యమాయ్, ఉపచయాపచయ రహితమాయ్, సర్వదా పరిపూర్ణమాన సహజకారుణ్యాదికళై యుడైత్తాయ్ సఙ్కల్పముణ్డానపోతు ద్వారనిరపేక్షమాక కార్యమ్ పిఱక్కుమ్పడి సత్య సఙ్కల్పమా యిరుక్కిఱ సిద్ధోపాయత్తుక్కు భక్తి ప్రపత్తికళ్ ఎవ్వాకారత్తాల్ ఉపకారకఙ్గళాకిఱన? వెన్నిల్, ఇవై అనాదియాన అపచార పరమ్పరైయాలే ఉత్పన్నమాయ్

(సం॥) సిద్ధోపాయత్తిలు మితి — సాధనత్వబుద్ధిత్యాగస్య ధర్మైకదేశే సంకోచాభావాదిత్యాశయః. ఏతద్వాక్య ప్రతిపాద్యమానత్వాత్సిద్ధోపాయస్య నతదంశే త్యాగవిధి రితి యది తదా తుల్య మిత్యాహ (ఇవ్వాక్యత్తి) లితి—

(అ॥ ప్ర) నను భక్తేరుత్పత్త్యర్థం కర్మయోగాద్యపేక్షావదభివృద్ధ్యర్థ మహరహరనుష్ఠీయమాన నిత్యనైమిత్తికాపేక్షావత్ఫలోత్పాదనార్థం భగవదపేక్షావత్సిద్ధోపాయ భూతస్య భగవతో నిత్యస్యోపచయాపచయ రహితస్య సర్వదా పరిపూర్ణస్య సహజ దయావత స్సత్యసఙ్కల్పస్యాపేక్షణీయాభావా ద్భక్తి ప్రపత్త్యోరనపేక్షైవస్యా దిత్యాశంక్య పరిహరతి (ఉపాసనాదీ) త్యాదినా. (దీ॥స్వా) ఇమ వ్యతిరేకదృష్టాన్తమ్. నిత్యతయా ఉత్పాదకాపేక్షై యిల్లై. ఉపచయాపచయ రహితతయా వర్ధకాపేక్షైయిల్లై. పరిపూర్ణతయా సహకార్యపేక్షైయిల్లై. ద్వారనైరపేక్ష్యేణ కార్యసిద్ధ్యుపయుక్త సత్యసఙ్కల్పయుక్తతయా ద్వారాపేక్షైయిల్లై, సఙ్కల్ప సిద్ధ్యర్థమపి సాధ్యోపాయాపేక్షైయిల్లై ఎఙ్గైయిల్ హేతు

సంసారహేతువాయ్ క్కిడక్కిఅ నిగ్రహత్తై శమిప్పిత్తు క్కొణ్డు ఉపకరిక్కిఅన. ఇవై ఫలాన్తరత్తుక్కు ఉపాయమానవిడ్త్తాదు జ్యోతిష్టోమాదికళైప్పోలే తత్తదనుగుణ ప్రీతి విశేషజ్గళై ఉత్పాదిత్తుక్కొణ్డు అమ్ముఖత్తాలే ఉపకారకజ్గళామ్. ముము క్షువుక్కు సాధ్యోపాయజ్గళాకిఅ వ్యాజ మాత్రత్తాలే శాన్త నిగ్రహమాన సిద్ధోపాయమ్ నిగ్రహ ఫలమాన జ్ఞాన సంకోచాదికళై క్కిత్తు పరిపూర్ణ కైజ్కర్య పర్యన్త ఫలత్తై

సహాజకారకోత్యాద ఎన్నపడి. (వి) ఇవైయనాదీత్యాది – నిగ్రహరూప ప్రతిబన్ధ విఘటకతయోపయోగ ఇతి భావః.

(అ॥ స్వా) ప్రతిబన్ధక నిగ్రహశమన ముపయోగ మెన్ఱు శొన్నాను కూడుమో? స్వర్గాద్యర్థ భజన ప్రపదనమ్ ప్రతిబన్ధక శమన జనకమన్ఱే? ఎన్నవర్ (ఇవై) ఇతి. (దీ) ఫలాన్తరాప్రదానమ్ నిగ్రహకృత మాకైయాలెన్ఱు భావమ్. (సం) అమ్ముఖత్తాలే ఇతి – ఫలవిశేషోపభోగ ప్రతిబంధక దురితాపూర్వనిరసన ముఖేనేత్యర్థః.

అ॥ ఇప్పడి సాధ్యోపాయమ్ నిగ్రహరూపానిష్టనివర్తకమాకిల్ సిద్ధోపాయ వైయర్థ్యమ్ ప్రసజ్గియాతో? సాధ్యోపాయ వశీకృతనాయ్క్కొణ్డు ఫలప్రదానం పణ్ణుకైయే సిద్ధోపాయోపయోగమెన్నిలను త్రైవర్గికాధికారి సాధారణమన్ఱో? అనిష్టనివర్తకత్వమ్ ముముక్షువైప్పఱ్ఱ వధికం సిద్ధోపాయత్తుక్కెన్నిలప్పోను సాధ్యోపాయత్తుక్కు ప్రతిబన్ధక నిగ్రహ శమన ముపకారమెన్గైను విరోధియాతో? ఎన్నవర్ (ముముక్షువుక్కు) తి – ముముక్షువిషయత్తిలిస్సాధ్యోపాయత్తుక్కు ప్రతిబన్ధక నిగ్రహశాన్తి ఉపకారమ్, సిద్ధోపాయత్తుక్కు జ్ఞానసజ్కోచాద్యనిష్ట నివర్తకత్వముమ్ యావదాత్మభావి పురుషార్థప్రాపకత్వముమ్ అధికోపకారమెన్ఱు కరుత్తు. (సం) భగవన్నిగ్రహాతిరిక్త దురితాపూర్వాభావాత్తదనుగ్రహాతిరిక్త నియోగాభావాచ్చ భక్త్యాదికం వ్యాజీకృత్య భగవానేవ శాన్తనిగ్రహః ఫలం ప్రయచ్ఛతీతి నోక్తదోషద్వయ మితిభావః. (దీ) జ్ఞానసజ్కోచాదీత్యాది శబ్దత్తాల్ అవిద్యాకర్మాది గ్రహణమ్.

(అ॥) అనిష్టనివృత్తిపూర్వకేష్టప్రాప్తి సిద్ధోపాయ కార్య మాకైయాల్ సాధ్యోపాయకార్య మివై యెన్ఱు శొల్లుమ్ వచనజ్గళ్ సజ్గతజ్గళన్ఱో? ఎన్నవర్

క్కొడుత్తు యావదాత్మభావియాక ఉపకరిక్కుమ్. ఆకైయాల్ ముముక్షువినుడైయ సర్వానిష్టనివృత్తి పూర్వకమాయ్ పరిపూర్ణ కైఙ్కర్యపర్యన్తమాన ఫలపరంపరైయెల్లామ్ సిద్ధోపాయకార్యమెన్నుమ్ ప్రసాదమాన సాధ్యోపాయమడియాక వరుకిఱతెన్నుమ్ శొల్లుకిఱ ప్రమాణంగళిరణ్డుమ్ సుసఙ్గతఙ్గళ్. ఆనాలుమ్ ఇప్ప్రపత్తియాకిఱ ఉపాయవిశేషత్తై శాస్త్రమ్ విధిక్కవేణుమో ? లోకత్తిల్ తన్నై రక్షిత్తుక్కొళ్ళ విరకు ఇల్లాతే తుఙ్గున్నువాన్ ఒరువన్ అప్పోతు సన్నిహితనాన రక్షణ సమర్థనై ప్పఱ్ఱుమాప్పోలే తన్నైయుమ్ ఈశ్వరనైయుమ్ సిద్ధపరమాన శాస్త్రత్తాలే తెళిన్దాల్ తానే యవనై శరణమాకప్పఱ్ఱనో ? ఆకైయాల్ అకిఞ్చనుక్కు భక్తిస్థాన

(ఆకైయా) లిత్యాదియాల్ — (సం॥ ఆకైయాల్ - ఉక్తరీత్యా భక్త్యాదేరపి మోక్షోపయోగిత్వాదిత్యర్థః)— సాధ్యోపాయ వశీకృత సిద్ధోపాయ కార్య మనిష్టనివృత్త్యాది యాకైయాల్ సాధ్యోపాయలభ్యత్వ ప్రతిపాదక వచనఙ్గళుమ్ సఙ్గతఙ్గళెన్నపడి. ప్రమాణఙ్గళిరణ్డుమ్ — భక్త్యా పరమయా వాఽపి ప్రపత్త్యా వా మహామతే। ప్రాప్యోఽహం నాన్యథా ప్రాప్యః ॥ ౧ ॥ అమృతస్యైష సేతుః ॥ అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఇత్యాదికళ్.

అ॥ ఆకిలుమ్ లోకసిద్ధరీత్యా శరణాగత్యనుష్ఠాన ముపపన్నమాకైయాల్ విధిక్కక్కూడామ ? అతః "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యే" త్యాది వచన మనువాద మెన్నుమ్ శఙ్కైయై యనువదిక్కిఱార్ (అనాలుమిప్ప్రపత్తి) త్యాది. యద్వా (సం) ఇత్థం ప్రపత్తే రనుపాయత్వ వదినః ప్రతిక్షిప్తాః, అథ ప్రపత్తే రవిధేయత్వాదివాది నిరాసాయ తన్మత ముపన్యస్యతి (ఆనాలు) మిత్యాదినా— ప్రపత్తే ర్వ్యాజత్వేపీత్యర్థః. (వి) ఆనాలుమ్—తథాఽపి, ప్రపత్తే రవశ్యకర్తవ్యత్వేపి ; తన్నై—ఆత్మానమ్, రక్షిత్తుక్కొళ్ల — రక్షణం కర్తుమ్, విరకు — ఉపాయస్య, ఇల్లాదే— అభావే సైవ. అఱ్ఱున్దువాన్ — ఖిద్యమానః, ఒరువన్ — ఏకః, సమర్థనై — సమర్థమ్,

త్తితే ప్రపత్తియై విధిక్కిఱతేఱ్కై కూడాతో? ఎన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్గళ్. ఇతువుమ్ ఔచిత్యమూలమాన అతివాదమ్. ఎజ్జనేయెన్నిల్? లోకత్తిల్ ఒరువనై యొరువన్ ఆశ్రయిక్కుమ్పోతు ఇన్నపడియే ఆశ్రయిత్తాల్ ఇవనిరఙ్గుమెన్నుమిడత్తై ఒరుప్రమాణత్తాలే యఱిన్దు ఆశ్రయిక్కుమాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ ఈశ్వరనై ఇన్నప్రకారత్తాలే ఇన్న అధికారి పఱ్ఱినాల్ ఇవనై ఈశ్వరన్ రక్షిక్కుమెన్నుమిడమ్ అఱియుమ్పోతు కర్తవ్యపరమాన శాస్త్రమొఴియ వేఱు ప్రమాణమిల్లై. నామ్ ఆశ్రయిక్క రక్షిక్కుమెన్ఱు అనుమానత్తాలే యఱుతియిట్టు ఆశ్రయిక్కిల్ ఈశ్వర తత్త్వజ్ఞానముడైయా రెల్లార్క్కుమ్

పఱ్ఱుమాప్పోలే - యథా ఆశ్రయతి తద్వత్, పఱ్ఱినాల్ - నాశ్రయతి కిమ్, విధిక్కిఱతేఱ్కై - విధీయత ఇత్యుక్తిః, కూడాను - నఘటతే.

(అ॥ స్వా॥) ఇన్దమతత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువుమ్) మితి - (వి) ఔచిత్యమూలమాన అతివాద మితి - లోకే శక్తేనా శక్తగతస్య దర్శనా త్కారుణికేన దుఃఖిత రక్షణ దర్శనాచ్చ సర్వశక్తినా పరమకారుణికేన భగవతా సర్వేషాం రక్షణ ముచిత మిత్యేవం రూప బుద్ధివిశేషమూలః ప్రపత్తేస్సుకరత్వోపపాదనార్థోఽతివాద ఇత్యర్థః. (దీ) స్వరక్షణాసమర్థస్య సన్నిహిత సమర్థస్య యాశ్రయిక్కై యుచితమన్ఱో? ఎన్ఱు ఏతావన్మాత్రత్తాలే విధిక్కవేణ్డా ఎన్ఱు అతివాదమ్ పణ్ణినపడి. (స్వా॥) విశ్వభావత్తాలే తాత్పర్యమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ప్రపత్తివిధానావశ్యకత్వత్తై యుపపాదిక్కిఱార్ (ఎజ్జనేయెన్నిల్) ఇత్యాదినా - (వి॥ ఇఙ్గుమ్ - రక్షేత్, ఒరు ప్రమాణమిల్లై - ఏతాదృశాధికారిణః ఏతాదృశఫలంప్రతి ఏతాదృశం సాధనమితి ప్రత్యక్షానుమానాభ్యాం నసిద్ధ్యతీతి భావః.) ఇన్నప్రకారత్తాలే ఇతి- అనుకూల్యసఙ్కల్పాద్యఙ్గ పఞ్చక ప్రకారత్తాలే ఎన్ఱపడి. ఇన్నవధికారీతి - దేవతాన్తర రహితా కిఞ్చనాధికారి ఎన్ఱపడి. శాస్త్రమొఴియ వేఱొరుప్రమాణమిల్లై యెన్ఱు శొన్నను కూడుమో? అనుమానత్తాలే యఱుతియలామే? ఎన్నవ+ర్ (నా)మితి - అఱుదియిట్టు - నిశ్చయిత్తెన్ఱపడి.

ఇప్పడి అనుష్ఠిక్కవత్తాకైయాలే ఉపాసన విధాయక శాస్త్రఙ్గళ్ నిరర్థకఙ్గళామ్. సమర్థర్ ఉపాసనాదికళై ప్పణ్ణ అవఱ్ఱళ్ సమర్థర్ అల్లాతవర్ ప్రపత్తియైప్పణ్ణవేణ్డు విశేషిత్తు నియమిక్క అనుమానత్తాల్ కడప్పడాతు. మఱ్ఱుళ్ళ ఉపాయఙ్గళిల్ సమర్థనన్ఱిక్కే యొఴిన్దాల్ అవఱ్ఱినుడైయ స్థానత్తిలే ప్రపత్తియై ప్పణ్ణువతెన్ఱు శాస్త్రమ్ విధియాతు పోతు మున్బు విధిత్త ఉపాయత్తుక్కు అనర్హనానపడియాలే యతిర్ ఫలత్తై ఉణ్డాక్కమ్పడియామ్. ఎఙ్ఙనేయెన్నిల్? లోకత్తిల్

(అ||) సమర్థనుపాసనత్తై యనుష్ఠిక్కవేణుమ్, అసమర్థర్ ప్రపదనమ్పణ్ణవేణుమెన్ఱు అనుమానత్తాలే యతిన్ద వ్యవస్థై శొన్నాల్ భక్తిశాస్త్రవైయర్థ్యం శొల్లవొణ్ణాదే? ఎన్నవ+ర్ (సమర్థ) నితి – కడప్పడాను – సాధిక్కప్పడాతెన్ఱపడి. ఇప్పడి లోకత్తిల్ వ్యాప్తి కాణామైయాలెన్ఱు కరుత్తు. (వి) అనుమానాచ్ఛక్తాశక్తభేదేన ఉపాయ వ్యవస్థానేత్యర్థః.

(అ) మోక్షార్థ ప్రపత్త్యసిద్ధివ దితరఫలార్థ ప్రపత్తిరపి నసిధ్యతీత్యాహ (మఱ్ఱుళ్ళ) తి – మఱ్ఱుళ్ళ ఉపాయఙ్గళిల్ "యద్యేన కామకామేన నసాధ్యం సాధనాన్తరైః" ఇత్యుక్తసాధనాన్తరేషు, సమర్థనన్ఱిక్కే యొఴిన్దాల్ – అసమర్థశ్చేత్, తదనుష్ఠానాసిద్ధ్యా, అతిర్ ఫలత్తై-సాధనాంతరసాధ్యఫలమ్, ఉణ్డాక్కమ్పడియామ్ – నసిధ్యేత్.

(అ) నమూపాసన విధిబలాచ్ఛక్తస్య తత్ర ప్రవృత్తిః, అశక్తస్యతు లోకదృష్ట్యా సమర్థాశ్రయణం సమ్భవత్యేవేతి నప్రపత్తివిధి సార్థక్యమ్, నవా మోక్షరూపఫలాసిద్ధి రిత్యాశంక్య సాఙ్గ భరన్యాసస్య విధ్యభావే మోక్షాసిద్ధిం దృఢయితుం శాస్త్రతోఽవగన్తవ్యత్వం ప్రతిబన్ది ప్రదర్శన పూర్వకం సాధయతి (ఎఙ్ఙనేయెన్నిల్) లిత్యాదినా – ఏతదారభ్య 'సాధ్యసాధనభావమ్ శాస్త్రఙ్కొణ్డఱియవేణ్డుకైయా' లిత్యంతమేకం వాక్యమ్. ప్రపత్తివిధ్యభావే తత్ఫలాసిద్ధిః కుత ఇత్యత్ర మాలాకరణాదిషు యథా శాస్త్ర మనుష్ఠానాభావే ప్రత్యవాయాపత్త్యా శాస్త్రాపేక్షణవ దిహాపి శాస్త్రేణైవ జ్ఞాతవ్యతయే త్యన్వయః. అనన్తరం 'ఆకైయా' లితిపదాధ్యాహారేణ 'ప్రపత్తియుమ్ విధిక్కుమతు' ఇత్యన్తమేకం

రాజసేవాదికళుమ్ తత్ఫలఙ్గళుమ్ కాణచ్చెయ్‌తే మాలాక
రణ దీపారోపణ స్తుతి నమస్కారాదికళై శాస్త్ర నిరపేక్ష
మాక అనుష్ఠిత్తాల్ అపచారఙ్గళ్ వరుమ్పడియాయిరుక్కై
యాలే పరికర నియమఙ్గళోడే కూడిన భగవత్సేవాది ప్రకా
రఙ్గళుమ్ తత్ఫలఙ్గళుమ్ నియతఙ్గళాగ శాస్త్రమ్ కొణ్డఱి
కిఱాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ లోకత్తిల్ ప్రపత్తియుమ్ తత్ఫలఙ్గళుమ్
కణ్డుపోన్దాలుమ్ సదాచార్యోపదేశ సాపేక్ష మంత్రవిశేషా
దికళోడే కూడిన ప్రపత్తిక్కుమ్ ఫలవిశేషఙ్గళుక్కుమ్ సాధ్య
సాధనభావమ్ శాస్త్రమ్ కొణ్డఱియవేణ్డుకైయాల్ అవ్వో
ఫలఙ్గళుక్కాక సేవావిశేషఙ్గళై విధిక్కిఱాప్పోలే ప్రపత్తి
యైయుమ్ విధిక్కిఱతు. అఙ్గనల్లాతపోతు రాజసేవైయై
ప్పోల్ భగవత్సేవైయుమ్ విధిక్కవేణ్డాతొఴియుమ్. ప్రప
త్తిక్కుమ్ సదాచార్యోపదేశ పూర్వక మంత్రగ్రహణాదికళ్
అనపేక్షితఙ్గళాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్.

వాక్యమ్. (సం॥ కాణచ్చెయ్‌తే ఇతి - రాజసేవాదౌ లేశాన్తరే)ఽపి దణ్డభూ
యస్త్వే పరిదృశ్యమానే సతీత్యర్థః.) శాస్త్రనిరపేక్షేతి- అశుచినా నిషిద్ధ పురు
షైరపి పర్యుషితైరపి రాజాదేర్మాలికా క్రియతే, నతథా భగవద్విషయే, అపచార
ప్రసఙ్గాత్ ; శాస్త్రఙ్కొణ్డఱికిఱాప్పోలే - శాస్త్రైకవేద్యత్వ జ్ఞాపన మపేక్షిత
తయా, శాస్త్రాభావే "స్త్రియో వైశ్యా స్తథా శూద్రాః" ఇత్యాద్యుక్త వైదిక
మన్త్రాద్యనర్హాణాంచ భాషామన్త్రాదినా అస్యైవ మప్యేతావన్మాత్రం కర్త
వ్యమ్, ఏతన్న్యూన మధికం వా నకర్తవ్య మిత్యేవం నియామక మనుమానం నాస్తి

(అ॥ దీ) శాస్త్రానపేక్షపక్షత్తిల్ ప్రపత్తిక్కుమ్ సదాచార్యోపదిష్ట
మన్త్రగ్రహణాద్యనపేక్షత్వం ప్రసఙ్గిక్కుమెన్గిఱార్ (ప్రపత్తిక్కు) మిత్యాది.

(అ॥ స్వా) మన్త్రానర్హరాన శూద్రాదికళుక్కు మన్త్రాపేక్షై యిల్లామై
యాలే తదర్థం విధ్యపేక్షైయిల్లామల్ అనుమానత్తాలే ప్రపత్త్యనుష్ఠానమ్ కూడాతో!

మన్త్రాద్యనర్హర్కళుక్కుమ్ శరణ్య విశేష ఫల విశేషానుబన్ధి యాన అన్యూనాధిక కర్తవ్య విశేషత్తినుడైయ అధ్యవసాయత్తుక్కు అన్యథా సిద్ధమాన అనుమానమ్ కిడైయాతు. ఆకైయాల్ సపరికర సేవా విశేషఙ్గళ్ పోలే సపరికర భర సమర్పణమ్ ఇఙ్గు విధేయమాకక్కడవత్తైయిల్లై. ఇప్పడి యథాధికారమ్ శాస్త్రమ్ విధిత్తవర్ఱిలుమ్ ఉపాసనాదికళ్ స్వరూప విరుద్ధఙ్గళెన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ ప్రపత్తియై స్తుతిక్కైక్కాక అతివాదమ్ పణ్ణినార్కళామిత్తనై.

ఎన్నవర్ (మన్త్రాద్యనర్హర్కళుక్కు) మిత్యాది — (శరణ్య విశేష)తి- సత్యత్వ జ్ఞానత్వాది స్వరూపనిరూపకధర్మ, వాత్సల్యాద్యుపాయత్వోపయుక్తగుణవిశిష్ట, శ్రీపతి విషయక ఆనుకూల్యాద్యఙ్గపఞ్చక మాత్రవిశిష్ట ప్రపదన వ్యాప్త్యాద్యభావా దనుమానగమ్య మాకమాట్టాదెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ శరణ్యశబ్దాన్వితో విశేషశబ్దః, పురుషకారవాత్సల్యాది వైశిష్ట్యం దర్శయతి, అన్యూనాధికే త్యుక్తి ర్భగవతి పురుషకారాన్తర ప్రపత్త్యనపేక్షాదికం సూచయితి.)

అ॥ నిరూపితార్థత్తై నిగమిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి —

(అ॥ దీ) ఇప్పడి ప్రపత్తివిషయత్తిల్ (వి॥ కర్తవ్యత్వం విధేయత్వంచ ప్రసాన్య) శంకైయై ప్పరిహరిత్తు భక్తిరూపసాధ్యోపాయత్తిల్ శఙ్కైక్కళై పరిహరిప్పతాక స్వరూప విరుద్ధత్వపక్షత్తై యుపక్షేపిక్కిఱార్ (ఇప్పడి యథాధికార) మిత్యాది - ఆదిశబ్దత్తాల్ కర్మయోగాది పరిగ్రహః. (స్వా) శాస్త్రం విధిత్తవర్ఱి లితి — శాస్త్రవిహితత్వం తుల్యమాయిరుక్క ప్రపదనం స్వరూపానుగుణమెన్ఱుమ్, భక్తిస్వరూప విరుద్ధమెన్ఱుమ్ పిరివుక్కు నియామక మిల్లామల్ శొల్లుకిఱార్కళెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) కారుణ్యత్తాలే మతాన్తరస్థరైప్పోలే నిరసియామల్ తాత్పర్యమురైక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి.

ఎజ్జనే యెన్నిల్ ? నిత్యమాన ఆత్మ స్వరూపత్తుక్కు ఇవై నాశకఙ్గళాయ్ కొణ్డు స్వరూప విరుద్ధఙ్గళెన్నవొణ్ణాతు. ప్రవత్త్యనుష్ఠానత్తిలుమ్ కైఙ్కర్యత్తిలుమ్పోలే భక్త్యాదికళి లుమ్ "కర్తా శాస్త్రార్థవత్త్వాత్పరాత్తు తచ్ఛ్రుతేః" ఎన్గిఱ పడియే భగవదధీనకర్తృత్వముణ్డాకైయాలుమ్ ఆత్మస్వరూప మత్యన్త నిర్వ్యాపారమెన్నుమ్పోతు సత్వలక్షణమాన అర్థ క్రియాకారిత్వ మిల్లామైయాలే తుచ్ఛత్వమ్ ప్రసఙ్గిక్కైయా

(అ) ఇప్పడి తాత్పర్యం కొళ్ళుకైక్కు నియామక మేను? ఎన్ను శఙ్కిత్తు పరిహరిక్కిఱార్ (ఎజ్జనే యెన్ని) లిత్యాదినా.

(అ) స్వరూపవిరుద్ధత్వ మాత్మస్వరూప నాశకత్వాత్తాలెయో ? ఆత్మస్వ రూపే అసంభావితత్వాత్తాలెయో ? ఉత అనర్థావహత్వాత్తాలెయో ? ఎన్ను త్రేధా వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (నిత్యమానే) తి-

(అ॥ వి) కర్తృత్వస్య జీవధర్మత్వాభావా దాత్మనః ఉపాసనా కర్తృత్వ మసంభావిత మితి ద్వితీయపక్షం దూషయితి (ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తిలు) "మిత్యె-కర్తా శాస్త్రార్థవత్వాత్" ఇత్యధికరణ విరోధ ఇతి భావః. (దీ) కర్తృత్వత్తిల్ "ఏషహి ద్రష్టా కర్తాభోక్తా విజ్ఞానాత్మాపురుషః" ఇత్యాదిప్రమాణ ముణ్డాకై యాలుమ్ విపక్షత్తిల్ బాధకముణ్డాకైయాలుమ్ ఆత్మావుక్కు అకర్తృత్వం కూడాదెన్నపడి. అకర్తృత్వత్తిల్ బాధకమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఆత్మస్వరూపే)తి- (ప్ర) సత్వలక్షణమానేతి - సత్తాయా జ్ఞాపకభూతస్యార్థక్రియాకారిత్వస్యాభా వాదిత్యర్థః. యద్వా - సత్తాస్వరూపభూతస్య అర్థక్రియాకారిత్వస్యా భావా దిత్యర్థః. (సం) సత్వేతి-సత్వస్య లక్షణ మర్థక్రియాకారిత్వమ్, తదభావే తుచ్ఛ తా ఆత్మనస్స్యాదిత్యర్థః. సన్నిధిః -ప్రకృతిసన్నిధిః, అయమేవసాంఖ్యపక్షః.

నన్వేవం తర్హ్యచేతనస్య విభోః కాలస్య వ్యాపారాణాం చ అత్యన్త నిర్వ్యాపారత్వాత్తుచ్ఛత్వ ప్రసఙ్గ ఇతిచేన్న-కాలస్య క్షణపరిణామాదిరూప వ్యాపారసమ్భవా ద్వ్యాపారస్యాపి జ్ఞానాదిరూప యత్కించిత్ఫల జనకత్వస్య వ్యవహారజనకత్వస్య ఉత్పత్తి వినాశాదిరూప వ్యాపారాణాం సమ్భవాచ్చ నతు చ్ఛత్వ ప్రసంగ ఇతిభావః. ఆత్మావుక్కు సన్నిధిమాత్రమే వ్యాపారమ్, అత

లుమ్ జ్ఞానచికీర్షా ప్రయత్నాశ్రయత్వ రూపమాన కర్తృత్వ మిల్లైయాకిల్ ఆత్మావుక్కు సన్నిధి మాత్రమే వ్యాపార మెన్నిల్ భోక్తృత్వాదికళు మిన్ఱిక్కే ఇవనుక్కు సంసారమ్ మిథ్యావాయ్ మోక్షోపాయ నైరపేక్ష్యాది ప్రసఙ్గమ్ వరు కైయాలుమ్ సాఙ్ఖ్యాదికళ్ శొల్లుమాప్పోలే స్వరూపత్తిల్ కర్తృత్వమిల్లామైయాలే ఉపాసనాదికళ్ స్వరూపవిరుద్ధఙ్గళెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాతు. " అచేష్టమానమాసీనం శ్రీః కఞ్చిదుపతిష్ఠతి । కర్మీ కర్మానుసృత్యాన్యో న ప్రాశ్య మధిగచ్ఛతి ॥" ఎన్ఱతువుమ్ శాస్త్రచోదితోపాయఙ్గళుడైయ నైరర్థక్యం శొన్నపడియన్ఱు. పూర్వానుష్ఠిత కర్మ విశేషఙ్గళినుడైయ ఫలవిశేషమ్ శొన్నపడియత్తనై. మోక్షప్రతికూలంగళాన రాగాద్యుపాధికళాలే వన్ద కామ్యనిషిద్ధంగళ్ పోలే బన్ధకంగ

స్తుచ్ఛత్వ ప్రసఙ్గమిల్లైయెన్ఱుమ్ శఙ్కైయై అనువదిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (జ్ఞానచికీర్షే)త్యాది- (స్వా) సాంఖ్యాదికళ్ శొల్లుమాప్పోలే ఎన్ఱు తుడఙ్గి ఆత్మని కర్తృత్వ మిల్లామైయాలే ఉపాసనాదికళ్ స్వరూపవిరుద్ధఙ్గళెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాదితి ప్రతిజ్ఞా. ఇమక్కు-ప్రపత్తీత్యాది పూర్వగ్రన్థముపపాదకమెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) " అచేష్టమానమాసీన " మిత్యాదినాఽనుపపత్త్యా న్మోక్షోపాయ నైరర్థక్యత్తి లిష్టాపత్తియన్ఱో? ఎన్నవరుళ్ (అచేష్టమాన) మితి-(వి) అచేష్టమానం అవ్యాపారిణమ్, ప్రాశ్యం-అన్నమ్. (సం) జ్ఞానచికీర్షాద్యనాశ్రయత్వే భోక్తృత్వాద్యభావాన్మోక్షోపాయ నైరర్థక్యం స్యాదిత్యుక్తమ్, ఇదానీ మచేష్టమానేపి కస్మింశ్చిత్పురుషే శ్రీరుపతిష్ఠతి, ప్రాగనుష్ఠితకర్మణేతి భావః; కర్మీ-తద్విహీనో మష్కర్మీ, సత్కర్మానుసృత్యాచ, ప్రాశ్యం యవాగుమపి, నాధిగచ్ఛతీతి కర్మ విశేష ఫలవిశేష పరమేవేదమ్, నోపాయాన్తర నిరర్థకత్వ పరమిత్యుక్తమ్.

(అ॥ స్వా॥) తృతీయపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (మోక్షప్రతికూలఙ్గళా)నేతి – (దీ) కామ్యనిషిద్ధమ్పోలే ఫలాన్తరరాగాద్యుపాధిక మల్లామైయాలేఙ్కై

ళ్లామైయాలుమ్ మోక్షార్థితనక్కు విధిక్కైయాలుమ్ ఉపాసనాదికళుక్కు శాస్త్రముఖత్తాలే అనర్థావహత్వరూప మాన స్వరూప విరోధమ్ శొల్లవొణ్ణాతు. ఆకైయాల్ ఆత్మస్వరూపత్తై ప్పత్తి ఉపాసనాదికళుక్కు నాశకత్వా సంభావితత్వా నర్థావహత్వజ్గళిల్లామైయాలే యొరుపడి యాలుమ్ స్వరూప విరోధ ప్రసఙ్గమిల్లై. అనాలుమ్ ఆత్మా దేహాది విలక్షణనాకైయాలే స్వరూపత్తిల్ వర్ణాశ్ర మాదికళిల్లైయెన్ఱు తెళిన్దవనుక్కు "బ్రాహ్మణోఽహం

(అ॥ స్వా) ఉక్తప్రకారత్రయత్తాలే స్వరూప విరోధమిల్లావిట్టాలుమ్ ప్రకారాన్తరేణ స్వరూప విరోధమిల్లైయో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లిసి. (సం) ఆకైయాల్ - కథమపి స్వరూప విరుద్ధత్వస్య దురుపపాదత్వాత్; ఏవంచాత్మనో నిత్యత్వాద్భక్తిర్నతన్నాశికా, ఆత్మనః పరాధీన కర్తృత్వవత్వా ద్భక్తిర్న తన్ముఖేనా సమ్భావితతా, ముముక్షుం ప్రత్యేవ విహితత్వాదాముష్మికాదీ రపథ్యాది వన్నానర్థావహత్వమపీతి భావః.

(అ) అథ స్వరూపా నధికరణ వర్ణాశ్రమాది నిబన్ధనత్వా త్స్వరూపే బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమవ దధికారికత్వా దహఙ్కార గర్భత్వా త్కర్మోపార్జిత కరణకళేబరాది సాధ్యత్వా చ్ఛేషత్వస్వరూపానురూపత్వేన స్వరూపానిష్టావహ త్వాదత్యన్త పరతన్త్ర స్వరూప విరుద్ధ స్వరతత్వోద్గ స్వవ్యాపారత్వా ద్దేవతాన్తర యజన సఙ్కలితతయా అనన్యార్హ శేషత్వాదిమత్తా పారమైకాన్త్య విరుద్ధత్వా దనన్యార్థతయా విహితతయా అనర్థావహత్వా, త్ప్రపన్నస్యైవ ముముక్షోః ప్రాప్య కత్వేన భక్తేః ప్రాప్యానురూపత్వాత్ "అథపాతకీ" త్యాదినా పాతకశబ్దవా చ్యతయా నిన్దితత్వా దాచార్యరుచి పరిగృహీతత్వాభావా ల్కృతాది యుగోచి తత్వేపి కలియుగానుచితత్వాత్, "నరస్యబుద్ధిదౌర్బల్యా" దిత్యాదినా బుద్ధిదౌర్బ ల్యాదవలమ్బనీయత్వోక్తే ర్భక్త్యాదిస్స్వరూపవిరుద్ధ ఇతి పరకీయాన్ హేతూన్ క్రమేణానూద్య యథాయోగ్యం హేత్వాభాసతా ముపపాదయతి (అనాలు) మిత్యాదినా (ఆకైయా లివ్వుపాసనాదికళు మధికార్యన్తరఙ్గళుక్కు యథాధికార

క్షత్రియోఽహం" ఎన్నాప్పోలే వరుమ్ అభిమానఙ్గళడి యాక కర్తవ్యఙ్గళాన వర్ణాశ్రమాది ధర్మఙ్గళుమ్ అవర్ ప్రాడే తునక్కు ణ్డాన ఉపాయాన్తరఙ్గళుమ్ అనుష్ఠేయఙ్గళల్లామై యాలే ఇవ్వర్ణాశ్రమాది నిబన్ధనఙ్గళాన ధర్మఙ్గళ్ స్వరూప విరుద్ధఙ్గళ్ కైకు క్కుత్తై యెన్నెన్నిల్ ? ఇతువుమ్ అనుపపన్నమ్. ఎఙ్ఙనే యెన్నిల్ ? స్వరూపత్తిల్ బ్రాహ్మణత్వాది కళిల్లై యెన్ను తెళిన్దానే యాకిలుమ్ కర్మవిశేషఙ్గళడియాక బ్రాహ్మణత్వాది విశిష్టమాన శరీరత్తోడే సంబద్ధనాయిరుక్కైయాలే అశ్శరీర సంబన్ధమడియాక వరుకిఱ క్షుత్పిపాసాదికళుక్కు పరిహారమ్ పణ్ణుకిఱ కణక్కిలే అశ్శరీరమ్ విషయమాకవుమ్ అవ్వో వర్ణాశ్రమాదికళుక్కుమ్ తన్ శక్తిక్కుమ్ అనురూపమాక అనిష్టనివృత్తీష్ట ప్రాప్తికళై ప్పట్రి శాస్త్రఙ్గళ్ విధిత్త ధర్మఙ్గళై విడవొణ్ణాతు. ఆకైయాల్ ఇద్ధర్మఙ్గళై దేహాత్మ వివేక మడియాక స్వరూప విరుద్ధఙ్గళాక్కి ఇవ

మనుగుణఙ్గ) ళిత్యన్తేన. (యద్వా॥ దీ) నను బ్రాహ్మణత్వాద్యభిమాన వాన్గళుక్కే అధికారమాకైయాల్ తదభిమానశూన్యరుక్కు అసమ్భావితమామెన్నుమ్ శఙ్కైయై యనువదిక్కిఱార్ (ఆనాలు) మిత్యాదియాల్.

(అ) ఇత్తైప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇతువుమనుపపన్న) మిత్యాది - ఇత్తైయుపపాదిక్కిఱార్ (స్వరూపత్తి) లిత్యాదియాల్ _న దేహోఽస్మీతి జ్ఞానేన బ్రాహ్మణాది భ్రమమ్ పోనాలుమ్ కర్మవిశేషహేతుక బ్రాహ్మణత్వాది విశిష్ట శరీర సమ్బన్ధమ్ పోకాతు, ఇశ్శరీరసమ్బన్ధమే యథాధికారమాకైయాల్ తత్ప్రయుక్త శాస్త్ర విహితఙ్గళాన వర్ణాశ్రమ ధర్మఙ్గళ్ త్యాజ్యఙ్గళన్నపడి. (సం) అశ్శరీరసమ్బన్ధమడియాక విత్తి - యథాదృష్టక్షుత్పిపాసాదేర్దృష్టపరిహారేణ నివృత్తిః క్రియతే తథా శాస్త్రేణైవ దృష్టానిష్టనివృత్తిరిష్టప్రాప్తిశ్చ కర్మాయత్తా శరీరసమ్బన్ధస్య శాస్త్ర విహిత ధర్మవిశేష సాధ్యావాచ్యేతి దేహాత్మవివేకస్యాశాస్త్రవిహిత ధర్మాణా

త్తుక్కు త్యాజ్యత్తై శొల్లవొణ్ణాతు. దేహాత్మ వివేక ముడైయవనుక్కే పారలౌకిక భోగసాధనమాన ధర్మత్తిల్ అధికారమాకైయాల్ ఇద్ధర్మఙ్గళుడైయ అనుష్ఠానత్తుక్కు స్వరూపత్తిల్ బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమమ్ అధికారమన్ఱు. బ్రాహ్మణాది విశిష్ట శరీర సంబన్ధమే అధికారమ్. ఆకైయాల్ సర్వధర్మానుష్ఠానత్తుక్కుమ్ ఉపయుక్తమాన ప్రకృత్యాత్మ వివేక మడియాక ఉపాసనాదికళుక్కు విరోధమ్ కణ్డిలోమ్. ఉపాసనదికళ్ అహఙ్కారాది గర్భఙ్గళెన్ఱుమిడమ్ శాస్త్ర మిశైయా తిరుక్క చ్చెయ్తే ఆరోపిత్తార్కళ్ అత్తనై.

మనుష్ఠేయత్వ ఏవ నియామకః, న స్వరూప విరుద్ధత్వోక్త్యా విత్తి భావః. ఏవం చ ప్రథమ హేతోరప్రయోజక తేత్యాశయః.

(అ॥ దీ) బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమమే అధికారమానాల్ దోషమేతు? ఎన్న వ+ర్ (దేహాత్మ వివేకముడైయవనుక్కే) ఇత్యాదియాల్ – (సం) దేహాత్మేతి - యది స్వరూపే బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమో ధర్మాధికారస్స్యాత్తదా తన్ముఖేన తేషాం స్వరూపవిరుద్ధతాస్యాత్, బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్ట దేహసంబన్ధ ఏవ ప్రకృత్యాత్మ వివేకవతోఽధికార ఇతి న తన్ముఖేనాపి ధర్మాణాం స్వరూపవిరుద్ధతేతి భావః. ఏవంచ ద్వితీయహేతు స్స్వరూపాసిద్ధ ఇత్యుక్తః. (వి) పారలౌకికేతి_స్వర్గాది భోక్తృ దేహాది విలక్షణాత్మ స్వరూపజ్ఞానవతో బ్రాహ్మణ్యాదిమతో జ్యోతిష్టోమాది ర్విధీయతే; తస్యాత్మని దేహభేదజ్ఞానా చ్ఛరీరసమవేత బ్రాహ్మణ్యస్యాత్మని భ్రమోనసమ్భవతీతి భావః. (స్వా) ఇత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి.

(అ॥ దీ) భక్త్యాది అహఙ్కారగర్భమాకైయాల్ స్వరూపవిరుద్ధ మెన్ఱత్తై నిరాకరిక్కిఱార్ (ఉపాసనాదిక) ళిత్యాదియాల్. (స్వా॥ శాస్త్రమితి- ఫలసఙ్గ కర్తృత్వత్యాగయుక్తమాక భజనత్తై విధిక్కైయాలే ఎన్ఱపడి.) ఉపాసకరుక్కు శాస్త్రం పారతన్త్ర్యత్తై బోధిక్కైయాల్ స్వాతన్త్ర్యధీయుణ్డెన్ఱు మశయమో యిల్లై. ఆకైయాల్ హేతు అసిద్ధమెన్ఱపడి. (వి) శాస్త్రమిశైయాదిరుక్క చ్చెయ్తే_ శాస్త్రమనఙ్గీకృత్య స్థితా, ఆరోపిత్తార్కళ్ అత్తనై-స్వతన్త్ర కర్తృత్వ

కర్మోపార్జితఙ్గళాన కరణ కళేబరఙ్గళాకిఱ ఉపాధికళై క్కొణ్డు అనుష్ఠిక్కైయాలే కర్మ యోగాదికళ్ నిరుపాధిక స్వరూపవిరుద్ధఙ్గళెన్నార్ క్కు స్వరూపజ్ఞాన ద్వయ శ్రవణాదికళుమ్ మనః ప్రభృతి సాపేక్షఙ్గళాకైయాలే తుల్య దోషఙ్గళామ్. అనాలుమ్ శేషభూతనాకైయాలే తన్నై త్తాన్ రక్షిత్తుక్కొళ్ళ ప్రాప్తను మన్ఱిక్కే అత్యన్త పరతన్త్రనాకైయాలే తన్నై త్తాన్ రక్షిత్తుక్కొళ్ళ శక్తనుమన్ఱిక్కే యిరుక్కిఱ ఇవనుక్కు స్వరక్షణార్థమాక కర్తవ్యమెన్ఱొరు ఉపాయత్తై విధిక్కైయుమ్ అతివనుక్కు సాధ్యమాయ్ సాధ్యోపాయమన్ఱు పేర్ పెఱుకిఱ తెన్ఱు శొల్లుకైయుముపపన్నమో? ఆనపిన్బు భక్తి యోగాదికళ్ శేషత్వానురూపఙ్గళల్లామైయాలే స్వరూపత్తుక్కు అనిష్టావహఙ్గళెన్ఱుమ్ అత్యన్త పారతన్త్ర్య విరుద్ధఙ్గళాకైయాలే అసంభావితఙ్గళెన్ఱుమ్ శొల్లవొణ్ణాతు ఎన్నిల్? ఇతు సర్వ మోక్ష ప్రసఙ్గాదికళాలే మున్బే పరిహృతమ్. ఇవన్ శెయ్తతొరు వ్యాజమ్ కొళ్ళాతే ముక్తనాక్కిల్ అనాదియాక ముక్తనాక ప్రసజిక్కుమ్. ఈశ్వరన్ కేవల స్వాతన్త్ర్యత్తాలే

మారోపితవన్త ఇత్యేతావన్మాత్రమ్, శాస్త్రవశాంతు పరాధీన కర్తృత్వ జ్ఞానాత్స్వాతన్త్రి కర్తృత్వబుద్ధిర్న జాయతే, అతో నాహఙ్కారాది విరోధ ఇతి భావః.

(అ॥ దీ) కరణకళేబరరూపోపాధికళాల్ అనుష్ఠిక్కప్పడుకైయా లుపాసనాది నిరుపాధిక స్వరూపవిరుద్ధమెన్ఱు మత్తై నిరసిక్కిఱార్ (కర్మోపార్జితఙ్గ) ళిత్యాదియాల్.

(అ) ప్రకారాన్తరేణ అసమ్భావితత్వ అనర్థావహత్వఙ్గళే స్వరూపవిరుద్ధత్వమెన్ఱు శఙ్కిక్కిఱార్ (అనాలు) మిత్యాదినా. అనిష్టావహమ్ - శేషత్వహానికరమెన్గై. (ఇతు సర్వే)తి. పూర్వోక్తపరిహారత్తైయే స్పష్టార్థమాక క్కాట్టుకిఱార్ (ఇవన్ శెయ్తతొరు) ఇత్యాది వాక్యత్రయత్తాలే.

నిన్నైత్తపోతు ముక్తనాక్కిల్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్యాది దోష ఙ్గళుమ్ వరుమ్. మోక్షోపాయ విధాయకఙ్గళాన శాస్త్రఙ్గళు మెల్లామ్ నిరర్థకఙ్గళుమామ్. ఆకైయాల్ ఇశ్శేషత్వత్తాల్ వకుత్తవిషయత్తై పఱ్ఱుకైయిల్ ఔచిత్యముమ్ ఉడైయవన్ ఉడమైయై రక్షిక్కైయిల్ ఔచిత్యముముణ్డామ్. అత్యన్త పారతన్త్ర్యత్తాల్ అవన్ కొడుత్త స్వాతన్త్ర్యత్తై చ్చుమన్దు అవనుక్కు అభిమతమాన ఉపాయఙ్గళై అనుష్ఠిక్కైయుమ్ ఫలమ్ పెఱుకైక్కు అవన్ కైపార్త్తిరుక్కవేణ్డుకైయుమ్ సిద్ధిక్కుమ్. ఇశ్శేషత్వ పారతన్త్ర్యఙ్గళిరణ్డుమ్ ఫలదశైయిల్ అవనుకన్దు కైంకర్యత్తై యవనిట్టవళక్కాక నడత్తుకైక్కుముఱుప్పామ్.

(అ॥ సం) నన్వనాది ముక్తతాది ప్రసఙ్గపరిహారాయ సాధ్యోపాయ అవలమ్బనీయశ్చే చ్ఛేషత్వాదే స్సాధన ఫలదశయోః కథముపయోగ ? ఇత్యతాహ (ఆకైయా) లిత్యాదినా – (వి) వకుత్తవిషయత్తై ప్పఱ్ఱుకైయిల్ – ఇదం మదీయమితి విభజ్య గ్రహణే ఔచిత్యం స్వవస్తుత్వేన స్వకీయవస్తు న స్స్వయం రక్షణే ఔచిత్యంచ శేషత్వస్య ప్రయోజనమ్. పారతన్త్ర్యస్య ప్రయోజనం పరతన్త్రత్వాత్తమపదిష్టోపాయానుష్ఠానం ఫలప్రాప్త్యర్థం స్వామి ప్రతీక్షణం చేత్యర్థః, (సం) ఏవంచ శేషతైక స్వరూపత్వా దత్యన్త పరతన్త్రత్వా దితిహేత్వోరన్యథా సిద్ధ్యుపపాదనా త్సాధ్యయోరసఙ్కోచే అప్రయోజకత్వం ఫలితమ్. ఏవంచ పఞ్చమోహేతు ర్విశేషణాసిద్ధ స్స్వరూపాసిద్ధశ్చ, షష్ఠోపి విశేషణాసిద్ధః. విశేష్యాంశఏవ అవశేషితశ్చే దప్రయోజక ఇత్యుక్తం భవతి.

(అ॥ స్వా) ఉపాయ దశైయి లౌచిత్య ద్యోతనమ్ శేషత్వ పారతన్త్ర్య కార్యమాకిల్ ఫలదశైయిల్ శేషత్వపారతన్త్ర్యం వ్యర్థమాకప్రసఙ్గియాతో ? ఎన్న ఫలదశైయిలు ముపయోగమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇశ్శేషత్వే) తి – అవనుకన్దేతి శేషత్వోపయోగమ్, అవనిట్టవళక్కాయితి పారతన్త్ర్యోపయోగ మెన్నపడి. (వి) అవనిట్టవళక్కాక – తద్దత్తమర్యాదేతి, ఉఱుప్పామ్ – హేతుర్భవతి,

ఇవై యడియాక స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారమాకాతెన్బార్కళ్-త్తాఙ్గళ్ యథాశాస్త్రమ్ భగవత్ప్రీత్యాది ఫలత్తైక్కొణ్డు అనుష్ఠిక్కుమ్ కైంకర్యత్తిలుమ్ సాధ్యమాక విధిక్కప్పడుకిఱ ప్రపత్తియిన్నిలుమ్ స్వరూప విరోధ బుద్ధియాలే అధికారమిల్లై యామ్-వాక్యజన్యమాన సంబంధజ్ఞానాదిమాత్రత్తిల్ కాట్టిల్ అతిరిక్తమాక "శరణం వ్రజ" ఎన్ఱు విధేయమాకైయాలే సాధ్యమాయిరుక్కుమ్. ప్రపత్తి స్వరూపమెన్ఱుమిడమ్ మున్బే శొన్నోమ్. ఆకైయాల్ శేషభూతనుమాయ్ పరతన్త్రనుమాన ఇవనుక్కు యథాధికారమ్ స్వరక్షణార్థ వ్యాపారమ్ పణ్ణక్కడవతైయిల్లై. ఆనాలుమ్ అనన్యార్హ శేషభూతనాక త్తన్నై

(అ) శేషత్వపారతన్త్ర్యయో ర్భక్తివిరోధిత్వే తుల్యన్యాయతయా కైఙ్కర్యప్రపత్తి విరోధిత్వమపి స్యాదిత్యాహ (ఇవైయడియాకే) తి – ఏతన్మూలకతయా, స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారమాకాతు – ఏతయోస్సతో స్వరక్షణార్థవ్యాపారో నయుజ్యతే, ఎన్బార్కళ్ – ఇతి వదతామ్, స్వరూపనిరూపకబుద్ధియాలే– శేషత్వ పారతన్త్ర్య గోచరబుద్ధ్యా, (వివరణ్యాం స్వరూపవిరోధబుద్ధియాలే ఇతి పాఠో నోపాత్త ఇతి దృశ్యతే.)

(అ॥ స్వా) కృతిసాధ్యమాక విధిక్కప్పడుకిఱ వెన్ఱుశొన్నదు కూడుమో ? వాక్యజన్య సమ్బన్ధ జ్ఞానాది మాత్రమన్ఱో ప్రపత్తి ? అదు కృతిసాధ్య మల్లామైయాలే విధేయమన్ఱే? ఎన్న వర్ (వాక్యే) తి – (వి) ఏషాం ప్రపత్తిత్వే సాఙ్గభరన్యాస విధివైయర్థ్యాది ప్రసఙ్గాదికం పూర్వమేవోక్తమితి భావః. (సం॥ మున్బే – అస్మిన్నేవాధికారే)

(అ॥ స్వా) ఉక్తార్థత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి –

(అ॥ ప్ర) భక్తియోగస్య దేవతాన్తరారాధనరూప నిత్య నైమిత్తికాఙ్గతయా పారమైకాన్త్య విరోధాత్తస్యానన్యార్హ శేషత్వరూప స్వరూప విరుద్ధత్వమేవేత్యుక్తేర్భాష్యవిరోధమాహ (ఆనాలు) మిత్యాదినా. (స్వా) అనన్యార్హేతి –

త్తైన్ను పరమైకాన్తిగళ్ గ్రహిక్కుమో ఇవనుక్కు. దేవతాన్తర ద్వారకఙ్గళాన వర్ణాశ్రమధర్మఙ్గళుమ్ అవర్గళుక్కు ఇతి కర్తవ్యతై యాగప్ ప్రసక్తాన భక్తియోగాదికళుమ్ ఏకాన్త్యవిరుద్ధఙ్గళన్రో? శుద్ధయాజికళుక్కన్రో పరమైకాన్తిత్వమ్ సమ్భవిత్తదిల్ ? ఇతు భాష్యాదికళిల్ నిష్కర్షమ్ ఈగ్రన్థత్తిల్ యాజియాగ వన్ద పోద్యమ్. ఎఙ్ఙనేయెన్నిల్ ? శ్రీగీతైయాద విద్యైకళిల్ పరదేవతైక్కు ఇన్ద్రాది శరీరకనాగ ముముక్షువుక్కు. ఉపాస్య నెన్ఱుపదేశిక్కైయాలే. విద్యాఙ్గమాన వర్ణాశ్రమ ధర్మఙ్గళి లుమ్ అప్పడి దేవతైకళై శరీరమాగక్ కొణ్డు నిఱ్కుమ్ పర

దేవతాన్తరద్వారక వర్ణాశ్రమ ధర్మ మన్యశేషత్వ కార్య మాకైయాలే విరోధమెన్ఱు కరుత్తు. (పరమే)తి. దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తర రహితనాయిరుక్కిఱవనెన్ఱపడి. (దేవతాన్తరే)తి. దేవతాన్తరద్వారక వర్ణాశ్రమధర్మమెన్ఱను దేవతాన్తరద్వారకో పాసనాదికళుక్కుమ్ ఉపలక్షణమ్, అన్యథోక్త గవాక్యస్థలు పాసనత్తిల్ దేవతాన్తర ద్వారకత్వ నిమిత్త పారమైకాన్త్య భఙ్గ పరిహార మసఙ్గతమాగ ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱపడి. (సం) ప్రకృతి సమ్బన్ధాసంకలిత బ్రహ్మయాజిన శ్శుద్ధయాజినః.

(అ॥ స్వా) ఇఙ్గు దేవతాన్తరద్వారకో పాసనాదికళై ప్రధానమాగ వనుష్ఠిక్కైయాలే పారమైకాన్త్యవిరోధమో ? ఉత దేవతాన్తరద్వారక వర్ణాశ్రమధర్మ ఙ్గళై అఙ్గతయా అనుష్ఠిక్కైయాలే పారమైకాన్త్య విరోధమో ? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ప్రతర్దనే) తి—ఆదిశబ్దత్తాలే మధువిద్యాది గ్రహణమ్. (ప్ర॥) కైవల్యోపనిషదాదిషు విహిత రుద్రాన్తర్యామ్యుపాసనాది రాది శబ్దార్థః. యథాకశ్చిత్ విశిష్టరాజ్ఞో మాలాభి రర్చనం రాజార్చనమేవ నతు కంచుకార్చనం తథా రుద్రేన్ద్రాది విశిష్ట పరమాత్మారాధన మపీత్యర్థః.) ద్వితీయపక్షత్తై నిర సిక్కిఱార్ (విద్యాఙ్గమానే) తి.

(అ) ఇప్పడి శరణ్య నారాధ్యనాకైయాలే దేవతాన్తర సమ్బన్ధప్రయుక్త పారమైకాన్త్య విరోధమిల్లైయాకిల్ దేవతాన్తరారాధనాదికళిలుమ్ పారమైకా న్త్యవిరోధమిల్లైయాక ప్రసజ్జియాతో ? వస్తువృత్తియిల్ ఎఙ్గుమ్ శరణ్యనారాధ్య

మూర్త్తావే ఆరాధ్యనెన్ఱు నిష్కర్షిత్తార్. ఆకైయాల్ స్వత
న్త్రమాక శిల దేవతైకళై ప్పత్తిన్నాలుమ్ ఫలాన్తర కామ
నైయాలే తన్నుడైయ నిత్య నైమిత్తికఙ్గళుక్కు ప్రాజం
బాన దేవతాన్తరాన్వయమ్ వరిలుమ్ పారమైకాన్త్యత్తుక్కు
విరుద్ధమామ్. ఫలాన్తర సఙ్గము మన్ఱిక్కే పరమాత్మా ప్రకృ
విశేషణఙ్గళాక దేవతైకళై వైత్తు అగ్న్యాది శబ్ద విశేషఙ్గళై
విశేష్య పర్యన్తమాక అనుసన్ధిత్తుమ్ "సాక్షాదప్యవిరోధం
జైమినిః" ఎన్నిఱ న్యాయత్తాలే అగ్నీన్ద్రాది శబ్దఙ్గళై సాక్షా
ద్భగవద్వాచకఙ్గళాక అనుసంధిత్తుమ్, స్వధర్మానుష్ఠానమ్

నన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ – శ్రీభాష్యకారరిప్పడి నిష్కర్షి
క్కైయాల్, స్వతన్త్రేతి– నిత్యకర్మఙ్గళిల్ శిలదేవతైకళై 'స్వతన్త్రమాకప్పత్తినా
లుమెన్ఱపడి, ఫలాన్తరేతి– నిత్యనైమిత్తిక బహిర్భూతకామ్య కర్మఙ్గళిలుమ్ స్వత
న్త్రతయా దేవతాన్తరాన్వయమ్ వరిలుమెన్ఱపడి.

(అ) ఇప్పడి పారమైకాన్త్యవిరోధమ్ శొన్నాల్ కూడుమో? వస్తువృత్తి
యిలే శరణ్యనే ప్రధానతయా ఆరాధ్యనన్ఱో? యథాకథఞ్చిద్దేవతాన్తరాన్వయమ్
విరుద్ధమెన్ఱిల్, దేవతాన్తరనామఘటిత నిత్యనైమిత్తికానుష్ఠానత్తిలుమ్ విరోధమ్
ప్రసఙ్గియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ఫలాన్తరసఙ్గము) మితి – "త్రైవర్గికాంస్త్యజే
ద్ధర్మాన్" ఎన్ఱు కామ్యకర్మమ్ ముముక్షువుక్కు ''నిష్టఫలతయా త్యాజ్యమాకై
యాలుమ్ "నయష్టవ్యా మయా యూయం కదాచిదపి దేవతాః" ఎన్ఱు దేవతాన్తర
యజనమ్ నిషిద్ధమాకైయాలుమ్ దేవతాన్తరప్రీణనమాక వనుష్ఠిత నిత్యనైమిత్తికమ్
వస్తువృత్తియిలే భగవదారాధనమానాలుమ్ "జీవముఖ్యప్రాణలిఙ్గాన్నేతి చేన్నో
పాసాత్రైవిధ్యాదాశ్రితత్వాదిహ తద్యోగాత్ ॥ సాక్షాదప్యవిరోధం జైమిని"
రిత్యాది సూత్రభాష్యాదికళిలే తథావిధానుసన్ధానమ్ విహితమాకైయాలేయుమ్
తథావిధానుసన్ధానాభావే పారమైకాన్త్య విరుద్ధమెన్ఱుమ్ తథావిధానుసన్ధానే
విరుద్ధమన్ఱెన్ఱుమ్ కరుత్తు. (దీ॥ 'సాక్షాదపీ' త్యాదిపరిహారాన్తరమ్)-(అత్రవివ
రణాభ్యాం విశేష్యాంశోఽనుసన్ధేయః.)

పణ్ణు మిడత్తిల్ విధి బలత్తాలే కర్మమైకాన్నిత్వ విరోధ మిల్లై. ఆనాలుమ్ అభిచారాదిక్కళై విధిత్త కిరుకైయాలే శాస్త్ర ప్రరోచనాదికళిల్ అభిసన్ధియాలే అధికారి విశేషత్తిలే ఉపాసనాది కళై విధిత్త దత్తనై యన్రో? ముముక్షువుక్కు ప్రాప్య ప్రాపకజ్గళ్ ఏకమాకైయాలే ప్రాప్యానురూపమాన ఉపాయమ్ సర్వేశ్వరన్ ఒరువనుమే. ఆకైయాల్ అన్రో? "అథ పాతక భీతస్త్వం సర్వ భావేన భారత। విముక్తాన్యసమారంభో నారాయణ పరో భవ॥" ఎన్రు ధర్మదేవతై తన్ పుత్రనుక్కు ఉపాసనాదికళై ప్రాప్య విరోధికళెన్రు నినైత్తు నిషిత్తతెన్నిల్? ఇతువుమ్ అత్యన్తానుపపన్నమ్. ఎజ్గనేయన్నిల్? అభిచారాదికళ్ ఫల విశేష మడియాకవిఱే అనర్థ హేతుక్కళాయిత్తు. ఇజ్గు ఫలమ్ మోక్షమానపడియాలే అమ్ముఖత్తాల్ అనర్థ ప్రసజ్గమిల్లై. ఏకాధికారి విషయత్తిలే ఏక ఫలత్తుక్కు గురువాయిరుప్పతొన్రై ఉపాయమాక క్కాట్టి లఘువాయిరుప్పతొ

(అ॥ సం) అభిచారాదివ దన్యార్థతయా విహితతయా అనర్థావహత్వాభావేన ప్రాప్యానురూపత్వాదితి నవమంచ హేతు మనూద్య స్వరూపాసిద్ధ్యా దూషయితి (ఆనాలు) మిత్యాదినా - (ప్రాప్యవిరోధికళెన్రి) తి - పాతక శబ్దత్తాలే ఉపాసనాదికళై నిందిక్కైయాలే పాతకతయా స్వరూప విరుద్ధజళెన్రు కరుత్తు. (అ) ఇన్దపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి-అనుపపన్నతైయై యుపపాదిక్కిఱార్ (ఎజ్గనేయెన్ని) లిత్యాదినా.

(అ॥ స్వా) ద్వితీయపక్షత్తై ప్రతివదిక్కిఱార్ (ఏకాధికారీ) తి- వివక్షిత విపరీతమితి= భక్త్యనుపాదేయత్వరూప స్వమత విపరీత మెన్రపడి. (సం)ప్రపత్తి రూప లఘూపాయే రుచ్యుత్పత్తయే భక్తిరూప గురూపాయవిధాన మిత్యుక్తే వివక్షితస్వరూపవిరుద్ధత్వ విపరీతమ్- భక్తేస్సకిఞ్చనం ప్రత్యుపాయత్వమేవ సిద్ధ్యే దిత్యర్థః. కించ వివక్షితం ప్రపత్త్యుపాయత్వాఫలకం తదన్యానుపాయత్వమ్

న్నిలే రుచియై ప్పిఱప్పిక్కిఱతెన్ఱై వివక్షిత విపరీతమ్. అఙ్గత్తిలే అఙ్గి ఫల నిర్దేశమాయ్ స్తుతిమాత్రమాయిఱే అప్పోతు ఫలిప్పతు. ప్రాప్యత్తుక్కిన్నతు అనురూపమెన్నుమిడమ్ శాస్త్రవేద్యమాకైయాలే యుక్తిమాత్రత్తాలే ప్రాప్యవిరోధమ్ శొల్లవొణ్ణాతు. ఆగమసిద్ధఙ్గళిలొన్ఱై విరుద్ధతర్కఙ్గళాలే బాధిక్కిల్ తుల్యన్యాయత్తాలే సర్వశాస్త్రఙ్గళుమ్ ప్రపత్తిశాస్త్రం

తద్విపరీతం ప్రపత్తేరేవానుపాయత్వమ్. (వి) భక్తిరనుపాదేయా ప్రపత్తిరుపాదేయేతి ఖలు భవతాం వివక్షితమ్, తద్విపరీతమ్ – తన్నసిధ్యతి, వేదాన్తేషు భక్తి ప్రపత్త్యోరేకఫలసాధనతయా పరస్పరనైరపేక్ష్యేణ విధానా ద్భక్తేః ప్రపత్తితుల్య యోగక్షేమత్వేన అన్యతరస్యాన్యతరప్రరోచకత్వాభావేన ప్రపత్తిప్రరోచకత్వా సమ్భవాత్ ; సమ్భవేవా గురుణ్యాలస్యాదినా ఽప్రవృత్తౌ లఘునాఙ్గభూతేన అఙ్గిఫల మారోప్య ప్రరోచనా కార్యా. నతు గురుణా లఘుప్రరోచనా, స్వరసత ఏవ లఘుప్రవృత్తి సమ్భవేన ప్రరోచనానపేక్షత్వాత్ ; ధాన్యవహనార్థ మనడుహి సికతా భారనిక్షేపోపి లఘూపాయాభ్యాస పాటవాయైవ, నతు గర్వపరిహారాయ ; అతో వివక్షిత విపరీతమితిభావః. (స్వా) అఙ్గత్తిలేఇతి– ఇఙ్గు జీవనావస్సైయిల్ దృష్టఫలజనకత్వాభావేన ప్రపత్తియిల్ విశ్వాసజనకత్వరూప ప్రరోచకత్వం కూడాతు, లఘూపాయే పుంసాం స్వతఏవ ప్రవృత్తేః ; లఘూపాయస్యైవ గురూపాయ ప్రవర్తకత్వౌచిత్యేనచ భక్త్యుపాయవిధేః ప్రపత్తౌ ప్రవర్తకత్వరూప ప్రరోచకత్వముమ్ కూడాతు, ఆకైయాల్ పరిశేష ప్రమాణేనాఙ్గేషు ఫలశ్రుతి రర్థవాదఇతి న్యాయేనాఙ్గస్తుతి ముఖేనాఙ్గిప్రరోచకత్వం శొల్లవేణుమ్, ఇతఙ్గతయా భక్తి ఉపాదేయై యాకైయాలే అనుపాదేయత్వరూప స్వపక్ష విపరీత మెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) తృతీయకల్పత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ప్రాప్యత్తుక్కు) తి– (వి) ప్రాప్యమేవ ప్రాపకమ్, తదనురూపంనోచే దననురూపమితి వ్యాప్తిర్నాస్తి, శాస్త్రైకవేద్యత్వాద్యానురూప్యస్య, అతో భక్తిరపి శాస్త్రవశా దనురూపైవేతి భావః.

(అ॥ స్వా) ముముక్షువుక్కు ప్రాప్యప్రాపకయో రైక్య మావశ్యకమిత్యాది యుక్తిమూలతయా భక్తియోగ మనుపాదేయమన్ఱో; ఎన్నవ+ర్ (ఆగమ

తానుమ్ ప్రమాణ మన్ఱిక్కే- గయొళ్ళియుమ్. "అథ పాతకభీత స్త్వం" ఎన్గిఱ విశేషణముమ్ పాతక శబ్దత్తాలే ఉపాసనాదికళై నినైక్కిఱ వాక్యత్తుక్కుమ్ ప్రమాణమిల్లై. ఆకైయాల్ ముముక్షుక్కళుక్కు విహితజ్గళాకైయాలే భక్తిప్రపత్తికళిరణ్డుమ్ యథాధికారమ్ పరిగ్రాహ్యజ్గళ్. విహితజ్గళాయిరుక్కిలుమ్ ఆచార్యరుచి పరిగృహీతజ్గళల్లాతపడియాలే అతిథి సత్కారజ్గళిల్ విహితంగళాన గవాలమ్భనాదికళ్ పోలే ఉపాసనాదికళ్ శిష్ట పరిగ్రహ విరుద్ధజ్గళాకైయాలే అనాదరణీయజ్గళెన్నిల్ వేణ్

సిద్ధజ్గళ్) లిత్-చతుర్థపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (అథపాతకే)తి-(సం) "ధ్యాయీత-నిదిధ్యాసితవ్యః- ఉపాసీత- ధ్యేయో నారాయణస్సదా- హరిరేకస్సదా ధ్యేయః- స్మర్తవ్యస్సతతం విష్ణుః- మన్మనాభవమద్భక్తః" ఇత్యాది ప్రమాణ విహితాం భగవత్ప్రియతమత్వాపాదికాం భక్తిం గర్హ్యదేవ త్రైవ స్వపుత్రం ప్రత్యేవపాతకత్వేన వదతీత్యుక్తి రద్వైదిక గోష్ఠిష్వేవరోచతే; తర్హి కోఽత్ర స్యార్థః? ఇతి చేదుచ్యతే, భక్తిప్రకరణస్థమపీదం వచనం తదవాన్తరప్రకరణేన భక్తినిర్వృత్తి ప్రతిబన్ధక పాతకపరమేవ, భక్తినిష్పత్తి ప్రతిబన్ధకానా మనాదికాలసఞ్చితానాం పాతకానా మనన్తత్వా త్తన్నివర్తక కృచ్ఛ్ర చాన్ద్రాయణ కూశ్మాణ్డ వైశ్వానర వ్రాతపతి పవిత్రేష్టి త్రివృదగ్నిష్టోమాదికాః కర్తుమశక్తః పాతకైరపి భీతశ్చేద్విముక్త చాన్ద్రాయణాది సమారమ్భ స్త్వం స్థానే తమేవ శరణం వ్రజేతి హి ప్రకరణానుగుణ స్తదర్థః, నత్వదభిమతః, ఇదం సర్వమభిప్రేత్య "ప్రమాణమిల్లై" ఇత్యుక్తమ్. (అ॥ స్వా) ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి-విహితేతి- విహితత్వేపి భక్తిత్యాగే ప్రపత్తేరపి త్యాగప్రసజ్గః ఎన్ఱు కరుత్తు.

(అ॥ దీ) నను విహితమాకిలు మాచార్యరుచి పరిగృహీతత్వ మిల్లామైయాల్ స్వరూపవిరుద్ధమెన్ఱుమ్ పక్షత్తై నిరాకరిక్కిఱార్ (విహితజ్గళాయాకిలు) మిత్యాది- (వి॥ నిరూపక వాక్యమన్ఱు -పండితోక్తి ర్నభవతి).

(అ) కతిపయ శిష్టానుష్ఠానమ్ ప్రపత్తిక్కు ముణ్డు, శ్రీపరాశరాదికళనుష్ఠియామైయాలే; సర్వశిష్ట బహిష్కారమ్ భక్త్యాదికళి లిల్లై యెనిఱార్

గైయుమ్ నిరూపకవాక్యమన్ఱు. సర్వాచార్య పరిగ్రహమిల్లాత పోతన్ఱో "అస్వర్గ్యం లోక విద్విష్టం ధర్మ మప్యాచరే న్నతు" ఎన్ఱు కత్తిక్కిఱావతు. ఇఙ్గు "తస్మై నమో మునివరాయ పరాశరాయ" ఎన్నుమ్పడి శ్లాఘ్యరాన శ్రీపరాశరాది పూర్వాచార్యర్కళ్ అనుష్ఠిక్కైయాల్ సర్వశిష్టబహిష్కారమ్ శొల్లవొణ్ణాతు. ఇప్పడి యుగాన్తరఙ్గళిల్ ఇవై ధర్మఙ్గళానాలుమ్ కలియుగత్తిల్ యథోక్తమాన పరమాత్మోపాసనాదికళుక్కు అధికారికళ్ దుర్లభరాకైయాలే ఇవై యిక్కాలత్తుక్కు ప్పొరున్దుమవైయన్ఱు. ఆకైయాలే యన్ఱో? "కలౌ సంకీర్త్య కేశవమ్" ఎన్ఱుమ్ "కలేర్దోషనిధే రాజన్నస్తి హ్యేకో మహాన్ గుణః । కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య ముక్తబన్ధః పరం వ్రజేత్॥" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱతు ఎన్నవుమొణ్ణాతు. "కలౌ కృతయుగం తస్య కలి స్తస్య కృతే యుగే । యస్య చేతసి

(సర్వాచార్యే)త్యాది — (సం) అస్వర్గ్యమితివచనమతిథి సత్కారాదిషు గవాలమ్భనాది విషయమ్. (స్వా) శ్లాఘ్యరానేతి-కతిపయ శిష్టపరిగ్రహాపరిగ్రహ సన్నిపాతత్తిల్ సర్వసమ్మత శిష్టపరిగ్రహ మెన్నపడి. సర్వేతి— కతిపయ శిష్టపరిగ్రహమనుపాదేయతా నియామకమాకిల్ ప్రపత్తేరప్యనుపాదేయతాప్రసఙ్గః ఎన్ఱుకరుత్తు.

(అ॥దీ) స్వరూపవిరుద్ధత్వ మిల్లావిడిలుమ్ కలియుగత్తిల్ భక్త్యాదికళుక్కు అధికారికళ్ కిడైయామైయాల్ ఇతుక్కు క్కలియుగత్తిల్ మోక్షోపాయత్వమిల్లైయెన్ఱుమ్ శఙ్కైయై యనువదిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియుగాన్తరే)త్యాది — 'కీర్తనాదేవ' ఎన్ఱవధారణత్తాల్ భక్త్యధికారి దౌర్లభ్యమెన్ఱు శఙ్కాభిప్రాయమ్.

(అ॥ స్వా)అధికారి దౌర్లభ్యత్తాలే ఇక్కాలత్తిల్ భక్తియోగమనుపాదేయమో? ప్రమాణస్వారస్యత్తాలెయో? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్(కలా)వితి— (దీ) యస్య చేతసి గోవిన్దస్తస్య కలౌ కృతయుగమెన్ఱత్తాల్

గోవిన్దో హృదయే యస్య నాచ్యుతః ॥" ఎన్గిఱపడియే ఇక్కాలత్తిలుమ్ ఉపాసనాదికళుక్కు అధికారికళ్ స్వయం ప్రయోజన యోగనిష్ఠరాన పూర్వాచార్యర్కళ్ పోలే సంభావితరిత్తే. ఇజ్జనల్లాతపోదు సంకీర్తన వ్యతిరిక్తైయాన ప్రపత్తిక్కుమ్ "కిం ను తస్య చ మన్త్రస్య కర్మణః కిమువాసన । స లభ్యతేఽధికారీవా శ్రోతుకామో ఽపవా నరః ॥" ఇత్యాదికళిల్పడియే మహా విశ్వాసాది యుక్తరాన అధికారికళ్ తేట్టమాక్కైయాలే అన్విడత్తిలుమ్ ఇప్ప్రసఙ్గమ్ వరుమ్. ఆనపిన్బు ఉపాసనాది కళుక్కు పేఱారు విరోధమిల్లామైయాల్ యథాశాస్త్రమ్

కలియుగత్తిలుమ్ భగవద్భాయిక ళుణ్డాకైయాల్ అధికార దౌర్లభ్య మిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. (స్వా) ద్వితీయ పక్షత్తై ప్రతిక్షేపిక్కి ఱార్ (అజ్ఞనల్లాతపోతు) ఇతి– (అజ్ఞనల్లాతపోతు – వచనాపాతస్వారస్యత్తాలే ఉపాయమల్లాతపోదెన్ఱపడి. సఙ్కీర్తనవ్యతిరిక్త ప్రపత్తిక్కు ఇతి – అవధారణబలాదేవ ప్రపత్తేరప్యనుపాయత్వం ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱపడి. భక్తివదధికారి దౌర్లభ్యాభావే ప్రపత్తిక్కు అనుపాయత్వ మెజ్జనే? ఎన్నవరుళి (కిన్వి) ఇతి– తేట్టమిఱి– (వి॥ స్పష్టతయా) లఘూపాయత్తుక్కు అధికారి దౌర్లభ్యముణ్డో? ఎన్న మహావిశ్వాసాదీతి– ప్రసఙ్గమ్ వరుమితి– ప్రపత్తిక్కుమనుపాయత్వప్రసఙ్గమ్ వరుమెన్ఱపడి. ఇద్ద వచనత్తుక్కు అధికారి దౌర్లభ్యాభిధానముఖేన ప్రపత్తిప్రశంసైయిలే తాత్పర్యమన్ఱిల్ "కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య" ఇత్యాదికళుక్కుమ్ కీర్తనప్రశంసైయిల్ తాత్పర్యమెన్ఱు కొళ్ళలామెన్ఱు కరుత్తు.

(అ॥ సం) యది కేనాపి ప్రకారేణ నస్వరూపవిరుద్ధా భక్తిస్తర్హి భవాదృశైరపి పరిగ్రాహ్యస్స్యా దిత్యత్రాహ (ఆనపిన్బు) ఇతి– (స్వా॥ ఆనపిన్బు– ఉక్త ప్రకారేణ భక్తిక్కు విరుద్ధత్వం కూడాతపిన్బు) – (స్వాధికారే)ఽపి–నస్వరూపేణ విరోధః, కింతు స్వగతాకిఞ్చన్యేనైవేతి భావః.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి భక్తిక్కు మోక్షోపాయత్వ ముణ్డాకిల్ "నరస్య బుద్ధిదౌర్బల్యా దుపాయాన్తర మిష్యతే" ఎన్ఱు ఉపాదేయత్వం శొల్లుకిఱతు విరోధి

ఆతురాదికళుక్కు అవగాహనాదికళ్ పోలే ఇవై "అకించనోఽనన్యగతిః" ఎన్నిరుక్కుమ్ అధికారిక్కు స్వాధికార విరుద్ధఙ్గళెన్ను ప్రాప్తమ్. ఇవ్వధికార విరోధమ్ అఱియాతే ఉపాసనాదికళిలే ప్రవర్తిక్కుమవనై ప్పఱ్ఱి "నరస్య బుద్ధి దౌర్బల్యాదుపాయాంతర మిష్యతే" ఎన్ఱతు. ఆకైయాల్ ఇవ్వుపాసనాదికళుమ్ అధికార్యన్తరత్తుక్కు యథాధికారమ్ అనుగుణఙ్గళ్. అవఱ్ఱుక్కు సామర్థ్యమిల్లామైయాలాతల్ విళమ్బాక్షమనల్లామైయాలాతల్ ఇప్ప్రపత్తియై స్వతన్త్రోపాయమాకప్పఱ్ఱినవనై * "శెయ్దవేళ్వియ" నెన్నుమ్ "కృతకృత్యా" నెన్నుమ్ "అనుష్ఠిత క్రతు శత" నెన్నుమ్, ఇవనుక్కు మరణాన్తమాకనడక్కుఙ్ వ్యాపారఙ్గళై అవభృథ పర్యన్త కర్తవ్య క్రియాకలాపఙ్గళాక స్తుత్తిత్తుమ్, క్రత్వన్తరానుష్ఠానమ్ పణ్ణినవనుక్కు-

---

యాతో? బుద్ధిదౌర్బల్యకృత ముపాయాన్తరావలమ్బనమ్ తత్వబుద్ధికృతమన్నెన్ఱు వచనత్తిలే తోన్ఱవిల్లయో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వధికారవిరోధ) మితి- అధికారవిరోధం తెఱియామైయే బుద్ధిదౌర్బల్యమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ బుద్ధిదౌర్బల్యమ్ - మహావిశ్వాసమాన్ద్యమ్. "అధికార్యన్తరత్తుక్కు" మిత్యుక్తి రకిఞ్చనస్యాపి ఫలభక్తిసమ్భవాభిప్రాయేణ.)

(అ॥ ప్ర) ఏవమధికారవిశేషమాత్రవిరుద్ధతయా చేతనస్వరూప విరుద్ధత్వానుపపత్తే స్స్వరూపానురూపఏవ భక్తియోగ ఇత్యాహ (ఆకైయాలి) త్యాదినా- ఉపాసనాదీతి- కర్మయోగాది రాది శబ్దార్థః.

(అ॥ వి) నను ప్రపత్తేరశక్తాధికారికత్వే మన్త్రస్నానాదివదనుకల్పతయా అముఖ్యతయా భక్తిత ఉత్కర్షప్రతిపాదనం నోపపద్యత ఇత్యత) సుకరత్వాదినా ఆధిక్యం వదన్ తత్రాధిక్యస్య ప్రామాణికత్వమాహ. (అవఱ్ఱుక్కు సామర్థ్యమిల్లామైయా) లితి-ప్రపత్తియై స్వతన్త్రమాకప్పఱ్ఱినవనై-స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠమ్, శెయ్తవేళ్వియనెన్ఱుమ్- అనుష్ఠితయాగ ఇతి, "ఏమః కృష్ణం బ్రాహ్మ

మేలుళ్ళ నిత్యనైమిత్తికఙ్గళ్ పోలే ఇవనుక్కు- స్వతన్త్రవిధి యాలే వర్ణాశ్రమాది ధర్మఙ్గళ్ సహకారిక్కు- చ్చెయ్ కైయుమ్, అనుష్ఠాన అత్యాయోగ ఫలత్తై స్పష్టమాక నిర్వాహ్యార్ నిరపేక్ష నాకవుమ్ ఆర్త్వర్కనాకవుమ్ మహాగ్నికనాకవుమ్ భగవచ్ఛాస్త్రఙ్గ ళుమ్ వేదఙ్గళుమ్ ఘోషిక్కిన్ఱన. అదనాలే "తపస్విభ్యో ఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః । కర్మిభ్యశ్చాధికో

ణాస్త్రత్వతోయే తేషాం రాజకా సర్వేఽదృష్టా స్వమాస్త్రాః॥ అనుష్ఠితక్రియశ్చతో భవత్యేవ నసంశయః" ఇత్యాది ప్రమాణ మనుసన్ధేయమ్. (స్వా) ఆర్త్వార కళుమితి- శ్రియఃపతిర్వాయు నిత్యాగ ఆర్త్వార కళుక్కైయు ఉక్తిః, కృతకృత్య ఇత్యాద్యక్తిః, అనుష్ఠిత క్రియః తత ఇత్యాది భగవచ్ఛాస్త్రమ్, మరణాన్తేత్యాది శ్రుత్యర్థ కథన మెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ఘోషిక్కిన్ఱన-స్ఫుటం వదన్తి.)

(అ) ఇప్పడి ప్రపత్తినిష్ఠ స్తుతి యెన్ఱు కొళ్ళను కూడుమో! భక్తిప్రపత్తికళిర ణ్డుమ్ మోక్ష సాధనతయా విహితత్వావిశేషేణ తుల్యమాయిరుక్క- అన్యతరస్తుతి కూడుమో? ప్రస్తుత ముఖ్యభక్తినిష్ఠ స్తుతియే ఉచితమైయన్ఱో? ఇతరాఙ్గనైరపేక్ష్య రూపాధిక్య యుక్తతయా ప్రపత్తేస్తన్నిష్ఠస్తుతి ఉచితమైయిన్నిల్ స్వస్వాఙ్గవ్యతిరిక్త నైరపేక్ష్యం సర్వసాధారణమన్ఱో? ప్రపత్తి స్తుత్యా ప్రపత్త్యాధిక్యం సిద్ధమెన్నిల్ ప్రపత్తినిష్ఠస్తుతి యొప్ప్రియ ప్రపత్తిస్తుతి యిల్లైయే? ఎన్న సద్వృత్తాన్తమాక ప్రప త్త్యాధిక్యత్తై సమర్థిక్కిఱార్ (అక్కైయా) లిల. అక్కైయాల్-ప్రపత్తినిష్ఠనై స్తుతిక్కై యాలే. (సం॥) స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠస్య సర్వస్తుతి విషయత్వాత్. (దీ) తప స్విభ్యః - ప్రవృత్తి ధర్మరూప భక్తినిష్ఠరకాట్టిలు మేన్మై. ప్రవృత్తిరూప జ్ఞాననిష్ఠరై కాట్టిలుమ్ ప్రవృత్తిధర్మరూప కర్మయోగనిష్ఠరిలుమ్ కాట్టిలుమ్ యోగీ- నివృత్తి ధర్మరూప యోగవానధికః, అక్కైయాల్ నివృత్తి ధర్మరూప యోగీ భవేతి శ్లోకత్తుక్కర్థమ్. (సం) తపస్విభ్యః-కాయశోషణమాత్రపరేభ్యః యోగీ -జ్ఞానయోగనిష్ఠః, యద్వా "ఈదృశః పరమాత్మాఽయం ప్రత్యగాత్మా తథేదృశః। తత్సమ్బన్ధానుసన్ధాన మితి యోగః ప్రకీర్తితః" ఇత్యుక్తయోగనిష్ఠః సఏవ జ్ఞానిత్యనేన గృహ్యతే. అభిమతః - పరమపురుషారాధనరూప కర్మయోగ

యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున ॥” ఇత్యాదికళాలే ప్రవృత్తి ధర్మఙ్గళిఱ్కాట్టిల్ నివృత్తి ధర్మఙ్గళ్ శ్రేష్ఠఙ్గళానాప్పోలవుమ్ అవై తన్నిల్ ఆత్మ విషయమాన యోగమ్ శ్రేష్ఠమానాప్పోలవుమ్ ఆత్మవిషయ యోగఙ్గళిఱ్కాట్టిల్ “యోగినామపి సర్వేషాం” ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిల్పడియే వసుదేవ నన్దన విషయమాన యోగమ్ శ్రేష్ఠమానాప్పోలవుమ్ పరమాత్మవిషయ విద్యావిశేషఙ్గళెల్లాత్తిలుమ్ న్యాస నిక్షేపాది శబ్దఙ్గళాలే శొల్లప్పట్ట విద్యా విశేషమే సుకరత్వ సకృత్కర్తవ్యత్వ శీఘ్రఫలప్రదత్వాదికళాలే శ్రేష్ఠతమమ్. న్యాసవిద్యైయిలే కణ్ఠోక్తమాన ఇవ్వర్థత్తై “తేషాం తు తపసాం న్యాస మతిరిక్తం

నిష్ఠః, సఏవ ధర్మిభ్య ఇతి గృహ్యతే. యోగీ— భక్తియోగవాన్. (స్వా) తపస్విభ్య ఇత్యాది= కేవల తపసా— ఆత్మజ్ఞాన వ్యతిరిక్తజ్ఞానేన కేవలాశ్వమేధాదినా యః పురుషార్థ స్సాధ్యతే తేభ్యోప్యతిశయిత పురుషార్థత్వాత్, ఆత్మయోగీ అధికః, యద్వా “యోగినామపి సర్వేషా” మితి—పఞ్చమ్యర్థే షష్ఠీ. యోగిభ్యః—“సర్వభూతస్థిత” మిత్యాద్యుక్తయోగిభ్య స్సర్వేభ్యోపి తపస్విప్రభృతిభ్యోపి, మాం శ్రద్ధావాన్ సన్ యో భజతే స యుక్తతమః-శ్రేష్ఠతమ ఇత్యర్థాశ్రయణేన వసుదేవ నందన విషయ యోగీశ్రేష్ఠః, తద్వాదెన్నపడి. (స్వా) ఉక్తస్థలఙ్గళిలే విశిష్టపురుషస్తుతావపి విశేషణీభూత యోగాదే రాధిక్యం తద్వత్ప్రక్రృతేపి ప్రపత్త్యాధిక్యమెన్ను కరుత్తు. దృష్టాన్తఙ్గళిలే అతిశయిత ఫలజనకతయా ఆధిక్యమ్ కూడినాలుమ్ ప్రపత్తిక్కు— భక్త్యపేక్షయా ఆధిక్యమెఙ్ఙనే? ఎన్నవఱ్ఱై (సుకరత్వే) త్యాది.

(అ) ఇప్పడి ప్రపన్నాధికారిస్తుతిమాత్రేణ ప్రపత్తిక్కు— ఆధిక్యం శొన్నదు కూడుమో? ఆధిక్యకణ్ఠోక్తి యిల్లామైయాల్ స్తుతి అన్యథాప్యుపపన్నై యన్నో? “తస్మాన్న్యాసమేషాం తపసా మతిరిక్తమాహుః” ఎన్ఱు ఆధిక్యం కణ్ఠోక్తమెన్ఱిలఙ్గుశొన్నవాధిక్యమ్ ప్రాకరణిక తపోదమాద్యవధికమాకైయాలే భక్త్యపేక్షయా ఆధిక్యమ్ కూడుమో? ఎన్నవఱ్ఱై (న్యాసవిద్యైయిలే) ఇతి- తేషామితి_ తేషాం తపసామ్ _ పూర్వానువాకోక్తన్యాసపర్యన్తానాం సత్యం తపోదమాది

తప శ్శ్రితమ్ ॥ సత్కర్మనిరతా శ్శుద్ధా స్సాంఖ్యయోగవిద
స్తథా । నార్హన్తి శరణస్థస్య కలాంకోటితమీమపి ॥" ఎన్ఱు
భగవచ్ఛాస్త్రమ్ ఉపబృంహిత్తతు. అవగాహనాదికళిల్
సమర్థనల్లాతవనుక్కు "మానసం విష్ణు చిన్తనం" ఎన్ఱు భగవ
చ్చిన్తనత్తై స్నానమాక విధిత్తాల్ అతు స్నానాన్తరఙ్గళ్ పణ్ణు
కిఱ శుద్ధియైయుమ్ పణ్ణి పాపాన్తరఙ్గళైయుమ్ శమిప్పిత్తు
అప్పోతే భగవదనుభవ రసత్తైయుమ్ ఉణ్డాక్కుమాప్పోలే
ఉపాసనాదికళిల్ సమర్థనల్లాతవనుక్కు ప్రపత్తియై విధిత్తా
లుమ్ ఇప్ప్రపత్తితానే అవైకొడుక్కుమ్ ఫలత్తైయుమ్ అవై
త్తన్నైయుమ్ కొడుక్కవల్లదాయ్ అకిఞ్చననుక్కు త్తారకమాయ్

తపసాం మధ్యే, న్యాసమ్- ప్రథమాన్తే ద్వితీయా, విభక్తివ్యత్యయ శ్ఛాన్దసః
(దీ॥ న్యాసమెన్ఱు నపుంసకత్వమార్షమ్) లిఙ్గవ్యత్యయోవా ; న్యాసాఖ్యం తపః
అతిరిక్తమ్- అతిశయితమ్, శ్రితమ్-శ్రితిప్రతిపాదితమెన్ఱపడి. (సత్కర్మే)
సత్కర్మనిరతాః - కర్మయోగనిష్ఠాః, సాంఖ్యయోగవిదః - సంఖ్యా - బుద్ధిః
జ్ఞానయోగనిష్ఠాః, శుద్ధాః-భక్తియోగనిష్ఠాశ్చ ఎన్ఱపడి. (దీ॥ శుద్ధాస్సత్కర్మ
నిరతాః - నివృత్తిరూప కర్మయోగనిష్ఠాః, శుద్ధా స్సాంఖ్యవిదః - నివృత్తిరూప
జ్ఞానయోగనిష్ఠరుమ్, శుద్ధాయోగవిదః - శుద్ధభక్తియోగనిష్ఠరుమ్, నార్హన్తి.)
ఉపబృంహణబలత్తాలే భక్తియోగముమ్ పూర్వోక్తమాన న్యాసాది తపస్సినుళ్ళే
మెన్ఱు కరుత్తు. (సం) నను భక్త్యావసమర్థస్య ప్రాప్తా ప్రపత్తిః కథమేవ మధిక
ప్రభావేత్యత్రమానసస్నాన దృష్టాన్తేన స్వాపేక్షితకాలఏవాస్యాః ఫలావినాభా
వాచ్చ అధికప్రభావ తామేవ దృఢయతి (అవగాహనాదికళి)లిత్యాదినా- (దీ)
ఉపాసనాదియెన్ఱు అశబ్దత్తాల్ ఉపాయవిరోధి నివర్తనత్తై చ్చొల్లిఱ్ఱు. విరోధినివ
ర్తనాసమర్థనుక్కు విరోధియైప్పోక్కి భక్త్యుపాయత్తై క్కొడుక్కుమెన్ఱపడి.
ఇత్తాల్ "సుమహత్తరేణ శోచ్ఛేద్యః" ఎన్గిఱపడియే సర్వఫలప్రదత్వం శొల్లిఱ్ఱు
(స్వా)-(అవైతన్నైయుమ్) మితి—ఉపాయవిరోధి నివర్తనాసమర్థనుక్కు విరోధి
నివర్తనద్వారా భక్త్యుపాయత్తైయుమ్ కొడుక్కుమెన్ఱపడి. (అకిఞ్చననుక్కు)

అవన్ అపేక్షిత్త కాలత్తిలే ఫలావినాభావత్తై యుమ్ ఉణ్డాక్కాయిరుక్కైయాలే అధిక ప్రభావమాయిరుక్కుమ్. ఇప్పడి ఇవ్వుపాయత్తుక్కు అధికారత్తిలుమ్ స్వరూపత్తిలుమ్ వరుమ్ కలక్కజ్గళ్ శమిప్పిత్తోమ్. ఇనిమేల్ పరికరజ్గళిల్ వరుమ్ వ్యామోహమ్ శమిప్పిక్కిఱోమ్. ఇవ్వుపాయత్తుక్కు ఆనుకూల్యసంకల్పాదికళ్ వేణుమో? "ఆర్తోవా యదివా దృప్తః" ఎన్నుమ్ "మిత్రభావేన సంప్రాప్తం నత్యజేయం కథంచన। దోషో యద్యపి తస్యస్యాత్" ఎన్నుమ్ "యది వా రావణ స్స్వయం" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱ రిపూణామపి వత్సలనాన శరణ్యనుక్కు

వర్జనాద్యపేక్షై వేణ్డావెన్నపడి. (అపేక్షితే)తి– భక్త్యనివర్త్యప్రారబ్ధ నివర్తనద్వార ఎన్నపడి. (ప్ర) భక్తిసాధ్యస్య కృత్స్నస్యాపి సాధకత్వా ద్భక్తేరపి సాధకత్వా ద్భక్త్యసాధ్యప్రారబ్ధ భఙ్గస్యాపి సాధకత్వాచ్చ భక్తిత శ్శ్రైష్ఠ్య ముపపన్నమిత్యర్థః.

(అ॥ వి) వక్ష్యమాణ సఙ్గత్యర్థం వృత్తం కీర్తయన్ పరికర విషయ శఙ్కాపరిహారం ప్రతిజానీతే (ఇప్పడీ) త్యాదినా–(ప్ర) అఙ్గానాం స్వరూపేణ జ్ఞానస్య పురుషార్థత్వా దఙ్గత్వేన నిరూపణస్య పురుషార్థపర్యవసాయిన్యోర్ద్వి నిరూపణా ధీనత్వా త్తదానన్తర్య మితి భావః.

(అ॥ దీ) పరికరవిషయత్తిల్ వరుమ్ శఙ్కైయై కాట్టుకిఱార్ (ఇవ్వుపాయత్తుక్కు) త్యాదియాల్. దోషముణ్డాకిలుమ్ మఙ్గీకరిక్కుమవనాకైయాల్ ప్రపత్తిక్కు ఆనుకూలానాచరణ ప్రాతికూలాచరణరూప దోషఙ్గళుణ్డైయ వర్జనత్తై, సఙ్కల్పిక్క వేణ్డావెన్ఱు శఙ్కావాక్యార్థం. (స్యా)–(దోషఙ్గళై) ఇతి – దోషదర్శియాకైయాలే ఆనుకూల్యపరిత్యాగముమ్ ప్రాతికూల్యాచరణముమ్ దోషమల్లామైయాలే ఆనుకూల్యసఙ్కల్పాద్యపేక్షై యిల్లైయెన్నపడి. (అనాలోచ్యే)తి–ఆనుకూల్యప్రాతికూల్యాద్యాలోచన మున్నిక్కే ఫలప్రదానమ్పణ్ణుకిఱవనన్ఱో ఎన్నపడి. (వి) "దోషోయద్యపీ" త్యనేన ఆనుకూల్యాచరణాద్యభావేపీత్యభిప్రేత్యమ్. "రావణస్స్వయమి" మితి ప్రాతికూల్యవర్జనాద్యభావేపీత్యభిప్రేత ఇతి శేషః.

శరణాగతనుడైయ దోషఙ్గళై ప్పార్క్కుమో? "అనాలోచిత విశేషాశేష లోకశరణ్య" ఎన్ఱనో పూర్వాగ్రన్గళ్ సాగరమ్? ఆకైయాల్ ఇవై సంభావిత స్వభావఙ్గళ్" ఎన్ఱు నిన్ఱైయన్నో? ఎన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. ఇతుక్కు ప్రపత్త్యుత్తరకాలత్తిల్ ఆనుకూల్యాదికళ్ అనువర్త్తిక్కుమత్తోట్టుగయిలుమ్ ప్రతిసమాధానమ్ పిఱన్దు ప్రపత్తి ఫలముమ్ కుఱైవఱ్ఱిరుక్కుమెన్గైయిలే తాత్పర్యమ్ కొళ్ళలామ్. ఇఙ్గనల్లాతపోతు "షడ్విధా శరణాగతిః" ఎన్ఱుమ్ "న్యాసః పఞ్చాఙ్గసంయుతః" ఎన్ఱుమ్ "స్వాఙ్గైః పఞ్చభిరావృతామ్" ఎన్ఱుమ్ అఙ్గాఙ్గికళై విభజిత్తు

శయః, తథా తాత్పర్యే ప్రమాణ 'మనాలోచితవిశేషే' తి; ఆయ మనుకూలోఽయ మననుకూల ఇతి విశేషం నాలోచయతీత్యర్థః.

(అ|| స్వా)ఇవర్కళై నిరాకరిక్కక్కడవదాయ 'మిత్రభావేనే' త్యాదికళుక్కుమ్ తన్మూలమాన ఇవ్వుక్తిక్కుమ్ తాత్పర్యమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇతు)క్కు-ఇతి - ఆనుకూల్యాద్యఙ్గాపేక్షైయిల్లైయెన్గిఱ వృత్తిక్కన్ఱపడి. ప్రపత్త్యుత్తరేతి- ప్రపత్త్యనుష్ఠాన కాలత్తిలుమ్ అఙ్గాపేక్షైయిల్లైయెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాదెన్ఱపడి.

(అ) విపత్తిల్ బాధకమరుళి + ర్ (ఇఙ్గనల్లాతపోతు) ఇ - అఙ్గాఙ్గికళై విభజిత్తితి - "షడ్విధాశరణాగతిః" ఎన్గిఱ ప్రమాణముమ్ "బ్రహ్మణైవతు మన్త్రేణ స్వాత్మానం మయినిక్షిపేత్" ఇత్యాద్యుత్పత్తి వాక్యత్తిల్ అఙ్గితయా సిద్ధమాన నిక్షేపత్తైయుమ్ ఆనుకూల్య సఙ్కల్పాదికళైయుమ్ పృథక్కాక ఎడుత్తు కాట్టిక్కిఱ "షడ్విధాశరణాగతిః" ఎన్గిఱవచనత్తిలే అఙ్గాఙ్గి సముచ్చయత్తాలే షాడ్విధ్యమ్ న్యాయత్తాలే సిద్ధిక్కైయా లఙ్గాఙ్గివిభాజక ప్రమాణమెన్ఱు కరుత్తు. విరుద్ధమితి భావేక్తః-విరోధమెన్ఱపడి. యద్వా; అవర్కళుడైయ కథనమ్ విరుద్ధమెన్ఱపడి.

ఇప్పడి యానుకూల్యాది పఞ్చకమ్ ప్రపత్తిక్కు అవినాభూత స్వభావమెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? లోకత్తిల్ ప్రపదనపరికరఙ్గళిలే ఇవ్వఙ్గఙ్గళుక్కు అవినాభావం దృష్టమన్ఱే? ఉత్తరకాలత్తిలే సమ్భావిత స్వభావమెన్ఱు శొన్నతు తాన్

చొల్లుకిఱ పలప్రమాణఙ్గళుక్కుమ్ విరుద్ధమ్. లోకత్తిల్ రక్ష్య ద్రవ్య సమర్పణ మర్యాదైక్కుమ్ పొరున్దాతెన్నుమ్ ఇవ్వఙ్గఙ్గళుడైయ సకృత్కరణాది ప్రకారఙ్గళుమ్ మున్బే శొన్నోమ్. బ్రహ్మాస్త్రముమ్ స్వాఙ్గసాపేక్షమాయిత్తే ఇరుప్పతు. ఆకైయాల్ "ప్రపత్తేః క్వచిదప్యేవం పరాపేక్షా న విద్యతే। సా హి సర్వత్ర సర్వేషాం సర్వకామఫలప్రదా" ఎన్నతువుమ్ ధర్మాన్తర నైరపేక్ష్యమ్ శొన్నపడి. ఇప్పడి యల్లాతపోతు ఇవర్కళిశైన్ద మహావిశ్వాసత్తైయుమ్ ఇక్క

కూడుమో? అవినాభూతాఙ్గమాకిల్ భక్తియోగత్తిల్పోలే ఉత్తరకాలత్తిలుమ్ నియమేన వనువర్తిక్కవేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (లోకత్తి)లితి- పొరున్దాతితి- అఙ్గుమోరఙ్గమిల్లావిడిల్ ఫలఙ్కొణ్డాన్మైయా లిరై యవినాభూతస్వభావమెన్ఱు కరుత్తు. సకృదితి-ఉత్తరకాలత్తిల్ అఙ్గానువృత్తి వేణ్డావెన్ఱు కరుత్తు. (ప్రి॥ సకృత్కరణాదీతి- ఉపయోగప్రకార ఆదిశబ్దార్థః) శొన్నోమితి-పరికర విభాగ సాఙ్గప్రపదనాధికారాదికళి లెన్ఱపడి.

(అ) బ్రహ్మాస్త్రతుల్యైయాన ప్రపత్తిక్కు పరికరానపేక్షబ్రహ్మాస్త్రమ్పోలే పరికరరాహిత్యం వేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (బ్రహ్మాస్త్రము)మితి- (వి॥ స్వాఙ్గం- అభిమన్త్రణాదిః.)

(అ) ఇప్పడియాకిల్ "ప్రపత్తేః క్వచిదప్యేవం పరాపేక్షానవిద్యత" ఇత్యాదివచనమ్ విరోధియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయాలి)తి-ఆకైయాల్-చోదిత స్వాఙ్గసాపేక్షైయాకైయాలే; (సాహీ)తి-సర్వత్ర-కురుక్షేత్రాది నైయత్యమిల్లై యెన్ఱపడి, సర్వేషామ్ - అధికారివిశేష త్రైవర్ణికాపేక్షై యిల్లై యెన్ఱపడి, సర్వకామే తి- ఫలవిశేష నైయత్యమిల్లైయెన్ఱపడి.

(అ) విపక్షత్తిల్ బాధకమరుళి+ర్ (ఇప్పడి) ఇతి- (వి॥ ఇక్కట్టళైయిలే- ఏతద్రీత్యా, ప్రపత్తేః పరానపేక్షత్వే.

ట్టైక్కియులే సంభావితా స్వభావమాయిరుక్కుమ్. ఇప్పడికాల త్తిలే నేత్తైక్కిలక్ ఆస్తికనుక్కు శాస్త్రార్థ విశ్వాసమ్ పిఱక్కుమ్ అళవుక్కు మేఱ్పట్ట మహావిశ్వాస మున్నాన్నుమ్? ఇన్దిరియగాల్ ఇతువుమ్ సర్వశాస్త్రార్థ సాధారణమాయ్ అఙ్గ న ప్రాప్య ప్రప త్తిక్కు విశేషిత్తు అఙ్గమాకవన్ఱిఱో? ఎన్నిల్ ఇన్నై ప్పర్కళ్. అతువుమ్ 'సవిశ్వాసే దవిశ్వస్తే విశ్వస్తే నాతివిశ్వసేత్' ఇత్యాది కళాలే విశ్వాసతారతమ్యమ్ ప్రసిద్ధమాకైయాలుమ్ ఇవ్విడ త్తిల్ అతిశయిత విశ్వాస మఙ్గమ్ ఎన్గిఱ వచనఙ్గళాలుమ్ పరిహృతమ్. ఇప్పడి పురుష విశేషఙ్గళాలే విశ్వాసతారతమ్య

(అ) ఇని మహావిశ్వాసమ్ ప్రపత్త్యఙ్గమన్ఱెన్గిఱ పక్షత్తై యనువదిక్కిఱార్ (ఇప్పడికాలత్తిలే) ఇతి–ఇవ్విశ్వాస ప్రసఙ్గసఙ్గతియిలే ఎన్ఱపడి. (సం॥ ప్రతిబం ధ్యర్థం మహావిశ్వాస ప్రసఙ్గే.)

(అ) ఇన్ద పక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి. ఇతువుమ్ – ఇన్ద వాక్ష పముమ్, పరిహృతమెన్గిఱత్తోడే యన్వయమ్.

(అ) విశ్వాసతారతమ్యమే అసిద్ధమెన్గిఱతో? తారతమ్యముణ్డానాలుమ్ అఙ్గత్వేగ్రాహక ప్రమాణాభావా దఙ్గమన్ఱెన్గిఱతో? ఎన్ఱువికల్పిత్తు అద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (సవిశ్వాసే) దితి– ద్వితీయత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇవ్విడత్తిల్) ఇతి– ఇవ్వి డత్తిల్ – ప్రపత్తియిల్, (దీ॥ "నవ్విశ్వసేదవిశ్వస్తే" ఇత్యాదియుమ్ అతిశయిత విశ్వాస మఙ్గమెన్ఱుమ్ వచనముమ్ విశ్వాసతారతమ్యత్తిల్ ప్రమాణమెన్ఱు కరుత్తు.) (వచనఙ్గళాలు) మితి– "రక్షిష్యతీత్యనుమాలాన్న ఇతి యా సుదృఢా మతిః॥ అనన్య సాధ్యే స్వాభీష్టే మహావిశ్వాసపూర్వక"మిత్యాది వచన బలత్తాలుమెన్ఱపడి.

(అ) ఇప్పడి అవిశ్వస్తవిషయత్తిలుమ్ విశ్వస్తవిషయత్తిలుమ్ ఒరు పురుష నుక్కు విశ్వాసతారతమ్యం సిద్ధిత్తాలుమ్ విశ్వస్తశరణ్యరూపైక విషయత్తిల్ విశ్వాస తారతమ్యం కూడుమో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి – శ్రీమదష్టాక్షరరూప మహా ప్రభావైకవిషయత్తిలేతానే విశ్వాసతారతమ్యం పురుషభేదేన సిద్ధిక్కైయాలే తద్వ దేవ ఈశ్వరవిషయత్తిలుమ్ పురుషభేదేన విశ్వాసతారతమ్యమ్ కూడుమెన్ఱు కరుత్తు

ముణ్డైన్ను మిడత్తై శ్రీమదష్టాక్షర బ్రహ్మవిద్యైయిలే- "యస్య యావాంశ్చ విశ్వాస స్తస్య సిద్ధిశ్చ తావతీ । ఏతావానితి నైతస్య ప్రభావః పరిమీయతే ॥" ఎన్ఱు శ్రీనారద భగవాన్ అరుళిచ్చెయ్‌దాన్. మన్దవిశ్వాసరాన ప్రపన్నాభాసరై యుమ్ ముడివిలే సర్వేశ్వరన్ రక్షిక్కుమ్. ఎఙ్ఙనే యెన్నిల్? "సకృదుచ్చారితం యేన హరి రిత్యక్షరద్వయమ్ । బద్ధఃపరికరస్తేన మోక్షాయ గమనం ప్రతి ॥" ఇత్యాదికళిలుమ్ ఇవర్తమ్మై యడియొత్తిన "త్వదంఘ్రిముద్దిశ్య ॥ ఉత్తీర్ణసంసార" ఎన్గిఱ శ్లోకఙ్గళిలుమ్ "మొయ్‌త్తవల్ వినైయుళ్ నిన్ఱు" ఇత్యాదికళిలుమ్

(అ) ఇప్పడి మహావిశ్వాసమ్ ప్రపత్త్యఙ్గమాకిల్ మన్దవిశ్వాసరాన ప్రపన్నరై ఈశ్వరన్ కైవిడ ప్రసఙ్గియాదో? ఇష్టాపత్తియెన్నిల్ "మిత్రభావేన సంప్రాప్తం నత్యజేయం కథంచన" ఎన్గిఱ శరణోక్తి విరోధియాదో? ఎన్నవర్ (మన్దే) తి- (ప్ర॥ ప్రపన్నవ దీషద్భాసన్త ఇతి ప్రపన్నాభాసాః, ప్రపన్నానుషీయమాన కతిపయ ధర్మవత్తయా భాసమానా నిత్యర్థః. (వి॥ ముడివిలే-అన్తే)

(అ) ఇని మన్దవిశ్వాసముమ్ ప్రపత్తిక్కు అఙ్గమాక ప్రసఙ్గియాదో? అఙ్గమన్ఱిల్ సాఙ్గోపాయమిల్లామైయాల్ ఈశ్వరన్ ముడివిలేతాన్ రక్షిక్కక్కూడుమో? మన్దవిశ్వాస సహిత ప్రపత్తియై వ్యాజమాకక్కొణ్డు ఈశ్వరన్ పూర్ణప్రపత్తియై యుణ్డాక్కి రక్షిక్కుమెన్ఱు లమక్కు ప్రమాణ ముణ్డో? అఙ్జల్యాది సుకృతమ్ పూర్ణ ప్రపత్తిజనకమానాలుమ్ వికలప్రపత్తి పూర్ణప్రపత్తిక్కు జనికైయెన్గైక్కుత్తాన్ ప్రమాణ ముణ్డో? ఎన్నవర్ (ఎఙ్ఙనే యెన్ని) లిత్యాదినా- (ప్ర॥ మోక్షాయ గమనం ప్రతీత్యాదీతి-"అవశేనాపి యన్నామ్ని కీర్తితే సర్వపాతకైః । పుమాన్ విముచ్యతే సద్య" ఇత్యాది రాది శబ్దార్థః. (వి॥ ఇవర్తమ్మై యడియొత్తిన-ఏతన్మూలకేషు) మొయ్‌త్తవల్ వినైయుళ్ నిన్ఱిత్యాదీతి-ఘనీభూతాశక్య విస్రంసన పాపాస్తత్రబన్ధ గ్గోవిన్దే త్యక్షర త్రయాత్మకం త్వన్నామోచ్చార్య తదానిమేవా ముచ్యతేత్యర్థః. "అతివిలా మనిశరెల్లా మరఙ్గమెన్ఱఱైప్పరాకిల్" ఇత్యాది రాది శబ్దార్థః. అఙ్గోజన స్సర్వోపి శ్రీరఙ్గ మితి

అభిప్రేతమానపడియే ఇవన్ ఫలసిద్ధిక్కు. కోలినకాలత్తు క్కుళ్ళే ఉపాయపూర్తియై యుణ్డాక్కి గళైక్కుమెన్ను మిడత్తై నినైత్తు, "వృథైవ భవతో యాతా భూయసీ జన్మ సంతతిః । తస్యా మన్యతమం జన్మ సంచింత్య శరణం వ్రజ॥" ఎన్ఱు దేవలనై క్కుఱిత్తు శ్రీశాణ్డిల్యభగవాన్ అరుళిచ్చెయ్ తానిఱే. "శరణ్యం శరణంచ త్వా మాహు ర్దివ్యా మహర్షయః" ఎన్నైతువుమ్ మహర్షికళుక్కే విశ్వాస జ్ఞాపనత్తు- ఇవర్కళ్ వాక్యత్తై యిట్టు మన్ద విశ్వాసరై త్తేఱ్ఱవిక్కవేణు

వదేచ్ఛే త్తేషాం ముక్తి ర్భవేదేవేతి నరకాణాం శూన్యతైవ స్యా దిత్యర్థః.)

(అభిప్రేతమానపడియే) ఇతి- 'త్వదక్షిః' మిత్యాద్యభిప్రేతార్థప్రకారేణ వికల ప్రపత్తియుమ్ "నేహాభి క్రమ నాశోస్తి" ఎన్గిఱపడియే వ్యాజ మాత్రైయాలే తద్వశీకృతేశ్వరన్ పూర్ణప్రపత్తియై యుణ్డాక్కు ఎన్నపడి.

(అ॥ దీ) ఇవ్వభిప్రేతార్థమే దేవలనైక్కుఱిత్తు శ్రీ శాణ్డిల్యభగవానాలుమ్ శొల్లప్పట్టతు, విశ్వాసమ్ వేణ్డావెన్ఱు మభిప్రాయత్తాలరుళి+ర్ (వృథైవే) ఇ- వారిర్ దేవలనే ఉనక్కు-తః పూర్వమ్ బహుళమాన జన్మసన్తతి వృథావే పోయ్ ప్రాత్తే, ఇజ్జన్మముమ్ వృథావాయ్ పోన జన్మజ్గళి లొన్ఱెన్ఱు విచారిత్తు, ఇత్తాల్ మహావిశ్వాస రహితనానాలు మెన్ఱు కరుత్తు.

(అ॥ వి) "శరణ్యం శరణంచ త్వా మాహు ర్దివ్యా మహర్షయ" ఇతి మహర్షయ ఏవ త్వాం శరణ్య మాహు ర్నేతర ఇతి తేషాంతు ప్రపత్త్యధికారో నాస్తి, ఇతరేషాంతు మహావిశ్వాసో నాస్తీతి. అతః ప్రపత్తిశాస్త్రం కథమప్రా మాణ్యమశ్నుతే? ఇత్యత్ర, ఇతరేషాం విశ్వాసో న సమ్భవతీతి న తాత్పర్యమ్ ; కింతు మహర్షయ ఏవాతీంద్రియార్థ ద్రష్టార స్త్వాం శరణ్యమాహు రిత్యర్థో న్మన్దానా మపి తద్వాక్యప్రామాణ్యా ద్విశ్వాససిద్ధ్యతీతీదం వాక్యం మన్దానాం ప్రతిబో ధనార్థం నమహర్షి వ్యతిరిక్తానాం విశ్వాసాభావ పర మిత్యభిప్రాయేణాహ(శరణ్య) మితి. "మహర్షికళుక్కే" ఇత్యనేన మహర్షిత్వా దతీన్ద్రియార్థ ద్రష్టృత్వా త్తేషాం మహావిశ్వాసో జాయతే, తద్వాక్య ప్రామాణ్యా దన్యేషామపీతి భావః.

మెన్నపడి. విశ్వాసతారతమ్య ముణ్డాకైయాల్ యథాశాస్త్రమ్ మహావిశ్వాసం ప్రపత్త్యఙ్గమాక క్కూత్తైయిల్లై. *శిలర్ క్కుఱ్ఱిల్ విశ్వాసఙ్గళై యుమ్పడియుమ్ అతుక్కు ప్పరిహారముమ్ శొల్లుకిఱోమ్. భక్తిప్రపత్తికళ్ బుద్ధిభేదత్తాలే ఐశ్వర్యమోక్షఙ్గళాకిఱ విరుద్ధ ఫలఙ్గళై కొడుక్కక్కూడుమో? విరైక్కిఱవనుడైయ అభిసన్ధిభేదత్తాలే ఒరు విరై వేఱొరు ఫలత్తై కొడుక్కక్కణ్డోమో? ఎన్ను శిలర్ పార్ప్పర్కళ్. ఇతుక్కు ప్పరిహారమ్ న్యాయఙ్గళాల్ బాధిక్క వొణ్ణాతపడి ప్రత్యక్షాదికళై ప్పోలే స్వవిషయత్తిల్ ప్రమాణమాన శాస్త్రమ్

(అ॥ దీ) మహావిశ్వాసాఙ్గత్వత్తై నిగమిక్కిఱార్ (విశ్వాసతారతమ్య) మిత్యాది – ఇప్పడియెన్ను శేషమ్. (ప్రకాశికాపాఠే)– (ఇప్పడి విశ్వాసతారతమ్యమితి పాఠ ఏవో పాత్తః.)

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి పరికర విషయమాన కలక్కఙ్గళై పరిహరిత్తు మహావిశ్వాసదార్ఢ్యార్థమ్ విశ్వాస శైథిల్య హేతుక్కళైయుమ్ తత్పరిహారఙ్గళైయుమ్ కాట్టక్కడవరాయ్ అసాఙ్గత్య పరిహారార్థమ్ ప్రతిజ్ఞై పణ్ణుకిఱార్ (శిలర్క్కు)తి.

(అ) విశ్వాస శైథిల్యహేతుక్కళై యుదాహరిక్కిఱార్ (భక్తి) తి– ఇతుక్కుప్పరిహార మితి–శొల్లుకిఱోమితి శేషః. ఇఙ్గు శిలర్క్కితివాక్యమ్ శిల శ్రీకోశఙ్గళిలే యిల్లామైయాలుమ్ శ్రీభాష్యం తిరుమలాచార్యర్ వ్యాఖ్యానం పణ్ణామైయాలుమ్ ఇతన్నిక్కియుమ్ పూర్వాపరఙ్గళ్ సఙ్గతఙ్గళాకైయాలుమ్ ప్రక్షిప్తమెప్పాలే తోన్ఱుకిఱతు; సతాం యథా రుచి గ్రాహ్యమ్. పరిహారత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (ప్రత్యక్షాదీ) తి –ఆదిశబ్దత్తా లనుమాన పరిగ్రహః. న్యాయవిరోధ ముణ్డాకిల్ శాస్త్రమ్ కాట్టుకై కూడుమో? ఎన్న (న్యాయత్తాలే) ఇతి– న హి వచన విరోధే న్యాయః ప్రభవతి ఎన్ను కరుత్తు. (స్వవిషయత్తి) లితి–ఇతర ప్రమాణాగమ్యార్థత్తిలే యెన్నపడి,

కాట్టుకైఱార్ లోకత్తిలుమ్ సాగానుమ్. లోకత్తిలుమ్ ధర్మ్మఙ్గళై నాముమ్ ఉపాసనాదికళ్ పలవఱ్ఱుక్కు సిత్తియాగా ఉపదేశిత్తిరుక్కై కొణ్డిరుక్కుమ్ పెరుమ విత్త కర్షకర్క్కుప్పోలే లోకస్తర్ కణ్డదుమ్ ఉపహారబుద్ధియాలే కొడుత్తాల్ సేవకర్క్కు తొఴిల్ కర్షకర్క్కుప్పోలే కాణానిన్ఱోమ్. ఇప్పడిక్కు ప్రపత్తికళ్ ప్రయోజనాన్తరపరనుక్కు ప్రవృత్తి ధర్మ్మకోటియిలే సేర్న్దవై. భగవదేకభోగాత్మకనుక్కు నివృత్తి ధర్మ్మఙ్గళామ్. ఇవ్వర్థమ్ నిర్వైర మిత్రకాదికళిలుమ్ ఒక్కుమ్. ఇప్పడియే అన్యత్వానన్యత్వాదికళాలే విషమ స్వభావఙ్గళాన ఉపాసన ప్రపదనఙ్గళ్ ఏక ఫల సాధనమాక

(అ॥ దీ) లోక రీత్యా విరోధ పరిహారమ్ కాట్టుకిఱార్ (లోకత్తిలు) మిత్యాది.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి భక్తిప్రపత్తికళ్ నానాఫలసాధనఙ్గళాకిల్ ప్రవృత్తి ధర్మ్మకోటి నివిష్టఙ్గళాకైయాలే ముముక్షువుక్కు భక్తిప్రపత్తికళ్ త్యాజ్యఙ్గళాక ప్రసఙ్గియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి) ఇ–

(అ) ఇప్పడి అధికారిభేదేన ప్రవృత్తి నివృత్తి ధర్మ్మత్వ మొన్ఱుక్కే కూడు తుణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వర్థ) మి– (నిత్య) –సన్ధ్యోపాసనాదికళిలుక్కు ప్రత్యవాయ పరిహారమాత్రార్థమాయుమ్ శిలర్క్కు బ్రహ్మలోక ప్రాప్త్యర్థమాయు మిరుక్కిఱాప్పోలే యిఙ్గుమ్ కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ) ఆదిశబ్ద మనుష్ఠాతృక్కార్య పరమ్. ఒన్ఱుక్కే విషమఫలద్వయ సాధనత్వ సమ్భవ శఙ్కై– పరిహారమ్ పణ్ణుకిఱార్. (వి॥ ఒక్కుమ్ –తుల్యమ్)

(అ) ఇని విషమస్వభావమాన భక్తిప్రపత్తికళుక్కు మోక్షరూపైక ఫలసాధనత్వ మనుపపన్నమెన్గిఱ పక్షత్తై యనువదిత్తు పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియే) ఇతి– (లోకే) తి. లోకత్తిల్ కృషి వాణిజ్యాదికళుమ్ సేవైయిల్ మానస వాచిక స్నానాదికళిలు మెన్నపడి. (సం) ఇప్పడియే ఉత్తరం సిద్ధమిత్యన్వయః.

(అ॥ వి) నన్వార్త దృప్తయో రుపాయ ఫలతౌల్యే సత్యవిలంబో విలంబ శ్చేతి వైషమ్యం కథ? మిత్యాశఙ్క్య సంసారతాపమూల త్వరా తారతమ్యకృత

కూ—మమో ? ఎన్ను మిత్తుక్కుమ్ ఉత్తరమ్ అధికారి విశేష త్తాలే లోక వేదజ్ఞళిల్ ప్రసిద్ధమ్. ముముక్షుక్కళాయ్ స్వతన్త్రప్రపత్తి పణ్ణినవర్కళుక్కు ఉపాయముమ్ మోక్షముమ్ ఏకరూపమాయిరుక్కచ్చెయ్తేయుమ్ సంసారత్తిల్ అడిచ్చూట్టాల్ వరుమ్ త్వరైయిన్ తారతమ్యత్తుక్కీడాక తమ్తామ్ ఇచ్ఛైయాలే కాలఙ్కుఱిక్కుమతిల్ ఏఱ్ఱచ్చురుక్కత్తాలే ఫలత్తిల్ విళమ్బావిళమ్బఙ్గళ్ కూడుమ్. ఆழ்వార్ నాథమునికళ్ ఉళ్ళిట్టార్కళుక్కు భగవత్సాక్షాత్కారాదికళ్ ఉణ్డాయిరుక్క శిలర్కుక్కు ఇవైయన్నిక్కే యొత్తిరుక్కు క్కారణమ్ ప్రపత్తి కాలత్తిల్ ఫల సఙ్కల్పత్తిల్

కాలావధి విషయ స్వసఙ్కల్ప భేదేనేత్యాహ(ముముక్షుక్కళా)యితి. అడిచ్చూట్టాల్-సాంగదాహే ప్రాప్తేసతి, తమ్తామిచ్ఛైయాలే-స్వేచ్ఛయా, కాలఙ్కుఱిక్కుమత్తిలే-కాలమర్యాదాయామ్, ఏఱ్ఱచ్చురుక్కత్తాలే - అధికన్యూనభావేన, (కీ) సంసారతాపమూలత్వరా తారతమ్యకృత తాత్కాలిక న్యూనాధిక స్వసంకల్పభేదత్తాలే ఇవర్కళుక్కు విళంబా విళమ్బఙ్గళ్ కూడుమెన్ఱైగె. త్వరామాంద్యాద్విప్రకృష్ట కాలావధియై సఙ్కల్పిక్కిల్ విళమ్బిక్కుమ్, త్వరాధిక్యాదాసన్నకాలత్తై అవధిత్వేన సఙ్కల్పిక్కిల్ అవిళమ్బమెన్ను కరుత్తు.

(అ) ఇప్పడి ఒన్ఱుక్కు విషమ ఫలద్వయ సాధనత్వానుపపత్తియుమ్, విషమస్వభావఙ్గళాన విరణ్డుక్కు ఫలైక్యానుపపత్తియుమ్, ఉపాయఫలైక్యముమ్ణ్డాయిరుక్క ప్రపన్నరిల్ విళంబా విళంబానుపపత్తియుమెన్గిఱ విశ్వాసమూల శఙ్కాత్రయమ్ పరిహరిక్కప్పట్టను. ఇని ప్రసఙ్గాచ్ఛిలప్రపన్నరుక్కు ఇఙ్గే భగవత్సాక్షాత్కారాదికళుణ్డాకైయన, శిలర్కు ఇల్లైయెన్నుమ్ వైషమ్యానుపపత్తియై పరిహరిక్కిఱార్ (ఆழ்వా) రిత్యాదియాల్ - (ప్రపత్తికాలత్తి) లిత్యుభయాసమ్భవమ్ కణ్డుకొళ్ వను. ఆది శబ్దమ్ తజ్జన్యానందాది గ్రాహకమ్. (స్వా) జన్మప్రభృతి ఆழ்వారుక్కు సాక్షాత్కారాదికం ఫల సఙ్కల్ప నిబన్ధన మెన్గిఱను కూడుమో ? ఆరామ్పత్తిలే యన్ఱో అవరుక్కు ప్రపదనానుష్ఠానమ్ ? ఎన్నవ+ర్

నైషమ్యమ్ ప్రారబ్ధ సుకృత విశేషమాగానపుమాసమ్. మున్బు కోలిన ఫలాంశమ్ సకృత్ప్రపత్తిగాయాలే సిద్ధమానాలుమ్ కోలాత అంశత్తై ప్పకొ్ప్పిన్బు తీవ్ర సంవేగమ్ పిఱన్దాల్ మ్హు పునః ప్రపత్తి పణ్ణవుమామ్. వేఱే శిలర్ దృష్టార్థ ప్రపత్తి కళిలే శిల ఫలియా తొళియక్కణ్డు సకల ఫల సాధనమాన ప్రపత్తియిలే అవిశ్వాసం పణ్ణుమవర్కళ్. అవర్కళైయుమ్ అల్లాతశాస్త్రార్థఙ్గళ్ పడికళాలే కర్మ కర్తృ సాధన వైగుణ్యాత్తై యిట్టు తెళివిక్కవేణుమ్. ఇఙ్గు కర్మ వైగుణ్యమావతు? మహా విశ్వాసాదికళ్ కుఱైకై. కర్తృ వైగుణ్యమానతు? ప్రపత్తిక్కు చొన్న అధికారమ్ న్యాసమాకై. సాధన

(ప్రారబ్ధే)తి. ప్రపత్తికాలత్తిల్ ఫలసఙ్కల్పవిశేష నిబన్ధన మున్నను కూడుమో? ప్రపత్తికాలత్తిల్ ఫలసఙ్కల్పవిశేషమిల్లాద పధికారికళుక్కుమ్ బుద్ధిపూర్వ పాపాభావముమ్ భగవద్భక్త్యాదికళుమ్ కాణ్గైయాలే అన్ద నైషమ్యమ్ కూడుమో? అతు తదగ్ర మానుస్థిత పునః ప్రపత్తికార్యమెన్నిల్ అప్పోరు క్రతమాన ప్రపత్తియై పునరనుష్ఠిక్కైయాలే యుపాయాన్తరచ్ఛాయై యాకాదో? ఎన్నవర్కు (మున్బు)తి-

(అ) ఇని ప్రపత్తిక్కు ఫలవ్యభిచారదర్శనాత్సాధనత్వ మనుపపన్నమెన్గిఱ పక్షత్తై యనువదిక్కిఱార్ (వేఱేశిల) రితి- (వి) శిల ఫలియాదొళియక్కణ్డు-కంపరయేషు ఫలవ్యభిచారిషు సత్సు తాని దృష్ట్వా, అవర్కళైయుమ్ - తేఽపి, అల్లావశాస్త్రార్థఙ్గళిన్బడియే - ఇతర శాస్త్రార్థేషు కారీర్యాదిషు స్థిత ప్రకారేణ, కర్మకర్తృ... వెళియిట్టు - ప్రకాశ్య, తెళివిక్కవేణుమ్ - శఙ్కానివృత్తి ప్రకారాణ బోధనీయాః, సాఙ్గాత్కామ్య కర్మణః ఫలావశ్యం భావ ఇతి నియమాత్కర్మకర్త్రాది వైగుణ్యే దృష్టఫలాసిద్ధేర్న తద్వచ్ఛాస్త్రార్థేష్వవిశ్వాసః కార్య ఇతి భావః.

(అఙ్గి) కర్మవైగుణ్యాదికళై క్రమేణ కాట్టుకిఱార్ (ఇఙ్గు కర్మవైగుణ్య) మిత్యాది-ఉపదేశత్తుక్కు సత్త్వం పరమ్పరా ప్రాప్తత్వమ్, అది శబ్దత్తా లాచార్య గుణాది వివక్షితమ్,

వైగుణ్యమావతు? యథాశాస్త్రమ్ ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తుక్కు మూలమాన సదుపదేశాదికళ్ అన్ఱిక్కే యొழிకై. ఇవ్వై గుణ్యఙ్గళ్ ఇన్ఱిక్కే ప్రపత్తి పణ్ణినపోతు తత్ఫలఙ్గళాక క్కోలిన దృష్టఙ్గళుమ్ సిద్ధిక్క క్కాణానిన్ఱోమ్. వేఱే శిలర్ ప్రపత్తి శాస్త్రత్తోడుమ్ శాస్త్రాన్తరఙ్గళోడుమ్ వాశియఱ సర్వశాస్త్రఙ్గళుక్కుమ్ ప్రవర్తకరాన వ్యాసాదికళ్ "ఆలోడ్య సర్వ శాస్త్రాణి విచార్య చ పునః పునః । ఇద మేకం సునిష్పన్నం ధ్యేయో నారాయణ స్సదా ॥" ఎన్నుమ్ "హరిరేక స్సదా ధ్యేయో భవద్భి స్సత్త్వసంస్థితైః" ఎన్నుమ్ "స్మర్తవ్య స్సతతం విష్ణుః" ఎన్నుమ్ ఇప్పడి నిష్కర్షియానిఱ్క సకృత్ప్రపత్తి మాత్రమే మోక్ష సాధనమాక క్కూడుమో? "మామేవ యే ప్రపద్యన్తే" ఇత్యాదికళ్ అఙ్గ ప్రపత్తి విషయఙ్గళానా ప్పోలే చరమశ్లోకాదికళుమ్ సపరికర ప్రపత్తియై భక్త్యఙ్గమాక విధిక్కిఱవాక వేణ్డావో? వెన్ఱు శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ అనుపపన్నమ్. "శరణం త్వాం ప్రపన్నా యే ధ్యాన

(అ॥ వి) వైగుణ్యేసత్యపి క్రమేణ వైగుణ్యం ప్రశమయ్య మోక్షార్థినో మోక్షం దదాతీతి ప్రాగేవోక్తమ్, వైగుణ్యాభావేతు దృష్టఫలసిద్ధి ర్దృష్టేత్యాహ (ఇవ్వైగుణ్యఙ్గళ్ ఇన్ఱే) తి— అర— రహితమ్.

(అ॥ టీ) "ధ్యేయో నారాయణ స్సదా" ఎన్ఱు ఆవృత్తం ధ్యానం విహితమ్, అక్కైయా లదువే మోక్షసాధనమ్, సకృత్ప్రపత్తి మోక్షార్థమెన్నిల్ వైయర్థ్యం ప్రసఙ్గిక్కుమ్, అక్కైయా లనావృత్తైయాన ప్రపత్తియాల్ ఎఙ్ఙనే మోక్ష? మెన్ఱు శిలర్ శొల్లుమ్ శఙ్కైయై యనువదిక్కిఱార్ (వేఱే శిలర్ ప్రపత్తి) త్యాదియాల్. చరమశ్లోకత్తిల్ స్వతన్త్రప్రపత్తియుమ్ విధిత్తదే? ఎన్నవ+ర్ (మామేవ) ఎన్ఱు— "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు మోక్షోపాయాన్తరత్యాగమ్ శొల్లవిల్లై యెన్ఱు భావమ్. (శరణం త్వా) మిత్యాది—యే త్వాం శరణం ప్రపన్నాః—స్వతన్త్రతయా

యోగ వివర్జితాః । తేఽపి మృత్యుమతిక్రమ్య గచ్ఛన్తి తద్వైష్ణవం పదమ్ ॥" ఎన్నుమ్ "యత్తత్ కామకామేన న సాధ్యం సాధనాన్తరైః । ముముక్షుణా యత్ సాంఖ్యేన యోగేన న చ భక్తితః ॥ ప్రాప్యతే పరమం ధామ యతో నావర్తతే యతిః । తేన తేనాప్యతే తత్తన్న్యాసేనైవ మహామునే ॥ పరమాత్మా చ తేనైవ సాధ్యతే పురుషోత్తమః ॥" ఎన్నుమ్ ఇత్యాది వచనఙ్గళాలే స్వతన్త్ర ప్రపత్తి సిద్ధత్వాల్ ఇన్నిష్ఠై యుడైయవనుక్కు శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యత్తిల్ చొల్లియపడియే స్వయం ఫలమాగ "ధ్యాయో నారాయణస్సదా" ఎన్ఱ అర్థత్తిల్ తక విళుక్కాడు అన్వయార్థమాక్క విరోధమిల్లై.

శరణావరణం పణ్ణినవర్కళ్ — శేషఙ్గళ్. (యత్కృతే) — యేన కామకామేన — ప్రయోజనాన్తరత్తై వాఞ్ఛిక్కుమవనాల్, యత్ — యాదొరు ఇష్ట ఫలమ్, సాధనాన్తరఙ్గళాల్ అసాధ్యమ్, ముముక్షుణా — మోక్షఫలత్తై ఇచ్ఛిక్కుమవనాలుమ్, యాదొరు పరమం ధామ, సాంఖ్యేన — జ్ఞానయోగత్తాల్ అడైయప్పడాదు, కర్మయోగత్తాలుమ్ భక్తియోగత్తాలుమ్ అడైయప్పడాదు, తేన తేనాధికారిణా — అవ్వవ్ అధికారికళాల్, తత్తత్ — కామ్యఫలమ్, న్యాసత్తాలే తానే అడైయప్పడుమ్, పరమాత్మావుమ్ తేనైవ న్యాసేన సాధ్యతే — ముముక్షుణా ఎన్ఱు శేషమ్. ఇఙ్గు "ధ్యానయోగవివర్జితాః ॥ నచభక్తితః" ఎన్గైయాల్ స్వతన్త్రన్యాసమెన్ఱు తోన్ఱుమ్. (సం) సాధనాన్తర శబ్దః అముముక్షుకర్తృకజ్యోతిష్టోమాదిపరః, నసాధ్యమిత్యుక్తిః స్వర్గాదధికాంశాభావనిబన్ధనా, ఏతద్వ్యాకరణం ముముక్షుణేత్యాది. ముముక్షుణా — ప్రకృతిబన్ధవిమోక్షమిచ్ఛతా, ఆత్మప్రాప్తికామేనేతి యావత్, (స్వ) స్వతన్త్రప్రపత్తిసిద్ధత్వాత్ — అనన్యథాసిద్ధప్రమాణత్తాలే సిద్ధిత్తాలేన్ఱపడి. (వి) శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్పడియే — "ప్రత్యహం మాం [illegible] మనుస్మర" దిత్యుక్తరీత్యా సదా ధ్యానవిషయే, తత్ర [illegible] స్వస్య స్వ[illegible] ప్రాప్త్యన్వయస్య, శక్తివిషయే ఉపాయతయా ఽన్వయస్య [illegible] విషయే స్వయ[illegible]

ఇతు అరోగనుక్కు మారోగ్యార్థిక్కుమ్ "క్షీరం సేవ్య" మెన్నతోడొక్కుమ్. సాఙ్గమాన ధ్యాన విశేషమ్ సర్వాధికార మన్నేయాకిలుమ్ భగవద్విషయత్తిల్ అధికారానురూప మాక అఱియలామళవుమ్ "నిరన్తరం నినైప్పతాక నీ నినైక్క వేణ్డుమే" ఇత్యాదికళిల్పడియే అనుసన్ధిక్కవుమ్ కుఱైయిల్లై. శ్రీభాష్యకారరుమ్ ఇవ్వుపాయనిష్ఠైయై తిరుయగద్యత్తిలుమ్

ప్రయోజనతయాఽన్వయస్య చేత్యర్థః. (దీ) "ధ్యేయో నారాయణస్సదా" ఎన్గిఱ (స్వా॥ ఉపాయత్వఫలత్వోక్తియన్ఱిక్కే ఔదాసీన్యేన ధ్యానత్తైవిధిక్కైయాలే) శక్తనుక్కుపాయభక్తియైయు మశక్తవిషయత్తిల్ ఫలరూప భక్తియైయుమ్ తంత్రేణ విధిక్కుఅదెఙ్గై.

(అ॥ స్వా) ఒరువాక్యత్తాలే ఉపాయతయా ఫలతయాచ ధ్యానత్తై విధిక్కక్కూడుమో? ఎన్న దృష్టాన్తత్తాలే సమర్థిక్కిఱార్ (ఇగు) ఇతి- (సం) ఇగు- సకిఞ్చనాకిఞ్చనయోర్భక్త్యన్వయవచనమ్. (వి) ఒక్కుమ్- తుల్యమ్. అరోగస్య భోగార్థం ఆరోగ్యార్థినో రోగనివృత్త్యర్థ మిత్యేవం కారి భేదేన ఏకమేవ క్షీరపానం ప్రీత్యర్థ ముపాయ రూపంచ భవతి తద్వదితి భావః.

(అ) నను స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠా శ్శ్వాదాదయ స్సన్తి; తేషాం ఫలత్వేన సాఙ్గధ్యానం న సమ్భవేత్; ప్రాణాయామాదా వనధికారిత్వాత్, ఇత్యత్ర అఙ్గానుష్ఠానాయోగ్యత్వేపి యావద్జ్ఞాతుం యోగ్యం తావ ద్యథాధికార మను సంధాతవ్యమ్, నతత్ర వైకల్యం నాస్తీత్యాహ (సాఙ్గే)తి- అఱియలామళవుమ్-యావద్జ్ఞాతుం యోగ్యం తావత్పర్యంతమ్, నిరన్తరమ్-సంతతమ్, ప-త్వమ్, నినైప్ప దాక-యథా స్మరేయం తథా, ని-త్వయా, నినైక్క-వేణ్డుమ్-సఙ్కల్పయితవ్యమ్, ఇత్యాదికళిల్పడియే... ఇల్లై-ఇత్యుక్తరీత్యా అనుసంధాతుం న్యూనతా నాస్తి. (దీ॥ యథాజ్ఞాన మిత్తోడే అనుసంధిక్క క్కడవైయిల్లై యెన్ఱ్పతమ్.)

(అ) ననుభాష్యకారైః "ప్రీత్యహ మాత్మోజ్జీవనాయైవ మనుస్మరే" దిత్యుక్తత్వా దుపాయత్వ ప్రతీతే ర్న ఫలరూపత్వ మిత్యాశఙ్క్య, ఉజ్జీవన ముత్కర్షేణ జీవనమ్, కైఙ్కర్యాచరణమ్; తదర్థం ప్రాప్యరుచి ర్యథావర్ధేత తథానుసంధానం కార్యమితి తేషాం తాత్పర్య మిత్యభిప్రాయన్నాహ (శ్రీభాష్య

పెరియగద్యత్తిలుమ్ అరుళిచ్చెయ్‌దు శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలుమ్ ఇన్నిష్ఠైయై చ్చురుఙ్గక్కాట్టి యిరుక్కైయాలే ప్రాప్య రుచి కులైయాదే వళర్న్దుపోరుమ్పడిక్కానా ఆనుసన్ధాన విశేషత్తై "తతశ్చ ప్రత్యహ మాత్మోజ్జీవనాయైవ మనుస్మరేత్" ఎన్ఱు తుడఙ్గి అరుళిచ్చెయ్‌దార్. ఇప్ప్రపన్ననుక్కు "పూర్త్తిత్తుమ్ పోక్కు-నేర్ పోతు" ఎన్గిఱ ఆనన్ద ప్రయోజనమాన పూజా విశేషత్తై "అథ పరమైకాన్తినో భగవదారాధన ప్రయోగం వక్ష్యే—భగవత్కైఙ్కర్యైకరతిః పరమైకాన్తీ భూత్వా" ఎన్ఱు తుడఙ్గి నిత్యత్తిలే "అత్యర్థప్రియావిరత విశద

కారరు) మిత్తి— (దీ॥ ఇవ్వుపాయనిష్ఠైయై—స్వతన్త్రప్రపత్తిరూపోపాయనిష్ఠైయై, "శ్రీమన్నారాయణ తవ చరణారవింద యుగళం శరణ మహంప్రపద్యే" ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్‌దార్. (సం॥ అనుసంధాన విశేష శబ్దేన ఫలరూపా భక్తి రుచ్యతే. (వి) కులైయాతే— వినాశం వినా, వళర్న్దుపోరుమ్పడిక్కు— ఆన— వృద్ధ్యనుగుణమ్, (స్వా) ఆనాలుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్ తన్నిష్ఠైయై చ్చొల్లామల్ ధ్యానోక్తియుక్కు గతియేతు? ఎన్నవరుళ్ (శ్రీవైకుణ్ఠే)తి. (దీ) శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్ శురుఙ్గక్కాట్టి— వక్ష్యమాణానుసన్ధానాపేక్షయా శురుఙ్గ మితగద్యత్తిలుమ్ విస్తరమాక విళ్ళొల్లుకైయాల్ కాట్టి; "మహావిభూతే శ్రీమత శ్చరణారవింద యుగళ మన న్యాత్మ సంజీవనేన తద్గత సర్వభావేన శరణ మనుప్రజే" ఎన్ఱు.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడియాకిల్ నిత్యత్తిల్ "ధ్యాయన్నాసీత" ఎన్ఱు ఉపాయ భక్తియై అరుళిచ్చెయ్యక్కూడుమో? ఎన్న, అదువుమ్ ఫలరూప ధ్యానపరమెన్ఱరుళ్ (ప్రపన్ననుక్కు)త్తి— పూజావిశేషప్రయోజకత్వేన ధ్యానత్తై యరుళిచ్చెయ్‌దారెన్ఱు కరుత్తు. "ఇప్ప్రపనుక్కు త్తి" 'స్వా॥ దీ' పాఠః. (ప్ర) పూర్త్తిత్తుమ్ పోక్కు-నేర్ పోను-పూజయిత్వా చ కాలక్షేప మకరవ మిత్యర్థః.

(సం॥) పూజా విశేషశబ్దః పఞ్చరాత్ర సంహితా విహిత పూజా పరః. గద్యే ధ్యాన శబ్దేన పూజావిశేషస్య మానసత్వమప్యభిప్రేతమ్. (దీ) పూజావిశేషత్తై త్తుడఙ్గి ఎన్ఱన్వయమ్. నిత్యత్తిల్— పూజోపక్రమా త్పూర్వమెన్ఱు శేషమ్.

తమ ప్రత్యక్షరూపానుధ్యానేన ధ్యాయన్నాసీత” ఎన్నుమ్ అరుళిచ్చెయ్‌తార్. ఇప్పడి అనన్యప్రయోజన నిరన్తర భగవదనుసన్ధాన పరీవాహమాన కైఙ్కర్యత్తిల్ భగవచ్ఛాస్త్రోక్తముమాయ్ వ్యాస దక్షాది మహర్షి మతఙ్గళోడుమ్ సఙ్గతమాయ్ “మఱ్ఱన్తిక్కళు” మెన్ఱ పాట్టిల్ “ఇరుముప్పొழுతేత్తి” ఎన్ఱ పాశురత్తుక్కు వివక్షితమాక ఆచార్యర్కళ్ వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణిన కాలవిభాగత్తై “అభిగచ్ఛన్ హరిం ప్రాతః పశ్చాద్ద్రవ్యాణి చార్జయన్। అర్చయంశ్చ తతో దేవం తతో మన్త్రాన్ జపన్నపి॥ ధ్యాయన్నపి పరం దేవం కాలేష్వేతేషు పంచసు। వర్తమాన స్సదా చైవం పాంచకాలికవర్త్మనా॥ స్వార్జితై ర్గంధపుష్పాద్యై శ్శుభై శ్శక్త్యనురూపతః। ఆరాధయన్ హరిం భక్త్యా గమయిష్యామి వాసరాన్॥” ఎన్ఱు భాష్యకారర్ అరుళిచ్చెయ్య క్కేట్టు వఙ్గిపురత్తు నమ్బి నిత్యత్తిలే

(అ॥ దీ) స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠనుక్కు ధ్యానం స్వయం ప్రయోజనమాయన్వయిక్కు–అదెన్గిఱార్, కీழ்గదిన్ స్వయం ప్రయోజనత్వముమ్ సర్వాధికారత్వము మెజ్జనే? ఎన్న స్వయంప్రయోజనరూప పఞ్చకాలాన్తర్భూతమాకైయాల్ అభిగమనాదికళ్ పోలే ఇదు స్వయం ప్రయోజనమ్, సఙ్కీర్తనాదికళ్ పోలే సర్వాధికారమెన్నుమ్ శొల్లుకైక్కాక పఞ్చకాల స్వరూపత్తైయుమ్ అతినుడైయ కర్తవ్యత్వాదికళైయుమ్ విస్తరేణ వరుళి+ర్ (ఇప్పడి అనన్యప్రయోజనే) త్యాదియాల్. భగవదనుసంధాన పరీవాహమాన కైఙ్కర్యత్తిల్ – అభిగమనాదికళిలెన్ఱపడి. (భగవచ్ఛాస్త్రోక్తముమా) యిత్యాది– కాలవిభాగవిశేషణఙ్గళ్. ఇరుముప్పొழுదుమ్–పఞ్చకాలమ్, (వి॥ ద్వయోః త్రిషు పఞ్చసు కాలేషు.) కాలవిభాగత్తై – పఞ్చకాలవిభాగత్తై, మంత్రాన్ జపన్–స్వాధ్యాయాధ్యయనం కుర్వన్నెన్ఱపడి. (సం॥ ధ్యాయన్నపీత్యుక్తి ర్యోగకాలీనధ్యానవిశేషాభిప్రాయా.) నిత్యత్తిలే – తామరుళిచ్చెయ్ద పఞ్చశతశ్లోకరూపమాన నిత్యత్తిలెన్ఱై.

సన్నిహితాః. ఇప్పడి [illegible] నిత్యఙ్గళ్ ఉడే [illegible] స్తను. [illegible] నైమిత్తికఙ్గళుమ్ [illegible] సం హితాదిగళిలే [illegible] నిత్యఙ్గళ్. ఇప్పడి యాన్త్రైయాలే "సదేవ[illegible] ॥ [illegible] స్తు సహా వై దేహ్యా ॥ [illegible] భగో స్తుమే । [illegible] ॥ [illegible] । [illegible] వినా [illegible] ॥ [illegible] వైనై కొళ్ళుమిదే" ఎన్ఱిత్యాదిగళాలే భగవచ్ఛాస్త్ర ప్రయో

(అ॥ స్వా) నమ్బెరుమాన్ [illegible] (శ్రీభాష్యకార సంప్ర దాయస్థానేకా [illegible] (ఇప్పడి) ఇతి. ఇప్పడి – ఇప్ప ప్రకారమే, [illegible] ప్రకార [illegible]. (దీ॥ పెరియజీయర్ – నంజీయర్)

(ఇ) ఇప్పడి ప్రపన్ననుక్కు [illegible] కృత్యమ్ శ్రీ భాష్యకారర్ సమ్ప్రదాయ [illegible] ప్రక్రియా [illegible] కూడుమో? ఎన్న వ+ర్ (ఇవత్తినిలుళ్ళే) [illegible] (సం॥) ఇవత్తినిల్ – [illegible], వైషమ్యమ్– అన్యాసాధకత్వ[illegible]. (ప్ర॥) [illegible] తేషు ప్రతిపాదిత విద్యానాం రూప భేదాద్భిన్నానాం [illegible] తత్త్వ[illegible]తాస్వగతానా మారా ధనక్రమాణాముప [illegible] ప్రమాణబలమత్వాత్ [illegible] కాలిక కర్మణాముపా దేయతమత్వమేవ [illegible] (ఇవత్తిని) లిత్యాదినా.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి విలక్షణ ప్రక్రియా ప్రతిపాదకఙ్గళాన నిత్యఙ్గళ్ భగవ చ్ఛాస్త్ర సంహితామూలమానాల్ ఎప్ప నిత్యప్రకారేణ ప్రపన్ననుక్కనుష్ఠానమ్! ప్రపన్ననుక్కు ఐచ్ఛిక సంసారం కూడాదే? ఎన్న వ+ర్ (ఇప్పడియాన్త్రైయాలే) ఇతి. వికల్పమ్ సంహితామూలమాన్త్రైయాలెప్పడి. (ప్ర) తనక్కేయాక వైనై కొళ్ళుమిదే – భగవతా స్వప్రయోజనాయైవ మత్కైఙ్కర్య స్వీకారో మమ ప్రయోజనమిత్యర్థః. ఉపాత్తేషు వచనేషు ఫలిత్వస్య భగవత్త్వగమాత్తద్వ్యాతి

జనమాన కైంకర్యత్తిలే స్వాచార్యోపదిష్టమా యిరుప్పతొరు శాస్త్రీయ ప్రక్రియైయైక్కొణ్డు యథాకాలం అన్వయిక్క ప్రాప్తమ్. ఇప్పడి నిత్యమాక విధిక్కప్పట్ట భగవదభిగమనాదికళిల్ లోకాయతికరైప్పోలే ఖ్యాతిలాభ పూజైకళుక్కాకవాతల్, తత్వజ్ఞాన వైరాగ్యజ్గళ్ళిల్లాతారైప్పోలే ప్రయోజనాన్తరత్తుక్కాకవాతల్, పూర్ణోపాయ రల్లాతారైప్పోలే మోక్షార్థమాకవాతల్ అన్రిక్కే ముక్తరైప్పోలే స్వామ్యభిమతత్తై నడత్తవేణు మెన్గిఱ రుచియాలే యథాశాస్త్రమ్ స్వయమ్ప్రయోజనమాక విఴున్దాల్ ఇవ్వభిగమనాదికళ్ అన్యాభిగమనము మన్యార్థ ప్రవృత్తియు మన్య యజనము మన్య శబ్దజ్గళు మన్యచిన్తైయుమాకిఱ ఛిద్రజ్గళ్ పు(కు రా)కామైక్కు క్కడక

రిక్తస్య కైఙ్కర్యఫలిత్వాభావావగమాచ్చ స్వస్యాపి తదన్యత్వాత్ కైఙ్కర్యఫలిత్వం నాస్తీతి తత్కరణే మమకార రాహిత్యేన భవితవ్యమిత్యర్థః.

అ॥ నన్వనన్యప్రయోజన ప్రపన్నానాం ప్రత్యభిగమనాదీనాం శాస్త్రత్వ్వయం ప్రయోజనత్వావగమేపి గర్భదాసానాం స్వోదరపోషణాదివ దప్రధానస్యాపి ఫలస్య తదనుష్ఠాతృష్వన్వయాభావే తేష్వాయాస సాధ్యేషు ప్రవృత్తిః ప్రేక్షావతాం నస్యాదిత్యత్ర, నిత్యతయా అకరణే ప్రత్యవాయాత్స్వామినో ఽత్యన్తం ప్రీతిహేతుత్వాచ్చానుష్ఠిత భరన్యాసస్యాప్యభ్యుపగత ప్రారబ్ధ కర్మానుభవితృత్వాద్వాసనావశాత్స్వాధికారవిరుద్ధానుష్ఠానం స్యాదితి తత్పరిహారరూపం ప్రయోజన మస్త్యేవేతి ప్రవృత్తిరుపపద్యత ఏవేత్యాహ (ఇప్పడి నిత్యమాక) విత్యాదినా॥ (వి॥) ఇఴిన్దాల్ - ప్రవిశతిచేత్, భగవదభిగమనాదికళిలే ఇత్యన్వయః. పుకురామైక్కు - ప్రవేశాభావాయ, కడకమాయిరుక్కుమ్ - సాలతయాతిష్ఠేయుః వప్రంభవేత్. (సం॥) ఉక్తాభిగమనపఞ్చకాన్మధ్యమవృత్తి విరోధ్యన్యాభిగమనాది పంచకమపి నిరుధ్యత ఇతి నిరోధకమాయిరుక్కు మిత్యుక్తిః) (స్వా॥ ఛిద్రజ్గళ్ పుకురామైక్కు మితి - ఛిద్రనివృత్తి యానుషంగిక ప్రయోజనమాకైయా లభిసన్ధాతవ్యమన్రెన్నపడి.)

మాయిరుక్కుమ్. అన్యాభిగమన మాకాతెన్నుమిడత్తై "ఇనిప్పోయ్ ఒరువన్ తనక్కు- పణిన్దు కడైత్తలై నిఱ్కు- నిన్ శాయై యళివుకణ్డాయ్" ఎన్ఱు పెరియాళ్వార్ అరుళిచ్చెయ్తార్. అన్యార్థప్రవృత్తి రూపమాకాతెన్నుమిడత్తైయుమ్ "కూత్తైక్కొణ్డు ఇవై చెయ్వనల్ల" ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్తార్. అన్యయజన మాకాతెన్నుమిడత్తై "ఉన్నిత్తు మత్తోరు తెయ్వమ్ తొழாళ్ అవనైయల్లాల్" ఎన్ఱుమ్ "తేవన్ ఎమ్బెరుమానుక్కల్లాల్ పూవుమ్ పూశనైయుమ్ తకుమే"

అ॥ అన్యాభిగమనాదీనాం ప్రపన్నస్యాకృత్యత్వం కథ? మిత్యత్ర నిషిద్ధత్వాదిత్యభిప్రేత్య నిషిద్ధత్వే శబ్దరూపప్రమాణాన్యథానుపపత్తిం దర్శయతి (అన్యాభిగమన) మిత్యాదినా (వి) ఇని-ఇతఃపరమ్, పోయ్- గత్వా, (సా॥ ప్రపన్నానపిన్బు పోయ్,) ఒరువన్ తనక్కు - త్వదన్యస్యైకస్య, పణిన్దు - ప్రణమ్య, కడైత్తలై - ద్వారం, తద్ద్వారప్రదేశే; (దీ॥ తలైక్కడై- పాదపరిసర మెన్ఱపడి. (స్వా) కడైత్తలై - తలైక్కడైనిఱ్కు-, ద్వారతస్థిః. పాదపరిసరత్తిలే నిఱ్కై యెన్ఱపడి.) నిః శాయై - త్వత్కాంతేః, అழிవుకణ్డాయ్-హానిః, త్వద్దాసస్య త్వాం విహాయాన్యాశ్రయణం తవాసామర్థ్య ప్రకాశక మితిభావః. త్వత్కైంకర్యానుష్ఠానోపయుక్త త్వత్కృపావిషయభూతస్య మమేతః పరం దేవతాన్తర సమీపే తం ప్రణమ్య తదాలయద్వారి తత్ప్రతీక్షతయాఽవస్థానం తవైవ తేజోహానయే కిల. కూత్తైక్కొణ్డిఇవై వేణ్డువదిల్ల-కైంకర్యఫలతయా అశనాచ్ఛాదనే నాపేక్షే, (స్వా॥ భగవద్విషయత్తిల్ ప్రార్థనీయం నాస్తి ఎన్ఱపడి.) ప్రారబ్ధకర్మ వశాదేతయో స్సిద్ధేరితిభావః. ఇదం శ్రీభట్టనాథైః ప్రయోజనాన్తరస్యానపేక్షోపలక్షతయోక్తం. (వి॥) అవనైయల్లాల్ - తం వినా, మత్తొరు తెయ్వం - అన్యదైవం, ఉన్నిత్తు-ఉద్దిశ్య, (దీ॥) మనస్సాలే నినైత్తు, (సం॥) త్వద్వ్యతిరిక్త దేవతాంతర సమ్బన్ధ స్తదైకాంత్య భంజక ఇతి నిశ్చిత్య.) తొழாళ్ - (సం॥ నవ మంతి.) (వి) నారాధయతి. (స్వా॥) తేవనితి=తేవనెంబెరుమానుక్కల్లాల్ - తేవన్ నిరుపాధిక దేవతాభూతనాన, ఎమ్బెరుమాన్ - అస్మత్స్వామీ, చతుర్ముఖజనకా

ఎన్నుమ్ "ఈన్ఱోళిరుక్క—మణై నీరాట్టి" ఎన్నుమ్ "మఱ్ఱి జ్గోర్ పుతుత్తెయ్వమ్ కొణ్డాడుమ్ తొణ్డీర్ పెఱ్ఱతాయిరుక్క— మణై వెన్నీరాట్టుతిరో ? మాట్టాతతకవఱ్ఱిరే" ఎన్నుమ్ ఇత్యాదికళాలే అరుళిచ్చెయ్తార్కళ్. సప్తర్షిసంవాదత్తి లుమ్ "విష్ణుం బ్రహ్మణ్యదేవేశం సర్వదేవ (లోక) నమ స్కృతమ్ । త్రైలోక్య స్థితి సంహార సృష్టిహేతుం నిరీశ్వ రమ్ ॥ ఆధాతారం విధాతారం సంధాతారం జగద్గురుమ్ ।

స్మత్స్వామియాన శ్రియః పతిక్క—న్ఱియిలె, పూవుమ్—పుష్పముమ్, పూశైయుమ్ పూజైయుమ్, తకుమే—తకుమో ? తెక్కై. (ఈన్ఱోళి)త్తి. ఈన్ఱోళిరుక్క——పెఱ్ఱతా యిరుక్క—, మణైయై నీరాట్టుకిఱుమ లోకస్వభావమెన్నపడి. (సం॥ ప్రసూతాయాం స్థితాయాం తాం పరిత్యజ్య దారుమయ మచేతనం పీఠం, స్నాపయంతి కిమ్ ? అస్థే తద్వ్యహారాయూాయ మిత్యర్థః. (వి) ఇజ్గు- ఇహలోకే, మఱ్ఱు- ఇతోతిరిక్తమ్, పుతుత్తైవం - నూతనదైవం, కొణ్డాడుం - స్తువంతః, తొణ్డీర్ - హేయశబ్దాది చపలాః, పెఱ్ఱతాయిరుక్క——ప్రసూతాయాం జనన్యాం సత్యామ్, మణై—పీఠం, వెన్నీరాట్టుతిరో—ఉష్ణోదకేన సించతి కిమ్ ? మాట్టాద—కర్తుమశక్యామ్, తకవు- కృపామ్, అఱ్ఱు-బ్రహ్మరుద్రాదీనప్యాపత్క—లే రక్షితవన్తం మాతృతుల్యం కృపయా గర్భవత్స్వాత్మానం రక్షితవన్తం విహాయేత్యర్థః. (స్వా) మాట్టాద- శెయ్యమాట్టాద, భగవత్క—జ్ఞ—ర్యం శెయ్యమాట్టాదపడి, కృపైయత్తిరేక్కై.

(అ॥ స్వా) మూలభూతప్రమాణమన్నిక్కే- ఇప్పడి ఆళ్వార్కళుడైయ దివ్యసూక్తిమాత్రత్తైక్కొణ్డు ఇప్పడి అర్థనిష్క—ర్షం కూడుమో ? ఎన్నప్రధాన భూత యజనప్రకరణత్తిల్ పాముపాక ఆర్షప్రమాణమున్ (సప్తర్షిసంవాద త్తిలు) మితి— (సం॥ బ్రహ్మణ్యదేవేశమ్ — బ్రహ్మభావనానిష్ఠదేవానాం స్వేష్ట ఫలప్రదమ్, నిరీశ్వరమ్— ఈశ్వరాంతరరహితమ్,) ఆధాతారమ్ – ఆసమంతాద్ధా తారమ్, ఆసమంతాద్ధారకమ్, స్థితినియామకమ్. (సం॥ గర్భాధాతారమ్, గర్భం పురుషాది విధతయా పరిణమయితారమ్ ; తత్సుఖేన బహిర్నిర్గమయితార మిత్యర్థః.) విధాతారమ్ – స్రష్టారమ్, సంధాతారమ్ – సమిత్యేకీకారే ; ఏకీకృత్యధాతారమ్,

విహాయ సభజత్యన్యం బిసస్తైన్యం కరోతి యః ॥ విష్ణు ధర్మపరో న స్యా ద్విష్ణు ధర్మ పరాఙ్ముఖః । సుధర్మ (వృత్త) వ్రతశీలస్స్యా ద్బిసస్తైన్యం కరోతి యః ॥" ఎన్ఱుమ్ శొల్ల ప్పట్టతు. అస్యకీర్తన మాత్రా త్తెన్ఱుమ్ మిడఱ్ఱై, "వాయ్ అవనై యల్లతు వాழ்త్తాతు ॥ శొన్నాల్ విరోతమ్" ఇత్యాదికళిల్ అరుళిచ్చెయ్తార్. అస్యచిన్తన మాత్రా త్తెన్ఱుమ్ మిడఱ్ఱై "శిన్తై మత్తొన్ఱిన్ తిఱత్తతల్లాత్తన్మై తేవపిరా నఱియుమ్" ఎన్ఱుమ్ "ఒరు దేవర్ మత్తుళరెన్ఱు ఎన్ మనత్తు ఇఱై

సంహారకమ్. సమష్టి వ్యష్టి భేదేన పౌనరుక్త్యపరిహారః. విహాయాన్యం సభజతు, యఃబిసస్తైన్యం కరోతీత్యన్వయః ; శేషంస్పష్టమ్. (ప్ర॥ సప్తర్షీణాం ప్రత్యేకం స్వస్మిన్ బిసచౌర్యాభావ జ్ఞాపనాయ చౌర్యం యః కరోతి సమాతరం హన్యాత్పితరం హన్యా ద్బ్రాహ్మణం హన్యాదితివ ద్విష్ణుం విహాయాన్యం భజత్వితా ర్యుక్తి ర్మాతృపితృహత్యాదివ న్నిషిద్ధత్వ మస్యార్థానుపపన్నేత్యర్థః.)

(వాయి)త్యాది= వాయ్–వాగిన్ద్రియమ్, అవనైయల్లాల్–అవనైత్తవిర, (ప్ర॥ భగవన్తం వినా.) వాழ்త్తాతు – (వి॥ నస్తౌతి.) శొన్నాల్ విరోతమిత్యస్యాం గాథాయాం "ఎన్నావిలిన్కవి యానొరువర్క్కుమ్ కొడుక్కిలేన్" ; ఎన్ – మమ, నావిల్ – జిహ్వాయామ్, ఇన్కవి – మధురకవిత్వమ్, యాన్ –అహమ్, ఒరువర్క్కుమ్–అన్యస్య కస్యచిత్, కొడుక్కిలేన్–విషయం నకుర్యామ్.) శిన్తై మత్తొన్ఱిత్యాది = శిన్తై – మన్మనః, మత్తొన్ఱిన్– భగవతోన్యత్, తిఱత్తతల్లాత్తన్మై – నవిషయీ కరోతీత్యేతత్స్వభావమ్, తేవపిరాన్ – దేవనాయకః, అఱియుమ్ – జానాతి, ఒరు దేవర్– సృష్ట్యాద్యాగంతుక దేవాః, (దీ॥ నానా ఆశ్రయణీయ రన్యదేవరై.) మత్తుళర్–అన్యే ఆశ్రయణీయా ఇతి, ఎన్ మనత్తు– మమమనసి, ఇఱైయుమ్–కదాపి, కరుతేన్–నస్మరామి. (స్వా) ఇఱైయుమ్ – ఈషత్తుమ్, కరుతేన్– పూర్వపక్షత్వేనాపి ఎణ్ణిసెన్నపడి. ఇప్పడి యుభగిమనాదిపఞ్చకం ప్రపన్ననుక్కు కర్తవ్యమాకైయాల్ తదన్తర్గత సమారాధనముమ్ కర్తవ్యమెన్ఱు కరుత్తు.

యుమ్ కరుతేణ" ఎన్నుమ్ అరుళిచ్చెయ్తార్. ఇస్సమా
రాధనక్రమఙ్గళిల్ అనధికృతర్కుక్కు మిక్కాలఙ్గళెల్లాత్తిలుమ్
తఙ్గళుక్కు యోగ్యమాన నిత్య నైమిత్తికఙ్గళాలుమ్ సంకీర్త్
నాదికళాలుమ్ సమారాధనాది యోగ్యరాన పరమ భాగవత
ర్కుక్కు పరతన్త్రరాయ్ యథాధికారమ్ వల్ల తేవై శెయ్తు
ఇక్కైఙ్కర్యమిత్తవాతోషియలామ్. ఇవ్వర్థత్తై- "ఆరాధ
నానాం సర్వేషాం విష్ణో రారాధనం పరమ్। తస్మాత్పరతరం
ప్రోక్తం తదీయారాధనం పరమ్॥" ఎన్నుమ్ "కున్ఱమెడుత్త
పిరాన్ అడియారోడుమ్ ఒన్ఱినిన్ఱ శడకోపనురై శెయల్"

(అ) ఇప్పడియాకిల్ "జపస్తపస్తీర్థసేవా ప్రవ్రజ్యామంత్రసాధనమ్। దేవతారాధనంచేతి స్త్రీశూద్రపతనానిషట్" ఇత్యాది వచనఙ్గళాలే యాదల్ అశక్త్యాదికళాలేయాదల్, ఇత్యానధికృతరుక్కు తత్కాలత్తిలే ఛిద్రం సమ్భవియాదో? ఎన్నవర్ (ఇస్సమారాధనాదికళి) లితి. (వి॥) అనధికృతర్క్కు- స్త్రీశూద్రాదీనామపి, యోగ్యమానేతి-గురుపరమ్పరానుసంధానాద్యష్టోత్తరశత దివ్యదేశానుసంధాన స్నాన ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రధారణ భగవత్ప్రబంధానుసంధాన పుష్పతులస్యాద్యాహరణ భగవదారాధనాది నిత్యనైమిత్తిక కర్మభి ర్నామసంకీర్తన మాలాకరణ దీపారోపణ భగవన్మందిర మార్జనాదిభిశ్చేత్యర్థః. వల్లతేవై శెయ్దుమ్-సమర్థం కైఙ్కర్యం కృత్వాపి, ఇత్తవాదోషియలామ్-నివారకరహితం భవేత్, సిద్ధ్యేదితిభావః. (స్వా) ఇక్కైఙ్కర్యమితి= అవరుక్కు ఇనువే సమారాధనమెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) భాగవతకైఙ్కర్యత్తాలే భగవత్కైఙ్కర్యరూప సమారాధన జనిత భగవత్ప్రీతి సిద్ధిక్కుమో? ఎన్న, (దీ॥ భాగవతాత్యంతపారతంత్ర్యేణ భగవదారాధనసిద్ధౌప్రమాణఙ్గళై క్కాట్టుకిఱార్)-(ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి= తస్మాత్-విష్ణ్వారాధనాత్. పరం తదీయారాధనమ్, ఆరాధనానాం మధ్యే పరతరం ప్రోక్తమితి యోజనా. కున్ఱమెడుత్త-గోవర్ధనోద్ధరణం పణ్ణిన, పిరాన్-ఉపకారకనాన శ్రీకృష్ణనుడైయ, అడియారోడు ఒన్ఱినిన్ఱ-కైఙ్కర్యకరణేన ఏకీభవిత్తునిన్ఱ, శఠకోప సూక్తిత్యాది స్పష్టమ్. (వి॥శఠకోపన్-శఠకోపస్య, ఉరై-శ్రీసూక్తౌ, శెయల్-తద్రూప

ఎన్ఱుమ్ "ఏత్తి యిరుప్పారై వెల్లుమే మఱ్ఱవరై చ్చాఱ్ఱి యిరుప్పార్ తవమ్" ఎన్ఱుమ్ అరుళిచ్చెయ్‌తార్‌కళ్. ఇక్కైఙ్కర్యఙ్గళై త్తాఙ్గళ్ అనుష్ఠిత్తు ఉకప్పార్‌క్కు మితు కణ్డు ఉకప్పార్‌క్కుమ్ జగద్వ్యాపారమ్ పణ్ణ అధికృతనాన ఈశ్వర నుక్కుమ్ ముక్తరుక్కుమ్పోలే భోగ మేకరూపమ్. "ధర్మశ్శ్రుతో వా దృష్టో వా స్మృతో వా కథితోఽపి వా। అనుమోదితో వా రాజేన్ద్ర పునాతి పురుషం సదా॥" ఎన్గిఱ పావనత్వమ్పోలే భోగ్యత్వముమ్ ఏకరూపమాక క్కైఙ్కర్యే, భాగవతసేవాయామిదం ప్రమాణమితి భావః) ఏత్తియిరుప్పారై-

ఈశ్వరనై స్తుతిత్తిరుప్పారై, వెల్లుమ్-వెన్ఱిరుక్కుమ్, (వి॥ జయతి) అతిశయత్తిరుక్కుమ్, ఏత్తినవరై-స్తుతిశీలభాగవతరై, శార్త్తియిరుప్పార్-ఆశ్రయిత్తిరుప్పార్, తవమ్-తపస్సెన్ఱపడి.

(అ) ఇప్పడి ఆరాధనయోగ్యరాన పరమభాగవతరుక్కు పరతంత్రరాయి త్యాదినా శొన్నను కూడుమో? అన్యకైఙ్కర్యం పణ్ణు తత్పారతంత్ర్యమాత్రేణ తత్కైఙ్కర్యఫలం సిద్ధిక్కుమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇక్కైఙ్కర్యఙ్గళై) ఇతి. (ప్ర॥ జగత్సృష్ట్యాచిత్ర జగద్దర్శన జనిత ప్రీతివజ్జగత్సృష్ట్యాత్వపరిసంగరహిత నిత్యముక్తానామపి తద్దర్శన జనిత ప్రీతి ర్యథా అవిశిష్టా, తథాచ భగవత్ప్రీతిహేతుత్వాకారేణైవ కర్తు రతిప్రీతి హేతు రితి తేనాకారేణైవ ప్రీతిజనకత్వం ద్రష్టృష్వపి సమానమితి తేషామపి స్వయంప్రయోజనం భవత్యేవ.)

అ॥ శాస్త్రవశ్యతైయిల్లాద మోక్షదశైయిలే ప్రమాణబలత్తాలే భోగమేకరూపమానాలుమ్ శాస్త్రవశ్యతా దశైయిలే కైఙ్కర్యకర్తావుక్కుమ్ తద్ద్రష్టావుక్కుమ్ భోగైకరూప్యం కూడుమో? "ధర్మశ్శ్రుతో వా" ఇత్యాదికళిలే కర్తావుక్కుమ్ ద్రష్టృప్రభృతికళుక్కుమ్ ఫలతౌల్యమ్పోలే యిఙ్గుమ్ కూడుమెన్ఱిఙ్గు పావనత్వం తుల్యమానాలుమ్ భోగతౌల్యమిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ధర్మ) ఇతి. స్వామి సంతోష జనిత భోగ మనుష్ఠానత్తిల్ పోలే యధికారిభేదత్తిల్ దర్శనమే స్వామిసంప్రీణనమాకైయాలే యనుష్ఠానదర్శన భోగ వైషమ్యత్తిల్ ప్రమాణమిల్లామైయాలే ఏకరూపమాక క్కైఙ్కర్యమెయిల్లైయెన్ఱపడి.

యిల్లై. అప్పడియే- "తస్మాత్ప్రణవం శూద్రో మన్త్రానాని న కీర్తయేత్" ఎన్ఱు మహాభారతత్తిలుమ్ "అష్టాక్షర జపః స్త్రీణాం పక్వత్యైవ విధీయతే॥ న స్వరః ప్రణవోఙ్గాని నాప్యన్యవిధయస్తథా। స్త్రీణాం తు శూద్రజాతీనాం మంత్రమాత్రోక్తి రిష్యతే।" ఎన్ఱు నారదీయాదికళిలుమ్ "నమో నారాయణేత్యుక్త్వా శ్వపాకః పునరాగమత్" ఎన్ఱు వరాహ పురాణత్తిలుమ్ "వాయినాల్ నమో నారణా వెన్ఱు మత్తకత్తిడై క్కైకళై క్కూప్పి" ఎన్ఱుమ్ "నామమ్శొల్లిల్ నమో నారాయణమే" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే తిరుమన్త్రమాకిఱ ఎట్టుక్కణ్ణాన కరుమ్బిలే వేర్పఱ్ఱుమ్ తలైయాడైయుమ్ కళిన్దాల్ నడువుళ్ళ అంశమ్ సర్వోపజీవ్య మాకిఱాప్పోలే

అ॥ ఆనాలుమ్ సర్వప్రపన్నర్కళుక్కుమ్ పఞ్చకాలకృత్యం కూడుమో? శూద్రభాగవతాదికళుక్కు భగవదనుస్మరణరూప యోగత్తిలధికార మిల్లైయే? ఎన్న, ప్రణవచతుర్థీవినిర్ముక్త మూలమన్త్రత్తి లధికారత్తాలే స్వాధ్యాయత్తిల్ పోలే యోగత్తిలు మధికార ముణ్డెన్గిఱార్ (అప్పడియే) ఇతి = (సం॥ అప్పడియే- యథా భాగవత కిఞ్చిత్కారాదేవ కేషుచి త్పాఞ్చకాలిక భగవత్కైఙ్కర్యసిద్ధిః ప్రమాణబలాత్తథా ప్రణవాది విధురేణైవ మనునా మూలేన జపాద్యనూనతా సిద్ధిరిత్యర్థః. ఉదాత్తాది స్వరనిషేధకో నస్వర ఇతి. కేచిత్ప్రణవ ప్రకృతి నిషేధక ఇత్యాహుః, తదభద్రమ్ ; "తత్రోత్తరాయణస్యే"తి వచనే "అష్టాక్షరతాభవే" దిత్యంశాస్వారస్యా త్సబిందుక ప్రణవ ప్రకృతేరపి సూరిభి ర్దేశికైశ్చ సర్వాధికారేషు ప్రబంధేషు ప్రయోగాత్. అన్యవిధయః-ఋష్యాదయో న్యాసాదయశ్చ,) పక్వత్యైవ-స్వరప్రణవ వైధుర్యతః. (వి॥) వాయినాల్-వాచా, నమో నారణా వెన్ఱు-నమో నారాయణేత్యుక్త్వా, మత్తకత్తిడ - మస్తకే, కైకళై-హస్తౌ, కూప్పి-సంయోజ్య, నామంశొల్లి లిత్యాది స్పష్టమ్. (ప్ర॥) భగవన్నామ్ని వక్తవ్యే నమో నారాయణాయేత్యేవ. (వి) ఎట్టుక్కణ్ణానకరుమ్బిల్-అష్టగ్రంథికేక్షుదండస్య, వేర్పత్తుమ్-మూలభాగమ్, తలైయాడైయుమ్-అగ్రభాగం పత్రాణిచ, కళిన్దాల్-

ప్రపత్తి నిష్ఠర్గళ్లార్కక్కుమ్ స్వకాలత్తిలుమ్ భగవదనుస్మరణ రసత్తుక్కు విరోధమిల్లై. సపరికరమాన విలక్షణభక్తియోగ మాకిలిజే శిలర్క్కు విరోధముణ్డాగుమ్. కేవలమాత్రసాధ్యమాన ప్రపదనమ్ సిద్ధమాన వళవిలును "ధ్యానపూర్వానుసంధానేన సహా సద్దైవం వక్తా" ఎన్ను శరణ్యార్ అరుళిచ్చెయ్తానిజే. ఆకైయాల్ "ధ్యేయో నారాయణ స్సదా" ఎన్నతునుమ్ యథాధికారమ్ శిలర్క్కు ఉపాయమానవనుమ్ శిలర్క్కు ఫలమానవుమ్ కొళ్ళక్కైయాల్ ఇతు స్వతన్త్రప్రపత్తిక్కు విరుద్ధమన్ను. ఇప్ప్రపత్తి అఙ్గమాన శేషత్తై భాష్యాదిగళిలే ఉదాహరిత్తరుళినార్. స్వతంత్రమాన శేషత్తై గద్యత్తిలే అరుళిచ్చెయ్తార్. "క్లేశానాం చ క్షయకరం యోగా దన్యన్న విద్యతే। సకర్మణాం క్షయో భూప జన్మనా మయుతై

ఛినత్తి చేత్. (ప్ర) భగవదనుభవస్మరణ రసత్తుక్కుమ్ విరోధమిల్లై యితి ప్రణవచతుర్థీ రహిత మూలమన్త్రరూప వాక్యేన భగవదనుభవస్య తదనుసంధాన రూప నిరన్తర స్మరణస్య చోపపన్నత్వాత్ స్త్రీశూద్రాదీనాం తాదృశానుభవస్య నకాప్యనుపపత్తిరిత్యర్థః. విరోధస్తర్హి క్వ సతి? త్యత్రాహ (సపరికరే) తి.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి విరోధమిల్లైయెన్ను కొన్నాలు కూడుమో? కృతోపాయనాన వివనుక్కుమ్ భగవదనుస్మరణం కర్తవ్యమో? అతుక్కు ప్రమాణముణ్డో! ఎన్నవర్ (కేవలే)తి ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి (ధీ) అభిగమనాదికళ్ పోలే ఫలరూపమాకైయాలెన్గై.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి స్వతన్త్రప్రపత్తియుణ్డాకిల్ శ్రీమద్గీతాభాష్యత్తిలే అఙ్గప్రపత్తియైయే అరుళిచ్చెయ్దదు విరోధియాదో? ఎన్నవర్ (ఇప్ప్రపత్తి) ఇతి.

(అ) ఇప్పడిస్వతన్త్రప్రపత్తియుణ్డాకిల్ "క్లేశానాంచ క్షయకరం యోగా దన్యన్న విద్యతే" ఇత్యాదినా యోగవ్యతిరిక్తోపాయ నిషేధం విరోధియాదో! ఎన్నవర్ (క్లేశానాంచే)తి (ప్ర॥) సకర్మణామిత్యాదినా యోగాదన్యతే జన్మనా

రపి। ఋతేయోగాత్కర్మకక్షం యోగాగ్నిః క్షపయేత్పరమ్ ॥”
ఇత్యాదికళుమ్ స్వతన్త్రప్రపత్తి విధిబలత్తాలే అధికార్యంతర
విషయఙ్గళాక క్కడవన. ఇప్పడి సాధ్యోపాయ విషయమాక
మశ్రిఙ్గుమ్ పిఱక్కుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు పరిహారమ్ నిక్షేప
రక్షైయిలే కణ్డుకొళ్వతు. ఇస్సాధ్యోపాయమ్ ఇఙ్గు శోధితమాన
కట్టళైయిలే రహస్యత్రయత్తిల్ యథాస్థాన మనుసన్ధేయమ్.

వరిక్కిన్ఱనన్ పరన్ యావరై యెన్ఱు మఱైయతనిల్,
విరిక్కిన్ఱతుక్కుఱియొన్ఱాల్ విన్ఐయఱైయాతలినామ్,

మయుతైరపి కర్మణాం క్షయో నాస్తి, యోగాగ్నిః పరం కర్మ కక్షం క్షపయే దిత్యన్వయః. (సం॥ అధికార్యంతర శబ్దస్సకించనార్థకః.)

(అ) ఆనాలుమ్ స్వతన్త్రప్రపత్తి శొన్నను కూడుమో ? భక్తియుమ్ ప్రపత్తియు మేకమన్ఱో ? భక్తివ్యతిరిక్తోపాయ మననుష్ఠాన పరాహతమన్ఱో? కించ పూర్వ సమ్ప్రదాయవిరుద్ధమన్ఱో ? ఇత్యాది శఙ్కైకళైయిలమళిచ్చెయ్‌కిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి.

(అ) అప్పొళుదు నిక్షేపరక్షైయిలే తానే అఱియలాయిరుక్కైయాలే ఇఙ్గు సాధ్యోపాయశోధనం వ్యర్థమన్ఱో ? ఎన్న, విఙ్గు రహస్యత్రయముఖేన వరిక్కైక్కాక శోధనం సార్థకమెన్ఱరుళిర్ (ఇస్సాధ్యే) తి— ప్రకరణాన్తరత్తిల్ శోధనం విప్రకీర్ణతయా మన్త్రత్రిత్తిలుపసంహర్తు మశక్యమాన పడియాలు మిఙ్గు ప్రధానార్థశోధనమ్ పణ్ణవేణుమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ మఱ్ఱిఙ్గుమ్ పిఱక్కుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు—ఇత్యో ప్యధికముత్పన్నానాం శఙ్కానామ్, (సం) యథాస్థాన మితి—నమశ్శబ్ద శరణశబ్ద మామహం శబ్దేష్విత్యర్థః.

(అ॥ ప్ర) నను భగవాన్ నిర్హేతుక స్వకృపయా యం వృణుతే తేన లభ్యో నతు శ్రవణ మనన సాధ్యధ్యానాదినేత్యము మర్థం బోధయంత్యా “నాయ మాత్మా ప్రవచనేనలభ్యో నమేధయా నబహునా శ్రుతేన ॥ యమేవైషవృణుతే తేనలభ్యః” ఇతి శ్రుత్యా భక్తి ప్రపత్త్యో ర్నిషేధా త్తద్విరోధ స్స్యా దిత్యత్రాహ (వరిక్కిన్ఱన) నిత్యాదినా— (వి) పరన్—పరమాత్మా, యావరై—యమేవ, వరిక్కిన్ఱనన్ — వృణుతే, ఎన్ఱు — “యమేవైషవృణుతే తేనలభ్యః” ఇత్యేవం

ఉ[illegible] మోరున్న[illegible],
ఉ[illegible] ॥౩౧॥

[illegible], [illegible] స్వయం,
[illegible] - (ప్ర॥ [illegible]) వ్యాజేన
(స్వా॥) [illegible] కరుత్తు.
(ప్ర) నిర్హేతుక [illegible] స్వీకరోతీతి
వివక్షిత మిత్యభిప్రాయః [illegible] (టీ) [illegible] - [illegible], వరణ
మిత్యర్థః. [illegible] సమ్భావ్యమాన
[illegible]
ప్రసఙ్గాత్ సర్వముక్తి ప్రసఙ్గాచ్చ; తస్మాన్నిర్హేతుక [illegible], కించిత్ వ్యాజ
సాపేక్షమేవేతి భావః. భాష్యకారైః "[illegible] భవతి,
యస్యాయం [illegible] భక్తి
రేవ వరణ హేతుతయా శ్రుత్యభిప్రేతా, నతు నిర్హేతుకం వరణ మితి వివృత
త్వాన్న శ్రుతౌ నిర్హేతుక వరణ ప్రసక్తిః. [illegible], (దీ॥
అపరాధత్వాదిత్యపడి) నామ్-వయమ్, [illegible] - [illegible] భక్తిప్రపత్తి
రూపమ్, నన్నెరి - సమీచీనమార్గమ్, [illegible] - [illegible]
రేషు, [illegible] - [illegible]. [illegible]
[illegible] - [illegible], తారక నార్ - ([illegible]) తత్ [illegible] -
కృపయా, తరక్క-త్తనమే - స్థిరప్రతిష్ఠితా అభూమేత్యర్థః. ([illegible]) సాధ్యో
పాయోద్భవయా కృపయైవ సిద్ధోపాయే [illegible] అభూమేత్యర్థః. (స్వా॥)
ఉజ్జీవితాత్మానో మ్పత్తపడి. [illegible] భక్తి
ప్రపత్తిరూప వ్యాజవిశేషాపేక్ష [illegible] ద్వారా భక్తి
ప్రపత్తికళే మోక్షోపాయఙ్గళెన్ను కరుత్తు. ॥౩౧॥

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి పూర్వపక్షి [illegible] భక్తిప్రపత్తికళ్ మోక్షసాధనఙ్గళెన్ను సాధిత్తను కూడుమో? [illegible] సమ్భావిత రాయ్ ఉక్తార్థత్తై నిరాకరియార్కళో? ఆక్షేపయాలుక్కప్పడ కూడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కైకళై పరిహరిత్తుక్కొణ్డు అధికారార్థత్తై శ్లోకత్తాలే సంగ్రహిక్కిఱార్

తత్త్రైద్ధతుకహేతుకే కృతధియస్తర్కేంద్రజాలక్రమే
బిభ్రాణాః కథకప్రధానగణనే నిష్ఠాం కనిష్ఠాశ్రయామ్ ।
అధ్యాత్మశ్రుతిసంప్రదాయకతకైః శ్రద్ధావిశుద్ధాశయా
స్సిద్ధోపాయవశీక్రియామితిహినస్సాధ్యాంసమధ్యాపయన్ ॥౨౪॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
సాధ్యోపాయశోధనాధికార శ్చతుర్వింశః.

(తత్త్ర) దితి=హేతుభిర్వాదకర్తారో హైతుకాః, తేత్రైహేతుకా స్తత్త్రైద్ధతుకాః, తఏవ హేతవో యస్మిన్ తత్త్రైద్ధతుకహేతుకే, తత్త్రద్వాదిప్రవర్తిత ఇత్యర్థః. (దీ॥ అవ్వోశుప్పతార్కికరాన వైతణ్డికరాల్ ప్రవర్త్తిప్పిక్కప్పట్ట) తర్కేంద్రజాలక్రమే-కుతర్కేంద్రజాలవిద్యాయామ్, కృతధియః-శిక్షితబుద్ధయః, మర్మజ్ఞా ఇత్యర్థః. (దీ॥ అనేన పరమర్మజ్ఞత్వాత్పరైరక్షోభ్యత్వం సూచ్యతే.) కథకప్రధానగణనే-ఏతే కథకాః ప్రధానా ఇయన్త ఇత్యంగుల్యా గణనాయాం, కనిష్ఠాంగుల్యాశ్రయాం నిష్ఠాం బిభ్రాణాః- అంగుల్యాగణనాయాః కనిష్ఠాంగుల్యుపక్రమత్వాదితి భావః. (సం) వావదూకప్రధానవిషయిణ్యాం గణనాయాం ప్రసక్తాయాం కనిష్ఠాశ్రయాం నిష్ఠాం - నియమేన అగ్రిగణ్యతావైభవం బిభ్రాణాస్సన్తః; (దీ॥ ఇత్తాల్ పరవ్యామోహనివర్తనసామర్థ్యం శొల్లిత్తు.) ఇతో వ్యధికాస్తార్కికా నసంభావ్యన్త ఇతిభావః. (వి॥ పరకుతర్కాణాం ప్రతితర్కకల్పనేన నివారణసామర్థ్యద్యోతనాయ కథకప్రధానేత్యాది విశేషణమ్.) నకేవలం తర్కమాత్రేణ సర్వార్థసాధనక్షమాః, అపితు తతోఽపి ప్రబలప్రమాణభూత శ్రుత్యన్త సంప్రదాయతోఽపీత్యాహ (అధ్యాత్మే) ఇ-అధ్యాత్మశ్రుతయః-ఉపనిషదః, తాసాం సంప్రదాయాః-అవిచ్ఛిన్నోపదేశాః, తఏవ కతకబీజాని, తైరద్ధా-సమ్యక్, విశుద్ధఆశయో యేషాం తే-సమీచీనతర్కానుగృహీతోపనిషత్సంప్రదాయరూప దృఢతరప్రమాణనిర్మలకృతాన్తః కరణా ఇతి యావత్.
(ప్ర) ఏవంభూత వాదిహంసామ్బుదాచార్యా వేదాన్తాచార్యాణా మాచార్యాః

(ది॥) [illegible] సత్య[illegible] [illegible] [illegible] పతికరుణయా[illegible] [illegible] [illegible] ఉప[illegible] [illegible] [illegible] సక్త [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ((స॥) [illegible] [illegible] [illegible] ॥౨౪॥

(శ్రీ) [illegible] [illegible] కారకా[illegible]ఖ్యం తే. ప్రపత్త్యంగ[illegible] ([illegible]) [illegible] కారత్వం [illegible] । [illegible] ॥ విశ్వాసః [illegible] । ([illegible]) [illegible] తే ॥౨॥ [illegible] సమ్పన్న మాత్మరక్షా[illegible] । ప్రపత్తి శాస్త్ర[illegible] దేశిక సమ్మతమ్ ॥౩॥ సర్వోపాయవిరుద్ధత్వం [illegible] । నా[illegible] కాంగాదిగర్భ త్వాదస్య శాస్త్రేషు కథ్యతే ॥౪॥ ([illegible] [illegible]) నశే షతా విరుద్ధత్వం [illegible] । [illegible] ముక్తావపిచ విశ్రుతమ్ ॥౫॥ [illegible] । ప్రాప్యానురూప తాభావో నాన్యేషాం [illegible] ॥౬॥ [illegible] శక్తిః ప్రా ప్యోచితా మతా । [illegible] ॥౭॥ కలౌ నిషేధో నైవాస్య [illegible] । [illegible] విహి తత్వతః ॥౮॥ సమ్యఙ్నిర్ణీతత్వే [illegible] తేన । విశ్వాసతార తమ్యస్య సమ్భావ్య[illegible] శాస్త్రయోః ॥౯॥ మహావిశ్వాసః ప్రపత్తేరంగమి ష్యతే । తత్కాలే మందవిశ్వాసా [illegible] ॥౧౦॥ [illegible] విశ్వా సానన్తరత్వా[illegible] । [illegible] ఫలే ॥౧౧॥ వ్యాసాదేర్భజనే[illegible] విశ్వాసో[illegible] । క్వచిత్ప్రపత్తిభగవత్సాక్షా త్కారాది దృశ్యతే ॥౧౨॥ న్యాసే [illegible] సుకృతాత్తథా । కేచిద్దృష్టఫలాః సిద్ధా న్యాసే సందిహతే ఫలే ॥౧౩॥ కర్మకాండస్థ గుణాత్ఫల సిద్ధిర్హి సర్వతః । విరుద్ధఫలహేతుత్వమపి [illegible] ॥౧౪॥ ఏకస్య రాజ్ఞో దా తవ్య [illegible] । ప్రవృత్తి[illegible] భక్తిప్రపత్తి కామకామినామ్ ॥౧౫॥

శ్రియైనమః

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ.

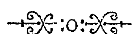
(౧) సిద్ధోపాయోత్థ శఙ్కా త్రితయ మితి పరాకృత్యసత్తర్కజాలై స్సాధ్యోపాయాధికృత్యా మధ శమయతి తాస్తత్స్వరూపే తథాంగే। సాధ్యోపాయే హ్యబుద్ధే స్వకలుషశమనే దేహిభి ర్వాసుదేవః తత్త్వజ్ఞానాదిమత్త్వేప్యసులభ ఇతి తద్బోధనం సార్థ మత్ర ॥ ౧౪౦ ॥

నివృత్తిధర్మౌ తావేవ భగచ్ఛరణార్థినామ్ ॥౧౬॥ ఆవృత్త్యనావృత్తివశా ద్విష మావపి తావుభౌ ॥౧౭॥ మోక్షైకఫలదౌ స్యాతా మధికారివిశేషతః । ఉపాయఫల యో రేకరూపత్వేపి ప్రపన్నయోః ॥౧౮॥ ఫలేవిళంబా విళంబౌ త్వరాయా స్తార తమ్యతః । సాధ్యోపాయప్రసన్నోయ స్సిద్ధోపాయః ఫలప్రదః ॥౧౯॥ తత్సిద్ధ సాధ్యయోః కార్యం ఫలం శాస్త్రేషు వర్ణ్యతే । హరి రేక స్సదా ధ్యేయ ఇత్యాద్యు క్త్యనుసారతః ॥౨౦॥ అఙ్గప్రపత్తిపరతాం శ్లోకస్యాహు ర్నతన్మతమ్ । హరి రేక స్సదా ధ్యేయ ఇత్యాదౌ హి విధీయతే ॥౨౧॥ స్వతన్త్రన్యాస నిష్ఠస్య ఫలరూప ముపాసనమ్ । కైఙ్కర్యే క్రియమాణేతు ఖ్యాతిలాభాదివర్జితః ॥౨౨॥ ప్రయోజనా న్తరానిచ్ఛు ర్మోక్షంచాపి ఫలం త్యజన్ । స్వయంప్రయోజనత్వేన ముక్తవత్సర్వ మాచరేత్ । ॥౨౩॥ అన్యాభిగమనం త్యాజ్యంతథాన్యార్థ ప్రవృత్తయః । అన్యపూ జాన్యకీర్తిశ్చ త్యాజ్య మన్యవిచింతనమ్ ॥౨౪॥ ఏతేషాం వినివృత్త్యర్థం హరావభిగ మాదికమ్ । విధీయతేఽస్య శాస్త్రేషు కాలేషూక్తేషు పఞ్చసు ॥౨౫॥ అన న్యానామపి నృణాం దేవాభిగమనాదిషు । స్వయోగ్య నిత్యకృత్యైర్వా స్థితి శ్శుశ్రూషయాపివా ॥౨౬॥ విలక్షణో భక్తియోగః స్త్రీశూద్రాణాం నిషిద్ధ్యతే । సర్వేషాం సర్వదా కార్యో దేవానుస్మృతిలక్షణః ॥౨౭॥ క్లేశానాంచ క్షయకరం యోగాదన్యన్నవిద్యతే । ఇత్యాదితు ప్రపన్నేభ్య ఇతరత్ర నియమ్యతే ॥౨౮॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాన పఞ్చకసంగ్రహే

సాధ్యోపాయ శోధనాధికార శ్చతుర్వింశః.

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయనమః.

(౨) శూద్రాదీనాం న యజ్ఞాద్యధికృతి రితి ముఖ్యేన వేదోపదిష్టే
న్యాసే సర్వాధికారః కథ? మితి కతిచి చ్చోదయన్త్యుచ్యతేఽత్ర।
శ్రుత్యా సర్వస్య మిత్రం శరణ మితి తథా స్మృత్యనూక్త్యా చ బహ్వ్యా
కాకన్యాయాన్నిషాదస్థపతినయవశా చ్చాత్ర సర్వోఽధికారీ ॥ ౧౪౧ ॥

(౩) విశ్వాసః ప్రార్థనా వా ప్రపదన మితి యద్భాష్యకారోక్త మంగ
ప్రాధాన్యవ్యక్తయే తన్న యది కథమిమే ప్రార్థనాం పూర్వముక్త్వా।
శ్రీమద్వైకుంఠగద్యే ప్రణిజగదురథ స్వాత్మనిక్షేపమేవం
న్యాసః పంచాంగయుక్త స్త్వితి వచన మతో న్యాస ఏవాంగిభూతః ॥

(౪) శాస్త్రార్థాక్షేపతాధీ రథ భగవదుపాయత్వ ధీ ర్వా ప్రపత్తి
ర్నైతద్భిన్నా విధేయా మతి రితి కతిచి త్తత్ర పూర్వస్తు పక్షః।
సద్యోముక్తిప్రసంగాదపహసనపదం ధీమతాం వాక్యజన్య
జ్ఞానాదేవాపవర్గోక్తిరివ విధిహతిః ప్రస్ఫుటైవోత్తరత్ర ॥ ౧౪౩ ॥

(౫) యద్భక్త్యాదిస్వరూపానుచిత మితి వచస్తన్న విస్రంభయోగ్యం
నిత్యత్వాదాత్మనాం తన్న భవతి సువచం నాశహేతుత్వతోఽస్య।
నైవాసంభావితత్వాదపి పరపురుషాయత్తకర్తృత్వసత్త్వా
ద్వ్యక్తం శ్రుత్యా ముముక్షూణాం స్వప్రీతివిహితతయా నాస్యానర్థావహత్వాత్॥

(౬) బ్రహ్మణ్యాదేశ్శరీరాధికరణకతయా తత్ప్రయుక్తాంగకత్వా
ద్భక్త్యాది ప్రాజ్ఞయోగ్యం కథ? మితి తు న స త్తత్పరీహారరీత్యా।
తత్తద్దేహానుబంధాధికృతిక మఖిలం హ్యస్య హాతుం న శక్యం
శేషత్వాదే ర్విరుద్ధం తదితి స చతురం స్వాభ్యుపేతేపి తౌల్యాత్

(౭) ఏకాన్త్యస్యావిరుద్ధం నిఖిలతను రమాకాన్త సంరాధనత్వా
త్ప్రాప్యస్యైవానురూపం భవతి చ బహుశ స్తద్విధేరాగమేషు।

వ్యాసాద్యైః ప్రాగుపాత్తం గురుభిరిహ కలౌ నాథముఖ్యైశ్చ తస్మా
ద్భక్త్యాది స్వాధికారానుచిత మితి వచో ఽకించనే యుక్తరూపమ్ ॥

(౮) కేచిత్సంభావితత్వం న తు నియమ ఇతి న్యాసవిద్యాంగవర్గే
యచ్చాహు స్తత్ప్రమాణోపహత మితరథా స్యాచ్చ విశ్వాస ఏవం ।
విశ్వాసోఽప్యన్యధర్మేఽధికృతిరిహ పరం కింమహత్త్వేన తస్మి
న్నైవం భూయిష్ఠశంకావిఘటనసఫలస్యాస్య సిద్ధేః ప్రమాణైః ॥ ౧౪౭ ॥

(౯) స్థానే భక్తిప్రపత్త్యో రమృతతదితరోపాయతా ధీవిశేషా
ద్రత్నం రాజ్ఞే హి దత్తం సమగురుఫలకం జాయతే బుద్ధిభేదాత్ ।
దృష్టార్థాయాః ప్రపత్తేః క్వచన విఫలకత్వంతు వైగుణ్యమూలం
సాద్గుణ్యాదేవ సద్యః ఫలమదిశదియం కిం న పాంచాలికాదౌ ॥౧౪౮॥

(౧౦) ధ్యేయోవిష్ణుస్సదేతి ప్రకథితమృషిభిః వ్యాసహారీతముఖ్యై
స్తస్మాన్న్యాసోక్తిరంగప్రపదన విషయత్వేన నేయేతి చేన్న ।
ధ్యానం త్యక్త్వైవ యే త్వాం శరణముపగతాస్తేఽపి విష్ణోఃపదంత
ద్యాంతీత్యాది ప్రమాణై ర్బహుభిరవగతా హ్యంగితాఽపి ప్రపత్తేః ॥

(౧౧) భాష్యేభక్త్యంగతాయాః క్రమమభిదధిరే భాష్యకారాఃప్రపత్తేః
గద్యే స్వాతంత్ర్యమస్యా స్స్ఫుట ముపదిదిశు స్తద్ద్వయం మానసిద్ధం ।
యాశ్చధ్యానస్య వాచః కరణఫలపరా స్తాఃక్రమా చ్ఛక్తశక్త్యోః
కర్తవ్యం తత్ప్రపన్నైరపి హి ఫలతయా ప్రత్యహం యోగకాలే॥౧౫౦॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థలం రఙ్గనాథాచార్య ప్రణీతాయామ్
శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్
సాధ్యోపాయశోధనాధికార శ్చతుర్వింశః.
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః.

ప్రభావ వ్యవస్థాధికారః.

స్వరూపం యద్యాదృగ్గుణవిభవలీలాదిభిరపి విభో
స్తదాజ్ఞాసేతుశ్చ శ్రుతిభిరనపేతం తదఖిలమ్ ।
తథా తద్భక్తానాం తదనుపదవీనాం చ మహిమా
యథాగీతం సద్భిర్వ్యతివహతి ముక్తిర్నియతితః ॥ ౨౮ ॥

అ॥ (టీ॥ స్వా॥) ఉపాయవ్యవస్థై కూఱినాయ్. శాస్త్రమర్యాదైయై అతిక్రమిత్తు శిలర్ శొల్లుమ్ ఉపాయ ప్రభావత్తై యథాశాస్త్రమ్ వ్యవస్థాపిక్కై, ఎజ్జనేయెన్నిల్ ! శిలర్ భగవత్సమాశ్రయణత్తాల్ శూద్రత్వాదికళ్ పోయ్ బ్రాహ్మణ్యముణ్డామెన్ఱు 'నశూద్రా భగవద్భక్తా' ఎన్గిఱ వచనత్తాల్ శొల్లుకిఱార్కళ్. శిలర్ భాగవతప్రభావవచనమ్ స్తుతిపరమెన్ఱు ప్రభావత్తై కుఱైయ నినైప్పార్కళ్. ఇన్ద ఇరణ్డు వచనమ్ పరస్పర విరోధమన్ఱియిల్ వ్యవస్థాపనమ్ పణ్ణుకిఱార్—(ప్రభావ వ్యవస్థైయై ఇన్ద అధికారత్తిలే నిరూపిక్కిఱార్—కటాక్షమాయ్ అధికారార్థత్తై శ్లోకత్తాలే సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (స్వరూప) మితి. విభోః-ఈశ్వరస్య, (వి) స్వరూపం-"సత్యం జ్ఞానమనన్తం బ్రహ్మ" ఇత్యాది స్వరూపం, యాదృక్-సత్యత్వాది ప్రకారకం, నతు నిర్వికల్పకం, (స్వా॥ యత్ యాదృక్ ఇతి సర్వత్రాన్వేతి.) గుణాః - స్వాభావిక జ్ఞాన బలాదయః, విభవాః - రామకృష్ణాద్యవతారాః, లీలాః-జగత్సృష్ట్యాదయః, ఆది శబ్దేన దివ్యమఙ్గళ విగ్రహాః-"విశ్వతః పృష్ఠేషు, ఆదిత్యవర్ణ" మిత్యాది శ్రుతి సిద్ధ భోగవిభూతిర్గ్రహణంవా, (స్వా) ఏతత్సర్వం యత్ప్రమాణ సిద్ధం, యత్స్వరూపం - అమిశ్రద్రవ్యస్వరూపం, యాదృక్ - ధర్మి స్వరూప విలక్షణం ధర్మిణోవ్యావర్తక మాశ్రయిణోపయుక్తం, జడస్వరూపం త్రైగుణ్య విశిష్టం శుద్ధసత్త్వ విశిష్ట మజడ స్వరూపం, తదాజ్ఞాసేతుశ్చ - భగవదాజ్ఞారూప వర్ణాశ్రమధర్మవ్యవస్థాచ, యత్ - జ్యోతిష్టోమాది స్వరూపం, యాదృక్ యదఙ్గయుక్తం తదఖిలం భగవత్కల్యాణగుణవిభూతి లీలా విగ్రహ తదాజ్ఞా సిద్ధ ధర్మాణాం స్వరూప స్వభావాదికం శ్రుతిభిర్యథా వసేయం తథైవ, తద్భ

ఇప్పడి ద్వయత్తిల్ ద్వితీయాన్త పదఙ్గళాలే ప్రకాశితమాన సిద్ధోపాయ విషయమాకవుమ్ ఆఖ్యాతపదత్తాలే శొల్లప్పట్ట సాధ్యోపాయ విషయమాకవుమ్ పిఱక్కుమ్ వ్యాకులఙ్గళై శమిప్పిక్కుమ్ వళ్ళి కాట్టినోమ్. ఇవ్వుపాయ పరిభావ విషయమాక ప్రమాణఙ్గళ్ కాట్టినవళవుక్కు ఏఱనినైత్తుమ్ కుఱైయ నినైత్తుమ్ వరుమ్ కలక్కఙ్గళ్ శమిప్పిక్కి (వేణుమ్) త్తోమ్. "ఆస్ఫోటయన్తి పితరః ప్రనృత్యన్తి పితామహాః । వైష్ణవో నః కులే జాత స్సన స్సంతారయిష్యతి ॥" ఎన్ఱుమ్,

---

క్తానాం — తద్భాగవతానాం, తదుపసదనాదేశ్చ — భక్తిప్రపత్తి కర్మయోగ జ్ఞానయోగాది లక్షణస్య మహిమాపి, యథాధీతం—అధీతానతిక్రమేణ, సద్భిః—(బ్రహ్మవిద్భిః, నిర్దుష్టైరితివా, యతిపతిముఖైరధ్యవసితః — న్యూనాధిక భావ రాహిత్యేన శ్రుత్యుక్తక్రమేణైవ నిశ్చితః (వి) నతు జాతినివృత్త్యాదిరూపేణ వర్ణసఙ్కరపర్యన్తోఙ్గీకృత ఇతి భావః. ॥ ౨౫ ॥

అ॥ (దీ) ఇని వక్ష్యమాణార్థోపయోగితయా అనన్తర పూర్వోక్తాధికార ద్వయార్థత్తై అనువదిక్కిఱార్ (ఇప్పడి ద్వయత్తి) లిత్యాదియాల్. (స్వా॥ విశేషణ భూత శ్రీవైశిష్ట్యముమ్ ఉపాయత్వముమ్ స్పష్టమాక త్తోన్ఱుకైయాలే తిరుమన్త్రత్తిలెన్ఱు శొల్లాదే ద్వయత్తిలెన్ఱు శొల్లిన్ఱు.) ఆఖ్యాతపదం —క్రియాపదం, "ప్రపద్యే, వ్రజ" ఎన్ఱుమను. ఇత్తాల్ ద్వితీయాంతాఖ్యాత పదఙ్గళినుడైయ క్రమత్తాలే తత్ప్రతిపాద్యోపాయద్వయ శోధన మెన్ఱు పూర్వాధికారద్వయ సఙ్గతి సూచితమ్.

అ॥ ఇనిమేల్ ఏఱనినైత్తువరుమ్ కలక్కఙ్గళై ఇవ్వధికారత్తాలుమ్, కుఱైయ నినైత్తువరుమ్ కలక్కఙ్గళై మేలధికారత్తాలుమ్ శమిప్పిక్కిఱార్ (ఇవ్వుపాయే)తి. (స్వా॥ ఉపాయమ్ ప్రతిష్ఠితమాన పిన్బు తత్ప్రభావం నిరూప్యం. ఇన్దఅధికారత్తిల్ ప్రభావం వ్యవస్థితమాన పిన్బు ఇను కూడాదెన్ఱు ఆక్షేపముదిక్కైయాలే అనన్తరం ప్రభావరక్షై యెన్ఱు కరుత్తు.)

అ॥ ఉపాయ ప్రభావాతిశయ ప్రతిపాదకఙ్గళాన ప్రమాణఙ్గళై స్థాలీపులాక న్యాయత్తాల్ కాట్టుకిఱార్ (ఆస్ఫోటయన్తి) త్యాదియాల్, ఆస్ఫో

“కేవలం కాలమం శ్రీ మోక్ష ఎన్నుమ్ స్వర్గాలు మిట్టాప్పాడు మహాత్మురిగొత్తు పెర్గాళ్” ఎన్నుమ్ శ్లోకంగళిలుమ్ అనుబన్ధిక్కప్పడుమ్ ఉత్తారకనమాన ప్రభావత్తై యుక్తిగళాలుమ్ ప్రత్యక్షమాక సరుప్పాను. “నమో హిత్యాయ పురుషాయ దేవ దేవాయ అపి వా తం విమః” ఎన్నుమ్ భగవద్వాక్యమ్ ముతలాయినవుఱైయుమ్ ప్రభావము నేరాకవేయుమ్ సరిప్పోగిక్కుక్కాల్ మొత్తప్పడుకిన్ఱతు. ఆనాలుమ్ ప్రత్యక్ష విరుద్ధమ్మాగ ప్రమాణబాత్తాలే మున్పడ జాతి వ్యవస్థై శోల్లుకిఱతు. “న శూద్రా భగవద్భక్తా విప్రా భాగవతాః స్మృతాః । సర్వవర్ణేషు తే శూద్రా యే హ్యభక్తా జనార్దనే” ఎన్నుమ్ భగవద్భక్తియాలే గుణాపేక్ష సద సద్భావఙ్గళాలే అపకృష్ట జాతీయర్గళై ఉత్కృష్ట జాతి వాచక శబ్దత్తాలే శొల్లియుమ్ ఉత్కృష్ట జాతీయర్గళై అపకృష్ట జాతి

టనం – భుజాస్ఫాలనమ్. ఎమర్ – అస్మదీయాః, కీర్తిమేఱ్ఱిన్ఱ పరప్పుమ్– పూర్వత్ర పరత్ర మధ్యే చ సప్త సప్త పురుషసర్వత్రమ్, కేశవన్ తమర్ – కేశవనుక్కు దాసరానార్ కళ్. మాతృభిరతు 'పెన్ను'–మహాసామర్థ్యరూపమాన భగవత్సమ్బన్ధత్తై అద్వైతం, నమ్మిడైయ వాఴ్వు–నమ్ముడైయ సమ్పత్తు, ఎన్ఱు కట్టవాన్ – ప్రాప్తమాన ప్రకారత్తై ప్పేర్రః స్వై. ఏనం – కృష్ణం, యస్త్వేవం వేద, తం – తస్య ప్రభావమెన్ఱపడి. దేవాంశ – నిత్యసూరయః, నమీంగ – పరిచ్ఛిన్నవ్యవనమః. వేదితృపూరుష ప్రభావమ్ వేదన ప్రయుక్తమాక్కైయాలే యిదు ఉపాయప్రభావమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడిప్పట్ట ఉపాయప్రభావముణ్డాకిల్ వ్యవస్థై యుజ్జనే? ఎన్న, వ్యవస్థైయై ప్రభావానిరుద్ధమాక చ్చొల్లుకిఱార్ మేస్సితాః (అనాల) మిత్యాదినా. భాగవతర్కళుక్కు జాతి వ్యవస్థై యిల్లై యెన్ఱుమవర్కళుక్కు మూల వచనత్తై కాట్టుకిఱార్ (నశూద్రా) ఇతి. ఇదినర్థమ్. భగవద్భక్తాః శూద్రా న భవన్తి. కింతు విప్రా ఏవ స్మృతాః, సర్వేష్వపి వర్ణేషు త ఏవ శూద్రాః. యే హి జనార్దనే భక్తి

వాచకశబ్దత్తాలే శొల్లియుమ్ ఇరున్దతు. ఇతడియాక భగవ ద్భక్తరెల్లారుమ్ ఏక జాతీయరన్రో? ఎన్ఱు శిల మృదుప్రజ్ఞర్ నినైప్పార్కళ్. ఇజ్జనేయాకిల్ భాగవత బ్రాహ్మణ నిన్న పడియే వర్తిప్పాఽ. భాగవత శూద్ర నిన్నపడియే వర్తిప్పా నెన్ఱు ఆచారనియమఙ్గళ్ శొల్లుమ్ సర్వశాస్త్రఙ్గళుమ్ విరోధి క్కుమ్. కేవల బ్రాహ్మణనుక్కుమ్ కేవల శూద్రనుక్కు

మన్రో నభవన్తి ఎన్ఱు. (స్వా॥) ఇతడియాక - ఆపాతప్రతిపన్నార్థమాన ఇన్ద వచనమడియాక వెన్ఱపడి. (దీ॥ మృదుప్రజ్ఞర్ - విచార విమర్ధాసహ బుద్ధికళ్.) ఆపాతప్రతీతార్థ స్వీకారే బాధకమరు+ర్ (ఇజ్గనే) ఇతి. (ప్ర॥) - (ఆచారని యమఙ్గళ్ శొల్లు) మితి. శేషసంహితాయాం— "బ్రాహ్మేముహూర్తేచో త్థాయ" ఇత్యారభ్య "ప్రాఙ్ముఖోద ఙ్ముఖోవాఽపి గాయత్రీంమూలవిద్యయా। అష్టోత్తర సహస్రంవా శతమష్టోత్తరంతువా ॥ అష్టావింశతిమేవాథ జపేన్న్యా సాదికంద్విజః। మన్త్రరత్నం జపేద్భక్త్యా యావజ్జీవం ద్విజోత్తమః ॥ ...+... స్వాధ్యాయంచ పురాణంచ హరి సఙ్కీర్తనాదికమ్। ముముక్షుర్నిత్యయుక్తశ్చ మన్త్రరత్నం సదాజపేత్ ॥" ఇత్యాది ద్విజాతిభాగవతస్య ఆచార విశేషజ్ఞాపకం శాస్త్రమ్. "స్త్రీశూద్రాణాం విధిం వక్ష్యే సమ్యక్ప్రణవ వర్జితమ్। బ్రాహ్మే ముహూర్త" ఇత్యారభ్య "భగవద్భక్తియుక్తానాం స్త్రీశూద్రాణాం చతు ర్ముఖే" త్యాది భాగవత శూద్రాణాం ఆచార విశేష జ్ఞాపకం శాస్త్రమిత్యర్థః.

అ॥ (స్వా) శాస్త్రవిరోధముమ్ శొల్లి సంప్రదాయ విరోధముమ్ శొల్లుకి ఱార్ (కేవలే) తి. (ప్ర॥) నన్వేవంసతి "యే యజన్తి హరిం సర్వే, నశూద్రా భగవద్భక్తాః, యేషాం చక్రాఙ్కితం గాత్రం శూద్రేష్వపిచ దృశ్యతే। తేహై స్వర్గస్య నేతారో బ్రాహ్మణాభువిదేవతాః ॥" ఇత్యాదిభి స్సర్వభాగవతానాం సామ్యోక్తి ర్వ్యాహన్యేతే త్యత్ర, "వర్ణాశ్రమాచారవతా, స్వకర్మణా తమ భ్యర్చ్య, శ్రేయాఽ స్వధర్మోవిగుణః, తస్మా త్సప్రణవం శూద్రో మన్త్రమాని నకీర్తయే" దిత్యాది ప్రమాణై ర్యావచ్ఛరీరపాతం భాగవతానామపి స్వస్వవర్ణా శ్రమాచారానుష్ఠానేనైవ భగవత్ప్రీత్యా పురుషార్థ సిద్ధి ర్నాన్యథేత్యవగమా

ముళ్ళ నెల్లా భాగవత బ్రాహ్మణనుక్కుమ్ భాగవత శూద్ర నుక్కుమ్ శాస్త్రనేటు మెన్నుమ్ ఇవర్గళ్ సమగ్రాఙ్గి శాస్త్ర జ్ఞనుమ్ పరమపురుషార్థ సామ్యాదికళాలే మున్నుమ్ కిడక్కు అప్పుళ్ళాల్ అరుళిచ్చెయ్ త్తార్. “కులన్దరుమ్” ఎన్గిఱ పాట్టుక్కు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణిన అభియుక్తరుమ్ జన్మత్తాల్ వృత్తత్తాల్ సిఱియనాన వనుక్కు భగవత్సమ్బన్ధ ముణ్డా నాల్ అవనై ఇవనై యుమ్బిరియానాఱుమ్ తాళ్వు సిన్దైక్క-క్కూశ వేణ్డుమ్బడియాయిత్తు భగవత్ప్రభావ మిరుక్కు-మ్బడి. ఆనాల్ అవర్కళ్ పణ్ణ కాణదుక్కు కూశ్కిఱ తిల్లైయే యెన్నిల్? అతు జాతి నిబన్ధనమల్లా మైగుణనిబన్ధనై యెన్ఱు నిష్కర్షిత్తార్కళ్. “కులన్దరుమ్” ఎన్గిఱపుడుమ్

దాచారవిశేషాణా మవర్జనీయత్వా త్సతో(ఽ)పద్రకాది గర్హణత్వ ... సామ్య సిద్ధే స్వస్థ్యావస్థాన వేదాధ్యయనా ద్యపయుక్త బ్రాహ్మణ్య సిద్ధి ... సామ్యప్ర దాయికత్వ మిత్యాహ (కేవల బ్రాహ్మణనుక్కు) మిత్యాదినా. (సాద్) ప్రతి బన్దిగర్భం సాధారణబ్రాహ్మణనుక్కుమ్ “సర్వవర్ణేషు తే శూద్రా యే హ్యభక్తా జనార్దనే” ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే బ్రాహ్మణ్యమ్ కళిన్దు శూద్రత్వజాతి సమ్బన్ధ మమ్ ప్రసజ్జిక్కుమ్. అభక్తః ఉత్కృష్ట పూర్వజాతి నాశకత్వా ... సాధారణ శూద్రనుక్కుమ్ శూద్రత్వం కళిన్దు అస్పృశ్యత్వమ్ ప్రసజ్జిక్కు మెన్ఱు కరుత్తు: (దీ) ఎల్లా - జాతివ్యవస్థై.

అ॥ తిరుమొళి వ్యాఖ్యాతావాన పెరియవాచ్చాన్ పిళ్ళైయుమ్ భాగవత ప్రభావత్తై యరుళిచ్చెయ్దారొళియ జాతి పోమెన్ఱు అరుళిచ్చెయ్యవిల్లై యెన్ఱు కాట్టుకిఱార్ (కులన్దరు) మిత్యాదియాల్. శ్రీవైష్ణవ కులాన్తర్భావం, కులమ్ - గోష్ఠీ, ఇవై యుడైయవర్ - జన్మవృత్తజ్ఞానయుడైయవర్.

ఇని పెరియవాచ్చాన్ పిళ్ళై తామే జాత్యనుగమ మిల్లై యెన్ఱరుళిచ్చెయ్ దారెన్గిఱార్ (ఆనా) లితి. నను “కులన్దరు” మెన్నుమ్ “పణ్డై కులత్తై త్తవిర్న్దు” ఎన్ఱుమ్ జాతిభేదిక్కు మెన్ఱదిల్లైయో? ఎన్న వర్ (కులన్దరు మెన్ఱనవు)

"పణ్డైక్కులత్తై త్తవిర్న్దు" ఎన్నతువుమ్ తొణ్డక్కులత్తిల్ ఉత్కర్షమ్ శొన్నపడి. దేవతాన్తరసజ్కీర్ణ కులమన్ఱే ఇవనతు? "మాజనిష్ట సనోవంశే జాతోవా ద్రాగ్విపద్యతామ్। ఆజన్మ మరణం యస్య వాసుదేవో నదైవతమ్॥" ఎన్ఱిఱే ఏకాన్తికుల త్తిన్ పాశురమ్. ఇప్పడి వేఱొరు కులమానాలుమ్ జాతి శబ్దముమ్ కులశబ్దముమ్ భిన్నార్థమాకవుమ్ ప్రయుక్తమాకై యాలే జాతిభేదియాదు. తిరు (చ్చురపియానాలుమ్ గోత్వం)

మెన్ఱు. (స్వా॥ ఉత్కృష్ట కులత్తిలన్వయమ్ తరువెన్ఱపడి.) తొణ్డక్కులమ్– భగవద్దాసకులమ్, పణ్డైకులమ్ – పూర్వకులమ్, తొణ్డక్కులత్తులుత్కర్షత్తుక్కు నిదానమరుళిర్ (దేవతాన్తరే) త్యాదియాల్. (స్వా॥ పూర్వజాతి యిరుక్క చ్చెయ్దే కుల శబ్దం సమూహవాచియాయ్ ఉత్కృష్ట భాగవత సమూహాన్వయ ముణ్డామెన్ఱు కరుత్తు.)

అ॥ సజ్కీర్ణకులత్తి నపకర్షత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (మాజనిష్టే) త్యాదియాల్, యస్య – యాదొరుపురుషనుక్కు, అజన్మమరణం – జన్మమారభ్య మరణావధి, వాసుదేవో నైవతం నభవతి – వాసుదేవనై భజియాదిరుక్కిఱార్, స పాపిష్ఠః, నోవంశే మాజనిష్ట– నమ్ వంశత్తిల్ పిఱక్కవేణ్డా. నమ్ పాపవిశేషత్తాలే జనిత్తాలుమ్, ద్రాగ్విపద్యతాం – శీఘ్రమేవ మరిక్కకడవన్. (స్వా॥ అవైష్ణవస్య అను త్పాద ప్రార్థనాయా అవైష్ణవకులాపకర్షముమ్ శ్రీవైష్ణవకులోత్కర్షముమ్ సిద్ధమెన్ఱపడి.) కులమెన్ఱు ఒరువకైప్పట్ట కూట్టమ్. జాతి– సంస్థాన విశేషమ్. ఆకైయాల్ భాగవతరుక్కు కులమ్ భేదిత్తాలుమ్ జాతిభేదియాదెన్కిఱార్ (ఇప్పడి వేఱొరు) ఇత్యాది. (స్వా॥ భిన్నార్థమాక – "దేవజాతి కులధర్మాః ఆమ్నాయైరవిరుద్ధాః ప్రమాణ" మిత్యాదావెన్ఱపడి. ఇదిల్ దృష్టాన్తమరుళిర్ (తిరుచ్చురపి) ఎన్ఱు. శురపి – సురభిః – కోయిల్ పశు, శ్రీసురభియానాలుమ్ పశుసామాన్య కులమన్ఱియే భగవత్సమ్బన్ధత్తై యిట్టు మహాపరిభావత్తై ప్పెఱ్ఱాలుమ్ గోత్వ సంస్థాన మనుక్కు ప్పోకాదెన్ఱపడి.

[illegible] “న శూద్ర [illegible] మన్తవ్యాః”
[illegible] ఉత్కృష్టర్
[illegible] ఉత్కృష్ట
[illegible] భగవద్భక్త
[illegible] రెన్నుమ్
[illegible] శ్లాఘనీయ
[illegible] “చణ్డాలమపి
[illegible] ॥ [illegible] ప్రత్యవ
[illegible] ॥ [illegible] యేనాస్య
[illegible] విమః”॥
[illegible] కొణ్డు

౧॥ (స్వా) [illegible] “[illegible]” ఇత్యాది వచనగళుక్కు- గతి యెన్న? [illegible] (టి) [illegible] ఇప్పడి ప్రయో[illegible] [illegible] (స్వా) [illegible] విపరీత[illegible] [illegible] ఆద[illegible].

౨॥ [illegible] ప్రత్యవసితాశ్చ [illegible] ఇత్యర్థః. ప్రత్యవసితాః–[illegible], [illegible] ఇతి భావః. తాపసాః – వనప్రస్థాః, ఏషామపి ప్రస్థానస్వీకారే సార్వలౌకికాచార విరోధ ఇతి భావః. (పి) ఇప్పడికళిలే–ఏతాదృశస్థలేషు, “చణ్డాలమపి వృత్తస్థ” మిత్యాదిష్వపి యథాశ్రుతార్థగ్రహణే సర్వమర్యాదా వ్యాకులాస్స్యురితి భావః.

౩॥ (స్వా) భాగవతశూద్రర్ [illegible] ఆదరణీయరన్నిల్, అవ్విష యత్తిల్ ప్రమాణాదిసంగ్రహమ్ [illegible]! ఎన్న, ఉక్తార్థ కారికయా సంగ్రహి

సర్వమర్యాదై కళుమ్ కలఙ్గుమ్పడియామ్. ఆనపిన్పు "ప్రతిపత్తి విశేషార్థ మన్యత్రాన్యత్వకీర్తనమ్ । విశేష విధి సాకాంక్షా స్తత్ర తత్తత్ప్రవృత్తయః ॥" ఎన్ఱు ఎఙుక్కాణ్ణాఙక్కుమ్ సమాధానమ్. శ్రీవిదురరుమ్ స్వజాత్యనురూపమాక వివాహాది కళ్ పణ్ణినార్ (కళ్.) భుక్తవత్సు ద్విజాగ్ర్యేషు నిషణ్ణః సు

యానిఱ్ఱు కొణ్డు శఙ్కైక్కు పరిహరిక్కిఱార్ (ఆనపిన్పు) ఇతి. ప్రతిపత్తి విశేషార్థం- ప్రణామాదిరహిత కేవలమానస ప్రతిపత్త్యర్థ మెన్ఱపడి. (సం) అన్యత్ర- శూద్రే బ్రాహ్మణేచ, అన్యత్వకీర్తనం - బ్రాహ్మణత్వ శూద్రత్వకీర్తనం, చణ్డాలే బ్రాహ్మణత్వకీర్తనం, ప్రత్యవసితే చణ్డాలత్వకీర్తనంచ పూజ్యత్వాపూజ్యత్వప్రతి పత్త్యర్థం, తత్రైవం సతి ప్రతిపత్తి విశేషవిషయేషు పిత్రాది దినే నిమన్త్రణాధ్యాప నాదిరూపాః ప్రవృత్తయః కుతోనస్యు? రిత్యత్రాహ (విశేషే) తి. ఔత్పత్తిక బ్రాహ్మణత్వాది విశేష నిమిత్తకవిధి సాకాంక్షా ఏవ తాః ప్రవృత్తయః, ఏతేనచ. తాదృశవిధివిషయా ఇత్యేతేషు తత్ర ప్రవృత్తయోపి నభవన్త్యేవేత్యర్థః. యద్వా - అన్యత్రాన్య త్వకీర్తనం ప్రతిపత్తివిశేషమాత్రార్థంచేత్ శ్రీ విదురాదివిషయే పుత్ర కృత్యత్వాదిరూపాః ప్రవృత్తయః కథంస్యు? రిత్యత్రాహ (విశేషే) తి. శ్రీ విదు రేషు ధర్మపుత్ర పుత్రకృత్యం విధిరూపాశరీర వాక్యబలాత్కృతవాన్. మాఱ నేర్ నమ్బి విషయే మహాపూర్ణాః పుత్రకృత్యం విధిరూప యామునాచార్య వాక్యబలాత్కృతవన్తః. లోకసారఙ్గ మహామునయ శ్శ్రీపాణపహానే రఙ్గనా థాజ్ఞయా ప్రవృత్తాః. యత్రైవం విధ విశేషవిధి ర్నదృశ్యతే తత్ర తథావిధాః ప్రవృత్తయోపి నభవన్తీతి. (స్వా) భాగవత బ్రాహ్మణే ప్రణామాది ప్రవృత్తౌ, భాగవత శూద్రే తద్వర్జనేచ తత్తద్విశేష విధిరేవమూలమెన్ఱపడి. (దీ॥ ఎఙ్గుత్తై క్కుమ్ - బాలే స్థవిరత్వ చణ్డాలత్వ బ్రాహ్మణత్వాది ప్రయోగఙ్గళుక్కుమ్ ఇనువే పరిహార మెన్ఱపడి.)

అ॥ ఇప్పడి 'జాత్యనపగమత్తిల్ శాస్త్రమూల శిష్టాచారముమ్ ప్రమాణ మెన్ఱరు+ర్ (శ్రీవిదురరు) మితి. బ్రాహ్మణ్యముణ్డాకిల్ బ్రాహ్మణరోలే వివాహం ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱపడి. ఇదినాలే పరపక్షత్తిల్ అమూలకాచార కథన మసఙ్గత మెన్ఱు కరుత్తు. జాత్యనపగమత్తిల్ లిఙ్గదర్శనముమరు+ర్ (భుక్తవత్స్వి) త్యాది

మాహనే। విదురాన్నాని బుభుజే శుచీని గుణవన్తి చ॥”
ఎన్ఱిత్తైక్కొణ్డు సుయోధనన్ “భీష్మద్రోణావతిక్రమ్య మాం
చైవ మధుసూదన। కిమర్థం పుణ్డరీకాక్ష భుక్తం వృషలభో
జనమ్॥” ఎన్ఱు కేట్కక్క “ద్విషదన్నం న భోక్తవ్యం ద్విషన్తం
నైవ భోజయేత్। పాణ్డవాన్ ద్విషసే రాజన్ మమ ప్రాణా
హి పాణ్డవాః॥” ఎన్ఱు ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్ గైయాలే శ్రీవిదుర
రుక్కు సుయోధనన్ శొన్న జాతి నిన్ఱత్తై భగవాన్ ఇశై
న్దానాయిత్తు. ఆనాల్ బ్రాహ్మణర్ క్కుమ్ క్షత్రియర్ క్కుమ్
శూద్రన్ పక్కల్ ఆశనవాన్నత్తై భుజిక్కై నిషిద్ధమన్ఱో వెన్నిల్?
“ఆర్యాధిష్ఠితా వా శూద్రాః (అన్న) సంస్కర్తారస్స్యుః”
ఎన్ఱు ఆపస్తమ్బాదికళ్ శొల్లుకైయాలే ఇన్ద విషయత్తిల్ ఆర్య
పరతన్త్రరాన గుణవచ్ఛూద్రర్ కళ్ ఆర్యర్ క్కు అన్నసంస్కారమ్
పణ్ణ అనుజ్ఞాతరాగైయాలే అన్ద విషయత్తిల్ నిషేధమిల్లై. ఇతు

యాల్. వృషలాన్నమెన్ఱదు శొల్లాగ ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్ గైయాలే లిఙ్గ
దర్శనమెన్ఱపడి. (స॥) సుయోధనన శొన్న ఇత్యుక్త్యా జాతికీర్తనస్య మహాప
రాధత్వం సూచితమ్. (వి॥ ఇశైన్దానాయిత్తు - భగవతా విదురస్య శూద్రత్వ
జాతి రఙ్గీకృతైవాసీ దిత్యర్థః.)

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ “మృతసూతకపుష్టాఙ్గం ద్విజం శూద్రాన్నభోజనం।
అహంతు నైవ జానామి కాం కాం యోనిం గమిష్యతీ” త్యాది పరాశరాది వచన
నిషిద్ధ శూద్రాన్నభోజనమ్ ధర్మసంస్థాపన ప్రవృత్త శ్రీకృష్ణనుక్కు ఉపజత
మన్ఱో? ఎన్ఱు శఙ్కిత్తు ఉత్తరమరుళ్ (ఆనా) లిఙ్గ. విదురనుక్కు అన్నసంస్క
ర్తృత్వ మాత్రమన్ఱిక్కే అన్నస్వామిత్వమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) ఆర్యాధిష్ఠి
తాః - ఆర్యపరతన్త్రాః.

అ॥ జాత్యన్తరత్తుక్కు అన్నసంస్కర్తృతోపయుక్తమాన గుణఙ్గళై “శుచిః,
ప్రియతః” ఎన్ఱు శొల్లుకైయాల్ జాత్యనపగమం సూచితమెన్ఱిట్టార్ (ఇదు) ఇతి

"శుచిస్తు ప్రయతో భూత్వా విదురోఽన్న ముపాహరత్ "

ఎన్ఱు శ్రీవిదురరుడైయ గుణవిశేషఙ్గళ్ శొల్లుకైయాలే సూచి తమ్. బ్రహ్మవిత్తాన ఇవర్ యోగ ప్రభావత్తాలే దేహన్యాసం పణ్ణిన పిన్బు ప్రాప్తనాన ధర్మపుత్రన్ శెయ్త సంస్కార విశేషమ్ తూష్ణీ మనుష్ఠితమాతల్ వ్యక్తి విశేష నియతమాతలా మిత్తనై. ఇతు కొణ్డు వ్యక్త్యన్తరఙ్గళిల్ న్యాయసఞ్చారమ్ పణ్ణవొణ్ణాతు. ఇజ్జనల్లాతపోతు ధర్మోత్తరరాన పాణ్డవర్కళు క్కు నియతివిశేషత్తాలే వన్ద దార సాధారణ్యత్తై క్కొణ్డు సర్వలోకముమ్ వ్యాకులమామ్పడియామ్. ఆకైయాల్ తన్ తామ్ జాతికళై విడాతే నిన్ఱవ్వోజాతికళుక్కు ఉచిత ప్రక్రియై యాలే యథాధికారమ్ భగవత్కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణ ప్రాప్తమ్. మోహన శాస్త్రఙ్గళిల్ శొన్న జాత్యుద్ధారాదిగళై ప్రామాణి

శ్రీవిదురర్ శరీరం విట్టపిన్ క్షత్రియనాన ధర్మపుత్రన్ బ్రహ్మమేధసంస్కారమ్ పణ్ణిత్తిలనో? ఎన్నవర్ (బ్రహ్మవిత్తుక్కళాన) విత్యాది. (సం॥ ప్రాప్తనాన-వ్యాస పుత్రాః కిల విదురాః వ్యాస పుత్రో పాణ్డు పుత్రో ధర్మపుత్రో ఇతి కథం చిత్పుత్రత్వేన ప్రాప్త ఇత్యర్థః.) తూష్ణీ మనుష్ఠితమాదల్ - మన్త్రరహితమాక తన్త్రరూపమాదల్, సమన్త్రకపక్షత్తిల్ వ్యక్తివిశేషనియతమాదల్, ఇతుకొణ్డు వ్యక్త్యన్తరత్తిల్ శెయ్యవొణ్ణాదెన్నపడి.

అ॥ (స్యా) తథాఽనఙ్గీకారే బాధకమరుళర్ (ఇజ్జనల్లాదపో) తెతి. (నియతీ) తి. పతిందేహీతి పఞ్చవార యాచనారూపేత్యర్థః.

అ॥ ఇప్పడి భాగవతశూద్రనుక్కు పూర్వజాత్యనపగమత్తిల్ అనన్తరత్తుక్కు కైఙ్కర్యహాని ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ఆకైయా) లెన్. ఆకైయాల్ - సత్తర్కోపేత శాస్త్రసిద్ధ మాకైయాల్.

అ॥ పాశుపతాగమాది నిష్ఠర్ "దీక్షాప్రవేశమాత్రేణ బ్రాహ్మణో భవతి ధ్రువ" మెన్ఱు శూద్రనుక్కు బ్రాహ్మణ్యాగమమ్ శొల్లపిన్ఱయో? ఎన్నవర్ (మోహనే) తి. (దీ॥ జాత్యుద్ధారః - జాత్యపగమః)

కర్ నిన్న క్షత్రియర్గళాకాదు. పరమైకాన్తిగళాన శూద్రర్ సేవ నిషేధ
జ్ఞర్గళాలే వరుకిఱ విశ్వామిత్రాదికళ్ క్షత్రియ స్థితై సేవిత్తిలర్ కళ్కు
కూడామలొక్కై వచనవిరుద్ధమ్. పిన్ శూద్రాదికళాలుమ్ ఉత్కృష్ట
ప్రభావరాన అన్యాకారిక క్షత్రియ వృత్తాన్తమ్ సేవిత్తులే నమ్మైప్పు
ప్పాసత్తుక్కు - దృష్టాన్తమాకక్కడవదు. ఆనపడి నిఱ్కిల్ నిత్యా
సన్నిధియుమ్ అనాచారియర్ సన్నిధానమ్ సిద్ధిక్కుమ్ నిన్ఱు తప్పమే
యిల్లై. "విష్ణుర్నిత్యం నివ్యసంగం ... ఈశ్వర స్సన్నా

అ॥ విశ్వామిత్రాదికళుక్కు - క్షత్రియత్వోపపాదనమ్ బ్రాహ్మణ్యమ్ వరుకి
ఱాప్పోలే శూద్రభాగవతర్కళుక్కుమ్ వరలాకాదో? ఎన్నవర్ (నాపయుత్తాప్యసే)తి.
అది శబ్దేన కితాహాస్యగ్రహణమ్. తపోమహాత్మ్యకృతం బ్రాహ్మణ్యం సంగృహీతమ్.
విశ్వామిత్రాదికళుక్కుమ్ తపోమహాత్మ్యకృతమన్ఱో. (వచనవిరుద్ధ) మితి. భాగవత
బ్రాహ్మణ శూద్రనియతాచార విశేషవిధాయక వచనవిరుద్ధమన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) నను నమ్మాళ్వార్ శ్రీమధురకవికళుమ్, తిరుప్పాణాళ్వార్
లోకసారఙ్గమామునియుమ్ ఆశ్రయిత్తిలరో? ఎన్నవర్ (పినుగాదికళాలు) మితి.
(స్వా) "కిమప్యత్రాభిజాయన్తే" ఇత్యాది ప్రమాణత్తాలే పిన్నాన్యపేక్షయా
వ్యధిక ప్రభావరానపడియాలే వ్యక్తివిశేష నియత మిఙ్గై యెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి అభ్యుపేత్యవాదమాక స్వరూపాగతి శాస్త్ర పారినార్థకసరహార
మన్ఱర్ (అవర్క) ళితి. దివ్యప్రబన్ధంగళే పిఱప్పిలుమ్ ప్రబోధార్హంగళుమ్
పఞ్చమోపాయాలుమ్, తిరుమఞ్జనిచ్చప్పన్ ... ప్రావర్తిత్తు ... నిత్యానుసన్ధాన
స్థలత్తిలే వేదత్తై ఉచ్చరియామల్ ... నముక్కాల్ భోగత్తై ... సకాశత్తిల్ కేట్కై
యాలుమ్ స్వజాతి నియమత్తై కడక్కాదపడి యిన్ఱాన్ముడిక్కుమెన్ఱపడి. (టి॥ అంయ
ద్దాల్ - పరామర్శనే, కడప్పై - త్యాగః.)

అ॥ ఆనాలుమ్ భాగవత శూద్రర్కళుక్కు ప్రవృత్తివ్యవస్థై కూడుమో?
"విష్ణుర్నిత్యా" మితిశ్లోకే శూద్రసకాశాద్బ్రాహ్మణనుక్కు జ్ఞానోపదేశమ్ కొళ్ళు
కైయాలే వ్యవస్థై కూడాదే? ఎన్నవర్ (విష్ణుర్నిత్య) మితి. యస్మాద్విష్ణు
ర్నిత్యమాద్యః - ఈడనీయో భవతి. తస్మాన్నిత్యం రూపం విషయో యస్య

జ్ఞానం నిత్యరూపం వరేణ్యమ్ । ప్రాప్యం జ్ఞానం. బ్రాహ్మణా క్షత్రియా ద్వా వైశ్యా చ్ఛూద్రాదపి (ద్వాపి) నీచా దభీక్ష్ణమ్" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిల్ భగవద్జ్ఞాన మవశ్యమ్ సమ్పాదనీయ మాగైయాలే పూర్వాపూర్వాలాభత్తిల్ మఱ్ఱుళ్ళార్ పక్కలిలుమ్ జ్ఞానమాత్రమ్ విశదమాక సమ్పాదనీయ మెన్ఱు వ్వాళప్ప శొల్లిఱ్ఱు. ఇప్పడి యానాలుమ్ విద్యామన్త్రాదిక ళుడైయ గ్రహణమ్ బ్రాహ్మణాది విషయత్తిలే యాకవేణు మెన్నుమిడమ్ ' శూద్రయోనావహం జాతో నాతోఽన్యద్వక్తు ముత్సహే' ఎన్న శ్రీవిదుర వాక్యత్తాలే సిద్ధమ్. తులాధార ధర్మవ్యాధాదికళుమ్ సందేహమ్ కేట్క్కవన్ద బ్రాహ్మణరై త్తాఙ్గళ్ సంభావిత్తు తీర్థయాత్తైయిలే వర్తిక్కైత్తారై వర్తైయిలే శేర్త్తమాత్రమ్ అవర్కళై త్తెళివిత్తు విట్టార్క

తన్నిత్యరూపం, బ్రహ్మవిషయం జ్ఞానం బ్రాహ్మణాదిభ్యస్సంపాదనీయ మెన్ఱపడి. జ్ఞానమాత్రం పూర్వాపరాలాభే శూద్రాదపి సంపాదనీయ మెన్ఱు వచనార్థమ్. ఆకైయాల్ తద్వ్యతిరిక్తప్రవృత్తివ్యవస్థై యుపపన్న మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ శూద్రాత్ జ్ఞాన సమ్పాదనమ్పోలే విద్యామన్త్రాదిగ్రహణముమ్ తుల్యన్యాయా త్ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడియానాలు) మితి. (ప్ర॥ విద్యామన్త్రాదీతి—ఛన్దోబుష్ప్యాదిరాదిశబ్దార్థః.) వచనవిరోధే న్యాయబాధ మెన్ఱు కరుత్తు. తులాధారాదికళ్ బ్రాహ్మణర్కు విద్యోపదేశం పణ్ణవిల్లయో? ఎన్నవ+ర్ (తులాధారే) తి. (వి॥) భూతహితపరత్వ, భూతాద్రోహ, అవంచన, సర్వసౌహార్ద, స్పర్ధాశూన్యత్వాది ధర్మశ్రవణేన జాజలిః శాన్తిమవ్యాపద్యతేతి, ధర్మమాత్రోపదేశ ఏవ తులాధారవృత్తాన్తే ప్రతీయతే. ధర్మవ్యాధ వృత్తాన్తేఽపి స్వజాత్యాచారాపరిత్యాజ్యత్వమేవోపదిష్టమ్. నత్వాచార్యవరణ సాధ్యవిద్యోపదేశ ఇతిభావః. (ప్ర॥) మాతాది వృత్తాన్త ఆది శబ్దార్థః. (సం) సమ్భావిత్తు- సమ్పూజ్య, వర్తిక్కైత్తారై-సన్మార్గ మ్మితాన్ . (వి) వర్తైయిలే శేర్త్తమాత్రం- మార్గోపదేశేన మార్గే ప్రవేశేన మాత్రం తత్సదృశం యథా తథా, తెళివిత్తు-

గిత్తనై. అల్లాతు మున్బు సొన్నాప్పోలే సఙ్కోచిప్పిక్కవేణ్డా. ఇప్పడిక్కొళ్ళిల్ ఆచార్యత్వత్తుక్కు సఙ్గోచముణ్డామే? ఎన్నవ్వతు 'భక్తిరష్టవిధాహ్యేషా యస్మిన్ మ్లేచ్ఛేऽపి వర్తతే। తస్మై దేయం తతో గ్రాహ్యం స చ పూజ్యో యథాహ్యహమ్ ॥' ఎన్నత్తు పుగురు కన్యా ప్రదాన పరమన్ఱు. జ్ఞానప్రదాన పరమెన్ఱు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణినార్గళ్. 'పూజ్యః' ఎన్గిఱ శబ్దమున్ సాధారణమాగ ప్రయోగిత్తే భాగవతర్గళ్ ముఖ్యనాల్ సర్వరుమ్ శాస్త్రవిరోధమిల్లాద అవసరత్తిలే. ఇవర్క్కై సజాతీయరోడొక్క. విన్న ఇప్పడి సఙ్గోచిప్పోమ్ పరమము మెన్ఱివ్వళవిలే తాత్పర్య (తాత్పర్య) మా. ఇవ్వర్త్తత్తై 'యస్యాద్రం భగవద్భక్తిం' ఎన్ఱు తుడఙ్గి మహర్షి సఙ్గ్రహిత్తార్. అక్కైయాల్ జాతి వ్యవస్థై సాస్త్రైయాలే నిఱ్కు-

---

పరికాళ్య, విట్టార్ కళిత్తనై – పరత్యాగమాత్రకను. ఆచార్యకం–ఆచార్యత్వం, ఆచార్యశబ్దాత్తస్య భావ ఇత్యర్థే యో పథాద్గుణాత్పాద్వుణ్యమాః ఇతి వృద్ధి తస్యా కారాదేశే రూపమ్. (స్యా) ఇతుక్కు నిదానమేతు? ఎన్నవర్ (ఇప్పడిక్కొళ్ళ) లితి. "భక్తిరష్టవిధాహ్యేషా" ఎన్గిఱ వచనత్తిల్ భగవద్భక్తమ్లేచ్ఛాది విషయత్తిలుమ్ బ్రాహ్మణకృత్యమాన దానప్రతిగ్రహమ్ సొల్లిత్తే యో? అక్కైయాల్ భక్తవిషయత్తిల్ జాత్యాదినియత కర్తవ్య నియమముణ్డో? ఎన్నవర్ (భక్తి) రితి. పూజ్యశబ్దత్తుక్కర్థమరుర్ (పూజ్యా) ఇతి. ఇప్పడి తాత్పర్యం కల్పిక్కైక్కు నిదానముణ్డో? ఎన్నవర్ (ఇవ్వర్త్తత్తై) ఇతి. జాత్యుత్కర్షాపకర్షకమ్ వ్యవస్థితమాకిల్ "దేవా అపి నతం విదుః" ఎన్ఱు అపరిచ్ఛిన్న ప్రభావమ్ సొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నవర్ (అక్కైయా) లితి. అక్కైయాల్ – జాతివ్యవస్థా ప్రామాణికైయాక్కైయాల్.

అ॥ ఇని విష్ణు భక్తియినాలే పూర్వత్ర నికృష్టజాతి మాత్రం కొణ్డు సర్వ భాగవతర్క్కుమ్ సామ్యముణ్డాకిఱదు. ఉత్కృష్ట బ్రాహ్మణ్యం కొణ్డియరదిల్లై

భాగవత ప్రభావమ్ కణ్డుకొళ్వతు. “అతో జాతే ర్నికృ ష్టాయా స్సర్వస్యా వినాశతః । సాజాత్యం విష్ణుభక్తానామితి మాదమిదం వచః ॥ వైష్ణవత్వేన మాన్యత్వం సమానం ముని సంమతమ్ । జాత్యాది ధ్వంసత స్సామ్యం ముక్తికాలే భవి ష్యతి ॥” భగవద్గీతాదికళిలుమ్ “ స్త్రియో వైశ్యా స్తథా శూద్రా స్తేపి యాంతి పరాంగతిమ్ ॥ స్వేస్వేకర్మణ్యభిరత స్సంసిద్ధిం లభతే నరః ॥ స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విందతి మానవః । స్వకర్మనిరత స్సిద్ధిం యథా విందతి తచ్ఛృణు ॥

యెన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. శిలర్ శూద్రత్వ బ్రాహ్మణత్వ రూప నికృష్టో త్కృష్ట సర్వజాతియుమ్ కழిన్దు సామ్య ముణ్డాకిఱదెన్ఱు శొల్లువర్కళ్. ఇన్ద ఉక్తానుక్త మతమ్ సర్వముమ్ ఉక్తయుక్తియినాలే తానే నిరస్త మెన్గిఱార్ (అతో జాతే) రితి కారికా ద్వయత్తాల్. అతః-పూర్వోక్తయుక్త్యా, నికృష్టాయా జాతేర్వినాశత స్సర్వస్యాపా జాతేర్వినాశతః, విష్ణు భక్తానాం సాజాత్యమితీదం వచఃమన్దమ్. అనాల్ “సపిష్యన్దో మునిశ్శ్రమా” నిత్యాదిశాస్త్రత్తుక్కు గతి యెన్? ఎన్నవనే (వైష్ణవత్వేనే) తి. ఇప్పడియాకిల్ “ దేవాదిభేదేపధ్వస్తే ” ఎన్గిఱ కృత్స్న జాతిధ్వంస మెప్పకాలత్తిలే? ఎన్నవనే (జాత్యాదీ) తి. ఆదిశబ్దాన అవిద్యాదిగ్రహణమ్. భాగవతర్కళుక్కు జాతివ్యవస్థైయిలుమ్ వృత్తవ్యవస్థై యిలుమ్ బహు ప్రమాణముణ్డెన్ఱు (భగవద్గీతాదికళిలు) మితి. (వి॥) మహాభారత విష్ణుపురాణాది రాది శబ్దార్థః. (స్త్రియ) ఇతి. “ మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః” ఎన్ఱు పూర్వార్థమ్. మాం వ్యపాశ్రిత్య వర్త మానేషు స్త్రియః వైశ్యాః, తథా శబ్దశ్చ పర్యాయః. శూద్రాశ్చ యే పాప యోనయోఽపి స్యుః తేఽపి పరాంగతిం యాన్తీత్యన్వయః. తేఽపీతి భాగవ తత్వ దశాయామప్యపకర్షానువాదా చ్ఛూద్రత్వజాత్యనువృత్తిః ప్రతీయతే. (స్వేస్వే కర్మణీ) తి. ఫలసిద్ధేః పూర్వమపి స్వస్వవర్ణ తద్ధర్మానువృత్తిః ప్రతీయతే. ఏవముత్తరత్రాపి. “ స్త్రియో వైశ్యా ” ఇతి జాతి వ్యవస్థాయాం ప్రమాణమ్. “స్వేస్వే” ఇతి తద్ధర్మవ్యవస్థాయాం ప్రమాణమెన్ఱపడి.

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన శూద్రో మన్నామాని సంకీర్తయేత్ ॥ వర్ణా
శ్రమాచారవతా పురుషేణ పరః పుమాన్ । విష్ణురారాధ్యతే
పన్థా నాన్యస్తత్తోషకారకః ఇత్యాదిషు వర్ణాశ్రమధర్మో యః"
ఇత్యాదినా భాగవతానుక్త- ధర్మానన్యవ్యవస్థ
యుక్త నిరూపమాణ స్వాత్మస్వరూపస్థితియుమ్ స్పష్ట
మాత్ర స్పష్టమ్. ఇప్పుడే భాగవతోత్తమాః గుణముమ్
శూద్రులు స్వరూపానుగుణ సమానమాయిరుక్క
... సర్వస్థితి ... నిత్యనైమిత్తికమ్
నిరూపిత "శూద్ర ... " ఇత్యాదికములుమ్
ప్రసిద్ధం. "తమ శ్శూద్రే రజః క్షత్రే బ్రాహ్మణే సత్త్వముత్క-

॥ ఇతి ... శూద్ర భాగవతను- శూద్రత్వజాతియుమ్
... నిత్యనైమిత్తికములు ... మరు.+ర్
(ఇప్పుడి) ఇతి. సాధుః – క్లేశరాహిత్యాద్భాగ్యవాన్, బహుపుణ్యసాధ్యబ్రా
హ్మణ్యమ్, తత్ప్రయుక్త ... సాధ్య ... అనుష్ఠానము ... తానే
శూద్రత్వయ ... సాధ్య స్వవర్ణో
చిత అల్పతర ... సాధు
... (వి) యది శూద్రత్వస్య నాశ స్తదా సర్వేషాం తుల్యత్వా
త్కథం శూద్రస్య సాధుత్వమ్! ... భావా ద్వ్యావృత్త ... భావాచ్చ
సాధుత్వ విరోధస్య ... భావః.

॥ (ప్ర॥) ఏవం "... భాగవతాః ॥ తం దేవా బ్రాహ్మణం
విదు" రిత్యాదిషు "ద్విజశూద్రం ... " మిత్యాదిభిశ్చైకస్మిన్నేవ ... ఏవ
బ్రాహ్మణ్య శూద్రత్వయోర్విరోధే పరస్పర వ్యాఘాత ఇత్యత్ర) పూజ్యతాపర
త్వేన వ్యాఘాతాభావః ప్రవర్త్య, శూద్రే ... వేదా
ధ్యయనోపయుక్త బ్రాహ్మణ్యభిన్నత్వాత్తస్య శూద్రత్వేన సహావస్థానే విరో
ధాభావాన్న వ్యాఘాత ఇత్యభిప్రాయః శూద్రత్వావిరోధి బ్రాహ్మణ్యస్యోత్పత్తి
కత్వనియమ ... కాదాచిత్కత్వం చాహ (తమ శ్శూద్ర) ఇత్యాదినా. (స్వా)

టమ్ ” ఇత్యాదికళిల్ శొల్లుకిఱపడియే సత్త్వాది గుణ తార
తమ్యవత్తాన శరీరత్తిల్ బ్రాహ్మణ్యాదికళ్ వేఱే. మనస్సిల్
సత్త్వాదిగుణవిశేషమడియాక స్వజాతికళిలుమ్ ప్రశంసావాక్య
జ్గళాలే శొల్లపట్ట బ్రాహ్మణ్యాదికళుమ్ వేఱే. ఇవఱ్ఱిల్
శారీర గుణ విశేషమడియాక వ్యవస్థితజ్గళాన శరీర జాతి విశేష
జ్గళ్ ఉత్పత్తిసిద్ధజ్గళాయ్ మరణాన్తమాక స్థిరజ్గళాయిరుక్కుమ్.
మానసమాన సత్త్వాది గుణోన్మేష మడియాక చొల్లుకిఱ
బ్రాహ్మణ్యాదికళ్ సర్వ జాతికళుక్కుమ్ సమ్భావితజ్గళాయ్
ప్రహ్లాదాదికళుక్కు జన్మ సిద్ధజ్గళాయ్, నీక్కుయుళ్ళార్క్కు
ఆచార్యాది సమ్బన్ధాది హేతుక్కళాలే ఆగన్తుకజ్గళా యిరు
క్కుమ్. ఇతిల్ శారీర జాతి విశేషజ్గళై యిట్టు శిల శాస్త్ర
జ్గళ్ నియతజ్గళామ్. మానసమాన బ్రాహ్మణ్యాదికళై
యిట్టు అవఱ్ఱుక్కు అనురూపమాన పురుషార్థ తదుపాయ
జ్గళుమ్ ప్రశంసాదికళుమ్ సర్వజాతియిలుమ్ సమ్భావితజ్గళామ్.

(సత్త్వా) దీతి. రజస్తమోభి భవేనోద్రిక్త సత్త్వం బ్రాహ్మణ్యమ్. తమస్స
త్త్వాభి భవేనోద్రిక్త రజః క్షత్రియత్వమ్. రజస్సత్త్వాభి భవేనాల్పోద్రిక్తతమో
గుణః వైశ్యత్వమ్. రజస్సత్త్వాభి భవేనాత్యన్తోద్రిక్త తమోగుణ శ్శూద్రత్వమ్.
ఇను శారీరమెన్నుమ్, మానసమెన్ను మిరణ్డువకై యెన్నపడి.

అ॥ బ్రాహ్మణ్య ద్వయత్తుక్కుమ్ ప్రత్యేకమ్ కార్యవిశేష వ్యవస్థాప
కత్వత్తైయరుళిర్ (ఇది) లిత్యాది వాక్యద్వయత్తాలే, (శిల శాస్త్రజ్గళ్) తి. “వసన్తే
బ్రాహ్మణముపనయీత ॥ రాజా రాజసూయేన యజేతే” త్యాది శాస్త్రమెన్నపడి.
(అవఱ్ఱుక్కు) తి. “ఊర్ధ్వం గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థా మధ్యేగచ్ఛన్తి రాజసాః। జఘ
న్యగుణవృత్తిస్థా అధోగచ్ఛన్తి తామసాః ॥” ఇత్యాద్యుక్త పురుషార్థ తనుపాయజ్గ
శెన్నపడి. (ప్రశంసాదికళు) మితి. ఆది శబ్దేన నిన్దాగ్రహణమ్. “నశూద్రా
భగవద్భక్తాః” ఇత్యాదావెన్నపడి.

స్మృతిక్ [illegible] సక్క [illegible] నిషిద్ధాక్కా [illegible] యోగ్యతైయుం [illegible] శాస్త్రవిరుద్ధమాన [illegible] మహిమైయుమ్ [illegible] సిద్ధమ్. [illegible] “ఏతై స్సమేత్తై [illegible]” ఇత్యాదికళ [illegible]. [illegible] [illegible] ఉత్కర్షమ్ గర్వ [illegible]. [illegible] వర్ణయానుముళ్ళ [illegible] “[illegible]” [illegible] “జని

అ॥ మానసశూద్రత్వమ్ [illegible] శూద్రమో? శూద్రమనస్క. మానసశూద్రత్వ [illegible] శూద్రత్వమే నిమిత్తమాగిఱదే? ఎన్నవ+ర్ (ఇరు) [illegible]. మానసబాహ్య [illegible] ఉత్కర్ష ప్రతం సాహేతుత్వత్తై యుపపాదిక్కిఱార్ ([illegible]) ఇతి. ఏతైః–శాస్త్రాదిభిః, సమేతైః – సహ [illegible] ఎన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాగిల్ ఉత్కర్షమ్ [illegible] అపనికర్షాను సన్ధానముళ్ళ గర్వహేతువాగైయాలే [illegible] నిమిత్తమాక ప్రసక్తియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇత్యాది) [illegible]. [illegible] – ఉత్కర్ష [illegible], అనర్థాపర్య వసాయ్యుత్కర్షమ్ [illegible] కరుత్తు.

అ॥ అనాల్ మానసాపకర్షమ్ నిన్దాహేతువానాల్ ఉభయవిధాపకర్ష త్తుక్కు నిన్దాహేతుత్వమ్ [illegible], [illegible] విధాప కర్షమ్ స్వానుసన్ధానముళ్ళ [illegible] అకిఞ్చనాధికార మాన స్వతన్త్రప్రపదనత్తిలే మూట్టినాల్, తద్విషయమ్ నిన్దై ప్రసక్తియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇత్థమిత్యాది) [illegible]. [illegible] – [illegible] మానసత్వ [illegible] ముఖ్యత్వాత్ తేయు మెన్ఱపడి. [illegible] వసాయ్యాపకర్షమ్ నిన్దాహేతువెన్నుమ్, శ్రేయః పర్యవసాయ్యుత్కర్షమ్ [illegible] శ్లాఘ్యతా నిమిత్తమెన్నుమ్ కరుత్తు. (దీ॥) “[illegible]” [illegible] ద్వివిధాపకర్షత్తాల్ వర్ధ

త్వాహం వంశే" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే తాన్ నిన్ఱ నిలైయై తెరిన్దు కార్పణ్యత్తై విళైత్తు అకిఞ్చనాధికారమాన ఉపాయవిశేషత్తిలే మూట్టుమాకిల్ పురుషార్థ కారణమాకైయాలే శ్లాఘ్యమామ్. ఇప్పడిక్కు జాతి వ్యవస్థైయుమ్ జాత్యనురూపమాన వృత్తవ్యవస్థైయు ముణ్డానాలుమ్ సర్వరుక్కుమ్ భాగవతత్వ నిబన్ధనమాక మున్బు సమర్థిత్త ఉద్దేశ్యత్వ ప్రతిపత్తిక్కు విరోధమిల్లై. ఇబ్భగవత్పరరిల్ "ఐకాన్త్యం భగవత్యేషాం సమాన మధికారిణామ్" ఎన్గిఱపడియే దేవతాన్తరస్పర్శమ్ అఱ్ఱవర్కళ్ ఏకాన్తికళ్. అవర్కళిల్ వైత్తుక్కొణ్డు "జ్ఞానీ తు పరమైకాన్తీ" ఎన్గిఱపడియే ప్రయోజనాన్తర స్పర్శమ్ అఱ్ఱవర్కళ్ పరమైకాన్తికళ్. అవర్కళిల్ వైత్తుక్కొణ్డు విశంబాక్షమరాయ్ సర్వశక్తియాన శేషి పక్కలిలే భరన్యాసమ్ పణ్ణి చ్చెయ్కిఱ కైఙ్కర్యత్తుక్కు ప్రయోజనాన్తరమ్ కోలుకై పాలిల్ కైక్కుడువార్ మాత్ర మెన్గిఱ శ్రుత్యర్థత్తై త్తెరిన్దు కైఙ్కర్యత్తుక్కు మోక్షముమ్ ప్రయోజన మెన్ఱు కోలాతే కైఙ్కర్యైక ప్రయోజనరా యిరుక్కుమవర్కళు

నిర్వేదత్తుక్కు —దాహరణమ్. "జనిత్వాహం ..." మెన్ఱదు మానసాపకర్షత్తుక్కుదాహరణమ్ తాన్ నిన్ఱనిలైయావదు? ఆకిఞ్చన్యమ్. అయోగ్యతానుసన్ధానమే కార్పణ్యమ్

అ॥ జాతివ్యవస్థైయుణ్డాకిలుమ్ మున్బుశొన్న ఉద్దేశ్యత్వ ప్రతిపత్తిక్కు విరోధిశఙ్కైయై పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడిక్కు) త్యాదియాల్, ఉత్కర్ష ప్రసఙ్గా ద్భగవతేషూత్కర్ష తారతమ్యత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇబ్భగవత్పరరి) లిత్యాది. అదిలుమ్ ప్ర పన్నరుడైయ సారమైకాన్త్యత్తై షోడశవర్ణ సువర్ణత్తోడొక్క చొల్లుకిఱార్ (అ కళి) లెన్ఱు. (వి॥) అఱ్ఱవర్కళ్ — నివర్తితవన్తః, పాలిల్ కైక్కుడువార్ మాత్రం — పృథఙ్నిర్దం విత్తప్రదానం, ఎన్గిఱ శ్రుత్యర్థత్తై — ఏతదర్థ ప్రతి

[illegible]

[illegible]

పాదక [illegible], (ప్ర॥) ఏకాన్తి [illegible] "[illegible] భో భగవన్తం యాచేత-న భో [illegible] యాచితవ్య" ఇతి. తథాఽన్యత్రాపి—"[illegible] సర్వ [illegible] వదత్యత్ర కిఞ్చిత్ । సర్వ [illegible] యానస్తాయే" ఇతి (వి॥ [illegible], [illegible], [illegible]—ర్య మితి భావః. తే సర్వ [illegible]. [illegible]— ఫలాభిలాష విరహితాస్తు, [illegible]) [illegible] శుశ్రిత్యర్థ మేప్పసమితి. (వి॥ [illegible] ఏకాన్తినః, ప్రయోజనాన్తర [illegible]. [illegible] మోక్ష మపి [illegible] ప్రయోజనత్వేన [illegible] ప్రయోజనత్వే [illegible] ఇతి భావః.)

అ॥ పరమైకాన్తికళుక్కు [illegible] సుత్త సామ్యమను [illegible] విల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ఐకాన్త్య [illegible]) [illegible]. (వి॥ [illegible]— ఏత న్మార్గ్యాదా నేదినః.) — (ప్ర॥ [illegible] భాగవతో త్తర్గః. (మహాభారతాః) ఇతి (శ్రీభాగవత, [illegible], [illegible], భృగు సంహితాది రాన [illegible].) "[illegible] ॥ సత్కర్మ నిరతాశ్శుద్ధాః" ఇత్యాదౌ [illegible] అను పారమైకాన్త్య [illegible].

అ॥ ఇప్పడి భాగవతర్ [illegible] స్త్రీయ [illegible] వ్యవస్థై యుమ్ [illegible] వేణా? "[illegible] దర్శన" మిత్యాదినా భాగవతనుక్కైయ నిషిద్ధ [illegible] నిషిద్ధవీక్షణమ్ ధ్యానమెన్నుమ్, తత్పాదస్పృష్టా శుద్ధజలమను [illegible], ఇప్పడి ప్రకార మాక శాస్త్రత్తై [illegible] యో ! [illegible] ధ్యానాది పదమ్ విహితవృత్తి ధ్యానాది పరమెన్నిల్, [illegible] "నారాయణైకనిష్ఠస్య" ఎన్ను విశేష నిర్దేశమ్ వ్యర్థమన్నో? భాగవతనుక్కు—ధక్యమ్ [illegible] వైయ్యర్థ్యం ప్రసజ్జియాదో?. ఎన్న "నారాయణైక నిష్ఠస్య" యెన్ను వచనత్తై యెడుత్తు అర్థ

కాన్తికళుడైయ మాహాత్మ్యత్తై ప్రపఞ్చిత్తార్కళ్. ఇవఱ్ఱా ప్రభావత్తై ప్పఱ్ఱి "నారాయణైకనిష్ఠస్య యా యా వృత్తి స్తదర్చనమ్। యో యో జల్ప స్సజప స్తద్ధ్యానం యన్నిరీక్షణమ్॥ తత్పాదాంబ్వతులం తీర్థం తదుచ్ఛిష్టం సుపావనమ్। తదుక్తిమాత్రం మన్త్రాగ్ర్యం తత్స్పృష్టమఖిలమ్ శుచి॥" ఎన్గిఱ శ్లోకఙ్గళ్ ప్రమాణమేయాకిలుమ్ ఇఙ్గు "యాయావృత్తి స్తదర్చనం" ఎన్ఱతు శాస్త్రవిరుద్ధవృత్తియై చ్చొన్నపడియన్ఱు. దేశకాలాది వైగుణ్యత్తాలే "ఆపత్స్వనన్తరావృత్తిః" ఎన్గిఱ నిలైయిలే నిన్ఱాలుమ్ అతు సమారాధనోపయుక్తమాన సమ్యగుపాదానమా మెన్ఱపడి. "మన్నిమిత్తం కృతం పాపమపి ధర్మాయ కల్పతే" ఎన్ఱతుక్కు మితువే తాత్పర్యమ్. ఇఙ్గనల్లాత పోతు అతిప్రసఙ్గమ్ వరుమ్.

వ్యవస్థియరు+ర్ (ఇవఱ్ఱా ప్రభావత్తైప్పఱ్ఱి) విత్యాదినా. (ప్రమాణమేయాకిలు) మితి. వస్తుతః యామునాచార్యాదిభి రనుదాహృతత్వా త్ప్రమాణత్వేన సంప్రతిపన్న మన్నెన్ఱు కరుత్తు. (నిషిద్ధవృత్తియై) ఇతి- చౌర్యాదివృత్తియై యెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి వృత్తి శబ్ద మాపత్కాలిక గౌణవృత్తిపరమానాలుమ్ అత్తై అర్చనమెన్ఱు నిర్దేశిక్కక్కూడుమో? భగవద్విషయత్తిల్ సాంస్పర్శికాది భోగార్పణమన్ఱో అర్చనమ్? ఎన్నవ+ర్ (సమారాధనే)తి. అర్చనపదం లక్షణయా ఇజ్యోపయుక్తోపాదానపరమెన్ఱపడి. భాగవతనుక్కాను అర్చనమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ "మన్నిమిత్తకృత" మిత్యాదౌ పాపమే ధర్మమాకిఱాప్పోలే భాగవతకృత నిషిద్ధవృత్తియుమ్ అర్చనమెన్ఱు నిర్దేశం శక్యమాకైయాల్ స్వరసార్థత్యాగఙ్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (మన్నిమిత్త) మితి. ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ ముఖ్యార్థమ్ బాధితమాకైయాల్ గౌణార్థమ్ స్వీకార్యమెన్ఱు కరుత్తు. ఏవమనఙ్గీకారే బాధకమరు+ర్ (ఇఙ్గనల్లాదే)తి. (అతిప్రసఙ్గ) మితి, భగవద్భాగవత ద్రవ్యాపహారముమ్ కర్తవ్యమాక ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱపడి. "యాయాచేష్టా" ఎన్గిఱ ప్రమాణత్తిల్ నిషిద్ధక్రియైయుమ్ అర్చనమాక త్తోన్ఱుకిఱతైయో! ఎన్న, అన్తప్రమాణత్తిల్ మర్థ

“యాగయో చేష్టా” ఎన్ను పాఠమానాలుమ్ అర్థప్రాప్త శాస్త్ర ప్రాప్తఙ్గళ్ పోలే స్వభావప్రాప్తఙ్గళాన నిమేషోన్మేషాదికళుమ్ సమర్ప్యఙ్గళాకైయాలే రహస్యశాస్త్ర సిద్ధమాకైయాలే ప్రదర్శన మాత్రమానాల్. ఇతు నిషిద్ధత్తిల్ ప్రసక్తమాకాతు. ప్రతిషిద్ధమల్లాత స్వభావార్థ శాస్త్రప్రాప్తఙ్గళ్ తానుమ్ సమర్ప్యఙ్గళాక ఓతప్పట్టతు. ఇతి — ఉపబృంహణమాన “యత్కరోషి యదశ్నాసి” ఎన్కిఱ శ్లోకత్తుక్కుమ్ ఇప్పడి శాస్త్ర విరోధ మిల్లామై విమర్శిత్తే

మగ+ర (యాగయో చేష్టా) ॥. (టీ॥ అర్థప్రాప్తఙ్గళ్ — దేహధారణార్థఙ్గళ్. శాస్త్రప్రాప్తఙ్గళ్ — సదాచారమి పఙ్గళ్. స్వభావప్రాప్తఙ్గళ్ — నిమేషోన్మే షాదికళ్.) ఇగు ఇతరాధికారికళుక్కుమ్ ఇవ్వోన్ని సముక్తమాకైయాలే అర్చన మెన్ఱు శొల్లలామెన్ఱు కరుత్తాలే ద్యోతితమాక ఎన్ఱుగు. స్వభావ ప్రాప్త నిమే షాదివ్యాపారమ్ సమర్పణీయమాక చోదితమల్లామైయాలే అర్చనమన్ఱు. భాగవత నుకూలనాల్ సమర్పణీయతయాఽర్చన మెన్ఱు భాగవతాసాధారణ ప్రభావపర త్వమ్ తోన్ఱుకిఱతు. రహస్యశాస్త్రం—రహస్యార్థ ప్రతిపాదక భగవచ్ఛాస్త్రాది కమ్. ఇఙ్గు “కాయేనవాచా” ఇత్యాదినా స్వభావార్థ శాస్త్రప్రాప్త వ్యాపార సమర్పణం విహిత మెన్ఱుమ్.

అ॥ భాగవతనుడైయ స్వభావప్రాప్త చేష్టై అర్చనమెన్ఱు కూడుమో? స్వభావప్రాప్త నిషిద్ధచేష్టైయుమ్ అర్చనమాక ప్రసఙ్గియాదో! ఎన్న వ+ర (ఇవ) ఇతి. ఇవు—అర్చనత్వమ్. ఇవుక్కు— నియామకమ్ ఏతు? ఎన్న వ+ర (ప్రతిషిద్ధ) మితి. (ఓదప్పడుకిఱది) తి. “తస్య వ్యవసాయినః” ఇతి వాక్యే “యదశ్నాతి యత్పిబతి” ఇత్యాదినా స్వభావార్థ శాస్త్ర ప్రాప్తానా మారాధన విశేషత్వ శ్రుతే రిత్యపడి.

అ॥ “యత్కరోషి యదశ్నాసి” ఇత్యుపబృంహణత్తిలే నిషిద్ధమ్ సమర్ప ణీయమాక తోన్ఱుకైయాలువు మర్చనమాక ప్రసఙ్గియాతో! ఎన్న వ+ర (ఇది నుపబృంహణమానే) తి. (ఇప్పడి) తి — శ్రుతి శొన్నప్రకారమాక ఎన్నపడి.

తాత్పర్యమ్. ఇవఱ్ఱిల్ శాస్త్రవిరుద్ధఙ్గళ్ వన్దాల్ అధికారానురూపమాన నైమిత్తికం నిగ్రహశమనమాన (కామ్యమ్) కైంకర్యమ్. “యో యో జల్ప స్స న జపః” ఎన్గిఱతువుమ్ “పారుష్య మతివాదశ్చ పైశున్యంచైవ సర్వశః । అనిబద్ధప్రలాపశ్చ వాఙ్మయం స్యా చ్చతుర్విధమ్॥” ఎన్ఱు శాస్త్రప్రతిషిద్ధమాన వృథా జల్పత్తై చ్చొన్నపడి యన్ఱు. తత్వ హిత విషయమాక శిష్య గురు సబ్రహ్మచారి శిష్టర్గళ్ యోర్థికళోడే అజ్ఞాత జ్ఞాపనార్థ మాకవుమ్, జ్ఞాత స్థిరీకరణార్థమాకవుమ్, సంశయ నిరాకరణార్థ మాకవుమ్(పణ్ణుమ్)ఉక్తి ప్రత్యుక్తి పరంపరైకళై చ్చొల్లుకైయతు. “న విగృహ్య కథాం కుర్యాత్” ఎన్ఱు సామాన్యేన శొల్లచ్చెయ్ తేయుమ్ “యథాశక్తి నిగృహ్ణీయా ద్దేవతా గురునిన్దకాన్” ఎన్ఱు విశేషిత్తు ధర్మశాస్త్ర సిద్ధమాకైయాలే బాహ్యకుదృష్టికళైప్పఱ్ఱ విజిగీషువాక చ్చొల్లుమ్ వాక్యపరమ్పరైయై జల్పమెన్నతాకవుమామ్. “తద్ధ్యానం యన్నిరీక్షణమ్” ఎన్గతు నిషిద్ధ నృత్తాది దర్శనత్తై చ్చొన్నపడి

(దీ) నిషిద్ధము మర్చనైయాకిల్ “ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరే” దిత్యాదికళోడు విరోధిక్కుమెన్ఱు మభిప్రాయత్తాలరు+ర్ (ఇవఱ్ఱి) లిఱ. (స్వా)-(నిగ్రహ)త్తిఱ్కు జ్ఞనక ఫలార్థమాన కైఙ్కర్యమ్ బాధకమానాలుమ్ నిగ్రహశమనమాన కైఙ్కర్యమ్ స్వరూపోచితమాకైయాలే అపకర్షాపాదకమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥)-(యో యో జల్ప) ఇత్యాది. జల్పశబ్దం తత్త్వజ్ఞానార్థవాదత్తై ఉక్తిప్రత్యుక్తిత్వ సాధర్మ్యత్తై లక్షిక్కిఱదెన్ఱు గృహమ్. అప్పడిక్కొళ్ళాదపోదు పారుష్యాదీనాం నిషిద్ధత్వావచనం ప్రసజ్గం వరుమ్. (స్వా) పారుష్యం-క్రూరభాషణమ్. అతివాదః-వస్తుస్వభావాననుగుణోత్కర్ష వాదః, పైశున్యం - పరపీడార్థమన్యకర్ణేశాప్రణమ్, అనిబద్ధ ప్రలాపః - అసఙ్గతభాషణమ్. ముఖ్యార్థపరమాయుమ్ యోజనాన్తరముమ+ర్ (నవిగృహ్యే) త్యాది సామాన్యనిషేధం విశిష్య విహిత వ్యతిరిక్త విషయమెన్ఱు కరుత్తు.

[illegible] గ్రహణాత్ [illegible] తదర్థ కణ్ణుక్కి [illegible] “[illegible] సర్వ మిదం జనా [illegible]” [illegible] “[illegible] నెడుమాల్” ఎన్ను [illegible] చెన్నపడి. “[illegible]” [illegible] ప్రాప్త విషయ [illegible] తీర్థమాక [illegible] ఉక్కిల్ [illegible] పాద [illegible] అతుల [illegible] తీర్థ [illegible]. “తదుచ్ఛిష్ట [illegible] పావనమ్” ఎన్నగుమ్పడి పునరుపనయనాది ప్రసక్తి [illegible] పావనమాక శాస్త్రప్రసిద్ధమాన ఉచ్ఛిష్టవిశేషత్తుక్కు [illegible] విశేషమడి యాక పావనత్వాతిశయము [illegible] చెన్నపడి. మఱ్ఱుమ్ శిష్య పుత్రాదిః [illegible] నిష్కర్ష [illegible] ఆచా

(ప్రాప్తే) త్తి విశిష్టవిష్యక్ [illegible] ప్రాప్తానువాదేన [illegible]విధానం న్యాయ్య మెన్నపడి. ఇత్తై [illegible]-ఆర్ (పాదోదక) మితి. “భ్రాతృ[illegible] పాద తో మేధ్యాః” ఎన్ఱు భ్రాతృపాదోదకం తీర్థతయా ప్రాప్త మెన్నపడి. వ్యవచ్ఛేద్యార్థత్తైక్కాట్టి (త్యక్త) మితి. “నోచ్ఛిష్ట” మెన్ఱ [illegible] ప్రాప్త విషయత్తిలే గుణాధిక్యవిధిపరత్వత్తైక్కాట్టి (తదుచ్ఛిష్ట) మితి. (దీ॥) విహిత స్థలత్తిల్ నారాయణనైక్కు నివేదితమాయ ఉచ్ఛిష్టమాకిల్ సుపావన మెన్నపడి. (పునరుపనయనాదీ) తి. “పితుర్జ్యేష్ఠస్య చ భ్రాతురుచ్ఛిష్టం భోక్తవ్య” మిత్యాద్యా మెన్నపడి. ఆది శబ్దేన నిత్యభోజన ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణం గృహ్యతే. ఉచ్ఛిష్టత్తుక్కు నిర్దేశియాదే ఉచ్ఛిష్ట విశేషత్తుక్కు అథవోపాదానం బ్రహ్మచారిణః పుత్రాదేః పిత్రాద్యుచ్ఛిష్ట భోజన ప్రసక్తౌ ఉచ్ఛిష్ట మధ్వాదికం న భోక్తవ్య మెన్ఱు సూచిప్పిక్కైక్కాక. వ్యవచ్ఛేద్యార్థత్తైక్కాట్టి (శిష్య) తి. ఆదిశబ్దేన శరీరాత్మ సంబన్ధరహితానాం గ్రహణమ్. (ఆచార్య) తి. ఆదిశబ్దేన అనాచార్య

ర్యాదికళుక్కు అవర్కళుడైయ ఉచ్ఛిష్టం సుపావనమెన్ఱపడి యన్ఱు. "నిర్మాల్యం భక్షయిత్త్వైవ ముచ్ఛిష్ట మగురోరపి। మాసంప్రియో వ్రతో భూత్వా జపన్నష్టాక్షరంసదా॥ బ్రహ్మకూర్చం తతః పీత్వా పూతో భవతి మానవః॥" ఎన్ఱు భగవద్ధర్మనిష్ఠనుక్కు సమయాచారమ్ శొల్లుకిఱ సనత్కుమార సంహితా వచనత్తై ఆగమప్రామాణ్యత్తిలే ఆళవన్దార్ ఉదాహరిత్తరుళినార్. ఆకైయాలే "పోనకం శెయ్త శేడమ్ తరువరేల్ పునిత మన్ఱే" ఎన్నతువుమ్ గురువిషయమామత్తనై. పాతువానాలుమ్ భగవత్సంకీర్తనపరర్ దేశకాలాది వైగుణ్యత్తాలే ఊనవృత్తికళుమాయ్ ఊనకారకర్కళుమా

గ్రహణమ్. ఇఙ్ఙు ఒరు భాగవతోచ్ఛిష్టం అన్యభాగవతనుక్కు పావనమెన్ఱపడి అన్ఱు ఎన్ఱు నిర్దేశియాదే శిష్యపుత్రాచార్యాది గ్రహణం అత్యన్తానౌచిత్యేన పరిహాసద్యోతనార్థమ్, అప్రాప్త విశిష్ట విధి ప్రసఙ్గాదెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (దీ-స్వా) అవిహిత స్థలోచ్ఛిష్టభక్షణత్తిల్ ప్రాయశ్చిత్తత్తాలే శుద్ధియెన్ఱు మిడత్తై నిరూపిత్తుక్కొణ్డు స్వోక్తార్థానుగుణ్యత్తైయరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (నిర్మాల్య) మితి. (దీ) అగురోః-ఆచార్యపితృజ్యేష్ఠ భ్రాతృ వ్యతిరిక్తనుడైయ వెన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా) ఇన్ద వచన మభాగవత విషయమానాలో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (భగవద్ధర్మనిష్ఠనుక్కు) తి. ఇను ప్రామాణికమో? ఎన్న (ఆగమే) తి. ఇప్పడియాకిల్ "పోనక" మెన్గిఱ పాట్టు విరోధియాదో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఆకైయాలే) ఇతి. ఆకైయాలే - అగురూచ్ఛిష్టం ప్రత్యవాయకరమానపడియాలే ఎన్ఱపడి. (పోనక) మితి. పోనకమ్ శెయ్ద శేడమ్ - తాఙ్గళముదుశెయ్దు మికున్ద శేషత్తై త్తరువరాకిల్, అన్ఱే-అప్పోదే, పునిదమ్-పావనతమమ్. పఞ్చగవ్యాదికళ్పోలే కాలవిళమ్బ మన్ఱిక్కే అప్పోదే పావనతమ మెన్ఱపడి.

అ॥ పాట్టుక్కు సామాన్యపరమానాలుమ్ నిర్వాహకరరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (పాతువానాలు) మితి. ఊనవృత్తికళ్ - ఆపత్తిలే కృష్యాదికళ్ పణ్ణుకిఱవర్కళ్. ఊనకారకర్ - ఊనవృత్తికళై పరర్కళుక్కుమ్ బోధిత్తు పణ్ణువిక్కిఱవర్కళ్.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] శేష గొత్త శేడమ్ [illegible] [illegible] [illegible] మన్ఱినే. [illegible] శేషశబ్దమ్ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] స్వాహా భుజ్యతామ్" [illegible] [illegible] [illegible] భాగవత [illegible] [illegible]నాల్ విరోధ మిల్లై. ఉచ్ఛిష్ట [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]దిక లే భుక్త [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "పరిత్యజే దర్థకామౌ [illegible] [illegible] ధర్మవర్జితౌ । [illegible] [illegible]సుఖో [illegible] లోకవ [illegible] [illegible] ।" ఎన్ఱు మన్వాదికళ్ [illegible] [illegible]. "[illegible] [illegible] [illegible]గ్రిమ్" ఎన్ఱు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తిరుమఞ్జనమ్ పోలే [illegible] [illegible] [illegible] మెన్నపడి.

(ద) ఇప్పడియాల్ శేషశబ్దం భాగవత [illegible] [illegible] [illegible] త్రయిగ [illegible] [illegible] [illegible] (ఇది) [illegible]. (సా) [illegible] - [illegible].

[illegible]॥ శేషశబ్దం భాగవత శేషశబ్దత్తాలే ప్రయుక్తమానాలుమ్ ఉచ్ఛిష్టశబ్దత్తుక్కు ప్రయోగం కాణాన్మైయాల్ "తదుచ్ఛిష్ట" మెన్గిఱ [illegible]త్తిల్ భుక్తోజ్ఝిత పర మాకైయాల్, తదుపబృంహణ [illegible] గ్రన్థైయిలుమ్ శేషశబ్దం ఉచ్ఛిష్టపరమాక వేణ్డాహో? ఎన్న+ర్ (ఉచ్ఛిష్ట [illegible]) [illegible]. (శ్రుతి) [illegible] "[illegible] పుత్రకామా" ఇత్యాదావిత్తపడి. "తదుచ్ఛిష్ట" మెన్గిఱదుమ్ "దత్తతో [illegible] భోజన" మెన్ఱు ప్రాప్తవిషయత్తిల్ భాగవతత్వావస్థైయిల్ భాగవత శేషముమ్ సుపావన మెన్నపడి.

అ॥ "పితృజ్యేష్ఠస్య" ఇత్యాదా భుక్తోజ్ఝితత్తిలుమ్ ప్రయుక్తమాకైయాల్ "తదుచ్ఛిష్ట" మెన్గిఱదు సర్వభాగవత భుక్తోజ్ఝితమాకలాకాదో? ఎన్న, విశిష్టవిధి గౌరవగుణాధిక్య విధిపరికల్పిత భఙ్గాది [illegible] మిగుక్కచ్చెయ్దే అభ్యుపేత్య దూషణ మరు+ర్ (పరిత్యజే) [illegible]. విహిత [illegible] మే [illegible] [illegible]మాకిల్ త్యాజ్య మెన్నాల్ సన్దిగ్ధార్థ ద్వయత్తిల్ లోకసంగ్రహార్థ త్యాగం కైముత్యసిద్ధ మెన్నుకరుత్తు.

అల్లతు ఇవఱ్ఱై శొల్లుమ్ లౌకిక వ్యవహారఙ్గళ్ జపాదియోగ్యఙ్గ ళెన్ఱపడి యన్ఱు. "శొల్లుమవిడు శురుతియామ్" ఎన్ఱ తుక్కుమ్ ఇప్పడి హితార్థమాన వాక్యమే విషయమ్. "తత్ స్పృష్ట మఖిలం శుచి" ఎన్ఱతు ఆతుర విషయత్తిల్ స్పృష్టాస్నానమ్బోలవుమ్, దీక్షాకాలత్తిల్ విష్ణుహస్త ప్రదానాఖ్య స్పర్శం పోలవుమ్, తిరుప్రతిష్ఠైయిల్ మహాభాగవత స్పర్శమ్బోలవుమ్, మఱ్ఱుమ్ స్పర్శం విహితమాన విడఙ్గళిలే ఇవనుడైయ స్పర్శమ్ పెఱ్ఱాల్ స్పృష్టమానవైయెల్లామ్

(ప్ర॥ తజ్ఞమాక – ఉజ్జీవన హేతుత్వేన) వ్యవచ్ఛేద్యార్థత్తైక్కాట్టుగిఱార్ (అల్ల) దితి. అల్లను – అన్యథావాక వెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ "శొల్లుమవిడు శురుదియా" మెన్ఱను విరోధియాదో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్గిఱార్ (శొల్లు) మితి. అవిడు – పరిహాసోక్తి. ఆనాలుమ్ "తమక్తిమాత్రం మన్త్రాగ్ర్య" మిత్యాదికళిలే ప్రాప్తవిషయత్తిలతిశయవిశేష విధిపోలే "తత్స్పృష్ట మఖిలం శుచి" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ ప్రాప్తవిషయత్తిలతిశయవిధి కూడుమో? "అగ్ర్యం సుపావన" మిత్యాదివత్తిజ్ఞాపక శబ్దమిల్లైయే? ఎన్న, అరుళిచ్చెయ్గిఱార్ (ఆతురే) తి. "ఆతురస్నాన ఉత్పన్నే దశకృత్వో హ్యనాతురః । స్పృష్ట్వా స్పృష్ట్వా పున, స్నాయా" దిత్యాదా వెన్ఱపడి. (దీక్షే) తి="కరేణ సంస్పృశన్ గాత్రం మన్త్ర విద్భావయేత్తుయత్ । ఏషా సా సర్వమన్త్రాణాం దీక్షేత్యాహ మునిస్స్వయమ్ ॥" ఎన్ఱు మన్త్రదీక్షాకాలత్తిల్ శిష్యగాత్రే ఆచార్యకర స్పర్శమ్ విష్ణుహస్తప్రదాన స్పర్శమెన్ఱు ఆగమ సమ్ప్రదాయ మెన్ఱపడి. (తిరుప్రతిష్ఠై యి) లితి. "అధివాసాదికం కర్మ యథావత్కర్తుమక్షమః। మహాభాగవత స్పర్శమేకం వా కారయే త్సుధీః" ఇత్యాదిక మెన్ఱపడి. అత్రదృష్టాన్త త్రయోపాదానం శుద్ధత్వేన ప్రాప్తత్తిల్ ఆధిక్యవిధి కూడుమో? శుద్ధియిలే ఆధిక్యముణ్డో? ఎన్గిఱ శఙ్కై పరిహారణార్థమ్. పునఃపునస్స్నానత్తాలే శుద్ధ్యాధిక్యముమ్, దీక్షాకృతాతిశయాపేక్షయా ఆచార్య కరస్పర్శాదతిశయాధిక్యముమ్, ప్రతిష్ఠాకృత సాన్నిధ్యాపేక్షయాధిక సాన్నిధ్య ముమ్, సర్వసంప్రతిపన్నమాకైయాలే తన్న్యాయత్తాలే యిఙ్గుమ్ శుద్ధ్యాధిక్యవిధి

[illegible] "[illegible] ॥ కాలిం [illegible] యో[illegible] । [illegible]తస్తు [illegible] బిల్వో [illegible] । [illegible] [illegible]స్వదూ [illegible] ॥ [illegible] వసాసరీం [illegible] । [illegible] హరిః ॥ [illegible] । [illegible]కాలే [illegible] ॥ [illegible] చైవ [illegible] । [illegible] భుక్త్వా [illegible] చరేత్ ॥ [illegible] సుం [illegible] విష్ఫలాః । [illegible] కో[illegible]ంశ్చ

[illegible]. ([illegible]) [illegible] శుచి-[illegible] శుచి, [illegible] శుచి ఎన్న [illegible] పరిత శ్శుద్ధత్వ [illegible]. [illegible] ఎన్న పరిశబ్ద [illegible], ఇప్పడి తాత్పర్యం [illegible].

[illegible] ॥ [illegible] ([illegible]) [illegible]. [illegible]సమ్భారం- అస్తి [illegible]-యమ్, [illegible]ం-[illegible], [illegible]-యమ్, [illegible]-యమ్, వృన్తాకమ్ - [illegible], కతకం - [illegible], [illegible], ఖిస్సటా-కొన్దల్, [illegible]-[illegible], వాసనీ-[illegible], [illegible]-యమ్, వాసనీ - కళ్ళిముళ్ళ్, తుమ్బికాపలం - [illegible]. సుసూరం - అస్త ర్దశాహపయః, తుమ్బం-[illegible]యమ్, ఓసకం - [illegible], [illegible]-పీరు-, పల[illegible] - ఈదుళ్ళి, గృ[illegible]సం-వెళ్ళుళ్ళి, ము[illegible], ఛత్రాకం-నాయ్కొడై, విడ్వరాహం-ఊరపన్ని, నాళికా - తేఙ్గాయమురి, శాకవిశేష మెన్నపుమామ్ ; చ[illegible]కం- [illegible], కుసుమ్భం - కుసుమ్భ, విడ్భవాః - విష్ఠియిల్ పిరన్నమమ్ నిన్దమమ్, కుమ్భా - [illegible], కళిఙ్కకం-వర్తుళాలాబు, వృన్తాకం-

వర్జయేత్ ॥ క్షీరం లవణసంమిశ్ర ముచ్ఛిష్టేపి చ యత్
ఘృతం । పానం రజకతీర్థేచ సురాపానసమం విదుః ॥
ఆరనాళం ససేవేత కదాచిద్భగవత్పరః । సురాకల్పం హి తత్
జ్ఞేయం తస్మాద్యత్నేన వర్జయేత్ ॥ ప్రమాదాదపి కీలాలం
యః స్పృశే ద్వైష్ణవో నరః ॥ ఉపచారశతేనాపి నక్షమామి
వసుంధరే ॥ ఏకాదశ్యాం సురశ్రేష్ఠ యోభుంక్తే ద్విజ జన్మ
వాన్ । ప్రతిగ్రాసమయంభుంక్తే కిల్బిషం శ్వానవిట్సమమ్ ॥
ఏకాదశ్యాం తు యో భుంక్తే శక్తస్సన్నిరుపద్రవః । సురా
పానసమం పాపం భవేత్తస్య నసంశయః ॥ మద్యపానా త్సుర
శ్రేష్ఠ పాత్యైవ నరకం వ్రజేత్ । ఏకాదశ్యన్నకామస్తు పితృభి
స్సహ మజ్జతి ॥ అన్నదోషా దశమనా న్నానావిషయదర్శ
నాత్ । దేహశౌచాది విరహా త్సమలం జాయతే మనః ॥
ఆలస్యాదన్నదోషాచ్చ మృత్యుర్విప్రాన్ జిఘాంసతి॥" ఇత్యా
దికళాలే నిషిద్ధమానవై యెల్లామ్ ఇవర్ త్తోట్టవాతే శుద్ధమా
మెన్రపడి యన్రు. ఇప్పడి విషయ వ్యవస్థై పణ్ణాత పోతు

శ్వేతం, కోవిదారః—కొన్నై, (సం॥ కోవిలక్కాయ్,) ఆరనాళం—కాడి, కీలాలం—
రక్తం, నోరై, ఇఙ్గు అభక్ష్య భక్షణ నిషేధవచనత్తై యెడుత్తను "ఆరనాళ" మితి
శ్లోకే "భగవత్పరః" ఎన్రుమ్ "తస్యదూరతరో హరిః" ఎన్రుమ్, భాగవతనుక్కు
నిషిద్ధమాకైయాలే ఇవు తద్వ్యతిరిక్త విషయమెన్నవొణ్ణాదెన్రు సూచిప్పిక్కై
క్కాక. అన్నదోషాత్ — దుష్టాన్నభోజనాత్, అశమనాత్ — దుర్లభత్తిలాశయా
వైరాగ్యాభావాదెన్రపడి.

అ॥ (దీ) ఇన్ద వచనఙ్గళుక్కు ఇప్పడి వ్యవస్థై పణ్ణాదపోను అనిష్టఙ్గళ్ +ర్
(ఇప్పడీ) తి. (స్వా) సంప్రతిపన్న బహుశాస్త్ర శిష్టానుష్ఠాన విరోధాపత్త్యా
ఆపాత ప్రతిపన్నార్థవిధానఙ్గళుడాకైయాల్ ఏతద్వచనస్య అర్థవాద మాత్ర
తయా భాగవతోత్కర్షమే సిద్ధియామల్ వృద్ధిమిచ్ఛతో మూల్య హాని న్యాయం

[illegible] శాస్త్ర [illegible] మను శిష్టానుష్ఠా [illegible] సువిడమ్. [illegible] శాస్త్రీయ [illegible] ఆశ [illegible] సిద్ధైయ [illegible] త్తైన్ద [illegible] శాస్త్ర [illegible] మజ్జలై [illegible] విధమ్ [illegible] " [illegible] నోప [illegible] ॥" [illegible] భాగవతాదికళు [illegible] రూపజ్ఞ [illegible] ప్రవృత్తి [illegible] త్యాగ [illegible] " [illegible] భయా త్త్యజేత్ । స [illegible] త్యాగఫలం

ప్రసజ్గస్య - [illegible]. "పరిగ్రహీతత [illegible]" [illegible] వచనం పరిగ్రహీతతమ [illegible] సూచితను.

అ॥ శాస్త్రవిరోధత్తాలే [illegible] ? అనుష్ఠాన పర శాస్త్రమభాగవత [illegible] ? [illegible] - శాస్త్రీయ నియమమిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (మహాప్రభావనాన్) [illegible]. "పరమాచార్యై" త్యుక్త్యా ఆధునికాద్యనుష్ఠానమ్ ప్రమాణ [illegible].

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ చరమశ్లోకత్తిల్ సర్వధర్మస్వరూపత్యాగం శొల్లుకి [illegible] విరోధయాదో? [illegible] సాత్త్వికత్యాగ [illegible] (వేదే) త్యాదినా. వైదికం - ధర్మశాస్త్రమ్, నియతం - విహితమ్, సాత్త్వికత్యాగ స్వరూపత్తై

లభేత్॥" ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్‌తాన్. తన్ అధికారానురూప మాక త్తన్నాల్ శెయ్యవేణ్డువదై తవిర్న్దు శెయ్యవేణ్డువదై శెయ్యు మిడత్తిల్ నాన్ స్వతన్త్రనాయ్ చ్చెయ్‌కిఱేనెన్నుమ్, ఎనక్కు ఇక్కర్మమ్ శేషభూతమెన్నుమ్, ఎనక్కు ఇన్న ఫలత్తుక్కు ఇతుతానే సాధనమెన్నుమ్ పిఱక్కుమ్ నినైవై మాఱ్ఱి సర్వేశ్వరన్ శెయ్‌విక్క అవనుక్కు శేషమాన కైఙ్కర్యత్తై అవనుకప్పే ప్రయోజనమాక అనుసన్ధిత్తు అనుష్ఠిక్కై సాత్విక త్యాగమ్ ఎన్నుమిడత్తై "కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున। సంగం త్యక్త్వా ఫలంచైవ సత్యాగస్సాత్వికో మతః॥" ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్‌తాన్. ఇబ్భగవత్ప్రీతి ప్రయో జనమాక అనుష్ఠిక్కుమ్ విడత్తిల్ ఇప్ప్రీతిక్కు మోక్షముమ్ ఫలమాక క్కొళ్ళాతే పూర్వ ప్రపత్తియాల్ పిఱన్ద పరమకారు ణికన్ ప్రసాదత్తాలే మోక్షమ్ సిద్ధమెన్ఱు నినైత్తు ముక్తను డైయ కైఙ్కర్యమ్పోలవుమ్ అరోగనుడైయ పాల్‌వాత్తు ణ్ణుకై పోలవుమ్ అనుష్ఠిక్కై సాత్వికత్యాగత్తిల్ ఎల్లై నిల

కాన్ (తన్నధికారే) త్యాదినా. "స్వతన్త్ర" త్యాది వాక్యత్తాలే ఫలసఙ్గ కర్తృత్వత్యాగం కాట్టప్పట్టను.

అ॥ ఇస్సాత్త్వికత్యాగం భక్తప్రపన్న సాధారణమాకైయాల్ ప్రపన్న నుక్కు పూర్వం ఆధిక్యం శొన్నను విరోధియాదో? ఎన్నవ న్ (ఇబ్భగవ) దితి. "ఈశ్వర ప్రీతిక్కు మోక్షముమ్ ఫలమాక క్కొళ్ళాదే" ఎన్ఱత్తాల్ భక్తినిష్ఠనై వ్యావర్తిక్కిఱను. (ముక్తనుడైయ) వితి. ప్రయోజనాభి సన్ధి విరహత్తిలే దృష్టా న్తమ్. (అరోగనుడైయ) వితి. స్వయం ప్రయోజనాభిసన్ధియిలే దృష్టాన్తమ్.

అ॥ ఇరణ్డు స్థలఙ్గళిలుమ్ అకరణత్తిల్ బాధకమిల్లైయే? ఎన్న, అకరణత్తిల్ పరమశేష్య ప్రీతినరక తుల్యమాకైయాలే కైఙ్కర్యమ్ విడిల్ క్షుత్పీడితన్ పోలే

[illegible] ఇజ్జనల్లాత [illegible])[illegible]. "సర్వాధర్మాన్ [illegible]" [illegible] యోజనైయిల్ బుద్ధి [illegible] [illegible]లుకంఅత్తైన్ను శ్రీ [illegible] [illegible]. [illegible]బుద్ధి [illegible]షమ్ స్వ[illegible]) [illegible] [illegible]త్తిలుమ్ పిన్ను [illegible] [illegible] [illegible]. ద్వితీ[illegible] యోజనై యిల్ [illegible] [illegible] [illegible]రమాయ్

[illegible]మరు+ర్ (ఇమ) [illegible]. [illegible] (ఇజ్జనల్లా[illegible]) [illegible]. (దీ॥ ఇజ్జనల్లాదపోను – స్వయం ప్రయోజనమాక [illegible] పడి.) ఒట్టమ్ - [illegible] నిర్వ్యాజ్యాభిరుచి [illegible] అకరణత్తిల్ అత్మ్రధారణా[illegible] బుద్ధి[illegible] పడి.

[illegible]॥ [illegible] "సర్వ ధర్మా" [illegible] స్వరూపత్యాగం [illegible]? అప్పడియే శిలర్ వ్యాఖ్యానము[illegible]? ఎన్న[illegible]+ర్ (సర్వధర్మా) నిఱ. శ్రీభాష్యకారోక్తి విరుద్ధతయా వ్యాఖ్యానాన్తరం [illegible].

అ॥ ఇప్పడి సాత్వికత్యాగ పర యోజనై యుణ్డా[illegible]నాలుమ్ [illegible] భక్తినిష్ఠను[illegible] ఉపజీవ్యమన్రో? ప్రపన్ననుక్కు[illegible]కారకమో? ఎన్న[illegible]+ర్ (ఇబ్బుద్ధి విశేష)మిఱ. ప్రథమయోజనైయిలిప్పడియానాలుమ్ యోజనాన్తరత్తిల్ స్వరూపత్యాగం సిద్ధమాకాదో? యోజనాన్తర మజ్ఞప్రపత్తిపర మెన్నిల్ స్వతన్త్రప్రపత్తిపరత్వమ్ శ్రీభాష్యకారానభిమతమాక ప్రసజ్జియాదో? ఎన్న, శ్రీభాష్యకారాభిప్రేతార్థత్తైయరు+ర్ (ద్వితీయే) ఇ. అన్దయోజనైయిలుమ్ ఇసు స్వరూపత్యాగ

చిరకాల సాధ్యమాన ఉపాయాన్తరత్తై ప్పార్త్తు శోకమ్ పిఱక్క అవనుడైయ శోకాపనోదనార్థమాక సుకరమాయ్ సకృత్కర్త్తవ్యముమాన ఉపాయాన్తరత్తై విధిత్త్తాక్కనీ ఉపాయాన్తరత్తిల్ అలైయవేణ్డా వెన్గిఱత్తెన్ఱు అరుళిచ్చెయ్తార్. ఇప్ప్రిపత్త్యనుష్ఠానత్తుక్కు పూర్వావస్థైయి లుపాయాన్తరాన న్వయమ్ దైవాదాగతమాయ్ ప్రపత్త్యధికారత్తిలే శేరుకక్కడవతు. ఉత్తరావస్థైయిల్ ఉపాయాన్తరాననన్వయమ్ శాస్త్రాదాగతమాయ్ ప్రపత్తియినుడైయ నైరపేక్ష్యత్తిలే నిఱ్కక్కడవతు. "పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ వితు అనువాదమెన్బార్క్కు అధికారం శొల్లుకిఱతెన్ఱు తాత్పర్యమ్. విధియెన్బార్కు విధియన్ఱు. (దీ)॥ ఉపాయాన్తరత్తై- భక్త్యుపాయ పరిపూరకఙ్గళాన మఱ్ఱ ప్రాయశ్చిత్తాన్తరస్థానే భక్త్యుపాయ పరిపూర్ణమాన అఙ్గప్రపత్తియాకిఱ ఉపాయాన్తరత్తై, ఉపాయాన్తరత్తిల్-ప్రతిపదోక్త ప్రాయశ్చిత్తాన్తరఙ్గళిలెన్గై.

అ॥ ఇన్ద ఉపాయాన్తరాననన్వయమ్ ప్రపత్తిక్కు మున్బుమ్ పిఱ్పాడుమ్ వేణుమెన్గిఱార్ (ఇప్ప్రిపత్తి) త్యాది. (స్యా)-(దైవాదాగతే) తి = స్వతః ప్రాప్తోపాయాన్తరాననన్వయానువాదేన ప్రపత్త్యుపయుక్తాధికార సిద్ధి ఎన్ఱపడి. (ఉత్తరే)తి - ఉత్తరకాలత్తిలుమ్ ఉపాయాన్తరాననన్వయమ్ విధీయమానమాయ్ కొణ్డు ప్రపత్తిక్కుపాయాన్తర నైరపేక్ష్యాపాదకమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి "పరిత్యజ్య" వెన్ఱు ఒరుపదమ్ విధియెన్ఱుమ్ అనువాదమెన్ఱుమ్ శొల్లుకై విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్న, వ్యవస్థిత పక్షద్వయపరమాక యోజిత్తు స్వరూపత్యాగవిధి ప్రసఙ్గమిల్లైయెన్గిఱ అభిప్రాయత్తాలే యరుళి+ర్ (పరిత్యజ్యవెన్గిఱ విమ)విత. స్వరూపత్యాగత్తిల్ తాత్పర్యమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి వ్యవస్థైయాకిల్ అనువాద పక్షత్తిల్ అధికారమ్ వివక్షితమాకైయాలే నైరపేక్ష్య సిద్ధి ఎఙ్ఙనే? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. నైరపేక్ష్యవిధి

[illegible] నైరపేక్ష్యాదికళై చ్చొల్లు [illegible] "[illegible]" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ [illegible] "[illegible]" ఎన్గిఱ విడత్తిలే నైరపేక్ష్యము [illegible]. "పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు నైరపేక్ష్యము [illegible] "[illegible]" ఎన్గిఱ శ్లోక [illegible] నిత్తై శ్రీ భట్టర్ యాలే [illegible]. [illegible] "ప్రకృ[illegible] । [illegible]న్యేషాం చైత దజ్ఞత్వ [illegible] ॥" [illegible] సాత్త్వికత్యాగత్తాలే [illegible] నివృత్తిల్ ఫలోపాయత్వత్తై [illegible], [illegible] సర్వోపాయస్థానత్తిలే [illegible] నిత్తై [illegible]. ప్రపత్తిక్కాక ఒన్ఱుమ్ అనుష్ఠిక్క-వేణ్డావాకిలుమ్ [illegible]త్తాలే కిఙ్కర నాన [illegible] స్వామియిన్ [illegible] ఆజ్ఞానుజ్ఞ [illegible]

పత్తిల్ అధికారసిద్ధి ఎఙ్గనే? ఎన్నవర్కు (పరిత్యజ్య-ఎన్ఱు) ఇతి. ఇప్పడి "పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు నైరపేక్ష్య విధానమానాల్? సాపేక్షత్వ ప్రసఙ్గముణ్డాకిలన్ఱో ఇదు కూడువదు! ఎన్నవర్కు (అప్పడి) ఇతి. బ్రహ్మవిద్యాత్వ సామాన్యేన వర్ణాశ్రమ ధర్మాఙ్గకత్వ ప్రసక్తౌ "అచాన్తేన కర్తవ్య" మిత్యాది సామాన్యవిధి ప్రాప్తానామప్యఙ్గత్వ ప్రసక్తౌ తన్నైరపేక్ష్య విధయన్ఱు కరుత్తు. అన్యేషాంచ-ఆచమనాదీనాంచ ఎన్ఱపడి.

అ॥ విధివాక్యత్తిల్ "పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ ఇడత్తిల్ నైరపేక్ష్యముమ్ "మా శుచః" ఎన్గిఱవిడత్తిల్ అధికారముమ్ సిద్ధిత్తాల్ ఏకశబ్దం వ్యర్థమాకప్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్కు (ఏకశబ్ద) మితి. ప్రపత్తి ధర్మాన్తర నిరపేక్షైయాకిల్ ప్రపన్ననుక్కు ఐచ్ఛిక సఞ్చారమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్కు (ప్రపత్తిక్కాక) ఇతి. (సమర్థిత్తార్కళ్) శ్రీ అప్పుళ్ళార్ ప్రభృతికళ్ ఎన్నపడి.

సమర్థిత్తాంగళ్. ఆజ్ఞా విరోధిభి స్స్వర్థ ప్రాయశ్చిత్తపరా
ఙ్ముఖైః। స్వాధికారోచిత స్సర్వైః ప్రత్యవాయో దురత్యయః॥
ఆజ్ఞానుపాలనే తత్తత్ప్రత్యవాయ నివారణమ్। స్వామి సంతో
షతః ప్రీతి రితి లాభద్వయం స్థిరమ్ ॥ అనిచ్ఛాతో నివర్తేత

అ॥ ప్రపన్ననుక్కు-ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమాకాదెన్ఱు శొన్నదుకూడుమో ? అతిలఙ్ఘనత్తిల్ ప్రత్యవాయవచనం "నఖలు భాగవతా" ఇతి వచనేన ప్రపన్న వ్యతిరిక్త విషయమన్ఱో ? ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనత్తిల్ బాధకమిల్లైయే ? ఎన్నవర్ (ఆజ్ఞా విరోధిభి) రితి. ఆజ్ఞా విరోధిభిః - ఆజ్ఞాభంజకైః, స్వార్హప్రాయశ్చిత్త పరాఙ్ముఖైః - భక్తస్య యోగ ఏవ ప్రాయశ్చిత్తమ్, శక్తస్య ప్రపన్నస్య ప్రతిపదప్రాయశ్చిత్తమ్, అశక్తస్య ప్రపన్నస్య ప్రపదనం, ఇతరేషాం కృచ్ఛ్రచాన్ద్రాయణాదికం, ఏతత్పరాఙ్ముఖైః - ఏతద్రహితైః, స్వాధికారోచితః ప్రత్యవాయః, భక్తస్య భక్తియోగానిష్పత్తిః, ఇతరేషాం నరకాదికం, ప్రపన్నస్యతు ఎతద్దేహానుభావ్యాన్ధత్వాది దృష్ట ప్రత్యవాయః. దురత్యయః - దురతిక్రమః ఎన్ఱపడి.

అ॥ ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమాకాదెన్ఱు విశేష గ్రహణజ్కు-డుమో ? అనుజ్ఞాతిక్రమత్తిలుమ్ భగవత్ప్రత్యభావమిల్లైయో? ఎన్నవర్ (ఆజ్ఞానుపాలన) ఇతి. అనుజ్ఞానుపాలనత్తిల్ ప్రీతిమాత్రమొழியలాభద్వయమిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ అనాలుమ్ కర్మజ్గళై యనుష్ఠిత్తాల్ స్వర్గాది ఫలంగళ్ ప్రాప్తమాకాదొழியుమో ? ఇచ్ఛాభావాన్నివృత్తమామెన్నిల్ పాపఫలముమ్ నివృత్తమాకాదో? ఎన్నవర్ (అనిచ్ఛాత) ఇతి. ఫలేచ్ఛైయే అధికారమాకైయాల్ కామ్యకర్మజ్గళుక్కు- ఫలత్తై ఇచ్ఛియావిడల్ ఫలమ్ వారాదు. పాప ఫలేచ్ఛై ఒరువరుక్కు-మిణ్డాకామైయాల్ అధికారమాకామైయాల్ పాపఫలమిచ్ఛియావిడిలమ్ వరుమ్. (వి॥) అన్యహేతుకః-కామనా వ్యతిరిక్త నిషిద్ధానుష్ఠాన హేతుకః, పుణ్యకర్మణః ఫలోత్పత్తౌ ఫలకామనా హేతుః పాపకర్మణః ఫలోత్పత్తావనిష్టఫలత్వాత్తత్రేచ్ఛానజాయతే. కింతు ఏతత్ఫలం మాస్త్వితి తద్విరోధీచ్ఛాతస్యాం సత్యామపి నపుణ్యకర్మవత్ ఫలానుత్పత్తిః. కింతు పాపకర్మణ్యనుష్ఠితే దుఃఖోత్పత్తిరవర్జనీయేతి ఫలోత్పత్తౌ పాపానుష్ఠానమేవ హేతురితి భావః.

[illegible] । [illegible] సాధ్వరః ప్రత్య [illegible] భక్తి [illegible] గాజ్గమాక [illegible] ప్రకృత [illegible]. ఇజ్ఞు [illegible] భక్తియోగ పర్యన్తో [illegible] ముమ్ [illegible] ప్రవర్త్యను [illegible] ప్రయోజనమాన

౭॥ (వ్యా) [illegible] మత్తైయాకిల్ శ్రీమద్గీతాభాష్య [illegible] ముదుమో? ఎన్నవర్+రి (ఇ[illegible]) [illegible] సాత్త్విక త్యాగ పరయోజ[illegible]యుమ్ [illegible] ప్రకృత భక్తి[illegible]యాల్ యోజనాద్వయముమ్ ప్రపన్ననుక్కు ముపదేశ్యమాగాదో? ఎన్నవర్+రి (ఇజ్గె) తి. ఇజ్ఞు – [illegible] మూప్పదెన్నపడి. (ఉపాయవిశేషము) [illegible] – ప్రపత్తియు[illegible]పడి. (బుద్ధివిశేష) తి – స్వతన్త్ర ప్రపత్తిపరత్వముమ్ శ్రీభాష్యకారాభిమతమాకైయాలే ద్వితీయ యోజనైయిల్ స్వతంత్ర ప్రపత్తియుమ్ ప్రథమయోజనైయిల్ సామర్థ్యన స్వతంత్ర ప్రపత్తి కైజ్కర్యశేషమాకైయాలే తన్యక్తి[illegible] మానుసంధేయ [illegible] కరుత్తు. యద్వా – (దీ) ప్రపత్తిక్కు భక్త్యజ్గత్వమ్ శొల్లుకిఱపడిత్తాల్ ద్వితీయ యోజనైయిలుపాయ విరోధి నివర్తకమాన ప్రాయశ్చిత్తరూపోపాయాంతర స్థానత్తిల్ నిక్కుర నిలైయైక్కాట్టినార్. అను ఉదాహరణమాత్రమాకైయాల్ ఇజ్గె ప్రపత్తియిఱ్ భక్త్యాది మోక్షోపాయాంతరస్థానత్తిల్ నిఱ్కుర నిలైయుమ్ వివక్షితమ్. ప్రథమ యోజనైయిల్ భక్త్యజ్గకర్మజ్గళిల్ సాత్త్వికత్యాగమరుళిచ్చెయ్దార్. అను ప్రపన్ననుడైయ ఉత్తరకృత్యజ్గళిలుమ్ ప్రపత్తియిలుమ్ వివక్షితమ్. సాత్త్వికత్యాగయుక్తమాన స్వయం ప్రయోజన కృత్యముమ్ సాత్త్వికత్యాగ యుక్తమోక్షార్థ ప్రపత్తియుమ్ గీతాభాష్యత్తిల్ సిద్ధమెన్గిరార్ (ఇజ్గె) తి.

నైష్కర్మ్యముమ్ అనుసన్ధేయమ్. కించ "సుదుష్కరేణ శోచేద్యో యేన యేనేష్టహేతునా। ససతస్యాహమేవేతి చరమశ్లోకసంగ్రహః॥ భావాభావౌనధర్మాణాం ప్రపత్తేరఙ్గమిష్యతే। స్వతన్త్రశిష్ట్యాశక్త్యేహ శేషాభావోధికారగః॥ క్రత్వనఙ్గతయా యే తు తదానీ మననుష్ఠితాః। స్వకాలే స్వవిధేరేవ కార్యాస్తే తద్వదత్ర నః॥ త్యజ ధర్మ మధర్మం చ" ఎన్గిఱతువుమ్

అ॥ ఇప్పడి అఙ్గప్రపత్తి పరత్వముమ్ స్వతంత్రప్రపత్తి పరత్వముముణ్డానాలుమ్ చరమశ్లోకత్తిల్ ఉత్తరకాలత్తిల్ అపాయసంప్లవే ప్రాయశ్చిత్త ప్రపదనార్థమ్ సర్వఫలత్తిలుమ్ చరమశ్లోకత్తైయుదాహరిక్కవేణ్డావో? కిఞ్చ— "పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు కర్మయోగాఙ్గకత్వ నివృత్తిపరమాకిల్ కర్మాభావ మఙ్గమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్న, ఉక్తానుక్తార్థఙ్గళై కారికయాసఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (కిఞ్చే)తి– అఙ్గత్వాభావే శిఖాయజ్ఞోపవీతధారణాదేః తత్కాలే కథమనుష్ఠాన మిత్యత్రాహ (స్వతంత్రే)తి. శిష్టిః – శాసనమ్, స్వతంత్ర భగవచ్ఛాసనేన శక్త్యేషు ఈహా అనుష్ఠానమిత్యర్థః. శేషాణా మశక్యానామభావః, అధికారగః – అశక్య ధర్మత్యాగః, ఆకిఞ్చన్యాను ప్రవిష్టః నత్వంగ మితి భావః.

నను ప్రపత్తికాలే ప్రపత్త్యవరుద్ధతయా అననుష్ఠితానాం సన్ధ్యావందనాదీనాం కథమనుష్ఠాన? మిత్యాశఙ్క్యాయాం స్వకాలే తత్తద్విధేరేవానుష్ఠాన మిత్యత్రానురూపం దృష్టాంతమాహ (క్రత్వి)తి. యద్వా (వి॥) నన్వార్తానాం ప్రపత్త్యనుష్ఠానకాలే ప్రాప్తస్య నిత్యకర్మణస్త్యాగః. ఆర్తివిరోధాదేవ న దోషాయ–తద్వద్దృప్తానాముత్తరకాలే తత్పరిత్యాగోప్యదోషాయైవ కిం నస్యా? దిత్యత్ర సదృష్టాంతిమాహ (క్రత్వనంగతయే)తి. (స్వా) జ్యోతిష్టోమానుష్ఠాన దశాయామంగతయాననుష్ఠితానామౌపాసనాదీనాం స్వకాలే సాయం జుహోతి ప్రాతర్జుహోతీత్యాది విధిభిః యథానుష్ఠానం తద్వదత్ర ప్రపత్తి విషయే నః వర్ణాశ్రమధర్మాణామనుష్ఠాన మిత్యర్థః.

ఆనాలుమ్ "త్యజధర్మమధర్మంచే"త్యాది వచనత్తిల్ సర్వధర్మస్వరూప త్యాగమ్ తోత్తుకైయాలే తదనుసృత్య చరమశ్లోకత్తిలుమ్ స్వరూపత్యాగం విధేయమెన్న వేణ్డావో? ఎన్న, అన్ద వచనతుక్కుమవిరుద్ధమాకవర్థమరుళిఱార్ (త్యజధర్మ)

[illegible] సపడి. "త్యాజ [illegible] ముమ ఐశ్వర్య [illegible]. వాచి [illegible] సమాను. [illegible] రుమై [illegible] "[illegible]" ఎన్ను అను [illegible] స్వాధీనమెన్ను [illegible] "[illegible]" ఎన్గిఱతు. [illegible] ఇరుక్క [illegible] నాము। [illegible] ధనచ ॥ మా

మిత్యాదినా. [illegible] నిష్ఫలముమ్ శొల్లప్ప ట్టన [illegible] భోగ్య ముమ్ శొల్లప్పట్టదు [illegible] దోషమిత్తై ఎన్ని కార్ (నాచికే) [illegible] – సత్త్వగుణ [illegible] వాసరపీడా కర సత్త్వగుణత్యాగ ఎన్నపడి. "[illegible] సాత్త్వికో [illegible]" ఎన్ను అనువ దిత్తు అధికారి [illegible] (యత) లిత్యాది.

"యేన త్యజసి తత్త్యజ" ఎన్ను శొల్లుకిఱదు ఎదు? త్యాగకరణీభూత కరణకళేబరాదికళ్తై విడుకైక్కుడు మో? ఎన్నవర్కై (త్యాగిన్) లిత్యాది. యేన – స్వతంత్రకర్తృత్వానుసంధానేన, త్యజసి – తత్స్వాతంత్ర్యమ్ త్యజ ఎన్నపడి.

ఇదిల్ ఆసార ప్రమేయముల్ పసుమ ధ్రువత్తైక్కు+రి (ఇప్పడియానా) లిత్యాది. యద్వా – ఉక్తప్రకారేణ నిరస్తసమయుస్తాలుమ్ "తస్మాత్త్వ" మితి వచనత్తుక్కు అర్థవిశేషమ్ శొల్లుకైక్కాకవృను వినోదార్థమాకవృను తేషాం చిన్త్ర తత్తైయనువదిక్కిఱార్ (ఇప్పడియానా) లిత్యాది. (తస్మా) దితి – చోదనా – సంధ్యాదివిధిః, ప్రతిచోదనా — "నహింస్యా"దిత్యాది నిషిధ విధిః, ప్రవృత్తిః – సంధ్యాద్యనుష్ఠానమ్. నివృత్తిః – కళంజభక్షణాద నివృత్తిః, శ్రుతం-పూర్వాం

మేకమేవ శరణ మాత్మానం సర్వదేహినామ్ । యూ హి సర్వాత్మభావేన యాస్యసిహ్యకుతోభయమ్ ।" ఎన్రు నివృత్తియైయుజ్ఞ్కాడ విడవొచ్చెన్నపడియాలుమ్ "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ సర్వశబ్దత్తై సజ్కోచియామైక్కాకవుమ్ నివృత్తిరూపధర్మజ్గళై యుజ్ఞ్కాడ విడవేణ్డుకైయాల్ అవర్గళ్ విడుకైయావతు ? నిషేధిత్తవై యెల్లాత్తిలుమ్ యథాశక్త్యనుష్ఠానమాకైయాల్ ఇన్ద నిషిద్ధానుష్ఠానమ్ విధి బలప్రాప్తమాకైయాల్ ప్రిపన్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘముమ్ లేపియాతెన్రు భ్రిమిప్పార్ కళ్. ఇతుమికవుంపరి (హాసనీయం) హారణీయమ్. ఎజ్ఞనేయెన్నిల్? అలేపకర్ పాపమ్పణ్ణినాల్ లేపియాతెన్బార్ కళ్. ఇవర్ కళ్ పాప మవశ్యమ్ అనుష్ఠిక్కవేణుమెన్రార్ కళాయిఱ్ఱు. ఇతు "భక్ష్యోత్తమ ప్రతిచ్ఛన్నం మత్స్యో బళిశ మాయసమ్ । అన్నాభిలాషీ గ్రసతే నానుబంధమవేక్షతే॥" ఎన్గిఱ కేణక్కామ్.

శ్రుతం, శ్రోత్రవ్యం – ఇతఃపరం శ్రోతవ్యంచ, ప్రవృత్తి నివృత్తి ధర్మాపేక్షితం అజ్గజాతంచ పరిత్యజ్యేత్యర్థః. నిరసిక్కిఱార్ (ఇతు మికవు) మిత్యాదినా, ఇతు సంసారవర్ధకమాకైయాలే హాస్యమెన్రు కరుత్తు. అత్తైయుపపాదిక్కిఱార్ (ఎజ్ఞనేయెన్ని)లిత్యాదియాల్, అలేపకరన్రు శిలర్ పణ్ణిన పాపజ్గళాల్ పాపఫలం ఒట్టుకిరదిల్లై ఎన్రుమవర్ కళ్. అవర్ కళై క్కాట్టిల్ ఇవర్ కళ్ అవశ్యమ్ పాపమనుష్ఠేయమెన్రుమ్ సాహసికరాయిఱ్ఱు.

సంసారవర్ధకమెన్గైయిల్ దృష్టాంతమ+ర్ (భక్ష్యే)తి-భక్ష్యోత్తమేన – మాంసేన, ప్రతిచ్ఛన్నం – పిహితం. ఆయసం – అయోమయం, బళిశం – మత్స్యవేధనం, అన్నాభిలాషీసన్ గ్రసతే, అనుబంధం – పశ్చాదాపతదనర్థం మరణం నావేక్షతే, తదీ్ప్రితియామెన్నపడి.

[illegible]ద్వైత[illegible] "[illegible] బత మహత్పాపం విప
[illegible] [illegible]స్మత్యతి॥"
ఎన్ను [illegible]. [illegible]కళ్ శొల్లుకిఱపడి అర్థ
మూనాల్ [illegible]వశ్యమిరుక్కు [illegible]యుమ్ నిషిద్ధానుష్ఠానమె
[illegible] [illegible] సక్కృత్తు
[illegible]. [illegible] ఎల్లా
నిషిద్ధ[illegible]. [illegible] యథాశక్తి
నిషిద్ధానుష్ఠాన[illegible] ప్రవృత్తి [illegible] కర్ణాటయోమ్.
ఇప్పడి[illegible] [illegible]హింస్రై పోలే పాపశబ్ద
వాచ్య మల్లామైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ త్రైయుమ్ కూట్టి
"సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱవిడత్తుక్కు [illegible]
వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణిన ప్రకారముమ్ విరుద్ధమామ్. యథా
శక్తి [illegible]నిధాపచారఙ్గళ్ కర్తవ్యఙ్గళాకప్పను పరిసక్తిక్కుమ్.
ఇత్తు పూర్వానుష్ఠానత్తుక్కు[illegible] పూర్వ సంప్రదాయత్తుక్కుమ్

[illegible] మతముమ్ శిలర్క్కు తుష్టికరమన్ఱో! ఎన్నవ+ర్ (ఇద్వైయిల్లాత్తైయు)
మితి. యద్వా – [illegible] [illegible]. [illegible]నియివర్కళ్
పోల్ అవర్కళుడైయ [illegible] ప్రవృత్తికళై నినైత్తు [illegible] నిర్విణ్ణనానపడియై
[illegible]+ర్ (ఇద్వై) ఇత్యాదియాల్. (అహో బత)తి. [illegible] – జగత్తు విప
రీతమాక అయ్విట్టుదు. [illegible] పాపకర్మఙ్గళాలే సత్తుక్కళ్ లజ్జిక్కురార్
కళ్ అన్ద కర్మఙ్గళాలే [illegible] సంతోషిక్కిఱార్కళ్ ఎన్ఱు [illegible]కాంతరమ+ర్
(ఇవర్కళ్ శొల్లుకిఱపడి)తి. యావజ్జీవమనుష్ఠేయ నిషిద్ధానుష్ఠానమఙ్గమో ? అను
ష్ఠానకాలత్తిల్ యావన్నిషిద్ధానుష్ఠానమఙ్గమో ? యథాశక్తి నిషిద్ధానుష్ఠానమఙ్గమో?
ఎన్ఱు వికల్పిత్తు క్రమేణ ఉత్తరమరు+ర్ (యావజ్జీవ) మిత్యాదినా. దూషణాంతర
మరు+ర్ (ఇప్పక్షత్తిలి)తి. [illegible]మానపడియాలే ఎన్ఱపడి. ఇన్ఱు మొరు
దూషణమ+ర్ (యథాశక్తి)తి. ఇష్టాపత్తియిల్ బాధకమ+ర్ (ఇమ) ఇతి.

స్వానుష్ఠానత్తుక్కుమ్ మత్తె్రుమిప్పోతు కాణ్కిఱ ముముక్షు క్కళ్ అనుష్ఠానత్తుక్కుమ్ విరుద్ధమ్. ఇప్పడి చ్చొల్లుమవర్ కళ్ తమ్మై యొరు ప్రపన్నరా అర్థకామజ్గళ్ అడియాక నలియప్పుక్కాల్ ఇతు ప్రపన్న ధర్మ మెన్ఱవరై ఉకన్దిరుక్క ప్రాప్తమ్. ఇతు అనన్త ప్రమాణజ్గళుక్కు విరుద్ధమాన వళవే యన్ఱిక్కే ఇజ్గెడుత్త వచనజ్గళుక్కుమ్ వివక్షిత మన్ఱు. నిషిద్ధ నివృత్తిరూపజ్గళెల్లామ్ సర్వధర్మ శబ్దత్తాలే సజ్గ్రహీతజ్గ ళెన్నుమిడమ్ ధర్మశబ్దార్థమఱియామల్ శొన్నపక్ష మెన్ఱు శిల ఆచార్యర్కళ్ నిర్వహిప్పార్కళ్. ఎజ్ఙనే యెన్నిల్ ? నివృత్తి కళిలే యొరు ఫలత్తుక్కు సాధనమాక నియమవిశేషజ్గళోడనే శేయ్తవై ధర్మశబ్దార్థమామ్. సామాన్యమాన అహింసాది మాత్రం పాపా భావ మాత్రమా మిత్తనై పోక్కి ధర్మశబ్ద త్తుక్కు ముఖ్యార్థమన్ఱు. ఆకైయాల్ ఫల విశేష నియమ విశేషజ్గళోడే కూడిన అహింసాదికళై విడుకై యావతు ? ఫలజ్గళైయుమ్ నియమజ్గళైయుమ్ విడుకై. మత్తె్రు నివృత్తి శాస్త్రత్తిల్ శొన్న నివృత్తికళై విడుకైక్కు విఱ కిల్లై. నియమ విశేషాదికళోడే కూడాత అహింసాది మాత్ర

(స్వానుష్ఠానత్తుక్కు)మితి—త్రివిధాపచారజ్గళై వర్జిక్కైయాలే ఎన్ఱపడి. ప్రబలా నిష్ట ప్రసజ్గం పణ్ణుకిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. బాధకమరుళిచ్చెయ్ము సాధకాభావ మ+ర్ (ఇమ) ఇతి. వివక్షితత్వాభావత్తై శిలవాచార్యర్కళ్ పక్షత్తాలే యుపపాది క్కిఱార్ (ఎజ్ఙనే) ఇత్యాదినా. అవిరుద్ధమాన నిషిద్ధ నివృత్తిరూప ధర్మత్యాగ త్తైక్కా+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఫలనియమజ్గళుడైయ త్యాగమాత్రత్తాలే నిషిద్ధ నివృత్తిత్యాగముణ్డాకైయాల్ నివృత్తిశాస్త్రత్తై బాధిక్క విరకిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

(దీ) ఫల నియమ రహితా హింసాదిమాత్రముం ధర్మశబ్దార్థమెన్ఱుమ్పక్షత్తి లుమ్ పరిహారమ్ శొల్లుకిఱార్ (నియమే) తి. ప్రపన్ననుక్కు అధర్మపరిహారం

[illegible] శ్లోకితోఽస్మి.
[illegible] ప్రతిషేధ విధే
[illegible] సగం ప్రాప్తి
[illegible] నశక్యం
[illegible] క్రమః ।
[illegible] ॥ ఇప్పుడీయాన
[illegible] “[illegible]” ఎన్ను [illegible] “ప్రవృ
[illegible]” ఎన్ను [illegible] జ్ఞానాక
[illegible] ముముక్షు మాత్ర త్తై
[illegible] “[illegible]” ఎన్ను [illegible] యిలే

[illegible] “సర్వధర్మాన్ [illegible]” [illegible] యమ్.

[illegible] (వ్యా) సర్వధర్మ [illegible] ? సర్వధర్మ [illegible] ? ఎన్ను [illegible] (అధర్మ) తి. [illegible] పడి.

(వ్యా) ఇప్పుడీయాకిల్ “[illegible]” ఎన్ను [illegible] యుమ్? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పుడీ) [illegible] త్యే నిర్ధే యిక్కపడి. [illegible] సర్వధర్మ త్యాగం [illegible] కూడ పమ. [illegible] ప్రపన్న [illegible] పరిపాలన ముక్తాక్కైయాల్ [illegible] యిక్కపడి. [illegible] త్తై నిరసిక్కిఱార్ (అనుకూల్య) తి. ఇత్తాల్ “అనుకూల్యస్య సంకల్పః” ఇత్యాది ప్రమాణమ్ సూచితమ్. విధినిషేధానాం ప్రపన్నేతర విషయత్వాత్ ప్రపన్నస్య ఐచ్ఛిక సంచార ప్రసంగ ఇత్యత్రాహ (ప్రపన్న) మితి. ఇవ-నశక్యతే ఎన్నుమగత్తై తెన్నపడి.

ఇప్పడి ప్రవృత్తి నివృత్తికళై ప్రపత్త్యఙ్గమాక స్వీకరిక్క [illegible] నాల్ మనసో భగవద్విషయే ప్రవృత్తియుమ్ విషయేభ్యో నివృత్తియుమ్ ప్రపదనాపే క్షిత [illegible] విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్నవర్థాన్తర మరు+ర్ (ముముక్షు మాత్ర త్తైప్పఱ్ఱ)

ఫలాన్తర సాధనమాక చోదిత్తైకళాన ప్రవృత్తినివృత్తికళై యుమ్ అవఱ్ఱుక్కుచ్చాన శాస్త్రజ్గళైయుమ్ విడచ్చొన్న తాకవుమామ్. ఇజ్జన్మత్తిల్ నిత్యనైమిత్తికాదికళుడైయ స్వరూపత్యాగమ్ వివక్షితమెన్నిల్ మున్ శొన్న సర్వవిరోధ ముమ్ ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఇన్ద నిష్కర్షమ్ సత్వనిష్ఠరాయ్ వివే కికళాయిరుప్పార్ తెళిన్దు అజ్గీకరిప్పార్కళ్. ఇవ్వర్థత్తై "శెయ్యాతన శెయ్యోమ్ తీక్కుఱళై చ్చెన్ఱోతోమ్" ఎన్నుమ్ "శెయ్యేల్ తీవినై యెన్ఱరుళ్ శెయ్యుమ్" ఎన్నుమ్ అరుళిచ్చెయ్ తార్కళ్. "నాయినేన్ శెయ్త కుఱ్ఱమ్ నఱ్ఱమాకవే కొళ్ ఞాలనాతనే" ఎన్నతుక్కుమ్ తాత్పర్యత్తై ప్పార్త్తాల్ క్షమిక్కవేణు మెన్ఱు అపేక్షిత్తపడియాలే ప్రపన్ననుక్కు అప

విత్. (దీ) అవఱ్ఱుక్కురుచ్చానశాస్త్రజ్గళ్ -చోదనాం ప్రతిచోదనా మొదలానవై.

(స్వా) విపక్షత్తిల్ బాధకమురైక్కిఱార్ (ఇజ్జన్మత్తిల్) ఇతి. ఇవ్వర్థమ్ ప్రమాణసిద్ధమాకిల్ శిలర్ అజ్గీకరియామలిరుక్కక్కూడుమో? ఎన్నవరుళిక్కిఱార్ (ఇన్దనిష్కర్ష) మితి.

ఇప్పడియాకిల్ దర్శనప్రవర్తకరాన నమ్మాళ్వార్ ప్రభృతికళ్ ఇన్ద వర్థత్తై శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవరుళిక్కిఱార్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. శెయ్యాదనై - అకృత్యజ్గళై, తీక్కుఱళ్ - కూరమాన సూక్తికళై, అసచ్ఛాస్త్రజ్గళై, శెన్ఱు - కిట్టి, గురూపసమర్పణంపణ్ణి, ఓదోమ్ - అధ్యయనమ్ పణ్ణోమ్. శెయ్యేల్ - పణ్ణాదే, ఎన్నరుళ్ శెయ్యుమ్ - కృపైపణ్ణుమవనై. ఇప్పడియాకిల్ "నాయినే" నెన్గిఱ పాట్టిల్ నిషిద్ధానుష్ఠానముమ్ సమీచీనమెన్గిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నవరుళిక్కిఱార్ (నాయినే) నితి. ఞాలనాతనే - జగన్నాథనే, నాయినేన్ -అడియేన్, నఱ్ఱమ్-గుణమ్, కుఱ్ఱమ్ - నిషిద్ధమ్, ఉపచారమాక, కొళ్ - అజ్గీకరిత్తరుళ వేణుమెన్గై.

తాత్పర్యత్తైప్పార్త్తాల్ క్షమిక్కవేణుమెన్ఱు నిష్కర్షిక్కక్కూడుమో? శబ్దస్వారస్యమిల్లైయే? ఎన్న, ప్రమాణానుగుణ్యత్తాలే క్షమిక్కవేణుమెన్ఱే గాథా

[illegible] "[illegible] ధేష్వపి సత్స్వపి। [illegible] ॥" ఎన్గిఱ [illegible] [illegible] ప్రాయశ్చిత్తా[illegible]రాశక్తః [illegible] [illegible] నాథ సుభిందఱ [illegible] బుద్ధిపూర్వ నిషి[illegible] "[illegible] బ్రాహ్మణే [illegible]" [illegible] యుక్తనై. [illegible] పరిహారజ్ఞ[illegible] మహా[illegible] బుద్ధిపూర్వ సకృత్తిలుమ్ ఉత్పన్న [illegible] ఉపాసకను[illegible]

తాత్పర్యమిప్పొరుళై (అప్పొళా) కూ. [illegible]వ్యసంబంధేషు సత్సు ప్రతినిమి త్తమ్ ప్రాయశ్చిత్తమాస్తు, ఏకా[illegible], [illegible]యిఱం ప్రాయశ్చిత్త మెన్నపడి.

[illegible] అపరాధపరిహారత్తిల్ శక్తనుక్కు ప్రపదనమ్ శిష్టతయావ్యప దేశ్యనుక్కుమ్ ప్రపదమే [illegible] [illegible]ధియాదో? ఎన్న, ప్రపదన మశక్త విషయమాకైయాల్ [illegible] (ప్రాయశ్చిత్తే)సు. ప్రాయ శ్చిత్తాంతరే - ప్రపదే, అశక్తః - శక్తసత్వాయుష పరిమాణమశ్వదపినాథం పునః ప్రపద్యతే. వ్యపదిష్ట[illegible] లోకసంగ్రహమభీప్సన్ [illegible] సాత్విక సాత్వికం ప్రపదనం కృత్వా దీర్ఘకాల సాత్వికం ప్రపదం లోకసంగ్రహార్థం కుర్యాదెన్ఱు కరుత్తు.

ఇప్పడియాకిల్ ముముక్షువుక్కు బుద్ధిపూర్వనిషిద్ధమ్ పుకుతాదెన్ఱు పూర్వా చార్యోక్తి విరోధియాదో? ఎన్నవరు (ముముక్షువుక్కు) ఇతి. ఔచిత్యత్తాలే ఎన్ఱుమత్తై స్థాపిక్కుతార్ (ముముక్షువుక్కు) ఇతి. (దీ) కణ్డుపోరాన్నిషిద్ధమ్-శాస్త్ర త్తిలుమ్ లోకత్తిలుమెన్నపడి.

ముముక్షువుక్కు బుద్ధిపూర్వాపరాధమ్ వారాదెన్ఱుమదిల్ బాధకమరుళ్ (ఇద్దనన్ఱాకిలి) తి. ఉపాసకనుక్కుమ్ విహితానుష్ఠానత్తై లఙ్గతాభిసన్ధియుమ్

ముముక్షుక్కళాకైయాలే అవర్కళుక్కుమ్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ ఘటియామైయాలే ఉత్తరాఘాశ్లేషమ్ ప్రామాదిక విషయమ్. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు క్షన్తవ్యత్వమిల్లై యెన్ఱు వ్యవస్థై పణ్ణవొణ్ణాతొళ్ళియుమ్. ఉపాసకనుక్కుమ్ ప్రపన్ననుక్కు వర్ణాశ్రమ (జాతి) గోత్ర ప్రవరచరణకులదేశ కాలావస్థాగుణ సమయాదికళై ఉపాధియాకక్కొణ్డు శొన్న నిషిద్ధఙ్గళ్ తవిరుమిడత్తిల్ విశేషమిల్లై. నిషిద్ధఙ్గళ్ పుకున్దాల్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ యథాధికారమ్. ఆకైయాలే వైషమ్యముణ్డు. "ఎన్నడియార తు శెయ్యార్ శెయ్తారేల్ నన్ఱు శెయ్తార్"

కైఙ్కర్య బుద్ధియుమెన్గిల భేదమ్పోలే నిషిద్ధ నివృత్తియిలుమ్ వైషమ్యమిల్లైయో? ఎన్న వ+ర్ (ఉపాసకనుక్కు) మితి. (వర్ణే)తి – బ్రాహ్మణో నసురాంపిబేత్ – యతి ర్ద్వయేన పతతి. సగోత్రాం నవిమంత్రయీత, సమాన ప్రవరాన్నో ద్వహేత్, స్వసూత్రే విద్యమానే పరసూత్రేణ నకుర్యాత్ – నకుల్యాన్నాతి క్రమేత్, నర్మదోత్తరే కటకే ఉపాకర్మ నకుర్యాత్, ఏకాదశ్యాం న భుఞ్జీత, నాతుర స్స్నాయాత్, నాన్యం దేవం నమస్కుర్యా ద్విష్ణుపాదాబ్జసంశ్రియః ॥ శిఖాం పుణ్డ్రంచ సూత్రంచ సమయాచారమేవచ । పూర్వైరాచరితం కుర్యా దన్యథా పతితో భవేత్ ॥ క్రమేణ ఇత్యాది నిషిద్ధత్తై తవిరుమిడత్తిలెన్ఱపడి.

భక్తప్రపన్ననుక్కు వైషమ్యమిల్లై ఎన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? అప్పోదు నిషిద్ధాచరణత్తిలుపాసకనుక్కు యోగమమ్, ప్రపన్ననుక్కు ప్రతిపదమాదల్ ప్రపదనమాదల్ ప్రాయశ్చిత్తమెన్ఱుమ్ భేదమ్ కూడాదొళ్ళియాదో? ఎన్న వ+ర్ (నిషిద్ధఙ్గళ్ పుకున్దా)లితి. నిషిద్ధవర్జనమధికారభేదమిల్లామైయాలే ఏకరూపమానాలుమ్ ప్రాయశ్చిత్తమధికారభేదవత్తాకైయాలే వైషమ్యముణ్డెన్ఱు కరుత్తు.

భాగవతనుక్కు అపరాధమ్ పుకరాదెన్నవొణ్ణాదెణ్గైయిలే యుక్త్యంతరమరు+ర్ (ఎన్నడియా) రితి. శెయ్దారేలెన్ఱు శొల్లుకైయాలపరాధమ్ సంభా

[illegible] ఇట్లు [illegible] మాదికమాక [illegible] స్వరూపాత్మకమాక వృష [illegible] ఖ్యలాలే [illegible] మొను [illegible] "[illegible]" [illegible] శ్లోకములకు [illegible] నాదిగను. [illegible] । ప్రాయ [illegible] ప్రావేత్ ॥" ఎన్ను [illegible] నిగ్ర [illegible] [illegible] విశ్యనుకు-. [illegible]

వితిమెన్ను కగుత్తు. "[illegible]" [illegible] ఎన్నపాక [illegible] [illegible] నిదా నమ [illegible] (కక్ష) [illegible] (క) [illegible] మన్న యు+ర (సన్ను [illegible]) [illegible]. "[illegible]" ఎన్నా [illegible], సర్వ శబ్ద [illegible] మును [illegible] మెన్నుతోత్తా [illegible] శబ్ద [illegible] తామా? తూసటం శాస్త్రమిప [illegible] మిన్న [illegible]! ఎన్న [illegible] తేపియాదెన్న పర్ కటుక్కు-ప్రసన్న విషయ [illegible] నుక్కు-నిగ్ర [illegible] యుదియా దెన్ను తాత్పర్యమో? ఉదిత్తాలుమ్ నిగ్ర [illegible] యుక్ట! [illegible] నుక్కు-ప్రీత్య భావమాత్రమ్ పిరక్కుమ్ కర్తావుక్కు ప్రీత్యభావముమిల్లయుక్ట! కర్తావుక్కు ప్రీత్యభావముల్లెన్ను తాత్పర్యమో? ఎన్ను చతుర్ [illegible] కల్పిత్తు క్రమేణ దూషిక్కు-ఱార్ (అపాయసంప్లవ) ఇత్యాదియాల్. ఇన్ధవచనమ్ ప్రసన్న విషయమాకై యాల్ తద్వ్యతిరిక్త విషయమన్నెన్ను కగుత్తు. ద్వితీయాత్తై నిరసిక్కు-ఱార్ (సర్వ శక్తే)తి – సర్వశక్తిత్వాత్ స్వసంకల్పితకరణమ్ సిద్ధిపిన్ను కగుత్తు. తృతీయాత్తై

నిగ్రహేచ్ఛై పిఱన్దాల్ క్షమై కొళ్ళాత పోతు ఫల మిల్లై యెన్న వుమొణ్ణాతు. ఈశ్వరనుక్కు ప్రీత్యభావమాత్రం పిఱక్క మిత్తనై యెన్నాల్ తనక్కు అత్తాల్ మేలొరు ప్రత్యవాయ మిల్లైయాకిల్ పునః (ప్రపత్తి) ప్రాయశ్చిత్తమ్పణ్ణవేణ్ణా. తనక్కుమ్ పీత్యభావమ్ పిఱక్క-మత్తనై యెన్నాలుమ్ ప్రత్య వాయమ్ సిద్ధమాయిత్తు. అతిలుమ్ కళ్ళన్దతుక్కు ప్రాయ శ్చిత్తమ్ వేణ్ణా. మేలుమ్ అనువృత్తమాయ్ వరప్పుకకిఱ ప్రీత్యభావత్తై ప్పత్తి ప్రాయశ్చిత్తమెన్నా లిత్తోడు తుల్య యోగక్షేమత్తైయాలే యధాసంభవం శ్రుత్యాది సిద్ధఙ్గళాన ఉపక్లేశఙ్గళుమ్ వరు మెన్ఱు భీతనాయ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణ ప్రాప్తమ్. ఆకైయాల్ ఉపక్లేశఙ్గళుమ్ ఇఙ్గుత్తై భగవదను భవత్తుక్కు కరణాశక్తి జ్ఞానసఙ్కోచ దుఃఖాదికళ్ అడియాక వరుమ్ విచ్ఛేద సంకోచఙ్గళుమ్ నియతాయుస్సుక్కళ్ అల్లా

వ+ర్ (ఈశ్వరను) క్కి-తి – చతుర్థత్తై ని+ర్ (తనక్కు) మితి – స్వామి ప్రీత్య భావమాలక స్వపీత్యభావమే ప్రత్యవాయ మెన్ఱపడి.

ఒరు పాపమ్పణ్ణినాల్ భవిష్యద్దుఃఖానుత్పత్త్యర్థమ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ వేణ్ణా. పాపోత్పత్తి క్షణమారభ్య అనువర్తిక్కిఱ మనోవైరస్యరూప స్వపర పీత్యభావ త్తిల్ అతీతత్తుక్కుమ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ వేణ్ణా. భవిష్యత్ప్రీత్యభావమాత్రత్తుక్కు ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణవేణుమెన్ఱు తాత్పర్యమ్ శొల్లవేణ్ణావో? ఎన్నవ+ర్ (అదిలు) మితి.

ఇప్పడి దుఃఖభీతనాయ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణ ప్రాప్తమెన్నిల్ ప్రాయ శ్చిత్తమ్పణ్ణాదే యిరుక్కుమవనుక్కుమ్ దుఃఖమ్ కాణామైయాలే ఉపక్లేశవరు మెన్ఱు నియమముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఉపక్లేశాస్త్ర ముపలక్షణ మెన్ఱు కరుత్తు.

[illegible] వివ్యనా [illegible] ఇతు [illegible] నాల్లమయ్యాలే [illegible] ఉచితము. బుద్ధిపూర్వ [illegible] ప్రపత్తి [illegible] [illegible] సదాచార [illegible] విరోధమిల్లై [illegible] [illegible] సిద్ధమాన [illegible] విరోధమిల్లైయెన్ఱు కణ్డుకొళ్వతు.

అ॥ [illegible] ఎన్నక్కర్ (ఇతు) ఇతి. [illegible] ప్రసక్తి [illegible] సమాధానమాగ [illegible] ఉచిత [illegible].

అ॥ బుద్ధిపూర్వ [illegible] ప్రపత్తిక్కు [illegible] యనుష్ఠి [illegible] మున్ఱు! అప్పడి ప్రాయశ్చిత్త [illegible] పాపక్షయముమ్ కొలి [illegible] ప్రసక్తియాదో? ఎన్నక్కర్ (బుద్ధిపూర్వ) ఇ. (మత్స్య) ఇతి—[illegible] ఉక్తప్రకారత్తై ఆజ్ఞాసిద్ధ [illegible] [illegible] (ఇప్పడీ)తి. అకృత్యమ్ క్షమావిషయమాకైయాప్పోలే సదాచారానుపాలనముమ్ క్షమావిషయమాకైయాలే విరోధమిల్లామైయాల్ మికవుముచితమెన్ఱు కరుత్తు. యద్వా; (ద్వి) పునః ప్రపత్తియిల్ పూర్వప్రపత్తి విరోధమిల్లాదాప్పోలే సదాచారానుపాలనత్తిలుమ్ విరోధమిల్లైయెన్గిఱార్ (ఇప్పడీ) త్యాది.

అ॥ (స్వా) ఆజ్ఞానుపాలనత్తిలే విరోధమిల్లైయెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? అలేపపక్షత్తిలర్థసాధ్యమాయుమ్ ప్రయాససాధ్యమాయుమిరుక్కిఱ ప్రాయశ్చిత్తముమాజ్ఞానుపాలనముమ్ వ్యర్థమన్ఱో? కిఞ్చ, ఆజ్ఞానుపాలనమ్ స్వరక్షణార్థ

ప్రపన్నస్య నిషిద్ధేర ప్యలేప ముపపాదయన్ । యథాభిమత సద్వృత్తి నిష్ఠేభ్యః కిమసూయతి ॥ ఆజ్ఞాతిలంఘనే యస్య రక్షకత్వం న భజ్యతే। ఆజ్ఞానుపాలనే తస్య కథం తదుపరుధ్యతే ॥ నచాచారం వినా కించి త్కైంకర్య ముపపద్యతే । న హి శౌచ మకృత్వైవ సమారాధన మర్హతి ॥ ఆచార ప్రభవో ధర్మో ధర్మస్య ప్రభు రచ్యుతః । ఇతి పంచమవేదేపి సర్వ శాస్త్రార్థ ఈరితః ॥ ప్రపత్తి ప్రతిసంధాన మాప్తై ర్యదుపదిశ్యతే । తత్స్వాధికారనియత హానోపాదానసిద్ధయే ॥

స్వవ్యాపారమూకైయాలుమ్ కృతకృత్యతా విరోధియాకైయాలుమీశ్వరన్ కైవిడానో? ఎన్నవనీర్ (ప్రపన్నస్యే)తి. అలేపవాది నిషిద్ధాలేపవదాజ్ఞానుపాలనముమ్ క్షంతవ్యమాకైయాలే యథాయోగ్యమ్ పూర్వాచార్యాభిమత సద్వృత్తి నిష్ఠేభ్యః కిమసూయతి? యస్య – భగవతః, ఆజ్ఞాతిలంఘనే రక్షకత్వం నభజ్యత ఇత్యుక్తవతః పురుషస్య ఆజ్ఞానుపాలనే, తస్య – భగవతః, కథం సంధ్యాస్నానాది కరణే తద్రక్షకత్వముపరుధ్యతే. తస్యాపి నిషిద్ధవత్ క్షాంతి విషయత్వాత్.

సదాచారాతి లఙ్ఘనత్తిల్ అనిష్టమనీర్ (నచే)తి. స్వాభిమతమాన అనుజ్ఞా కైఙ్కర్యముమ్ సిద్ధియాదెన్గిఱార్ (నహి)తి. యద్వా—అకరణే బాధకాభావే ప్రియాసాది సాధ్యమనుష్ఠానం కిమర్థ? మిత్యత ఆహ (నహీ)తి. అజ్ఞాసిద్ధ ఆచారాకరణే ఆరాధనాది కైఙ్కర్యానర్హతాపి స్యా దితి భావః.

సదాచారావశ్య కర్తవ్యత్వే ప్రమాణమాహ (ఆచారప్రభవ) ఇతి. ఆచారత్తాలే కర్మయోగాది ధర్మముత్పన్నమామ్. అన్ద ధర్మఙ్గళుక్కు అచ్యుతన్ ఫలప్రదన్. ఆచారాభావత్తిలీశ్వరననుష్ఠిత్త ధర్మఙ్గళుక్కు ఫలఙ్కొడానెన్ఱు తాత్పర్యమ్. (ప్ర) పంచమవేదశబ్దేన "వేదానధ్యాపయామాస మహాభారత పంచమా" నిత్యేతత్స్మరితమ్. సర్వశాస్త్రార్థ ఇత్యనేన "సర్వాగమానామాచార" ఇత్యేతత్స్మరితమ్.

(స్వా) నన్వపాయసంప్లవే పూర్వ ప్రపత్తి ప్రతిసన్ధానమేవ కర్తవ్యమ్. న పునః ప్రాయశ్చిత్తమిత్యాప్తోక్తిర్విరుధ్యేతే త్యత్రాహ (ప్రపత్తి) తి. ఆప్తవచనమ్ ప్రాయశ్చిత్తం నిరాకరణార్థం న భవతి. కింతు స్వాధికార నియత హానో

ప్రసాధ్యానుబంధా వా స్వస్య వర్ణాశ్రమోచితస్య విహిత: । బుద్ధిపూర్వే
ష్వపి ప్రాయ: ప్రాయశ్చిత్తేన సంప్రసాహ: ॥ అన్యో నిరపరాధేన
వర్తితవ్యం కృతాత్మనా । ఏవం ప్రపన్నే ప్రపత్తౌ చ పున: ప్రప
దనం స్మృతమ్ ॥ అడియిలే నిరపరాధనాయ్ క్కొణ్డు మున్ను కాలి
ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కు పిన్బు అనుష్ఠాన ప్రపత్తి ఉపస్థరమ్ పణ్ణి
నవనుక్కు ఉత్తరకృత్యమ్ నిరపరాధమాన వర్తనమ్.
ఇతిహాస పురాణఙ్గళిల్ శిల వృత్తాన్త దర్శనమాత్రత్తై క్కొణ్డు
వచన విరోధత్తై అనాదరిత్తు భాగవతాపచారయు బుద్ధిపూర్వోత్త
రాఘమ్ తీర్త్తవ్య మెన్ను శిలర్ శొల్లువర్ కళ్. ఇతువుమ్
అవ్వ ప్రకరణఙ్గళిల్ అభిప్రాయ మఱియామై యాలే వన్నతు.
మహారాజర్కు ముట్పడ సమయఙ్గళిలుఙ్గుమ మాత్రమాన

పాదాన సిద్ధయ ఇత్యర్థ:. తమపపాదయతి (ప్రతిసన్ధానత) ఇతి. అహం
ప్రపన్న ఇతి ప్రతిసన్ధానే అగ్రపూర్వేషు ప్రాయశ్చిత్త హానమ్. ధీ పూర్వేషు
స్వాధికారోచిత ప్రపత్తేరేవ ఉపాదానం సిద్ధ్యతి. ఉపసంహరతి (అత) ఇతి.
తథాచాకరణే ప్రత్యవాయ ప్రసఙ్గాత్కరణే బాధకాభావాత్కైఙ్కర్యతయా
ఆచార్యాభిమతత్వేన స్వరక్షణవ్యాపారత్వాభావే దకరణే భగవదభిమతానుష్ఠా
యామపి అనర్థాపత్త్యా అజ్ఞానుపాలన మావశ్యక మిత్తి కరుత్తు.

నిరపరాధేన వర్తితవ్య మెన్నప్పోమా ! ప్రారబ్ధవశత్తాలే వరుకిఱత్తై నిరో
ధిక్క క్కూడుమో ? ఎన్న తన్నిరోధోపాయత్తాలే యుత్తిక్కైయు తన్నిరోధ
మెన్గిఱార్ (అడియిలే) ఇతి. శిలర్ పెరుమాళ్ పిరాట్టి ముదలానార్గళుడైయ
మహారాజర్ రాక్షసికళ్ విషయత్తిల్ శెయ్ద వృత్తాన్తత్తై క్కొణ్డు బుద్ధ
పూర్వాపరాధమున్ తీర్త్తవ్య మెన్నుమ్ పక్షత్తైయనువదిక్కిఱార్ (ఇతిహాసే) తి.
(వచనవిరోధత్తై) ఇతి "మనీషీ వైదికాచార" మెన్గిఱ వచన విరోధత్తై ఎన్నపడి.
ఇత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి. నిదర్శనాగ్రమాన మహారాజరుడైయ అప
రాధ ప్రకరణ తాత్పర్యత్తై తెళియిడుకిఱార్ (మహారాజరుక్కు) మిత్యాదినా.

అపరాధమ్ పెరుమాళ్ తిరువుళ్ళత్తిలే శోకాభిభవత్తాలే ప్రతి భాసిత్తు “న చ సంకుచితః పంథా యేన వాలీ హతో గతః। సమయే తిష్ఠ సుగ్రీవ మావాలి పథ మన్వగాః॥” ఎన్ఱరుళి చ్చెయ్య క్కేట్టు ఇళైయ పెరుమాళ్ పెరుమాళ్ తామే తణియవిడవేణ్డుమ్బడి శీఱి యరుళి కిష్కింధైయిలే శెల్ల- “కృతాపరాధస్య హి తే నాన్యత్పశ్యామ్యహం క్షమమ్। అంతరేణాంజలిం బధ్వా లక్ష్మణస్య ప్రసాదనాత్॥” ఎన్ఱు ఐందిరి వ్యాకరణ పండితరాన మహారాజర్కు ఉపదేశిత్తానిఱే. అవ్వళవిల్ మహారాజరు మిఱైన్దు “యది కించి దతిక్రాంతం విశ్వాసా త్ప్రణయేన వా। ప్రేష్యస్య క్షమితవ్యం మే నక శ్చిన్నాపరాధ్యతి॥” ఎన్ఱు విణ్ణప్పమ్ శెయ్యవేణ్డిఱ్ఱు. అప్పోతు ఇళైయ పెరుమాళుక్కుమ్ తామ్ మికుతియాక చ్చొన్న వార్త్తైకళుక్కు “యచ్చ శోకాభిభూతస్య శ్రుత్వా రామస్య భాషితమ్। మయా త్వం పరుషాణ్యుక్త స్తచ్చ త్వం క్షంతు మర్హసి॥” ఎన్ఱు క్షమైకొళ్ళవేణ్డిఱ్ఱు. ఇప్పడి ప్రప న్ననుక్కుమ్ ప్రారబ్ధ కర్మవిశేషఙ్గళాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరా ఘమ్ పుకిరవుమ్ కూడుమ్. అవై పుకున్దాల్ అనుతప్తనాయ్ క్షమైకొళ్ళవుమ్ వేణుమ్. “నధర్మనిష్ఠోస్మి” - “కుళిత్తు

సమయః – కాలమాదల్ సఙ్కేతమాదల్, శోకాభిభవత్తాలే- శోకాభిభవాభి నయత్తాలే ఎన్ఱపడి. తణియవిడ – పొఱుక్కవిడ, అఞ్జలిం బద్ధ్వా లక్ష్మణస్య ప్రసాదనాదంతరేణ నాన్యత్పశ్యామి ఎన్ఱన్వయమ్. అవ్వళవిల్ – అక్కా లత్తిల్, విశ్వాసా త్ప్రణయేన వా యది కిఞ్చి దతిక్రాంతమ్. మికుదియాక - అపరాధత్తుక్కు త్తక్కదన్ఱియే, (స్వా) ఇన్ద న్యాయత్తైభాగవత విషయత్తిలు మతి దేశిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ)తి. “నధర్మనిష్ఠోస్మి”త్యాదికళిలే ప్రపన్న నుక్కాజ్ఞాతి లఙ్ఘనమ్ శొల్లవిల్లైయో? ఎన్న వర్ (నధర్మనిష్ఠోస్మి) తి. కుళిత్తు - స్నానమ్

సూక్తిసత్త్రై [illegible] [illegible] న్యాయము గానిత్త్వ
త్త్వ–" [illegible] [illegible] [illegible] శక్తియుల్లాము
శొల్లుకిఱ్ఱ ఎత్తనై. [illegible] భగవదాజ్ఞానుపాలనత్తై
[illegible] పణ్ణుకిఱ్ఱ నన్ను. అజ్ఞ్యయాల్ ప్రసన్నమానా
బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్ట శరీరమై నిషమనవ్రుప ఆహారాదిగ
[illegible] భగవదాజ్ఞానుపాలనము కర్తవ్యము. ఆహార
గృహనియమాత్ శిష్టా జాత్యాది నియమో ద్యుతః । [illegible]

పత్తి, సూక్తినాల్ – శ్రోతాగ్నికర్తనా, [illegible] – [illegible], , [illegible] –
సావధానస్త్రయో [illegible] – [illegible] – బ్రాహ్మణత్వత్త్వ, [illegible] –
త్యజత్త్రే ఎక్షపది.

ప్రాప్యశేషికళ్ కద్పత్తి [illegible] [illegible], [illegible] (శగ్నయోగాదికళుక్కు–)
[illegible]. ప్రసన్నమానా ప్రవృత్తిదశయిం [illegible] [illegible] దత్తియాక
యాశే అహ్వను మార్గక్కైంకర్య మనుష్ఠేయమాకిల్ ముక్తర్గ్గళుక్కుమనుష్ఠేయ
మాక ప్రసక్తియాదో ? ఎన్నవ+ర (ఆజ్ఞయా) [illegible]. ఆజ్ఞయాల్ – [illegible]
[illegible] – [illegible]; (బ్రాహ్మణ్యాదీ) [illegible] [illegible] బ్రాహ్మణ్యాదివ్యవ
స్థారవిగమత్తాలే అనుష్ఠానప్రసక్తియిల్లై.

(డీ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ఆహార)సా.
యద్వా–(స్వా) అజ్ఞాను పాలనమ కర్తవ్యమాకిల్ అనుష్ఠానకైంకర్యమనర్త్యమాక
ప్రసక్తియాదో ! అనువుమ స్వయంప్రయోజనమాక కర్తవ్యమాకిల్ నిత్యనైమి
త్తికఫలత్వాపి అనుష్ఠానకైంకర్యమ ప్రసక్తియాదో ! నిత్యనైమిత్తికమ ప్రత్య
వాయనివారణత్వాత్ పాపకత్వాదావశ్యకమాకిల్ యావన్నిత్యమ కర్తుం శ
క్యమో? కిఞ్చ–గృహస్థనుక్కు యాగాగ్నిముమ [illegible] – [illegible] [illegible]ముమ ప్రసక్తి
యాదో? అన్యస్య భక్షణ ద్రవ్యలు [illegible] [illegible] ద్రవ్యత్తాలుమ కైంకర్యమ
ప్రసక్తియాదో? ఇత్యాది శఙ్కైకళై పరిహరిక్కిఱార్ (ఆహార) – ఆహారః–
ఆహారనియమః–జాత్యాశ్రయ నిమిత్తానుష్ఠాన మేవ భోక్తవ్యమితి నియమః, గృహ
నియమః–సదాచార్యాదాగత జ్ఞాన వృత్త కర్మకార్యము. విశిష్టాత్మప్రతిగ్రహో వా

కైంకర్యం శక్త్యాఽనన్య ప్రయోజనః ॥ ఆచారాత్మగుణో
పాయ పురుషార్థవిశేషతః । అధికారిణి వైశిష్ట్యం ప్రకృష్యే
తోత్తరోత్తరమ్ ॥ ఇప్ప్రిభావనియమమ్ రహస్యత్రయత్తిల్
ఈశ్వరనుడైయ ప్రశాసితృత్వాది గుణానుబన్ధమాక అను
సన్ధేయమ్.

యద్వా; వాసస్థలనియమః, మన్త్రనియమః-స్వసూత్రప్రోక్త ఉపదేశపరంపరా
ప్రాప్తమన్త్రైణైవ క్రియానుష్ఠానమితినియమః, సదాచార్యోపదిష్ట కామ్యభిన్నభగవ
న్మన్త్ర ఏవ జప్య ఇతివా, అర్థనియమః – న్యాయార్జిత ధనేనైవ కర్మ కార్యమితి
నియమః, యద్వా; మన్త్రార్థనియమః – భగవత్పర్యన్త మన్త్రార్థానుసన్ధాన నియమః
జాతి నియమః-బ్రాహ్మణత్వాదినియమః, ఆదిశబ్దేన ఆశ్రమాది నియమోగృహ్యతే,
లక్ష్మీశ కైఙ్కర్యమ్ – నతు దేవతాంతర ధర్మంవా భగవన్మాత్ర కైఙ్కర్యం వా.

ఇప్పడియాన భక్తనైక్కాట్టిలుమ్ ప్రపన్నాధికారిక్కు విశేషమిల్లైయే? ప్రపన్ననుక్కు అజ్ఞాకైఙ్కర్యం నకర్తవ్యమెన్నుమ్ భక్తనుక్కు కర్తవ్యమెన్నుమ్ శొల్లిల్లన్తో? విశేషమేప్పడుమెన్నవ+ర్ (ఆచారే) తి. సామాన్యాచార్యరై క్కాట్టిలుమ్ ఆచారవిశేషవాన్ పూజ్యన్, అవనైక్కాట్టిల్ శాస్త్రార్థాత్మ గుణవానధికన్, ఇవనైక్కాట్టిలుమ్ భక్తిప్రపత్తిరూప ఉపాయవిశేషనిష్ఠన్, ఇవనైక్కాట్టిల్ ముముక్షువధికన్, ఇన్న న్యాయత్తాలే భక్తినిష్ఠరైక్కాట్టిల్ ప్రపత్తినిష్ఠాధికారీ అవిళమ్బేన మోక్షసాధన ఉపాయావలమ్బనేన అధికన్. ఇవనైక్కాట్టిల్ భగవత్ప్రీత్యైక ప్రయోజనతయా కైంకర్య పురుషార్థ విశేషనిష్ఠ నధికనెన్నపడి. అధికార్యన్యథానుపపత్త్య అజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ ప్రపన్ననుక్కు వేణు మెన్నపడియన్నెన్ను కరుత్తు.

ఇప్పడి ప్రభావవ్యవస్థైక్కు వాచకశబ్దమ్ మన్త్రత్తిల్ ఇల్లామైయాలే ఇజ్ఞు నిరూపణమ్ వ్యర్థమన్నో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్ప్రభావే)తి. ప్రభావస్య నియమః వ్యవస్థా ఎన్నపడి. వాచకశబ్దమిల్లావిట్టాలుమ్ ఆర్థికమాక సిద్ధిక్కుమెన్ను కరుత్తు. (ప్ర) ప్రశాసితృత్వాదీతి – నారాయణశబ్దార్థ భూతప్రశాసితృత్వ హితప్రవర్త కత్వాది గుణకార్యత్వా త్తత్రైవానుసన్ధేయమిత్యర్థః.

తకవాల్ తరిక్కిన్ఱ తన్నడియార్కళ్ తన్ తిఱత్తిల్,
మికవాదరఞ్జెయ్యు మెయ్యరుళ్ విత్తకన్ మెయ్యురై
అకవాయుణర్న్దవర్ ఆరణనీతి నెఱికులైయార్, [యుణ్,
ఉకవారెన వెఙ్గళ్ దేశికరుణ్మై యురైత్తనరే ॥ 31 ॥

చాతుర్వర్ణ్య చతుర్విధాశ్రమముఖే భేదే యథావస్థితే
వృత్తం తన్నియతం గుణానుగుణయా వృత్త్యా విశిష్టం శ్రితాః ।

ఇప్పడి ప్రభావనిరూపణమ్ రహస్యత్రయ ప్రతిపాద్యమెన్నిల్ శిలర్ ప్రభావాటక్యమ్ రహస్యత్రయ ప్రతిపాద్యమెన్ఱు శొల్లుకిఱ విరోధియాదో? ఎన్న, ఇదు మార్గమత విరుద్ధమెన్ఱుమ్, స్వసంప్రదాయమ్ ప్రమాణమూలమెన్ఱుమ్ పాట్టాలేయుపపాదిక్కిఱార్ (తకవా) లితి. తకవాల్ – భగవత్కృపైయా తరిక్కిన్ఱ – ఆత్మధారణం కృతవతః, తన్నడియార్కళ్ – స్వదాసాః, తన్ తిఱత్తిల్ – స్వస్వభావప్రదానే, స్వసామ్యప్రదానే వేతిభావః, మిక – ఆధిక్యేన, ఆదరమ్ శెయ్యుమ్ – ఆదరమ్ కుర్వతః, మెయ్యరుళ్ – సత్యభూత కృపావతః, విత్తకన్ – ఆశ్చర్యచేష్టితస్య శ్రీకృష్ణస్య, మెయ్యురైయిల్ – సత్యవచనభూత చరమశ్లోకస్య, అకవాయుణర్న్దవర్ – తాత్పర్యాభిజ్ఞాః, వ్యాసాదయః, ఆరణనీతి నెఱి – వేదాన్తోదిత నీతిమార్గస్య, కులైదల్ – భఙ్గమ్, ఉకవార్ – నాఙ్గీకుర్వన్తి, ఎఙ్గళ్ దేశికర్ – అస్మదాచార్యాః, ఉణ్మై – సత్యభూతార్థమ్, ఉరైత్తనర్ – అవోచన్. ఏకదేశికళ్ శొల్పతే స్వకపోల కల్పిత మర్యాదైయాలుమ్ వ్యాసాద్యభిమతమాన స్థిరీకరణ ప్రభృతికళైయాలే అసత్సమ్ప్రదాయమే ప్రామాణిక మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇన్ద ప్రభావ వ్యవస్థా నిరూపణమ్ వ్యర్థమన్రో? కలియిలే సుజ్ఞానభూయిష్ఠతయా ఏతాదృశ ప్రభావశాలి పురుషన్ సుగ్లభనాకైయాలిద్ద చిన్తాభ్యుపగముమ్ పణ్ణి ఉకక్కిఱ పురుషన్ అవ సుగ్లభనాకైయాలరణ్యచన్ద్రికై పోలే వ్యర్థయన్రో? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై పరిహరిత్తుక్కొణ్డు అధికారాన్తరత్తై సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (చాతుర్వర్ణ్య)ఇతి. చాతుర్వర్ణ్యమ్ – బ్రాహ్మణాది జాతికళ్, చతుర్విధాశ్రమం – బ్రహ్మచర్యాది, ముఖశబ్దత్తాలే పురస్పృష్టత్వ చరణాది సఙ్గ్రహః, యథావస్థితే – శాస్త్రోక్త ప్రకారేణ వ్యవస్థితమాయిరుక్కిఱ ప్రామాణ్యు, తన్నియతం వృత్తం – వర్ణాశ్రమాది ధర్మజాతమ్, గుణానుగుణయా వృత్త్యా విశిష్టం –

త్యాగోపప్లవ నిత్యదూరశరణప్రజ్ఞావిధాకోవిదా
శ్చిన్తామభ్యుపగన్తుమన్త్రిమయుగే వ్యైకాన్తిన స్సంతి నః ॥౫౬॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకట నాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
ప్రభావవ్యవస్థాధికారః
పంచవింశః.

వైష్ణవత్వాది గుణప్రయుక్త దేవతాంతర భజనాది వృత్త్యా పూర్వోక్తధర్మజాతం విశిష్టం శ్రితాః, భక్తానామేవ ఏతదపేక్షితం ప్రపన్నానాం తత్త్యాగ ఏవేత్యత్రాహ (త్యాగే) ఇ. త్యాగః – సర్వధర్మ స్వరూపత్యాగః, సఏవోపప్లవః – ఉపద్రవః, తస్య నిత్యం దూరే శరణప్రజ్ఞా విధా కోవిదాః – ఏవం భూత ప్రభావశాలినో ఏకాంతినః, నః – అస్మాకం, అంత్రిమయుగే, చింతామభ్యుపగంతుమ్ – ప్రభావ వ్యవస్థా విచారం అభ్యుపగంతుమ్, అస్మత్సహాయ భూతా అపి పరమైకాంతినః కథచన సంతి ఎన్నపడి. అత్రో న చిన్తావైయర్థ్య మిత్యభిగుత్తం. ॥౫౬॥

(వి) గీతార్థ దీపికోక్త సంగ్రహకారికా లిఖ్యంతే-

స్వామ్యతో ఽన్యాధారకత్వంచాపరిచ్ఛిన్నప్రభావతా। సమం సర్వప్రపన్నానాం జాత్యాదౌ వ్యవస్థితిః ॥౧॥ సత్త్వాదిగుణవర్గేహ ప్రయుక్త బ్రాహ్మణత్వతః। సత్త్వాధిగుణసద్భావ ... త్వవ్యవస్థితే॥౨॥ శారీరబ్రాహ్మణత్వాదిరుత్పత్తి మగదావథిః। మానసబ్రాహ్మణత్వాది స్వతోన్యస్య స్వత హేతుకః ॥౩॥ ప్రహ్లాదాదౌ ... స్వర్గేశు। బ్రాహ్మణేచిత్త ... ముని స్థానమాయతే ॥౪॥ శూద్రో మానసవిప్రత్వ తత్ప్రశంసాపరం ధ్రువం। గర్వహేతుర్వ్యవస్థాయా మనర్థే పర్యవస్యతి ॥౫॥ ఉభయం యది నైచ్యాయ పురుషార్థాయకల్పతే। సేవా శాస్త్రగ సంబంధ త్యాగాదేకాంతినస్స్మృతాః ॥౬॥ పరమైకాంతిన స్తేస్యుర్దేవాంతర పరాఙ్ముఖాః। తేష్వపి భగవత్కైంకర్యైక

[illegible] || ౭ || [illegible] ||
[illegible] || ౮ || [illegible]
[illegible] || ౯ || [illegible]
[illegible] || ౧౦ ||
[illegible]
[illegible] || ౧౧ || [illegible]
[illegible] || ౧౨ || [illegible]
[illegible] || ౧౩ || [illegible]
[illegible]
[illegible] || ౧౪ || [illegible]
[illegible] || ౧౫ ||

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే [illegible] సహితే

[illegible]

[illegible]

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ.

+☙:o:❧+

(౧) సంశోధ్యైవం ప్రమాణై ర్బహుభి రనుగుణై ర్యుక్తిజాలైశ్చ సిద్ధం సాధ్యం చోపాయమార్గః పరిహరణకృతే వైష్ణవానాం ప్రభావం। యుక్తం ప్రఖ్యాపయిష్యన్ ప్రథమ మిహ సముల్లంఘ్య కైశ్చిత్ప్రమా ణాస్యత్యుక్తం తం వ్యవస్థాపయతి తదవిరుద్ధం చ లోకావిరుద్ధం ॥151॥

(౨) దుర్జాతే ర్విష్ణుభక్త్యా ప్రవిలయ వచనాత్సాధుజాతేశ్చ వాదా న్నైష్ఠ వా సాధ్యం తపోభి స్త్వితి మనుకథనా త్క్షత్రియే విప్రతాయాః। విశ్వామిత్రే ప్రసిధ్యా మునివచనబలా త్క్షత్రియో వీతహవ్యో విప్రో భూ త్సద్య ఏవే త్యపి కథితతయా పంచమామ్నాయ కర్త్రా ॥ 152 ॥

(౩) సర్పత్వాదేస్తు జాతే రపి నహుషముఖేషూ ద్భవా ద్విప్రవాక్యా ద్దాచార్యత్వ ప్రసిద్ధ్యా పి చ మధురకవే శ్శ్రీశఠారా మునీంద్రే। ధర్మవ్యాధాదిభి శ్చోత్తమ జనసజుషాం భూరిధర్మోపదేశా చ్ఛూద్రాశ్చ బ్రాహ్మణాస్స్యు ర్హరిభజనమహిమ్నేతి కేచిద్వదంతి ॥

(౪) ఏషా ప్రత్యుక్తిరేషాం యది హరిభజనా న్నీచజాతి ర్వినశ్యే ద్దేవత్వాదే ర్నికృష్టావిలయ మపి నరత్వాది జాతిశ్ఛేత। ఇష్టాపత్తిర్న చాస్మి న్ననుభవవిహతే శ్శూద్రతాద్యేవ నశ్యే న్నాన్య చ్చేత్త్వన్మతేఽపి ప్రపదనమహిమన్యూనతాపత్తిసామ్యమ్।

(౫) త్యక్త్వాతర్కం తథాత్వం యదివచనబలాదుచ్యతే హంత శూద్రో మాసార్థం వైష్ణవ స్స్యా దశుచి రితి తథా న స్వరశూద్రజాతేః। సంజాత శ్శూద్రయోనా వహ మితర దతో నోత్సహే వక్తు మిత్యా ద్యాప్తోక్తీనాం సహస్రం గమయతి వృషలే వైష్ణవే శూద్రభావం ॥155॥

(౭) [illegible] స్వత్రయాణాం
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥156॥

(౮) [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ 157 ॥

(౯) [illegible] నుపి గురు[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
దేహం వృత్తిం స్వవర్ణోచిత మపి విముఖః పర్యణైషీత్స్వవర్ణాం ॥158॥

(౧౦) ప్రాసాదా[illegible]
ద్భాగీరథ్యాది దివ్యా[illegible] సముద్రాన్ సత్యాదిమూలమ్ ।
తత్రాద్యం సర్వసంభావిత మిదమనలం [illegible]
శాస్త్రోక్తే జన్మసిద్ధం స్థిరమపి చ మమ తత్త్వవిద్యాదిమూలమ్ ॥ 159 ॥

(౧౧) ఏకాంతీభక్తిమాంశ్చేద్భగవతి వృషలో[illegible]
నైవాసజ్ఞా విధేయా త్వపర ఇతి [illegible] ప్రవృత్తిః ।
విప్రశ్చేద్భక్తిహీనో న్యపశురితి [illegible]
తస్మాజ్జ్ఞాన[illegible]స్థోచిత ఇహ భగవద్భక్తభూమా నసేయః ॥ 160 ॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థరత్నావళ్యాం
పరిభాషవ్యవస్థాధికారః పంచవింశః.

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః.

పరిభావపద్ధాధికారః.

శిలాయాస్ స్త్రీత్వాది ర్ద్విపరిణతిరస్త్వద్భుతమిదం
తతోఽప్యేతచ్చిత్రం యదుత దమనస్యైవ హిమతా।
తృణస్యైవాస్త్రత్వం రిపుషు నిహతేరేవ హితతా
పదత్రేణైవేహ త్రిభువనపరిత్రాణ మితి చ ॥ ౫౮ ॥

(దీ) పరిభావరక్షైయావది? పరిభవత్తై శాస్త్రోక్తస్థితిక్కు కుఱైయిన్ఱియే నిన్నైక్కైయినాలెమాయిను సమాధానమ్ పణ్ణుకై. ఇది ఉపాయత్తుక్కు ప్రారబ్ధనివర్తకత్వమాగాదు. ప్రారబ్ధనివర్తకత్వం సర్గాలు పట్టద్ సరూపజ్ఞశ్రద్ధ శిలర్జ్ఞావర్కళ్. తన్నిలాసాధ్యమాక పరిభావత్తుక్కు ప్రారబ్ధనివర్తకత్తై కైముత్యన్యాయేన స్పష్టీకరిక్కైక్కాక భగవానుడైయ విచిత్రశక్తియోగత్తై యరుళిర్ (శిలాయాః) ఇతి. రామావతారత్తిల్ శిలైయానదు రామపాదస్పర్శత్తాల్ అహల్యారూపమాన స్త్రీయాకిఱదు, కృష్ణావతారత్తిల్ ఉత్తరాగర్భమాన కరియానదుపుమానాకవుమ్, ఆనదు ప్రసిద్ధమోః. ఇఱ్ఱ అద్భుతమ్. ఇతుక్కట్టిలుమ్ ప్రహ్లాదవిషయత్తిల్ హిరణ్యనాల్ పేగస్పట్ట అగ్నియానదు భగవదనుగ్రహత్తాల్ హిమమాకవుమ్, హనుమార్విషయత్తిల్ రాక్షసరాల్ వాల్కొళుత్తప్పట్ట అగ్నియానదు పిరాట్టియుడైయ ప్రభావత్తాల్ హిమమాకవానదుమ్, చిత్రం- అద్భుతతరం, ఇదక్కాట్టిలుమ్ కాకాసుర విషయత్తిల్ ప్రయోగిక్కప్పట్ట తృణముమస్త్రమాకి ఆనదు చిత్రమ్. ఇదక్కాట్టిలుమ్ కబన్ధయమళార్జునాదివిషయత్తిలే హననమే హితరూపమాక ఆనదువుమ్ తతోఽపి చిత్రమ్. భరతాయోధ్యైయిల్ అభిషిక్తమాన పాదుకాయుగళమ్ త్రిభువనత్తుక్కుమ్ రక్షకమాక ఆనదువుమ్ తతోఽపి విచిత్రఙ్గళ్, ఇత్పడిప్పట్ట పరిభావత్తైయుడైయ సిద్ధోపాయత్తుక్కు ప్రారబ్ధాంశ నివర్తనత్తిల్ ఆరుక్కుత్తాన్ సందేహ ముణ్డాక మెన్ఱు కరుత్తు. (స్వా) ఆద్యే శిలాత్వావస్థాపరిహాణేన విస

ఉపాయపరిభావనస్య నస్థైరిరోధానస్థితమ్. [illegible] ఉపాయప్రభా
వత్తై సంగ్రహితమాన ప్రాగ్నరుడు తప్పుకళ్ పరిహరిక్కి-
[illegible]. "[illegible] పుణ్యాపాప [illegible] ఫలముచ్యతే"
ఎన్ఱు [illegible] "ఉపాయభక్తిః ప్రారబ్ధ [illegible] నాశినీ।
సాధ్యభక్తిస్తు సా హంత్రీ ప్రారబ్ధస్యాపి భూయసీ॥" ఎన్ఱు [illegible]
యాంతే [illegible] యు [illegible] అమృక్కి- [illegible] యుగు [illegible]
క్కై [illegible] ప్రసక్తి [illegible] [illegible] మాత్రాతే
ఉత్తర [illegible] [illegible] సామర్థ్య
[illegible] ప్రారబ్ధ [illegible] ఫల [illegible] ఎన్ఱు [illegible] యితే ఎన్ఱ్క-

---

దృశ శ్రీ [illegible], [illegible] యేను [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ధర్మ [illegible] ఘట
[illegible], [illegible] అచేతనవత్ [illegible] ఈశ్వరకార్య
త్రిభువన సంగ [illegible] [illegible]. ఏవం భగవత్ప్రి
భావ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నిరంతర
సిద్ధ్యంతి ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ|| టీ|| [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
యనువదిక్కిఱార్ (ఉపాయే) త్యాది. ఇదిల్ [illegible]
మత అగ్నిపతిత్తై యనువదిక్కిఱార్ (అత్యుత్కటై) రిత్యాదినా. అతి ప్రబలపుణ్య
[illegible] జన్మ [illegible] ఫలమ్ [illegible] ౧. ఉపాయభక్తిః- భక్తి యోగమ్,
సాధ్యభక్తిః- ప్రపత్తి ఎన్ఱపడి. ఇవ్వు మహాపరిభాష [illegible] ప్రారబ్ధం
[illegible] [illegible], యద్వా—(స్వా||) ప్రపత్తిక్కు ప్రారబ్ధనివర్తకత్వం
కర్మంగళిల్ [illegible] [illegible] ? ఎన్ఱ [illegible] పరిహ
రిక్కిఱార్ (అత్యుత్కటై) రిత్యాది. ఒరు కర్మంగళిలుమ్ కాణాద ఐహిక ఫలప్ర
దత్వమ్ అత్యుత్కట పుణ్యాదికళుక్కు [illegible] ఇరువు ముపపన్నమెన్ఱు
కరుత్తు. అముక్కి—నశిప్పిత్తెన్ఱపడి. (స్వా||) "మాశుచ" ఇతివాక్యత్తుక్కు అభి

డాక త్తు శాస్త్ర దివసాన్త్ర జన్మాన్తరాద్యనువృత్తియుమ్ కఴి
యక్కడవత్తెన్ఱు "మాశుచః" ఎన్గిఱవాక్యత్తుక్కు అభిప్రా
యమ్. ఇవ్వర్థమ్ తత్త్వమాకిల్ ప్రారబ్ధకర్మవిశేష ఫలమాయ్
క్కొణ్డు వరుకిఱ దుఃఖఙ్గళుమ్ దుఃఖకారణఙ్గళాన కర్మఙ్గళి
నుడైయ ఆర్జనముమ్ కఴియవేణ్డావో? ఆర్త్తనాయ్ పురుషార్
త్థిక్కు క్కొడుక్కవేణుమెన్నిల్ ఆనుషఙ్గికమాన పఙ్క్తిపావన
త్వాదికళై ప్పోలే అనభిసంహితఙ్గళైయుఙ్గూడ హితైషియాన
ఈశ్వరన్ తానే కొడుక్కత్తట్టెన్? ఇప్పడి శెయ్యక్కాణామై
యాల్ శోకవిషయమాన అంశమెల్లామ్ నిశ్శేషమాక ప్రపత్తి
యాలే కఴియుమెన్ఱవిడమ్ ప్రపత్తిప్రభావాతిశయత్తై ప్పూర్వా
స్ఫుటాషణిసపడియెన్ఱు శిలర్ ఇతిన్ ప్రభావత్తై వరైయిట్టు ప్పార్
ప్పార్కళ్. ఇతుక్కు ఉత్తరమ్ అనుగ్రహశీలనాయ్ ఆశ్రయి
ప్పార్క్కు ప్రపత్తివాక్యోచ్చారణ ప్రారంభత్తిలే కడుక
మోక్షమ్ కొడుక్క త్వరిక్కుమ్ ఈశ్వరన్ ఇవనుడైయ నశై
యాలే శిఱితుకాల మిఙ్గేవైక్క విశేషవళవిలే ఇవ్విపత్తి
లుళ్ళ శిల క్లేశఙ్గళై దుఃఖప్రసఙ్గమఱ అనుభవిక్కుమాకిల్
ఇవనుక్కు నన్మైయెన్ఱు కొణ్డుమ్ మాళాను. భగవదనుభవ
త్తిల్ భోగ్యతాబుద్ధియుమ్ కొణ్డువిట్టు వారాతు-ఆకైయాల్

సా ఙ్గయమిత్యంతమ్ సిద్ధాన్తానువాదమ్. ఇదిల్ శఙ్కైక్కు క్కర్ (ఇవ్వర్థం తత్త్వమాకిల్) ఎన్ఱత్యాదియాల్, అదిల్ సిద్ధాన్తి శఙ్కిక్కిఱాన్ (ఆర్త్తనా) యెన్ఱు తుడఙ్గి, శఙ్కైక్కు సమాధానమ్ శొల్లుకిఱార్ (ఆనుషఙ్గికమాన) విత్యాదియాల్. ఆనుషఙ్గికమ్-అవాంతరఫలమ్, అనభిసంహితఙ్గళైయుమ్ - అప్రార్థితఙ్గళైయుమెన్ఱపడి. వరైయిట్టు-పరిచ్ఛేదిత్తెన్గై, ఇఙ్గే-ఇవ్విభూతియిలే, శిఱ్ఱిన్బఙ్గళై. శబ్దాద్యల్పసుఖఙ్గళై. (వి) కొణ్డువిట్టువారాను-అభివృద్ధానస్యాత్.

"[illegible]

[illegible]

[illegible] ఉపాధ్యాయ[illegible]

ఉణ్ణాను భట్టర్ [illegible] ... [illegible]

[illegible] ఉద్వేగము [illegible]

[illegible] అయుమ్మ[illegible]

అ॥ వ్యాజమ[illegible] [illegible]

[illegible]

(ఆజ్ఞయా) [illegible]. ఆజ్ఞయాల్ — [illegible]

[illegible] ఎన్నపడి. (స్వా) [illegible]

ప సాగమ కరిష్యామి [illegible].

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ [illegible]

లుమ్ [illegible] ! ఎన్న [illegible] (ఉపాధ్యాయ) [illegible]. (ఉ॥

[illegible] ,) [illegible]

నివర్తిప్పిక్క-రవనుమ్ హేతప్రవర్తక [illegible] ఉపాధ్యాయ [illegible] ? [illegible]

ఉపాధ్యాయనెన్ను [illegible] కూడుమో ! ఎన్న [illegible] (అమున్న) [illegible]

వుక్క- ఉద్వేగరూపహేతత్తై [illegible] - యాలుమ్ [illegible] హేత

నివారక [illegible] యాలుమ్ ఎన్ను కగుత్తు. [illegible].

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ముముక్షుక్క[illegible] [illegible] వ్యాధ్యాది నివృత్తి[illegible] ప్రార్థిక్క-

కూడుమో ? వ్యాధి హేతమానదాల్ హేతనివృత్తి ప్రార్థన మస్గతమన్రో ? అను

యజ్ఞఙ్గళై యిట్టు వళర్క్క నినైయామైక్కుమాక దుఃఖాదికళ్ ఇవనుక్కు ఉపాధ్యాయర్కళ్. ఇతు ఆళ్వార్ ఉళ్ళిట్టార్ పక్కలిలే ప్రసిద్ధమ్. అపచారఙ్గళైయుమ్ తత్ఫలఙ్గళైయుమ్ శిలన్నుక్కు కాట్టి మఱైక్కిఱ వితువుమ్, "పామ్బోడొరు కూరైయిలే పయిన్ఱాఱ్పోలే, తాంకాతుళ్ళమ్ తళ్ళు మెన్తామరైక్కణ్ణా" యెన్ఱు నిర్వేదపూర్త్తియైక్కాట్టుక పిఱప్పిత్తు త్తాన్ ఇఙ్గైప్ప సంసార నివర్త్తనత్తై క్కాట్టుక ఇవనైయుమ్ ఇవై నిఱ్కైక్కాక వత్తనై. ఇవ్విడత్తిల్ ప్రతికూలానుభవాంశమ్ దుష్కర్మఫలమ్. ఇతు శిక్షణమాకైయాలుమ్ ప్రాయశ్చిత్త

అవివేకకృత్యమెన్ఱిల్ వివేకికళ్ ప్రాయశ్చిత్తమాకక్కొణ్డరుణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవను) ఇతు. (దీ|| కూరత్తాళ్వాన్ నేత్రవ్యసనత్తై ఉపాధ్యాయరాక త్తెళిన్దిట్టే ప్రాయశ్చిత్త మాక్కినార్ ప్రాయశ్చిత్తలర్.)

అ|| అనాలుమ్ కడినప్రకృతికళ్ శిష్టిక్క యిఱుక్క శిలరుక్కు అపచారత్తైయుమ్ తత్ఫలత్తైయుమ్ కాణ్డుక కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (అపచారఙ్గళైయుమి. శిలరుక్కు ఋజుప్రకృతికళుక్కు ఉణ్డాపడి. తత్ఫలత్తైయుమ్-భగవదనుభవవిచ్ఛేదానికళైయుమ్ ఉణ్డాపడి. కాట్టిమఱైక్కిఱ వితువుమ్-చిన్నాళిపోలే కాట్టి నివృత్తిప్పిక్కిఱ వితువుమ్, కూరైయిలే - ఎఱిప్పిలే, (దీ||) పయిలుకై-కూడవసిక్కై, తాఙ్గాను-పొఱియాను, ఉళ్ళమ్-మనస్సు, తళ్ళుమ్-తళ్ళమాకనిఱ్కుమ్, (స్వా||) ఎట్టు పుణ్డరీకాక్ష! కటాక్షిక్కలాకాదో! ఎన్ఱు కరుత్తు. సర్పమ్ దృష్టమాయ్ పోకైయిలే యొళిన్దాలుమ్ పునశ్చ దృష్టమాయ్ బాధిక్కుమో! ఎన్ఱు భయత్తైయుణ్డాక్కు-పోపోలే ఎప్పోదు అపచారముణ్డాయ్ బాధిక్కుమో ఎన్ఱు భయత్తైయుణ్డాక్కు-నిర్వేదత్తై యుణ్డాక్కుమ్ ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ|| ఇప్పడి దుఃఖోత్పాదన మనుగ్రహఫలమాయ్ కొణ్డాల్ శిక్షారూపమిఙ్గు శొన్నమకూడుమో? దుఃఖమ్ నిగ్రహ సఙ్కల్పరూప దుష్కర్మ ఫలమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్విడత్తి) లితి. ప్రతికూలానుభవత్తిల్ ఆకారత్రయముణ్డు. అదావను

త్రితే [illegible] [illegible]

దికళ్ [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

జాతీయ [illegible] ప్రాయశ్చిత్త [illegible]

వాం శమ్ [illegible] [illegible]

గ్రాంఘల మెన్ను పడే.

అ॥ ఇప్పడి [illegible] త్యాదికి [illegible] [illegible]

[illegible]

అదిక్యైన ప్రాయశ్చిత్త [illegible] త్తే.

అ॥ శరణాగత నాన [illegible] ఫలమ్ [illegible]

రూప [illegible] ఫలమ్ [illegible] [illegible]

శక్యైగ్గైయై పరిహరిక్కి-లార్. (ప్రాప్తే) మ.

ఒరు [illegible] తాల్పర్యమరు+ర్ [illegible] మ.

మఃఖరూపమాకైయాలే నిగ్రహఫలమన్నో? ఎన్నవ+ర్ (అనుగ్రహాంశోపి) మిమ.

(స్యా) ఉపాయవిశేషజనిత సజాతీయ [illegible] ఘటన

సజల్పరూప అనుగ్రహ విశేషఫలమెన్నపడి,

అ॥ (దీ॥) ప్రపత్తి ప్రభావత్తిల్ బాధకత్తై పరిహరిక్క [illegible] ర్

(అక్రైయా) లిత్యాదినా. అభూత సంప్లవం-బ్రహ్మప్రళయ పర్యంతేం, (స్యా॥)

(పాపే) తి-క్షణిక పాపత్తుక్కు తాదృశ నరకపాతనశక్తి భగవన్నిగ్రహత్తాలే

భగవన్నిగ్రహ (విశేష) త్తై యిశైన్దాఅుోప్పెలవుమ్ "దుర్గసంసార కాంతార మపారమభిదావతామ్। ఏకః కృష్ణ నమస్కారో ముక్తితీరస్య దేశికః ॥" ఎన్నుమ్ "ఏకోపి కృష్ణే సుకృతః ప్రణామో దశాశ్వమేధావభృథేన తుల్యః। దశాశ్వమేధీపునరేతి జన్మ కృష్ణప్రణామీ నపునర్భవాయ ॥" ఎన్నుమ్ సుకృత ప్రణామ విశేషత్తినుడైయ ప్రభావత్తై యిశైన్దాఅుోప్పెలవుమ్ "సకృదేవ ప్రపన్నాయ ॥ అథపాతకభీతస్త్వం ॥ కుయోనిష్వపి సంజాతో య స్సకృచ్ఛరణం గతః ॥" ఇత్యాదికళిల్ శొల్లుకిఅపడియే ప్రపత్తిప్రభావత్తైయుమ్ శాస్త్రార్థోపప్లవ ప్రసఙ్గమిల్లాత విషయత్తిల్ శురుఙ్గాతే అనుసంధిక్క ప్రాప్తమ్. "తం మాతాపితృహంతార మపి పాతిభవార్థిహా" ఎన్ఱతువుమ్ ఉత్తరాఘవిషయమల్లాదపోతు ఉపప్లవమిల్లై. ఉత్తరాఘ విషయత్తిల్ నిస్సార

యిలో, అప్పడియే అనుగ్రహ విశేషఙ్గళుడు మెన్ఱపడి. (మర్గే) తి-మర్గంచతత్ సంసారకాంతారంచ, దేశికః-ప్రాపకః ఎన్ఱపడి. (ఏకోపీ) తి – ఏకోపీత్యపిః తుల్య ఇత్యత్రాప్యనుషంజనీయః, కిమర్థః? తుల్యః కిం? నతుల్య ఇత్యర్థః. అన్యథా ఉత్తరార్థా అసాంగత్య ప్రసంగః ఎన్ఱు కరుత్తు. సుకృతప్రణామాదివత్సా(?)క ప్రమాణము+ర్ (సకృది) తి. (శాస్త్రార్థోపప్లవే) తి – శూద్రభాగవతనుక్కు సముదాచార విశేష విధాయక శాస్త్రోపప్లవ ప్రసఙ్గత్తాలే బ్రాహ్మణ్యాపాదక ప్రభావాదికళిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ "తం మాతా పితృహంతార" మెన్గిఅ వాక్యత్తాల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ నివర్తకత్వప్రభావముమ్ ప్రపత్తిక్కు శొల్లుకిఅతు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (తం మాతే) తి-అపాయసంప్లవే సద్యః ఎన్ఱు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ ప్రాయశ్చిత్త శాస్త్రానుపప్లవాయ, అన్ద వచనమ్ పూర్వాఘవిషయమెన్ఱు కరుత్తు. ఇప్పడియాకిల్ ప్రపన్ననుక్కు ఉత్తరాఘత్తిల్ నరకమ్ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఉత్తరాఘత్తి) లితి. (మున్బే) ఇతి-అపరాధ పరిహారత్తిలెన్ఱపడి.

[illegible] [illegible] "[illegible]

[illegible] [illegible] ॥ [illegible]

[illegible]" [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

"[illegible]" [illegible] — [illegible]
[illegible] (ఠగ[illegible]).

[illegible]
[illegible] (దీ॥ [illegible]) [illegible]
తరణ్ణపడి. ([illegible]) [illegible] — [illegible]
ఏత[illegible] [illegible] ([illegible]) — ([illegible]
పరి[illegible] [illegible]
[illegible]
మనసా[illegible] [illegible]
వశీకార[illegible], [illegible]
దిశల్ — [illegible], [illegible]
ప్రకరణ[illegible] ఎన్నబడి. "[illegible] ।
నా[illegible] [illegible] ॥" [illegible].

అ॥ (స్వా॥) "[illegible]" [illegible]
అసంభా[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] !

ప్రసంగాజ్గళాలే పరిహార్యమ్. "డంభి హైతుక పాషండి బక వృత్తీంశ్చ వర్జయేత్ ॥ యే తు సామాన్యభావేన మన్యంతే పురుషోత్తమమ్ । తే వై పాషండినో జ్ఞేయాః సర్వకర్మబహిష్కృతాః ॥ పుంసాం జటాభరణశతాండ్యనతాం(?) న్యథైవ॥" ఇత్యాదిగళిల్ ప్రతిషేధమ్ తప్పినార్ పక్కల్ శొల్లుమ్ వార్త్తై గళై నల్ వళియిలే తిరుత్త మాట్టినార్ పక్కల్ శొల్లలాకాతిఱే. భాగవతరిల్ ఊనః హీన పరిస్రస్త నష్ట విషయఙ్గళిల్ పరిమాణఙ్గళిల్ తారతమ్యమ్ విధిత్త దేయాకిలుమ్ ఐకాన్త్యమ్ కులైయాతే యిరుక్కుల్ ముఱివిల్ ఒరు విరకాలే యివర్కళ్ ఉజ్జీవి విదునర్కళ్. ఇవర్కళ్ తిఱత్తిలుమ్ అపచారమాకా త్తపడి శాస్త్రమ్ విధిత్తతు. "నిహీనాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవా

ఎన్ను. ఉత్తమర్ (డంభ)ర్ - (హై) హైతుకాః - యుక్తిమాత్రశరణాః, పాషండికళ్ - దేవతాంతర పరత్వవాది ప్రముఖర్, బకవృత్తికళ్ - వంచనైయాల్ ఆశ్రిత ఘాతుకర్. పాషండికళై యుదాహరిక్కిఱార్ (యేత్వి)తి - నల్ వ్యాక్తికళిలే యిప్పడికళైయుమ్ ఊనహీనాది భాగవత విషయత్తిల్ పరిమాణం శొల్లుకైయాలే భాగవతపరిభావమ్ సంభావితమాకాదో! ఎన్ను అవర్కళుక్కు మోక్షపురుషార్థమిల్లెన్ను ప్రభావంగ న్యాయకీయం! అవర్కళ్ విషయత్తిల్ అపచారమనుమతం ఆకైకళ్ ఎన్ను శొల్లుకిఱార్! ఎన్ను వికల్పిత్తు క్రమేణ ఉత్తరమరుళర్ (భాగవతరి) విత్యాదినా. ఊనః - తాపసంస్కారమాత్ర విధురః, హీనః - పుండ్రసంస్కార హీనః, పరిస్రస్తః - నామసంస్కారహీనః, పరిమాణం - ఆదరమ్, యద్వా; ఊనాః - స్వకర్మహీనాః, హీనాః - స్వసూత్రత్యాగినః, పరిస్రస్తాః - స్వగురు జీవనాత్యాగినః, నష్టాః - సత్సజ్గ వర్జితాః, (ఒరువిరకాలే) ఇతి — యథోచిత ప్రాయశ్చిత్తాలే ఎన్నపడి. (ఇవర్కళ్ తిఱత్తిలు) మితి - పరిమాణ తారతమ్యమ్ విధిత్తదేయాకిలుమ్ అపచారపరిహారణమ్ సర్వత్రసమానమెన్ను కరుత్తు. (శాస్త్రమ్ విధిత్తదు) ఇతి - "యే బ్రాహ్మణాస్త్వహం, యశ్శూద్రం, వైష్ణవేపరివాదాచ్చ" ఇత్యాదికళిలే ఎన్నపడి.

యూ [illegible] విద్ధ్యే[illegible] [illegible] మమాం[illegible] [illegible]॥" [illegible] " [illegible] [illegible] విద్ధ్యే । [illegible]" ఎన్నుచు కర్తృయాగిత్వ [illegible] ప్ర[illegible] [illegible] ముగింపు [illegible]. "అపిచేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్ । సాధురేవ స మన్తవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః ॥ అపిపా[illegible] [illegible] । ముచ్యతే [illegible] [illegible]" ఎన్నుచు సాత్త్విక[illegible] అర్జున[illegible] [illegible]

అ॥ ఇప్పుడీ [illegible] [illegible] [illegible] త్యము [illegible] ఎట్టి [illegible] [illegible] (నేపాక్రమ) [illegible] – [illegible], [illegible], [illegible] [illegible]స్య అల్పస్యాపి నాశో నాస్తి. [illegible] నాస్తి, [illegible] [illegible].

ఆ నాలుగు [illegible] – [illegible] ([illegible]) యుక్త [illegible]! ఎన్నక+గి ([illegible]) [illegible]. [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. "సాధు [illegible]" [illegible] ముచు స్పష్టమైనపడి. ([illegible]) [illegible] [illegible] భాగవత ప్రభావము స్పష్టమగుచుండి. ([illegible]) [illegible]. [illegible] ప్రియతమశ్రాన అర్జున [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ఇప్పుడిగూకిల్ [illegible] [illegible]! ఎన్న, భగవదాశ్రయణ ప్రభావము సంభావిత పాపములు– ప్రాయశ్చిత్త [illegible] ముఖేనైవ నివర్తకమైనను అసంభావితాపంచ[illegible] – [illegible] [illegible]

అగుచున్నది గదా. అప్పుడిని శ్రీపుండరీక నారద సంవాద శ్లోకములు "[illegible] త్రిదండి ముండవదనా । [illegible] ద్విజశ్రేష్ఠ [illegible] ధర్మకారణమ్ ॥ యే నృశంసా [illegible] స్నానా । తేఽపి గచ్ఛంతి పరం స్థానం [illegible] ॥ [illegible] వైష్ణ వాం [illegible] । పునంతి సకలం లోకం సహస్రాంశురివో దితః । [illegible] మనుష్య [illegible] । [illegible] మహాత్మనః ॥ [illegible] విష్ణుసా [illegible] పురుషాన్ [illegible] । [illegible] పురుషా [illegible] ॥" ఎన్ను భగవత్ప్రీతాల్ [illegible]

[illegible]

[illegible] (అప్పుడియే) [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]. ఏవం [illegible] [illegible], [illegible], భవతు. లిఙ్గం – [illegible] [illegible], [illegible] – [illegible]. [illegible] ! ఇత్యత్రా [illegible] (.డు) [illegible]. [illegible] మేవ [illegible] "తేఽపి" ఇత్యత్ర [illegible] గమ్యతే. [illegible], ([illegible]) – [illegible], [illegible] – [illegible] [illegible], [illegible] ఇత్యప్రయోగ [illegible]. [illegible] విషయమ్. [illegible] విషయమ్. "[illegible]" పదాధ్యాహారేణ [illegible] యస్య బుద్ధిస్స్యాత్ [illegible], [illegible] పునంత్యాదినా [illegible] [illegible] [illegible] మును శ్రీవైష్ణవ స్థిరీకరణము న్నది.

[illegible] భగవత్ప్రీతివర్ధకములు — [illegible] ముద్దానాలుమ్ పూర్వోక్త ప్రమాణములలోనే పరగతియుండెన్ను తోచునాలుమ్ "యతో వాచో నివర్తంతే" ఎన్ను భగవత్ప్రీభావమపరిచ్ఛిన్నమానాప్పోలే, అప్పడి భాగవతవిషయత్తిల్ ప్రమాణ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ధ్వని [illegible] "[illegible] వాదినో [illegible] నానా [illegible] । [illegible] ।

[illegible] । [illegible] । [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] భాగవతాపచారానాం [illegible] ... [illegible] ఎన్ని భగవత్ప్రభావ [illegible] ... [illegible] (ప్రమాణ ప్రస్నానం [illegible]) ... [illegible] ప్రభావకృతమైన అపచార స్వగ్రహం [illegible] ... (అ [illegible]) త్యాదినా. [illegible] పరత్యేవ [illegible] ... [illegible] ఏవ శబ్దార్థాల్ భాగవతాపచారమ్ [illegible] బలమ్ము ప్పడి.

జ్ఞానదుర్బలాః । వ్యామోహా (యతు) యేత్తు దుర్బుద్ధిర్భిసన్తైన్యం కరోతి యః ॥" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టదిఱే. శ్రీభాష్యకారర్ అకృత్యకరణ కృత్యాకరణఙ్గళోడే భగవదపచారాది కళై చ్చొన్నదు గోబలీవర్దన్యాయత్తాలే భగవదపచారాది కళై తిరస్కరిక్కైక్కాక. ఎల్లామ్ భగవదపచారఙ్గళా యిరుక్క ముఖ భేదఙ్గళై వివక్షిత్తు చ్చిలవఱ్ఱై ఇఙ్గు భాగవతాపచారఙ్గళ్ ఎన్గిఱదు. యావై శిల అపచారఙ్గళై ప్పణ్ణినాల్ శిక్షిక్కప్పడుమవై అన్నైయే భగవద్భాగవత విషయఙ్గళిలే శెయ్దాల్ విషయ స్వభావత్తాలే రాజద్రోహాదికళ్ పోలే మిక వ్రుమ్ దణ్డహేతుక్కళా మెన్ఱు విరోధపాదానత్తుక్కు అభిప్రాయమ్. నరకత్తుక్కు నాఱ్ఱ

౧॥ అప్పడి భగవద్భాగవత ప్రభావముణ్డాకిల్ అకృత్యకరణ కృత్యాకరణఙ్గళోడు సమానమాక శ్రీభాష్యకారర్ అరుళిచ్చెయ్దదెన్? సామాన్యబ్రాహ్మణ విషయాపచారము మకృత్యమాకైయాలే ఇదువుమ్ తత్తుల్యమాక తోన్ఱుమో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్గిఱార్ (శ్రీభాష్యకారర్) మితి. ఆదిశబ్దేన భాగవతాపచారో గృహ్యతే. "జ్ఞానతో నాస్య మాంసు పశ్యన్తి సుస్థిరి । చతుర్వింశాపరాధంతం కల్ప ... ఎన్ఱు భాగవతాపచారం భగవదపచారాంతర్గతమాక శాస్త్రసిద్ధమాయిరుక్క తనిత్తు ఎడుత్తదఱ్కు అభిప్రాయఙ్గళ్ కాట్టుకిఱార్ (ఎల్లా) మితి. ముఖభేదఙ్గళ్ — సాక్షాద్భగవదప్రీతిహేతుత్వత్తాలుమ్ భాగవతాప్రీతిద్వారా భగవదప్రీతిహేతుత్వత్తాలుమ్ పిరియుమవదుత్తెన్ఱు కరుత్తు.

౨॥ భగవద్భాగవతాపచార మకృత్యకరణాదితుల్య ఫల సాధనమాకిల్ తనిత్తు ఎడుప్పదెన్? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్గిఱార్ (యావై) ఇతి. రాజేతి —ఆదిపదేన రాజకుమారాపరాధో గృహ్యతే.

౩॥ ఇఙ్గు భాగవతాపచారమ్ ఎవ్విషయత్తిల్? కర్మయోగాదినిష్ఠవిషయత్తిలే, అవర్కళుక్కు ఉపాయప్రాప్తి యిల్లామైయాలే తదపచారవర్జనముమ్ వేణుమో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్గిఱార్ (నరకత్తు) క్కిత్తి. (స॥ నాఱ్ఱమ్ శొల్లుకైక్కు -మూలకారణమ్). పూర్వ కర్మయోగాదినిష్ఠ విషయత్తిల్ అనుష్ఠానమడియాక అపచారమాకాదెన్ఱు

[illegible]

[illegible]

మోక్షము [illegible]. "[illegible]

[illegible] కరుత్తు. అక్కైయాల్ [illegible].

[illegible] (భగవద్) [illegible] ([illegible]) [illegible]

"నశబ్దశాస్త్రాభిరతస్య" ఎన్ఱు శబ్దశాస్త్ర [illegible] ఎన్ఱు [illegible] తదపచారం తీవ్రమానమో? ఎన్నవ+ర ([illegible]) [illegible] యేహాంతే, వాచిపురుషా: (దేవా) [illegible] భగవత్ప్రవృత్తి [illegible]. "[illegible]" ఇత్యాదివచనమ్ సామాన్యమాక [illegible]! "[illegible] దర" ఇతి వచనేన [illegible] నియతమాకవేణ్డుమో? [illegible] విళ్ళైయే? ఎన్నవ+ర్ (పంచాస్త్రఖానా) మితి.

ఆనాలుమ్ "తస్మయాత్వైన" ఎన్ఱు [illegible] భగవత్ప్రసాదముమ్ [illegible] వైముఖ్యముమ్ ఇరుక్క అవధికారిక్కు మోక్షమ్ కొళ్ళైయాల్ విషయాసక్తి

[illegible] । తేషాం తత్ఫలం బ్రహ్మదారాద్యంతరే స్థితః ॥" ఇత్యాదికలుడు ఇవ్వర్థమ్ సిద్ధమ్. "తన్మయ త్వేన గోవిందే యే నరా న్యస్త చేతసః । విషయత్యాగిన స్తేషాం విజ్ఞేయం చ తదంతికే ॥" ఇత్యాదికళ్ భగవత్పరరు [illegible] విళంబమిల్లై యెన్ని [illegible] యుమ్ స్పృశ్యాత్ర పోరాత్తు ప్పులిప్పాయ్ చ్చాల్ సాయుజ్యక్కలే భాగవతభావనై పణ్ణి త్తిరివార్కై [illegible] ఉపరిచరాదికళ్ అనువాదికళై [illegible] రూపనామజ్ఞళై యిట్టు ఆదరిక్క ప్రాప్తమ్. [illegible] స్పృశ్యా "సలింగం ధర్మ

[illegible] తకపచారము [illegible] మెన్నే? ఎన్నవ+ర్ ([illegible]) — తన్మయత్వేన [illegible] ఎన్నటిది. విషయా [illegible] భాగవతగుడ్క "[illegible]" [illegible] అవర్ కళ్ విష [illegible].

[illegible] విషయ [illegible] సమానాలుమాదర [illegible]? ఎన్న [illegible] సమ్య [illegible] (ఉత్కర్ష) ఇతి. [illegible] భాగవత భావనై [illegible] ఆదరిత్తాల్ [illegible] పచార [illegible] భగవత్ [illegible] భగవదపచారముమ్ ప్రసక్తి [illegible]? ఎన్నవరి (ఉత్కర్ష) [illegible] ఆదరిత్తాలన్రో? బాధక [illegible]. ([illegible] రూపం — వేషం, నామం — గోత్రనామం,) ([illegible] ఆదరిక్క— [illegible] పశురప్య [illegible] । [illegible] సమానః" ఇత్యాది [illegible] వేషం [illegible] ఆదరః కార్య ఇతి భావః. ఉత్కర్ష [illegible] కూడుమో? వేషమాత్రత్తాల్ [illegible] రక్షియాదో? వేషమాత్రము [illegible] ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి)తి.

[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] [illegible]" [illegible] "[illegible]
[illegible]
[illegible]
భవంతి ॥" ఎన్నుచు "[illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] ॥" ఎన్నుచు "[illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] ॥" ఎన్నుచు "[illegible]
[illegible] । [illegible]"
ఎన్నుచు "[illegible]

[illegible] — [illegible], [illegible] — [illegible].
(టీ॥) ఫలమితి— నామమాత్రస్తోత్ర [illegible]
[illegible] — [illegible].

అ॥ స్వా॥ [illegible] — [illegible]
భగవత్పరి[illegible] నామోచ్చారణము [illegible]
[illegible] "[illegible]
త్యం పారిహాస్యం [illegible]," [illegible] ! [illegible] ([illegible])
ఇత్యాదినా. [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible]
[illegible] సర్వపాతకైః రత్యన్వయః. [illegible] — [illegible],
[illegible] — [illegible] తముచ్చారణము, పారిహాస్యం — [illegible]
[illegible], స్తోత్రం — [illegible],
అనాదరేణకథనమ్, (ఏతావతాల) మితి— [illegible], [illegible],
అలమ్—అత్యంతపర్యాప్తమ్, [illegible]. [illegible] — [illegible], [illegible] —
అతిపాపీ, అజామిళోపి మ్రియమాణస్సన్ పుత్రం నారాయణేత్యాక్రుశ్య [illegible]

భగవతో గుణకర్మనామ్నామ్ । అజామిళస్య పుత్రం మధువాన్ యమదూతైర్నీయమానోऽపి నారాయణేతి మ్రియమాణ ఉపైతి ముక్తిమ్॥" ఎన్నదున్ "మొయ్త్తవల్వినైయుళ్ నిన్ఱుమూన్ఱెழுత్తుడైయ పేరాల్, కత్రబన్దుమ్ అన్ఱే పరాంగతి కణ్డుకొణ్డాన్, ఇత్తనై [illegible] నమ్ అరంగనాయ, పిత్తనై [illegible]" ఎన్నుమ్ శ్లోకంగళ్ విప్పైయెల్లామ్ భగవత్ప్రద్వేష [illegible] ఆస్తిక్యమ్ మన్దమాకిలుమ్ బాలాదికళై ప్పోలే [illegible] ఇల్లైయాకిలుమ్ వాయుపేరువ్వమాప్పోలే అభి[illegible] సంకేత పరిహాసాదికళిలే తువక్కుణ్డు [illegible] ప్రయోజనాన్తర సఙ్గముణ్డాకిలుమ్ [illegible] సకృద్గ్రహణమ్ పావనతమమెన్నపడి.

[illegible] ముక్తిముపైతి, భూతే లట్, వర్తమాన [illegible] సన్నిధానాచ్ఛాన్దసో [illegible] యద్వా—స్మరణే [illegible] లట్, స్మ ఇతి భూతార్థే లట్. [illegible] — [illegible] నామమాత్రేణాఖిలాఘ నివృత్తిపూర్వ[illegible] ముక్తిః. [illegible] ఏతాదృశ[illegible] కరయన్తు. (మొయ్త్తవల్ వినై) [illegible] — [illegible], వల్వినైయుళ్ — సంసారత్తుళ్ ఎన్నపడి. మూన్ఱెழுత్తు—[illegible] నామత్తాల్, కత్రబన్దు—పాపిష్ఠ[illegible] (ప్రసిద్ధ [illegible]) బన్ధు [illegible] రాజావుమ్, అన్ఱే—[illegible] జన్మత్తిలేయే, పరాఙ్గతి—[illegible], [illegible] అడియ[illegible]—ఇష్ట [illegible] బన్ధుమాత్రమాను[illegible] (శ్రీ భగవత్ [illegible] ఎన్నపడి.) పిత్తనై — వ్యాముగ్ధనై, [illegible] ఎన్నపడి. (ఆస్తిక్య) మితి—"అస్తి" ఇత్యాకార[illegible]. (బాలా) దీతి. నారాయణ శబ్దమాత్రమితి, [illegible]. వాయుపేరువ్వమాప్పోలే ఇతి—[illegible] [illegible] ప్రయోజనాన్తర [illegible] చిత్తేరిత్యా[illegible], (దోషా[illegible]) మితి — అజామిళస్య పుత్రమిత్యాద్యర్థః.

[illegible] [illegible]

సక్తినాలుగు [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] "[illegible]

[illegible] సంస్కరించిన [illegible] । [illegible]

స్సంసర్గిణామపి ॥ యః [illegible] [illegible]

[illegible] । యోవిష్ణు [illegible]"

ఎన్నుచు [illegible] "[illegible]

[illegible] । [illegible]

[illegible]" [illegible]

మొదు [illegible]

"[illegible]" [illegible]

[illegible] పూర్వ [illegible]

వి[illegible] వెన్నుని [illegible]

[illegible]

భగవత్ [illegible] ॥

౧॥ [illegible] ([illegible]) । [illegible])

[illegible]

[illegible] ఎన్నవ+రి ([illegible]) । "[illegible]" [illegible]

పరివాదము [illegible]

ఎన్నవ+ర ([illegible]) । [illegible]

కరుత్తు. "[illegible]

గతి [illegible]

ఎన్నవ+ర ([illegible]) [illegible]

[illegible] ఎన్నవ+రి

(ఇప్పడి) ౪. ఇప్పడి [illegible]

[illegible] విషయాదికళ్లై [illegible] ప్పోతే యాకిలుమ్ ప్రాతికూల్యమ్ [illegible] ఉపకారకమా మెన్నపడి. ఇజ్జనల్లాతపోతు [illegible] భగవత్ప్రాతికూల్యమ్ పణ్ణుప్పవన్ను పట్టవర్ కళుక్కుమ్ [illegible] పిరసఙ్గిక్కుమ్. “ దుష్టేంద్రియవశాచ్చిత్తం [illegible] । తదంతకాలే సంశుద్ధం [illegible] యే ॥” ఎన్గిఱ శ్రీసాత్వత వచనముమ్ [illegible] శాస్త్ర విరోధమ్ ఇల్లాత [illegible] భగవత్సాక్షాత్కారాదికళ్ [illegible] కాలత్తిలే తెళివుణ్డామెన్ను [illegible] పరికరిణాది సిద్ధమ్. “యం [illegible] కాలే యత్నేన చిత్తే వినివేశయంతి” ఎన్ను [illegible] యాం [illegible] కాలత్తిలే [illegible] పరుకిఱ విత్తు [illegible]. ఇతు “కేవలం [illegible] దయయా [illegible] ప్రబుద్ధః” ఎన్ను పరిపన్నర్ విషయ

(ప్రపన్నర్ [illegible]). దుష్టేంద్రియ [illegible] వశాచ్చిత్తమెన్ను [illegible] కళుక్కుం విషయవాసనైయాలే [illegible] కాలత్తిల్ తెళివుణ్డామన్ను శొల్లవిల్లైయో ? ఎన్న వ+ర్ (దుష్టే) తి. శబ్దాది [illegible] యాది దోషమ్. భగవత్సాక్షాత్కారంభావమే కిల్బిషమెన్నపడి.

[illegible] ॥ [illegible] క్షేత్ర)వాసమ్ కర్మయోగాది ద్వారా అంత్యకాలత్తిల్ తెళివై [illegible] నామసఙ్కీర్తనాద్యపేక్షయా అతిశయముణ్డో ? [illegible] స్థానాదేవ మోక్ష మెన్గిఱదు విరోధియాదో ! ఎన్న వ+ర్ ([illegible] యోగిన) ఇతి. భక్తిద్వార [illegible] సాధనవా [illegible] నాలుమ్ స్వయత్నమంతరేణాంతి [illegible] జనకత్వం క్షేత్రవాసత్తుక్కు ఏర్పడ మెన్ను కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి ప్రపన్నరుక్కుమిల్లాద తెళివు క్షేత్రవాసికళుక్కుణ్డాకిల్ ప్రపన్నా [illegible] పరిభావముమ్ పరిపన్నరుక్కు పరిభావన్యూనతైయుమ్ ప్రసక్తియాదా ! ఎన్న పూ[illegible]ర్వోక్తత్తై స్మరిప్పిక్కిఱార్ (ఇదు) ఇతి. ఉళ్ళోరుప

[illegible]

[illegible] సిద్ధము. [illegible] భగవత్ప్రీత్యావహము. భగవత్ప్రీ[illegible] [illegible] భగ[illegible] [illegible] అను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] (ఆహ్నికము) [illegible]

[illegible]

౯౫॥ [illegible] ఎన్నకిల్ [illegible] [illegible]

౯౬॥ భగవత్ క్షేత్రత్తిల్ [illegible] భగవత్ప్రీ [illegible] ఎన్నకిల్ [illegible] [illegible] భగవత్ప్రీత్యావహము [illegible]

౯౭॥ భగవత్ప్రీతికి [illegible] యుణ్డాకిల్ క్షేత్రవాసమ్ [illegible] ఎన్నకిల్ [illegible] [illegible] పురుషార్థోత్పాదన [illegible] [illegible] కూడుమో? [illegible] పురుషార్థముమ్ భగవదధీనమ్. [illegible] వర్జనమ్ [illegible] [illegible], [illegible] విషయత్తిల్ కర్తవ్యాతిశయమిల్లైయో? [illegible] అపరాధప్రసక్తియిల్ భాగవతాదరమ్ [illegible] ఈశ్వరన్ శిక్షిక నాకిల్ తనక్కు [illegible]

పోక్కి ఉత్తారకజ్గళామ్. ఆనపిన్బు స్వసంకల్ప నియతమా యిరుప్ప తేతేను మొరు వ్యాజత్తాలే సర్వేశ్వరన్ స్వరూప ప్రాప్తమాన ముక్తైశ్వర్యం కొడుక్క నినైప్పిట్ట అధికారిపక్కలుళ్ళ దోషజ్గళుక్కు చ్చెలవు శెయ్వాన్. "ఏక శ్శాస్తా న ద్వితీయోఽస్తి శాస్తా" ఎన్నుమ్ "ప్రశాసితారం సర్వేషాం" ఎన్నుమ్ "శాస్తా విష్ణు రశేషస్య" ఎన్నుమ్ శొల్లప్పడుకిఱ అనన్త్రానే యెన్ఱు తెళిన్దు "రాగాది దూషితే చిత్తే నాస్పదీ మధుసూదనః। న బధ్నాతి రతిం హంసః కదాచిత్కర్దమాంభసి॥" ఇత్యాదికళై ప్పార్త్తు నెకిళ్గాతే ఇవ్వధికారికళ్ పక్కలుళ్ళ గుణాంశత్తై మరుభూమియిల్ తణ్ణీర్ పెరుక్కుప్పోలే యెణ్ణు "కర్మణా మనసా వాచా యదభీక్ష్ణం నిషేవతే। తదేవాపహరత్యేనం తస్మాత్కల్యాణ మాచరేత్॥" ఎన్గిఱ పడియే పరిగ్రహయత్తాలుమ్ తాన్ నల్ వళినిడాతే "సంసార విషవృక్షస్య ద్వేఫలేహ్యమృతోపమే। కదాచిత్కేశవే భక్తి స్తద్భక్తైర్వా సమాగమః॥" ఎన్ఱిరుక్కిఱ కాలత్తుక్కు ప్రయోజనమాక వెఱుత్తు "పరమనై ప్పయిలుమ్ తిరువుడైయ శీలు మామనిశరుడన్ శేర్త్తియాకిఱ శీరియ పేఱాప్పెఱువాన్ త్తిరు

ఇట్టగిన్ద కాల ముచిత వృత్తియా యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆనపిన్బు) తి. నినైప్పిట్ట- సఙ్కల్పిత్త, శెలవు - శిక్షై, నెకిళ్గాదే - తనక్కు రాగాదికళ్ ఆకాతెన్ఱు పాకత్తు భాగవతర్ పక్కల్ అనాదరియాదే ఎన్ఱపడి. (తాని)లు - భాగవతాపచారాన సంసర్గత్తాలే తానుమ్ అసంగత ప్రసక్తినాకాదే ఎన్ఱు కరుత్తు. పరమనై - పరమాత్మనై, పయిలుమ్ - అభ్యసిక్కు-మ్పడియాన, తిరు-సంపత్తైయుడైయరాన, శీరుమామనిశరుడన్ - దేహయాత్రానువృత్తియాలే ప్రాకృతర్ పక్కలిరుపరాన్ తోన్ఱిన వైరాగ్యాదికళాలే, మా-మహా ప్రభావరాన, మనిశర్ - భాగవతరుడన్, శేర్త్తి - సంసర్గమాకిఱ, శీరియ-శ్లాఘ్యమాన, పేఱాప్పెఱువాన్-

వగుళాత్ [illegible] "[illegible]" [illegible] " [illegible]

[illegible] " [illegible]

నాగ " [illegible] "

[illegible]

[illegible] ప్రపన్న [illegible]

ఇప్పడి [illegible]

నిదేశ [illegible] అనా[illegible] [illegible].

[illegible],

[illegible],

(౧॥ [illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible] — [illegible] — [illegible]

[illegible] — [illegible] — [illegible]

[illegible] — [illegible], [illegible]

[illegible] — [illegible], [illegible]

(౨॥ [illegible]

[illegible]

మన్నో! [illegible] (ఇప్పడి) [illegible]

[illegible] చతుర్[illegible] [illegible] — [illegible]

[illegible].

అ॥ అనాలుమ్ [illegible]

కిలుమ్ భాగవతాళ్ [illegible]

ప్రభావంకొణ్డుడమో! [illegible] — [illegible]

[illegible] దేశికర్ [illegible]

[illegible] (ఉత్తై) [illegible] — [illegible], [illegible] — [illegible]

కళాన, మఱ్ఱైకళిల్ — వేదాన్తఙ్గళిల్, [illegible] — [illegible]

పురుషోత్తమనుడైయ, [illegible] — [illegible], [illegible] — [illegible]

[illegible] ([illegible]) నా నెన్న నియప్పిలత్తాన్,
[illegible] యుత్తి త్తనర్ ఓరన్న వి యుయర్న్దనరే ॥ 33 ॥
[illegible] రిహా [illegible] రక్షోభి రక్షోభి (తే) తం
[illegible] స్థితే నిజ [illegible] తపః ।

[illegible] — [illegible], వన్దు — అకిఞ్చన్యాది యుక్త రాయ్వన్దు, కన్రాల్
[illegible] — [illegible] ఆశ్రయిక్క—మవర్, ప్రపన్నరాయ ఎన్నపడి. తణ్ మైత్ర-
[illegible], [illegible]—[illegible] కలుమ్, ఆత్తాలవర్ కళుక్కు—పురుషార్థముమ్
[illegible] న్యూనమిల్లామైయాల్ ప్రభావత్తుక్కు— కురైయిల్లై ఎన్ను
[illegible]. [illegible]—[illegible], ప్రభావ మెన్నపడి. [illegible] —సరిచ్ఛిన్న మెన్గిఅ, ఇయప్పు-
[illegible], [illegible]—[illegible], అపరిచ్ఛిన్న మెన్నపడి. "యో హ్యేనం పురుషం
[illegible] నతేం విదుః" ఎన్నది శ్రీ. (వి॥) తామ్ — స్వయం భగవానేవ,
[illegible], తేషాం— ప్రభావే భగవానేవ తుల్యః, ఎన్న — ఇత్యుక్తే
[illegible] —[illegible], [illegible]—నధివేత్తథా. (ప్ర॥) అపరిచిన్నప్రభావో
[illegible] సదృశ ఇత్యుక్తే [illegible] ! ఉక్తై-ఇత్థయథా
[illegible], ఉయర్న్దనర్— జ్ఞానానుష్ఠానఙ్గళాలే వ్యాసాదిభ్యోప్యధికరాన అస్మదాచా
ర్యర్కళ్, [illegible]—[illegible] భాగవతర్ నికృష్ట భాగవతర్ ఎన్ను పక్షపాతమత్తిక్కే,
[illegible]; మన్త్రాధికారి [illegible] ఎన్గిఅ పక్షపాతమిల్లామల్ కేవల వాత్సల్య
త్తాలే, [illegible] నర్— ఉపదేశిత్తార్కళ్ ఎన్నపడి. ॥ 33 ॥

అ॥ (దీ—ప్ర) శ్రీ భాగవతరుడైయ ప్రభావమ్ వేదవాచామప్యగోచర మెన్ను
[illegible], యద్వా — ఉపాయనిష్ఠాళుడైయ ప్రభావమపరిచ్ఛిన్న
[illegible], [illegible] ప్రభావము మపరిచ్ఛిన్న మెన్ను [illegible] (రాగ
ద్వేషే)తి. (స్వా) రాగః—విషయకామనా, ద్వేషః— తత్ప్రతిబన్ధద్వేషః, మదః —
[illegible] మానః, అగిత బ్జనమోహస్య గ్రహణమ్, ఏవమాదిభిః-అనాత్మగుణైః,
మహాదోషైః — [illegible] రాగాదికళ్ ఆత్మనాశకమాకైయాల్
మహారక్షస్సుక్కళ్ [illegible] తొల్లప్పట్టను. ఏతైః, అక్షోభితే — అప్రతిబద్ధే, నిత్యే
[illegible] — ప్రపన్నానాం రాగాదిదోషేసత్యపి సంకల్పితకాలే ఫలప్రదానాత్తా
శ్రిత రాగాది రక్షోభిరక్షోభితే ఇత్యర్థః. నిత్యం — ఆశ్రితరక్షణవ్యాజాన్వేషణ పర

[illegible]

[illegible]

[illegible]

శ్రీ[illegible]

శ్రీ[illegible]

ఇతి [illegible] శ్రీ[illegible]

[illegible]

తదా [illegible], [illegible] నమః, [illegible] ఋషీణాం [illegible] ॥ [illegible] ॥

(శ్లో॥) [illegible] । [illegible] కర్మ ప్రారబ్ధం [illegible] ॥ ౧ ॥ [illegible] హితమ్ । హారిర్నిపద్యతే [illegible] ॥ ౨ ॥ [illegible] శిష్టానాం కర్మజ్ఞానాది వర్తినామ్ । [illegible]

శ్రీ [illegible] హస్య త్ర [illegible] సా [illegible] ర వ్యాఖ్యా న [illegible].

(1) [illegible] సాయ తన్నిష్ఠభూమ
[illegible] త్రమూన్నైశ్చితరై [illegible]ః ।
[illegible] చిత [illegible] త్ర తస్మా ద్వ్యవస్థా
[illegible] సిద్ధవత్కృత్యపూర్వామ్ ॥ 161 ॥

(2) [illegible] మదివచనబలాన్న్యాసవిద్యాభ్యుపేతా
[illegible] మిహ [illegible] మపి తదా నోపలభ్యేత దుఃఖమ్ ।
[illegible] విపదాం హాని [illegible] స్థితాఽపి
[illegible] మితి సభవతి ప్రత్యుతైతాహిం బహ్వ్యః ।

(3) [illegible] యే మన్వతే తాః ప్రతీదం
[illegible] హారిణీయమది న్యాసవిద్యాస్యకామే ।
[illegible]
[illegible] త్రనై [illegible] ॥ 163 ॥

(4) [illegible] భ్యుపేయో
[illegible] దోషః ।
[illegible] శిక్షా
[illegible] వైరాగ్యసిద్ధ్యై ॥ 164 ॥

[illegible] ॥ 3 ॥ [illegible] అవజ్ఞా [illegible] ॥ 4 ॥ ప్రపన్న [illegible] నావధి [illegible] ॥ 5 ॥ భగవ [illegible] మరణం [illegible] ॥ 6 ॥

[illegible] శ్రీమద్ర [illegible] వ్యాఖ్యా [illegible]

ప్రభావ [illegible] కార షడ్వింశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః

([illegible]) [illegible]

[illegible] ॥[illegible]॥

([illegible]) [illegible]

[illegible] ॥[illegible]॥

([illegible]) [illegible]

[illegible] ।

([illegible]) [illegible]

[illegible]

ఇతి శ్రీ [illegible]

శ్రీ [illegible]

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్	పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
3	2	[illegible]	[illegible]	52	16	(పోహ	అపోహ
,,	6	[illegible]	[illegible]	56	14	శవ్యాస్తర	శివ్యాస్తర
5	8	[illegible]	[illegible]	59	24	స్వైవ	స్వైవ
6	21	[illegible]	[illegible]	61	5	అదుమ్మై	అడిమ్మై
7	18	[illegible]	[illegible]	,,	10	సస్తు	వస్తు
8	13	స్వవా [illegible]	స్వరూపే	,,	16	అదుమ్మై	అడిమ్మై
,,	21	[illegible]	[illegible]	63	7	స్వసను	స్వసమ
12	19	[illegible]స్తు	వస్తు	,,	9	స్వైన	స్వైన
25	1	[illegible]	[illegible]	,,	11	రగ	దగ
45	9	[illegible]	[illegible]	66	10	[illegible]	[illegible]
47	23	[illegible]	ప్రమాణ	,,	13	యుని	యుని
,,	21	[illegible]	ప్రాప్తా నా,	,,	26	నస్య	నస్య
48	1	[illegible]	[illegible]	67	12	ప్రి	ప్రతి
,,	,,	[illegible]	[illegible]	,,	14	,,	,,
,,	,,	యోగా	యోగా	69	7	ప్రిహగ	ప్రిహగ
,,	2	[illegible]	[illegible]	71	15	నేప్రప్ర	నేప్రద్రి
,,	4	స్పష్ట	స్పష్టే	,,	17	పూజ్యః	పూజ్యః
,,	5	[illegible]	[illegible]	72	13	పూర్ణ	పూర్ణ
,,	,,	యుక్తి స్త	యుక్తి స్న	73	14	కృత	కృత
,,	7	ఎగిర	ఎగిరి	77	24	గృది	గ్యాది
49	18	మ[illegible]యుక్తమ్	మతిమయుక్తమ్	79	9	వష్ట	వదిష్ట
,,	23	ప్రమాణ	ప్రమాణ	,,	17	కం	కైకం
,,	24	ప్రాప్తా నా	ప్రాప్తా నా	,,	18	యతు	యితు
50	11	వాస్తికత్వ	నాస్తికత్వ	,,	,,	విధ	విన
,,	18	[illegible]	[illegible]	,,	22	ననా	ననా
51	11	నపశ్యతి	నపశ్యతః	81	26	సమృన	సమృద్ధ
,,	14	లాయేత్	లాళయేత్	82	8	వర	పర
52	5	సతీ	సతీవ	,,	20	వస్తై	వస్తై
,,	15	(ఇతి)	(ఇ)				

[illegible]	25	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]
[illegible]	6	[illegible]	[illegible]
,,	10	[illegible]	[illegible]
,,	24	[illegible]	[illegible]
[illegible]	25	[illegible]	[illegible]
[illegible]	17	[illegible]	[illegible]
100	9	[illegible]	[illegible]
101	5	[illegible]	[illegible]
104	17	[illegible]	[illegible]
,,	20	[illegible]	[illegible]
,,	22	[illegible]	[illegible]
,,	23	[illegible]	[illegible]
,,	24	[illegible]	[illegible]
105	11	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]
,,	19	[illegible]	[illegible]
,,	27	[illegible]	[illegible]
106	20	[illegible]	[illegible]
110	13	[illegible]	[illegible]
113	6	[illegible]	[illegible]
,,	12	[illegible]	[illegible]
114	18	[illegible]	[illegible]
115	19	[illegible]	[illegible]
,,	23	[illegible]	[illegible]
116	6	[illegible]	[illegible]
,,	13	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]
,,	14	[illegible]	[illegible]
120	3	[illegible]	[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
,,	11	[illegible]	[illegible]
,,	[illegible]	[illegible]	[illegible]
,,	24	[illegible]	[illegible]
,,	,,	,,	,,
[illegible]	13	[illegible]	[illegible]
,,	17	[illegible]	[illegible]
126	7	[illegible]	[illegible]
,,	10	[illegible]	[illegible]
,,	13	[illegible]	[illegible]
,,	17	[illegible]	[illegible]
,,	23	[illegible]	[illegible]
127	7	[illegible]	[illegible]
,,	13	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]
,,	19	[illegible]	[illegible]
128	13	[illegible]	[illegible]
,,	14	[illegible]	[illegible]
,,	15	[illegible]	[illegible]
,,	16	[illegible]	[illegible]
,,	24	[illegible]	[illegible]
129	9	[illegible]	[illegible]
,,	12	[illegible]	[illegible]
,,	13	,,	,,
,,	,,	,,	,,
130	4	[illegible]	[illegible]
,,	22	[illegible]	[illegible]
,,	27	[illegible]	[illegible]
131	11	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]

[illegible]	11	[illegible]	[illegible]
,,	15	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
,,	13	[illegible]	[illegible]
,,	21	[illegible]	[illegible]
,,	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3	[illegible]	[illegible]
,,	11	[illegible]	[illegible]
,,	13	[illegible]	[illegible]
,,	23	[illegible]	[illegible]
134	7	[illegible]	[illegible]
135	15	[illegible]	[illegible]
136	9	[illegible]	[illegible]
,,	23	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]
,,	26	[illegible]	[illegible]
137	11	[illegible]	[illegible]
,,	21	[illegible]	[illegible]
138	22	[illegible]	[illegible]
139	10	[illegible]	[illegible]
142	12	[illegible]	[illegible]
,,	17	[illegible]	[illegible]
143	5	[illegible]	[illegible]
,,	20	[illegible]	[illegible]
144	16	[illegible]	[illegible]
,,	19	[illegible]	[illegible]
,,	22	గుణజాం	[illegible]
,,	23	[illegible]	[illegible]
140	6	[illegible]	[illegible]
,,	9	అరుళ్	అరుళ్
,,	13	ముహి	మహి

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	,,	[illegible]	[illegible]
,,	16	[illegible]	[illegible]
[illegible]	10	[illegible]	[illegible]
[illegible]	19	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3	[illegible]	[illegible]
,,	3	[illegible]	[illegible]
,,	13	[illegible]	[illegible]
,,	19	[illegible]	[illegible]
,,	21	[illegible]	[illegible]
,,	,,	[illegible]	[illegible]
,,	31	[illegible]	[illegible]
161	5	[illegible]	[illegible]
,,	6	[illegible]	[illegible]
161	13	[illegible]	[illegible]
,,	17	[illegible]	[illegible]
,,	26	[illegible]	[illegible]
172	7	[illegible]	[illegible]
173	,,	[illegible]	[illegible]
174	1	[illegible]	[illegible]
192	2	[illegible]	[illegible]
200	21	[illegible]	[illegible]
,,	24	[illegible]	[illegible]
,,	26	[illegible]	[illegible]
230	4	[illegible]	[illegible]
240	,,	[illegible]	[illegible]
244	1	[illegible]	[illegible]
248	7	[illegible]	[illegible]
291	9	[illegible]	[illegible]
314	15	[illegible]	[illegible]
321	26	వ,	[illegible]

పుట.	పంక్తి	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
325	,,	[illegible]	[illegible]	440	4	[illegible]	[illegible]
355	8	[illegible]	[illegible]	,,	9	[illegible]	[illegible]
364	23	[illegible]	[illegible]	456	,,	[illegible]	[illegible]
377	14	[illegible]	[illegible]	461	[illegible]	[illegible]	[illegible]
427	3	[illegible]	[illegible]	462	17	[illegible]	[illegible]
428	9	[illegible]	[illegible]	464	3	[illegible]	[illegible]
433	15	[illegible]	[illegible]	467	11	[illegible]	[illegible]
434	2	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	[illegible]

